

**CULEGERE DE ACTE
INTERNAȚIONALE
ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI PENALE**

Volumul II

**Convenții europene
Recomandări ale comitetului de miniștri
Acorduri**

Chișinău 2011

CZU

Culegere de acte internaționale în domeniul justiției penale

Volumul II
Convenții europene
Recomandări ale comitetului de miniștri
Acorduri

Concept și coordonare:

Igor Dolea, *doctor habilitat în drept,*
profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Victor Zaharia, *doctor în drept,*
conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

**Culegerea apare cu sprijinul The Interchurch Organisation for
Development Cooperation (ICCO)**

Editura: Cartea Juridică
Redactor: dr. Mihai Tașcă
Tehnoredactare: Lilian Guțu
Coperta: Natalia Berebiuc

Institutul de Reforme Penale
Str. Lomonosov 33, Chișinău MD-2009, Republica Moldova
Tel./fax: (+373 22) 92 51 71; e-mail: info@irp.md; web: www.irp.md

CUPRINS

II. CONVENȚII EUROPENE

1. Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale	11
• Protocolul adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale	26
• Protocolul nr. 2 atribuind Curții Europene a Drepturilor Omului competența de a da avize consultative	27
• Protocolul nr. 4 la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale recunoscând anumite drepturi și libertăți, altele decât cele deja înscrise în Convenție și în primul Protocol adițional la Convenție	29
• Protocolul nr. 6 privind abolirea pedepsei cu moartea	31
• Protocolul nr. 7	33
• Protocolul nr. 11 la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, referitor la restructurarea mecanismului de control stabilit de convenție	36
• Protocolul nr. 12 la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale	45
• Protocolul nr. 13 la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, cu privire la abolirea pedepsei cu moartea în orice împrejurări	47
• Protocolul nr. 14 la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, privind amendarea sistemului de control al Convenției	50
2. Convenția Europeană de extrădare	56
• Protocolul adițional la Convenția europeană de extrădare	66
• Al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare	69
3. Convenția Europeană pentru asistență judiciară în materie penală	73
• Protocol adițional la Convenția Europeană de asistență juridică în materie penală	81
4. Convenția Europeană pentru reprimarea infracțiunilor rutiere	85
• Anexa nr. 1. Fondul comun al infracțiunilor rutiere	93
• Anexa 2	94
5. Convenția Europeană cu privire la supravegherea condamnaților condiționali sau infractorilor liberați condiționat	95
• Anexă	103

6. Convenția Europeană privind valoarea internațională a hotărârilor repressive	104
• Anexa nr. 1	121
• Anexa nr. 2 Lista cuprinzând infracțiunile, altele decât infracțiunile penale	121
• Anexa nr. 3 Lista cuprinzând ordonanțele penale	122
7. Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală ..	124
• Anexa nr. 1	136
• Anexa nr. 2	136
• Anexa nr. 3 Lista cuprinzând infracțiunile, altele decât infracțiunile penale	136
8. Convenția Europeană cu privire la efectele internaționale ale interzicerii dreptului de a conduce un vehicul cu motor	137
• Anexă. Fondul comun al infracțiunilor rutiere	141
9. Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului	142
• Protocolul de amendare a Convenției europene pentru reprimarea terorismului	146
10. Convenția Europeană referitoare la statutul juridic al lucrătorului migrant	155
11. Convenția europeană cu privire la controlul achiziționării și deținerii armelor de foc de către particulari	168
• Anexa I	173
12. Convenția pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal	176
• Protocolului adițional la Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, cu privire la autoritățile de control și fluxul transfrontalier al datelor	185
13. Convenția Europeană asupra transferării persoanelor condamnate	188
• Protocol adițional la Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate	197
14. Convenția Europeană privind violența și ieșirile necontrolate ale spectatorilor cu ocazia manifestărilor sportive, în special la meciurile de fotbal	201
15. Convenția Europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	208
• Anexă. Privilegii și imunități	213

• Protocolul nr. 1 la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	214
• Protocolul nr. 2 la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	215
16. Convenția penală privind corupția	218
• Protocol adițional la Convenția penală privind corupția	232
17. Convenția civilă privind corupția	237
18. Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională	244
19. Convenția privind criminalitatea informatică	261
20. Convenție privind prevenirea terorismului	288
• Anexă la Convenție	302
21. Convenție privind lupta împotriva traficului de ființe umane	303

III. RECOMANDĂRI ALE COMITETULUI DE MINIȘTRI

1. Recomandarea Nr. R 11 (80) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la detențiunea în așteptarea judecării	325
2. Recomandarea Nr. 11(85) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la poziția victimei în dreptul penal și în procedura penală	328
3. Recomandarea Nr. R (86) 12 a Comitetului de Miniștri al statele membre privind măsurile de prevenire și reducere a volumului excesiv de activitate al instanțelor	331
• Anexă la Recomandarea nr. R (86) 12	332
4. Recomandarea Nr. R (87) 18 Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la simplificarea justiției penale	334
5. Recomandarea Nr. R (89) 12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la educație în penitenciare	341
• Raport cu privire la educația în penitenciare	342
6. Recomandarea Nr. (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicare în comunitate	386

• Anexă-glosar	400
7. Recomandarea Nr. R (95) 12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la managementul justiției penale	402
• Anexă la Recomandarea nr. R (95) 12	402
8. Recomandarea Nr. R (97) 12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la personalul responsabil pentru implementarea sancțiunilor și măsurilor	405
• Anexa nr. 1 Principiile de recrutare, selectare, instruirea, condiții de muncă și mobilitatea a personalului responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor	406
• Anexa nr. 2 Repere europene pentru reperele etice naționale pentru personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor	412
9. Rezoluția (97) 24 privind cele douăzeci de principii directoare pentru lupta împotriva corupției	415
10. Rezoluția (99) 5 instituind „Grupul de state împotriva corupției – Greco	418
• Anexa la Rezoluția (99) 5	419
11. Recomandarea nr. Rr. 19 (99) a Comitetului de Miniștri către Statele membre cu privire la mediere în cazuri penale	426
• Anexă la Recomandarea nr. R (19) 99	427
12. Recomandarea Nr. R 22 (99) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor	430
• Anexă la Recomandarea Nr. R 22 (99)	431
13. Recomandarea (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind rolul urmăririi penale în sistemul de justiție penală	435
14. Recomandarea Rec (2000) 22 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la stimularea implementării regulamentului European privind sancțiunile și măsurile comunitare	442
• Anexa 1 Modificarea Regulamentului 5 al Regulamentului European cu privire la privind sancțiunile și măsurile comunitare	443
• Anexa 2 Principii călăuzitoare pentru utilizarea mai eficientă a sancțiunilor și privind sancțiunile și măsurile comunitare	443
15. Recomandarea Rec(2001)10 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre. Codul European de etica al poliției	447

• Anexă la Recomandarea nr. Rec (2001) 10	448
16. Recomandarea (2002)5 a Comitetului Miniștrilor către statele membre referitoare la protecția femeilor împotriva violenței	495
• Anexa la Recomandarea (2002)5	497
17. Recomandarea Rec (2003) 13 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la furnizarea informației prin comunicații de masă referitor la procedurile penale	507
• Anexă la Recomandarea (2003) 13. Principii cu privire la furnizarea informației prin intermediul comunicării în masă în legătură cu procesele penale	508
18. Recomandarea Rec (2003) 14 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind interoperabilitatea sistemelor informatice în sectorul justiției	512
19. Recomandarea Rec (2003) 21 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la s parteneriatul în prevenirea infracțiunii	517
20. Recomandarea Rec (2003) 20 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la noile modalități de tratare a delicvenței juvenile și rolul justiției juvenile	526
21. Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la liberarea condiționată	531
• Anexă la Recomandarea Rec (2003) 22	532
22. Recomandarea Rec (2006) 2 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile penitenciare europene	537
23. Recomandarea Rec (2006) 13 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la cercetarea în stare de arest preventive, condițiile de desfășurare și măsuri de protecție împotriva abuzului	561
• Anexă la Recomandarea Rec (2006) 13. Reguli de aplicare a arestului preventive, condițiile de desfășurare și măsuri de protecție împotriva abuzului	562

IV. ACORDURI

1. Acord cu privire la transferul corpurilor persoanelor decedate	571
• Anexă	575

2. Acord referitor la traficul ilicit pe mare	576
• Anexă	590
3. Acord de cooperare pentru prevenirea și combaterea infraționalității transfrontaliere	591
4. Acord de cooperare dintre Guvernele statelor participante la cooperarea economică a Mării Negre privind combaterea criminalității, în special a formelor sale organizate	600

II. CONVENȚII EUROPENE

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei**,

Luînd în considerație Declarația Universală a Drepturilor Omului***, proclamată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948;

considerînd că această declarație urmărește să asigure recunoașterea și aplicarea universală și efectivă a drepturilor pe care ea le enunță;

considerînd că scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi și că unul dintre mijloacele pentru a atinge acest scop este apărarea și dezvoltarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;

reafirmînd atașamentul lor profund față de aceste libertăți fundamentale care constituie temelia însăși a justiției și a păcii în lume și a căror menținere se bazează în mod esențial, pe de o parte, pe un regim politic cu adevărat democratic, iar pe de altă parte, pe o concepție comună și un respect comun al drepturilor omului din care acestea decurg;

hotărîte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și avînd un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală,

au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții:

* Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950.

** Semnată de Republica Moldova la 2 mai 1996. Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997. Publicată în Monitorul Oficial nr. 54 din 21 august 1997. În vigoare pentru Republica Moldova din 21 august 1997. Convenția a fost publicată în „Tratate internaționale”, Vol. 1, *Monitorul Oficial al R. Moldova*, Chișinău, 1998, p. 342-359.

*** Prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997. R. Moldova a aderat la primul Protocol adițional la convenție, Paris, 20 martie 1952, precum și Protocolul nr. 2 atribuind Curții Europene a Drepturilor Omului competența de a da avize consultative din 6 mai 1963, Protocolul nr. 4 recunoscînd anumite drepturi și libertăți, altele decît cele deja înscrise în convenție și în primul Protocol adițional la convenție, Strasbourg, 16 septembrie 1963, Protocolul nr. 6 privind abolirea pedepsei cu moartea, Strasbourg 28 aprilie 1983, Protocolul nr. 7, Strasbourg, 22 noiembrie 1984, și Protocolul nr. 11 privind restructurarea mecanismului de control stabilit de convenție, Strasbourg, 11 mai 1994.

TITLUL I

DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI

Articolul 2

Dreptul la viață

Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute.
- c) pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție.

Articolul 3

Interzicerea torturii

Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Articolul 4

Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.

Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.

Nu se consideră "muncă forțată sau obligatorie" în sensul prezentului articol :

orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de art. 5 din prezenta Convenție sau în timpul în care se află în libertate condiționată;

orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză să satisfacă serviciul militar din motive de conștiință, în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;

orice serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității;

orice muncă sau serviciu care face parte din obligațiile civice normale.

Articolul 5

Dreptul la libertate și la siguranță

Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale :

dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărîre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;

dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci cînd există motive verosimile de a bănuși că a săvîrșit o infracțiune sau cînd există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvîrșescă o infracțiune sau să fugă după săvîrșirea acesteia;

dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărîtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorităților competente;

dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;

dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit.c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori a securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară

de către instanță atunci când, în împrejurări speciale publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

Orice acuzat are, în special, dreptul:

să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer ;

să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;

să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.

Articolul 7

Nici o pedeapsă fără lege

Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituia o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decît aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și familiale

Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decît în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 9

Libertatea de gîndire, de conștiință și de religie

Orice persoană are dreptul la libertatea de gîndire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățămînt, practici și îndeplinirea ritualurilor.

Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate forma obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

Articolul 10

Libertatea de exprimare

Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Articolul 11

Libertatea de întrunire și de asociere

Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.

Articolul 12

Dreptul la căsătorie

Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și

atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 14

Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Articolul 15

Derogarea în caz de stare de urgență

În caz de război sau de alt pericol public ce amenință viața națiunii, orice înaltă parte contractantă poate lua măsuri care derogă de la obligațiile prevăzute de prezenta Convenție, în măsură strictă în care situația o cere și cu condiția ca aceste măsuri să nu fie în contradicție cu alte obligații care decurg din dreptul internațional.

Dispoziția precedentă nu îngăduie nici o derogare de la articolul 2, cu excepția cazului de deces rezultînd din acte licite de război, și nici de la articolul 3, 4 (paragraf 1) și 7.

Orice Înaltă Parte contractantă ce exercită acest drept de derogare îl informează pe deplin pe Secretarul General al Consiliului Europei cu privire la măsurile luate și la motivele care le-au determinat. Aceasta trebuie de asemenea să informeze pe Secretarul General al Consiliului Europei și asupra datei la care aceste măsuri au încetat a fi în vigoare, și de la care dispozițiile Convenției devin din nou deplin aplicabile.

Articolul 16

Restricții ale activității politice a străinilor

Nici o dispoziție a articolelor 10, 11 și 14 nu poate fi considerată ca interzicînd Înantelor Părți contractante să impună restrîngerii activității politice a străinilor.

Articolul 17

Interzicerea abuzului de drept

Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca implicînd, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta Convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decît acelea prevăzute de această Convenție.

Articolul 18

Limitarea aplicării restrîngerilor drepturilor

Restrîngerile care, în termenii prezentei Convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți nu pot fi aplicate decît în scopul pentru care ele au fost prevăzute.

TITLUL II

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Articolul 19 **Instituirea Curții**

Pentru a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru Înaltele Părți contractante din prezenta Convenție și din Protocoalele sale, se instituie o Curte europeană a Drepturilor Omului, numită în continuare “Curtea”. Ea funcționează permanent.

Articolul 20 **Numărul judecătorilor**

Curtea se compune dintr-un număr de judecători egal celui al Înalțelor Părți contractante.

Articolul 21 **Condiții de exercitare a funcțiilor**

Judecătorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă considerație morală și să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unei înalte funcțiuni judiciare sau să fie juriști având o competență recunoscută.

Judecătorii își exercită mandatul cu titlu individual.

Pe durata mandatului lor, judecătorii nu pot exercita nici o activitate incompatibilă cu cerințele de independență, de imparțialitate sau de disponibilitate impuse de o activitate integrală; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este rezolvată de către Curte.

Articolul 22 **Alegerea judecătorilor**

Judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară în numele fiecărei Înalte Părți contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de trei candidați prezentați de Înalta Parte contractantă.

Aceași procedură este urmată pentru a completa Curtea în cazul adevizării a noi Înalte Părți contractante și pentru a se ocupa locurile devenite vacante.

Articolul 23 **Durata mandatului**

Judecătorii sunt aleși pentru o durată de șase ani. Ei pot fi realeși. Totuși, mandatele unei jumătăți din numărul judecătorilor desemnați la prima alegere se vor încheia la împlinirea a trei ani.

Judecătorii al căror mandat se va încheia la împlinirea perioadei inițiale de trei ani sunt desemnați prin tragere la sorți efectuată de Secretarul General al Consiliului European, imediat după alegerea lor.

Pentru a asigura, în măsura posibilului, reînnoirea mandatelor unei jumătăți din numărul judecătorilor la fiecare trei ani, Adunarea Parlamentară poate, înainte de a proceda la orice alegere ulterioară, să decidă ca unul sau mai multe mandate ale judecătorilor ce urmează să fie aleși vor avea o altă durată decît cea de șase ani, fără ca totuși ea să poată depăși nouă ani sau să fie mai mică de trei ani.

În cazul în care trebuie atribuite mai multe mandate și Adunarea Parlamentară aplică paragraful precedent, repartizarea mandatelor se face prin tragere la sorți efectuată de Secretarul General al Consiliului Europei imediat după alegere.

Judecătorul ales în locul unui judecător al cărui mandat nu a expirat duce la sfîrșit mandatul predecesorului său.

Mandatul judecătorilor se încheie atunci cînd ei împlinesc 70 ani.

Judecătorii rămîn în funcțiune pînă la înlocuirea lor. Ei continuă totuși să se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizați.

Articolul 24

Revocarea

Un judecător nu poate fi înlăturat din funcțiile sale decît dacă ceilalți judecători decid, cu majoritate de două treimi, că el a încetat să răspundă condițiilor necesare.

Articolul 25

Grefa și secretarii juridici

Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organisme sunt stabilite prin regulamentul Curții. Ea este asistată de secretari juridici.

Articolul 26

Adunarea plenară a Curții

Curtea reunită în Adunare plenară
alege, pentru o durată de trei ani, Președintele său și unul sau doi vice-președinți;
ei pot fi realeși;
constituie Camere pentru o perioadă determinată;
alege Președinții Camerelor Curții, care pot fi realeși;
adoaptă regulamentul Curții, și
alege grefierul și unul sau mai mulți grefieri adjuncți.

Articolul 27

Comitete, Camere și Marea Cameră

Pentru examinarea cauzelor aduse înaintea sa, Curtea se constituie în comitete de trei judecători, în Camere de șapte judecători și într-o Mare Cameră de șaptesprezece judecători. Camerele Curții constituie comitetele pentru o perioadă determinată.

Judecătorul ales în numele unui stat parte la litigiu este membru de drept al Camerei și al Marii Camere; în cazul absenței acestui judecător, sau atunci cînd el nu-și poate desfășura activitatea, acest stat parte desemnează o persoană care să activeze în calitate de judecător.

Fac de asemenea parte din Marea Cameră Președintele Curții, vicepreședinții, președinții Camerelor și alți judecători desemnați conform regulamentului Curții. Când cauza este deferită Marii Camere în virtutea articolului 43, nici un judecător al Camerei care a emis hotărârea nu poate face parte din aceasta, cu excepția Președintelui Camerei și a judecătorului ales în numele statului parte interesat.

Articolul 28

Declarații de inadmisibilitate ale comitetelor

Un comitet poate, prin vot unanim, să declare inadmisibilă sau să radieze de pe rol o cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34 când o astfel de decizie poate fi luată fără examinare complementară. Decizia este definitivă.

Articolul 29

Decizii ale Camerelor asupra admisibilității și fondului

Dacă nici o decizie nu a fost luată în virtutea articolului 28, o Cameră se pronunță asupra admisibilității și fondului cererilor individuale introduse în virtutea articolului 34.

O Cameră se pronunță asupra admisibilității și fondului cererilor statale introduse în virtutea articolului 33.

În afara deciziei contrare a Curții în cazuri excepționale, decizia asupra admisibilității este luată în mod separat.

Articolul 30

Desesizarea în favoarea Marii Camere

În situația în care cauza adusă înaintea unei Camere ridică o problemă gravă privitoare la interpretarea Convenției sau a protocoalelor sale, sau dacă soluționarea unei probleme poate conduce la o contradicție cu o hotărâre emisă anterior de Curte, Camera poate, atît timp cît ea nu a emis hotărârea sa, să se desesizeze în favoarea Marii Camere, în afara cazului în care una din părți nu se opune la aceasta.

Articolul 31

Atribuțiile Marii Camere

Marea Cameră se pronunță asupra cererilor introduse în virtutea articolului 33 sau a articolului 34 atunci când cauza i-a fost deferită de Cameră în virtutea articolului 30 sau când cauza i-a fost deferită în virtutea articolului 43; și examinează cererile de aviz consultativ introduse în virtutea articolului 47.

Articolul 32

Competența Curții

Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea Convenției și a protocoalelor sale care îi sunt supuse în condițiile prevăzute de articolele 33, 34 și 47.

2. În caz de contestare a competenței, Curtea hotărăște.

Articolul 33

Cauze interstatale

Orice Înaltă Parte contractantă poate sesiza Curtea de orice încălcare a dispozițiilor Convenției și protocoalelor sale pe care o socotește imputabilă unei alte Înalte Părți contractante.

Articolul 34

Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari care se pretind victimă a unei încălcări, de către una din Înaltele Părți contractante, a drepturilor recunoscute în Convenție sau protocoalele sale. Înaltele Părți contractante se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercițiul eficace al acestui drept.

Articolul 35

Condițiile de admisibilitate

Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum este stabilit conform principiilor de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de șase luni, începând cu data deciziei interne definitive.

Curtea nu reține nici o cerere individuală introdusă în aplicarea articolului 34, dacă ea este anonimă; sau

ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare, și dacă ea nu conține fapte noi.

Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în aplicarea articolului 34, atunci când ea consideră cererea incompatibilă cu dispozițiile Convenției sau ale protocoalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă.

Curtea respinge orice cerere pe care o consideră inadmisibilă în aplicarea prezentului articol. Ea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

Articolul 36

Terța intervenție

În orice cauză aflată în fața unei Camere sau a Marii Camere, o Înaltă Parte contractantă al cărei cetățean este reclamantul are dreptul de a prezenta observații scrise și de a lua parte la audieri.

În interesul bunei administrări a justiției, Președintele Curții poate invita orice Înaltă Parte contractantă care nu este parte în instanță sau orice persoană interesată, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise sau să ia parte la audieri.

Articolul 37

Radierea

În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri

atunci cînd circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau

litigiul a fost rezolvat; sau

pentru orice alt motiv constatat de Curte care nu mai justifică continuarea examinării cererii.

Totuși, Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale o cere.

2. Curtea poate hotărî repunerea pe rol a unei cereri atunci cînd ea consideră că împrejurările o justifică.

Articolul 38

Examinarea contradictorie a cauzei și procedura de rezolvare prin bună înțelegere

În cazul în care Curtea declară o cerere admisibilă, ea

continuă examinarea contradictorie a cauzei împreună cu reprezentanții părților și, dacă este cazul, procedează la o anchetă pentru a cărei conducere eficientă statele interesate vor furniza toate facilitățile necesare;

se pune la dispoziția celor interesați în vederea ajungerii la rezolvarea prin bună înțelegere a cauzei, care să se inspire din respectarea drepturilor omului astfel cum le recunoaște Convenția și protocoalele sale.

Procedura descrisă la paragraful 1 litera b) este confidențială.

Articolul 39

Rezolvarea prin bună înțelegere

În cazul rezolvării prin bună înțelegere, Curtea scoate cauza de pe rol printr-o decizie care se limitează la o scurtă expunere a faptelor și a soluției adoptate.

Articolul 40

Audierea publică și accesul la documente

Audierea este publică, în afara cazului în care Curtea nu decide altfel, motivată de circumstanțe excepționale.

Documentele depuse la grefă sunt accesibile publicului, în afara cazului în care Președintele Curții nu decide altfel.

Articolul 41

Satisfacția

Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înantelor Părți contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.

Articolul 42
Hotărârile Camerelor

Hotărârile Camerelor devin definitive conform dispozițiilor articolului 44, paragraful 2.

Articolul 43
Retrimiteră în fața Marii Camere

Într-un termen de trei luni de la data hotărîrii unei Camere, orice parte a cauzei poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiteră cauzei în fața Marii Camere.

Un colegiu de cinci judecătorești al Marii Camere acceptă cererea în cazul în care cauza ridică o problemă gravă relativă la interpretarea sau la aplicarea Convenției sau a protocoalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general.

Dacă colegiul acceptă cererea, Marea Cameră se pronunță asupra cauzei printr-o hotărîre.

Articolul 44
Hotărîri definitive

Hotărîrea Marii Camere este definitivă.

Hotărîrea unei Camere devine definitivă

atunci cînd părțile declară că ele nu vor cere retrimiteră cauzei în fața Marii Camere; sau

trei luni de la data hotărîrii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau

atunci cînd colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată în aplicarea articolului 43.

Hotărîrea definitivă este publicată.

Articolul 45
Motivarea hotărîrilor și deciziilor

Hotărîrile, precum și deciziile care declară cererile admisibile sau inadmisibile, sunt motivate.

Dacă hotărîrea nu exprimă în totalitate sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător va avea dreptul să adauge acesteia expunerea opiniei sale individuale.

Articolul 46
Forța obligatorie și executarea hotărîrilor

Înaltele Părți contractante se angajează să se conformeze hotărîrilor definitive ale Curții în litigiile la care ele sunt părți.

Hotărîrea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor care supraveghează punerea ei în executare.

Articolul 47
Avize consultative

Curtea poate, la cererea Comitetului Miniștrilor, să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea Convenției și a protocoalelor sale.

Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de conținutul sau de întinderea drepturilor și libertăților definite în Titlul I al Convenției și în protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul Miniștrilor ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut de Convenție.

Decizia Comitetului Miniștrilor de a cere un aviz Curții este luată prin votul cu majoritate al reprezentanților care au dreptul de a face parte din Comitet.

Articolul 48
Competența consultativă a Curții

Curtea decide dacă cererea de aviz prezentată de Comitetul Miniștrilor ține de competența sa, așa cum este definită de articolul 47.

Articolul 49
Motivarea avizelor consultative

Avizul Curții trebuie motivat.

Dacă avizul nu exprimă în tot sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să alăture acestuia expunerea opiniei sale individuale.

Avizul Curții este transmis Comitetului Miniștrilor.

Articolul 50
Cheltuieli de funcționare a Curții

Cheltuielile de funcționare a Curții sunt în sarcina Consiliului Europei.

Articolul 51
Privilegii și imunități ale judecătorilor

Judecătorii se bucură, pe timpul exercitării funcțiilor lor, de privilegiile și imunitățile prevăzute de articolul 40 al Statutului Consiliului Europei și de Acordurile încheiate în virtutea acestui articol.

TITLUL III

DISPOZIȚII DIVERSE

Articolul 52
Anchetele Secretarului General

Oricare Întă Partea contractantă va furniza, la solicitarea Secretarului General al Consiliului Europei, explicațiile cerute asupra felului în care dreptul său intern asigură aplicarea efectivă a tuturor dispozițiilor acestei Convenții.

Articolul 53

Salvgardarea drepturilor omului recunoscute

Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului și a libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei Părți contractante sau oricărei alte convenții în care această Parte contractantă este parte.

Articolul 54

Puterile Comitetului Miniștrilor

Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu aduce atingere competențelor conferite Comitetului Miniștrilor prin Statutul Consiliului Europei.

Articolul 55

Renunțarea la alte moduri de reglementare a diferendelor

Înaltele Părți contractante renunță reciproc, în afară unei înțelegeri speciale, să se prevaleze de tratatele, convențiile sau de declarațiile care există între ele, în vederea supunerii, pe calea cererii, a unui diferend apărut din interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții unui alt mod de reglementare decât cele prevăzute de numita Convenție.

Articolul 56

Aplicarea teritorială

Orice stat poate, în momentul ratificării, sau în orice alt moment ulterior, să declare, prin notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei, că prezenta Convenție se va aplica, în conformitate cu paragraful 4 al prezentului articol, tuturor sau unuia dintre teritoriile ale căror relații internaționale el le asigură.

Convenția se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate în notificare începând din a treizecea zi socotită de la data la care Secretarul General al Consiliului Europei va fi primit această notificare.

În respectivele teritorii dispozițiile prezentei Convenții vor fi aplicate ținând seama de necesitățile locale.

Orice Stat care a făcut o declarație conform primului paragraf din acest articol poate ulterior, în orice moment, să declare relativ la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație că acceptă competența Comisiei de a lua cunoștință de cererile persoanelor fizice, organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 din prezenta Convenție.

Articolul 57

Rezerve

Oricare Stat poate, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare, să formuleze o rezervă în legătură cu o dispoziție anume a Convenției, în măsura în care o lege atunci în vigoare pe teritoriul său nu

este conformă cu această dispoziție. Rezervele cu caracter general nu sunt autorizate în termenii prezentului articol.

Orice rezervă emisă conform prezentului articol necesită o scurtă expunere privind legea în cauză.

Articolul 58

Denunțarea

O Înalță Parte contractantă nu poate denunța prezenta Convenție decît după expirarea unui termen de cinci ani începînd cu data intrării în vigoare a Convenției în ceea ce o privește și prin intermediul unui preaviz de șase luni, dat printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei, care informează despre aceasta celelalte Părți contractante.

Această denunțare nu poate avea drept efect să dezlege Înalta Parte contractantă interesată de obligațiile conținute în prezenta Convenție în ceea ce privește orice fapt care, putînd constitui o încălcare a acestor obligații, ar fi fost comis de ea anterior datei la care denunțarea își produce efectele.

Sub aceeași rezervă ar înceta de a mai fi Parte la prezenta Convenție orice Parte contractantă care ar înceta de a mai fi membru al Consiliului Europei.

Convenția poate fi denunțată conform dispozițiilor paragrafelor precedente în ceea ce privește orice teritoriu pentru care ea a fost declarată aplicabilă potrivit articolului 56.

Articolul 59

Semnarea și ratificarea

Prezenta Convenție este deschisă spre semnare Membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificată. Ratificările vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Prezenta Convenție va intra în vigoare după depunerea a zece instrumente de ratificare.

Pentru orice semnatar care o va ratifica ulterior, Convenția va intra în vigoare din momentul depunerii instrumentului de ratificare.

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor Membrilor Consiliului Europei intrarea în vigoare a Convenției, numele Înantelor Părți contractante care au ratificat-o, precum și depunerea oricărui instrument de ratificare intervenită ulterior.

Încheiată la Roma, la 4 noiembrie 1950, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificate tuturor semnatarilor.

PROTOCOLUL ADIȚIONAL
LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI
LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei**, hotărâte să ia măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a drepturilor și libertăților, altele decât cele care sunt deja înscrise în Titlul I al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare “Convenția”),
Au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1
Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.

Articolul 2
Dreptul la instruire

Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățămîntului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățămînt conform convingerilor lor religioase și filozofice.

Articolul 3
Dreptul la alegeri libere

Înaltele Părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Articolul 4
Aplicarea teritorială

Orice Înantă Parte contractantă poate, în momentul semnării ori al ratificării prezentului protocol sau în orice alt moment ulterior, să comunice Secretarului General

* Încheiat la Paris la 20 martie 1952.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997. Publicată în Monitorul Oficial nr. 54 din 21 august 1997. În vigoare pentru Republica Moldova din 21 august 1997. Protocolul adițional a fost publicat în „Tratate internaționale”, Vol. 1, *Monitorul Oficial al R. Moldova*, Chișinău, 1998, p. 342-359.

al Consiliului European o declarație precizând măsura în care aceasta se angajează ca dispozițiile prezentului protocol să se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declarația respectivă și ale căror relații internaționale aceasta le asigură.

Orice Înalță Parte contractantă care a comunicat o declarație în virtutea paragrafului precedent poate, după un anumit interval de timp, să comunice o nouă declarație care să modifice termenii oricărei declarații anterioare sau care să pună capăt aplicării dispozițiilor prezentului protocol cu privire la un anumit teritoriu.

O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca fiind în conformitate cu paragraful 1 din articolul 56 al Convenției.

Articolul 5

Relațiile cu Convenția

Înaltele Părți contractante vor considera articolele 1, 2, 3 și 4 din acest protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se vor aplica în consecință.

Articolul 6

Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului European, semnatori ai Convenției; el va fi ratificat o dată cu Convenția sau după ratificarea acesteia. El va intra în vigoare după depunerea a zece instrumente de ratificare. Pentru oricare semnatar care îl va ratifica ulterior, protocolul va intra în vigoare o dată cu depunerea instrumentului de ratificare.

Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului European, care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat protocolul.

Încheiat la Paris, la 20 martie 1952, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului European. Secretarul General va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele semnatare.

PROTOCOLUL NR. 2

ATRIBUIND CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI COMPETENȚA DE A DA AVIZE CONSULTATIVE*

Statele membre ale Consiliului European, semnatare ale prezentului protocol, având în vedere dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare convenția), în special art. 19 care instituie, între alte organe, o Curte Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare Curtea), considerând că este oportun să atribuie Curții competente de a da, în anumite condiții, avize consultative, au convenit asupra celor ce urmează:

* Încheiat la Strasbourg la 6 mai 1963.

Articolul 1

1. Curtea poate, la cererea Comitetului Miniștrilor, să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea convenției și a protocoalelor sale.

2. Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de conținutul sau de întinderea drepturilor și libertăților definite în titlul I al convenției și în protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Comisia, Curtea sau Comitetul Miniștrilor ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut de convenție.

3. Decizia Comitetului Miniștrilor de a cere un aviz Curții este luată prin vot, cu majoritatea de două treimi din reprezentanții care au dreptul de a face parte din Comitet.

Articolul 2

Curtea decide dacă cererea de aviz prezentată de Comitetul Miniștrilor ține de competența sa consultativă, așa cum aceasta este definită în art. 1 al prezentului protocol.

Articolul 3

1. Pentru examinarea cererilor de avize consultative, curtea se întrunește în ședință plenară.

2. Avizul Curții trebuie motivat.

3. Dacă avizul nu exprimă, în tot sau în parte, opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să alăture acestuia expunerea opiniei sale individuale.

4. Avizul Curții este transmis Comitetului Miniștrilor.

Articolul 4

Prin extinderea puterii pe care i-o atribuie art. 55 al convenției și în scopurile prezentului protocol, Curtea poate, dacă consideră necesar, să-și stabilească regulamentul și să-și fixeze procedura.

Articolul 5

1. Prezentul protocol este deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei semnatare ale convenției, care pot deveni părți prin:

a) semnare fără rezerva ratificării sau a acceptării;

b) semnare sub rezerva ratificării sau a acceptării, urmată de ratificare sau de acceptare.

Instrumentele de ratificare sau de acceptare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezentul protocol va intra în vigoare de îndată ce toate statele părți la convenție vor fi devenit părți la protocol, în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1 al acestui articol.

3. Începînd cu data intrării în vigoare a prezentului protocol, art. 1-4 vor fi considerate ca făcînd parte integrantă din convenție.

4. Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului:

- a) orice semnare fără rezerva ratificării sau a acceptării;
- b) orice semnare sub rezerva ratificării sau a acceptării;
- c) depunerea oricărui instrument de ratificare sau de acceptare;
- d) data intrării în vigoare a prezentului protocol, conform paragrafului 2 al acestui articol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezentul protocol.

Încheiat la Strasbourg la 6 mai 1963, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele semnatare.

PROTOCOLUL nr. 4

LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE RECUNOSCÎND ANUMITE DREPTURI ȘI LIBERTĂȚI, ALTELE DECÎT CELE DEJA ÎNSCRISE ÎN CONVENȚIE ȘI ÎN PRIMUL PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,

hotărîte să ia măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a drepturilor și libertăților, altele decît cele care sunt deja înscrise în Titlul I al Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare "Convenția") și în articolele 1-3 din primul Protocol adițional la Convenție, semnat la Paris la 20 martie 1952,

au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1

Interzicerea privării de libertate pentru datorii

Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa pentru singurul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală.

Articolul 2

Libertatea de circulație

1. Oricine se găsește în mod legal pe teritoriul unui Stat are dreptul să circule în mod liber și să-și aleagă în mod liber reședința sa.
2. Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.
3. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrîngerii decît ace-

* Încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963

lea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

4. Drepturile recunoscute în paragraful 1 pot, de asemenea, în anumite zone determinate, să facă obiectul unor restrângeri care, prevăzute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratică.

Articolul 3

Interzicerea expulzării cetățenilor proprii

Nimeni nu poate fi expulzat, printr-o măsură individuală sau colectivă, de pe teritoriul statului al cărui cetățean este.

1. Nimeni nu poate fi privat de dreptul de a intra pe teritoriul statului al cărui cetățean este.

Articolul 4

Interzicerea expulzărilor colective de străini

Expulzările colective de străini sunt interzise.

Articolul 5

Aplicarea teritorială

1. Oricare Înaltă Parte contractantă poate, în momentul semnării ori al ratificării prezentului Protocol sau în orice moment ulterior, să comunice Secretarului General al Consiliului Europei o declarație precizând măsura în care ea se angajează ca dispozițiile prezentului Protocol să se aplice anumitor teritorii care sunt desemnate în declarația respectivă și ale căror relații internaționale ea le asigură.

2. Orice Înaltă Parte contractantă care a comunicat o declarație în virtutea paragrafului precedent poate, periodic, să comunice o nouă declarație prin care să modifice termenii oricărei declarații anterioare sau prin care să pună capăt aplicării dispozițiilor prezentului Protocol cu privire la un anumit teritoriu.

3. O declarație făcută potrivit prezentului articol va fi considerată ca fiind făcută în conformitate cu paragrafului 1 din articolul 56 al Convenției.

4. Teritoriul oricărui Stat la care se aplică prezentul Protocol, în virtutea ratificării sau a acceptării sale de către respectivul Stat, și fiecare dintre teritoriile cu privire la care Protocolul se aplică, în virtutea unei declarații semnate de respectivul stat conform prezentului articol, vor fi considerate ca teritorii distincte în sensul referirilor la teritoriul unui stat, făcute de articolele 2 și 3.

5. Orice stat care a făcut o declarație conform paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate ulterior, în orice moment, să declare relativ la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație că acceptă competența Curții de a lua cunoștință de cererile persoanelor fizice, organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, așa cum prevede articolul 34 al Convenției, în virtutea articolelor 1 – 4 ale prezentului Protocol sau a unora dintre ele.

Articolul 6

Relațiile cu Convenția

Înaltele Părți contractante vor considera articolele 1-5 ale acestui Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se vor aplica în consecință.

Articolul 7

Semnarea și ratificarea

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare membrilor Consiliului Europei, semnatori ai Convenției; el va fi ratificat odată cu Convenția sau după ratificarea acesteia. El va intra în vigoare după depunerea a cinci instrumente de ratificare. Pentru oricare semnatar care îl va ratifica ulterior, Protocolul va intra în vigoare odată cu depunerea instrumentului de ratificare.

2. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei care va notifica tuturor membrilor numele celor care au ratificat Protocolul.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest sens, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 16 septembrie 1963, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele semnatare.

PROTOCOLUL nr. 6

Privind abolirea pedepsei cu moartea*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare "Convenția"),

Considerînd că progresele intervenite în mai multe State membre ale Consiliului Europei exprimă o tendință generală în favoarea abolirii pedepsei cu moartea,

Au convenit asupra celor ce urmează :

Articolul 1

Abolirea pedepsei cu moartea

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.

Articolul 2

Pedeapsa cu moartea în timp de război

Un Stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvîrșite

* Încheiat la Strasbourg, la 28 aprilie 1983.

în timp de război sau de pericol iminent de război; o asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului General al Consiliului Europei dispozițiile aferente ale legislației în cauză.

Articolul 3 **Interzicerea derogărilor**

Nici o derogare de la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 15 din Convenție nu este îngăduită.

Articolul 4 **Interzicerea rezervelor**

Nici o rezervă la dispozițiile prezentului Protocol pe temeiul articolului 57 din Convenție nu este admisă.

Articolul 5 **Aplicarea teritorială**

1. Orice Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol.

2. Orice Stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează datei primirii declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera va produce efecte din prima zi a lunii care urmează datei primirii notificării de către Secretarul General .

Articolul 6 **Relațiile cu Convenția**

Statele Părți consideră articolele 1 – 5 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se aplică în consecință.

Articolul 7 **Semnarea și ratificarea**

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei, semnatare ale Convenției. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un Stat membru al Consiliului Europei nu va putea să ratifice, să accepte sau să aprobe prezentul Protocol fără ca, simultan sau anterior, să fi ratificat Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 8

Intrarea în vigoare

1. Presentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei la care cinci State membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Protocol conform dispozițiilor articolului 7.

2. Pentru orice Stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Protocol, acesta va intra în vigoare în prim zi a lunii care urmează datei depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 9

Funcțiile de depozitar

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului :

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol conform articolelor 5 și 8;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare avînd o legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 28 aprilie 1983, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

PROTOCOLUL nr. 7*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol,

Hotărîte să ia noi măsuri de natură să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi și libertăți prin Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, (denumită în continuare "Convenția");

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Garanțiile procedurale în caz de expulzare a strănilor

1. Un străin care își are reședința în mod legal pe teritoriul unui Stat nu poate fi expulzat decît în temeiul executării unei hotărîri luate conform legii și el trebuie să poată :

- a) să prezinte motivele care pledează împotriva expulzării sale;
- b) să ceară examinarea cazului său, și
- c) să ceară să fie reprezentat în acest scop în fața autorității competente sau a uneia ori a mai multor persoane desemnate de către această autoritate.

* Încheiat la Strasbourg, la 22 noiembrie 1984.

2. Un străin poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor enumerate în paragraful 1 a), b) și c) al acestui articol, atunci când expulzarea este necesară în interesul ordinii publice sau se întemeiază pe motive de securitate națională.

Articolul 2

Dreptul la nivel dublu de jurisdicție în materie penală

1. Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.

2. Acest drept poate face obiectul unor excepții în cazul infracțiunilor minore, așa cum acestea sunt definite de lege, sau când cel interesat a fost judecat în primă instanță de către cea mai înaltă jurisdicție ori a fost declarat vinovat și condamnat ca urmare a unui recurs împotriva achitării sale.

Articolul 3

Dreptul de compensare în caz de eroare judiciară

Atunci când o condamnare penală definitivă este ulterior anulată sau când este acordată grațierea, pentru că un fapt nou sau recent descoperit dovedește că s-a produs o eroare judiciară, persoana care a suferit o pedeapsă din cauza acestei condamnări este despăgubită conform legii ori practicii în vigoare în Statul respectiv, cu excepția cazului în care se dovedește că nedescoperirea în timp util a faptului necunoscut îi este imputabilă în tot sau în parte.

Articolul 4

Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași Stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui Stat.

2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

3. Nici o derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție.

Articolul 5

Egalitatea dintre soți

Soții se bucură de egalitate în drepturi și în responsabilități cu caracter civil, între ei și în relațiile cu copiii lor în ceea ce privește căsătoria, pe durata căsătoriei și cu prilejul desfacerii acesteia. Prezentul articol nu împiedică Statele să ia măsurile necesare în interesul copiilor.

Articolul 6

Aplicarea teritorială

1. Orice Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol, precizând măsura în care el se angajează ca dispozițiile prezentului Protocol să se aplice acestui sau acestor teritorii.

2. Orice stat poate, în oricare moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare pentru acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragerea sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

4. O declarație potrivit prezentului articol va fi considerată ca fiind în conformitate cu paragraful 1 din articolul 56 al Convenției.

5. Teritoriul oricărui Stat cu privire la care prezentul Protocol se aplică în virtutea ratificării, a acceptării sau a aprobării sale de către Statul respectiv și fiecare din teritoriile cu privire la care Protocolul se aplică în baza unei declarații făcute de respectivul Stat, conform prezentului articol, pot fi considerate ca teritorii distincte în sensul referirii la teritoriul unui Stat făcute la articolul 1.

6. Orice stat care a făcut o declarație conform paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate ulterior, în orice moment, să declare relativ la unul sau mai multe teritorii vizate în această declarație că acceptă competența Curții de a lua cunoștință de cererile persoanelor fizice, organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform articolului 34 al Convenției, în virtutea articolelor 1 – 5 ale prezentului Protocol.

Articolul 7

Relațiile cu Convenția

Statele Părți consideră articolele 1 – 6 ale prezentului Protocol ca articolele adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se aplică în consecință.

Articolul 8

Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un Stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 9

Intrarea în vigoare

1. Presentul protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data la care șapte State membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Protocol conform dispozițiilor articolului 8.

2. Pentru orice Stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de două luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 10

Funcția de depozitar

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor Statelor membre ale Consiliului Europei :

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol conform articolelor 6 și 9;
- d) orice alt act, notificare sau declarație având legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus subsemnații, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 22 noiembrie 1984, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

PROTOCOLUL NR. 11

LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE, REFERITOR LA RESTRUCTURAREA MECANISMULUI DE CONTROL STABILIT DE CONVENȚIE*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare Convenția),

Considerând că este necesar și urgent să restructureze mecanismul de control stabilit, de Convenție pentru a menține și a întări eficacitatea apărării drepturilor omului și a libertăților fundamentale prevăzute de Convenție, având în vedere, în principal, creșterea numărului de cereri și de state membre ale Consiliului Europei,

Considerând că se impune, prin urmare, amendarea anumitor dispoziții ale Convenției în sensul înlocuirii, în special, a Comisiei și a Curții Europene a Drepturilor Omului existente printr-o nouă Curte permanentă,

* Încheiat la Strasbourg, la 11 mai 1994.

Avînd în vedere Rezoluția nr. 1 adoptată la Conferința Ministerială Europeană asupra Drepturilor Omului, ținută la Viena la 19-20 martie 1985,

Avînd în vedere Recomandarea nr. 1194 (1992), adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la 6 octombrie 1992,

Avînd în vedere decizia luată asupra reformei mecanismului de control al Convenției de către șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei în Declarația de la Viena din 9 octombrie 1993,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

Textele titlurilor II-IV din Convenție (articolele 19-56) și Protocolul nr. 2 atribuind Curții Europene a Drepturilor Omului competența de a da avize consultative sunt înlocuite cu următorul titlu II din Convenție (articolele 19— 51):

TITLUL II

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 19. Înființarea Curții

Pentru a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele părți contractante din prezenta Convenție și din Protocoalele sale, se înființează o Curte Europeană a Drepturilor Omului, numită în continuare Curtea. Aceasta va funcționa permanent.

Articolul 20. Numărul judecătorilor

Curtea se compune dintr-un număr de judecători egal cu cel al înaltelor părți contractante.

Articolul 21. Condiții de exercitare a funcțiilor

1. Judecătorii trebuie să se bucure de cea mai înaltă reputație morală și să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcțiuni judiciare sau să fie juriști avînd o competență recunoscută.

2. Judecătorii își exercită mandatul cu titlul individual.

3. În cursul mandatului lor, judecătorii nu pot exercita nici o activitate incompatibilă cu cerințele de independență, de imparțialitate impuse de o activitate cu caracter permanent; orice problemă ridicată în aplicarea acestui paragraf este rezolvată de către Curte.

Articolul 22. Alegerea judecătorilor

1. Judecătorii sunt aleși de Adunarea Parlamentară în numele fiecărei înalte părți contractante, cu majoritatea voturilor exprimate, de pe o listă de trei candidați prezentați de înalta parte contractantă.

2. Aceeași procedură este urmată pentru a completa Curtea în cazul aderării de noi înalte părți contractante și pentru a se ocupa locurile devenite vacante.

Articolul 23. Durata mandatului

1. Judecătorii sunt aleși pentru o durată de 6 ani. Ei pot fi realeși. Totuși, mandatele unei jumătăți din numărul judecătorilor desemnați la prima alegere se vor încheia la împlinirea a 3 ani.

2. Judecătorii al căror mandat se va încheia la împlinirea perioadei inițiale de 3 ani sunt desemnați prin tragere la sorți, efectuată de către Secretarul general al Consiliului European, imediat după alegerea lor.

3. Pentru a asigura în măsura posibilului, reînnoirea mandatelor unei jumătăți din numărul judecătorilor la fiecare 3 ani, Adunarea Parlamentară poate, înainte de a proceda la orice alegere ulterioară, să decidă ca unul sau mai multe mandate ale judecătorilor ce urmează să fie aleși să aibă o altă durată decât, cea de 6 ani, fără ca totuși ea să poată depăși 9 ani sau să fie mai mică de 3 ani.

4. În cazul în care trebuie atribuite mai multe mandate și Adunarea Parlamentară aplică paragraful precedent, repartizarea mandatelor se face prin tragere la sorți, efectuată de către Secretarul general al Consiliului European, imediat după alegere.

5. Judecătorul ales în locul unui judecător al cărui mandat nu a expirat va duce la sfârșit mandatul predecesorului său.

6. Mandatul judecătorilor se încheie atunci când ei împlinesc vârsta de 70 de ani.

7. Judecătorii rămân pînă la înlocuirea lor. Ei continuă totuși să se ocupe de cauzele cu care au fost deja sesizați.

Articolul 24. Revocare

Un judecător nu poate fi revocat din funcțiile sale decât dacă ceilalți judecători decid, cu majoritate de două treimi, că el a încetat să corespundă condițiilor necesare.

Articolul 25. Grefă și secretari juridici

Curtea dispune de o Grefă ale cărei sarcini și organizare sunt stabilite prin regulamentul Curții. Ea este asistată de secretari juridici.

Articolul 26. Adunarea plenară a Curții

Curtea reunită în Adunarea plenară:

- a.) alege, pentru o durată de 3 ani, pe președintele său și pe unul sau doi vicepreședinți; ei pot fi realeși;
- b.) constituie Camere pentru o perioadă determinată;
- c.) alege președinții camerelor Curții, care pot fi realeși;
- d.) adoptă regulamentul Curții; și
- e.) alege grefierul și unul sau mai mulți grefieri adjuncți.

Articolul 27. Comitete, Camere și Marea Cameră

1. Pentru examinarea cauzelor aduse înaintea sa, Curtea își desfășoară activitatea în Comitete de trei judecători, în Camere de șapte judecători și într-o Mare Cameră de șaptesprezece judecători. Camerele Curții constituie comitete pentru o perioadă determinată.

2. Judecătorul ales în numele unui stat-parte la litigiu este membru de drept al

Camerei și al Marii Camere; în cazul absenței acestui judecător sau atunci când el nu-și poate desfășura, activitatea, acest stat-parte desemnează o persoană care să activeze în calitate de judecător.

3. Fac, de asemenea, parte din Marea Camera președintele Curții, vicepreședinții, președinții Camerelor și alți judecători desemnați conform regulamentului Curții. Când cauza este diferită Marii Camere în virtutea art. 43, nici un judecător al Camerei care a emis hotărârea nu poate face parte din aceasta, cu excepția președintelui Camerei și a judecătorului ales în numele statului-parte interesat.

Articolul 28. Declarații ale Comitetelor privind inadmisibilitatea

Un Comitet poate, prin vot unanim, să declare inadmisibilă sau să scoată de pe rol o cerere individuală, introdusă în virtutea art. 34, atunci când o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară. Decizia este definitivă.

Articolul 29. Decizii ale Camerelor asupra admisibilității și fondului

1. Dacă nici o decizie nu a fost luată în virtutea art. 28, o Cameră se poate pronunța asupra admisibilității și a fondului cererilor individuale introduse în virtutea art. 34.

2. O Cameră se pronunță asupra admisibilității și a fondului cererilor introduse de state în virtutea art. 33.

3. În afara unei decizii contrare a Curții în cazuri excepționale, decizia asupra admisibilității este luată în mod separat.

Articolul 30. Desesizarea în favoarea Marii Camere

În cazul în care cauza adusă înaintea unei Camere ridică o problemă gravă privitoare la interpretarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau dacă soluționarea unei probleme poate conduce la o contradicție cu o hotărâre pronunțată, anterior de Curte, Camera poate, atît timp cît nu a pronunțat hotărârea, să se desesizeze în favoarea Marii Camere, în afara cazului în care una dintre părți se opune la aceasta.

Articolul 31. Atribuții ale Marii Camere

Marea Cameră:

1. Se pronunță asupra cererilor introduse în virtutea art. 33 sau a art. 34, atunci când cauza i-a fost diferită de Cameră în virtutea art. 30 sau când cauza i-a fost diferită în virtutea art. 43; și

2. Examinează cererile de aviz consultativ introduse în virtutea art. 47.

Articolul 32. Competența Curții

1. Competența Curții acoperă toate problemele privind interpretarea și aplicarea Convenției și a Protocoalelor sale, care îi sunt supuse în condițiile prevăzute în art. 33, 34 și 47.

2. În caz de contestare a competenței sale, Curtea hotărăște.

Articolul 33. Cauze interstatale

Orice înaltă parte contractantă poate sesiza Curtea asupra oricărei pretinse în-

călcări a prevederilor Convenției și ale Protocoloalelor sale de către o altă înaltă parte contractantă.

Articolul 34. Cereri individuale

Curtea poate fi sesizată printr-o cerere de către orice persoană fizică, orice organizație neguvernamentală sau de orice grup de particulari care se pretinde victimă a unei încălcări de către una dintre înaltele părți contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în Protocoloalele sale. Înaltele părți contractante se angajează să nu împiedice prin nici o măsură exercițiul eficace al acestui drept.

Articolul 35. Condiții de admisibilitate

1. Curtea nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, așa cum se înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute, și într-un termen de 6 luni, începînd cu data deciziei interne definitive.

2. Curtea nu reține nici o cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, dacă:

a) ea este anonimă; sau

b) ea este în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă, unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare și dacă ea nu conține fapte noi.

3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în aplicarea art. 34, atunci cînd ea consideră cererea, incompatibilă cu dispozițiile Convenției sau ale Protocoloalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă.

4. Curtea, respinge orice cerere pe care o consideră inadmisibilă în aplicarea prezentului articol. Ea poate proceda astfel în orice stadiu al procedurii.

Articolul 36. Intervenția terților

1. În orice cauză aflată în fața unei Camere sau a Marii Camere, o înaltă parte contractantă, al cărei cetățean este reclamantul, are dreptul de a prezenta observații scrise și de a lua parte la audieri.

2. În interesul bunei administrări a justiției, președintele Curții poate invita orice înaltă parte contractantă care nu este parte în cauză sau orice persoană interesată, alta decât reclamantul, să prezinte observații scrise sau să ia parte la audiere.

Articolul 37. Scoaterea de pe rol

1. În orice stadiu al procedurii, Curtea, poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci cînd circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; sau

b) litigiul a fost rezolvat; sau

c) pentru orice alt motiv, constatat de Curte, continuarea examinării cererii nu se mai justifică.

Totuși Curtea continuă examinarea cererii dacă respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și prin Protocoloalele sale o cere.

2. Curtea poate hotărî repunerea pe rol a unei cereri atunci cînd ea consideră că împrejurările o justifică.

Articolul 38. Examinarea cauzei în condiții de contradictorialitate și procedura de rezolvare pe cale amiabilă

1. În cazul în care Curtea declară o cerere admisibilă, ea:

a) procedează la examinarea cauzei în condiții de contradictorialitate, împreună cu reprezentanții părților, și, dacă este cazul, la o anchetă, pentru a cărei desfășurare eficientă statele interesate vor furniza toate facilitățile necesare;

b) se pune la dispoziția celor interesați, în scopul de a se ajunge la rezolvarea cauzei pe cale amiabilă, pe baza respectării drepturilor omului, astfel cum acestea sunt Recunoscute în Convenție și în Protocoalele sale.

2. Procedura descrisă la paragraful 1 b) este confidențială.

Articolul 39. Rezolvarea pe cale amiabilă

În cazul rezolvării pe cale amiabilă, Curtea scoate cauza de pe rol prin atr. 378 o decizie care se limitează la o scurtă expunere a faptelor și a soluției adoptate.

Articolul 40. Audiere publică și acces la documente

1. Audierea este publică, în afara cazului în care Curtea nu decide altfel, motivată de circumstanțe excepționale.

2. Documentele depuse la Grefă sunt accesibile publicului, în afara cazului în care președintele Curții nu decide altfel.

Articolul 41. Reparație echitabilă

Dacă Curtea declară, că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

Articolul 42. Hotărârile Camerelor

Hotărârile Camerelor devin definitive conform dispozițiilor art. 44 paragraful 2.

Articolul 43. Retrimiteră în fața Marii Camere

1. Într-un termen de 3 luni de la data hotărârii unei Camere, orice parte în cauză poate, în cazuri excepționale, să ceară retrimiterea cauzei în fața Marii Camere.

2. Un Colegiu de cinci judecători ai Marii Camere acceptă cererea în cazul în care cauza ridică o problemă gravă referitoare la interpretarea sau la aplicarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau o altă problemă gravă cu caracter general.

3. În cazul în care Colegiul acceptă cererea, Marea Cameră se pronunță asupra cauzei printr-o hotărâre.

Articolul 44. Hotărâri definitive

1. Hotărârea Marii Camere este definitivă.

2. Hotărârea unei Camere devine definitivă:

a) atunci când părțile declară, că ele nu vor cere retrimiterea cauzei în fața Marii Camere; sau

b) la 3 luni de la data hotărîrii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau

c) atunci cînd Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit art. 43.

3. Hotărîrea definitivă se publică.

Articolul 45. Motivarea hotărîrilor și deciziilor

1. Hotărîrile, precum și deciziile care declară cererile admisibile sau inadmisibile sunt motivate.

2. Dacă hotărîrea nu exprimă în totalitate sau în parte opinia unanimă a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să adauge acesteia expunerea opiniei sale separate.

Articolul 46. Forța obligatorie și executarea hotărîrilor

1. Înaltele părți contractante se angajează, să se conformeze hotărîrilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărîrea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor, care supraveghează executarea ei.

Articolul 47. Avize consultative

1. Curtea poate, la cererea Comitetului Miniștrilor, să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea Convenției și a Protocoalelor sale.

2. Aceste avize nu se pot referi la probleme legate de conținutul său de întinderea drepturilor și a libertăților definite în titlul I al Convenției și în Protocoalele sale, nici asupra, altor probleme de către Curtea sau Comitetul Miniștrilor ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în Convenție.

3. Decizia Comitetului Miniștrilor de a cere un aviz Curții este luată prin votul majorității reprezentanților care au dreptul de a face parte din acesta.

Articolul 48. Competența consultativă a Curții

Curtea decide dacă cererea de aviz consultativ prezentată de competența sa, așa cum aceasta este definită de art. 47.

Articolul 49. Motivarea avizelor consultative

1. Avizul Curții trebuie motivat.

2. Dacă avizul nu exprimă în tot sau în parte opinia unanimă, a judecătorilor, oricare judecător are dreptul să alătore acestuia expunerea opiniei sale separate.

3. Avizul Curții este transmis Comitetului Miniștrilor.

Articolul 50 Cheltuieli de funcționare a Curții

Cheltuielile de funcționare a Curții sunt în sarcina Consiliului European.

Articolul 51. Privilegiile și imunități ale judecătorilor

Judecătorii se bucură, pe timpul exercitării funcțiilor lor, de privilegiile și imunitățile prevăzute la art. 40 din Statutul Consiliului European și de acordurile încheiate în virtutea acestui articol”.

ARTICOLUL 2

1. Titlul V din Convenție devine titlul III din Convenție; articolul 57 din Convenție devine articolul 52 din Convenție; articolele 58 și 59 din Convenție sunt suprimate, iar articolele 60–66 din Convenție devin articolele 53–59 din Convenție.

2. Titlul I din Convenție se intitulează „Drepturi și libertăți”, iar noul titlu III, „Dispoziții diverse”. Articolele 1–18, precum și noile articole 52–59 din Convenție au titlurile menționate în anexa la prezentul Protocol.

3. În noul articol 56, la paragraful 1, se inserează cuvintele „sub rezerva paragrafului 4 al prezentului articol”, după cuvintele „se va aplica”; la paragraful 4, cuvintele „comisiei” și „conform art. 25 din prezenta Convenție” sunt înlocuite cu cuvintele „Curții” și „conform art. 34 din Convenție”. În noul articol 58 paragraful 4, cuvintele „art. 6.3” sunt înlocuite cu cuvintele „art. 56”.

4. Protocolul adițional la Convenție se modifică după cum urmează:

a) articolele sunt prezentate cu titlurile enumerate în anexa la prezentul Protocol; și

b) la articolul 4, ultima frază, cuvintele „din art. 63” sunt înlocuite cu cuvintele „din art. 56”.

5. Protocolul nr. 4 se modifică după cum urmează:

a) articolele sunt prezentate cu titlurile enumerate în anexa la prezentul Protocol;

b) la articolul 5 paragraful 3, cuvintele „din art. 63” sunt înlocuite cu cuvintele „din art. 56”; se adaugă un nou paragraf 5, care are următorul conținut: „5. Orice stat care a făcut o declarație potrivit paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate ulterior, în orice moment, să declare, referitor la unul sau la mai multe teritorii vizate în această declarație, că acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform art. 34 din Convenție privitor la art. 1–4 din prezentul Protocol sau la vinele dintre acestea”, și

c) paragraful 2 al articolului 6 se suprimă.

6. Protocolul nr. 6 se modifică după cum urmează:

a) articolele sunt prezentate cu titlurile enumerate în anexa la prezentul Protocol;

și

b) la articolul 4, cuvintele „pe temeiul art. 64”, sunt înlocuite prin cuvintele „pe temeiul art. 57”.

7. Protocolul nr. 7 se modifică după cum urmează:

a) articolele sunt prezentate cu titlurile enumerate în anexa la prezentul Protocol;

b) la articolul 6 paragraful 4, cuvintele „din art. 63” sunt înlocuite cu cuvintele „din art. 56”; se adaugă un nou paragraf 6, care are următorul conținut: „6. Orice stat care a făcut o declarație potrivit paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate ulterior, în orice moment, să declare referitor la unul sau la mai multe teritorii vizate în această declarație, că acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale grupurilor de persoane particulare, conform art. 34 din Convenție privitor la art. 1–5 din prezentul „Protocol” și

c) paragraful 2 al articolului 7 se suprimă.

8. Protocolul nr. 9 se abrogă.

ARTICOLUL 3

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei, semnatare ale Convenției, care își pot exprima consimțământul de a fi legate prin:

- a) semnare fără rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării, sau
- b) semnare sub rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 4

Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de un an de la data la care toate părțile din Convenție își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Protocol conform dispozițiilor art. 3. Alegerea noilor judecătoria va putea fi realizată, și toate celelalte măsuri necesare stabilirii noii Curți vor putea fi luate, conform dispozițiilor prezentului Protocol, începând cu data la care toate părțile la Convenție își vor fi exprimat consimțământul lor de a fi legate prin Protocol.

ARTICOLUL 5

1. Fără a se aduce atingere dispozițiilor paragrafelor 3 și 4 de mai jos, mandatul judecătorilor, membrilor Comisiei, grefierului și grefierului adjunct încetează la data intrării în vigoare a prezentului Protocol.

2. Cererile aflate pe rolul Comisiei care nu au fost încă declarate admisibile la data intrării în vigoare a prezentului Protocol se examinează de către Curte conform dispozițiilor prezentului Protocol.

3. Cererile declarate admisibile la data intrării în vigoare a prezentului Protocol continuă să fie examinate în anul în care urmează de către membrii Comisiei. Toate cauzele a căror examinare nu s-a încheiat în timpul acestei perioade se transmit Curții, care le va examina, considerându-le cereri admisibile, conform dispozițiilor prezentului Protocol.

4. În cazul cererilor pentru care Comisia, după intrarea în vigoare a prezentului Protocol, a adoptat un raport conform fostului articol 31 din Convenție, raportul se transmite părților, care nu au dreptul să-1 publice. Potrivit dispozițiilor aplicabile înaintea intrării în vigoare a Prezentului Protocol, o cauză poate fi diferită Curții. Colegiul Marii Camere stabilește dacă una dintre Camere sau Marea Cameră trebuie să se pronunțe asupra cauzei. Dacă o cameră se pronunță asupra cauzei, decizia sa este definitivă. Cauzele care nu au fost deferite Curții se examinează de către Comitetul Miniștrilor, care procedează conform dispozițiilor fostului articol 32 din Convenție.

5. Cauzele aflate pe rolul Curții, a căror examinare nu a fost încheiată la data intrării în vigoare a prezentului Protocol, se transmit Marii Camere a Curții, care se pronunță asupra cauzei conform dispozițiilor acestui Protocol.

6. Cauzele aflate pe rolul Comitetului Miniștrilor, a căror examinare potrivit fostului articol 32 nu s-a încheiat la data intrării în vigoare a prezentului Protocol, se re-

zolvă de către Comitetul Miniștrilor, care procedează conform respectivului articol.

ARTICOLUL 6

În cazul în care o înaltă parte contractantă a recunoscut competența Comisiei sau jurisdicția Curții numai pentru cauzele posterioare sau bazate pe fapte survenite posterior declarației prevăzute de fostul articol 25 sau de fostul articol 46 din Convenție, respectiva restricție se aplică în continuare jurisdicției Curții în termenii prezentului Protocol.

ARTICOLUL 7

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) data intrării în vigoare a prezentului Protocol sau a anumitor dispoziții conform art. 4; și
- d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat, prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 11 mai 1994, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei.

Secretarul general al Consiliului Europei va transmite cîte o copie certificată fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

PROTOCOLUL NR. 12 LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol, Luînd în considerare principiul fundamental în virtutea căruia toate persoanele sunt egale în fața legii și au dreptul la o protecție egală din partea legii,

Hotărîte să ia noi măsuri pentru promovarea egalității tuturor persoanelor prin garantarea colectivă a unei interziceri generale a discriminării, prin intermediul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția”),

Reafirmînd că principiul nediscriminării nu împiedică statele părți să ia măsuri pentru promovarea unei egalități depline și efective, cu condiția existenței unei justificări obiective și rezonabile a acestor măsuri,

Au convenit asupra celor ce urmează:

* Încheiat la Roma, la 04 noiembrie 2000

Articolul 1 - Interzicerea generală a discriminării

1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.

2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.

Articolul 2 - Aplicarea teritorială

1. Orice stat poate, la data semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau aprobare, să indice teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezentul Protocol.

2. Orice stat poate, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol asupra oricărui alt teritoriu indicat în declarație. Protocolul va intra în vigoare, în ceea ce privește acest teritoriu, în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în temeiul celor două paragrafe precedente poate fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu indicat în declarație, printr-o notificare adresată Secretarului General. Retragera sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data primirii acestei notificări de către Secretarul General.

4. O declarație făcută conform prezentului articol va fi considerată ca fiind făcută conform paragrafului 1 al Articolului 56 din Convenție.

5. Orice stat care a făcut o declarație conform paragrafului 1 sau 2 al prezentului articol poate ulterior, în orice moment, să declare, referitor la unul sau mai multe dintre teritoriile vizate în declarație că acceptă competența Curții de a primi cererile persoanelor fizice, organizațiilor neguvernamentale sau grupurilor de particulari, în conformitate cu articolului 34 al Convenției, referitoare la articolul 1 al prezentului Protocol.

Articolul 3 – Raportarea la Convenție

Statele părți consideră articolele 1 și 2 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției vor fi aplicate în mod corespunzător.

Articolul 4 - Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol va fi deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără a ratifica în prealabil sau simultan Convenția. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 5 - Intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data la care zece state membre ale Consiliului

Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin prezentul Protocol, conform prevederilor articolului 4.

2. Pentru orice stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezentul Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data depunerii instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 6 – Funcțiile depozitarului

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol conform articolelor 2 și 5;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare având legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Roma, la data de 04 noiembrie 2000 în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei.

Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copii certificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei

PROTOCOLUL NR. 13

LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE, CU PRIVIRE LA ABOLIREA PEDEPSEI CU MOARTEA ÎN ORICE ÎMPREJURĂRI*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului protocol**,

Convinse că dreptul oricărei persoane la viață este valoarea fundamentală într-o societate democratică, și că abolirea pedepsei cu moartea este esențială pentru protecția acestui drept și la deplina recunoaștere a demnității inerente oricărei ființe umane;

Dorind să consolideze protecția dreptului la viață garantat de Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (în continuare „Convenția”);

Notînd că Protocolul nr. 6 al Convenției cu privire la abolirea pedepsei cu moartea, semnat la Strasbourg la 28 aprilie 1983, nu exclude pedeapsa cu moartea pentru unele acte comise în timpul războiului sau în timpul unui pericol iminent de război;

Hotărîte să facă ultimul pas pentru abolirea pedepsei cu moartea în orice

* Încheiat la Vilnius, la 3 mai 2002.

** Ratificat de R. Moldova (cu unele rezerve privind teritoriul Transnistriei) prin Legea nr. 272-XVI din 29 iulie 2007. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 126-130 din 11 august 2006.

împrejurări,

Au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1

Abolirea pedepsei cu moartea

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o astfel de pedeapsă nici executat.

Articolul 2

Interzicerea derogărilor

În termenii articolului 15 din Convenție față de dispozițiile prezentului Protocol nici o derogare nu este autorizată.

Articolul 3

Interzicerea rezervelor

În termenii articolului 57 din Convenție nu este admisă nici o rezervă la dispozițiile prezentului Protocol.

Articolul 4

Aplicarea teritorială

1. Orice Stat poate, la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cu privire la care se va aplica prezentul Protocol.

2. Orice Stat poate, la orice moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei să extindă aplicarea prezentului Protocol la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare pentru acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă sau modificată, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera sau modificarea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 5

Relațiile cu Convenția

Statele Părți consideră articolele 1-4 ale prezentului Protocol ca articole adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției se aplică în consecință.

Articolul 6

Semnarea și ratificarea

Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului

Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un Stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 7

Intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care zece State membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin prezentul Protocol conform dispozițiilor articolului 6.

2. Pentru orice Stat membru care-și va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 8

Funcția de depozitar

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica tuturor Statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărei instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol conform articolelor 4 și 7;
- d) orice alt act, notificare sau declarație, având legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, având depline puteri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Vilnius, la 3 mai 2002, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre Statele membre ale Consiliului Europei.

PROTOCOLUL NR. 14
LA CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A
LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE, PRIVIND AMENDAREA SISTEMULUI DE
CONTROL AL CONVENȚIEI*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Convenția pentru apărarea Drepturilor omului și a Libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (numită în continuare «Convenția»),

Avînd în vedere Rezoluția nr.1 și Declarația adoptată în cadrul Conferinței ministeriale europene cu privire la drepturile omului, desfășurată la Roma la 3 și 4 noiembrie 2000;

Avînd în vedere Declarațiile adoptate de către Comitetul Miniștrilor la 8 noiembrie 2001, la 7 noiembrie 2002 și la 15 mai 2003, în cadrul sesiunilor sale 109, 111 și, respectiv 112;

Avînd în vedere Avizul nr. 251(2004), adoptat de către Adunarea parlamentară a Consiliului Europei la 28 aprilie 2004;

Considerînd că este necesar și urgent da a amenda unele prevederi ale Convenției în scopul menținerii și consolidării pe termen lung a sistemului de control, mai ales din cauza sporirii continue a sarcinii de lucru a Curții europene a Deputurilor Omului și a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei;

Considerînd, în particular, că este necesar de a veghea asupra faptului ca Curtea să continue să joace rolul său preeminent în protecția drepturilor omului în Europa, Au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1

Paragraful 1 al articolului 22 din Convenție este abrogat.

Articolul 2

Articolul 23 al Convenției este modificat după cum urmează:

«Articolul 23 – Durata mandatului și revocarea.

1. Judecătorii sunt aleși pentru o durată de nouă ani. Ei nu pot fi realeși.
2. Mandatul judecătorilor se încheie atunci cînd ei împlinesc 70 ani.
3. Judecătorii rămîn în funcție pînă la înlocuirea lor. Totuși, ei continuă să se ocupe de cauzele cu care au fost sesizați.
4. Un judecător nu poate fi înlăturat din funcțiile sale decît dacă ceilalți judecători decid, cu majoritatea de două treimi, că el a încetat să răspundă condițiilor necesare .»

Articolul 3

Articolul 24 al Convenției este abrogat.

* Încheiat la Strasbourg, la 13 mai 2004.

Articolul 4

Articolul 25 al Convenției devine articolul 24 și conținutul său este modificat după cum urmează:

«Articolul 24 – Grefa și raportorii

1. Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organizare sunt fixate prin regulamentul Curții.

2. În cazul în care ea se constituie în format de unic judecător, Curtea este asistată de raportori care își exercită funcțiile sub autoritatea președintelui Curții. Ei fac parte din grefa Curții.»

Articolul 5

Articolul 26 al Convenției devine articolul 25 («Adunarea plenară») și conținutul său este modificat după cum urmează:

1. La sfârșitul paragrafului d, virgula este înlocuită de un punct și virgulă, iar cuvântul «și» este exclus.

2. La sfârșitul paragrafului e, punctul este înlocuit cu un punct și virgulă.

3. Este adăugat un nou paragraf e, al cărui conținut este:

«f. înaintează orice cerere în virtutea articolului 26, paragraf 2.»

Articolul 6

Articolul 27 al Convenției devine articolul 26 și conținutul său este modificat după cum urmează:

«Articolul 26 – Format de unic judecător, comitete, Camere și Marea Cameră

1. Pentru examinarea cauzelor aduse înaintea sa, Curtea se constituie în format de unic judecător, în comitete de trei judecători, în Camere de șapte judecători și într-o Mare Cameră de șaptesprezece judecători. Camerele Curții constituie comitetele pentru o perioadă determinată.

2. La cererea Adunării plenare a Curții, Comitetul Miniștrilor poate, printr-o decizie unanimă și pentru o perioadă determinată, să reducă numărul judecătorilor camerelor la cinci persoane.

3. Un judecător convocat în calitate de unic judecător nu examinează nici o cerere introdusă împotriva unei Înalte Părți contractante din numele căreia acest judecător a fost ales.

4. Judecătorul ales din numele unei Înalte Părți contractante care este parte la litigiu este membru de drept al camerei și al Marii Camere. În cazul absenței acestui judecător, sau atunci când el nu-și poate desfășura activitatea, în calitate de judecător va activa o persoană aleasă de președintele Curții de pe o listă prezentată în prelabil de către această Parte.

5. Marea Cameră mai include în componența sa, președintele Curții, vicepreședintele, președinții Camerelor și alți judecători desemnați conform regulamentului Curții. Când cauza este diferită Marii Camere în virtutea articolului 43, nici un judecător al Camerei care a emis hotărîrea nu poate face parte din aceasta, cu excepția președintelui camerei și a judecătorului care a activat din numele Înaltei Părți contractante interesate.»

Articolul 7

După noul articol 26, un nou articol 27 este inclus în Convenție, al cărui conținut este:

«Articolul 27 – Competența judecătorilor unici

1. Un unic judecător poate să declare inadmisibilă sau să radieze de pe rol o cerere introdusă în virtutea articolului 34 când o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară.

2. Decizia este definitivă.

3. Dacă judecătorul unic nu declară inadmisibilă sau nu radiază de pe rol o cerere, acest judecător o va transmite unui comitet sau unei Camere pentru examinare complementară.»

Articolul 8

Articolul 28 al Convenției este modificat după cum urmează:

«Articolul 28 – Competența comitetelor

1. Un comitet sesizat cu o cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34 poate, prin vot unanim,

a. să o declare inadmisibilă sau să o radieze de pe rol când o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară; sau

b. să o declare admisibilă și să adopte concomitent o hotărîre asupra fondului când problema relativă la interpretarea sau aplicarea Convenției sau Protocoalelor sale care se află la originea cauzei constituie obiectul unei jurisprudențe bine stabilite de Curte.

2. Deciziile și hotărîrile prevăzute la paragraful 1 sunt definitive.

3. Dacă judecătorul ales în numele Înaltei Părți contractante care este parte la litigiu nu este membru al comitetului, acesta din urmă poate să-l invite să activeze în cadrul său în locul și pe locul unuia dintre membrii său, la orice etapă a procesului, ținînd cont de toți factorii relevanți, inclusiv problema de a ști dacă această Parte a contestat aplicarea procedurii de la paragraful 1.b.»

Articolul 9

Articolul 9 al Convenției este amendat după cum urmează:

1. Conținutul paragrafului 1 este modificat după cum urmează: «Dacă nu a fost adoptată nici o decizie în virtutea articolelor 27 sau 28 și nu a fost pronunțată nici o hotărîre în virtutea articolului 28, o cameră se va pronunța asupra admisibilității și fondului cererilor individuale introduse în virtutea articolului 34. Decizia cu privire la admisibilitate poate fi luată în mod separat.»

2. La sfîrșitul paragrafului 2 este adăugată o nouă propoziție, cu următorul conținut: «Cu excepția deciziei contrare a Curții în cazuri excepționale, decizia cu privire la admisibilitate este adoptată separat.»

3. Paragraful 3 este exclus.

Articolul 10

Articolul 31 al Convenției este amendat după cum urmează:

1. La sfârșitul paragrafului a, cuvântul «și» este exclus.
2. Paragraful b devine paragraful c și este inclus un nou paragraf b, având următorul conținut:
«b. se pronunță asupra problemelor cu care Curtea este sesizată de Comitetul Miniștrilor în virtutea articolului 46, paragraful 4; și»

Articolul 11

Articolul 32 al Convenției este amendat după cum urmează:

La sfârșitul paragrafului 1, după numărul 34, este inclusă o virgulă și numărul 46.

Articolul 12

Paragraful 3 al articolului 35 al Convenției este modificat după cum urmează:

«3. Curtea declară inadmisibilă orice cerere individuală introdusă în aplicarea articolului 34 dacă consideră că:

- a. cererea este incompatibilă cu prevederile Convenției sau Protocoalelor sale, în mod vădit nefondată sau abuzivă; sau
- b. reclamantul nu a suferit vreun prejudiciu important, cu excepția faptului dacă respectarea drepturilor omului garantate de Convenție și Protocoalele sale nu cer în mod obligatoriu examinarea fondului cererii și cu condiția de a nu respinge din acest motiv nici o cauză care nu a fost examinată în modul cuvenit de către o instanță judecătorească internă.»

Articolul 13

La sfârșitul articolului 36 al Convenției este adăugat un nou paragraf 3, având următorul conținut:

«3. În orice cauză adusă înaintea unei Camere, sau a Marii Camere, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei poate prezenta observații scrise și poate participa la audieri.»

Articolul 14

Articolul 38 al Convenției este modificat după cum urmează:

«Articolul 38 – Examinarea contradictorie a cauzei

Curtea examinează cauza în mod contradictoriu împreună cu reprezentanții părților și, dacă este cazul, procedează la o anchetă pentru a cărei conducere eficientă Înaltele Părți contractante interesate vor furniza toate facilitățile necesare.»

Articolul 15

Articolul 39 al Convenției este modificat după cum urmează:

«Articolul 39 – Reglementări amiabile

1. La orice moment al procesului, Curtea se află la dispoziția celor interesați în vederea parvenirii la o reglementare amiabilă a cauzei inspirându-se din respectarea drepturilor omului astfel cum ele sunt recunoscute în Convenție și în Protocoalele sale.

2. Procedura descrisă la paragraful 1 este confidențială.

3. În cazul reglementării amiabile, Curtea scoate cauza de pe rol printr-o decizie

care se limitează la o scurtă expunere a faptelor și a soluției adoptate.

4. Această decizie este transmisă Comitetului Miniștrilor care va supraveghea executarea termenilor reglementării amiabile astfel cum ei figurează în decizie.»

Articolul 16

Articolul 46 al Convenției este modificat după cum urmează:

«Articolul 46 – Forța obligatorie și executarea hotărârilor

1. Înaltele Părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile la care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor care supraveghează executarea ei.

3. Când Comitetul Miniștrilor consideră că supraveghearea executării unei hotărâri definitive este împiedicată de o dificultate de interpretare a acestei hotărâri, el poate sesiza Curtea pentru a-i cere să se pronunțe asupra acestei probleme de interpretare. Decizia de sesizare a Curții este luată prin votul majorității a două treimi a reprezentanților care au dreptul de a face parte din Comitet.

4. Când Comitetul Miniștrilor consideră că o Întă Partea contractantă refuză să se conformeze unei hotărâri definitive într-un litigiu la care este parte, el poate, după avertizarea acestei Părți și printr-o decizie luată prin votul majorității a două treimi a reprezentanților care au dreptul de a face parte din Comitet, să sesizeze Curtea cu problema respectării de către această Parte a obligației față de paragraful 1.

5. Dacă Curtea constată o încălcare a paragrafului 1, ea transmite cazul Comitetului Miniștrilor care va examina măsurile ce urmează a fi luate. Dacă Curtea constată că nu a avut loc nici o încălcare a paragrafului 1, ea transmite cauza Comitetului Miniștrilor, care decide să încheie examinarea ei.»

Articolul 17

Articolul 59 al Convenției este amendat după cum urmează:

1. Este inclus un nou paragraf 2, având următorul conținut:

«2. Uniunea europeană poate adera la prezenta Convenție.»

2. Paragrafele 2, 3 și 4 devin respectiv paragrafele 3, 4 și 5.

Dispoziții finale și tranzitorii

Articolul 18

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei semnare ale Convenției, care își pot exprima acordul de a fi legate prin:

a. semnare fără rezervă de ratificare, acceptare sau aprobare; sau

b. semnare sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 19

Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care va urma după expirarea unei perioade de trei luni de la data la care toate Părțile la Convenție și-au exprimat acordul de a fi legate prin Protocol, în conformitate cu dispozițiile articolului 18.

Articolul 20

1. La data intrării în vigoare a prezentului Protocol, dispozițiile sale se vor aplica tuturor cererilor suspendate în fața Curții precum și tuturor hotărârilor a căror executare constituie obiectul unei supravegheri din partea Comitetului Miniștrilor.

2. Noul criteriu de admisibilitate introdus prin articolul 12 al prezentului Protocol în articolul 35, paragraful 3.b al Convenției, nu se aplică cererilor declarate admisibile până la intrarea în vigoare a Protocolului. Pe parcursul următorilor doi ani după intrarea în vigoare a prezentului Protocol, doar camerele și Marea Cameră a Curții pot aplica noul criteriu de admisibilitate.

Articolul 21

La data intrării în vigoare a prezentului Protocol, durata mandatului judecătorilor care își îndeplinesc primul lor mandat este prelungit de plin drept pentru a atinge un total de nouă ani. Alți judecători își încheie mandatul, care este prelungit de plin drept pentru doi ani.

Articolul 22

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului Europei:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
 - a. orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol conform articolelor 4 și 7;
 - b. orice alt act, notificare sau declarație avînd legătură cu prezentul Protocol.

În considerarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la 13 mai 2004, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite o copie certficată fiecăruia din Statele membre ale Consiliului Europei.

CONVENȚIA EUROPEANĂ DE EXTRĂDARE*

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,
Considerînd că scopul Consiliului Europei este de a înfăptui o uniune mai strînsă între membrii săi,

Considerînd că acest obiectiv poate fi atins prin încheierea de acorduri sau prin adoptarea unei acțiuni comune în domeniul juridic,

Încredințate că acceptarea unor reguli uniforme în materie de extrădare este de natură a face să progreseze această operă de unificare,

Au convenit după cum urmează:

Articolul 1.

Obligația de a extrăda

Părțile contractante se angajează să-și predea reciproc, potrivit regulilor și sub condiții determinate prin articolele următoare, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale părții solicitante.

Articolul 2.

Fapte care dau loc la extrădare

1. Vor da loc la extrădare faptele pedepsite de legile părții solicitante și ale părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate de cel puțin un an sau cu o pedeapsă mai severă.

Cînd pe teritoriul părții solicitante a intervenit o condamnare la o pedeapsă ori cînd s-a aplicat o măsură de siguranță, sancțiunea pronunțată va trebui să fie de o durată de cel puțin 4 luni.

2. Dacă cererea de extrădare vizează mai multe fapte distincte, pedepsite fiecare de legea părții solicitante și a părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate, dar dintre care unele nu îndeplinesc condiția privind durata pedepsei, partea contractantă solicitată va avea facultatea să acorde extrădarea și pentru acestea din urmă.

3. Orice parte contractantă, a cărei legislație nu autorizează extrădarea pentru anumite infracțiuni vizate la paragraful 1 al prezentului articol, va putea, în ceea ce o privește, să excludă aceste infracțiuni din cîmpul de aplicare a Convenției.

4. Orice parte contractantă, care dorește să se prevaleze de facultatea prevăzută la paragraful 3 al prezentului articol, va notifica Secretarului general al Consiliului Europei, odată cu depunerea instrumentului său de ratificare sau de aderare, fie o listă a infracțiunilor pentru care extrădarea este autorizată, fie o listă a infracțiunilor pentru care extrădarea este exclusă, cu indicarea dispozițiilor legale care autorizează sau exclud extrădarea. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica aceste liste celorlalți semnatori.

* Adoptată la Paris la 13 decembrie 1957. A intrat în vigoare la 28 aprilie 1960. În vigoare pentru Republica Moldova din 31 decembrie 1997

5. Dacă, ulterior, alte infracțiuni vor fi fost excluse de la extrădare prin legislația unei părți contractante, aceasta va notifica o atare excludere Secretarului general al Consiliului Europei, care va informa despre aceasta pe ceilalți semnatori. Această notificare nu va produce efect decât la expirarea unui termen de 3 luni socotit de la data primirii ei de către Secretarul general.

6. Oricare parte contractantă care va fi folosit facultatea prevăzută la paragrafele 4 și 5 ale prezentului articol, va putea oricând supune aplicării prezentei Convenții infracțiuni care au fost excluse de la aceasta. Ea va notifica aceste modificări Secretarului general al Consiliului Europei, care le va comunica celorlalți semnatori.

7. Oricare parte contractantă va putea aplica regula reciprocității în ceea ce privește infracțiunile excluse din câmpul de aplicare a Convenției, în temeiul prezentului articol.

Articolul 3.

Infracțiuni politice

1. Extrădarea nu se va acorda, dacă infracțiunea pentru care este cerută este considerată de partea solicitată ca infracțiune politică sau ca faptă conexasă unei asemenea infracțiuni.

2. Aceeași regulă se va aplica, dacă partea solicitată are motive temeinice de a crede ca cererea de extrădare motivată printr-o infracțiune de drept comun a fost prezentată în vederea urmăririi sau pedepsirii unei persoane pentru considerente de rasă, de religie, de naționalitate sau de opinii politice ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată pentru unul sau altul dintre aceste motive.

3. În aplicarea prezentei Convenții, atentatul la viața unui șef de stat sau a unui membru al familiei sale nu va fi considerat ca infracțiune politică.

4. Aplicarea prezentului articol nu va afecta obligațiile pe care părțile le vor fi asumat sau le vor asuma potrivit oricărei alte convenții internaționale cu caracter multilateral.

Articolul 4.

Infracțiuni militare

Extrădarea motivată de infracțiuni militare care nu constituie infracțiune de drept comun este exclusă din câmpul de aplicare a prezentei Convenții.

Articolul 5.

Infracțiuni fiscale

În materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar, extrădarea se va acorda, în condițiile prevăzute de prezenta Convenție, numai dacă s-a hotărât astfel între părțile contractante pentru fiecare infracțiune sau categorie de infracțiuni.

Articolul 6.

Extrădarea naționalilor

1. a) Orice parte contractantă are dreptul să refuze extrădarea resortisanților săi.

b) Fiecare parte contractantă va putea, printr-o declarație făcută odată cu semnarea sau cu depunerea instrumentului său de ratificare sau de aderare, să definească, în ceea ce o privește, termenul de resortisant în înțelesul prezentei Convenții.

c) Calitatea de resortisant se va aprecia la data hotărârii asupra extrădării. Totuși, dacă această calitate nu este recunoscută decât între data hotărârii și data avută în vedere pentru predare, partea solicitată va putea, de asemenea, să se prevaleze de dispoziția alin. a) al prezentului paragraf.

2. Dacă partea solicitată nu-și extrădează propriul resortisant, ea va trebui, la cererea părții solicitante, să supună cauza autorităților competente, astfel încât să se poată exercita urmărirea judiciară, dacă este cazul. În acest scop, dosarele, informațiile și obiectele privind infracțiunea se vor transmite gratuit pe calea prevăzută la paragraful 1 al art. 12. Partea solicitantă va fi informată despre rezultatul cererii sale.

Articolul 7.

Locul săvârșirii infracțiunii

1. Partea solicitată va putea refuza să extrădeze persoana reclamată pentru o infracțiune care, potrivit legislației sale, a fost săvârșită în totul sau în parte pe teritoriul său, ori într-un loc asimilat teritoriului său.

2. Când infracțiunea, motivînd cererea de extrădare, a fost comisă în afara teritoriului părții solicitante, extrădarea nu va putea fi refuzată decât dacă legislația părții solicitate nu autorizează urmărirea unei infracțiuni de același fel, săvârșită în afara teritoriului său ori nu autorizează extrădarea pentru infracțiunea formînd obiectul cererii.

Articolul 8.

Urmăriri în curs pentru aceleași fapte

O parte solicitată va putea refuza să extrădeze o persoană reclamată, dacă această persoană se află și sub urmărirea sa pentru fapta sau faptele în legătură cu care se cere extrădarea.

Articolul 9.

Non bis in idem

Extrădarea nu se va acorda cînd persoana reclamată a fost judecată definitiv de către autoritățile competente ale părții solicitate pentru fapta sau faptele pentru care extrădarea este cerută. Extrădarea va putea fi refuzată, dacă autoritățile competente ale părții solicitate au hotărît să nu întreprindă urmăriri sau să pună capăt urmărilor pe care le-au exercitat pentru aceeași faptă sau aceleași fapte.

Articolul 10.

Prescripția

Extrădarea nu se va acorda, dacă prescripția acțiunii sau a pedepsei este împlinită potrivit legislației fie a părții solicitante, fie a părții solicitate.

Articolul 11.

Pedeapsa capitală

Dacă fapta pentru care se cere extrădarea este pedepsită cu pedeapsa capitală de către legea părții solicitante și dacă, în atare caz, această pedeapsă nu este prevăzută de legislația părții solicitate, sau în mod normal aici nu este executată, extrădarea nu va putea să fie acordată decât cu condiția ca partea solicitantă să dea asigurări considerate ca îndestulătoare de către partea solicitată că pedeapsa capitală nu se va executa.

Articolul 12.

Cererea și actele ajutătoare

1. Cererea se va formula în scris și va fi prezentată pe cale diplomatică. Asupra altei căi se va putea conveni prin înțelegere directă între două sau mai multe părți.

2. Se vor prezenta, în sprijinul cererii:

a) originalul sau copia autentică fie de pe o hotărîre de condamnare executorie, fie de pe un mandat de arestare sau de pe orice alt act avînd putere egală, eliberat în formele prescrise de legea părții solicitante;

b) o expunere a faptelor pentru care se cere extrădarea.

Data și locul săvîrșirii lor, calificarea lor legală și referirile la dispozițiile legale ce le sunt aplicabile se vor indica în modul cel mai exact posibil; și

c) o copie de pe dispozițiile legale aplicabile sau, dacă aceasta nu este cu putință, o declarație asupra dreptului aplicabil, precum și semnalmente cele mai precis posibile ale persoanei reclamate și orice alte informații de natură a determina identitatea și naționalitatea sa.

Articolul 13.

Informații suplimentare

Dacă informațiile comunicate de partea solicitantă se dovedesc insuficiente pentru a permite părții solicitate să pronunțe o hotărîre în aplicarea prezentei Convenții, această din urmă parte va cere complinirea informațiilor necesare și va putea fixa un termen pentru obținerea acestor informații.

Articolul 14.

Regula specialității

1. Persoana care va fi predată nu va fi nici urmărită, nici judecată, nici deținută în vederea executării unei pedepse sau măsuri de siguranță, nici supusă oricărei alte restricții a libertății sale individuale, pentru orice fapt anterior predării, altul decât cel care a motivat extrădarea, în afară de cazurile următoare:

a) cînd partea care a predat-o consimte. O cerere va fi prezentată în acest scop, însoțită de actele prevăzute la art. 12 și de un proces-verbal judiciar consemnînd declarațiile extrădatului. Acest consimțămînt se va da atunci cînd infracțiunea pentru care este cerut atrage ea însăși obligația de extrădare potrivit prezentei Convenții;

b) cînd, avînd posibilitatea să o facă, persoana extrădată nu a părăsit în cele 45 de zile următoare eliberării sale definitive teritoriul părții careia îi fusese predată ori dacă s-a înapoiat acolo după ce l-a părăsit.

2. Totuși partea solicitantă va putea lua măsurile necesare în vederea, pe de-o parte, a unei eventuale trimiteri a persoanei de pe teritoriul său, iar pe de altă parte, a întreruperii prescripției potrivit legislației sale, inclusiv recurgerea la o procedură în lipsă.

3. Când calificarea dată faptei incriminate va fi modificată în cursul procedurii, persoana extrădată nu va fi urmărită sau judecată decât în măsura în care elementele constitutive ale infracțiunii recalificate ar îngădui extrădarea.

Articolul 15.

Reextrădarea către un al treilea stat

În afara cazului prevăzut la paragraful 1 lit. b) al art. 14, consimțământul părții solicitate va fi necesar spre a îngădui părții solicitante să predea unei alte părți sau unui stat terț persoana care i-a fost predată și care ar fi căutată de cealaltă parte sau de statul terț pentru infracțiuni anterioare predării. Partea solicitată va putea cere prezentarea actelor prevăzute la paragraful 2 al art. 12.

Articolul 16.

Arestarea provizorie

1. În caz de urgență, autoritățile competente ale părții solicitate vor putea cere arestarea provizorie a persoanei căutate; autoritățile competente ale părții solicitate vor statua asupra acestei cereri potrivit legii acestei părți.

2. Cererea de arestare provizorie va indica existența unuia dintre documentele prevăzute la paragraful 2 lit. a) al art. 12 și va face cunoscută intenția de a trimite o cerere de extrădare; ea va menționa infracțiunea pentru care se va cere extrădarea, data și locul unde a fost comisă, precum și, în măsura posibilului, semnalmentele persoanei căutate.

3. Cererea de arestare provizorie se va transmite autorităților competente ale părții solicitate fie pe cale diplomatică, fie direct prin poștă sau telegraf, fie prin Organizația Internațională de Poliție Criminală (Interpol), fie prin orice alt mijloc, lăsînd o urmă scrisă sau încuviințată de partea solicitată. Autoritatea solicitantă va fi informată neîntîrziat despre urmarea dată cererii sale.

4. Arestarea provizorie va putea înceta dacă, în termen de 18 zile de la arestare, partea solicitată nu a fost sesizată prin cererea de extrădare și documentele menționate la art. 12; ea nu va trebui, în nici un caz, să depășească 40 de zile de la arestare. Totuși punerea în libertate provizorie este posibilă oricînd, partea solicitată avînd însă de luat orice măsură pe care o va aprecia necesară spre a evita fuga persoanei reclamate.

5. Punerea în libertate nu va fi opusă unei noi arestări și extrădării, dacă cererea de extrădare este primită ulterior.

Articolul 17.

Concurs de cereri

Dacă extrădarea este cerută în concurs de către mai multe state, fie pentru aceeași faptă, fie pentru fapte diferite, partea solicitată va statua, ținînd seama de toate împrejurările și în mod deosebit de gravitatea și de locul săvîrșirii infracțiunilor, de

datele respective ale cererilor, de naționalitatea persoanei reclamate și de posibilitatea unei extradări ulterioare către alt stat.

Articolul 18.

Predarea extrădatului

1. Partea solicitată va face cunoscută părții solicitante, pe calea prevăzută la paragraful 1 al art. 12, hotărîrea sa asupra extradării.
2. Orice respingere totală sau parțială va fi motivată.
3. În caz de acceptare, partea solicitantă va fi informată despre locul și data predării, precum și asupra duratei detenției executate în vederea extradării de către persoana reclamată.
4. Sub rezerva cazului prevăzut la paragraful 5 al prezentului articol, dacă persoana reclamată nu a fost preluată la data fixată, ea va putea fi pusă în libertate la expirarea unui termen de 15 zile socotit de la această dată și va fi, în orice caz, pusă în libertate la expirarea unui termen de 30 de zile; partea solicitată va putea refuza să o extrădeze pentru aceeași faptă.
5. În caz de forță majoră care împiedică predarea sau primirea persoanei de extrădat, partea interesată va informa despre aceasta pe cealaltă parte; ambele părți se vor pune de acord asupra unei noi date de predare, iar dispozițiile paragrafului 4 al prezentului articol vor fi aplicabile.

Articolul 19.

Predarea amînată sau condițională

1. Partea solicitată va putea, după ce va fi statuat asupra cererii de extradare, să amîne predarea persoanei cerute, pentru a putea fi urmărită de ea însăși, sau, dacă persoana a fost deja condamnată, să poată executa, pe teritoriul său, o pedeapsă aplicabilă pentru un alt fapt decît acelea pentru care este cerută extradarea.
2. În loc de a amîna predarea, partea solicitată va putea preda temporar părții solicitante persoana cerută, în condiții ce vor fi determinate de comun acord între părți.

Articolul 20.

Remiterea de obiecte

1. La cererea părții solicitante, partea solicitată va reține și va remite, în măsura permisă de legislația sa, obiectele:
 - a) care pot fi folosite ca elemente doveditoare, sau
 - b) care, provenind din infracțiune, au fost găsite în momentul arestării în posesia persoanei reclamate sau au fost descoperite ulterior.
2. Remiterea obiectelor vizate la paragraful 1 al prezentului articol se va efectua chiar în cazul în care extradarea, care a fost deja admisă, nu ar putea avea loc ca urmare a morții sau evadării persoanei reclamate.
3. Cînd numitele obiecte vor fi susceptibile de reținere sau de confiscare pe teritoriul părții solicitate, aceasta din urmă va putea, în vederea unei proceduri penale în curs, să le păstreze temporar sau să le remită sub condiția restituirii.

4. Sunt totuși rezervate drepturile pe care partea solicitată sau terții le-ar fi dobândit asupra acestor obiecte. Dacă asemenea drepturi există, obiectele se vor restitui la terminarea procesului, cât mai curînd cu putință și fără cheltuieli, părții solicitate.

Articolul 21.

Tranzitul

1. Tranzitul prin teritoriul uneia dintre părțile contractante se va încuviința la cerere, adresată pe calea prevăzută la paragraful 1 al art. 12, cu condiția să nu fie vorba despre vreo infracțiune considerată de partea solicitată pentru tranzit ca avînd un caracter politic ori pur militar, ținînd seama de art. 3 și 4 ale prezentei Convenții.

2. Tranzitul unui resortisant, în înțelesul art. 6, al țării solicitate pentru tranzit, va putea fi refuzat.

3. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 4 din prezentul articol, prezentarea documentelor prevăzute la paragraful 2 al art. 12 va fi necesară.

4. În cazul în care va fi folosită calea aeriană, se va face aplicarea următoarelor dispoziții:

a) cînd nu va fi prevăzută o aterizare, partea solicitantă va înștiința partea peste al cărei teritoriu se va zbura și va atesta existența unuia dintre documentele prevăzute la paragraful 2 lit. a) al art. 12.

În caz de aterizare forțată, această notificare va produce efectele cererii de arestare provizorie prevăzute la art. 16, iar partea solicitantă va adresa o cerere formală de tranzit.

b) cînd va fi prevăzută o aterizare, partea solicitantă va adresa o cerere formală de tranzit.

5. Totuși o parte va putea declara, odată cu semnarea prezentei Convenții sau la depunerea instrumentului său de ratificare sau de aderare, că nu va încuviința tranzitul unei persoane decît în aceleași condiții cu cele ale extrădării sau cu unele dintre ele. În aceste cazuri, se va putea aplica regula reciprocității.

6. Tranzitul persoanei extrădate nu se va efectua prin traversarea unui teritoriu unde ar fi motive să se creadă că viața sau libertatea sa ar putea fi amenințate pentru motive legate de rasă, religie, naționalitate sau opiniile sale politice.

Articolul 22.

Procedura

În afara unor dispoziții contrare ale prezentei Convenții, legea părții solicitate este singura aplicabilă procedurii de extrădare, precum și celei a arestării provizorii.

Articolul 23.

Limbile folosite

Documentele de prezentat vor fi redactate fie în limba părții solicitante, fie în cea a părții solicitate. Aceasta din urmă va putea cere o traducere în una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei, la alegerea ei.

Articolul 24.

Cheltuieli

1. Cheltuielile ocazionate de extrădare pe teritoriul părții solicitate vor fi în sarcina acestei părți.
2. Cheltuielile ocazionate de tranzit prin teritoriul părții solicitate pentru tranzit vor fi în sarcina părții solicitante.
3. În caz de extrădare, provenind de pe un teritoriu nemetropolitan al părții solicitate, cheltuielile ocazionate de transportul între acest teritoriu și teritoriul metropolitan al părții solicitante vor fi în sarcina acesteia din urmă. Aceeași regulă se va aplica pentru cheltuielile ocazionate de transportul între teritoriul nemetropolitan al părții solicitate și teritoriul metropolitan al acesteia.

Articolul 25.

Definirea măsurilor de siguranță

În înțelesul prezentei Convenții, termenul măsurilor de siguranță desemnează orice măsuri privative de libertate care au fost dispuse complementar sau în substituirea unei pedepse, prin hotărâre a unei jurisdicții penale.

Articolul 26.

Rezerve

1. Oricare parte contractantă va putea, odată cu semnarea prezentei Convenții sau cu depunerea instrumentului său de ratificare sau de aderare, să formuleze o rezervă cu privire la una sau mai multe dispoziții determinate ale Convenției.
2. Oricare parte contractantă care va fi formulat o rezervă o va reține de îndată ce împrejurările o vor permite. Retragerea se va face prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.
3. O parte contractantă care va fi formulat o rezervă cu privire la o dispoziție a Convenției nu va putea cere aplicarea acestei dispoziții de către o altă parte decât în măsura în care ea însăși o va fi acceptat.

Articolul 27.

Câmpul de aplicare teritorială

1. Prezenta Convenție se va aplica teritoriilor metropolitane ale părții contractante.
2. Ea se va aplica deopotrivă, în ceea ce privește Franța, Algeriei și departamentelor de dincolo de mări, iar în ceea ce privește Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Insulelor Canalului și Insulei Man.
3. Republica Federală Germania va putea extinde aplicarea prezentei Convenții Landului Berlin, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Acesta va notifica declarația celorlalte părți.
4. Prin înțelegere directă între două sau mai multe părți, câmpul de aplicare a prezentei Convenții se va putea extinde în condițiile stipulate în această înțelegere oricărui teritoriu al uneia dintre aceste părți, altul decât cele vizate la paragrafele 1, 2 și 3 ale prezentului articol și căruia una dintre părți îi asigură relațiile internaționale.

Articolul 28.

Relații între prezenta Convenție și acordurile bilaterale

1. Prezenta Convenție abrogă, în ceea ce privește teritoriile cărora se aplică acele dispoziții din tratate, convenții sau acorduri bilaterale care, între două părți contractante, guvernează material extrădării.

2. Părțile contractante nu vor putea încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale decât pentru completarea dispozițiilor prezentei Convenții sau pentru a înlesni aplicarea principiilor cuprinse în aceasta.

3. Când între două sau mai multe părți contractante extrădarea se practică în temeiul unei legislații uniforme, părțile vor fi libere să-și reglementeze raporturile mutuale în materie de extrădare, sprijinindu-se exclusiv pe acest sistem independent de dispozițiile prezentei Convenții. Același principiu va fi aplicabil între două sau mai multe părți contractante, avînd fiecare în vigoare o lege prevăzînd executarea pe teritoriul său a mandatelor de arestare emise pe teritoriul celeilalte sau celorlalte părți. Părțile contractante care exclud sau care vor exclude din raporturile lor mutuale aplicarea prezentei Convenții, potrivit dispozițiilor prezentului paragraf, urmează să adreseze în acest scop o notificare Secretarului general al Consiliului Europei. Acesta va comunica celorlalte părți contractante orice notificare primită în temeiul prevederilor prezentului paragraf.

Articolul 29. Semnarea, ratificarea, intrarea în vigoare

1. Prezenta Convenție va rămîne deschisă spre semnare membrilor Consiliului Europei. Ea va fi ratificată, iar instrumentele de ratificare se vor depune pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 90 de zile de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare.

3. Ea va intra în vigoare, față de oricare semnatar care o va ratifica ulterior, după 90 de zile de la depunerea instrumentului de ratificare.

Articolul 30.

Aderarea

1. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al Consiliului să adere la prezenta Convenție. Rezoluția privind această invitație urmează să primească acordul unanim al membrilor Consiliului, care au ratificat Convenția.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare care va produce efect după 90 de zile de la depunerea sa.

Articolul 31. Denunțarea

Oricare parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezenta Convenție, adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului Europei. Această denunțare va produce efect după 6 luni de la data primirii notificării sale de către Secretarul general al Consiliului Europei.

Articolul 32.

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica membrilor Consiliului și guvernului, fiecărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) depunerea fiecărui instrument de ratificare sau de aderare;
- b) data intrării în vigoare;
- c) orice declarație făcută în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 6 și ale paragrafului 5 al art. 21;
- d) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 26;
- e) retragerea oricărei rezerve efectuate în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 26;
- f) orice notificare de denunțare primită în aplicarea dispozițiilor art. 31 al prezentei Convenții și data la care aceasta va produce efect.

Drept pentru care subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezenta Convenție. Întocmită la Paris la 13 decembrie 1957, în limbile franceză și engleză, ambele texte având aceeași valabilitate, într-un singur exemplar care se va depune în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată pentru conformitate de pe aceasta guvernelor semnatare.

PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA EUROPEANĂ DE EXTRĂDARE¹

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol²,
Văzînd dispozițiile Convenției europene de extrădare, deschisă spre semnare la Paris la 13 decembrie 1957, denumită în continuare *Convenția*, îndeosebi art. 3 și 9 ale acesteia,
Considerînd că este oportun să se completeze aceste articole în vederea întăririi protecției comunității umane și a persoanelor,
Au convenit după cum urmează:

TITLUL I ARTICOLUL 1

Pentru aplicarea prevederilor art. 3 al Convenției, nu vor fi considerate infracțiuni politice:

- a) crimele împotriva umanității prevăzute de Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid, adoptată la 9 decembrie 1948 de Adunarea generală a Națiunilor Unite;
- b) infracțiunile prevăzute la art. 50 al Convenției de la Geneva din 1949 pentru îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie, la art. 51 al Convenției de la Geneva din 1949 pentru îmbunătățirea soartei răniților, bolnavilor și naufragaților forțelor armate maritime, la art. 130 al Convenției de la Geneva din 1949 cu privire la tratamentul prizonierilor de război și la art. 147 al Convenției de la Geneva din 1949 cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război;
- c) orice violări analoge ale legilor războiului, în vigoare la data intrării în vigoare a prezentului Protocol și a cutumelor războiului existente în acel moment care nu sunt deja prevăzute prin dispozițiile sus-menționate ale convențiilor de la Geneva.

TITLUL II ARTICOLUL 2

Articolul 9 al Convenției se completează prin textul următor, articolul 9 original al Convenției alcătuind paragraful 1, iar dispozițiile de mai jos, paragrafele 2, 3 și 4;

„2. Extrădarea unei persoane care a format obiectul unei judecăți definitive într-un stat terț, parte contractantă la Convenție, pentru fapta sau faptele în vederea cărora cererea este prezentată, nu se va acorda:

- a) cînd menționata judecată a pronunțat achitarea sa;
- b) cînd pedeapsa privativă de libertate sau altă măsură aplicată:
 - (i) a fost executată integral;
 - (ii) a format obiectul unei grațieri sau amnistii, purtînd asupra totalității sale sau asupra părții neexecutate;

¹ Adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1975. A intrat în vigoare la 20 august 1979.

² Ratificat de R. Moldova prin Legea nr. 268-XV din 21 iunie 2001. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 67 din 27 iunie 2001.

c) cînd judecătorul a constatat vinovăția autorului infracțiunii fără să pronunțe vreo sancțiune.

3. Totuși, în cazurile prevăzute la paragraful 2, extrădarea va putea fi acordată:

a) dacă fapta care a dat loc judecății a fost comisă împotriva unei persoane, instituții sau bun avînd caracter public în statul solicitant;

b) dacă persoana care a format obiectul judecății avea ea însăși un caracter public în statul solicitant;

c) dacă fapta care a dat loc judecății a fost comisă în totul sau în parte pe teritoriul statului solicitant sau într-un loc asimilat teritoriului său.

4. Dispozițiile paragrafelor 2 și 3 nu împiedică aplicarea dispozițiilor naționale mai largi, cu privire la efectul non *bis in idem* legat de hotărîrile judiciare pronunțate în străinătate.”

TITLUL III

ARTICOLUL 3

1. Presentul Protocol este deschis semnării de către statele membre ale Consiliului Europei, care au semnat Convenția. El va fi ratificat, acceptat sau aprobat. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare se vor depune pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Protocolul va intra în vigoare după 90 de zile de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. El va intra în vigoare față de oricare stat semnat care îl va ratifica, accepta sau aproba ulterior, după 90 de zile de la data depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

4. Nici un stat membru al Consiliului Europei nu va putea ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără ca, totodată sau anterior, să fi ratificat Convenția.

ARTICOLUL 4

1. Oricare stat care a aderat la Convenție poate adera la prezentul Protocol după intrarea în vigoare a acestuia.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare care va produce efect după 90 de zile de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 5

1. Oricare stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se aplică prevederile prezentului Protocol.

2. Oricare stat poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare sau oricînd mai tîrziu, să extindă aplicarea prezentului Protocol, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, oricărui alt teritoriu desemnat în declarație și ale cărui relații internaționale le asigură sau pentru care este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă, cât privește orice teritoriu desemnat în această declarație, în condițiile prevăzute la art. 8 din prezentul Protocol.

ARTICOLUL 6

1. Oricare stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că nu acceptă unul sau altul dintre titlurile I sau II din prezentul Protocol.

2. Oricare parte contractantă poate retrage o declarație formulată de ea în temeiul paragrafului precedent, pe calea unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei și care va produce efect de la data primirii sale.

3. Nici o rezervă nu este admisă față de dispozițiile prezentului Protocol.

ARTICOLUL 7

Comitetul European pentru Problemele Penale al Consiliului Europei va urmări executarea prezentului Protocol și va înlesni, pe cât necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți generate de executarea Protocolului.

ARTICOLUL 8

1. Oricare parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezentul Protocol, adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va produce efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

3. Denunțarea Convenției atrage automat denunțarea prezentului Protocol.

ARTICOLUL 9

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului și oricărui stat care a aderat la Convenție:

a) orice semnătură;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol, potrivit art. 3;

d) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 5 și orice retragere a unei asemenea declarații;

e) orice declarație formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 6;

f) retragerea oricărei declarații efectuate în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 6;

g) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 8 și data de la care denunțarea va produce efect.

Drept pentru care, subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Întocmit la Strasbourg la 15 octombrie 1975, în limbile franceză și engleză, ambele texte avînd aceeași valabilitate, într-un exemplar care se va depune în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată pentru conformitate de pe acesta fiecăruia dintre statele semnatare și aderente.

AL DOILEA PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA EUROPEANĂ DE EXTRĂDARE¹

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol²,

Dornice să înlesnească aplicarea, în materie de infracțiuni fiscale, a Convenției europene de extrădare, deschisă spre semnare la Paris la 13 decembrie 1957, denumită în continuare *Convenție*,

Considerînd, de asemenea, că este oportună completarea Convenției în anumite privințe,

Au convenit după cum urmează:

TITLUL I

ARTICOLUL 1

Paragraful 2 al articolului 2 al Convenției se completează prin următoarea dispoziție:

„Această facultate va fi deopotrivă aplicabilă unor fapte care nu sunt pasibile decît de o sancțiune de natură pecuniară.”

TITLUL II

ARTICOLUL 2

Articolul 5 al Convenției se înlocuiește prin următoarele dispoziții:

„Infracțiuni fiscale

1. În materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar, extrădarea va fi acordată între părțile contractante conform dispozițiilor Convenției, pentru fapte la care corespund, potrivit legii părții solicitate, infracțiuni de aceeași natură.

2. Extrădarea nu va putea fi refuzată pentru motivul că legislația părții solicitate nu impune același tip de taxe sau impozite sau nu cuprinde același tip de reglementare în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar cu legislația părții solicitante.”

TITLUL III

ARTICOLUL 3

Convenția se completează cu următoarele dispoziții:

„Judecarea în lipsă

1. Cînd o parte contractantă cere unei alte părți contractante extrădarea unei persoane în vederea executării unei pedepse sau măsuri de siguranță pronunțate printr-o hotărîre dată în lipsă împotriva sa, partea solicitată poate refuza extrădarea în acest scop, dacă, după părerea sa, procedura de judecată nu a satisfăcut minimul de drepturi de apărare recunoscute oricărei alte persoane învinuite de o apărare recunoscute oricărei persoane învinuite de o infracțiune. Totuși extrădarea se va acorda,

¹ Adoptat la Strasbourg în 17 martie 1978. A intrat în vigoare la 5 iunie 1983.

² Ratificat de R. Moldova prin Legea nr. 270-XV din 21 iunie 2001. Legea de ratificare a fost publicată în *Monitorul oficial al R. Moldova*, nr. 67 din 27 iunie 2001.

dacă partea solicitantă dă asigurări apreciate ca suficiente spre a garanta persoanei a cărei extrădare este cerută dreptul la o nouă procedură de judecată care să-i salvgardeze drepturile la apărare. Această hotărîre îndreptățește partea solicitantă fie să execute judecata în cauză, dacă cel condamnat nu se împotrivesc, fie să urmărească pe extrădat, în caz contrar.

2. Cînd partea solicitată comunică persoanei a cărei extrădare este cerută hotărîrea dată în lipsă împotriva sa, partea solicitantă nu va considera această comunicare ca o notificare atrăgînd efecte față de procedura penală în acest stat.”

TITLUL IV

ARTICOLUL 4 Convenția se completează cu următoarele dispoziții:

„Amnistie

Extrădarea nu se va admite pentru o infracțiune acoperită de amnistie în statul solicitat, dacă acesta avea competența să urmărească această infracțiune potrivit propriei sale legi penale.”

TITLUL V

ARTICOLUL 5

Paragraful 1 al articolului 12 al Convenției este înlocuit prin următoarele dispoziții: „Cererea va fi formulată în scris și adresată de Ministerul Justiției al părții solicitante Ministerului Justiției al părții solicitate; totuși calea diplomatică nu se exclude. O altă cale va putea fi convenită prin înțelegere directă între două sau mai multe părți.”

TITLUL VI

ARTICOLUL 6

1. Prezentul Protocol este deschis semnării de către statele membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare se vor depune pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Protocolul va intra în vigoare după 90 de zile de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. El va intra în vigoare, față de oricare stat semnatar care îl va ratifica, accepta sau aproba ulterior, după 90 de zile de la data depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

4. Un stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără ca, totodată sau anterior, să fi ratificat Convenția.

ARTICOLUL 7

1. Oricare stat care a aderat la Convenție poate adera la prezentul Protocol după intrarea în vigoare a acestuia.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare care va produce efect după 90 de zile de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 8

1. Oricare stat poate, odată cu semnarea sau depunerea instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se vor aplica prevederile prezentului Protocol.

2. Oricare stat poate, odată cu depunerea instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare sau oricînd ulterior, să extindă aplicarea prezentului Protocol, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, oricîrui alt teritoriu desemnat în declarație și căruia îi asigură relațiile internaționale sau pentru care este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retragera va produce efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 9

1. Rezervele formulate de un stat, privind o dispoziție a Convenției, se vor aplica, de asemenea, prezentului Protocol, în afară de cazul în care acest stat nu-și exprimă intenția contrară odată cu semnarea sau cu depunerea instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

2. Oricare stat poate, odată cu semnarea sau cu depunerea instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că își rezervă dreptul:

a) de a nu accepta titlul I;

b) de a nu accepta titlul II sau de a-1 accepta numai cît privește unele infracțiuni sau categorii de infracțiuni vizate la art. 2;

c) de a nu accepta titlul III sau de a nu accepta decît paragraful 1 al art. 3;

d) de a nu accepta titlul IV;

e) de a nu accepta titlul V.

3. Oricare parte contractantă, care a formulat o rezervă în temeiul paragrafului precedent, o poate retrage prin mijlocirea unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei și care va produce efect de la data primirii sale.

4. O parte contractantă, care a aplicat prezentului Protocol o rezervă formulată cu privire la o dispoziție a Convenției sau care a formulat o rezervă cu privire la o dispoziție a prezentului Protocol, nu poate cere aplicarea acestei dispoziții de către o altă parte contractantă; ea poate totuși, dacă rezerva este parțială sau condițională, să ceară aplicarea acestei dispoziții în măsura în care a acceptat-o.

5. Nici o altă rezervă nu se admite la dispozițiile prezentului Protocol.

ARTICOLUL 10

Comitetul European pentru Problemele Penale ale Consiliului Europei va urmări executarea prezentului Protocol și va mlesni, pe cît este necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți generate de executarea prezentului Protocol.

ARTICOLUL 11

1. Oricare parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezentul

Protocol, adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunţarea va produce efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

3. Denunţarea Convenţiei atrage automat denunţarea prezentului Protocol.

ARTICOLUL 12

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului şi oricărui stat care a aderat la Convenţie:

a) orice semnare a prezentului Protocol;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol, potrivit art. 6 şi 7;

d) orice declaraţie primită în aplicarea dispoziţiilor paragrafului 2 şi 3 ale art. 8;

e) orice declaraţie primită în aplicarea dispoziţiilor paragrafului 1 al art. 9;

f) orice rezervă formulată în aplicarea dispoziţiilor paragrafului 2 al art. 9;

g) retragerea oricărei rezerve efectuate în aplicarea dispoziţiilor paragrafului 3 al art. 9;

h) orice notificare primită în aplicarea dispoziţiilor art. 11 şi data de la care denunţarea va produce efect.

Drept pentru care, subsemnaţii, legal împuterniciţi în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Întocmit la Strasbourg la 17 martie 1978, în limbile franceză şi engleză, ambele texte avînd aceeaşi valabilitate, într-un singur exemplar care se va depune în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată pentru conformitate de pe acesta fiecăruia dintre statele semnatare şi aderente.

CONVENȚIA EUROPEANĂ DE ASISTENȚĂ JUDICIARĂ ÎN MATERIE PENALĂ *

PREAMBUL

*Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,***

Considerînd că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni mai strînse între membrii săi,

Convinse că adoptarea unor reguli comune în domeniul asistenței judiciare în materie penală este de natură să atingă acest obiectiv,

Considerînd că asistența judiciară este o materie conexă celei a extrădării, care a făcut deja obiectul unei Convenții din data de 13 decembrie 1957,

Au convenit după cum urmează:

TITLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

ARTICOLUL 1

1. Părțile contractante se angajează să-și acorde reciproc, potrivit dispozițiilor prezentei Convenții, asistența judiciară cea mai amplă cu putință în orice procedură privitoare la infracțiuni a căror reprimare este, în momentul solicitării asistenței, de competența autorităților judiciare ale părții solicitante.

2. Prezenta Convenție nu se aplică nici executării hotărîrilor de arestare și de condamnare, nici infracțiunilor militare care nu constituie infracțiuni de drept comun.

ARTICOLUL 2

Asistența judiciară va putea fi refuzată:

a) dacă cererea se referă la infracțiuni considerate de partea solicitată fie infracțiuni politice, fie infracțiuni conexe la infracțiuni politice, fie infracțiuni fiscale;

b) dacă partea solicitată consideră că îndeplinirea cererii este de natură să aducă atingere suveranității, securității, ordinii publice sau altor interese esențiale ale țării sale.

TITLUL II

COMISIILE ROGATORII

ARTICOLUL 3

1. Partea solicitată va urmări îndeplinirea, în formele prevăzute de legislația sa, a comisiilor rogatorii referitoare la o cauză penală, care îi vor fi adresate de către autoritățile judiciare ale părții solicitante și care au ca obiect îndeplinirea actelor de urmărire sau comunicarea mijloacelor materiale de probă, a dosarelor sau a documentelor.

* Adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959. A intrat în vigoare la 12 iunie 1962.

** Ratificată prin Hotărârea Parlamentului al R. Moldova nr. 1332-XIII din 26 septembrie 1997. Hotărârea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 71 din 30 septembrie 1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale», Vol. 14, Chișinău, 1999, p. 71-82.

2. Dacă partea solicitantă dorește ca martorii sau experții să depună sub jurământ, ea va cere aceasta în mod expres, iar partea solicitată îi va da curs, dacă legea din țara sa nu se opune.

3. Partea solicitată va putea să transmită numai copii sau fotocopii certificate pentru conformitate de pe dosarele sau documentele cerute. Totuși, dacă partea solicitantă cere în mod expres comunicarea originalelor, se va da curs, în măsura posibilului, acestei cereri.

ARTICOLUL 4

Dacă partea solicitantă o cere în mod expres, partea solicitată o va informa despre data și locul îndeplinirii comisiei rogatorii. Autoritățile și persoanele în cauză vor putea să asiste la îndeplinirea cererii, dacă partea solicitantă consimte la aceasta.

ARTICOLUL 5

1. Orice parte contractantă, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să-și rezerve dreptul de a supune îndeplinirea comisiilor rogatorii privitoare la percheziții sau la sechestre de obiecte uneia sau mai multora dintre următoarele condiții:

a) infracțiunea care motivează comisia rogatorie trebuie să fie sancționată potrivit legii părții solicitante și a părții solicitate;

b) infracțiunea care motivează comisia rogatorie trebuie să fie susceptibilă de a da loc la extrădare în țara solicitată;

c) îndeplinirea comisiei rogatorii trebuie să fie compatibilă cu legea părții solicitate.

2. Dacă o parte contractantă va fi făcut o declarație conform paragrafului 1 al prezentului articol, orice altă parte va putea aplica regula reciprocității.

ARTICOLUL 6

1. Partea solicitată va putea amâna remiterea obiectelor, a dosarelor sau a documentelor a căror comunicare este cerută, dacă acestea îi sunt necesare pentru o procedură penală în curs.

2. Obiectele și originalele dosarelor și ale documentelor, comunicate în îndeplinirea unei comisii rogatorii, vor fi restituite cât mai curînd posibil de către partea solicitantă părții solicitate, în afară de cazul în care aceasta din urmă nu renunță la ele.

TITLUL III

COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ ȘI A HOTĂRÎRII JUDICIARE. ÎNFĂȚIȘAREA MARTORILOR, EXPERȚILOR ȘI A PERSOANELOR URMĂRITE

ARTICOLUL 7

1. Partea solicitată va proceda la comunicarea actelor de procedură și a hotărîrilor judiciare, care îi vor fi transmise în acest scop de către partea solicitantă. Această comunicare va putea fi efectuată prin simpla transmitere a actului sau a hotărîrii,

destinatarului. Dacă partea solicitantă o cere în mod expres, partea solicitată va efectua comunicarea într-una dintre formele prevăzute de legislația sa pentru înmînări analoge sau într-o formă specială compatibilă cu această legislație.

2. Dovada comunicării se va face printr-o recipisă datată și semnată de destinatar sau printr-o declarație a părții solicitate, constatînd faptul, forma și data comunicării. Unul sau ambele documente vor fi transmise imediat părții solicitante. La cererea acesteia din urmă, partea solicitată va preciza dacă comunicarea a fost făcută în conformitate cu legea sa. În cazul în care comunicarea nu s-a putut face, partea solicitată va face cunoscut imediat motivul părții solicitante.

3. Orice parte contractantă, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea cere, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, ca citația pentru înfățișare, destinată unei persoane urmărite care se găsește pe teritoriul său, să fie transmisă autorităților sale într-un anumit termen, înainte de data fixată pentru înfățișare. Acest termen va fi precizat în sus-menționata declarație și nu va putea depăși 50 de zile. Se va ține seama de acest termen la fixarea datei înfățișării și la transmiterea citației.

ARTICOLUL 8

Martorul sau expertul care nu a răspuns citației de înfățișare a cărei comunicare a fost cerută nu va putea fi supus, chiar dacă citația va cuprinde un ordin categoric, nici unei sancțiuni sau măsuri de constrîngere, în afară de cazul în care el se va duce din proprie inițiativă pe teritoriul părții solicitante și dacă va fi din nou citat aici în mod legal.

ARTICOLUL 9

Indemnizațiile cuvenite și cheltuielile de transport și de ședere, rambursabile martorului sau expertului de către partea solicitantă, vor fi calculate de la locul lor de reședință și le vor fi acordate la niveluri cel puțin egale cu cele prevăzute de tarifele și regulamentele în vigoare în țara în care audierea trebuie să aibă loc.

ARTICOLUL 10

1. Dacă partea solicitantă apreciază că înfățișarea personală a unui martor sau expert în fața autorităților ei judiciare este în mod deosebit necesară, ea va face mențiune despre aceasta în cererea de înmînare a citației, iar partea solicitată va invita acest martor sau expert să se înfățișeze. Partea solicitată va face cunoscut părții solicitante răspunsul martorului sau al expertului.

2. În cazul prevăzut la paragraful 1 al acestui articol, în cerere sau în citație va trebui să se menționeze cuantumul aproximativ al indemnizațiilor plătibile, precum și al cheltuielilor de călătorie și de ședere rambursabile.

3. Dacă i se prezintă o cerere în acest sens, partea solicitată va putea subscrie un avans martorului sau expertului. Acesta se va menționa în citație și va fi rambursat de către partea solicitantă.

ARTICOLUL 11

1. Orice persoană deținută, a cărei înfățișare personală în calitate de martor sau

pentru confruntare este cerută de partea solicitantă, va fi transferată temporar pe teritoriul unde va avea loc audierea, sub condiția înapoierii sale în termenul indicat de către partea solicitată și sub rezerva dispozițiilor art. 12, în măsura în care acestea pot fi aplicate. Transferarea va putea fi refuzată:

- a) dacă persoana deținută nu consimte;
- b) dacă prezența sa este necesară într-un proces penal în curs pe teritoriul părții solicitate;
- c) dacă transferarea sa este susceptibilă să îi prelungească detenția; sau
- d) dacă alte considerații imperioase se opun transferării sale pe teritoriul părții solicitante.

2. În cazul prevăzut în paragraful precedent și sub rezerva dispozițiilor art. 2, tranzitul pe teritoriul unui stat terț, parte la prezenta Convenție, al persoanei deținute va fi acordat la cererea adresată de Ministerul Justiției al părții solicitante Ministerului Justiției al părții solicitate pentru tranzit, însoțită de toate documentele necesare. Orice parte contractantă va putea să refuze acordarea tranzitului resortisanților săi.

3. Persoana transferată va trebui să rămână în detenție pe teritoriul părții solicitante și, dacă este cazul, pe teritoriul părții solicitate pentru tranzit, în afară de cazul în care partea solicitată pentru transferare nu cere punerea acesteia în libertate.

ARTICOLUL 12

1. Nici un martor sau expert, oricare ar fi naționalitatea sa, care, ca urmare a unei citații, se va înfățișa în fața autorităților judiciare ale părții solicitante, nu va putea fi nici urmărit, nici deținut, nici supus vreunei alte restricții a libertății sale individuale pe teritoriul acestei părți pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul părții solicitate.

2. Nici o persoană, oricare ar fi naționalitatea ei, citată în fața autorităților judiciare ale părții solicitante pentru a răspunde acolo de fapte pentru care ea se află sub urmărire penală, nu va putea fi acolo nici urmărită, nici deținută, nici supusă vreunei alte restricții a libertății sale individuale pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul părții solicitate și care nu sunt menționate în citație.

3. Imunitatea prevăzută de prezentul articol va înceta, dacă martorul, expertul sau persoana urmărită, avînd posibilitatea să părăsească teritoriul părții solicitante timp de 15 zile consecutive, după ce prezența sa nu mai era cerută de autoritățile judiciare, va rămîne totuși pe acest teritoriu sau se va reîntoarce aici după ce îl va fi părăsit.

TITLUL IV

CAZIERUL JUDICIAR

ARTICOLUL 13

1. Partea solicitată va comunica, în măsura în care autoritățile ei judiciare vor putea ele însele să le obțină într-un asemenea caz, extrasele de pe cazierul judiciar și orice date referitoare la acesta, care îi vor fi cerute de autoritățile judiciare ale unei părți contractante pentru o cauză penală.

2. În alte cazuri decît cele prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol se va da

curs unei asemenea cereri în condițiile prevăzute de legislație, de alte reglementări sau de practica părții solicitate.

TITLUL V

PROCEDURA

ARTICOLUL 14

1. Cererile de asistență vor trebui să conțină următoarele indicații:
 - a) autoritatea de la care emană cererea;
 - b) obiectul și motivul cererii;
 - c) în măsura posibilului, identitatea și naționalitatea persoanei în cauză; și
 - d) numele și adresa destinatarului, dacă este cazul.
2. Comisiile rogatorii prevăzute la art. 3–5 vor menționa în plus inculparea și vor cuprinde o prezentare sumară a faptelor.

ARTICOLUL 15

1. Comisiile rogatorii prevăzute la art. 3–5, precum și cererile prevăzute la art. 11 vor fi adresate de Ministerul Justiției al părții solicitante Ministerului Justiției al părții solicitate și vor fi înapoiate pe aceeași cale.
2. În caz de urgență, numitele comisii rogatorii vor putea fi adresate de autoritățile judiciare ale părții solicitante direct autorităților judiciare ale părții solicitate. Ele vor fi trimise înapoi, însoțite de documentele referitoare la îndeplinirea lor pe calea prevăzută la paragraful 1 al prezentului articol.
3. Cererile prevăzute la paragraful 1 al art. 13 vor putea fi adresate de către autoritățile judiciare direct serviciului competent al părții solicitate, iar răspunsurile vor putea fi trimise înapoi direct de către acest serviciu. Cererile prevăzute la paragraful 2 al art. 13 vor fi adresate de către Ministerul Justiției al părții solicitante Ministerului Justiției al părții solicitate.
4. Cererile de asistență judiciară, altele decât cele prevăzute la paragrafele 1 și 3 ale prezentului articol, și mai ales cererile de investigații preliminare urmăririi penale vor putea face obiectul unor comunicări directe între autorități judiciare.
5. În cazurile în care transmiterea directă este permisă de prezenta Convenție, aceasta se va putea efectua prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).
6. Orice parte contractantă, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, fie să facă cunoscut că toate cererile de asistență judiciară sau anumite asemenea cereri trebuie să fie adresate pe altă cale decât cea prevăzută în prezentul articol, fie să ceară, în cazul prevăzut la paragraful 2 al acestui articol, ca, în același timp, să fie transmisă o copie de pe comisia rogatorie ministerului său de justiție.
7. Prevederile prezentului articol nu vor putea aduce atingere dispozițiilor acordurilor sau înțelegerilor bilaterale în vigoare dintre părțile contractante, potrivit cărora este prevăzută transmiterea directă a cererilor de asistență judiciară între autoritățile părților.

ARTICOLUL 16

1. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol, traducerea cererii și a documentelor anexate nu va fi solicitată.

2. Fiecare parte contractantă, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să-și rezerve dreptul de a pretinde ca cererile și documentele anexe care îi sunt adresate să fie însoțite fie de o traducere în propria sa limbă, fie de o traducere în una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei sau în limba pe care o va indica. Celelalte părți vor putea aplica regula reciprocității.

3. Prezentul articol nu va aduce atingere dispozițiilor referitoare la traducerea cererilor și a documentelor anexe conținute de acordurile ori înțelegerile în vigoare sau care se vor încheia între două sau mai multe părți contractante.

ARTICOLUL 17

Actele și documentele transmise în aplicarea prezentei Convenții vor fi scutite de orice formalități de legalizate.

ARTICOLUL 18

Dacă autoritatea sesizată cu o cerere de asistență judiciară este necompetentă pentru a-i da curs, ea o va transmite din oficiu autorității competente din țara sa și, în cazul în care cererea a fost adresată pe cale directă, ea va informa despre aceasta, pe aceeași cale, partea solicitantă.

ARTICOLUL 19

Orice refuz de asistență judiciară va fi motivat.

ARTICOLUL 20

Sub paragraful dispozițiilor art. 10 paragraful 3, cererile de asistență judiciară nu vor avea drept urmare rambursarea nici unei cheltuieli, cu excepția celor ocazionate de intervenția experților pe teritoriul părții solicitate și de transferul persoanelor deținute, efectuate în aplicarea prevederilor art. 11.

TITLUL VI

DENUȘUL ÎN SCOPUL URMĂRII

ARTICOLUL 21

1. Orice denunș adresat de o parte contractantă în scopul urmăririi în fața tribunalelor unei alte părți va face obiectul comunicărilor între ministerele de justiție. În pofida acestor dispoziții, părțile contractante vor putea uza de posibilitatea prevăzută la paragraful 6 al art. 15.

2. Partea solicitată va face cunoscută urmarea dată acestui denunș și va transmite, dacă este cazul, o copie de pe hotărârea intervenită.

3. Dispozițiile art. 16 vor fi aplicate în cazul denunșurilor prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol.

TITLUL VII

SCHIMB DE INFORMAȚII DIN CAZIERUL JUDICIAR

ARTICOLUL 22

Fiecare parte contractantă va da părții interesate informații despre condamnările penale și despre măsurile ulterioare care se referă la cetățenii acestei părți și care au făcut obiectul unei mențiuni în cazierul judiciar. Ministerele de justiție își vor comunica aceste informații cel puțin o dată pe an. Dacă persoana în cauză este considerată ca resortisant al două sau mai multor părți contractante, informațiile vor fi comunicate fiecărei părți interesate, în afara cazului în care această persoană are naționalitatea părții pe teritoriul căreia a fost condamnată.

TITLUL VIII

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 23

1. Orice parte contractantă, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea formula o rezervă în legătură cu una sau mai multe dispoziții determinate ale Convenției.

2. Orice parte contractantă care a formulat o rezervă o va retrage de îndată ce circumstanțele îi vor permite. Retragerea rezervelor se va face prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

3. O parte contractantă care a formulat o rezervă în legătură cu o dispoziție a Convenției nu va putea pretinde aplicarea acelei dispoziții de către o altă parte, decît în măsura în care o va accepta și ea.

ARTICOLUL 24

Orice parte contractantă, în momentul semnării prezentei Convenții sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să indice ce autorități vor fi considerate ca autorități judiciare, potrivit scopului prezentei Convenții.

ARTICOLUL 25

1. Prezenta Convenție se va aplica teritoriilor metropolitane ale părților contractante.

2. Convenția se va aplica, de asemenea, în ceea ce privește Franța, Algeria și departamentelor de peste mări și, în ceea ce privește Italia, teritoriul din Somalia aflat sub administrația italiană.

3. Republica Federală Germania va putea extinde aplicarea prezentei Convenții Landului Berlin printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

4. În ceea ce privește Regatul Olandei, prezenta Convenție se va aplica teritoriului său european. Regatul va putea extinde aplicarea Convenției și Antilelor Olandeze.

Surinamului și Noii Guinee Olandeze printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

5. Prin înțelegere directă între două sau mai multe părți contractante, câmpul de aplicare a prezentei Convenții va putea fi extins, în condițiile stipulate în acest aranjament, oricărui teritoriu al uneia dintre aceste părți, altul decât cele menționate la paragrafele 1–4 ale prezentului articol, căruia una dintre părți îi asigură relațiile internaționale.

ARTICOLUL 26

1. Sub rezerva prevederilor paragrafului 1 al art. 15 și ale paragrafului 3 al art. 16, prezenta Convenție abrogă, în ceea ce privește teritoriile la care se aplică, acele dispoziții din tratate, convenții sau acorduri bilaterale care guvernează, între două părți contractante, asistența judiciară în materie penală.

2. Totuși prezenta Convenție nu va afecta obligațiile cuprinse în prevederile oricărei alte convenții internaționale cu caracter bilateral sau multilateral, ale cărei anumite clauze guvernează sau vor guverna, într-un domeniu determinat, asistența judiciară asupra unor aspecte specifice.

3. Părțile contractante nu vor putea încheia acorduri bilaterale sau multilaterale referitoare la asistența judiciară în materie penală decât pentru a completa dispozițiile prezentei Convenții sau pentru a facilita aplicarea principiilor conținute în aceasta.

4. Când între două sau mai multe părți contractante asistența judiciară în materie penală se practică pe baza unei legislații uniforme sau a unui regim special care prevede aplicarea reciprocă a măsurilor de asistență judiciară în respectivele lor teritorii, aceste părți vor avea posibilitatea să reglementeze raporturile lor reciproce în acest domeniu, bazându-se în mod exclusiv pe aceste sisteme, în pofida dispozițiilor prezentei Convenții. Părțile contractante care exclud sau care vor exclude din raporturile lor reciproce aplicarea prezentei Convenții, în conformitate cu dispozițiile prezentului paragraf, trebuie să adreseze o notificare în acest scop Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 27

1. Prezenta Convenție va rămâne deschisă spre semnare de către membrii Consiliului Europei. Ea va fi ratificată, iar instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretariatul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 90 de zile de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare.

3. Convenția va intra în vigoare, în privința oricărui semnatar care o va ratifica ulterior, după 90 de zile de la depunerea instrumentului său de ratificare.

ARTICOLUL 28

1. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat membru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție, Rezoluția conținând această invitație va trebui să primească acordul unanim al membrilor Consiliului Europei care au ratificat Convenția.

2. Aderarea se va face prin depunerea la Secretarul general al Consiliului Europei a unui instrument de aderare, care va produce efecte după 90 de zile de la depunere.

ARTICOLUL 29

Orice parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezenta Convenție prin adresarea unei notificări Secretariatului general al Consiliului Europei. Această denunțare va produce efecte după 6 luni de la data primirii notificării ei de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 30

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica membrilor Consiliului Europei și guvernului oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

a) numele semnatărilor și depunerea oricărui instrument de ratificare sau de aderare;

b) data intrării în vigoare;

c) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 5, ale paragrafului 3 al art. 7, ale paragrafului 6 al art. 15, ale paragrafului 2 al art. 16, ale art. 24, ale paragrafelor 3 și 4 ale art. 25 și ale paragrafului 4 al art. 26;

d) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 23;

e) retragerea oricărei rezerve efectuate în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 23;

f) orice notificare de denunțare primită în aplicarea dispozițiilor art. 29 și data de la care aceasta va proceda efecte.

Drept pentru care, subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959, în limbile franceză și engleză, cele două texte având aceeași valoare, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite o copie certificată pentru conformitate de pe aceasta guvernelor semnatare ale Convenției și celor care au aderat la aceasta.

PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA EUROPEANĂ DE ASISTENȚĂ JUDICIARĂ ÎN MATERIE PENALĂ*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol**,

Dornice să faciliteze aplicarea în materie de infracțiuni fiscale a Convenției europene de asistență judiciară în materie penală deschisă pentru semnare la Strasbourg la 20 aprilie 1959 (denumită în continuare "Convenția");

Considerând de asemenea că este de dorit completarea numitei Convenții și în alte privințe.

* Strasbourg, 17 martie 1978.

** Ratificat de R. Moldova prin Legea nr. 150-XV din 17 mai 2001, cu declarațiile și rezervele formulate de Republica Moldova la data ratificării Convenției. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 59 din 7 iunie 2001.

Au convenit după cum urmează:

TITLUL I

Articolul 1

Părțile Contractante nu vor exercita dreptul prevăzut la articolul 2.a din Convenție de a refuza asistența judiciară pentru singurul motiv că cererea se referă la o infracțiune pe care Partea solicitată o consideră ca o infracțiune fiscală.

Articolul 2

1. În cazul în care o Parte Contractantă și-a rezervat facultatea de a supune îndeplinirea comisiilor rogatorii în scopul de percheziție sau sechestru de bunuri condiției ca infracțiunea motivînd comisia rogatorie să fie sancționabilă după legea Părții solicitante și a Părții solicitate, această condiție va fi îndeplinită în ceea ce privește infracțiunile fiscale dacă infracțiunea este sancționabilă după legea Părții solicitante și corespunde unei infracțiuni de aceeași natură după legea Părții solicitante.

2. Cererea nu va putea fi refuzată pentru motivul că legislația Părții solicitate nu impune același tip de taxe sau impozite, sau nu conține același tip de reglementare în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar ca legislația Părții solicitante.

TITLUL II

Articolul 3

Convenția se va aplica de asemenea:

a. notificării actelor privind executarea unei pedepse, plata unei amenzi sau plata cheltuielilor de procedură;

b. măsurile referitoare la suspendarea pronunțării unei pedepse sau a executării, sale la liberarea condiționată, la amînarea începerii executării pedepsei sau la întreprinderea executării sale.

TITLUL III

Articolul 4

Articolul 22 din Convenție se completează cu textul următor, articolul 22 original al Convenției constituind paragraful 1, iar dispozițiile de mai jos paragraful 2:

“2. În plus, orice Parte Contractantă care a dat informațiile de mai sus va comunica Părții interesate, la cererea acesteia, în cazuri speciale, copie de pe hotărârile și măsurile respective, precum și orice altă informație referitoare la acestea, pentru a-i permite să examineze dacă ele necesită măsuri pe plan intern. Această comunicare se va face între Ministerele de Justiție interesate.”

TITLUL IV

Articolul 5

1. Presentul Protocol este deschis semnării Statelor membre ale Consiliului Europei care au semnat Convenția. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării

rii. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei.

2. Protocolul va intra în vigoare după 90 zile de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. El va intra în vigoare față de orice Stat semnatar care îl va ratifica, îl va accepta sau îl va aproba ulterior după 90 de zile de la data depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

4. Un Stat membru al Consiliului Europei nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat simultan sau anterior Convenția.

Articolul 6

1. Orice Stat care a aderat la Convenție poate adera la prezentul Protocol după intrarea în vigoare a acestuia.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei a unui instrument de aderare care va avea efect după 90 de zile de la data depunerii sale.

Articolul 7

1. Orice Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora se va aplica prezentul Protocol.

2. Orice Stat poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, sau în orice alt moment ulterior, să extindă aplicarea prezentului Protocol, prin declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, la orice alt teritoriu desemnat în declarație și căruia îi asigură relațiile internaționale sau pentru care este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă, cu privire la orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragera va avea efect după șase luni de la data primirii notificării de către Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 8

1. Rezervele formulate de către o Parte Contractantă privind o dispoziție a Convenției se vor aplica deopotrivă prezentului Protocol, afară dacă această Parte nu exprimă intenția contrară în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare. La fel se va proceda pentru declarațiile făcute în temeiul articolului 24 al Convenției.

2. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că își rezervă dreptul:

a. de a nu accepta Titlul I, sau de a-l accepta numai în ceea ce privește anumite infracțiuni sau categorii de infracțiuni vizate prin articolul 1, sau de a nu îndeplini comisiile rogatorii în scopuri de percheziție sau sechestru de bunuri în materie de infracțiuni fiscale;

b. de a nu accepta Titlul II;

c. de a nu accepta Titlul III.

1. Orice Parte Contractantă care a formulat o rezervă în temeiul paragrafului precedent poate să o retragă pe calea unei declarații adresate Secretarului General al Consiliului Europei și care va avea efect de la data primirii sale.

2. O Parte Contractantă care a aplicat la prezentul Protocol o rezervă formulată cu privire la o dispoziție a Convenției sau care a formulat o rezervă privitoare la o dispoziție a prezentului Protocol nu poate pretinde să se aplice această dispoziție de către o altă Parte Contractantă. Totuși, dacă rezerva este parțială sau condițională, ea poate pretinde aplicarea acestei dispoziții în măsura în care a acceptat-o.

3. Nici o altă rezervă nu este admisă la dispozițiile prezentului Protocol.

Articolul 9

Dispozițiile prezentului Protocol nu se opun regulilor mai detaliate conținute în acordurile bilaterale sau multilaterale încheiate între Părțile Contractante în aplicarea articolului 26, paragraful 3, al Convenției.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU REPRIMAREA INFRAȚIUNILOR RUTIERE*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții,
Luînd în considerare sporirea circulației vehiculelor între statele europene și pericolul pe care îl constituie încălcarea regulilor care asigură securitatea participanților la traficul rutier,

Considerînd că scopul Consiliului Europei este acela de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi,

Convînse de necesitatea cooperării lor în scopul de a spori eficiența reprimării infraționilor rutiere comise pe teritoriul lor,

Au convenit următoarele:

TITLUL I

PRINCIPII FUNDAMENTALE

ARTICOLUL 1

1. În cazul în care o persoană care locuiește în mod obișnuit pe teritoriul unei părți contractante va comite o infrațion rutieră pe teritoriul unei alte părți contractante, statul pe teritoriul căruia s-a comis infraționea va putea sau, dacă legea sa internă o impune, va trebui să solicite statului de reședință să efectueze urmărirea, dacă nu o va face el însuși sau dacă, efectuînd-o el însuși, va aprecia că este imposibil să o continue pînă la decizia definitivă sau executarea integrală a sancțiunii.

2. Atunci cînd o hotărîre judecătorească sau o decizie administrativă, devenită executorie după ce autorul infraționii și-a susținut apărarea, a fost pronunțată în statul comiterii infraționii, acest stat va putea solicita statului de reședință să procedeze la executarea acestei hotărîri sau a acelei decizii.

3. Statul de reședință va da curs cererii de efectuare a urmării sau de executare în condițiile stabilite mai jos. Totuși executarea deciziilor luate în lipsă nu va fi obligatorie.

ARTICOLUL 2

1. Infraționea rutieră care va reprezenta motivul cererii de urmărire sau de executare prevăzută în art. 1 va trebui să fie pedepsită atît de legea statului în care a fost comisă infraționea, cît și de legea statului de reședință.

2. În scopurile efectuării urmării sau executării hotărîrii va fi aplicabil dreptul statului de reședință, cu precizarea că se va ține seama numai de regulile de circulație în vigoare de la locul comiterii infraționii.

* Adoptată la Strasbourg la 30 noiembrie 1964. A intrat în vigoare la 18 iulie 1972.

TITLUL II

URMĂRIREA ÎN STATUL DE REȘEDINȚĂ

ARTICOLUL 3

La solicitarea statului în care a fost comisă infracțiunea, autoritățile statului de reședință vor fi competente pentru efectuarea urmăririi infracțiunilor rutiere comise pe teritoriul statului solicitant.

ARTICOLUL 4

Autoritățile competente ale statului de reședință vor examina cererea de urmărire care le-a fost adresată în conformitate cu art. 1 și 2. Ele vor determina, potrivit propriei lor legislații, modul de soluționare a cererii.

ARTICOLUL 5

1. Dacă statul în care a fost comisă infracțiunea va adresa cererea de urmărire prevăzută la art. 1, el nu va mai putea să-l urmărească pe autorul infracțiunii și nici să execute o decizie pronunțată împotriva acestuia din urmă.

2. El va putea relua urmărirea sau executarea:

a) dacă statul de reședință nu face cunoscut statului în care s-a comis infracțiunea că el nu a luat măsuri pentru executarea cererii;

b) dacă, pentru motive de care a luat cunoștință ulterior cererii, va notifica statului de reședință retragerea cererii sale înainte de începerea dezbaterilor judiciare în primă instanță sau înaintea pronunțării unei decizii administrative în statul de reședință.

ARTICOLUL 6

1. Cererea de urmărire va menționa data la care această procedură a fost solicitată de autoritatea competentă.

În statul în care s-a comis infracțiunea, prescripția dreptului la acțiune va fi întreruptă la această dată. Termenul acestei prescripții va reîncepe să curgă în întregime, începând cu data notificării prin care se precizează că nu se va da curs cererii sau că se retrage cererea prevăzută la art. 5 paragraful 2 alin. a) și b) și cel mai târziu în termen de 6 luni de la data cererii de urmărire.

2. Termenul de prescripție a dreptului la acțiune în statul de reședință va curge de la data primirii cererii de urmărire.

Dacă în acest stat este necesară o plîngere a victimei pentru exercitarea urmăririi, termenul pentru depunerea acestei plîngeri va începe să curgă de la data primirii cererii de urmărire.

ARTICOLUL 7

Documentele întocmite de autoritățile judiciare și administrative ale statului în care s-a comis infracțiunea vor avea aceeași valoare juridică în statul de reședință ca și cele întocmite de autoritățile acestuia din urmă stat și invers.

TITLUL III

EXECUTAREA ÎN STATUL DE REȘEDINȚĂ

ARTICOLUL 8

Autoritățile statului de reședință vor fi competente să execute, la cererea statului în care s-a comis infracțiunea, deciziile prevăzute la art. 1 paragraful 2. Executarea deciziilor va avea loc conform legii statului de reședință, după verificarea autenticității cererii și a conformității sale cu condițiile fixate prin prezenta Convenție. Statul de reședință va fi competent în materie de eliberare condiționată. Dreptul de grațiere va putea fi exercitat atât de statul de reședință, cât și de cel în care a fost comisă infracțiunea.

ARTICOLUL 9

1. Executarea hotărârii nu va avea loc în statul de reședință:

a) dacă autorul infracțiunii face obiectul unei decizii definitive în acest stat pentru aceleași fapte;

b) dacă prescripția pedepsei este împlinită potrivit legii statului unde s-a comis infracțiunea sau legii statului de reședință;

c) dacă autorul infracțiunii beneficiază de amnistie sau de grațiere în statul de reședință sau în statul în care s-a comis infracțiunea.

2. Statul de reședință va putea refuza punerea în executare a hotărârii:

a) dacă autoritățile competente ale acestui stat au decis să nu efectueze urmărirea sau să pună capăt urmării pe care ele au efectuat-o pentru aceleași fapte;

b) dacă faptele care au determinat condamnarea fac obiectul urmării în acest stat;

c) în măsura în care acest stat consideră această executare de natură a aduce atingere principiilor fundamentale ale ordinii sale juridice sau ca fiind incompatibilă cu principiile care guvernează aplicarea dreptului său penal, în special dacă, datorită vârstei sale, autorul infracțiunii n-ar putea fi condamnat în acest stat.

ARTICOLUL 10

Cînd cererea prevăzută la art. 1 paragraful 2 va avea ca obiect executarea unei pedepse, alta decît amenda, statul de reședință va înlocui, dacă va fi cazul, pedeapsa dată în statul în care s-a comis infracțiunea cu pedeapsa prevăzută de legea statului de reședință pentru o infracțiune analoagă.

Această pedeapsă va corespunde, în măsura posibilului, în privința naturii sale, celei stabilite prin decizia ce urmează a fi executată. Ea nu va putea depăși nici maximumul prevăzut de legea statului de reședință și nici nu va putea agrava prin natura sau durata sa pedeapsa pronunțată în statul în care a fost comisă infracțiunea.

Stabilind sancțiunea, autoritățile competente ale statului de reședință vor putea lua în considerare în aceeași măsură și modalitățile obișnuite de executare a pedepsei în acest stat.

ARTICOLUL 11

Cînd cererea de executare va avea ca obiect plata unei amenzi, statul de reședință va proceda la încasarea acesteia în condițiile prevăzute de legea sa, pînă la concurența maximului stabilit de această lege pentru o infracțiune analoagă sau, în lipsa maximumului legal, pînă la concurența sumei impuse în mod obișnuit ca amendă în statul de reședință pentru o asemenea infracțiune.

ARTICOLUL 12

În caz de neplată a amenzii, statul de reședință va aplica, la cererea statului în care s-a comis infracțiunea, măsurile de constrîngere sau de înlocuire prevăzute de legislația sa.

Statul de reședință nu va putea executa o măsură de constrîngere sau de înlocuire stabilită printr-o decizie pronunțată în statul în care s-a comis infracțiunea și care presupune o privare de libertate decît dacă statul în care s-a comis infracțiunea o cere în mod expres.

ARTICOLUL 13

Statul în care s-a comis infracțiunea nu va mai putea aplica niciuna dintre măsurile de executare solicitate, exceptînd cazurile în care i-a fost notificat un refuz sau o imposibilitate de executare a hotărîrii de către statul de reședință.

TITLUL IV DISPOZIȚII GENERALE

ARTICOLUL 14

1. Cererile prevăzute la art. 1 din prezenta Convenție vor fi formulate în scris.
2. Cererea de urmărire va fi însoțită de original sau de o copie autenticată de pe toate procesele-verbale, de pe schițe, fotografii și de pe alte documente ce privesc instrucțiunea, ca și de o copie de pe dispozițiile legale aplicabile în speță în statul în care s-a comis infracțiunea. Copiile de pe cazierul judiciar, dispozițiile legale referitoare la prescripție, actele care au întrerupt-o ca și prezentarea faptelor care au întrerupt prescripția vor fi, de asemenea, anexate.
3. Cererea de executare va fi însoțită de originalul sau de o copie autenticată de pe decizia al cărei caracter executoriu va fi certificat în formele prevăzute prin legea statului în care s-a comis infracțiunea. Dacă decizia ce urmează a fi executată înlocuiește o alta, fără a reproduce expunerea faptelor, va fi anexată o copie autenticată de pe decizia care conține această expunere a faptelor.

ARTICOLUL 15

1. Cererea va fi adresată de către ministerul justiției al statului în care s-a comis infracțiunea ministerului justiției al statului de reședință. Răspunsul va fi trimis pe aceeași cale.
2. Comunicările necesare aplicării prezentei Convenții vor fi transmise fie prin

modalitatea indicată la paragraful 1 al prezentului articol, fie direct între autoritățile părților contractante.

3. În caz de urgență, comunicările menționate la paragraful 2 al prezentului articol vor putea fi transmise prin intermediul Organizației Internaționale de Poliție Criminală (INTERPOL).

4. Fiecare parte contractantă va putea, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să facă cunoscut că intenționează să facă derogare de la regulile de transmitere prevăzute la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol.

ARTICOLUL 16

Dacă statul de reședință apreciază că informațiile furnizate de către statul în care s-a comis infracțiunea sunt insuficiente pentru a-i permite aplicarea prezentei Convenții, acest stat va solicita completarea informațiilor necesare. El va putea fixa un termen pentru obținerea acestor informații.

ARTICOLUL 17

Părțile contractante vor extinde asistența judiciară, pe care și-o acordă în materie penală, asupra măsurilor necesare executării prezentei Convenții, în special în ceea ce privește transmiterea actelor întocmite de autoritatea administrativă și notificarea unui ordin de plată, această ultimă măsură nefiind considerată ca o măsură de executare.

ARTICOLUL 18

Statul de reședință va informa fără întârziere statul în care a fost comisă infracțiunea în legătură cu modul de soluționare a cererii de urmărire sau de executare. El îi va întocmi, în ambele cazuri, un document certificând executarea pedepsei și, în plus, în cazul urmăririi, o copie autenticată de pe decizia definitivă.

ARTICOLUL 19

1. Traducerea cererilor de urmărire și executare și a pieselor anexate, ca și cea a oricăror altor documente referitoare la aplicarea prezentei Convenții, sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol, nu va fi solicitată.

2. Fiecare parte contractantă va putea, la data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să-și rezerve dreptul de a solicita ca cererile și piesele anexe să-i fie adresate însoțite fie de o traducere în propria limbă, fie de o traducere într-una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei sau într-una dintre limbile pe care le va indica. Celelalte părți contractante vor putea invoca lipsa de reciprocitate.

3. Prezentul articol nu aduce atingere dispozițiilor referitoare la traducerea cererilor și a pieselor anexe, conținute în acordurile sau în angajamentele în vigoare ori care vor interveni între două sau mai multe părți contractante.

ARTICOLUL 20

Piese și documentele transmise în aplicarea prezentei Convenții vor fi scutite de orice formalitate de legalizare.

ARTICOLUL 21

Sumele încasate ca amenzi în baza cererilor de urmărire sau executare vor deveni proprietatea statului de reședință, care va dispune de ele după cum va voi.

ARTICOLUL 22

Statul de reședință va fi competent să încaseze, la cererea statului în care s-a comis infracțiunea, sumele reprezentând cheltuielile de urmărire și de judecată suportate de acest stat. Dacă va încasa aceste sume, acest stat nu va fi obligat să restituie statului în care s-a comis infracțiunea decât onorariile experților.

ARTICOLUL 23

Cheltuielile de urmărire și de executare, suportate de statul de reședință, nu vor fi restituite.

TITLUL V DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 24

În scopurile prezentei Convenții:

- a) expresia infracțiune rutieră desemnează orice infracțiune prevăzută în lista intitulată „Fondul comun de infracțiuni rutiere“, anexată la prezenta Convenție;
- b) expresia statul în care s-a comis infracțiunea desemnează statul parte la prezenta Convenție, pe teritoriul căruia a fost comisă o infracțiune rutieră;
- c) expresia statul de reședință desemnează statul parte la prezenta Convenție în care locuiește în mod obișnuit autorul unei infracțiuni rutiere;
- d) expresia reguli de circulație desemnează orice reglementare ce privește unul dintre obiectele menționate la pct. 4–7 din anexa nr. I la prezenta Convenție, intitulată „Fondul comun de infracțiuni rutiere“;
- e) expresia hotărâre se aplică deciziilor pronunțate de autoritățile judiciare, inclusiv ordonanțelor penale și amenzilor de împăcare;
- f) expresia decizia administrativă desemnează deciziile pronunțate în anumite state de către autoritățile administrative abilitate să pronunțe pedepse prevăzute de lege pentru reprimarea infracțiunilor rutiere.

ARTICOLUL 25

1. Anexa nr. I la prezenta Convenție, intitulată „Fondul comun de infracțiuni rutiere“, este parte integrantă a acestei Convenții.

2. Fiecare parte contractantă va putea, în orice moment, printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului European, să facă cunoscute infracțiunile în materie de circulație rutieră, care nu sunt prevăzute în anexa nr. I, pe care ea dorește să le supună aplicării prezentei Convenții, sau pe cele prevăzute în anexa nr. I pe care ea dorește să le excludă de la această aplicare în raporturile sale cu alte părți contractante.

3. În cazul adăugării, de către o parte contractantă, a unor noi infracțiuni la lista conținută în anexa nr. I la prezenta Convenție, celelalte părți contractante vor notifica, dacă este cazul, acordul lor Secretarului general al Consiliului Europei. Aceste infracțiuni devin opozabile la 3 luni de la data notificării.

4. În cazul retragerii, de către o parte contractantă, a unor infracțiuni prevăzute în lista conținută în anexa nr. I la prezenta Convenție, notificarea menționată la paragraful 2 din prezentul articol va produce efecte, dacă ea este făcută cu ocazia semnării Convenției sau a depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare în momentul intrării în vigoare a Convenției; dacă ea este făcută ulterior, notificarea va produce efecte la 3 luni de la primirea sa de către Secretarul general al Consiliului Europei. Orice parte contractantă va putea invoca lipsa de reciprocitate.

5. O parte contractantă va putea să declare că legislația sa internă o obligă să supună aprobării organelor sale legislative notificarea prevăzută la paragrafele 2 și 3 ale prezentului articol. În acest caz, adăugarea la lista prevăzută în anexa nr. I nu va produce efecte, în ceea ce privește partea respectivă, decât atunci când va informa pe Secretarul general al Consiliului Europei că o asemenea aprobare a fost obținută.

ARTICOLUL 26

Prezenta Convenție nu limitează competența statului de reședință în materie de urmărire sau de executare, pe care i-o conferă legislația sa internă.

ARTICOLUL 27

1. Dacă două sau mai multe părți contractante își întemeiază relațiile pe o legislație uniformă sau pe un regim special de reciprocitate, ele vor avea dreptul să-și reglementeze raporturile mutuale în materie, exclusiv în baza acestor sisteme, în pofida dispozițiilor prezentei Convenții.

2. Părțile contractante care vor exclude din raporturile lor reciproce aplicarea prezentei Convenții, conform dispozițiilor prezentului articol, vor adresa în acest scop o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 28

Comitetul European pentru Problemele Criminale al Consiliului Europei va urmări executarea prezentei Convenții și va facilita, în măsura în care va fi necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți care ar putea să apară în executarea Convenției.

ARTICOLUL 29

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată sau acceptată. Instrumentele de ratificare sau de acceptare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare la 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare sau de acceptare.

3. Ea va intra în vigoare, față de orice stat semnatar care o va ratifica sau o va accepta ulterior, la 3 luni de la data depunerii instrumentului de ratificare sau de acceptare.

ARTICOLUL 30

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea instrumentului de aderare la Secretarul general al Consiliului Europei și va produce efecte la 3 luni de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 31

1. Fiecare parte contractantă poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare de acceptare sau de aderare, să indice teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

2. Oricare parte contractantă poate, la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aderare ori în orice moment ulterior, să extindă aplicarea prezentei Convenții, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, asupra oricărui alt teritoriu indicat în declarație și pentru care ea poartă răspunderea relațiilor internațional sau pentru care ea este abilitată să-și asume angajamente internaționale.

3. Orice declarație făcută în baza paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește fiecare teritoriu desemnat în această declarație, în condițiile prevăzute la art. 33.

ARTICOLUL 32

1. Orice parte contractantă poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aderare, să declare că va recurge la una sau mai multe rezerve prevăzute în anexa nr. II la prezenta Convenție.

2. Orice parte contractantă poate retrage, în întregime sau în parte, o rezervă formulată de ea în baza paragrafului precedent, prin intermediul unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei, și care va produce efect de la data primirii sale.

3. Partea contractantă care a formulat o rezervă cu privire la o dispoziție a prezentei Convenții nu poate pretinde unei alte părți să aplice această dispoziție; totuși ea poate, dacă rezerva este parțială sau condiționată, să pretindă aplicarea acestei dispoziții în măsura în care ea a acceptat-o.

4. Orice parte contractantă va putea, la momentul semnării prezentei Convenții sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să facă cunoscut că ea consideră ratificarea, acceptarea sau aderarea ca antrenând obligația, conform dreptului internațional, de a adopta măsurile necesare în legislația națională pentru punerea în aplicare a prezentei Convenții.

ARTICOLUL 33

1. Prezenta Convenție va rămâne în vigoare pe termen nelimitat.

2. Fiecare parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezenta Convenție printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului.

Denunțarea va produce efect la 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 34

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) fiecare semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare, sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții, conform art. 29;
- d) orice declarație și notificare primite în aplicarea dispozițiilor art. 15 paragraful 4, art. 19 paragraful 2, art. 25 paragrafele 2, 3, 4 și 5, art. 27 paragraful 2 și ale art. 32 paragraful 4;
- e) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 31 paragrafele 2 și 3;
- f) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor art. 32 paragraful 1;
- g) retragerea oricărei rezerve, efectuată în aplicarea dispozițiilor art. 32 paragraful 2;
- h) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 33 și data la care denunțarea va produce efecte.

ARTICOLUL 35

Prezenta Convenție, precum și declarațiile și notificările pe care ea le autorizează nu se vor aplica decât infracțiunilor rutiere comise după intrarea în vigoare a acesteia între părțile contractante interesate.

Drept pentru care, subsemnații, autorizați în mod convenit în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Strasbourg la 30 noiembrie 1964, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecărui stat semnatar și aderent.

Anexa nr. 1

FONDUL COMUN AL INFRAȚIUNILOR RUTIERE

1. Uciderea involuntară sau vătămările involuntare, cauzate în domeniul circulației rutiere.
2. Părăsirea locului accidentului, adică încălcarea obligațiilor ce revin conducătorilor auto ca urmare a unui accident de circulație.
3. Conducerea unui vehicul de către o persoană:
 - a) în stare de ebrietate sau sub influența alcoolului;
 - b) sub influența stupefiantelor sau a produselor având efecte analoge;
 - c) inaptă, ca urmare a unei oboseli excesive.
4. Conducerea unui vehicul cu motor, fără asigurare în ceea ce privește responsabilitatea civilă pentru pagubele cauzate terților ca urmare a folosirii acestui vehicul.

5. Refuzul de a se supune ordinului unui agent al autorității privind circulația rutieră.

6. Nerespectarea regulilor privind:

- a) viteza vehiculelor;
- b) poziția vehiculelor în mișcare și sensul deplasării lor, întâlnirea cu vehicule din sens opus, depășirea, schimbarea de direcție și trecerea pasajelor de nivel;
- c) prioritatea de trecere;
- d) prioritatea de trafic pentru anumite vehicule, cum ar fi cele ale pompierilor, ambulanțele, vehiculele de poliție;
- e) nerespectarea semnalelor și marcajelor rutiere, în special a semnelui „Stop“;
- f) staționarea și oprirea vehiculelor;
- g) accesul vehiculelor sau al anumitor categorii de vehicule pe unele căi rutiere, în special datorită greutateii sau dimensiunilor lor;
- h) echipamentul de securitate al vehiculelor și al încărcăturii lor;
- i) semnalizarea vehiculelor și a încărcăturii lor;
- j) sistemul de lumină al vehiculelor și folosirea farurilor;
- k) încărcătura și capacitatea vehiculelor;
- l) înmatricularea vehiculelor, plăcile de înmatriculare și semnul distinctiv al țării de înmatriculare.

7. Conducere fără permis de circulație valabil.

Anexa nr. 2

1. Orice parte contractantă poate să declare că își rezervă dreptul de a face cunoscut:

- a) că ea nu acceptă titlul III sau că ea îl acceptă numai în privința anumitor categorii de pedepse sau măsuri de executare;
- b) că ea nu acceptă art. 6 sau că ea nu acceptă decât anumite dispoziții ale acestui articol.

2. Orice parte contractantă poate să declare că, pentru motive de ordin constituțional, nu poate primi cereri de urmărire decât în cazurile prevăzute în legislația sa internă.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA SUPRAVEGHEREA CONDAMNAȚILOR CONDIȚIONAT SAU INFRACTORILOR LIBERAȚI CONDIȚIONAT*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare la aceasta**,
Luand în considerație că scopul Consiliului Europei este de a obține o unitate mai mare între membrii săi;

Fiind aprobată decizia de a întreprinde acțiuni comune de combatere a infracțiunii;
Avînd în vedere, în acest scop, că ele sunt obligate de a asigura în teritoriul Părților Contractante, fie reabilitarea socială a infractorilor cu sentința suspendată, sau a celor eliberați condiționat de către instanțele lor, sau executarea sentinței cînd condițiile impuse nu sunt îndeplinite,

Au convenit după cum urmează:

PARTEA I

Principii de bază

Articolul 1

1. Părțile contractante se obligă să acorde unei alteia, în condițiile definite mai jos, ajutor reciproc necesar pentru reabilitarea socială a infractorilor despre care va fi menționat în Articolul 2.

2. Acest ajutor constă în supraveghere în vederea facilitării bunei conduite și readaptării la viața socială a acestor infractori și de a supraveghea comportamentul lor, dacă apare necesitatea, fie pentru a pronunța sentința sau de a executa sentința deja pronunțată.

3. Părțile contractante, în condițiile definite mai jos și în conformitate cu următoarele prevederi, trebuie să execute acest ordin de detenție sau altă pedeapsă care implică privarea de libertate care ar putea fi impusă față de infractor, aplicarea căreia a fost suspendată.

Articolul 2

1. Potrivit prezentei Convenții, termenul „infractor” trebuie să reprezinte persoana, care, pe teritoriul unei din Părțile contractante:

a. a fost recunoscută vinovată de instanță și eliberat condiționat fără pronunțarea sentinței;

b. a fost suspendată sentința implicînd privarea de libertate, sau executarea căreia a fost suspendată condiționat, total sau parțial, fie în timpul sentinței sau în rezultat.

2. În articolele ce urmează, termenul „sentință” trebuie să fie considerat ca incluzînd toate deciziile judiciare aprobate în conformitate cu sub-punctele a. și b. ale paragrafului 1 de mai sus.

* Întocmită la Strasbourg, la 30 noiembrie 1964.

** Traducere neoficială Mariana Izvooreanu, Institutul de Reforme Penale.

Articolul 3

Deciziile menționate în Articolul 2 trebuie să fie finale și să aibă putere executivă.

Articolul 4

Infracțiunea pe care se bazează orice solicitare potrivit Articolului 5 trebuie să fie pasibilă de pedeapsă conform legislației atât a Statului solicitant, cât și a celui solicitat.

Articolul 5

1. Statul care a pronunțat sentința poate solicita statului în care infractorul își are reședința:

- a. să efectueze supravegherea doar în conformitate cu Partea II;
- b. să efectueze supravegherea și dacă e necesar să execute sentința, în conformitate cu Părțile II și III;
- c. să-și asume responsabilitatea deplină pentru aplicarea sentinței, în conformitate cu prevederile Părții IV;

2. Statul solicitat trebuie să acționeze la o astfel de solicitare, conform condițiilor definite în prezenta Convenție.

3. Dacă Statul solicitant a înaintat una din solicitările menționate în paragraful 1 mai sus, și Statul solicitat consideră de preferință, în anumite cazuri, să adopte o altă direcție stipulată în acel paragraf, Statul solicitat poate refuza să satisfacă acea solicitare, declarând în același timp, dorința sa de a urma altă direcție pe care o va indica.

Articolul 6

Supravegherea, executarea sau aplicarea completă a sentinței, după cum e definită în Articolul precedent, trebuie să fie efectuată, la solicitarea Statului în care a fost pronunțată sentința, de Statul pe teritoriul căruia infractorul își are reședința.

Articolul 7

1. Supravegherea, executarea sau aplicarea completă va fi refuzată:

- a. dacă solicitarea este considerată de Statul solicitat că poate prejudicia suveranitatea, securitatea, principiile fundamentale ale sistemului de drept sau alte interese esențiale;
- b. dacă solicitarea se referă la o sentință pentru infracțiunea care a fost judecată în final în statul solicitat.
- c. dacă acțiunea pentru care a fost pronunțată sentința este considerată de Statul solicitat fie o infracțiune politică sau o infracțiune legată de politică, sau o infracțiune pur militară;
- d. dacă pedeapsa impusă nu poate fi solicitată din cauza expirării timpului, conform legislației Statului solicitant sau a Statului solicitat;
- e. dacă infractorul a fost amnistiat sau grațiat atât în Statul solicitant, cât și în Statul solicitat;

2. Supravegherea, executarea sau aplicarea completă poate fi refuzată:

- a. dacă autoritățile competente în Statul solicitat au decis să nu intenteze proces sau să intrerupă procesul deja început, în legătură cu aceeași acțiune;

b. dacă acțiunea pentru care a fost pronunțată sentința reprezintă și subiectul procesului în Statul solicitat;

c. dacă sentința la care se referă solicitarea a fost pronunțată *in absentia*;

d. în măsura în care Statul solicitat consideră că sentința nu se conformă cu principiile de aplicare a dreptului penal, în special dacă datorită vârstei infractorul nu a putut fi condamnat în Statul solicitat.

3. În cazul infracțiunilor fiscale, supravegherea sau executarea trebuie efectuată, în conformitate cu prevederile prezentei Convenții, numai dacă Părțile contractante au luat această decizie în privința a astfel de infracțiuni sau categorii de infracțiuni.

Articolul 8

Statul solicitant sau solicitat trebuie să se informeze reciproc pe măsura necesității despre toate circumstanțele care pot afecta măsurile de supraveghere sau executare pe teritoriul Statului solicitat.

Articolul 9

Statul solicitat trebuie să informeze Statul solicitant fără întârziere despre acțiunile întreprinse în legătură cu solicitarea.

În cazul refuzului total sau parțial, trebuie să comunice motivele refuzului.

PARTEA II

Supravegherea

Articolul 10

Statul solicitant trebuie să informeze Statul solicitat despre condițiile impuse infractorului și despre orice măsuri de supraveghere pe care trebuie să le îndeplinească în perioada de probațiune.

Articolul 11

1. La respectarea solicitării de supraveghere, Statul solicitat, dacă e cazul, trebuie să adapteze măsurile de supraveghere prescrise în conformitate cu legile sale.

2. În nici un caz măsurile de supraveghere aplicate de Statul solicitat, ce țin atât de natura sau de durata lor, nu trebuie să fie mai aspre decât cele prescrise de Statul solicitant.

Articolul 12

Dacă statul solicitat e de acord să efectueze supravegherea, trebuie să acționeze astfel:

1. trebuie să comunice statului solicitant fără întârziere răspunsul la solicitarea sa;

2. trebuie să contacteze autoritățile sau organele responsabile din teritoriul său de supravegherea și ajutarea infractorilor;

3. trebuie să informeze statul solicitant despre toate măsurile întreprinse și despre implementarea lor.

Articolul 13

Dacă infractorul este supus revocării suspendării condiționate a sentinței menți-

onate în Articolul 2, fie din cauza urmării sau acuzării pentru o nouă infracțiune, sau din cauza că nu a respectat condițiile prescrise, Statul solicitat trebuie fără întârziere să furnizeze informația necesară Statului solicitant în mod automat.

Articolul 14

Dacă perioada de supraveghere expiră, Statul solicitat, la solicitarea Statului solicitant trebuie să prezinte toată informația necesară ultimului.

Articolul 15

Statul solicitant trebuie de sine stătător să aibă competența de a judeca, în baza informației și comentariilor furnizate de statul solicitat, dacă infractorul a satisfăcut sau nu condițiile impuse lui, și, pe baza acestor constatări, să întreprindă mai departe acțiuni prevăzute de legislația sa.

Despre decizia sa trebuie să informeze statul solicitat.

PARTEA III

Executarea sentințelor

Articolul 16

După revocarea suspendării condiționate a sentinței de către statul solicitant, și la solicitarea statului, statul solicitat trebuie să fie competentă de a executa sentința respectivă.

Articolul 17

Executarea în statul solicitat trebuie să aibă loc în conformitate cu legea Statului respectiv, după verificarea autenticității solicitării pentru executare și a respectării condițiilor prezentei Convenții.

Articolul 18

Statul solicitat trebuie să transmită la timpul potrivit statului solicitant documentul ce certifică executarea sentinței.

Articolul 19

Statul solicitat, dacă e cazul, trebuie să înlocuiască pedeapsa impusă în statul solicitant cu pedeapsa sau măsura stipulată în legislația sa prevăzută pentru aceeași infracțiune. Natura acestei pedepse sau măsuri trebuie să corespundă cât mai mult posibil cu sentința care urmează a fi executată. Nu trebuie să depășească maximum de pedeapsă prevăzută în legislația statului solicitat, sau să fie mai lungă sau mai aspră decât cea impusă de statul solicitant.

Articolul 20

Statul solicitant nu poate întreprinde măsurile de executare solicitate de sine stătător, dacă statul solicitat nu dorește sau nu poate să le întreprindă.

Articolul 21

Statul solicitat e competent de a elibera infractorul condiționat. Dreptul la grațiere poate fi executat și de statul solicitant și de statul solicitat.

PARTEA IV

Renunțarea la statul solicitat

Articolul 22

Statul solicitant trebuie să comunice statului solicitat sentința pentru care ea solicită aplicarea completă.

Articolul 23

1. Statul solicitat trebuie să adapteze la legislația sa penală pedeapsa sau măsura prescrisă ca și cum sentința a fost pronunțată pentru aceeași infracțiune comisă pe teritoriul său.

2. Pedeapsa impusă de statul solicitat nu poate fi mai aspră decât cea pronunțată în statul solicitant.

Articolul 24

Statul solicitat trebuie să asigure aplicarea completă a sentinței adoptate ca și cum ar fi fost pronunțată de instanța sa.

Articolul 25

Acceptarea de către statul solicitat a solicitării în conformitate cu Partea IV trebuie să anuleze dreptul statului solicitant de a executa sentința.

PARTEA V

Prevederi comune

Articolul 26

1. Toate solicitările în conformitate cu Articolul 5 trebuie să fie expediate în formă scrisă, în care trebuie să se indice:

- a. autoritatea emitentă;
- b. scopul;
- c. identitatea infractorului și locul de reședință în statul solicitat;

2. Solicitățile pentru supraveghere trebuie însoțite de original sau o copie de confirmare a constatărilor Instanței cu descrierea motivelor care confirmă supravegherea și cu specificarea măsurilor impuse infractorului. De asemenea trebuie să adeverească natura de executare a sentinței și măsurile de supraveghere care urmează a fi aplicate. Dacă e posibil, ele trebuie să conțină circumstanțele infracțiunii care au cauzat sentința de supraveghere, timpul și locul și destinația legală, dacă e cazul, durata sentinței de executare. Trebuie să prezinte toate detaliile despre natura și durata măsurilor de supraveghere solicitate, și să includă o referire la prevederile legale de aplicare împreună cu informația necesară cu privire la personalitatea infractorului și a

comportamentului în statul solicitant și după pronunțarea ordinului de supraveghere.

3. Solicitățile pentru executare trebuie să fie însoțite de original, sau o copie de confirmare a deciziei de a revoca suspendarea condiționată a pronunțării sau executării sentinței, precum și a deciziei de impunere a sentinței care trebuie executată. Natura executării ambelor decizii trebuie să fie confirmată potrivit legii Statului în care ele au fost pronunțate. Dacă sentința care urmează a fi executată a fost înlocuită cu una pronunțată anterior și nu conține relatarea faptelor cauzei, trebuie anexată o copie de confirmare a sentinței care conține aceste relatări.

4. Solicitarea pentru aplicarea completă a sentinței trebuie însoțită de documentele menționate în paragraful 2 mai sus.

Articolul 27

1. Solicitățile trebuie să fie expediate de Ministerul Justiției a statului solicitant către statul solicitat, iar răspunsul trebuie expedit prin aceleași canale.

2. Orice comunicări necesare conform prevederilor Convenției trebuie efectuate fie prin canalele menționate în paragraful 1 al acestui articol, fie direct între autoritățile Părților Contractante.

3. În caz excepțional, comunicările menționate în paragraful 2 al acestui articol pot fi efectuate prin intermediul Organizației Poliției Criminale Internaționale (Interpol).

4. Orice Parte contractantă, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, poate da un preaviz despre intențiile sale de a adopta noi reguli în legătură cu comunicările menționate în paragrafele 1 și 2 al acestui articol.

Articolul 28

Dacă statul solicitat consideră că informația furnizată de statul solicitant este inadecvată de a putea aplica prezenta Convenție, trebuie să solicite informație suplimentară necesară.

Poate stabili data-limită pentru primirea acestei informații.

Articolul 29

1. Potrivit prevederilor paragrafului 2 al acestui articol, nu trebuie solicitate variantele traduse ale solicitărilor, sau a documentelor anexate sau a altor documente referitor la aplicarea prezentei Convenții.

2. Orice Parte contractantă, la semnarea prezentei Convenții sau depunerea instrumentelor sale de ratificare, acceptare sau aprobare, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei poate rezerva dreptul de a solicita ca solicitările și documentele anexate să fie însoțite de traduceri în limba sa, sau în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei, sau într-o limbă pe care o va indica. Cealaltă Parte contractantă poate solicita același lucru.

3. Prezentul articol trebuie să nu fie în prejudiciu nici pentru o prevedere ce ține de traducerea solicitărilor și documentelor anexate care pot fi incluse în acordurile sau măsurile în vigoare sau care pot fi încheiate între două sau mai multe Părți contractante.

Articolul 30

Documentele expediate pentru aplicarea prezentei Convenții nu necesită autentificare.

Articolul 31

Statul solicitat trebuie să dețină puterea de a colecta, la solicitarea statului solicitant, cheltuielile pentru efectuarea urmăririi și de judecată suportate de Stat. În cazul colectării acestor cheltuieli, trebuie să aibă obligațiunea de a rambursa statului solicitant numai onorariile experților.

Articolul 32

Supravegherea și executarea cheltuielilor suportate de statul solicitat nu trebuie rambursate.

PARTEA VI

Dispoziții finale

Articolul 33

Prezenta Convenție nu trebuie să fie în prejudiciu pentru regulamentul poliției cu privire la străini.

Articolul 34

1. Prezenta Convenție trebuie să fie deschisă spre semnarea de către Statele membre ale Consiliului Europei. Trebuie să fie supusă ratificării sau acceptării. Instrumentele de ratificare sau acceptare trebuie depuse cu Secretarul General al Consiliului Europei.

2. Prezenta Convenție trebuie să intre în vigoare după 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare sau acceptare.

3. Cu referire la Statul semnatar care ratifică sau acceptă respectiv, Convenția va intra în vigoare după 3 luni de la data depunerii instrumentului său de ratificare sau acceptare.

Articolul 35

1. După intrarea în vigoare a Convenției, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate invita orice Stat care nu este membru să adere la ea.

2. O astfel de aderare trebuie efectuată prin depunerea cu Secretarul General al Consiliului Europei a instrumentului de aderare care va intra în vigoare după 3 luni din data depunerii.

Articolul 36

1. Orice Parte contractantă, în timpul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau aderare, poate specifica teritoriul sau teritoriile pentru care se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice Parte contractantă, la depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare sau aderare sau mai târziu, printr-o declarație adresată Secretarului General al

Consiliului Europei, poate extinde prezenta Convenție asupra oricărui alt teritoriu sau teritorii menționate în declarație și pentru care sunt responsabile relațiile internaționale sau din partea cărora se autorizează de a da sarcini.

3. Orice declarație făcută în corespundere cu paragraful precedent, în privința oricărui teritoriu menționat în această declarație, poate fi retrasă în conformitate cu procedura definită în Articolul 39 al prezentei Convenții.

Articolul 37

1. Prezenta Convenție nu trebuie să afecteze sarcinile puse în orice altă Convenție internațională existentă sau viitoare, fie bilaterală sau multilaterală, între două sau mai multe Părți contractante, cu privire la extrădare sau orice altă formă de ajutor reciproc în probleme penale.

2. Părțile contractante nu pot încheia acorduri bilaterale sau multilaterale una cu alta ce țin de probleme menționate în prezenta Convenție, cu excepția de a face unele suplimente la prevederi sau de a facilita aplicarea principiilor cuprinse în ea.

3. Dacă două sau mai multe Părți contractante au stabilit deja relațiile sale în această problemă în baza legislației identice, sau au instituit un sistem special propriu, sau dacă o vor face în viitor, ele trebuie să aibă posibilitatea de a reglementa aceste relații în modul convenit, fără a ține cont de prevederile Convenției.

Părțile contractante care încetează de a aplica prevederile prezentei Convenții în relațiile reciproce în această problemă, trebuie să informeze despre aceasta Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 38

1. Orice Parte contractantă, la semnarea sau depunerea instrumentului său de ratificare, acceptare sau aderare, poate declara că dispune singură de una sau mai multe rezervări definite în anexa la prezenta Convenție.

2. Orice Parte contractantă, poate retrage total sau parțial rezervarea pe care a făcut-o în conformitate cu paragraful următor printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei care va intra în vigoare din data primirii.

3. Partea contractantă care a făcut rezervarea potrivit oricărei prevederi a prezentei Convenții poate să nu solicite aplicarea acelei prevederi de cealaltă Parte; totuși, dacă rezervarea sa e parțială sau condițională, ea poate solicita aplicarea acelei prevederi de îndată ce singură a acceptat-o.

4. Orice Parte contractantă, la semnarea prezentei Convenții, sau la depunerea instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, poate informa Secretarul General al Consiliului Europei că consideră ratificarea, acceptarea sau aderarea o obligațiune, în dreptul internațional, de a introduce în dreptul municipal măsuri de implementare a Convenției respective.

Articolul 39

1. Prezenta Convenție trebuie să rămână în vigoare pe timp nelimitat.

2. Orice Parte contractantă, atît timp cît e cointereseată, poate denunța prezenta Convenție printr-o înștiințare adresată Secretarului General al Consiliului Europei.

3. O astfel de denunțare va intra în vigoare după 6 luni din data primirii de către Secretarul General al acestei înștiințări.

Articolul 40

Secretarul General al Consiliului Europei trebuie să informeze statele membre ale Consiliului, și orice stat care a aderat la prezenta Convenție despre:

- a. orice semnătură;
- b. orice depunere a instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare;
- c. Orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu Articolul 34;
- d. orice comunicare sau declarație primită în conformitate cu prevederile paragrafului 4 al Articolului 27, paragrafului 2 al Articolului 29, paragrafului 3 al Articolului 37 și paragrafului 4 al articolului 38;
- e. orice declarație primită în conformitate cu prevederile paragrafelor 2 și 3 ale Articolului 36;
- f. orice rezervare în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al Articolului 38;
- g. retragerea oricărei rezervări în conformitate cu prevederile paragrafului 2 al Articolului 38;
- h. orice înștiințare primită în conformitate cu prevederile Articolului 39 și data intrării în vigoare a denunțării;

În confirmarea celor expuse, subsemnații, cu autorizarea cuvenită, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Strasbourg, în ziua 30 a lunii noiembrie, anul 1964, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind cu autoritate egală, într-un singur exemplar, care trebuie păstrate în arhiva Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copiile de confirmare fiecărui semnatar și Stat aderent.

Anexă

Orice Parte contractantă poate declara că rezervă dreptul de a comunica că:

1. nu acceptă prevederile Convenției cu privire la executarea sentințelor sau aplicarea lor completă;
2. acceptă numai o parte a acestor prevederi;
3. nu acceptă prevederile din paragraful 2 al Articolului 37.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PRIVIND VALOAREA INTERNAȚIONALĂ A HOTĂRÎRILOR REPRESIVE*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții** ,

Considerînd că lupta împotriva criminalității, ale cărei efecte se manifestă din ce în ce mai mult dincolo de frontierele unei țări, impune pe plan internațional folosirea unor mijloace moderne și eficiente,

Convinse de necesitatea de a se urma o politică penală comună tinzînd la protejarea societății,

Conștiente de necesitatea de a respecta demnitatea umană și de a favoriza reabilitarea delincvenților,

Considerînd că scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai strînsă uniune între membrii săi,

Au convenit după cum urmează:

TITLUL I

DEFINIȚII

ARTICOLUL 1

În înțelesul prezentei Convenții, expresia:

a) *hotărîre represivă europeană* desemnează orice hotărîre definitivă pronunțată de o jurisdicție represivă a unui stat contractant, ca urmare a unei acțiuni penale;

b) *infracțiune* cuprinde, în afară de faptele constituind infracțiuni penale, pe cele care sunt vizate de dispozițiile legale menționate în anexa nr. 2, cu condiția ca, dacă aceste dispoziții dau competență unei autorități administrative, cel interesat să aibă posibilitatea de a aduce cauza în fața unei instanțe juridicționale;

c) *condamnare* înseamnă pronunțarea unei sancțiuni;

d) *sancțiune* desemnează orice pedeapsă și măsură aplicate unei persoane ca urmare a unei infracțiuni și pronunțate în mod expres printr-o hotărîre represivă europeană sau printr-o ordonanță penală;

e) *decădere* desemnează orice privare sau suspendare a unui drept, orice interdicție sau incapacitate;

f) *hotărîre în lipsă* desemnează orice hotărîre considerată astfel potrivit paragrafului 2 al art. 21;

g) *ordonanță penală* desemnează oricare dintre hotărîrile pronunțate într-un alt stat contractant, menționate în anexa nr. 3.

* Adoptată la Haga la 28 mai 1970. A intrat în vigoare la 26 iulie 1974.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 19-XVI din 10 februarie 2006. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 35-38 din 3 martie 2006.

TITLUL II
EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR REPRESIVE EUROPENE

SECȚIUNEA 1

Dispoziții generale

(a) Condiții generale de executare

ARTICOLUL 2

Prezentul titlu este aplicabil:

- a) sancțiunilor privative de libertate;
- b) amenzilor sau confiscărilor;
- c) decăderilor.

ARTICOLUL 3

1. În cazurile și în condițiile prevăzute în prezenta Convenție fiecare stat contractant are competența să procedeze la executarea unei sancțiuni pronunțate într-unul din celelalte state contractante și care este executorie în acel stat.

2. Această competență nu poate fi exercitată decât ca urmare a unei cereri de executare, prezentată de celălalt stat contractant.

ARTICOLUL 4

1. O sancțiune nu poate fi pusă în executare de către un alt stat contractant decât dacă, potrivit legii acestuia, fapta pentru care s-a pronunțat sancțiunea ar fi constituit, în cazul în care a fost săvârșită în acest stat, o infracțiune și autorul ar fi fost sancționabil.

2. Dacă prin condamnare sunt reprimite mai multe infracțiuni dintre care unele nu întrunesc condițiile prevăzute la paragraful 1, statul de condamnare indică partea din sancțiune aplicabilă infracțiunilor care întrunesc aceste condiții.

ARTICOLUL 5

Statul de condamnare nu poate cere executarea unei sancțiuni unui alt stat contractant decât dacă una sau mai multe dintre următoarele condiții sunt îndeplinite:

- a) dacă condamnatul are reședința sa obișnuită în celălalt stat;
- b) dacă executarea sancțiunii în celălalt stat este susceptibilă să amelioreze posibilitățile de reintegrare socială a condamnatului;
- c) dacă este vorba de o sancțiune privativă de libertate care ar putea fi executată în celălalt stat, în continuarea unei alte sancțiuni privative de libertate pe care condamnatul o execută sau urmează să o execute în acest stat;
- d) dacă celălalt stat este statul de origine al condamnatului și s-a declarat deja că este gata să preia executarea acestei sancțiuni;
- e) dacă apreciază că nu este în măsură să asigure el însuși executarea sancțiunii, chiar recurgând la extrădare, iar celălalt stat are această posibilitate.

ARTICOLUL 6

Executarea cerută în condițiile stabilite prin dispozițiile precedente nu poate fi refuzată în întregime sau în parte decât în unul dintre următoarele cazuri:

- a) dacă executarea ar fi contrară principiilor fundamentale ale ordinii de drept a statului solicitat;
- b) dacă statul solicitat consideră că infracțiunea reprimată prin condamnare îmbracă un caracter politic sau este vorba de o infracțiune pur militară;
- c) dacă statul solicitat consideră că există motive serioase de a se crede că respectiva condamnare a fost provocată sau agravată din considerente de rasă, religie, cetățenie sau opinie politică;
- d) dacă executarea este contrară angajamentelor internaționale ale statului solicitat;
- e) dacă fapta constituie obiect de urmărire în statul solicitat sau dacă acesta hotărăște să înceapă urmărirea;
- f) dacă autoritățile competente ale statului solicitat au hotărât să nu înceapă urmărirea sau să înceteze urmărirea pe care au exercitat-o pentru aceeași faptă;
- g) dacă fapta a fost săvârșită în afara teritoriului statului solicitant;
- h) dacă statul solicitat nu este în măsură să pună în executare sancțiunea;
- i) dacă cererea este întemeiată pe art. 5 lit. e) și nici una dintre celelalte condiții prevăzute de acest articol nu este îndeplinită;
- j) dacă statul solicitat consideră că statul solicitant este în măsură să asigure el însuși executarea sancțiunii;
- k) dacă, din cauza vârstei sale în momentul săvârșirii faptei, condamnatul nu ar putea fi urmărit în statul solicitat;
- l) dacă sancțiunea este prescrisă potrivit legii statului solicitat;
- m) în măsura în care prin hotărâre se pronunță o decădere.

ARTICOLUL 7

Nu se poate da curs unei cereri de executare dacă aceasta contravine principiilor recunoscute prin dispozițiile titlului III – secțiunea 1.

- (b) Efecte ale transmiterii executării

ARTICOLUL 8

Pentru aplicarea prevederilor lit. c) a art. 6 și a rezervei menționate în anexa nr. 1, actele de întrerupere sau de suspendare a prescripției, îndeplinite în mod valabil de autoritățile statului de condamnare, sunt considerate în statul solicitat ca producând același efect în ceea ce privește aprecierea prescripției potrivit dreptului stat.

ARTICOLUL 9

1. Condamnatul deținut în statul solicitant, care va fi predat statului solicitat în scopul executării pedepsei, nu va fi nici urmărit, nici judecat, nici deținut în vederea executării unei pedepse sau măsuri de siguranță, nici supus vreunei alte restricții a libertății sale individuale pentru vreo faptă anterioară predării, alta decât cea care a motivat condamnarea de executat, în afara următoarelor cazuri:

a) cînd statul care l-a predat consimte la aceasta. În acest scop se va prezenta o cerere, însoțită de toate actele utile și de un proces-verbal judiciar în care se consemnează orice declarație făcută de condamnat. Acest consimțămînt va fi dat atunci cînd infracțiunea pentru care este cerut ar putea da loc la extrădare potrivit legii statului solicitant al executării sau cînd extrădarea nu ar fi exclusă decît motivat de cuantumul pedepsei;

b) cînd, avînd posibilitatea să o facă, condamnatul nu a părăsit, în cele 45 de zile următoare eliberării sale definitive, teritoriul statului căruia i-a fost predat sau dacă s-a înapoiat acolo după ce l-a părăsit.

2. Totuși statul solicitat pentru executare va putea lua măsurile necesare în vederea, pe de o parte, a unei eventuale retrimiteri din teritoriul său, pe de altă parte, a întreprinderii prescripției potrivit legislației sale, inclusiv recursul la o procedură în lipsă.

ARTICOLUL 10

1. Executarea este guvernată de legea statului solicitat și numai acest stat este competent să ia toate hotărîrile corespunzătoare, îndeosebi în ceea ce privește eliberarea condiționată.

2. Numai statul solicitant are dreptul să statueze asupra oricărei forme de recurs vizînd revizuirea condamnării.

3. Oricare dintre cele două state poate să exercite dreptul de amnistie sau de grațiere.

ARTICOLUL 11

1. De îndată ce statul de condamnare a prezentat cererea de executare, el nu mai poate pune în executare sancțiunea care formează obiectul cererii. Totuși statul de condamnare poate pune în executare o sancțiune privativă de libertate atunci cînd condamnatul se află deja deținut pe teritoriul acestui stat, în momentul prezentării cererii.

2. Statul solicitant își recapătă dreptul de executare:

a) dacă își retrage cererea mai înainte ca statul solicitat să îl fi informat despre intenția sa de a da curs cererii;

b) dacă statul solicitat îl informează despre refuzul său de a da curs cererii;

c) dacă statul solicitat renunță în mod expres la dreptul său de executare. Renunțarea nu poate avea loc decît dacă cele două state interesate consimt la aceasta sau dacă executarea nu mai este posibilă în statul solicitat. Ea este, în acest din urmă caz, obligatorie, dacă statul solicitant a cerut-o.

ARTICOLUL 12

1. Autoritățile competente ale statului solicitat trebuie să pună capăt executării de îndată ce au cunoștință despre o grațiere, amnistie, o cale de atac vizînd revizuirea sau despre orice altă hotărîre avînd ca efect înlăturarea caracterului executoriu al sancțiunii. Se procedează tot astfel în cazul executării unei amenzi, cînd condamnatul a plătit-o autorității competente a statului solicitant.

2. Statul solicitant informează, fără întîrziere, statul solicitat despre orice hotărîre sau orice alt act de procedură intervenit pe teritoriul său, care, potrivit paragrafului

precedent, pun capăt dreptului de executare.

(c) Dispoziții diverse

ARTICOLUL 13

1. Tranzitul pe teritoriul unui stat contractant al unei persoane care este deținută și trebuie să fie transferată spre un stat contractant terț, în temeiul prezentei Convenții, se acordă la cererea statului unde această persoană este deținută. Statul de tranzit poate pretinde să primească orice document relevant, înainte de a lua o hotărâre asupra cererii. Persoana transferată trebuie să rămână în detenție pe teritoriul statului de tranzit, în afară de cazul în care statul de unde persoana este transferată nu cere punerea acesteia în libertate.

2. În afara cazurilor în care transferul este cerut potrivit art. 34, oricare stat contractant poate refuza să acorde tranzitul:

a) pentru unul dintre motivele prevăzute la art. 6 lit. b) și c);

b) dacă persoana în cauză este unul dintre resortisanții săi.

3. În cazul în care se folosește calea aeriană, se face aplicarea următoarelor dispoziții:

a) atunci când nici o aterizare nu este prevăzută, statul de unde persoana urmează să fie transferată poate înștiința statul peste al cărui teritoriu se va zbura că persoana în cauză este transferată în aplicarea prezentei Convenții. În caz de aterizare forțată această notificare produce efectele cererii de arestare provizorie menționate la art. 32 paragraful 2 și trebuie să se facă o cerere formală de tranzit corespunzătoare;

b) când se prevede o aterizare, se va face o cerere formală de tranzit.

ARTICOLUL 14

Statele contractante renunță să pretindă unul de la celălalt rambursarea cheltuielilor rezultând din aplicarea prezentei Convenții.

SECȚIUNEA a 2-a

Cereri de executare

ARTICOLUL 15

1. Cererile prevăzute prin prezenta Convenție se fac în scris. Ele sunt adresate, ca toate comunicările necesare aplicării prezentei Convenții, fie de către Ministerul Justiției al statului solicitat, fie, în temeiul unui acord între statele contractante interesate, direct prin autoritățile statului solicitant către autoritățile statului solicitat și retrimise pe aceeași cale.

2. În caz de urgență, cererile și comunicările vor putea fi transmise prin intermediul Organizației Internaționale de Poliție Criminală (INTERPOL).

3. Orice stat contractant va putea, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului European, să facă cunoscut că înțelege să deroge de la regulile de transmitere enunțate la paragraful 1 al prezentului articol.

ARTICOLUL 16

Cererea de executare este însoțită de original sau de o copie certificată conform

mă hotărîrii a cărei executare se cere, precum și de toate documentele folosite. Originalul sau o copie certificată conformă întregului dosar penal sau a unei părți a acestuia se va transmite statului solicitat, la cererea acestuia. Caracterul executoriu al sancțiunii se certifică de autoritatea competentă a statului solicitant.

ARTICOLUL 17

Dacă statul solicitat consideră că informațiile comunicate de statul solicitant sunt insuficiente pentru a-i permite să aplice prezenta Convenție, el va cere completarea informațiilor necesare. El poate fixa un termen pentru obținerea acestor informații.

ARTICOLUL 18

1. Autoritățile statului solicitat vor informa, fără întârziere, pe cele ale statului solicitant despre urmarea care a fost dată cererii de executare.

2. Dacă este cazul, autoritățile statului solicitat remit celor ale statului solicitant un document certificând că sancțiunea a fost executată.

ARTICOLUL 19

1. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol, nu poate fi pretinsă traducerea cererilor și pieselor-anexe.

2. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să își rezerve facultatea de a pretinde ca cererile și actele anexate să îi fie adresate însoțite fie de o traducere în propria sa limbă, fie de o traducere în oricare dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei sau în acea limbă pe care el o va indica. Celelalte state pot aplica regula reciprocității.

3. Prezentul articol nu aduce atingere dispozițiilor referitoare la traducerea cererilor și pieselor anexate la acordurile sau aranjamentele în vigoare ori care urmează să intervină între două sau mai multe state contractante.

ARTICOLUL 20

Piese și documentele transmise în aplicarea prezentei Convenții sunt scutite de legalizare.

SECȚIUNEA a 3-a

Hotărîri în lipsă și ordonanțe penale

ARTICOLUL 21

1. Sub rezerva dispozițiilor contrare cuprinse în prezenta Convenție, executarea hotărîrilor pronunțate în lipsă și a ordonanțelor penale este supusă aceluiași reguli ca pentru celelalte hotărîri.

2. Sub rezerva prevederilor paragrafului 3, se consideră *hotărîre lipsă*, în înțelesul prezentei Convenții, orice hotărîre pronunțată de o jurisdicție represivă a unui stat contractant ca urmare a unei acțiuni penale, atunci cînd condamnatul nu s-a înfățișat personal în ședință.

3. Fără a aduce atingere prevederilor art. 25 paragraful 2, ale art. 26 paragraful 2 și ale art. 29, se consideră contradictorie:

- a) orice hotărîre în lipsă și orice ordonanță penală, confirmate sau pronunțate ca urmare a opoziției condamnatului în statul de condamnare;
- b) orice hotărîre dată în lipsă, în apel, cu condiția ca apelul împotriva hotărîrii primei instanțe să fi fost introdus de către condamnat.

ARTICOLUL 22

Hotărîrea dată în lipsă și ordonanța penală, care nu au făcut încă obiectul unei opoziții sau al unei alte căi de atac, pot fi trimise statului solicitat de îndată ce sunt pronunțate, spre notificare și eventuală executare.

ARTICOLUL 23

1. Dacă statul solicitat consideră că este cazul să dea urmare cererii de executare a unei hotărîri în lipsă sau a unei ordonanțe penale, el va lua măsuri să i se notifice condamnatului personal hotărîrea pronunțată în statul solicitant.

2. În activul de notificare trimis condamnatului se va pune în vedere acestuia că:

- a) o cerere de executare a fost prezentată potrivit prezentei Convenții;
- b) singura cale de atac care îi este accesibilă este opoziția prevăzută la art. 24;
- c) declararea opoziției urmează a fi făcută la autoritatea ce îi este desemnată și că această declarație este supusă, pentru a fi primită, condițiilor cerute de art. 24, precum și că poate cere să fie judecat de către autoritățile statului de condamnare;
- d) pentru realizarea scopului acestei Convenții, în lipsa oricărei opoziții în cadrul termenului prevăzut, hotărîrea va fi considerată că a fost pronunțată cu audierea acuzatului.

3. O copie de pe actul de notificare va fi adresată fără întârziere autorității care a cerut executarea.

ARTICOLUL 24

1. De îndată ce hotărîrea a fost notificată potrivit prevederilor art. 23, singura cale de atac deschisă condamnatului este opoziția. Această opoziție este supusă, la alegerea condamnatului, fie jurisdicției competente a statului solicitant, fie celei a statului solicitat. Dacă condamnatul nu își exprimă opțiunea, opoziția este supusă jurisdicției competente a statului solicitat.

2. În ambele cazuri prevăzute la paragraful precedent opoziția este primită, dacă este făcută prin declarație adresată autorității competente a statului solicitat, în termen de 30 de zile din ziua notificării. Termenul se calculează potrivit prevederilor în materie existente în legea statului solicitat. Autoritatea competentă a acestui stat înștiințează de îndată autoritatea care a făcut cererea de executare.

ARTICOLUL 25

1. Dacă opoziția se judecă în statul solicitant, condamnatul este citat să se prezinte în acest stat la ședința fixată pentru o nouă examinare a pricinii. Această citație i se va notifica personal cu cel puțin 21 de zile înainte de această nouă examinare.

Acest termen poate fi redus, cu consimțământul condamnatului. Noua examinare va avea loc în fața judecătorului competent al statului solicitant și potrivit procedurii acestui stat.

2. Dacă condamnatul nu se prezintă în persoană sau nu este reprezentat potrivit legii statului solicitant, judecătorul declară opoziția fără valoare, iar hotărîrea sa este comunicată autorității competente a statului solicitat. La fel, cînd judecătorul declară opoziția inadmisibilă. Și într-un caz și în celălalt, pentru realizarea scopului acestei Convenții, hotărîrea pronunțată în lipsă sau ordonanța penală se va considera că a fost pronunțată cu audierea acuzatului.

3. Dacă condamnatul se prezintă în persoană sau este reprezentat potrivit legii statului solicitant și dacă opoziția este admisibilă, cererea de executare se consideră fără valoare.

ARTICOLUL 26

1. Dacă opoziția se judecă în statul solicitat, condamnatul va fi citat să se prezinte în acest stat la ședința fixată pentru o nouă examinare a cauzei. Această citație i se va notifica personal cu cel puțin 21 de zile înainte de această nouă examinare. Acest termen poate fi redus cu consimțământul condamnatului. Noua examinare are loc în fața judecătorului competent al statului solicitat și potrivit procedurii acestui stat.

2. Dacă condamnatul nu se prezintă în persoană sau nu este reprezentat potrivit legii statului solicitat, judecătorul declară opoziția neavenită. În acest caz, pentru realizarea scopului prezentei Convenții și atunci cînd judecătorul declară opoziția inadmisibilă, hotărîrea pronunțată în lipsă sau ordonanța penală se consideră că a fost pronunțată cu audierea acuzatului.

3. Dacă condamnatul se prezintă în persoană sau este reprezentat potrivit legii statului solicitat și dacă opoziția este admisibilă, fapta se judecă ca și cînd ar fi fost săvîrșită în acest stat. Totuși nu se poate proceda la examinare, dacă prescripția acțiunii ar fi împlinită. Hotărîrea pronunțată în statul solicitant se consideră fără valoare.

4. Orice act în vederea urmăririi sau instrucției, îndeplinit în statul de condamnare potrivit legilor și regulamentelor acolo în vigoare, are aceeași valoare în statul solicitat ca și cînd ar fi fost îndeplinit de către autoritățile acestui stat, fără ca această asimilare să poată avea ca efect să confere actului respectiv o forță probantă mai mare decît cea pe care o are în statul solicitant.

ARTICOLUL 27

Pentru introducerea opoziției și pentru procedura ce urmează cel condamnat în lipsă sau prin ordonanța penală are dreptul să i se asigure, din oficiu, un apărător în cazurile și condițiile prevăzute de legea statului solicitat și, dacă este cazul, a statului solicitant.

ARTICOLUL 28

Hotărîrile judecătorești pronunțate în temeiul art. 26 paragraful 3 și executarea lor sunt supuse aplicării exclusive a legii statului solicitat.

ARTICOLUL 29

Dacă condamnatul în lipsă sau prin ordonanță penală nu face opoziție, hotărîrea se consideră contradictorie pentru aplicarea în întregime a prezentei Convenții.

ARTICOLUL 30

Dispozițiile legilor naționale privitoare la restituirea în întregime sunt aplicabile atunci cînd, pentru rațiuni independente de voința sa, condamnatul a omis să respecte termenele prevăzute la art. 24, 25 și 26 sau să se prezinte la ședința fixată pentru noua examinare a cauzei.

SECȚIUNEA a 4-a

Măsuri provizorii

ARTICOLUL 31

Dacă persoana judecată este prezentă în statul solicitant, după ce a fost primită notificarea acceptării cererii acestui stat în vederea executării unei hotărîri implicînd o privare de libertate, acest stat poate, dacă consideră necesar pentru a asigura executarea, să aresteze această persoană în scopul de a o transfera potrivit dispozițiilor art. 43.

ARTICOLUL 32

1. Cînd statul solicitant a cerut executarea, statul solicitat poate proceda la arestarea condamnatului:

a) dacă legea statului solicitat autorizează detenția preventivă pentru acea infracțiune; și

b) dacă există pericol de fugă sau, în cazul unei condamnări în lipsă, pericol de ascundere sau de alterare a probelor.

2. Cînd statul solicitant își anunță intenția de a cere executarea, statul solicitat poate, la cererea statului solicitant, să procedeze la arestarea condamnatului, în măsura în care condițiile menționate la lit. a) și b) ale paragrafului precedent sunt îndeplinite. Această cerere trebuie să menționeze infracțiunea care a atras condamnarea, data și locul unde aceasta a fost săvîrșită, precum și semnalmente, cît mai precise posibil, ale condamnatului. Cererea trebuie, de asemenea, să cuprindă o expunere succintă a faptelor pe care se sprijină condamnarea.

ARTICOLUL 33

1. Detenția este reglementată de legea statului solicitat care determină, de asemenea, condițiile în care persoana arestată poate fi pusă în libertate. 2. Detenția ia sfîrșit în orice caz:

a) dacă durata sa este egală cu cea a sancțiunii privative de libertate pronunțate;

b) dacă s-a procedat la arestare în aplicarea prevederilor art. 32 paragraful 2 și dacă statul solicitat nu a primit în termen de 18 zile, începînd cu data arestării, cererea însoțită de documentele prevăzute la art. 16.

ARTICOLUL 34

1. Persoana deținută în statul solicitat în temeiul art. 32 și citată să se înfățișeze în ședința tribunalului competent al statului solicitant, conform prevederilor art. 25, ca urmare a opoziției pe care a făcut-o, va fi transferată, în acest scop, pe teritoriul acestui din urmă stat.

2. Detenția persoanei transferate nu va fi menținută de statul solicitant în cazurile prevăzute la art. 33 paragraful 2 lit. a) sau dacă statul solicitant nu cere executarea noii condamnări. Persoana transferată este retrimisă în cel mai scurt termen în statul solicitat, în afară de cazul în care nu este pusă în libertate.

ARTICOLUL 35

1. O persoană citată înaintea unui tribunal competent al statului solicitant, ca urmare a opoziției pe care a făcut-o, nu va fi nici urmărită, nici judecată, nici deținută în vederea executării unei pedepse sau măsuri de siguranță, nici supusă oricărei alte restricții a libertății sale individuale pentru vreo faptă anterioară plecării sale de pe teritoriul statului solicitat și nementionată în citație, în afară de cazul în care această persoană consimte în mod expres, în scris. În cazul prevăzut la art. 34 paragraful 1, o copie de pe declarația de consimțământ se va transmite statului de unde persoana a fost transferată.

2. Efectele prevăzute la paragraful precedent încetează atunci când persoana citată, avînd posibilitatea să o facă, nu a părăsit teritoriul statului solicitant în termen de 15 zile de la data hotărîrii care s-a pronunțat în urma ședinței la care s-a înfățișat sau dacă s-a reîntors, fără să fi fost din nou citată, după ce a părăsit teritoriul.

ARTICOLUL 36

1. Cînd statul solicitant a cerut executarea unei confiscări, statul solicitat poate proceda la sechestrul provizoriu, dacă legea sa prevede sechestrul pentru asemenea fapte.

2. Sechestrul este guvernat de legea statului solicitat, iar aceasta determină, de asemenea, condițiile în care sechestrul poate fi ridicat.

SECȚIUNEA a 5-a **Executarea sancțiunilor**

(a) Clauze generale

ARTICOLUL 37

Executarea unei sancțiuni pronunțate în statul solicitant nu poate avea loc în statul solicitat decît în temeiul unei hotărîri a judecătorului acestui stat. Oricare stat contractant poate totuși să abiliteze alte autorități pentru a lua asemenea hotărîri numai în cazul executării unei amenzi sau a unei confiscări și dacă împotriva acestor hotărîri este prevăzută o cale de atac judiciară.

ARTICOLUL 38

Cauza este adusă înaintea judecătorului sau autorității desemnate în temeiul art. 37, dacă statul solicitat consideră că este cazul să dea curs cererii de executare.

ARTICOLUL 39

1. Înainte de a lua o hotărîre asupra cererii de executare, judecătorul va da condamnatului posibilitatea de a-și prezenta punctul de vedere. Dacă condamnatul cere, el este ascultat fie prin comisie rogatorie, fie personal, înaintea judecătorului. Audierea în persoană este dispusă ca urmare a cererii exprese a condamnatului.

2. Totuși judecătorul poate, dacă condamnatul care a cerut să se înfățișeze personal este deținut în statul solicitant, să se pronunțe în lipsa acestuia asupra acceptării cererii de executare. În acest caz hotărîrea privind substituirea sancțiunii, prevăzută la art. 44, se amîină pînă ce condamnatul, ca urmare a transferului său în statul solicitat, va avea posibilitatea să compară în fața judecătorului.

ARTICOLUL 40

1. Judecătorul sesizat cu pricina sau, în cazurile prevăzute la art. 37, autoritatea desemnată în temeiul aceluiași articol, se va asigura că:

- a) sancțiunea a cărei executare se cere a fost aplicată printr-o hotărîre represivă europeană;
- b) sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 4;
- c) nu este îndeplinită condiția prevăzută la art. 6 lit. a) sau aceasta nu se opune executării;
- d) executarea nu este în contradicție cu art. 7;
- e) în cazul unei condamnări în lipsă sau a unei ordonanțe penale, condițiile menționate la secțiunea a 3-a a acestui titlu sunt îndeplinite.

2. Orice stat contractant este liber să împuternicească judecătorul sau autoritatea desemnată în temeiul art. 37 cu examinarea altor condiții de executare prevăzute prin prezenta Convenție.

ARTICOLUL 41

Trebuie să se prevadă o cale de atac împotriva hotărîrilor judecătorești pronunțate în temeiul prezentei secțiuni, în vederea executării cerute, sau împotriva celor pronunțate într-o cale de atac împotriva unei decizii a autorității administrative desemnate în temeiul art. 37.

ARTICOLUL 42

Statul solicitat este legat de constatarea faptelor, în măsura în care acestea sunt expuse în hotărîre sau în măsura în care aceasta se întemeiază implicit pe ele.

- (b) Clauze specifice executării sancțiunilor privative de libertate

ARTICOLUL 43

Dacă condamnatul este deținut în statul solicitant, el trebuie, în afara unor dispoziții contrare ale legii acestui stat, să fie transferat în statul solicitat de îndată ce statul solicitant a fost informat despre acceptarea cererii de executare.

ARTICOLUL 44

1. Cînd cererea de executare este primită, judecătorul va substitui sancțiunii privative de libertate pronunțate de statul solicitant o sancțiune prevăzută de propria sa

lege pentru aceeași faptă. Această sancțiune poate, în limitele indicate la paragraful 2, să fie de altă natură sau durată decât cea pronunțată în statul solicitant. Dacă această din urmă sancțiune este mai mică decât minimumul pe care legea statului solicitat îl îngăduie a fi pronunțat, judecătorul nu va fi legat de acest minim și va aplica o sancțiune corespunzătoare sancțiunii pronunțate în statul solicitant.

2. Când stabilește sancțiunea, judecătorul nu poate agrava situația penală a condamnatului rezultată din hotărîrea pronunțată în statul solicitant.

3. Orice parte a sancțiunii pronunțată în statul solicitant și orice perioadă de detenție provizorie, executată de condamnat după condamnare, se deduc integral. Tot astfel se va proceda în ceea ce privește perioada de deținere preventivă executată de condamnat în statul solicitant, înainte de condamnarea sa, în măsura în care această obligație decurge din legea acestui stat.

4. Orice stat contractant poate, în orice moment, să depună pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei o declarație care îi conferă, în temeiul prezentei Convenții, dreptul de a executa o sancțiune privativă de libertate de aceeași natură cu cea pronunțată în statul solicitant, chiar dacă durata acesteia depășește maximumul prevăzut în legea sa națională pentru o sancțiune de această natură. Totuși această regulă nu se poate aplica decât în cazurile în care legea națională a acestui stat permite să se pronunțe, pentru aceeași faptă, o sancțiune care are cel puțin aceeași durată cu cea pronunțată în statul solicitant, dar care este de o natură mai severă. Sancțiunea aplicată potrivit prezentului paragraf poate, dacă durata și finalitatea sa o cer, să fie executată într-un stabiliment penitenciar destinat executării unor sancțiuni de altă natură.

Clauze specifice executării amenzilor sau confiscărilor

ARTICOLUL 45

1. Când cererea de executare a unei amenzi sau a confiscării unei sume de bani este admisă, judecătorul sau autoritatea desemnată în temeiul art. 37 schimbă quantumul acesteia în unitățile monetare ale statului solicitat, aplicînd paritatea de schimb în vigoare în momentul în care s-a pronunțat hotărîrea. El determină astfel quantumul amenzii sau al sumei de confiscat, fără să poată totuși depăși maximumul fixat prin legea acestui stat pentru o astfel de faptă.

2. Totuși judecătorul sau autoritatea desemnată în temeiul art. 37 este liber să mențină, pînă la nivelul quantumului pronunțat în statul solicitant, condamnarea la amendă sau la confiscare, cînd această sancțiune nu este prevăzută pentru aceeași faptă prin legea statului solicitat, dar aceasta îngăduie pronunțarea unor sancțiuni mai grave. Tot astfel se procedează cînd sancțiunea pronunțată de statul solicitant depășește quantumul prevăzut prin legea statului solicitat pentru aceeași faptă, dar această lege îngăduie să se pronunțe sancțiuni mai grave.

3. Toate înlesnirile de plată în legătură fie cu termenul, fie cu eşalonarea vărsămintelor, acordate de statul solicitant, vor fi respectate de statul solicitat.

ARTICOLUL 46

1. Când cererea de executare vizează confiscarea unui obiect determinat, judecătorul sau autoritatea desemnată în temeiul art. 37 nu poate dispune confiscarea acestui

obiect decît în cazul în care aceasta este permisă de legea statului solicitat, pentru aceeași faptă.

2. Totuși judecătorul sau autoritatea desemnată în temeiul art. 37 este liber să mențină confiscarea pronunțată în statul solicitant atunci cînd această sancțiune nu este prevăzută în legea statului solicitat pentru aceeași faptă, dar această lege permite să se pronunțe sancțiuni mai grave.

ARTICOLUL 47

1. Cele rezultate din executarea amenzilor și confiscărilor revin tezaurului statului solicitat, fără a fi prejudiciate drepturile terților.

2. Obiectele confiscate care prezintă un interes deosebit pot fi remise, la cererea sa, statului solicitant.

ARTICOLUL 48

Cînd executarea unei amenzi se dovedește imposibilă, poate fi aplicată o sancțiune substitutivă privativă de libertate de către un judecător al statului solicitat, dacă legea ambelor state o prevede într-un asemenea caz, în afară de situația în care statul solicitant nu și-a limitat, în mod expres, cererea sa de executare numai la amendă. Dacă judecătorul hotărăște să impună o sancțiune substitutivă privativă de libertate, se aplică regulile următoare:

a) cînd schimbarea amenzii într-o sancțiune privativă de libertate este deja prevăzută în condamnarea pronunțată în statul solicitant sau direct în legea acestui stat, judecătorul statului solicitat îi va stabili felul și durata după regulile prevăzute în legea sa. Dacă sancțiunea privativă de libertate, deja hotărîtă în statul solicitant, este sub minimul pe care legea statului solicitat îi permite a fi pronunțat, judecătorul nu va fi legat de acest minim și va aplica o sancțiune corespunzătoare sancțiunii aplicate în statul solicitant;

b) în celelalte cazuri judecătorul statului solicitat procedează la transformare potrivit propriei sale legi, respectînd limitele prevăzute de legea statului solicitant.

(c) Clauze specifice executării decăderilor

ARTICOLUL 49

1. Cînd o cerere de executare a unei decăderi este formulată, aceasta nu poate avea efect cu privire la decăderea pronunțată în statul solicitant, decît dacă legea statului solicitat permite să se pronunțe decăderea pentru asemenea infracțiune.

2. Judecătorul sesizat cu respectiva cauză apreciază oportunitatea executării decăderii pe teritoriul țării sale.

ARTICOLUL 50

1. Dacă judecătorul dispune executarea decăderii, el îi determină durata, în limitele prescise prin propria sa legislație, fără a putea depăși pe acelea care sunt fixate prin hotărîre represivă pronunțată în statul solicitant.

2. Judecătorul poate limita decăderea la o parte a drepturilor a căror privare sau suspendare este pronunțată.

ARTICOLUL 51

Prevederile art. 11 nu sunt aplicabile decăderilor.

ARTICOLUL 52

Statul solicitat are dreptul să îl repună pe condamnat în drepturile din care a fost decăzut, în temeiul unei hotărâri date în aplicarea prevederilor prezentei secțiuni.

TITLUL III

EFACTELE INTERNAȚIONALE ALE HOTĂRÎRILOR REPRESIVE EUROPENE

SECȚIUNEA 1

Ne bis in idem

ARTICOLUL 53

1. O persoană care a făcut obiectul unei hotărâri represive europene nu poate, pentru aceeași faptă, să fie urmărită, condamnată sau supusă executării unei sancțiuni în alt stat contractant:

a) când a fost achitată;

b) când sancțiunea aplicată:

(i) a fost în întregime executată ori este în curs de executare; sau

(ii) a făcut obiectul unei grațieri ori amnistii purtând asupra totalității sancțiunii sau părții neexecutate a acesteia; sau

(iii) nu mai poate fi executată din cauza prescripției;

c) când judecătorul a constatat vinovăția autorului infracțiunii fără să pronunțe vreo sancțiune.

2. Totuși un stat contractant nu este obligat, în afară de cazul în care nu a cerut el însuși urmărirea, să recunoască efectul *ne bis in idem*, dacă fapta care a dat loc hotărârii a fost săvârșită împotriva unei persoane, unei instituții, unui bun care are statut public în acest stat sau dacă persoana care a format obiectul judecății avea ea însăși un statut public în acest stat.

3. În afară de acestea, orice stat contractant în care fapta a fost săvârșită sau este considerată ca atare potrivit legii acestui stat nu este obligat să recunoască efectul *ne bis in idem*, dacă nu a cerut el însuși urmărirea.

ARTICOLUL 54

Dacă începe o nouă urmărire împotriva unei persoane judecate pentru aceeași faptă într-un alt stat contractant, orice perioadă privativă de libertate suferită în executarea hotărârii trebuie redusă din sancțiunea care va fi eventual pronunțată.

ARTICOLUL 55

Prezenta secțiune nu împiedică aplicarea dispozițiilor naționale mai largi privind efectul *ne bis in idem* asupra hotărârilor judecătorești pronunțate în străinătate.

SECȚIUNEA a 2-a

Luarea în considerare

ARTICOLUL 56

Orice stat contractant ia măsurile legislative pe care le consideră potrivite pentru a permite instanțelor sale ca, la pronunțarea unei hotărâri, să ia în considerare orice hotărâre represivă europeană, pronunțată în contradictoriu anterior pentru o altă infracțiune, în scopul de a se adăuga acestei hotărâri, în totalitate sau în parte, efectele pe care legea să le prevadă pentru hotărârile pronunțate pe teritoriul său. El determină condițiile în care această hotărâre este luată în considerare.

ARTICOLUL 57

Orice stat contractant ia măsurile legislative pe care le consideră potrivite pentru a permite luarea în considerare a oricărei hotărâri represive europene contradictorii, în scopul de a face aplicabile, în totalitate sau în parte, decăderile prevăzute prin legea sa pentru hotărârile pronunțate pe teritoriul său. El determină condițiile în care această hotărâre este luată în considerare.

TITLUL IV

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 58

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării de către statele membre reprezentate în Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei. Ea va fi ratificată sau acceptată. Instrumentele de ratificare sau de acceptare se vor depune la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare sau de acceptare.

3. Convenția va intra în vigoare, față de orice stat semnatar care o va ratifica sau o va accepta ulterior, după 3 luni de la data depunerii instrumentului de ratificare sau de acceptare.

ARTICOLUL 59

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție. Rezoluția privind această invitație va trebui să primească acordul unanim al membrilor Consiliului care au ratificat Convenția.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare, care va avea efect după 3 luni de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 60

1. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aderare, să desemneze teritoriul ori teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat contractant poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aderare sau în orice alt moment ulterior, să extindă aplicarea prezentei Convenții, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, asupra oricărui alt teritoriu desemnat în declarație, ale cărui relații internaționale le asigură sau pentru care este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, în condițiile prevăzute la art. 66.

ARTICOLUL 61

1. Orice stat contractant poate, în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aderare să declare că folosește una sau mai multe rezerve menționate în anexa nr. 1.

2. Orice stat contractant poate retrage, în întregime sau în parte, o rezervă formulată de el în temeiul paragrafului precedent, pe calea unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei, care va produce efecte de la data primirii sale.

3. Statul contractant care a formulat o rezervă cu privire la o dispoziție din prezenta Convenție nu poate pretinde aplicarea acestei dispoziții de către alt stat; totuși el poate, dacă rezerva este parțială sau condițională, să pretindă aplicarea acestei dispoziții în măsura în care el a acceptat-o.

ARTICOLUL 62

1. Orice stat contractant poate în orice moment să indice, pe calea unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei, dispozițiile legale de inclus în anexa nr. 2 sau 3.

2. Orice modificare a dispozițiilor naționale menționate în anexa nr. 2 sau 3 trebuie să fie notificată Secretarului general al Consiliului Europei, dacă modificarea face să devină inexactă informația dată prin aceste anexe.

3. Modificările aduse anexei nr. 2 sau 3 în aplicarea paragrafelor precedente produc efect, pentru fiecare stat contractant, după o lună de la data notificării lor de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 63

1. Orice stat contractant trebuie, în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aderare, să furnizeze Secretarului general al Consiliului Europei toate informațiile utile privind sancțiunile aplicabile în acest stat și executarea acestora în vederea aplicării prezentei Convenții.

2. Orice modificare ulterioară care face să devină inexacte informațiile furnizate în temeiul paragrafului precedent trebuie să fie, de asemenea, comunicată Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 64

1. Prezenta Convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor decurgând din tratatele de extrădare și din Convențiile internaționale multilaterale privind materii speciale și nici dispozițiilor care privesc materiile ce formează obiectul prezentei

Convenții și care sunt cuprinse în alte convenții existente între statele contractante nu vor putea încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale privitoare la problemele reglementate prin prezenta Convenție, decât pentru a completa dispozițiile acesteia sau pentru a înlesni aplicarea principiilor pe care le cuprinde.

3. Totuși, dacă două sau mai multe state contractante au stabilit sau urmează să stabilească relațiile lor în temeiul unei legislații uniforme sau al unui regim special, ele vor avea facultatea să reglementeze raporturile lor mutuale în materie întemeindu-se exclusiv pe aceste sisteme, independent de dispozițiile prezentei Convenții.

4. Statele contractante care vor exclude din raporturile lor mutuale aplicarea prezentei Convenții potrivit paragrafului precedent vor adresa în acest scop o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 65

Comitetul European pentru Probleme Criminale al Consiliului Europei va urmări executarea prezentei Convenții și va înlesni, în măsura în care este necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți pe care executarea Convenției ar produce-o.

ARTICOLUL 66

1. Prezenta Convenție va rămâne în vigoare pe durată nelimitată.

2. Orice stat contractant va putea, în ceea ce îl privește, să denunțe prezenta Convenție printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Denunțarea va avea efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 67

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre reprezentate în Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

a) orice semnare;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții potrivit dispozițiilor art. 58;

d) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 19 paragraful 2;

e) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 44 paragraful 4;

f) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 60;

g) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor art. 61 paragraful 1 sau retragerea unei asemenea rezerve;

h) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 62 paragraful 1 și orice notificare ulterioară primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al acestui articol;

i) orice informare primită în aplicarea dispozițiilor art. 63 paragraful 1 și orice notificare ulterioară primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al acestui articol;

j) orice notificare privitoare la acorduri bilaterale sau multilaterale încheiate în

aplicarea dispozițiilor art. 64 paragraful 2 sau privitoare la o legislație uniformă introdusă în aplicarea dispozițiilor art. 64 paragraful 3;

k) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 66 și data de la care denunțarea va produce efect.

ARTICOLUL 68

Prezenta Convenție, declarațiile și notificările pe care le încuviințează nu se vor aplica decât cu privire la executarea hotărârilor intervenite ulterior intrării sale în vigoare între statele contractante interesate.

Drept care, subsemnații, corespunzător autorizați în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Haga la 28 mai 1970, în limbile franceză și engleză, ambele texte avînd aceeași valabilitate, într-un singur exemplar care se va depune în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie, certificată conformă, fiecăruia dintre statele semnatare și care au aderat.

Anexa nr. 1

Fiecare dintre statele contractante poate declara că își rezervă dreptul:

- a) să refuze executarea dacă apreciază că condamnarea privește infracțiunea de natură fiscală sau religioasă;
- b) să refuze executarea unei sancțiuni pronunțate pentru o faptă care, potrivit legii sale, ar fi fost de competența exclusivă a unei autorități administrative;
- c) să refuze executarea unei hotărâri represive europene pronunțate de autoritățile statului solicitant la o dată cînd acțiunea penală pentru infracțiunea care a fost sancționată ar fi fost prescrisă, după propria sa lege;
- d) să refuze executarea hotărârilor în lipsă și a ordonanțelor penale sau numai a uneia dintre aceste categorii de hotărâri;
- e) să refuze aplicarea dispozițiilor art. 8 în cazurile în care există o competență de origine și să nu recunoască, în aceste cazuri, decât echivalența actelor îndeplinite în statul solicitant și care au un efect de întrerupere sau suspendare a prescripției;
- f) să accepte aplicarea titlului III numai în ceea ce privește una dintre cele două secțiuni ale sale.

Anexa nr. 2

LISTA

cuprinzînd infracțiuni, altele decît infracțiunile penale

Se asimilează infracțiunilor reprimite prin legea penală următoarele:

- în Franța – orice comportament ilegal sancționat printr-o *contravention de grande voirie*;
- în Republica Federală Germania – orice comportament ilegal pentru care este prevăzută procedura instituită prin legea asupra violării dispozițiilor privind ordinea (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten) din 24 mai 1968 (BGBL 1968 I, 481);
- în Italia – orice comportament ilegal căruia îi este aplicabilă Legea nr. 317 din 3 martie 1967.

LISTA
cuprinzând ordonanțele penale

Austria

Strafverfügung (articolele 460–462 din Codul de procedură penală).

Danemarca

Bødeforelaeg ou *Udenretlig bøvededtagelse* (art. 931 din Legea asupra administrării justiției).

Franța

1. *Amende de composition* (art. 524–528 din Codul de procedură penală și art. R42–R50).

2. *Ordonance pénale*, aplicată numai în departamentele Bas-Rhin, Haut-Rhin și Moselle.

Republica Federală Germania

1. *Strafbefehl* (art. 407–412 din Codul de procedură penală).

2. *Strafverfügung* (art. 413 din Codul de procedură penală).

3. *Bussgeldbescheid* (art. 65–66 din Legea din 24 mai 1968 – BGBl 1968 I, 481).

Italia

1. *Decreto penale* (art. 506–10 din Codul de procedură penală).

2. *Decreto penale* în materie fiscală (Legea nr. 4 din 7 ianuarie 1929).

3. *Decreto penale* în materie de navigație (art. 1.242–43 din Codul asupra navigației).

4. *Decizia pronunțată în temeiul Legii nr. 317 din 3 martie 1967*.

Luxemburg

1. *Ordonance pénale* (Legea din 31 iulie 1924 privind organizarea ordonanțelor penale).

2. *Ordonance pénale* (art. 16 din Legea din 14 februarie 1955 privind reglementarea circulației pe drumurile publice).

Norvegia

1. *Forelegg* (art. 289–290 din Legea asupra procedurii judiciare în materie penală).

2. *Forenklet forelegg* (art. 31 B din Codul rutier din 19 iunie 1965).

Suedia

1. *Strafföreläggande* (cap. 48 din Codul de procedură penală).

2. *Föreläggande av ordningsbot* (cap. 48 din Codul de procedură penală).

Elveția

1. *Strafbefehl* (Argovie, Bile-Ville, Schaffhouse, Schwyz, Uri, Zug, Zürrich).
Ordonnance pénale (Fribourg, Valais).

2. *Strafantrag* (*Unterwalden-le Das*).

3. *Strafbescheid* (*Saint-Gall*).

4. *Strafmandat* (*Berne, Grisons, Soleure, Unterwalden-le Haut*).

5. *Strafverfügung* (*Appenzell Rhodes Extérieures, Glaris, Schaffhouse, Thurgovie*).

6. *Abwandlungserkenntnis* (Lucerne).
7. *Busseentscheid* (Appenzell Rhodes Intérieures).
8. *Ordonance de condamnation* (Vaud).
9. *Mandat de répression* (Neuchâtel).
10. *Avis de contravention* (Genève, Vaud).
11. *Prononcé préfectoral* (Vaud).
12. *Prononcé de contravention* (Valais).
13. *Decreto di accusa* (Tessin).

Turcia

Ceza Kararnameşi (art. 386–91 din Codul de procedură penală) și toate hotărârile prin care autoritățile administrative pronunță pedepse.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PRIVIND TRANSFERUL DE PROCEDURI ÎN MATERIE PENALĂ*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții**,
Considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai strânsă uniune
între membrii săi,

Intenționând să completeze ceea ce deja au adoptat în domeniul dreptului penal
pentru a ajunge la o sancțiune mai justă și mai eficientă,

Considerând a fi utilă pentru acest scop, în spiritul încrederii reciproce, organiza-
rea urmăririi infracțiunilor la nivel internațional,

Evitând inconvenientele care pot apărea ca rezultat al unor conflicte de competență,
Au convenit următoarele:

TITLUL I DEFINIȚII

ARTICOLUL 1

În sensul prezentei Convenții, termenul:

a) *infracțiune* se referă la acele fapte care constituie infracțiuni, precum și la cele
care sunt vizate de dispozițiile legale menționate în anexa nr. 3 la prezenta Convenție,
cu condiția ca, atunci când infracțiunea este de competența unei autorități adminis-
trative, persoana interesată să aibă posibilitatea de a aduce cazul respectiv în fața
unei instanțe judecătorești;

b) *sancțiune* se referă la orice pedeapsă sau altă măsură ocazionată de/sau pronun-
țată pentru o încălcare a prevederilor legale menționate în anexa nr. 3.

TITLUL II COMPETENȚA

ARTICOLUL 2

1. În vederea aplicării prezentei Convenții, orice stat contractant va avea compe-
tența de a efectua urmărirea, conform propriilor legi penale, a oricărei infracțiuni
căreia i se aplică legea penală a unui alt stat contractant.

2. Competența recunoscută unui stat contractant exclusiv în temeiul paragrafului
1 din acest articol poate fi exercitată numai în urma unei cereri de urmărire formu-
late de către un alt stat contractant.

ARTICOLUL 3

Orice stat contractant competent, în temeiul propriilor legi, de a urmări o infrac-
țiune poate, în vederea aplicării prezentei Convenții, să renunțe la angajarea proce-
durii de urmărire în justiție sau să o abandoneze pentru o persoană suspectă care
este sau va fi urmărită pentru aceeași infracțiune de către un alt stat contractant.

* Adoptată la Strasbourg la 15 mai 1972. A intrat în vigoare la 30 martie 1978.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 320-XVI din 3 noiembrie 2006. Legea de ratificare a
fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 181 din 24 noiembrie 2006.

Ținând seama de dispozițiile art. 21 paragraful 2, orice decizie de renunțare la procedură este provizorie atît timp cît n-a intervenit o hotărîre definitivă în celălalt stat contractant.

ARTICOLUL 4

Statul solicitat încetează urmărirea bazată în exclusivitate pe dispozițiile art. 2 atunci cînd, după cunoștința sa, dreptul de pedeapsă se întinde, conform legii statului solicitant, pentru o altă cauză decît prescripția, situație în care se face aplicarea prevederilor art. 10 lit. c), ale art. 11 lit. f) și g), ale art. 22, 23 și 26.

ARTICOLUL 5

Dispozițiile titlului III din prezenta Convenție nu limitează competența conferită statului solicitat de către legislația sa internă în materie de urmărire.

TITLUL III TRANSMITEREA URMĂRIII

SECȚIUNEA 1 CEREREA DE URMĂRIRE

ARTICOLUL 6

1. În cazul în care o persoană este suspectată de a fi comis o infracțiune conform legii unui stat contractant, acel stat poate solicita unui alt stat contractant să înceapă urmărirea în cazurile și conform condițiilor prevăzute de prezenta Convenție.

2. Dacă, conform prevederilor acestei Convenții, un stat contractant poate solicita unui alt stat contractant să înceapă urmărirea, autoritățile competente ale primului stat vor lua în considerare această posibilitate.

ARTICOLUL 7

1. Urmărirea nu poate fi exercitată în statul solicitat decît atunci cînd fapta în legătură cu care s-a solicitat începerea urmăririi ar fi infracțiune în cazul comiterii pe teritoriul acestui stat și cînd autorul ar fi pasibil de o condamnare și în baza legilor acestui stat.

2. Dacă infracțiunea a fost comisă de o persoană investită cu o funcție publică în statul solicitant sau cu privire la o persoană investită cu o funcție publică la o instituție ori la un bun care are caracter public în acest stat, aceasta va fi considerată în statul solicitat ca și cum ar fi fost comisă de o persoană investită cu o funcție în acest stat sau cu privire la o persoană, instituție ori bun corespunzînd, în acest din urmă stat, aceluia ce face obiectul infracțiunii.

ARTICOLUL 8

1. Un stat contractant poate solicita unui alt stat contractant să înceapă urmărirea în unul sau mai multe dintre cazurile următoare:

- a) dacă acuzatul are reședința obișnuită în statul solicitat;
- b) dacă acuzatul este cetățean al statului solicitat sau dacă acest stat este statul său de origine;

c) dacă acuzatul execută sau urmează să execute o pedeapsă privativă de libertate în statul solicitat;

d) când acuzatul face obiectul, în statul solicitat, al unei urmăriri judiciare pentru aceeași infracțiune sau pentru alte infracțiuni;

e) dacă se consideră că transferul urmăririi este justificat prin interesul de a descoperi adevărul și, mai ales, dacă elementele de probă cele mai importante se găsesc în statul solicitat;

f) dacă se consideră că executarea unei eventuale condamnări în statul solicitat este susceptibilă să amelioreze posibilitățile de reintegrare socială a condamnatului;

g) dacă se consideră că prezența acuzatului la audieri nu poate fi asigurată în statul solicitat;

h) dacă statul solicitant consideră că nu este în măsură să execute o eventuală condamnare, chiar atunci când are calea extrădării, și că statul solicitat este în măsură să o facă.

2. În cazul în care acuzatul a fost condamnat efectiv într-un stat contractant, acest stat nu poate solicita transferul urmăririi pentru unul sau mai multe dintre cazurile menționate la paragraful 1 al acestui articol decât atunci când nu poate executa condamnarea respectivă, chiar avînd calea extrădării, și atunci când celălalt stat contractant nu acceptă principiul executării unei hotărîri date în străinătate sau refuză executarea unei astfel de hotărîri.

ARTICOLUL 9

1. Autoritățile competente din statul solicitat vor examina cererea pentru transferul urmăririi, care le-a fost adresată în aplicarea articolelor precedente. Acestea vor decide, în conformitate cu propria legislație, cum vor acționa în continuare.

2. Atunci când legea statului solicitat prevede pedepsirea infracțiunii de către o autoritate administrativă, acest stat va informa, cît mai curînd posibil, statul solicitant, cu excepția cazului în care statul solicitat a făcut o declarație conform paragrafului 3 al acestui articol.

3. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aderare sau în orice alt moment, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să facă cunoscute condițiile în care legea sa națională permite pedepsirea anumitor infracțiuni de către o autoritate administrativă. O asemenea declarație înlocuiește înștiințarea prevăzută la paragraful 2 al acestui articol.

ARTICOLUL 10

Statul solicitat nu va da curs cererii:

a) dacă aceasta nu este conformă cu dispozițiile art. 6 paragraful 1 și ale art. 7 paragraful 1;

b) dacă exercitarea urmăririi este contrară dispozițiilor art. 35;

c) dacă, la data menționată pe cerere, prescripția acțiunii publice este împlinită în statul solicitant, conform legislației sale.

ARTICOLUL 11

Fără a prejudicia dispozițiile art. 10, statul solicitat nu poate refuza complet sau parțial acceptarea cererii, decît în unul sau mai multe dintre cazurile următoare:

- a) dacă consideră că motivul pe care se bazează cererea, în aplicarea art. 8, nu este justificat;
- b) dacă acuzatul nu are reședința obișnuită în statul solicitat;
- c) dacă acuzatul nu este cetățean al statului solicitat și nu avea reședința sa obișnuită pe teritoriul acestui stat în momentul comiterii infracțiunii;
- d) dacă consideră că infracțiunea în legătură cu care se solicită urmărirea are un caracter politic sau este o infracțiune pur militară ori pur fiscală;
- e) dacă estimează că există motive serioase să creadă că cererea de urmărire este determinată de considerente de rasă, naționalitate sau opinii politice;
- f) dacă propria sa lege este deja aplicată faptei și dacă, conform acestei legi, acțiunea publică este prescrisă la momentul primirii cererii; în acest caz, nu se va putea face aplicarea prevederilor art. 26 paragraful 2;
- g) dacă competența sa se bazează exclusiv pe prevederile art. 2 și dacă, în momentul primirii cererii respective, acțiunea publică este prescrisă conform legii proprii, luîndu-se în considerare prelungirea cu 6 luni a termenului de prescripție prevăzut la art. 23;
- h) dacă fapta s-a comis în afara teritoriului statului solicitant;
- i) dacă urmărirea este contrară angajamentelor internaționale ale statului solicitat;
- j) dacă urmărirea este contrară principiilor fundamentale ale ordinii juridice din statul solicitat;
- k) dacă statul solicitant a încălcat o regulă de procedură prevăzută în această Convenție.

ARTICOLUL 12

1. Statul solicitat revocă acceptarea cererii dacă, ulterior acestei acceptări, se descoperă un motiv pentru a nu se da curs cererii, conform art. 10.

2. Statul solicitat poate să își revoce acceptarea cererii:

- a) dacă ar fi evident că prezența acuzatului nu poate fi asigurată pentru audiere în acest stat sau dacă o eventuală condamnare nu poate fi executată în statul respectiv;
- b) dacă unul dintre motivele de refuz prevăzute la art. 11 este descoperit înainte de începerea judecării cazului de către o instanță; sau
- c) în alte cazuri, dacă statul solicitant este de acord.

SECȚIUNEA a 2- a PROCEDURA DE TRANSFER

ARTICOLUL 13

1. Cererile prevăzute în această Convenție sunt făcute în scris. Acestea sunt adresate, ca și toate comunicările necesare aplicării prezentei Convenții, fie de către Ministerul Justiției din statul solicitat, fie, conform unor acorduri speciale, direct de către autoritățile statului solicitant către cele ale statului solicitat și returnate pe aceeași cale.

2. În cazuri urgente, cererile și comunicările necesare vor putea fi trimise prin Organizația Internațională a Poliției Criminale (INTERPOL).

3. Orice stat contractant va putea, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să facă cunoscută intenția sa de a deroga de la regulile de transfer cele menționate în paragraful 1 al acestui articol.

ARTICOLUL 14

Dacă un stat contractant consideră informațiile furnizate de către un alt stat contractant insuficiente pentru a-i permite să aplice prezenta Convenție, cere completarea informațiilor necesare. El poate fixa un termen pentru primirea informațiilor.

ARTICOLUL 15

1. Cererea de urmărire este însoțită de originalul sau de o copie certificată a dosarului penal, precum și de toate documentele utile. Totuși, dacă acuzatul se află în arest preventiv, în temeiul prevederilor secțiunii a 5-a, și dacă statul solicitant nu este în măsură să anexeze documentele la cererea de urmărire, acestea pot fi trimise ulterior.

2. Statul solicitant informează în scris statul solicitat în legătură cu toate actele de procedură sau cu măsurile relative la acțiunea publică luate în statul solicitant după transmiterea cererii. Această notificare este însoțită de orice documente utile.

ARTICOLUL 16

1. Statul solicitat informează, fără întârziere, statul solicitant despre decizia sa asupra cererii de urmărire.

2. Statul solicitat trebuie să informeze statul solicitant despre abandonarea urmăririi sau referitor la decizia luată în urma desfășurării procedurii. O copie certificată de pe orice hotărâre scrisă trebuie să fie transmisă statului solicitant.

ARTICOLUL 17

Dacă competența statului solicitat se bazează exclusiv pe prevederile art. 2, acest stat trebuie să anunțe acuzatul despre cererea de urmărire, cu scopul de a-i permite acestuia să își expună argumentele înainte ca acest stat să ia o hotărâre în legătură cu cererea respectivă.

ARTICOLUL 18

1. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2 al acestui articol, traducerea documentelor referitoare la aplicarea prezentei Convenții nu este necesară.

2. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare ori de aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să își rezerve dreptul de a solicita ca documentele sus-menționate, cu excepția copiei de pe hotărârea scrisă la care s-a făcut referire la art. 16 paragraful 2, să îi fie adresate însoțite de o traducere. Celelalte state contractante vor trebui să trimită traducerile respective fie în limba națională a statului destinatar, fie în una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei, după cum

va indica statul destinat. Totuși o asemenea indicație nu este obligatorie. Celelalte state contractante pot aplica regula reciprocității.

3. Acest articol nu aduce atingere dispozițiilor referitoare la traducerea cererilor și a documentelor anexate, conținute în acordurile sau aranjamentele în vigoare ori care urmează să fie încheiate între două sau mai multe state contractante.

ARTICOLUL 19

Documentele transmise în vederea aplicării acestei Convenții sunt scutite de toate formalitățile de legalizare.

ARTICOLUL 20

Fiecare dintre statele contractante renunță să reclame rambursarea cheltuielilor rezultate din aplicarea acestei Convenții. 506

SECȚIUNEA a 3-a EFECTELE CERERII DE URMĂRIRE ÎN STATUL SOLICITANT

ARTICOLUL 21

1. Când statul solicitant a prezentat cererea de urmărire nu mai poate să îl urmărească pe acuzat pentru fapta care a motivat această cerere sau să mai execute o hotărâre pe care a pronunțat-o anterior acesteia. Totuși, pînă la notificarea deciziei statului solicitat asupra cererii de urmărire, statul solicitant își păstrează dreptul de a proceda la toate actele de urmărire, cu excepția celor care au drept efect sesizarea instanței judecătorești sau, eventual, a autorității administrative competente pentru a se pronunța asupra infracțiunii.

2. Statul solicitant își reia dreptul de urmărire și de executare:

a) dacă statul solicitat îl informează despre decizia sa de a nu da curs cererii, în cazurile prevăzute la art. 10;

b) dacă statul solicitat îl informează că refuză acceptarea cererii, în cazurile prevăzute la art. 11;

c) dacă statul solicitat îl informează că revocă acceptarea cererii, în cazurile prevăzute la art. 12;

d) dacă statul solicitat îl informează despre hotărârea sa de a nu începe urmărirea sau de a o întrerupe;

e) dacă își retrage cererea înainte ca statul solicitat să îl informeze referitor la hotărârea sa de a da curs cererii respective.

ARTICOLUL 22

În statul solicitant cererea de urmărire făcută conform prezentei secțiuni are drept efect prelungirea cu 6 luni a termenului de prescripție a acțiunii publice.

SECȚIUNEA a 4-a
EFECTELE CERERII DE URMĂRIRE ÎN STATUL SOLICITAT

ARTICOLUL 23

Dacă competența statului solicitat se bazează exclusiv pe prevederile art. 2, termenul de prescripție a acțiunii publice în acest stat se prelungește cu 6 luni.

ARTICOLUL 24

1. Dacă urmărirea este subordonată unei plângeri în cele două state, plângerea depusă în statul solicitant are aceeași valoare ca și cea din statul solicitat.

2. Dacă plângerea este necesară doar în statul solicitat, acest stat poate începe urmărirea chiar și în absența plîngerii, dacă persoana îndreptățită să o formuleze nu se opune în termen de o lună de la data primirii înștiințării prin care autoritatea competentă o informează despre acest drept.

ARTICOLUL 25

În statul solicitat sancțiunea aplicabilă infracțiunii este cea prevăzută de legea acestui stat, cu excepția cazului în care legea respectivă prevede altfel. Când competența statului solicitat se bazează exclusiv pe prevederile art. 2, sancțiunea pronunțată în acest stat nu poate fi mai severă decât cea prevăzută de legea statului solicitant.

ARTICOLUL 26

1. Orice act în scopul urmăririi, îndeplinit în statul solicitant conform legilor și reglementărilor sale în vigoare, are aceeași valoare în statul solicitat ca și cum ar fi fost îndeplinit de către autoritățile acestui stat, fără ca această asimilare să poată avea efectul de a-i da acestui act o forță probantă superioară aceleia pe care o are în statul solicitant.

2. Orice act întrerupător de prescripție, valabil întocmit în statul solicitant, are aceleași efecte în statul solicitat și invers.

SECȚIUNEA a 5-a
MĂSURILE PROVIZORII ÎN STATUL SOLICITAT

ARTICOLUL 27

1. Când statul solicitant își anunță intenția de a transmite o cerere de urmărire și dacă competența statului solicitat se bazează exclusiv pe prevederile art. 2, statul solicitat poate, în urma cererii statului solicitant, să treacă, în temeiul prezentei Convenții, la arestarea preventivă a învinuitului, dacă:

a) legea statului solicitat autorizează detenția preventivă pentru infracțiunea respectivă;

b) există motive să se creadă că învinuitul va dispărea sau va crea un pericol de distrugere a probelor.

2. Cererea de arestare preventivă va menționa existența unui mandat de arestare sau a oricărui alt act de aceeași forță, emis în formele prescrise de legea statului so-

licitant; va mai menționa pentru ce fel de infracțiune se solicită urmărirea penală, când și unde infracțiunea respectivă a fost comisă, precum și descrierea cât mai precisă a învinutului. Trebuie să conțină, de asemenea, o expunere succintă a circumstanțelor comiterii faptei.

3. Cererea de arest preventiv este trimisă direct de către autoritățile statului solicitant, menționate la art. 13, autorităților corespondente din statul solicitat, fie prin poștă sau telegraf, fie prin orice alt mijloc scris sau care a fost acceptat de către statul solicitat. Statul solicitant este informat, fără întârziere, în legătură cu rezultatul cererii sale.

ARTICOLUL 28

După primirea cererii de urmărire, însoțită de documentele prevăzute la art. 15 paragraful 1, statul solicitat are competența de a aplica toate măsurile provizorii, inclusiv arestarea preventivă a învinutului și sechestrul de bunuri, a căror aplicare ar fi permisă de legea sa, dacă infracțiunea pentru care este cerută urmărirea ar fi fost comisă pe teritoriul său.

ARTICOLUL 29

1. Măsurile provizorii menționate la art. 27 și 28 sunt reglementate de prevederile acestei Convenții și de legea statului solicitat. Legea acestui stat sau Convenția de termină și condițiile în care aceste măsuri pot înceta.

2. Aceste măsuri pot înceta în toate cazurile menționate la art. 21 paragraful 2.

3. O persoană deținută trebuie să fie eliberată în cazul în care a fost arestată în temeiul art. 27, iar statul solicitat nu a primit cererea de urmărire în termen de 18 zile de la data arestării.

4. O persoană deținută trebuie să fie eliberată în cazul în care a fost arestată în temeiul art. 27, iar documentele care însoțesc cererea de urmărire nu au fost primite de către statul solicitat într-un termen de 15 zile de la primirea cererii de urmărire.

5. Perioada de detenție, aplicată exclusiv în temeiul art. 27, nu va fi în nici un caz mai mare de 40 de zile.

TITLUL IV

PLURALITATEA DE PROCEDURI PENALE

ARTICOLUL 30

1. Orice stat contractant care, înainte de începerea sau în cursul urmăririi pentru o infracțiune pe care nu o apreciază ca având caracter politic sau militar, are cunoștință de existența într-un alt stat contractant a unei proceduri de urmărire în curs, împotriva aceleiași persoane, pentru aceleași fapte, examinează dacă poate fie să renunțe la propria urmărire, fie să o suspende, fie să o transmită celuilalt stat.

2. În cazul în care consideră oportun ca în stadiul respectiv să nu renunțe la propria urmărire sau să nu o suspende, anunță celălalt stat contractant despre aceasta în timp util și, în orice caz, înainte de pronunțarea hotărârii în fond.

ARTICOLUL 31

1. În situația descrisă la art. 30 paragraful 2, statele interesate se străduiesc să facă tot ceea ce este posibil să determine, după aprecierea în fiecare caz de speță a circumstanțelor menționate la art. 8, căruia dintre ele îi incumbă grija continuării unei urmăriri unice. În timpul acestei proceduri de consultări statele interesate amână pronunțarea hotărârii în fond, fără să fie totuși obligate să prelungească această amânare mai mult de 30 de zile de la expedierea înștiințării prevăzute la art. 30 paragraful 2. Prevederile paragrafului 1 nu se impun:

a) statului care a expedit înștiințarea prevăzută la art. 30 paragraful 2, atunci când dezbaterile principale în fond au fost declarate deschise în prezența învinuitului, înainte de expedierea înștiințării;

b) statului căruia i se adresează înștiințarea, atunci când aceste dezbateri au fost declarate deschise, în prezența învinuitului, înainte de primirea înștiințării.

ARTICOLUL 32

În interesul descoperirii adevărului și aplicării unei sancțiuni adecvate, statele interesate examinează dacă este oportun ca o urmărire unică să fie intentată de unul dintre ele și, în caz afirmativ, se străduiesc să determine care dintre ele va intenta urmărirea atunci când:

a) mai multe fapte distincte, care constituie toate infracțiuni după legea penală a fiecăruia dintre aceste state, sunt atribuite fie unei singure persoane, fie mai multor persoane care au acționat împreună;

b) o faptă unică, care constituie infracțiune după legea penală a fiecăruia dintre aceste state, este atribuită mai multor persoane care au acționat împreună.

ARTICOLUL 33

Orice hotărâre pronunțată în aplicarea prevederilor art. 31 paragraful 1 și ale art. 32 produce între statele interesate toate efectele unui transfer de urmărire prevăzut de această Convenție. Statul care renunță la propria sa urmărire este considerat ca și cum ar fi transferat urmărirea sa celui alt stat.

ARTICOLUL 34

Transferul urmăririi penale menționate în secțiunea 2 din titlul III se aplică prin acelea dintre prevederile sale care sunt compatibile cu prezentul titlu.

TITLUL V NE BIS în IDEM

ARTICOLUL 35

1. O persoană care a făcut obiectul unei hotărâri penale definitive și executorii nu poate, pentru aceeași faptă, să fie urmărită, condamnată sau supusă executării unei sancțiuni în alt stat contractant:

a) când aceasta a fost achitată;

b) când sancțiunea impusă:

- (i) a fost executată în întregime sau este în curs de executare;
 - (ii) a fost grațiată sau amnistiată în totalitate sau pentru partea din sancțiunea neexecutată;
 - (iii) nu mai poate fi executată datorită prescripției;
- c) dacă instanța a constatat culpabilitatea autorului infracțiunii, fără să pronunțe sancțiunea.

2. Totuși un stat contractant nu este obligat, cu excepția cazului când el însuși a solicitat urmărirea, să recunoască efectul *ne bis in idem*, dacă fapta care a dat loc judecății a fost comisă împotriva unei persoane, instituții sau unui bun ce are un caracter public în acest stat, sau dacă persoana judecată avea ea însăși un caracter public în acest stat.

3. În plus, un stat contractant în care a fost comisă fapta respectivă sau este considerată ca fiind comisă conform legii acestui stat nu este obligat să recunoască efectul *ne bis in idem* decât atunci când statul însuși a solicitat urmărirea.

ARTICOLUL 36

Dacă o nouă urmărire este intentată împotriva unei persoane judecate pentru aceeași faptă în alt stat contractant, atunci orice perioadă privativă de libertate, efectuată în executarea hotărârii respective, trebuie să fie dedusă din pedeapsa care va fi, eventual, pronunțată.

ARTICOLUL 37

Acest titlu nu va împiedica aplicarea dispozițiilor naționale mai favorabile, care se referă la efectul *ne bis in idem* aferent hotărârilor judecătorești pronunțate în străinătate.

TITLUL VI

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 38

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării de către statele membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată sau acceptată. Instrumentele de ratificare sau de acceptare vor fi depuse la Secretariatul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 3 luni de la depunerea celui de-al treilea instrument de ratificare sau de acceptare.

3. Aceasta va intra în vigoare, pentru orice stat semnatar care o va ratifica sau o va accepta ulterior, după 3 luni de la data depunerii instrumentului său de ratificare sau de acceptare.

ARTICOLUL 39

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție. Rezoluția privind această invitație va trebui să primească acordul unanim al membrilor Consiliului, care au ratificat Convenția.

2. Aderarea se va realiza prin depunerea la Secretarul general al Consiliului

Europei a unui instrument de aderare, care va avea efect la 3 luni după data depunerii sale.

ARTICOLUL 40

1. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, să menționeze teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aderare sau în orice moment după aceea, să extindă aplicarea prezentei Convenții, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, asupra oricărui teritoriu menționat în declarație și căruia îi asigură relațiile internaționale sau pentru care este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în temeiul paragrafului precedent va putea fi retrasă, în privința oricărui teritoriu menționat în această declarație, în condițiile prevăzute la art. 45.

ARTICOLUL 41

1. Orice stat contractant poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau de aderare, să declare că va face uz de una sau mai multe dintre rezervele cuprinse în anexa nr. 1 sau că va face o declarație conform anexei nr. 2.

2. Orice stat contractant poate să își retragă, în totalitate sau în parte, o rezervă sau o declarație formulată în temeiul paragrafului precedent, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, care va avea efect la data primirii sale.

3. Statul contractant care a formulat o rezervă asupra unei dispoziții a prezentei Convenții nu poate pretinde aplicarea acestei dispoziții de către un alt stat contractant; totuși, dacă rezerva este parțială sau condițională, acesta poate să pretindă aplicarea acestei dispoziții în măsura în care a acceptat-o.

ARTICOLUL 42

1. Orice stat contractant poate, în orice moment, să indice, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, dispozițiile legale care să fie incluse în anexa nr. 3.

2. Orice modificare a dispozițiilor naționale menționate în anexa nr. 3 trebuie notificată Secretarului general al Consiliului Europei, dacă prin aceasta informațiile cuprinse în anexa nr. 3 devin inexacte.

3. Modificările aduse anexei nr. 3 în aplicarea paragrafelor precedente au efect pentru fiecare stat contractant după o lună de la data notificării lor de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 43

1. Prezenta Convenție nu aduce atingere nici drepturilor și obligațiilor decurgând din tratate de extrădare și convenții internaționale multilaterale referitoare la domeniul special, nici dispozițiilor care privesc aspecte ce fac obiectul prezentei Convenții și care sunt conținute în alte convenții existente între statele contractante.

2. Statele contractante nu vor putea încheia, între ele, acorduri bilaterale sau multilaterale referitoare la probleme reglementate de prezenta Convenție decât pentru completarea dispozițiilor acesteia sau pentru a facilita aplicarea principiilor conținute de aceasta.

3. Totuși, dacă două sau mai multe părți contractante au stabilit sau urmează să își stabilească relațiile lor pe baza unei legislații uniforme sau a unui regim deosebit, ele vor avea facultatea să își reglementeze raporturile lor reciproce în materie bazându-se exclusiv pe aceste sisteme, indiferent care sunt dispozițiile prezentei Convenții.

4. Statele contractante care vor urma să excludă din raporturile lor reciproce aplicarea prezentei Convenții conform dispozițiilor paragrafului precedent vor adresa, în acest sens, o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 44

Comitetul European pentru Probleme Criminale al Consiliului Europei va urmări executarea prezentei Convenții și va facilita tot ce este necesar pentru soluționarea amiabilă a oricărei dificultăți ce va apărea în executarea Convenției.

ARTICOLUL 45

1. Prezenta Convenție va rămâne în vigoare pe durată nelimitată.

2. Orice stat contractant va putea, în ceea ce îl privește, să denunțe prezenta Convenție printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

3. Denunțarea va avea efect după 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 46

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui alt stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aderare;
- c) orice dată a intrării în vigoare a prezentei Convenții conform dispozițiilor art. 38;
- d) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 9 paragraful 3;
- e) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 13 paragraful 3;
- f) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 18 paragraful 2;
- g) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 40 paragrafele 2 și 3;
- h) orice rezervă și declarație formulată în aplicarea dispozițiilor art. 41 paragraful 1;
- i) retragerea oricărei rezerve sau declarații efectuate în aplicarea dispozițiilor art. 41 paragraful 2;
- j) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor art. 1 și orice notificare ulterioară primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al acestui articol;
- k) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 43 paragraful 4;
- l) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 45 și data la care denunțarea va avea efect.

ARTICOLUL 47

Prezenta Convenție, declarațiile și notificările pe care le autorizează nu se vor aplica decât infracțiunilor comise ulterior intrării sale în vigoare între statele contractante interesate. Drept care, subsemnații, deplin autorizați în acest scop, au semnat prezenta Convenție. Adoptată la Strasbourg la 15 mai 1972, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele semnatare sau aderente.

Anexa nr. 1

Orice stat contractant poate să declare că își rezervă dreptul:

- a) de a refuza o cerere de urmărire, dacă consideră că infracțiunea vădește un caracter pur religios;
- b) de a refuza o cerere de urmărire motivată de o faptă a cărei pedepsire, conform legislației sale, este de competența exclusivă a unei autorități administrative;
- c) de a nu accepta art. 22;
- d) de a nu accepta art. 23;
- e) de a nu accepta dispozițiile conținute de fraza a doua a art. 25, pentru motive de ordin constituțional;
- f) de a nu accepta dispozițiile prevăzute la art. 26 paragraful 2, în cazul în care acesta este competent în baza legislației sale interne;
- g) de a nu aplica art. 30 și 31 pe motivul unei fapte a cărei pedepsire, conform legislației proprii sau a unui alt stat, este de competența exclusivă a unei autorități administrative;
- h) de a nu accepta titlul V.

Anexa nr. 2

Orice stat contractant poate să declare că, pentru motive de ordin constituțional, nu poate formula sau primi cereri de urmărire decât în cazurile care sunt precizate în legea sa internă. Orice stat contractant poate, printr-o declarație, să definească, în ceea ce îl privește, termenul *resortisant* în sensul prezentei Convenții.

Anexa nr. 3

LISTA

cuprinzând infracțiunile, altele decât infracțiunile penale

Urmează să fie asimilate infracțiunile sancționate de legea penală:

- în Franța – orice comportament ilegal, sancționat printr-o contravenție *de grande voirie* (la regulile de circulație);
- în Republica Federală a Germaniei – orice comportament ilegal pentru care se aplică procedura instituită de Legea încălcărilor regulilor de ordine (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten din 24 mai 1968 BGB 1, 1968, I, 481);
- în Italia – orice comportament ilegal căruia îi este aplicabilă Legea nr. 317 din 3 martie 1967.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA EFECTELE INTERNAȚIONALE ALE INTERZICERII EXERCITĂRII DREPTULUI DE A CONDUCE UN VEHICUL CU MOTOR*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții, *Avînd în vedere* numărul considerabil de accidente de circulație și gravitatea consecințelor acestora,

Considerînd combaterea infracțiunilor rutiere prin mijloace adecvate ca fiind de cea mai mare importanță pentru securitatea circulației,

Considerînd că, în afara altor măsuri cu caracter preventiv sau represiv, interzicerea exercitării dreptului de a conduce constituie, în acest scop, un mijloc eficient,

Considerînd că sporirea circulației internaționale justifică intensificarea eforturilor în vederea armonizării legislațiilor naționale și pentru a asigura ca deciziile de interzicere a dreptului de a conduce să producă efecte în afara statului în care au fost pronunțate,

Avînd în vedere că această cooperare a fost deja preconizată în Rezoluția (71) 28 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei referitoare la interzicerea exercitării dreptului de a conduce un vehicul cu motor,

Reafirmînd că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi,

Au convenit următoarele:

TITLUL I

DEFINIȚII

ARTICOLUL 1

Potrivit prezentei Convenții:

a) expresia *interzicerea dreptului de a conduce*, denumită în continuare, prescurtat, *interdicția*, desemnează orice măsură definitivă care are ca scop restrîngerea dreptului de a conduce a conducătorului care a comis o infracțiune rutieră. Această măsură poate consta atît într-o pedeapsă principală sau accesorie, cît și într-o măsură de siguranță și poate fi luată atît de o autoritate judiciară, cît și de o autoritate administrativă;

b) expresia *infracțiune rutieră* desemnează orice infracțiune prevăzută în lista intitulată *Fond comun de infracțiuni rutiere*, anexată la prezenta Convenție.

TITLUL II

EFECTELE INTERDICȚIEI

ARTICOLUL 2

Partea contractantă care a pronunțat interdicția va informa despre aceasta, fără

* Adoptată la Bruxelles în 3 iunie 1976. A intrat în vigoare la 28 aprilie 1983.

întârziere, partea contractantă care a eliberat permisul de conducere, ca și pe aceea pe teritoriul căreia autorul infracțiunii locuiește în mod obișnuit.

ARTICOLUL 3

Partea contractantă care a fost informată despre o asemenea decizie poate pronunța, în conformitate cu legislația sa, interdicția pe care ar fi pronunțat-o și ea, dacă faptele și împrejurările care au motivat intervenția celeilalte părți contractante ar fi avut loc pe propriul său teritoriu.

ARTICOLUL 4

Dacă i se va cere, partea contractantă căreia i-a fost făcută notificarea va trebui să facă cunoscut modul în care a dat curs solicitării.

ARTICOLUL 5

Prezenta Convenție nu limitează dreptul părților contractante de a aplica măsurile prevăzute de legislația lor.

TITLUL III

PROCEDURĂ

ARTICOLUL 6

1. Părțile contractante vor face cunoscut, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, autoritățile abilitate să transmită și să primească notificările prevăzute la art. 2, ca și orice altă comunicare care ar putea rezulta din aplicarea prezentei Convenții.

2. Aceste notificări trebuie să fie însoțite de o copie certificată de pe decizia prin care s-a pronunțat interdicția, împreună cu o expunere a faptelor.

3. Dacă partea contractantă căreia i-a fost făcută notificarea apreciază că informațiile furnizate sunt insuficiente pentru a-i permite aplicarea prezentei Convenții, ea va solicita completarea informațiilor necesare și, eventual, o copie conformă de pe dosarul de procedură.

ARTICOLUL 7

Părțile contractante extind aplicarea reglementărilor lor de asistență internațională în materie penală la măsurile necesare punerii în aplicare a prezentei Convenții.

ARTICOLUL 8

1. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 2 al prezentului articol, nu se va cere traducerea notificărilor și a pieselor, anexă la acestea.

2. Orice stat va putea, cu ocazia semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să-și rezerve dreptul de a solicita ca notificările și piesele anexă să-i fie adresate și însoțite fie de o traducere în propria sa limbă, fie de o traducere într-una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei sau într-una dintre limbile pe care le va indica. Celelalte părți contractante vor putea aplica regula reciprocității.

ARTICOLUL 9

Documentele transmise în aplicarea prezentei Convenții vor fi scutite de toate formalitățile de legalizare.

ARTICOLUL 10

Părțile contractante renunță, pe bază de reciprocitate, să solicite rambursarea cheltuielilor rezultate din aplicarea prezentei Convenții.

TITLUL IV DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 11

1. Prezenta Convenție este deschisă pentru semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare la 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. În ceea ce privește statele semnatare care o vor ratifica, accepta sau aproba ulterior, Convenția va intra în vigoare la 3 luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL 12

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție.

2. Aderarea se va face prin depunerea, la Secretarul general al Consiliului Europei, a instrumentului de aderare, care va produce efecte la 3 luni de la data depunerii sale.

ARTICOLUL 13

1. Oricare stat va putea, cu ocazia semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să indice teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

2. Oricare stat va putea, cu ocazia depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare sau la orice altă dată ulterioară, să extindă aplicarea prezentei Convenții, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, asupra oricărui alt teritoriu indicat în declarație și pentru care el poartă răspunderea relațiilor internaționale.

3. Orice declarație făcută în virtutea paragrafului precedent va putea fi retrasă, în privința oricărui teritoriu indicat în această declarație, printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retragera va produce efecte la 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 14

1. Dacă două sau mai multe părți contractante își întemeiază relațiile lor în acest domeniu pe baza unei legislații uniforme sau a unui regim special de reciprocitate care le impune obligații mai extinse, ele vor avea dreptul de a și reglementa raporturile reciproce în acest domeniu, exclusiv în baza acestor sisteme.

2. Părțile contractante care vor exclude din raporturile lor reciproce aplicarea prezentei Convenții, în conformitate cu paragraful 1 al prezentului articol, vor adresa, în acest scop, o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 15

1. Oricare parte contractantă va putea, în ceea ce o privește, să denunțe prezenta Convenție printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va produce efecte la 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 16

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui stat ce a aderat la prezenta Convenție:

- a) fiecare semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții, conform art. 11;
- d) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art. 6;
- e) orice declarație primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 8;
- f) orice declarație și notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 13;
- g) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art. 14;
- h) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 15 și data la care denunțarea va produce efecte.

ARTICOLUL 17

Prezenta Convenție, declarațiile și notificările pe care le autorizează nu se vor aplica decât infracțiunilor rutiere comise, după intrarea sa în vigoare, între părțile contractante interesate. Drept pentru care, subsemnații, autorizați în mod convenit în acest scop, au semnat prezenta Convenție. Întocmită la Bruxelles la 3 iunie 1976, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată de pe Convenție fiecărei părți semnatare și aderente.

FONDUL COMUN AL INFRAȚIUNILOR RUTIERE

1. Uciderea involuntară sau vătămările involuntare cauzate în domeniul circulației rutiere.
2. Părăsirea locului accidentului, adică încălcarea obligațiilor ce revin, conducătorilor auto ca urmare a unui accident de circulație.
3. Conducerea unui vehicul de către o persoană:
 - a) în stare de ebrietate sau sub influența alcoolului;
 - b) sub influența stupefianțelor sau a produselor având efecte analoage;
 - c) inaptă ca urmare a unei oboseli excesive.
4. Conducerea unui vehicul cu motor fără asigurare în privința responsabilității civile pentru pagube cauzate terților, ca urmare a folosirii acestui vehicul.
5. Refuzul de a se supune ordinului unui agent al autorității privind circulația rutieră.
6. Nerespectarea regulilor privind:
 - a) viteza vehiculelor;
 - b) poziția vehiculelor în mișcare și sensul deplasării lor, întâlnirea cu vehicule din sens opus, depășirea, schimbarea de direcție și trecerea pasajelor de nivel;
 - c) prioritatea de trecere;
 - d) prioritatea de trafic pentru anumite vehicule, cum ar fi cele ale pompierilor, ambulanțele, vehiculele de poliție;
 - e) nerespectarea semnalelor și a marcajelor rutiere, în special a semnelui „Stop“;
 - f) staționarea și oprirea vehiculelor;
 - g) accesul vehiculelor sau al anumitor categorii de vehicule pe unele căi rutiere, în special datorită greutății sau dimensiunilor lor;
 - h) echipamentul de securitate al vehiculelor și al încărcăturii lor;
 - i) semnalizarea vehiculelor și a încărcăturii lor;
 - j) sistemul de lumină al vehiculelor și folosirea farurilor;
 - k) încărcătura și capacitatea vehiculelor;
 - l) înmatricularea vehiculelor, plăcile de înmatriculare și semnul distinctiv al țării de înmatriculare.
7. Conducerea fără permis de circulație valabil.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU REPRIMAREA TERORISMULUI*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții**,
Considerând că scopul Consiliului Europei este să realizeze o uniune mai strânsă
între membrii săi,

Conștiente de neliniștea crescândă cauzată de înmulțirea actelor de terorism,

Dorind să ia măsuri eficiente pentru ca autorii unor astfel de acte să nu scape de
urmărire și de pedeapsă,

Convinsă că extradarea este un mijloc deosebit de eficient pentru a ajunge la acest
rezultat,

Au convenit după cum urmează:

Articolul 1

Pentru cerințele extradării între statele contractante, nici o infracțiune menționată
mai jos nu va fi considerată ca o infracțiune politică, ca o infracțiune conexă la o
infracțiune politică sau ca o infracțiune inspirată de scopuri politice:

a) infracțiunile cuprinse în câmpul de aplicare a Convenției pentru reprimarea
capturării ilicite de aeronave, semnată la Haga la 16 decembrie 1970;

b) infracțiunile cuprinse în câmpul de aplicare a Convenției pentru reprimarea
de acte ilicite îndreptate contra siguranței aviației civile, semnată la Montreal la 23
septembrie 1971;

c) infracțiunile grave constând într-un atac împotriva vieții, integrității corporale
sau libertății persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv a agenților
diplomatici;

d) infracțiunile care au ca obiect răpirea, luarea ca ostatici sau sechestrarea ilegală;

e) infracțiunile care au ca obiect folosirea de bombe, grenade, rachete, arme de foc
automate ori scrisori sau colete-bombă, în măsura în care această folosire prezintă un
pericol pentru persoane;

f) tentativa la săvârșirea infracțiunilor precitate ori participarea în calitate de coautor
sau de complice al unei persoane care săvârșește ori încearcă să săvârșească o astfel
de infracțiune.

Articolul 2

1. Pentru cerințele extradării între statele contractante, un stat contractant poate
să nu considere ca infracțiune politică sau ca infracțiune conexă la o asemenea
infracțiune ori ca infracțiune inspirată de mobiluri politice orice act grav de violență
la care nu se referă art. 1 și care este îndreptat contra vieții, integrității corporale sau
libertății persoanelor.

2. Se va proceda tot astfel în ceea ce privește orice act grav îndreptat contra bunu-

* Încheiată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1977.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 456-XIV din 18 iunie
1999. Publicată în Monitorul Oficial nr. 67 din 1 iulie 1999. În vigoare pentru Repu-
blica Moldova din 1 iulie 1999.

rilor, altul decât cele la care se referă art. 1, dacă acesta a cauzat un pericol colectiv pentru persoane.

3. Se va proceda tot astfel în ceea ce privește tentativa la săvârșirea uneia dintre infracțiunile precitate ori participarea în calitate de coautor sau de complice al unei persoane care săvârșește ori încearcă să săvârșască o astfel de infracțiune.

Articolul 3

Dispozițiile tuturor tratatelor și acordurilor de extrădare aplicabile între statele contractante, inclusiv Convenția europeană de extrădare, se modifică, în privința relațiilor dintre statele contractante, în măsura în care sunt incompatibile cu prezenta Convenție.

Articolul 4

Pentru cerințele prezentei Convenții și în măsura în care vreuna dintre infracțiunile la care se referă art. 1 sau 2 nu figurează pe lista cazurilor de extrădare într-un tratat sau într-o convenție de extrădare în vigoare între statele contractante, aceasta se consideră ca fiind inclusă pe listă.

Articolul 5

Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu trebuie să fie interpretată ca implicând o obligație de extrădare, dacă statul solicitat are temeiuri serioase să creadă că cererea de extrădare, motivată printr-o infracțiune la care se referă art. 1 sau 2, a fost făcută în scopul de a urmări sau de a pedepsi o persoană pentru considerente de rasă, religie, naționalitate sau opinii politice ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată datorită uneia sau alteia dintre aceste considerente.

Articolul 6

1. Orice stat contractant ia măsurile necesare pentru a-și stabili competența de a urmări vreuna dintre infracțiunile la care se referă art. 1, în cazul în care autorul bănuit de infracțiune se găsește pe teritoriul său și dacă statul nu îl extrădează după ce a primit o cerere de extrădare de la un stat contractant a cărui competență de urmărire se întemeiază pe o regulă de competență care există deopotrivă în legislația statului solicitat.

2. Prezenta Convenție nu exclude nici o competență exercitată în conformitate cu legile naționale.

Articolul 7

Un stat contractant pe al cărui teritoriu a fost descoperit autorul bănuit de vreuna dintre infracțiunile la care se referă art. 1 și care a primit o cerere de extrădare în condițiile menționate la paragraful 1 al art. 6, dacă nu îl extrădează pe autorul bănuit de infracțiune, supune cauza fără nici o excepție și fără întârziere nejustificată autorităților sale competente să exercite acțiunea penală. Aceste autorități hotărăsc în aceleași condiții ca și pentru orice infracțiune cu caracter grav potrivit legilor acestui stat.

Articolul 8

1. Statele contractante își acordă întrajutorarea judiciară cea mai largă posibil în materie penală în orice procedură referitoare la infracțiunile vizate la art. 1 sau 2. În toate cazurile, legea aplicabilă în ceea ce privește asistența mutuală în materie penală este aceea a statului solicitat. Totuși, întrajutorarea judiciară nu va putea fi refuzată pentru singurul motiv că se referă la o infracțiune politică sau la o infracțiune conexă, la o asemenea infracțiune ori la o infracțiune inspirată de mobiluri politice.

2. Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu trebuie să fie interpretată ca implicând o obligație de acordare a întrajutorării judiciare, dacă statul solicitat are temeiuri serioase să creadă că cererea de asistență, motivată printr-o infracțiune la care se referă art. 1 sau 2, a fost prezentată în scopul de a urmări sau de a pedepsi o persoană pentru considerente de rasă, religie, naționalitate sau opinii politice ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată datorită unuia sau altuia dintre aceste considerente.

3. Dispozițiile tuturor tratatelor și acordurilor de asistență judiciară în materie penală, aplicabile între statele contractante, inclusiv Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, se modifică, în privința relațiilor dintre statele contractante, în măsura în care sunt incompatibile cu prezenta Convenție.

Articolul 9

1. Comitetul European pentru Problemele Criminale al Consiliului Europei urmărește executarea prevederilor prezentei Convenții.

2. El înlesnește, dacă este necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți care s-ar ivi în executarea Convenției.

Articolul 10

1. Orice diferend între statele contractante, referitor la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, care nu a fost rezolvat în cadrul paragrafului 2 al art. 9, va fi supus arbitrajului, la cererea uneia dintre părțile în diferend. Fiecare dintre părți va desemna câte un arbitru, iar cei doi arbitri vor desemna un al treilea arbitru. Dacă, în termen de 3 luni de la cererea de arbitraj, una dintre părți nu a procedat la desemnarea unui arbitru, acesta va fi desemnat, la cererea celeilalte părți, de către președintele Curții Europene a Drepturilor Omului. Dacă președintele Curții Europene a Drepturilor Omului este resortisant al uneia dintre părțile în diferend, desemnarea arbitrului va fi de competența vicepreședintelui Curții sau, dacă vicepreședintele este resortisant al uneia dintre părțile în diferend, celui mai vechi dintre membrii Curții care nu este resortisant al uneia dintre părțile în diferend. Aceeași procedură se va aplica în cazul în care cei doi arbitri nu se vor putea pune de acord asupra alegerii celui de-al treilea arbitru.

2. Tribunalul arbitral va hotărî după procedura sa. Hotărârile sale vor fi luate cu majoritate de voturi. Sentința sa va fi definitivă.

Articolul 11

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi ratificată, acceptată sau aprobată. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare după 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. Convenția va intra în vigoare, față de orice stat care o va ratifica, o va accepta sau o va aproba ulterior, după 3 luni de la data depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aprobare.

Articolul 12

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aprobare sau în orice alt moment următor, să extindă aplicarea prezentei Convenții, prin declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, la orice alt teritoriu desemnat în declarație și pentru care asigură relațiile internaționale sau este abilitat să stipuleze.

3. Orice declarație făcută în virtutea paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retragera va avea efect imediat sau la o dată ulterioară precizată în notificare.

Articolul 13

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să declare că își rezervă dreptul de a refuza extrădarea în legătură cu orice infracțiune enumerată în art. 1, pe care o consideră ca o infracțiune politică, ca o infracțiune conexă la o infracțiune politică sau ca o infracțiune inspirată de scopuri politice, cu condiția ca el să se angajeze că va lua în considerare în mod corespunzător, în momentul calificării infracțiunii, gravitatea deosebită a acesteia, mai ales dacă:

a) a creat un pericol colectiv pentru viața, integritatea corporală sau libertatea persoanelor; sau

b) a adus atingere unor persoane străine de mobilurile care au determinat-o; ori

c) s-au folosit mijloace crude sau perfide pentru comiterea ei.

2. Orice stat poate să retragă, în total sau în parte, o rezervă pe care a formulat-o în temeiul paragrafului precedent, prin mijlocirea unei declarații adresate Secretarului general al Consiliului Europei și care va avea efect de la data primirii ei.

3. Orice stat care a formulat o rezervă în temeiul paragrafului 1 al acestui articol nu poate să pretindă aplicarea art. 1 de către un alt stat; totuși el poate, dacă rezerva este parțială și sub condiție, să pretindă aplicarea acestui articol în măsura în care a acceptat-o și el însuși.

Articolul 14

Orice stat contractant va putea să denunțe prezenta Convenție, adresînd o notificare scrisă Secretarului general al Consiliului Europei. O asemenea denunțare va produce efect imediat sau la o dată ulterioară precizată în notificare.

Articolul 15

Convenția încetează să producă efecte față de orice stat contractant care se retrage din Consiliul Europei sau care încetează să-i mai aparțină.

Articolul 16

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului;

- a) orice semnătură;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții potrivit art. 11 al acesteia;
- d) orice declarație sau notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 12;
- e) orice rezervă formulată în aplicarea paragrafului 1 al art. 13;
- f) retragerea oricărei rezerve făcute în aplicarea paragrafului 2 al art. 13;
- g) orice notificare primită în aplicarea art. 14 și data când denunțarea va produce efecte;
- h) orice încetare a efectelor Convenției în aplicarea art. 15.

Drept pentru care, subsemnații, legal autorizați în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1977, în limbile franceză și engleză, ambele texte avînd aceeași valabilitate, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica fiecărui stat semnatar cîte o copie certificată pentru conformitate de pe acesta.

PROTOCOLUL DE AMENDARE A CONVENȚIEI EUROPENE PENTRU REPRIMAREA TERORISMULUI*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale acestui Protocol**,

Ținînd cont de Declarația Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 12 septembrie 2001 și decizia sa din 12 septembrie 2001 cu privire la lupta contra terorismului internațional, și Declarația de la Vilnius asupra cooperării regionale și consolidarea stabilității democratice în Marea Europă, adoptată de către Comitetul de Miniștri la cea de-a 110 sesiune a sa din Vilnius, din 3 mai 2002;

Avînd în vedere Recomandarea 1550 (2002) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la lupta contra terorismului și respectarea drepturilor omului;

Ținînd cont de Rezoluția A/RES/51/210 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite cu privire la măsurile referitoare la eliminarea terorismului internațional și declarația anexată, care completează declarația din 1994 cu privire la măsurile referitoare la eliminarea terorismului internațional, precum și rezoluția sa A/RES/49/60 cu privire la măsurile referitoare la eliminarea terorismului internațional și declarația anexată cu privire la măsurile referitoare la eliminarea terorismului internațional;

* Întocmit la Strasbourg la 15 mai 2003.

** Ratificat de R. Moldova prin Legea nr. 13-XV din 6 februarie 2004. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 35 din 27 februarie 2004.

Dorind să consolideze lupta împotriva terorismului respectând drepturile omului și luând în considerație Liniile directoare cu privire la drepturile omului și lupta contra terorismului, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 11 iulie 2002;

Considerând că, în acest scop, ar fi oportun de a amenda Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului (STE nr.90), deschisă pentru semnarea la Strasbourg la 27 ianuarie 1977, de acum înainte numită "Convenție";

Considerând că ar fi bine de reactualizat lista convențiilor internaționale enumerate în Articolul 1 al Convenției și de a prevedea o procedură simplificată pentru reînnoirea ei ulterioară după necesitate;

Considerând că consolidarea monitorizării implementării Convenției ar fi binevenită;

Considerând că o revizuire a regimului rezervelor ar fi binevenită;

Considerând că ar fi bine de a deschide Convenția spre semnare tuturor Statelor interesate;

Au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

1. Paragraful introductiv al articolului 1 al Convenției devine paragraful 1 al acestui articol. În subparagraful b al acestui paragraf termenul "semnată" este înlocuit prin termenul "încheiată", iar subparagrafele c, d, e și f ale acestui paragraf sunt înlocuite respectiv prin:

c) infracțiunile care cad sub incidența Convenției cu privire la prevenirea și reprimarea infracțiunilor contra persoanelor ce se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici, adoptată la New York la 14 decembrie 1973;

d) infracțiunile care cad sub incidența Convenției internaționale contra deținerii de ostatici, adoptată la New York la 17 decembrie 1979;

e) infracțiunile care cad sub incidența Convenției cu privire la protecția fizică a materialelor nucleare, adoptată la Viena, la 3 martie 1980;

f) infracțiunile care cad sub incidența aplicării Protocolului pentru reprimarea actelor ilicite de violență în aeroporturile care deservește aviația civilă internațională, întocmit la 27 februarie 1988;

2. Paragraful 1 al articolului 1 al Convenției este completat cu următoarele patru subparagrafe:

g) infracțiunile care cad sub incidența Convenției pentru reprimarea actelor ilicite împotriva securității navigației maritime, întocmit la Roma la 10 martie 1988;

h) infracțiunile care cad sub incidența Protocolului pentru reprimarea actelor ilicite împotriva securității platformelor fixe situate în platoul continental, întocmit la Roma, la 10 martie 1988;

i) infracțiunile care cad sub incidența Convenției internaționale pentru reprimarea atentatelor explozive teroriste, adoptată la New York, la 15 decembrie 1997;

j) infracțiunile care cad sub incidența Convenției internaționale pentru reprimarea finanțării terorismului, adoptată la New York la 9 decembrie 1999".

3. Textul articolului 1 al Convenției este completat cu următoarele paragrafe:

2. În măsura în care acestea nu sunt prevăzute în convențiile enunțate la paragraful 1, același lucru se va aplica, în egală măsură, în scopul extrădării între statele părți, nu doar față de comiterea acestor infracțiuni în calitate de autor material principal, dar și față de:

- a) tentativa de a comite una din aceste infracțiuni principale;
- b) complicitatea la una din aceste infracțiuni principale sau la tentativa de a comite una din infracțiunile principale;
- c) organizarea sau ordonarea unor altor persoane de a comite sau de a atenta la comiterea uneia dintre aceste infracțiuni principale”.

Articolul 2

Paragraful 3 al articolului 2 din Convenție este înlocuit prin următorii termeni:

3. Aceleași reguli se aplică față de:

- a) tentativa de comitere a uneia dintre aceste infracțiuni principale;
- b) complicitatea la una din aceste infracțiuni principale sau tentativa de comitere a uneia din aceste infracțiuni principale;
- c) organizarea sau ordonarea unor altor persoane de a comite sau de a atenta la comiterea uneia dintre aceste infracțiuni principale;

Articolul 3

1. Textul articolului 4 al Convenției devine paragraful 1 al acestui articol și este completat cu o frază nouă la finele acestui paragraf, cu următorul conținut: “Statele părți se angajează să considere aceste infracțiuni drept cazuri de extrădare în toate tratatele de extrădare încheiate între ele”.

2. Textul articolului 4 al Convenției este completat cu următorul paragraf:

3. În cazul în care un stat parte care condiționează extrădarea existenței unui tratat este sesizat printr-o cerere de extrădare de către un alt stat contractant cu care nu are încheiat un tratat de extrădare, statul contractant sesizat poate alege de a considera această Convenție ca constituind bază juridică pentru extrădare în ceea ce privește infracțiunile prevăzute în articolele 1 și 2”.

Articolul 4

1. Textul articolului 5 al Convenției devine paragraful 1 al acestui articol.

2. Textul articolului 5 al Convenției este completat cu următoarele paragrafe:

3. Nici o prevedere a prezentei Convenții nu trebuie interpretată ca implicând o obligațiune de extrădare pentru statul sesizat, dacă persoana care a făcut obiectul cererii de extrădare riscă să fie expusă torturii.

4. Nici o prevedere a prezentei Convenții nu poate fi interpretată ca implicând o obligațiune de extrădare pentru statul sesizat, dacă persoana care face obiectul cererii de extrădare riscă să fie expusă pedepsei cu moartea sau, dacă legea statului sesizat nu permite pedeapsa privativă de libertate pe viață, la pedeapsa privativă de libertate pe viață fără posibilitatea de eliberare, cu excepția cazului dacă statul sesizat are obligația de extrădare în conformitate cu tratate de extrădare aplicabile, dacă statul solicitant oferă garanții considerate ca fiind suficiente de către statul sesizat cu

privire la faptul că pedeapsa capitală nu va fi pronunțată, sau că persoana în cauză nu va fi supusă unei pedepse privative de libertate sau unei pedepse privative de libertate fără posibilitate de eliberare”.

Articolul 5

Este introdus un nou articol după articolul 8 al Convenției a cărei conținut este următorul:

Articolul 9

Statele părți pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale pentru a completa dispozițiile prezentei Convenții sau pentru a facilita aplicarea principiilor conținute în aceasta”.

Articolul 6

1. Articolul 9 al Convenției devine articolul 10.
2. Conținutul paragrafului 1 al noului articol 10 este modificat în modul următor: “Comitetul european pentru problemele criminale (CDPC) este responsabil pentru supravegherea aplicării Convenției. CDPC-ul:
 - a) trebuie să fie continuu informat despre aplicarea Convenției;
 - b) face propuneri în vederea facilitării sau ameliorării aplicării Convenției;
 - c) înaintează recomandări Comitetului de Miniștri cu privire la propunerile de amendamente și formulează avize cu privire la orice propunere de amendament prezentată de către un stat parte conform articolelor 12 și 13;
 - d) exprimă, la cererea unui stat contractant, o opinie asupra oricărei întrebări referitoare la aplicarea Convenției;
 - e) facilitează soluționarea amiabilă a oricăror dificultăți care rezultă din executarea Convenției;
 - f) prezintă recomandări Comitetului de Miniștri cu privire la invitația statelor nemembre de a adera la Convenție în conformitate cu prevederile articolului 14, paragraful 3;
 - g) prezintă anual Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei un raport cu privire la implementarea acestui articol în scopul aplicării Convenției”.
2. Paragraful 2 al noului articol 10 este omis.

Articolul 7

1. Articolul 10 al Convenției devine articolul 11.
2. În prima frază a paragrafului 1 al noului articol 11 termenii “ în cadrul paragrafului 2 al articolului 9” sunt înlocuiți prin termenii “nici prin articolul 10.e și nici prin negociere”. În cea de-a doua frază a acestui paragraf, termenii “cei doi arbitri vor desemna un al treilea arbitru” sunt înlocuiți prin termenii “arbitrii vor desemna un alt arbitru președinte al tribunalului”. Următoarele fraze ale acestui paragraf sunt omise.
3. Paragraful 2 al noului articol 11 devine paragraful 6 al acestui articol. Fraza “În cazul în care majoritatea nu este atinsă, votul președintelui este decisiv” este adăugată după fraza a doua, iar în ultima frază termenii “sentința sa” sunt înlocuite prin termenii “sentința tribunalului”.

4. Textul noului articol 11 este completat cu următoarele paragrafe:

“2. În cazul în care părțile la litigiu sunt membre ale Consiliului Europei și dacă, în termen de trei luni de la cererea de arbitraj, una din Părți nu a nominalizat un arbitru în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al acestui articol, arbitrul este nominalizat de către Președintele Curții Europene pentru Drepturile Omului la cererea celeilalte Părți.

3. În cazul în care una din părțile la litigiu nu este membru al Consiliului Europei și dacă, în termen de trei luni de la cererea de arbitraj, una din Părți nu a nominalizat un arbitru în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al acestui articol, arbitrul este nominalizat de către Președintele Curții Internaționale de Justiție la cererea celeilalte Părți.

4. În cazurile prevăzute în paragrafele 2 și 3 ale acestui articol, dacă Președintele Curții respective este resortisantul unei părți la litigiu, desemnarea arbitrului revine Vice-Președintelui Curții, iar dacă Vice-Președintele este resortisantul unei Părți la litigiu - celui mai în vârstă judecător al Curții care nu este resortisantul nici al uneia din părțile la litigiu.

5. Procedurile prevăzute în paragrafele 2 sau 3 și 4 se aplică, *mutatis mutandis*, în cazul în care arbitrii nu cad de acord asupra alegerii președintelui în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al prezentului articol.”.

Articolul 8

După noul articol 11 se introduce un nou articol cu următorul conținut:

“Articolul 12

1. Statele contractante sau Comitetul de Miniștri pot propune amendamente prezentei Convenții. Secretarul General al Consiliului Europei va comunica aceste propuneri de amendamente statelor contractante.

2. După consultarea Statelor contractante care nu sunt membre și, dacă este nevoie, a CDPC, Comitetul de Miniștri poate adopta amendamentul. Decizia se va lua cu majoritatea prevăzută de articolul 20.d al Statutului Consiliului Europei. Textul amendamentelor adoptat se transmite pentru acceptare statelor contractante prin intermediul Secretarului General al Consiliului Europei.

3. Orice amendament adoptat în conformitate cu paragraful precedent intră în vigoare în a treizecea zi după ce toate Părțile vor notifica Secretarului General despre acceptarea acestora”.

Articolul 9

După articolul 12, se introduce un nou articol cu următorul conținut:

“Articolul 13

1. În scopul actualizării listei tratatelor menționate în paragraful 1 al articolului 1, amendamentele pot fi propuse de către orice stat contractant sau de către Comitetul de Miniștri. Propunerile de amendamente se pot referi numai la tratatele încheiate în cadrul Organizației Națiunilor Unite, în special cele cu privire la terorismul internațional și care au intrat deja în vigoare. Secretarul General al Consiliului Europei le va comunica statelor contractante.

2. După consultarea statelor care nu sunt membre și, dacă este nevoie, a CDPC, Comitetul de Miniștri poate adopta un amendament propus prin majoritatea prevăzută de articolul 20.d al Statutului Consiliului Europei. Acest amendament va intra în vigoare după expirarea perioadei de un an de la data la care a fost transmis statelor contractante. Pe parcursul acestei perioade, orice stat contractant poate notifica Secretarului General orice obiecție privind intrarea în vigoare a amendamentului.

3. Dacă o treime din Statele contractante notifică Secretarului General al Consiliului Europei obiecții privind intrarea în vigoare a amendamentului, acesta nu va intra în vigoare.

4. Dacă mai puțin de o treime din Statele contractante notifică careva obiecții, amendamentul va intra în vigoare pentru Statele care nu au formulat obiecții;

5. Dacă amendamentul intră în vigoare în conformitate cu paragraful 2 al prezentului articol și dacă un stat contractant a formulat o obiecție față de acest amendament, acesta va intra în vigoare pentru acest Stat în prima zi a lunii următoare datei la care el a notificat Secretarul General al Consiliului Europei despre acceptarea sa”.

Articolul 10

1. Articolul 11 al Convenției devine articolul 14.

2. În prima frază a paragrafului 1 al noului articol 14 termenii “și statelor cu statut de observator” se vor adăuga după termenii “statelor membre”, a doua frază va avea următorul conținut “Ea va face obiectul ratificării, acceptării, aprobării sau aderării”, iar în fraza a treia termenii “de aprobare” se vor înlocui cu termenii “de aprobare sau aderare.”

3. Textul noului articol 14 se completează cu următorul paragraf:

“3. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, după consultarea CDPC, poate invita orice Stat nemembru al Consiliului Europei, altul decât cel vizat în paragraful 1 al prezentului articol, să adere la prezenta Convenție. Decizia este luată prin majoritatea prevăzută de articolul 20.d al Statutului Consiliului Europei și prin unanimitatea statelor contractante care participă la Comitetul de Miniștri”.

4. Paragraful 3 al noului articol 14 devine paragraful 4 al acestui articol, iar termenii “sau îl va aproba” se vor înlocui prin termenii “îl va aproba sau va adera la acesta”, iar termenii “de aprobare” se vor înlocui prin termenii “de aprobare sau de aderare”.

Articolul 11

1. Articolul 12 al Convenției devine articolul 15.

2. În prima frază a paragrafului 1 al noului articol 15 termenii “de aprobare” se vor înlocui prin termenii “de aprobare sau de aderare”.

3. În prima frază a paragrafului 2 al noului articol 15, termenii “de aprobare” sunt înlocuiți prin termenii “de aprobare sau de aderare”.

Articolul 12

1. Rezervele la Convenție formulate înaintea deschiderii pentru semnare a prezentului Protocol nu se aplică Convenției modificate prin prezentul Protocol.

2. Articolul 13 al Convenției devine articolul 16.

3. În prima frază a primului paragraf al noului articol 16, termenii “Parte la Convenție la (data deschiderii semnării Protocolului Adițional al Convenției)” se vor adăuga înaintea termenului “poate”, iar termenii “al Protocolului Adițional al Convenției” se vor adăuga după termenul “aprobare”. A doua frază, care urmează, se va adăuga după termenii “scopuri politice”: “Statul contractant se angajează să aplice această rezervă de la caz la caz în baza unei decizii adecvat motivate și să ia în considerație, în timpul evaluării caracterului infracțiunii, particularitățile privind gravitatea, incluzînd:”. Partea rămasă din prima frază se va omite, cu excepția subparagrafelor a, b și c.

4. Textul noului articol 16 este completat cu următorul paragraf:

“2. La aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol, Statul contractant va indica infracțiunile la care va aplica rezerva sa.”

5. Paragraful 2 al noului articol 16 devine paragraful 3 al acestui articol. În prima frază a acestui paragraf, termenul “contractant” se va adăuga după termenul “stat”, iar termenul “precedent” se înlocuiește prin termenul “1”.

6. Paragraful 3 al noului articol 16 devine paragraful 4 al acestui articol. În prima frază a acestui paragraf termenul “contractant” este adăugat după termenului “stat”.

7. Textul noului articol 16 este completat cu următoarele paragrafe:

“5. Rezervele formulate în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol sunt valabile pentru o perioadă de 3 ani începînd cu prima zi a intrării în vigoare a Convenției modificate pentru statul în cauză. Totuși, aceste rezerve pot fi reînnoite pentru o perioadă de aceeași durată.

6. Douăsprezece luni înainte de data de expirare, Secretarul General al Consiliului Europei informează statul contractant în cauză despre această expirare. Cu trei luni înainte de expirare, statul contractant notifică Secretarului General intenția sa de a menține, de a modifica sau de a retrage rezerva. Atunci cînd un stat contractant notifică Secretarului General al Consiliului Europei că își menține rezerva, el furnizează explicații cu privire la motivele care justifică această menținere. În absența notificării din partea statului contractant, Secretarul General al Consiliului Europei informează acest stat contractant că rezerva sa este prelungită automat pentru o perioadă de 6 luni. Dacă statul contractant nu notifică decizia sa de menținere sau de modificare a rezervelor sale înainte de expirarea acestei perioade, rezerva devine nulă.

7. De fiecare dată cînd un stat contractant decide să nu extrădeze o persoană în virtutea aplicării rezervei formulate în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al prezentului articol, după ce a primit cererea de extrădare din partea altui stat contractant, trebuie să înainteze cazul, fără nici o excepție și fără întîrziere nejustificată, autorităților sale competente pentru urmărire penală, cu excepția dacă statul solicitant și statul solicitat nu au convenit altfel. Autoritățile competente, în vederea urmăririi în statul solicitat, adoptă deciziile lor în aceleași condiții ca pentru orice infracțiune cu caracter grav în conformitate cu prevederile legii acestui stat. Statul solicitat comunică fără întîrziere nejustificată rezultatul final al urmăririi statului solicitant și Secretarului General al Consiliului Europei care, îl comunică la Conferința prevăzută în Articolul 17.

8. Decizia de refuzare a cererii de extrădare, în virtutea rezervei formulate în conformitate cu prevederile paragrafului 1 al prezentului articol, este comunicată imediat statului solicitant. Dacă nici o decizie judiciară de fond nu este luată în statul solicitat în baza prevederilor paragrafului 7 al prezentului articol în termeni rezonabili statul solicitant poate să informeze despre aceasta Secretarul General al Consiliului Europei, care prezintă această întrebare în cadrul Conferinței prevăzute în articolul 17. Această Conferință examinează problema și emite un aviz cu privire la conformitatea respingerii dispozițiilor Convenției și îl prezintă Comitetului de Miniștri pentru ca acesta să adopte o declarație în domeniu. Când își exercită funcțiile în conformitate cu prevederile acestui paragraf, Comitetul de Miniștri se reunește în componență restrânsă la statele contractante.”

Articolul 13

Un nou articol este adăugat după noul articol 16 cu următorul conținut:

“Articolul 17

1. Fără a afecta aplicarea articolului 10, o Conferință a statelor contractante contra terorismului (de acum înainte denumită “COSTER”) va supraveghea asigurarea:

a) aplicării și funcționării efective a prezentei Convenții, incluzând și identificarea oricărei probleme la care se referă, în strânsă legătură cu CDPC;

b) examinării rezervelor formulate în conformitate cu prevederile articolului 16 și, în special, a procedurii prevăzute în articolul 16, paragraful 8;

c) schimbului de informații asupra evoluțiilor juridice și politice semnificative în domeniul luptei contra terorismului;

d) examinării, la cererea Comitetului de Miniștri, a măsurilor adoptate în cadrul Consiliului Europei în domeniul luptei contra terorismului și, dacă este cazul, elaborării propunerilor de măsuri suplimentare necesare în vederea ameliorării cooperării internaționale în domeniul luptei contra terorismului, și aceasta prin consultare cu CDPC, deoarece aceste măsuri privesc nemijlocit cooperarea în domeniul penal;

e) elaborării avizelor în domeniul luptei contra terorismului și executării mandatorilor acordate de către Comitetul de Miniștri.

2. COSTER este compus din câte un expert numit de către fiecare stat contractant. Ea se reunește în sesiune ordinară o dată pe an și în sesiune extraordinară la cererea Secretarului General al Consiliului Europei sau la cererea a cel puțin o treime din statele contractante.

3. COSTER adoptă Regulamentul său interior. Cheltuielile în legătură cu participarea statelor contractante care sunt membri ai Consiliului Europei sunt suportate de către Consiliul Europei. Secretariatul Consiliului Europei asistă COSTER în exercitarea funcțiilor care rezultă din acest articol.

4. CDPC este periodic informat despre activitatea COSTER”.

Articolul 14

Articolul 14 al Convenției devine articolul 18.

Articolul 15

Articolul 15 al Convenției este omis.

Articolul 16

1. Articolul 16 al Convenției devine articolul 19.
2. În fraza introductivă a noului articol 19 termenii “statelor membre” sunt înlocuiți prin termenii “statelor contractante”.
3. În paragraful b al noului articol 19 termenii “de aprobare” sunt înlocuiți prin termenii “de aprobare sau de aderare”.
4. În paragraful c) al noului articol 19 cifra “11” devine “14”.
5. În paragraful d) a noului articol 19 cifra “12” devine “15”.
6. Paragrafele e) și f ale noului articol 19 sunt omise.
7. Paragraful g) al noului articol 19 devine paragraful e) al acestui articol și cifra “14” devine “18”.
8. Paragraful h) al noului articol 19 este omis.

Articolul 17

1. Prezentul Protocol este deschis pentru semnare statelor membre ale Consiliului Europei semnatare ale Convenției, care pot să-și exprime consimțământul de a fi legate prin:
 - a) semnare fără rezerva ratificării, acceptării sau aprobării;
 - b) semnare cu rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.
2. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare sunt depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 18

Prezentul Protocol intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care toate Părțile Convenției și-au exprimat consimțământul său de a fi legate prin Protocol, în conformitate cu dispozițiile articolului 17.

Articolul 19

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) orice depunere a instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare;
- c) data intrării în vigoare a prezentului Protocol, în conformitate cu prevederile articolului 18;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu acest Protocol.

Drept pentru care subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Întocmit la Strasbourg la 15 mai 2003, în engleză și franceză, ambele texte fiind autentice egale, într-un singur exemplar care va fi depozitat în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copii autentificate fiecărei Părți emnatăre.

CONVENȚIA EUROPEANĂ REFERITOARE LA STATUTUL JURIDIC AL LUCRĂTORULUI MIGRANT¹

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții;

Considerînd ca scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi, în vederea apărării și promovării, în spiritul respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, a idealurilor și principiilor care sînt patrimoniul lor comun, și de a favoriza progresul lor economic și social;

Considerînd că este necesară reglementarea situației juridice a lucrătorilor migranți, cetățeni ai statelor membre ale Consiliului Europei, cu scopul de a le asigura, în măsura în care este posibil, un tratament care să nu fie mai puțin favorabil decît cel de care beneficiază lucrătorii, cetățeni ai statului de primire, pentru toate aspectele legate de condițiile de viață și de muncă;

Hotărîte să faciliteze promovarea socială și bunăstarea lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora;

Afirmînd că drepturile și prerogativele pe care le acordă reciproc propriilor cetățeni sînt recunoscute ca urmare a strînsei asocieri ce unește, prin Statut, statele membre ale Consiliului Europei;

Au convenit asupra celor ce urmează:

CAPITOLUL I

ARTICOLUL I

Definiție

1. În sensul prezentei Convenții, expresia „lucrător migrant” desemnează cetățeanul unei Părți contractante care a fost autorizat de către o altă Parte contractantă să își stabilească reședința pe teritoriul său pentru a se încadra într-o muncă salariată.

2. Prezenta Convenție nu se va aplica:

- a) lucrătorilor frontalieri;
- b) artiștilor, inclusiv artiștilor de varietăți și animatorilor de spectacole, și sportivilor, angajați pentru o perioadă de scurtă durată, și persoanelor care exercită o profesie liberală;
- c) marinarilor;
- d) stagiarilor;
- e) sezonierilor; lucrătorii migranți sezonieri sînt cei care, fiind cetățeni ai unei Părți contractante, prestează o muncă salariată pe teritoriul altei Părți contractante într-o activitate ce depinde de ritmul anotimpurilor, pe baza unui contract cu durată determinată sau într-o muncă determinată;
- f) lucrătorilor, cetățeni ai unei Părți contractante, care prestează o muncă determinată pe teritoriul altei Părți contractante, în contul unei întreprinderi ce își are sediul social în afara teritoriului acestei Părți contractante.

¹ Semnată la 11 iulie 2002. Ratificat prin Legea de ratificare nr. 20-XVI din 10 februarie 2006. În vigoare pentru Republica Moldova din 01 octombrie 2006.

CAPITOLUL II

ARTICOLUL 2

Forme de recrutare

1. Recrutarea viitorilor lucrători migranți se poate realiza fie printr-o cerere nominală, fie printr-o cerere nenominală, iar în acest din urmă caz trebuie să se efectueze prin intermediul organului oficial al statului de origine dacă un astfel de organ există și, după caz, prin intermediul organului oficial al statului de primire.

2. Cheltuielile administrative de recrutare, introducere și plasament, atunci când sînt efectuate printr-un organ oficial, nu trebuie să fie suportate de viitorul lucrător migrant.

ARTICOLUL 3

Examenul medical și profesional

1. Recrutarea viitorilor lucrători migranți poate fi precedată de un examen medical și unul profesional/vocațional.

2. Examenul medical și examenul profesional își propun să stabilească dacă viitorul lucrător migrant întrunește condițiile de sănătate și aptitudinile tehnice necesare pentru locul de muncă oferit și dacă starea sa de sănătate nu constituie un pericol pentru sănătatea publică.

3. Modalitățile de rambursare a cheltuielilor aferente examenului medical și profesional vor fi reglementate, după caz, prin acordurile bilaterale, astfel încît aceste cheltuieli să nu fie suportate de viitorul lucrător migrant.

4. Un lucrător migrant căruia îi este făcută o ofertă nominală de muncă nu i se va putea cere, cu excepția unor cazuri justificate pe motiv de fraudă, să se supună unui examen profesional, decît la cererea patronului.

ARTICOLUL 4

Dreptul de ieșire. Dreptul de admisie. Formalități administrative

1. Orice Parte contractantă va garanta lucrătorului migrant următoarele drepturi:
– dreptul de ieșire de pe teritoriul Părții contractante al cărei cetățean este;
– dreptul de admisie pe teritoriul uneia dintre Părțile contractante pentru a se încadra într-o muncă salariată atunci cînd, obținînd documentele cerute, lucrătorul migrant a primit o autorizație prealabilă în acest scop.

2. Aceste drepturi vor face obiectul restricțiilor prescrise de legislație și care sînt necesare pentru protecția siguranței statului, ordinii publice, sănătății publice sau bunelor moravuri.

3. Documentele necesare lucrătorului migrant pentru emigrare și pentru imigrare vor fi eliberate, în cel mai scurt timp, gratuit sau contra unei sume care nu va depăși costul lor administrativ.

ARTICOLUL 5

Formalitățile și procedura privind contractul de muncă

Oricărui lucrător migrant care a obținut un loc de muncă i se va pune la dispoziție, înaintea plecării către statul de primire, un contract de muncă sau o ofertă precisă

de muncă, care vor putea fi redactate în una sau mai multe dintre limbile utilizate în statul de origine și în una sau mai multe dintre limbile utilizate în statul de primire. Utilizarea a cel puțin unei limbi a statului de origine și unei limbi a statului de primire va fi obligatorie în cazul recrutării de către un organ oficial sau de către o agenție de plasare recunoscută oficial.

ARTICOLUL 6

Informare

1. Părțile contractante vor face schimb de informații între ele și vor furniza candidaților la emigrare informații adecvate privind stabilirea reședinței, condițiile și posibilitățile de reîntregire a familiei, natura locului de muncă, posibilitățile de încheiere a unui nou contract de muncă după ce primul a expirat, calificarea cerută, condițiile de muncă și de viață (inclusiv costul vieții), salarizarea, securitatea socială, locuința, hrana, transferul economiilor, călătoria, precum și reținerile din salariu cu titlu de contribuții de protecție și securitate socială, impozite, taxe și alte obligații. De asemenea, pot fi furnizate informații privind condițiile culturale și religioase din statul de primire.

2. În cazul recrutării prin intermediul unui organ oficial al statului de primire, aceste informații vor fi furnizate viitorului muncitor migrant, înainte plecării sale, într-o limbă pe care o poate înțelege, pentru a-i permite să ia o decizie în deplină cunoștință de cauză. După caz, traducerea acestor informații într-o limbă pe care viitorul muncitor migrant o poate înțelege va fi asigurată, ca regulă generală, de statul de origine.

3. Orice Parte contractantă se angajează să ia măsuri adecvate pentru a preveni propaganda înșelătoare cu privire la emigrare și imigrare.

ARTICOLUL 7

Călătoria

1. Fiecare Parte contractantă se angajează ca, în cazul unei recrutări colective oficiale, cheltuielile de călătorie către statul de primire să nu fie suportate niciodată de lucrătorul migrant. Modalitățile de plată vor fi stabilite prin acordurile bilaterale, care vor putea să prevadă și extinderea măsurilor mai sus menționate la familii și la lucrătorii recrutați individual.

2. În cazul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora care tranzitează teritoriul unei Părți contractante pentru a ajunge în statul de primire, sau cu ocazia întoarcerii acestora în statul de origine, autoritatea competentă a statului de tranzit va lua toate măsurile în vederea grăbirii trecerii și evitării întârzierilor și dificultăților administrative.

3. Fiecare Parte contractantă va acorda scutire de tarife și taxe de import la intrarea în statul de primire, la întoarcerea definitivă în statul de origine, precum și în cursul tranzitului:

a) pentru efectele personale și bunurile mobile aparținând lucrătorilor migranți și membrilor lor de familie care fac parte din gospodăria acestora;

b) într-o măsură rezonabilă, pentru uneltele manuale și echipamentul portativ necesare lucrătorilor migranți pentru exercitarea meseriei lor.

Scutirile menționate mai sus vor fi acordate în conformitate cu modalitățile prevăzute de dispozițiile legislative sau normative în vigoare în statele respective.

CAPITOLUL III

ARTICOLUL 8

Permisul de muncă

1. Orice Parte contractantă care admite un lucrător migrant să ocupe un loc de muncă salarizat îi va elibera sau îi va reînnoi acestuia (cu excepția cazului în care este scutit de această cerință) un permis de muncă, în condițiile prevăzute de propria legislație.

2. Cu toate acestea, un permis de muncă eliberat pentru prima dată nu va putea, ca regulă generală, să lege lucrătorul de același patron sau de aceeași localitate pentru o perioadă mai mare de un an.

3. În caz de reînnoire a permisului de muncă al lucrătorului migrant, acest permis ar trebui să aibă, ca regulă generală, o durată de cel puțin un an, în măsura în care situația și evoluția pieței muncii o permit.

ARTICOLUL 9

Permisul de ședere

1. Orice Parte contractantă va elibera, în măsura în care legislația națională o impune, permise de ședere pentru lucrătorii migranți care au fost autorizați să ocupe un loc de muncă salarizat pe teritoriul lor, în conformitate cu condițiile prevăzute în prezenta Convenție.

2. Permisul de ședere va fi eliberat în condițiile prevăzute de legislația națională și, după caz, reînnoit pentru o durată egală, ca regula generală, cu cea a permisului de muncă. Atunci când durata permisului de muncă este nedeterminată, permisul de ședere va fi eliberat și, după caz, reînnoit, în principiu, pentru o perioadă de cel puțin un an. Acesta va fi eliberat și reînnoit gratuit sau contra unei sume reprezentând doar costurile administrative.

3. Dispozițiile prezentului articol se vor aplica și membrilor de familie ai lucrătorului migrant autorizați să i se alăture, în conformitate cu articolul 12 al prezentei Convenții.

4. Dacă lucrătorul migrant nu mai ocupă un loc de muncă, fie în urma unei incapacități temporare de muncă ca urmare a unei boli sau a unui accident, fie că se află în situație de șomaj involuntar, constatat în mod corespunzător de autoritățile competente, i se va permite, în scopul aplicării dispozițiilor articolului 25 din prezenta Convenție, să rămână pe teritoriul statului de primire o perioadă care nu ar trebui să fie mai mică de cinci luni.

Cu toate acestea, nici o Parte contractantă nu va fi obligată, în cazul prevăzut la alineatul de mai sus, să îi permită lucrătorului migrant să rămână pentru o perioadă care depășește durata de plată a alocației de șomaj.

5. Permisul de ședere, eliberat în conformitate cu dispozițiile paragrafelor 1-3 din prezentul articol, va putea fi retras:

- a) din motive de securitate națională, ordine publică sau bune moravuri;
 - b) dacă titularul refuză, după ce a fost informat în mod corespunzător despre consecințele unui asemenea refuz, să se conformeze măsurilor prescrise de o autoritate publică medicală în ceea ce îl privește, în scopul protejării sănătății publice;
 - c) dacă o condiție esențială pentru eliberarea sau valabilitatea sa nu este îndeplinită.
- Fiecare Parte contractantă se angajează însă să asigure lucrătorilor migranți, a căror permise de ședere au fost retrase, dreptul efectiv de recurs pe lângă o autoritate judiciară sau administrativă, în conformitate cu procedura prevăzută de propria legislație.

ARTICOLUL 10

Primirea

1. La sosirea în statul de primire, lucrătorii migranți și membrii lor de familie vor primi toate informațiile și recomandările corespunzătoare, precum și toată asistența necesară, în vederea instalării și adaptării lor.
2. În acest scop, lucrătorii migranți și membrii lor de familie vor beneficia de sprijinul și asistența serviciilor sociale și organismelor de utilitate publică ale statului de primire, precum și de ajutorul furnizat de autoritățile consulare ale statului lor de origine. De asemenea, lucrătorii migranți vor beneficia, la fel ca și lucrătorii naționali, de sprijinul și asistența serviciului de ocupare a forței de muncă. Orice Parte contractantă se va strădui totuși să asigure, atunci când situația o impune, servicii sociale specializate, pentru a facilita sau coordona primirea lucrătorilor migranți și a familiilor acestora.
3. Orice Parte contractantă se angajează să asigure lucrătorilor migranți și membrilor lor de familie libertatea de a practica religia ce corespunde confesiunii lor; aceasta le va facilita, în măsura mijloacelor eventual disponibile, practicarea acestei religii.

ARTICOLUL 11

Recuperarea sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere

1. Condiția de lucrător migrant nu trebuie să devină un obstacol în recuperarea sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere persoanelor rămase în statul de origine și care decurg din relațiile de familie, de rudenie, de căsătorie sau de alianță, inclusiv obligația de întreținere în privința unui copil nelegitim.
2. Orice Parte contractantă va lua măsurile necesare pentru a asigura recuperarea sumelor datorate cu titlu de obligație de întreținere, utilizând în acest scop, în măsura în care este posibil, forma adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.
3. În măsura în care este posibil, orice Parte contractantă va lua măsuri în vederea desemnării unei autorități unice, naționale sau regionale, însărcinată să primească și să expedieze cererile de pensii alimentare datorate cu titlu de obligație de întreținere, potrivit condițiilor prevăzute la paragraful 1 de mai sus.
4. Prezentul articol nu va aduce atingere dispozițiilor convențiilor bilaterale sau multilaterale încheiate sau care urmează să fie încheiate.

ARTICOLUL 12

Reîntregirea familiei

1. Soția unui lucrător migrant/soțul unei lucrătoare migrante care își desfășoară activitatea profesională în mod legal pe teritoriul unei Părți contractante și copiii săi necăsătoriți, atît timp cît sînt considerați minori de legislația pertinentă a statului de primire, care se află în întreținerea lor, vor fi autorizați, în condiții similare celor prevăzute în Convenție pentru admisia lucrătorilor migranți și potrivit procedurii prevăzute pentru această admisie de legislație sau de acordurile internaționale, să se alăture lucrătorului migrant pe teritoriul unei Părți contractante, cu condiția ca acesta din urmă să dispună pentru familia sa de o locuință considerată normală pentru lucrătorii naționali din regiunea unde este angajat. Orice Parte contractantă va putea condiționa acordarea autorizației prevăzute mai sus de o perioadă de așteptare ce nu va putea să depășească douăsprezece luni.

2. Orice stat poate, în orice moment, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, care va produce efecte la o lună de la primirea sa, să subordoneze, în plus, reîntregirea familiei prevăzută la paragraful I de mai sus condiției ca lucrătorul migrant să dispună de resurse stabile și suficiente pentru satisfacerea nevoilor familiei sale.

3. Orice stat poate, în orice moment, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, care va produce efecte la o lună de la primirea sa, să deroge temporar de la obligația de eliberare a autorizației prevăzute la paragraful I de mai sus, pentru una sau mai multe părți ale teritoriului sau, pe care le va desemna în declarație, cu condiția ca aceste măsuri să nu fie în contradicție cu obligațiile care decurg din alte instrumente internaționale. Declarația va indica motivele speciale ce justifică derogarea în privința capacității de primire. Orice stat care se prevalează de această posibilitate de derogare îl va ține la curent pe Secretarul general al Consiliului Europei cu privire la măsurile luate și va asigura publicarea acestor măsuri în cel mai scurt timp. Acesta trebuie, de asemenea, să îl informeze pe Secretarul general asupra datei la care aceste măsuri încetează să mai fie în vigoare și de la care dispozițiile Convenției beneficiază din nou de o aplicare deplină.

În principiu, declarația nu va afecta cererile de reîntregire a familiei prezentate autorităților competente de către lucrătorii migranți stabiliți deja în partea respectivă de teritoriu înainte ca declarația să fie adresată Secretarului general.

ARTICOLUL 13

Locuințadrepturile omului în activitatea poliției

1. Orice Parte contractantă va aplica, în privința accesului la locuințe și a chiriilor, un tratament care nu este mai puțin favorabil decît cel pe care îl aplică propriilor cetățeni, în cazul în care acest domeniu este reglementat prin legile și actele sale normative.

2. Orice Parte contractantă va urmări ca serviciile naționale competente să efectueze controale, în cazurile adecvate, în colaborare cu autoritățile consulare interesate care acționează în cadrul jurisdicției lor, pentru a se asigura ca normele de salubritate a locuințelor sînt respectate atît pentru lucrătorii migranți cît și pentru

propriii săi cetățeni.

3. Orice Parte contractantă se angajează să îi protejeze pe lucrătorii migranți, în conformitate cu legile și reglementările proprii, împotriva exploatării în materie de chirie.

4. Orice Parte contractantă va asigura, prin mijloacele aflate la dispoziția serviciilor naționale competente, ca locuința lucrătorului migrant să fie convenabilă.

ARTICOLUL 14

Pregătirea inițială. Pregătirea școlară, profesională și lingvistică.

Recalificarea profesională

1. Lucrătorii migranți și membrii familiilor acestora admiși în mod oficial pe teritoriul unei Părți contractante vor beneficia, cu același titlu și în aceleași condiții ca lucrătorii naționali, de învățământ general și profesional precum și de pregătire și recalificare profesională și vor avea acces la învățământul superior în conformitate cu dispozițiile care reglementează, de o manieră generală, accesul la diferitele instituții din statul de primire.

2. Pentru a favoriza accesul la școlile de învățământ general și profesional, precum și la centrele de formare profesională, statul de primire va facilita învățarea, de către lucrătorii migranți și familiile acestora, a limbii sau, dacă sînt mai multe, a uneia dintre limbile sale.

3. Pentru aplicarea paragrafelor 1 și 2 de mai sus, dreptul de acordare a burselor va reveni fiecărei Părți contractante, care se va strădui să asigure, în acest domeniu, copiilor lucrătorilor migranți care locuiesc împreună cu familiile lor în statul de primire - în conformitate cu dispozițiile articolului 12 al prezentei Convenții - aceleași facilități ca și cetățenilor statului de primire.

4. Calificările anterioare ale lucrătorului, precum și diplomele și titlurile profesionale dobîndite în statul de origine, vor fi recunoscute de către Părțile contractante potrivit modalităților stabilite prin acordurile bilaterale sau multilaterale.

5. Părțile contractante respective se vor strădui, printr-o strînsă cooperare, să asigure ca pregătirea și recalificarea profesională, în sensul prezentului articol, vor ține cont, pe cît posibil, de necesitățile lucrătorilor migranți, în perspectiva întoarcerii în statul lor de origine.

ARTICOLUL 15

Învățarea limbii materne a lucrătorului migrant

Părțile contractante respective vor acționa, de comun acord, în vederea organizării, pentru copiii lucrătorilor migranți, în măsura în care este posibil, a unor cursuri speciale de învățare a limbii materne a lucrătorului migrant pentru a facilita, printre altele, întoarcerea lor în statul de origine.

ARTICOLUL 16

Condiții de muncă

1. În materie de condiții de muncă, lucrătorii migranți autorizați să exercite o activitate profesională vor beneficia de un tratament nu mai puțin favorabil decît cel care se aplică lucrătorilor naționali, potrivit dispozițiilor legislative sau normative, contractelor colective de muncă sau uzanțelor.

2. Nu se poate deroga, prin contract individual de muncă, de la principiul egalității de tratament prevăzut la paragraful precedent.

ARTICOLUL 17

Transferul economiilor

1. Orice Parte contractantă va permite, potrivit unor modalități stabilite prin legislația proprie, transferul unei părți sau al totalității câștigurilor și economiilor lucrătorilor migranți pe care aceștia doresc să le transfere.

Această dispoziție se va aplica și transferului sumelor datorate de lucrătorii migranți cu titlu de obligație de întreținere. Transferul sumelor datorate de lucrătorii migranți cu titlu de obligație de întreținere nu va putea fi, în nici un caz, stânjenit sau împiedicat.

2. Orice Parte contractantă va permite, în baza unor convenții bilaterale sau prin orice alt mijloc, transferul sumelor datorate lucrătorilor migranți atunci când aceștia părăsesc teritoriul statului de primire.

ARTICOLUL 18

Securitatea socială

1. Orice Parte contractantă se angajează să asigure pe teritoriul sau, lucrătorilor migranți și membrilor familiilor acestora, egalitatea de tratament cu propriii cetățeni în materie de securitate socială, sub rezerva condițiilor cerute de legislația națională și de acordurile bilaterale și multilaterale încheiate sau ce urmează să fie încheiate între Părțile contractante respective.

2. De asemenea, Părțile contractante se vor strădui să garanteze lucrătorilor migranți și membrilor familiilor acestora păstrarea drepturilor câștigate sau în curs de dobândire precum și acordarea beneficiilor cuvenite în străinătate, prin intermediul acordurilor bilaterale și multilaterale.

ARTICOLUL 19

Asistența socială și medicală

Orice Parte contractantă se angajează să acorde pe teritoriul său lucrătorilor migranți și membrilor lor de familie, prezenți în mod legal pe teritoriul său, asistența socială și medicală în aceleași condiții ca și pentru propriii cetățeni, în conformitate cu obligațiile pe care și le asumă în baza acordurilor internaționale și în special a Convenției europene de asistență socială și medicală din 1953.

ARTICOLUL 20

Accidente de muncă și boli profesionale. Igiena muncii

1. În ceea ce privește prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale precum și igiena muncii, lucrătorii migranți vor beneficia de aceleași drepturi și de aceeași protecție ca și lucrătorii naționali, în conformitate cu legile acelei Părți contractante și cu contractele colective de muncă și ținând cont de situația lor specială.

2. Lucrătorul migrant care a suferit un accident de muncă sau a contractat o boală profesională pe teritoriul statului de primire va beneficia de readaptare profesională în aceleași condiții ca și lucrătorii naționali.

ARTICOLUL 21

Inspecția condițiilor de muncă

Orice Parte contractantă va inspecta sau va organiza inspecția condițiilor de muncă ale lucrătorilor migranți în același mod ca și pentru lucrătorii naționali. Această inspecție va fi efectuată de organismele și instituțiile competente ale statului de primire și de orice altă instanța autorizată de statul de primire.

ARTICOLUL 22

Decesul

Orice Parte contractantă va urmări ca, prin legile proprii sau, după caz, prin acordurile bilaterale, să fie luate măsuri în vederea furnizării oricărui ajutor sau oricărei asistențe necesare pentru transportul în statul de origine a corpurilor lucrătorilor migranți decedați în urma unui accident de muncă.

ARTICOLUL 23

Impozitarea veniturilor din muncă

1. În materie de venituri și fără a aduce atingere dispozițiilor privind dubla impunere conținute în acordurile deja încheiate sau care vor putea fi încheiate între Părțile contractante, lucrătorii migranți nu vor fi obligați, pe teritoriul unei Părți contractante, la plata unor tarife, taxe, impozite sau contribuții, indiferent de denumirea acestora, mai ridicate sau mai numeroase decât cele care sînt cerute propriilor cetățeni care se află într-o situație similară. Aceștia vor beneficia în special de reduceri sau scutiri de impozite sau de taxe și de degrevări la bază, inclusiv de deduceri pentru cheltuielile familiale.

2. Părțile contractante vor stabili între ele, prin acordurile bilaterale sau multilaterale privind dubla impunere, măsurile care ar putea fi luate pentru evitarea dublei impuneri a cîștigurilor lucrătorilor migranți.

ARTICOLUL 24

Încetarea contractului de muncă și concedierea

1. La încetarea unui contract de muncă cu durată determinată, la sfîrșitul perioadei convenite, și în caz de desfacere anticipată a unui astfel de contract sau de reziliere a unui contract de muncă cu durată nedeterminată, lucrătorul migrant va beneficia de un tratament nu mai puțin favorabil decât cel de care beneficiază lucrătorii naționali în baza dispozițiilor legislației sau contractelor colective de muncă.

2. Lucrătorul migrant va beneficia, în caz de concediere individuală sau colectivă, de regimul aplicabil lucrătorilor naționali în baza legislației sau a contractelor colective de muncă, în special în ceea ce privește forma și durata preavizului de concediere, indemnizațiile legale sau convenționale și cele la care ar fi avut, eventual, dreptul în cazul desfacerii abuzive a contractului său de muncă.

ARTICOLUL 25

Reîncadrarea în muncă drepturile omului în activitatea poliției

1. Dacă lucrătorul migrant își pierde locul de muncă dintr-un motiv care nu îi poate fi imputat, în special în caz de șomaj sau de boală de lungă durată, autoritatea

competență a statului de primire va facilita reîncadrarea sa în muncă potrivit dispozițiilor legislative sau normative în vigoare în statul respectiv.

2. În acest scop, statul de primire va favoriza măsurile necesare pentru asigurarea, pe cât posibil, a recalificării și readaptării profesionale a lucrătorului migrant în cauză, cu condiția ca acesta să își manifeste intenția de a continua să fie încadrat în muncă în statul de primire.

ARTICOLUL 26

Dreptul de acces la autoritățile judiciare și administrative ale statului de primire

1. Orice Parte contractantă va acorda lucrătorilor migranți un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor cetățeni pentru acțiunile în justiție. Lucrătorii migranți vor avea dreptul, în aceleași condiții ca și propriii cetățeni, la deplina protecție legală și judiciară a persoanei și bunurilor, a drepturilor și intereselor; ei vor avea în special dreptul, în aceleași condiții ca și propriii cetățeni, de a recurge la autoritățile judiciare și administrative competente, în conformitate cu legislația statului de primire, și de a obține asistența oricărei persoane pe care o aleg agreată de legele statului respectiv, în special în litigiile cu propriul patron, cu membrii propriei familii sau cu terțe persoane. Regulile de drept internațional privat în vigoare în statul de primire nu vor fi afectate de acest articol.

2. Orice Parte contractantă va acorda lucrătorilor migranți asistența judiciară în aceleași condiții ca și propriilor cetățeni și, în cazul procedurilor civilă sau penală, posibilitatea de a obține asistența unui interpret, dacă lucrătorul migrant nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată în instanță.

ARTICOLUL 27

Recurgerea la serviciile de ocupare a forței de muncă

Orice Parte contractantă va recunoaște lucrătorilor migranți și membrilor familiilor acestora care se afla în mod oficial pe teritoriul său dreptul de a apela la serviciile de ocupare a forței de muncă, în aceleași condiții ca și lucrătorii naționali și în conformitate cu dispozițiile legislative și normative, precum și cu practicile administrative, inclusiv în ceea ce privește condițiile de admisie, în vigoare în acel stat.

ARTICOLUL 28

Exercitarea dreptului sindical

Orice Parte contractantă va recunoaște lucrătorilor migranți libertatea dreptul de a se organiza pentru protecția intereselor lor economice și sociale, în condițiile prevăzute de legislația națională pentru propriii săi cetățeni.

ARTICOLUL 29

Participarea la viața întreprinderii

Orice Parte contractantă va facilita, în măsura în care este posibil, participarea lucrătorilor migranți la viața întreprinderii, în aceleași condiții ca și lucrătorii naționali.

CAPITOLUL IV

ARTICOLUL 30

Întoarcerea

1. Orice Parte contractantă va adopta, pe cât posibil, dispoziții adecvate în vederea acordării de asistență lucrătorilor migranți și membrilor familiilor acestora cu ocazia întoarcerii lor definitive în statul de origine, în special cele menționate la articolul 7, paragrafele 2 și 3, din prezenta Convenție. Acordarea unei asistențe financiare va rămâne la latitudinea fiecăreia dintre Părțile contractante.

2. Pentru ca lucrătorii migranți să poată lua cunoștință înainte de întoarcerea lor de condițiile în care se vor putea reinstala în statul lor de origine, acest stat va comunica statului de primire, care le va pune, la cerere, la dispoziția celor interesați, informații ce privesc în special:

- posibilitățile și condițiile de angajare din statul lor de origine;
- ajutorul financiar acordat în vederea reintegrării economice;
- păstrarea drepturilor câștigate în străinătate în materie de securitate socială;
- demersurile ce trebuie efectuate pentru căutarea unei locuințe;
- echivalarea certificatelor sau diplomelor profesionale obținute în străinătate și, după caz, examenele necesare pentru validarea lor;
- echivalarea titlurilor de studii obținute în străinătate pentru a permite integrarea școlară a copiilor lucrătorilor migranți, fără repetarea anilor de studiu.

CAPITOLUL V

ARTICOLUL 31

Menținerea drepturilor câștigate

Nici una dintre dispozițiile prezentei Convenții nu va putea fi interpretată ca justificând un tratament mai puțin favorabil decât cel care rezultă pentru un lucrător migrant din legislația națională a statului de primire și din acordurile bilaterale și multilaterale la care acest stat este Parte contractantă.

ARTICOLUL 32

Relațiile între prezenta Convenție și dreptul intern al Părților contractante sau acordurile internaționale

Dispozițiile prezentei Convenții nu vor aduce atingere dispozițiilor care sînt sau vor intra în vigoare și care sînt sau vor fi mai favorabile pentru persoanele protejate de prezenta Convenție în conformitate cu dreptul intern și cu tratatele, convențiile, acordurile sau aranjamentele bilaterale ori multilaterale, precum și cu măsurile luate pentru aplicarea acestora.

ARTICOLUL 33

Aplicarea Convenției

1. În anul următor intrării în vigoare a prezentei Convenții, se va constitui un Comitet cu caracter consultativ.
2. Fiecare Parte contractantă va desemna un reprezentant în acest comitet

consultativ. Orice alt stat membru al Consiliului Europei va putea să fie reprezentat în cadrul acestuia de către un observator cu vot consultativ.

3. Comitetul consultativ va examina orice propunere care îi va fi prezentată de una dintre Părțile contractante în vederea facilitării sau îmbunătățirii condițiilor de aplicare a Convenției precum și orice propunere ce urmărește modificarea acesteia.

4. Opiniile și recomandările comitetului consultativ vor fi adoptate cu majoritatea membrilor comitetului; propunerile vizând modificarea Convenției vor fi totuși adoptate cu unanimitatea membrilor comitetului.

5. Opiniile, recomandările și propunerile comitetului consultativ menționate mai sus vor fi adresate Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei care va decide asupra acțiunii ce urmează a fi întreprinse.

6. Comitetul consultativ va fi convocat de Secretarul general al Consiliului Europei și se va reuni, în general, cel puțin o dată la 2 ani, dar și atunci când Comitetul de Miniștri sau cel puțin două Părți contractante vor lua inițiativa în această privință; comitetul se va reuni și la cererea unei Părți contractante atunci când vor fi aplicate dispozițiile paragrafului 3 al articolului 12.

7. Comitetul consultativ va întocmi periodic, pentru Comitetul de Miniștri, un raport conținând informații referitoare la stadiul legislației și reglementarilor în vigoare pe teritoriul Părților cu privire la domeniile prevăzute în prezenta Convenție.

CAPITOLUL VI

ARTICOLUL 34

Semnare. Ratificare. Intrare în vigoare

1. Prezenta Convenție este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Aceasta va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare în prima zi a celei de-a treia luni ce urmează după data depunerii celui de-al cincilea instrument de ratificare, acceptare sau aprobare.

3. Pentru orice stat semnatar care o va ratifica, accepta sau aproba ulterior, aceasta va intra în vigoare în prima zi a celei de-a treia luni ce urmează după depunerea instrumentului sau de ratificare, acceptare sau aprobare.

ARTICOLUL 35

Câmp de aplicare teritorial

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului sau de ratificare, acceptare sau aprobare sau în orice alt moment ulterior, să extindă aplicarea prezentei Convenții, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, la toate sau la unul ori mai multe dintre teritoriile cărora le asigură relațiile internaționale sau în numele cărora este autorizat să își asume angajamente drepturile omului în activitatea poliției

2. Orice declarație făcută în baza paragrafului precedent va putea fi retrasă în privința oricărui teritoriu desemnat în această declarație. Această retragere va produce efecte la șase luni de la primirea declarației de retragere de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 36

Rezerve

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare, să formuleze una sau mai multe rezerve care nu vor putea fi legate de mai mult de nouă articole din capitolele II-IV, altele decât articolele 4, 8, 9, 12, 16, 17, 20, 25, 26.

2. Orice stat poate să retragă, în orice moment, în întregime sau în parte, o rezervă pe care a formulat-o în baza paragrafului precedent, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, care va produce efecte de la data primirii sale.

ARTICOLUL 37

Denunțarea Convenției

1. Orice Parte contractantă poate să denunțe prezenta Convenție printr-o notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei, care va produce efecte după expirarea unei perioade de șase luni de la data primirii sale.

2. Nici o denunțare nu poate fi făcută înaintea expirării unei perioade de cinci ani de la intrarea în vigoare a Convenției pentru Partea contractantă în cauză.

3. Orice Parte contractantă care încetează să mai fie membru al Consiliului Europei încetează să mai fie parte la prezenta Convenție după șase luni de la data la care și-a pierdut calitatea de stat membru.

ARTICOLUL 38

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statele membre ale Consiliului asupra:

- a) Oricărei semnături;
- b) Depunerii oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;
- c) Oricărei notificări primite în conformitate cu dispozițiile paragrafelor 2 și 3 ale articolului 12;
- d) Oricărei date de intrare în vigoare a prezentei Convenții, în conformitate cu articolul 34;
- e) Oricărei declarații primite în conformitate cu dispozițiile articolului 35;
- f) Oricărei rezerve formulate în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1 al articolului 36;
- g) Retragerii oricărei rezerve efectuate în conformitate cu dispozițiile paragrafului 2 al articolului 36;
- h) Oricărei notificări primite în conformitate cu dispozițiile articolului 37 și data la care denunțarea va produce efecte.

Drept pentru care, subsemnații, autorizați corespunzător în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Strasbourg, la 24 noiembrie 1977, în limbile franceză și engleză, ambele texte avînd autoritate egală, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica copii certificate conform fiecăruia dintre statele semnatare.

CONVENȚIA EUROPEANĂ CU PRIVIRE LA CONTROLUL ACHIZIȚIONĂRII ȘI DEȚINERII ARMELOR DE FOC DE CĂTRE PARTICULARI*

Statele membre ale Consiliului European, semnatare ale prezentei convenții**, considerînd că scopul Consiliului European este de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi,

luînd în considerare amenințarea pe care o constituie folosirea crescîndă a armelor de foc în scopuri criminale;

conștiente de faptul că, adesea, aceste arme de foc sînt achiziționate în străinătate, dornice de a institui pe plan internațional metode eficiente de control al circulației armelor de foc peste frontiere,

conștiente de necesitatea de a evita măsuri de natură să îngreudească comerțul internațional licit sau care s-ar concretiza în controale, la frontiere, impracticabile sau excesiv de costisitoare, în contradicție cu obiectivele moderne ale libertății de circulație a bunurilor și persoanelor,

au convenit următoarele:

Capitolul I

Definiții și dispoziții generale

Articolul 1

În scopurile prezentei convenții:

a) termenul armă de foc are sensul care îi este atribuit în anexa nr. I la prezenta convenție;

b) termenul persoană desemnează și o persoană juridică stabilită pe teritoriul unei părți contractante;

c) termenul armurier desemnează o persoană a cărei activitate profesională constă, în totalitate sau în parte, în fabricarea, vînzarea cumpărarea, schimbul sau închirierea armelor de foc;

d) termenul rezident desemnează o persoană avînd reședința obișnuită pe teritoriul unei părți contractante, în sensul Regulii nr.9 din anexa la Rezoluția (72) 1 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului European.

Articolul 2

Părțile contractante se angajează să-și acorde reciproc asistență prin intermediul autorităților administrative corespunzătoare, în vederea reprimării traficului ilicit cu arme de foc și pentru căutarea și descoperirea armelor de foc transferate de pe teritoriul unui stat pe teritoriul altui stat.

* Întocmită la Strasbourg la 28 iunie 1978.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 1578-XV din 20 decembrie 2002. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 190 din 31 decembrie 2002.

Articolul 3

Fiecare parte contractantă este liberă să adopte legi și regulamente referitoare la armele de foc, cu condiția ca aceste legi și regulamente să nu fie incompatibile cu dispozițiile prezentei convenții.

Articolul 4

Prezenta convenție nu se aplică tranzacțiilor cu arme de foc în care toate părțile sînt state sau acționează în numele statului.

Capitolul II

Notificarea tranzacțiilor

Articolul 5

1. Dacă o armă de foc care se află pe teritoriul unei părți contractante este vîndută, transferată sau cedată, cu orice titlu, unei persoane rezidente pe teritoriul unei alte părți contractante, prima parte contractantă va transmite o notificare celei de-a doua, conform modalităților prevăzute la art.8 și 9.

2. Pentru aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al prezentului articol, fiecare parte contractantă va lua măsurile necesare, astfel încît fiecare persoană, care vinde, transferă sau cedează, cu orice titlu, o armă de foc ce se află pe teritoriul său, să furnizeze autorităților competente ale acestei părți contractante informații referitoare la tranzacție.

Articolul 6

Dacă o armă de foc care se află pe teritoriul unei părți contractante este transferată, în mod permanent și fără modificări de posesie, pe teritoriul unei alte părți contractante, prima parte contractantă va notifica acest fapt celei de-a doua, conform modalităților prevăzute la art.8 și 9.

Articolul 7

Notificările la care se referă art.5 și 6 vor fi, comunicate și părților contractante pe teritoriul cărora tranzitează o armă de foc, în cazul în care statul de proveniență a acestei arme consideră utilă o asemenea informare.

Articolul 8

1. Notificările la care se referă art.5, 6 și 7 vor fi făcute cît mai repede posibil. Părțile contractante se vor strădui ca notificarea să precedă tranzacția sau transferul respectiv. Dacă nu se reușește acest lucru, notificarea va fi făcută cît mai curînd după efectuarea tranzacției sau a transferului.

2. Notificările la care se referă art.5, 6 și 7 vor preciza, îndeosebi:

a) identitatea, numărul de pașaport sau al documentului de identitate și adresa persoanei căreia îi este vîndută, transferată sau cedată arma în cauză, cu orice titlu, sau ale persoanei care transferă, de o manieră permanentă, o armă de foc pe teritoriul unei alte părți contractante, fără modificări ale posesiei;

b) tipul, marca și caracteristicile armei de foc respective, precum și numărul său sau orice alt semn distinctiv.

Articolul 9

1. Notificările la care se referă art. 5, 6 și 7 vor fi făcute între autoritățile naționale care sînt desemnate de către părțile contractante.

2. Dacă va fi cazul, notificările pot fi transmise prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).

3. Fiecare stat va indica, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, autoritatea căreia trebuie să îi fie adresate notificările. El va notifica fără întârziere secretarului general al Consiliului Europei orice modificare ulterioară a identității autorității respective.

Capitolul III

Autorizarea dublă

Articolul 10

1. Fiecare parte contractantă va lua măsuri corespunzătoare pentru a garanta că nici o armă de foc care se găsește pe teritoriul său nu va fi vîndută, transferată sau cedată, cu orice titlu, unei alte persoane care nu este rezidentă și care nu a obținut în prealabil autorizarea din partea autorităților competente ale sus-numitei părți contractante.

2. Această autorizare nu este acordată decît în cazul în care autoritățile competente sus-menționate s-au asigurat, mai întîi, că autoritățile părții contractante pe teritoriul căreia rezidează i-au acordat persoanei respective o autorizație referitoare la tranzacția în cauză.

3. Dacă această persoană dobîndește posesia unei arme de foc pe teritoriul unei părți contractante în care se efectuează tranzacția, autorizația la care se referă paragraful 1 nu va fi acordată decît potrivit modalităților și condițiilor în care o autorizație va fi acordată pentru o tranzacție între rezidenți ai părții contractante respective. Dacă arma de foc va fi exportată imediat, autoritățile la care se referă paragraful 1 sînt obligate doar să se asigure că autoritățile părții contractante în care rezidează persoana au autorizat această tranzacție, în mod special, sau asemenea tranzacții, în general.

4. Autorizațiile la care se referă paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol pot fi înlocuite cu un permis internațional.

Articolul 11

Fiecare stat, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare de acceptare, de aprobare sau de aderare, va preciza care dintre autoritățile sale este competentă să acorde autorizațiile la care se referă paragraful 2 al art. 10. El va notifica, fără întârziere, secretarului general al Consiliului Europei orice modificare ulterioară a identității acestei autorități.

Capitolul IV

Dispoziții finale

Articolul 12

1. Prezenta convenție este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

2. Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. El va intra în vigoare față de fiecare stat semnatar care îl va ratifica, îl va accepta sau îl va aproba ulterior, în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de 3 luni după data depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

Articolul 13

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea invita orice stat nemembru al consiliului să adere la prezenta convenție. Decizia privind această invitație va fi luată în conformitate cu art. 20 lit. d) al Statutului Consiliului Europei și va trebui să întrunească acordul unanim al statelor membre ale Consiliului Europei, care sînt părți contractante la convenție.

2. Aderarea se va efectua prin depunerea, la secretarul general al Consiliului Europei, a unui instrument de aderare, care va produce efecte la 3 luni după data depunerii sale.

Articolul 14

1. Fiecare stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta convenție.

2. Fiecare stat poate, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare sau în orice alt moment ulterior, să extindă aplicarea prezentei convenții, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, asupra oricărui alt teritoriu desemnat în declarație și pentru care el asigură relațiile internaționale sau pentru care el este abilitat să-și asume angajamente.

3. Orice declarație făcută în virtutea paragrafului precedent va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, printr-o notificare adresată secretarului general. Retragera va produce efecte la 6 luni de la data primirii unei asemenea notificări de către secretarul general.

Articolul 15

1. Fiecare stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că va face uz de una sau de mai multe rezerve care figurează în anexa nr. II la prezenta convenție.

2. Fiecare parte contractantă care a formulat o rezervă în virtutea paragrafului precedent poate să o retragă, în total sau în parte, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei și care va produce efecte la data primirii sale.

3. Partea contractantă care a formulat o rezervă în virtutea paragrafului 1 al prezentului articol nu poate pretinde aplicarea, de către o altă parte contractantă, a dispoziției care face obiectul rezervei; totuși ea poate, dacă rezerva este parțială sau condiționată, să pretindă aplicarea acestei dispoziții în măsura în care ea însăși a acceptat-o.

Articolul 16

1. Părțile contractante nu pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale referitoare la problemele care fac obiectul prezentei convenții decât pentru a completa dispozițiile acesteia sau pentru a facilita aplicarea principiilor care sînt cuprinse în ea.

2. Totuși, dacă două sau mai multe părți contractante au stabilit sau sînt pe cale să-și stabilească relațiile pe baza unei legislații uniforme sau a unui regim special propriu și care le impune obligații mai largi, ele au posibilitatea de a-și reglementa raporturile lor reciproce în materie, bazîndu-se exclusiv pe aceste sisteme, prin derogare de la dispozițiile prezentei convenții.

3. Părțile contractante care vor ajunge să excludă din raporturile lor mutuale aplicarea prezentei convenții, conform paragrafului 2 al prezentului articol, vor adresa în acest scop o notificare secretarului general al Consiliului Europei.

Articolul 17

1. Comitetul European pentru Problemele Criminale al Consiliului Europei va urmări îndeplinirea prezentei convenții și va facilita, în măsura în care va fi necesar, soluționarea amiabilă a oricărei dificultăți care ar putea apărea în aplicarea acesteia.

2. Comitetul European pentru Problemele Criminale poate, în lumina evoluțiilor tehnice, sociale și economice, să formuleze și să înainteze Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei propuneri pentru amendarea sau completarea dispozițiilor prezentei convenții și, în special pentru modificarea conținutului anexei nr.I.

Articolul 18

1. În caz de război sau de alte împrejurări excepționale, fiecare parte contractantă va putea stabili reguli care să deroge temporar de la dispozițiile prezentei convenții și aplicabile imediat. Ea va notifica fără întârziere secretarului general al Consiliului Europei o asemenea derogare, precum și încetarea ei.

2. Fiecare parte contractantă va putea denunța prezenta convenție, adresînd o notificare secretarului general al Consiliului Europei. O asemenea denunțare va produce efecte la 6 luni de la data primirii notificării de către secretarul general.

Articolul 19

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statele membre al Consiliului Europei și fiecărui stat care a aderat la prezenta convenție;

- a) fiecare semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții, conform dispozițiilor art. 12 și 13;
- d) orice declarație sau notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 3 al art.9;
- e) orice declarație sau notificare primită în aplicarea dispozițiilor art. 11;
- f) orice declarație sau notificare primită în aplicarea dispozițiilor art.14
- g) orice rezervă formulată în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art.15;
- h) retragerea oricărei rezerve efectuate în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art.15;
- i) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 3 al art. 16 și referitoare la o legislație uniformă sau la un regim special;
- j) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 al art.18 și data la care, după caz, derogarea este făcută sau încetează;
- k) orice notificare primită în aplicarea dispozițiilor paragrafului 2 al art.18 și data la care denunțarea va produce efecte.

Drept pentru care, subsemnații, autorizați legal în acest scop, au semnat prezenta convenție.

Întocmită la Strasbourg la 28 iunie 1978, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va comunica o copie certificată de pe convenție fiecăruia dintre statele semnatare și aderente.

Anexa nr.1

A. În scopurile prezentei convenții, termenul armă de foc desemnează:

1. fiecare obiect care: (i) este conceput sau adaptat, pentru a servi ca armă prin care un plumb, un glonț ori un alt proiectil sau o substanță nocivă gazoasă, lichidă ori în altă stare poate fi descărcată cu ajutorul unei presiuni explozive, gazoase sau atmosferice sau prin intermediul altor agenți propulsori; și (ii) corespunde uneia dintre descrierile specifice următoare, fiind înțeles că alin. a)- f) inclusiv și h) nu cuprind decât obiectele cu propulsie explozivă:

- a) arme automate;
- b) arme scurte semiautomate sau cu repetiție ori cu un singur foc;
- c) arme lungi semiautomate sau cu repetiție cu cel puțin o țeavă ghintuită;
- d) arme lungi cu un foc, cu cel puțin o țeavă ghintuită;
- e) arme lungi semiautomate sau cu repetiție, doar cu țeavă (țevi) lisă (lise);
- f) lansator de rachete portative;

g) orice armă sau alt instrument astfel conceput încît să cauzeze un pericol pentru viața sau sănătatea persoanelor, prin proiectarea substanțelor stupefiante, toxice și corosive;

h) lansator de flăcări destinat atacului sau apărării;

i) arme lungi cu un foc, doar cu țevă (țevi) lisă (lise);

j) arme lungi cu propulsare cu gaz;

k) arme scurte cu propulsare cu gaz;

l) arme lungi cu propulsare cu aer comprimat;

m) arme scurte cu propulsare cu aer comprimat;

n) arme care trag proiectile propulsate doar printr-un resort, cu condiția să fie exclus din acest paragraf 1 fiecare obiect care ar fi altfel inclus aici, dar care:

(i) a fost făcut definitiv impropriu utilizării;

(ii) nu este supus, în țara de proveniență, controlului datorită puterii sale reduse;

(iii) este conceput în scopuri de alarmă, de semnalizare, de salvare de sacrificare de animale, de vînătoare sau de pescuit cu harpon ori destinat unor scopuri industriale sau tehnice, cu condiția ca acesta să nu poată fi folosit decît în aceste scopuri precise;

(iv) nu este supus, în țara de proveniență, unui control datorită vechimii sale;

2. mecanismul de propulsare, camera, butoiușul sau țeava fiecărui obiect inclus în paragraful 1 de mai sus;

3. fiecare muniție expres destinată a fi descărcată printr-un obiect cuprins în alin.

a) - f) inclusiv, i), j), k) sau n) din paragraful 1 de mai sus și orice substanță sau materie expres destinată a fi descărcată printr-un instrument cuprins în alin. g) al paragrafului 1 de mai sus;

4. telescoapele far sau telescoapele cu amplificator electronic pentru lumină infra-roșie sau lumină reziduală, cu condiția să fie destinate montării pe un obiect inclus în paragraful 1 de mai sus;

5. un amortizor destinat de a fi montat pe un obiect cuprins în paragraful 1 de mai sus;

6. orice grenadă, bombă sau alt proiectil ce conține un dispozitiv exploziv sau incendiar.

B. În scopurile prezentei anexe:

a) armă automată desemnează o armă care poate trage rafale de fiecare dată cînd este acționat trăgaciul;

b) armă semiautomată desemnează o armă care trage un proiectil de fiecare dată cînd este acționat trăgaciul;

c) armă cu repetiție desemnează o armă la care, pe lîngă trăgaci, trebuie să fie manipulat un mecanism de fiecare dată cînd se folosește arma;

d) armă cu foc desemnează o armă a cărei țevă sau ale cărei țevi trebuie să fie încărcate înaintea fiecărui foc;

e) armă scurtă desemnează o armă a cărei țevă nu depășește 30 cm sau a cărei lungime totală nu depășește 60 cm;

f) armă lungă desemnează o armă a cărei țevă depășește 30 cm sau a cărei lungime totală depășește 60 cm.

Fiecare stat poate declara că își rezervă dreptul:

- a) de a nu aplica dispozițiile cap. II al prezentei convenții, în privința unuia sau mai multor obiecte incluse în alin. i) - n), inclusiv ale paragrafului 1 sau în paragrafele 2, 3, 4, 5 sau 6 ale anexei nr. I din prezenta convenție;
- b) de a nu aplica dispozițiile cap. III al prezentei convenții;
- c) de a nu aplica dispozițiile cap. III al prezentei convenții, în privința unuia sau mai multor obiecte cuprinse în alin. i) - n), inclusiv ale paragrafului 1 sau în paragrafele 2, 3, 4, 5 sau 6 ale anexei nr. I la prezenta convenție;
- d) de a nu aplica dispozițiile cap. III al prezentei convenții la tranzacțiile între armurierii rezidenți pe teritoriile a două părți contractante.

CONVENȚIA PENTRU PROTECȚIA PERSOANELOR REFERITOR LA PRELUCRAREA AUTOMATIZATĂ A DATELOR CU CARACTER PERSONAL*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții**,

Considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi, respectând în mod special preeminența dreptului, precum și drepturile și libertățile fundamentale ale omului;

Considerând că este de dorit de a extinde protecția drepturilor și a libertăților fundamentale ale fiecăruia, în special a dreptului respectării vieții private, luând în considerație intensificarea procesului de circulație transfrontieră a datelor cu caracter personal, care constituie obiectul prelucrării automatizate;

Reafirmând, în același timp, angajamentul Părților în favoarea libertății informației fără a ține cont de frontiere;

Recunoscând necesitatea concilierii valorilor fundamentale ale respectării vieții private și ale circulației libere a informației între popoare,

Au convenit asupra următoarelor:

CAPITOLUL I Dispoziții generale

Articolul 1 Obiectul și scopul

Scopul prezentei Convenții este de a garanta, pe teritoriul fiecărei Părți, tuturor persoanelor fizice indiferent de naționalitate sau reședință, respectarea drepturilor și libertăților lor fundamentale, și în mod special a dreptului la viața privată, în legătură cu prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (protecția datelor).

Articolul 2 Definițiile

În scopul prezentei Convenții:

“date cu caracter personal” - desemnează: orice informație referitoare la o persoană fizică, identificată sau identificabilă (“persoana respectivă”);

“fișier automatizat” – desemnează: orice ansamblu de informații, care constituie obiectul unei prelucrări automatizate;

“prelucrarea automatizată” – semnifică operațiunile consecutive efectuate în întregime sau parțial cu ajutorul procedurilor automatizate: înregistrarea datelor, punerea acestor date operațiilor logice și/sau aritmetice, modificarea lor, nimicirea (ștergerea), extragerea sau difuzarea lor;

* Alcătuită la Strasbourg, la 28 ianuarie 1981.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 483-XIV din 2 iulie 1999. Publicată în Monitorul Oficial nr. 80 din 29 iulie 1999. În vigoare pentru Republica Moldova din 29 iulie 1999.

“administratorul fișierului” – desemnează: persoana fizică sau juridică, autoritatea publică, serviciul sau oricare alt organ competent, conform legislației naționale, pentru a decide finalitatea fișierului prelucrat, tipuri de date cu caracter personal care trebuie înregistrate și operațiunile cărora pot fi supuse.

Articolul 3

Domeniul de aplicare

1. Părțile se obligă să aplice prezenta Convenției la fișiere și la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal în sectoarele public și privat.

2. Orice Stat poate, din momentul semnării ori depozitării instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare, aderare sau din orice alt moment ulterior, să aducă la cunoștință printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei:

a. că el nu va aplica prezenta Convenției la unele categorii de fișiere automatizate de date cu caracter personal, a căror listă va fi depusă. Cu toate acestea el nu trebuie să includă în această listă tipurile de fișiere automatizate supuse dispozițiilor de protecție a datelor conform legislației interne. Prin urmare, el va trebui să completeze această listă printr-o nouă declarație atunci când categoriile suplimentare de fișiere automatizate de date cu caracter personal vor fi supuse propriului regim de protecție a datelor;

b. că el va aplica prezenta Convenție și pentru informațiile aferente grupurilor, asociațiilor, fundațiilor, societăților, corporațiilor sau oricărei alte organizații care întrunește direct sau indirect persoane fizice, având sau nu personalitate juridică;

c. că el va aplica prezenta Convenție și pentru fișierele de date cu caracter personal, care nu constituie obiectul de prelucrare automatizată.

3. Orice Stat care a extins domeniul de aplicare al prezentei Convenții prin una din declarațiile vizate în alineatul 2 (b) sau (c) ale acestui articol, poate să indice în această declarație că extinderile nu se vor aplica decât pentru unele categorii de fișiere cu caracter personal, lista cărora va fi depusă.

4. Orice Parte care, conform declarației prevăzute în alineatul 2 (a) al acestui articol, a exclus unele categorii de fișiere automatizate de date cu caracter personal, nu poate cere aplicarea prezentei Convenții pentru aceste categorii de fișiere unei Părți care nu le-a exclus.

5. De asemenea, o Parte, care n-a recurs la una din extinderile prevăzute de alineatele 2 (b) și (c) ale acestui articol, nu poate aplica prezenta Convenție asupra acestor puncte în ceea ce privește altă Parte care a recurs la astfel de extinderi.

6. Cât privește Statul care a formulat declarațiile prevăzute de alineatul 2 al prezentului articol, ele vor intra în acțiune în momentul intrării în vigoare a Convenției, dacă acest Stat le-a făcut din momentul semnării sau depozitării instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare sau trei luni mai târziu din momentul primirii lor de către Secretarul General al Consiliului Europei, dacă ele (declarațiile) au fost formulate ulterior. Aceste declarații vor putea fi retrase în întregime sau parțial printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea intră în vigoare după trei luni din momentul primirii notificării.

CAPITOLUL II

PRINCIPIILE DE BAZĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Articolul 4

Angajamentele Părților

1. Fiecare Parte adoptă în legislația sa măsurile necesare asigurării funcționării principiilor de bază pentru protecția datelor enumerate în prezentul capitol.
2. Aceste măsuri trebuie să fie adoptate cel târziu în momentul intrării în vigoare a prezentei Convenții în privința aceluși Stat.

Articolul 5

Caracteristica datelor

- Datele cu caracter personal care constituie obiectul prelucrării automatizate sunt:
- a.* obținute și prelucrate în mod corect și legal;
 - b.* înregistrate pentru scopuri determinate și legitime și nu pot fi utilizate într-un mod incompatibil cu aceste scopuri;
 - c.* adecvate, pertinente și non excesive scopurilor pentru care au fost înregistrate;
 - d.* exacte și dacă este necesar, actualizate;
 - e.* păstrate sub o formă ce permite identificarea persoanelor respective pentru un termen nu mai mare decât cel necesar scopurilor pentru care au fost înregistrate datele.

Articolul 6

Categoriile particulare de date

Datele cu caracter personal referitoare la originea rasială, opiniile politice, convingerile religioase și alte convingeri, cât și datele cu caracter personal referitoare la sănătate sau la viața sexuală pot fi prelucrate în mod automat numai dacă dreptul intern prevede garanțiile necesare. Aceste prevederi se referă și la datele cu caracter personal privind condamnările penale.

Articolul 7

Securitatea datelor

Măsuri potrivite de securitate sunt luate pentru protejarea datelor cu caracter personal înregistrate în fișierele automatizate contra distrugerii accidentale sau neautorizate, sau pierderii accidentale cât și contra accesului, modificării sau difuzării neautorizate.

Articolul 8

Garanțiile suplimentare pentru persoanele vizate

- Orice persoană trebuie să aibă posibilitatea:
- a.* de a cunoaște atât existența fișierului automatizat de date cu caracter personal, finalitățile sale principale, cât și identitatea, și reședința permanentă sau sediul principal al proprietarului fișierului;

b. de a obține într-un termen rezonabil și fără amânare sau cheltuieli excesive atât confirmarea existenței sau inexistenței, în fișierul automatizat, a datelor cu caracter personal ce o vizează, precum și comunicarea acestor informații într-o formă inteligibilă;

c. de a obține, în caz de necesitate, rectificarea sau ștergerea acestor date în cazul când pe parcursul prelucrării lor au fost încălcate dispozițiile dreptului intern care asigură efectul principiilor de bază enumerate în articolele 5 și 6 ale prezentei Convenții;

d. de a face recurs în cazul când nu i se răspunde la o cerere de confirmare sau, în caz de necesitate, de comunicare, de rectificare sau de ștergere a datelor, prevăzute de alineatele “b” și “c” ale prezentului articol.

Articolul 9

Excepțiile și restricțiile

1. Nu se admite nici o excepție de la prevederile articolelor 5, 6 și 8 ale prezentei Convenții, decât în limitele definite de prezentul articol.

2. Este posibilă derogarea de la dispozițiile articolelor 5, 6 și 8 ale prezentei Convenții în cazul când o astfel de derogare, prevăzută de legislația Părții, constituie o măsură necesară într-o societate democratică:

a) pentru apărarea securității Statului, siguranței publice, în interesul sistemului monetar al Statului sau represiunea infracțiunilor penale;

b) pentru protecția persoanei vizate și a drepturilor și libertăților altora.

3. Restricțiile în exercitarea drepturilor vizate în alineatele “b”, “c” și “d” ale articolului 8 pot fi prevăzute de lege referitor la fișierele automatizate ale datelor cu caracter personal utilizate în scopuri statistice ori cercetări științifice, evident, atunci când se încalcă drepturile la viața privată a persoanelor vizate.

Articolul 10

Sancțiunile și recursurile

Fiecare Parte se obligă să stabilească sancțiuni și recursuri adecvate vizând încălcările dispozițiilor dreptului intern care fac efective principiile de bază pentru protejarea datelor enumerate în prezentul capitol.

Articolul 11

Protecția suplimentară

Nici una din dispozițiile prezentului capitol nu va fi interpretată drept o limitare sau o încălcare a dreptului fiecărei Părți de a acorda persoanelor vizate o protecție mai mare decât cea prevăzută de prezenta Convenție.

CAPITOLUL III FLUXURILE TRANSFRONTIERE DE DATE

Articolul 12

Fluxurile transfrontiere de date cu caracter personal și dreptul intern

1. Dispozițiile următoare se aplică în cazul transferului peste frontierele naționale, indiferent de suportul utilizat, a datelor cu caracter personal, care constituie obiectul prelucrărilor automatizate ori acumulate în scopul de a le supune unei astfel de prelucrări.

2. O Parte nu poate, avînd drept scop unic protecția vieții private, să interzică sau să supună unei autorizații speciale fluxurile transfrontiere de date cu caracter personal destinate teritoriului unei alte Părți.

3. Cu toate acestea fiecare Parte poate deroga de la dispozițiile alineatului 2:

a) în măsura în care legislația sa prevede o reglementare specifică pentru unele categorii de date cu caracter personal sau de fișiere automatizate de date cu caracter personal, în dependență de caracterul acestor date sau fișiere, excepție fiind cazul cînd regulamentul altei Părți prezintă măsuri echivalente de protecție;

b) în cazul cînd transferul este efectuat de pe teritoriul său spre teritoriul unui alt Stat non contractant via teritoriul altei Părți, pentru a evita ca un astfel de transfer să neglijeze legislația Părții menționate la începutul prezentului alineat.

CAPITOLUL IV AJUTORUL RECIPROC

Articolul 13 – Cooperarea între Părți

1. Părțile se obligă să-și acorde sprijin reciproc pentru implementarea prezentei Convenții:

2. În acest scop:

a) fiecare Parte desemnează una sau mai multe autorități a căror denumire și adresă le comunică Secretarului General al Consiliului Europei;

b) fiecare Parte care a desemnat mai multe autorități indică în comunicatul aministrat în alineatul precedent atribuțiile fiecărei autorități;

3. O autoritate desemnată de o Parte la cererea unei autorități numite de o altă Parte:

a) va furniza informații referitor la legislația sa și practica sa administrativă în domeniul protecției datelor;

b) va lua, în conformitate cu dreptul său intern și avînd drept scop unic protecția vieții private, toate măsurile adecvate pentru a furniza informații referitor la prelucrarea automatizată efectuată pe teritoriul său, cu excepția datelor cu caracter personal, care constituie obiectul acestei prelucrări.

Articolul 14

Asistența pentru persoanele vizate cu reședința permanentă în străinătate

1. Fiecare Parte acordă asistență oricărei persoane cu reședința în străinătate pentru ca această persoană să-și exercite drepturile prevăzute de legislația sa internă,

asigurând efectul principiilor enumerate în articolul 8 al prezentei Convenții.

2. Dacă o astfel de persoană are reședință pe teritoriul altei Părți, ea trebuie să aibă posibilitatea de a-și prezenta cererea prin intermediul unei autorități numite de această Parte.

3. Cererea de asistență trebuie să conțină toate indicațiile necesare, mai ales privitor la:

a. Numele, adresa și toate celelalte elemente necesare pentru identificarea solicitantului;

b. Fișierul automatizat de date cu caracter personal la care se referă cererea sau administratorul fișierului;

c. Scopul cererii.

Articolul 15

Garanțiile privitor la asistența prestată de autoritățile desemnate

1. O autoritate desemnată de o Parte, care a primit informații de la o autoritate desemnată de altă Parte, fie conform unei cereri de asistență, fie că răspunde la o cerere de asistență formulată de ea însăși nu va putea utiliza aceste informații în alte scopuri decât cele indicate în cererea de asistență.

2. Fiecare Parte va supraveghea ca persoanele care aparțin sau acționează în numele autorității desemnate să respecte secretul sau confidențialitatea acestei informații.

3. Nici într-un caz o autoritate desemnată nu va fi autorizată să formuleze, conform articolului 14, alineatul 2, o cerere de asistență în numele unei persoane cu reședința în străinătate, din propria inițiativă și fără consimțământul acestei persoane.

Articolul 16

Respingerea cererilor de asistență

O autoritate desemnată, care a primit o cerere de asistență conform articolelor 13 sau 14 ale prezentei Convenții nu poate refuza să o execute decât dacă:

a) cererea este incompatibilă cu atribuțiile în domeniul protecției datelor a autorităților împuternicite să răspundă;

b) cererea nu corespunde dispozițiilor prezentei Convenții;

c) executarea cererii va fi incompatibilă cu suveranitatea, securitatea sau ordinea publică a Părții care a desemnat autoritatea, sau cu drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor subordonate jurisdicției acestei Părți.

Articolul 17

Cheltuielile și procedurile de asistență

1. Ajutorul reciproc pe care Părțile și-l acordă conform articolului 13, cât și asistența acordată persoanelor în străinătate conform articolului 14 nu va implica achitarea cheltuielilor și taxelor, cu excepția celor aferente experților și translatorilor. Aceste cheltuieli și taxe vor fi pe seama Părții care a numit autoritatea ce a depus cererea de asistență.

2. Persoana implicată nu poate fi obligată să plătească, în legătură cu demersurile

întreprinse de sine stătător pe teritoriul altei Părți, alte cheltuieli și taxe decât cele cerute de la persoanele care au reședința pe teritoriul acestei Părți.

3. Alte modalități referitoare la asistența vizînd în mod special formele și procedurile cît și limbile vorbite vor fi stabilite direct între Părțile respective.

Capitolul V **COMITETUL CONSULTATIV**

Articolul 18

Componența comitetului

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții este format un comitet consultativ.

2. Fiecare Parte numește un reprezentant și un locțiitor în acest comitet. Orice Stat membru al Consiliului Europei, care nu este Parte a Convenției are dreptul de a fi reprezentat în comitet de un observator.

3. Comitetul consultativ poate, printr-o decizie unanimă, să invite orice Stat ce nu este membru al Consiliului Europei, și care nu este Parte a Convenției să participe prin intermediul unui observator la una din ședințele sale.

Articolul 19

Funcțiile comitetului

Comitetul consultativ:

- a. poate face propuneri pentru a facilita și a ameliora aplicarea Convenției;
- b. poate face propuneri de amendament la prezenta Convenție în conformitate cu articolul 21;
- c. formulează un aviz privind orice propunere de amendament la prezenta Convenție care-i este prezentat conform articolului 21;
- d. poate, la cererea unei Părți, să-și exprime părerea referitor la orice problemă de implementare a prezentei Convenții.

Articolul 20

Procedura

1. Comitetul consultativ este convocat de Secretarul General al Consiliului Europei. Prima sa reuniune are loc după 12 luni de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții. În continuare el se întrunește cel puțin o dată la doi ani și de fiecare dată cînd convocarea e cerută de cel puțin o treime din reprezentanții Părților.

2. Majoritatea reprezentanților Părților constituie cvorumul necesar pentru desfășurarea reuniunilor Comitetului consultativ.

3. La sfîrșitul fiecărei adunări comitetul consultativ prezintă Comitetului Miiștrilor al Consiliului Europei un raport asupra activității sale și asupra funcționării Convenției.

4. În limita dispozițiilor prezentei Convenții comitetul consultativ își stabilește regulamentul interior.

CAPITOLUL VI AMENDAMENTE

Articolul 21 Amendamente

1. Amendamente la prezenta Convenție pot fi propuse de o Parte, de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei sau de comitetul consultativ.
2. Orice propunere de amendament este comunicată de către Secretarul General al Consiliului Europei Statelor membre ale Consiliului Europei și fiecărui Stat membru care a aderat sau a fost invitat să adere la prezenta Convenție conform dispozițiilor articolului 23.
3. Pe lângă aceasta, orice amendament propus de o Parte ori de către Comitetul Miniștrilor este comunicat comitetului consultativ, care prezintă Comitetului Miniștrilor părerea sa referitor la amendamentul propus.
4. Comitetul Miniștrilor examinează amendamentul propus și orice aviz prezentat de către comitetul consultativ și-l poate aproba.
5. Textul oricărui amendament aprobat de către Comitetul Miniștrilor conform alineatului 4 al prezentului articol este transmis Părților spre acceptare.
6. Orice amendament aprobat conform alineatului 4 al prezentului articol va intra în vigoare în a treizecea zi după ce toate Părțile vor informa Secretarul General că ele l-au acceptat.

CAPITOLUL VII CLAUZELE FINALE

Articolul 22 Intrarea în vigoare

1. Prezenta Convenție este deschisă spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depozitate la Secretarul General al Consiliului Europei.
2. Prezenta Convenție va intra în vigoare din prima zi a lunii care urmează după o perioadă de trei luni din ziua când cinci State membre ale Consiliului Europei își vor exprima consimțământul lor de a fi legate prin Convenție conform dispozițiilor alineatului precedent.
3. Pentru orice Stat membru care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat de Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după perioada de trei luni din ziua depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 23 Aderarea Statelor nemembre

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții Comitetul Miniștrilor al

Consiliului Europei va putea invita orice Stat nemembru al Consiliului Europei să adere la prezenta Convenție printr-o hotărâre luată de majoritatea prevăzută în articolul 20.d al Statutului Consiliului Europei și unanim de reprezentanții Statelor contractante cu drept de participare în comitet.

2. Pentru orice Stat aderent Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii, care urmează după perioada de trei luni de la depozitarea instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 24

Clauza teritorială

1. Orice Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentelor sale de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare să indice teritoriul sau teritoriile asupra cărora se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice Stat poate în orice alt moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții asupra oricărui alt teritoriu indicat în declarație. Convenția va intra în vigoare referitor la aceste teritorii în prima zi a lunii care urmează după o perioadă de trei luni de la aprobarea declarației de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă în ceea ce privește orice teritoriu indicat în această declarație printr-o notă adresată Secretarului General. Retragera va avea efect din prima zi a lunii care urmează după o perioadă de șase luni după aprobarea notei de către Secretarul General.

Articolul 25

Rezerve

Nici o rezervă asupra dispozițiilor prezentei Convenții nu este admisă.

Articolul 26

Denunțarea

1. Orice Parte poate în orice moment să denunțe prezenta Convenție adresînd o notă Secretarului General al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va avea efect din prima zi a lunii care urmează după o perioadă de șase luni de la primirea notei de către Secretarul General.

Articolul 27

Notificare

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului și oricărui Stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a. orice nouă semnare,
- b. depozitarea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare,
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții conform articolelor sale 22, 23 și 24,
- d. orice alt act, notă sau comunicare care are legătură cu prezenta Convenție.

Alcătuită la Strasbourg, la 28 ianuarie 1981, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind în egală măsură autentice, într-un singur exemplar ce va fi depus în arhiva Consiliului European. Secretarul General al Consiliului European va transmite câte o copie, autenticată în modul corespunzător, fiecărui Stat membru al Consiliului European și oricărui stat invitat să adere la prezenta Convenție.

PROTOCOL ADIȚIONAL

LA CONVENȚIA PENTRU PROTECȚIA PERSOANELOR REFERITOR LA PRELUCRAREA AUTOMATIZATĂ A DATELOR CU CARACTER PERSONAL, CU PRIVIRE LA AUTORITĂȚILE DE CONTROL ȘI FLUXUL TRANSFRONTALIER AL DATELOR CU CARACTER PERSONAL*

PREAMBUL

Părțile acestui Protocol adițional al Convenției pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, deschisă pentru semnare la Strasbourg la 28 ianuarie 1981 (denumită în continuare „Convenție”),

Convinsă că autoritățile de control, care își exercită atribuțiile în independență completă, constituie un element de protecție efectivă a persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal;

Considerând importanța fluxului de informație între popoare;

Considerând că odată cu creșterea schimbului de date cu caracter personal în afara frontierelor naționale, este necesar de asigurat o protecție efectivă a drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale, în special, dreptul la viață privată, în legătură cu astfel de schimburi de date cu caracter personal,

Au convenit următoarele:

Articolul 1 - Autoritățile de control

1. Fiecare Parte va conferi uneia sau mai multor autorități responsabilitatea pentru asigurarea conformității cu măsurile prevăzute de legislația sa internă, care pun în vigoare principiile, stabilite în Capitolele 2 și 3 ale Convenției, precum și în acest Protocol.

2.(a) cu acest scop, autoritățile menționate mai sus, dețin, în special, drepturi de a investiga și interveni, precum și dreptul de a acționa în judecată sau de a aduce în atenția autorităților judiciare competente încălcările prevederilor din legislația internă care pune în aplicare principiile menționate în alin. 1 al art. 1 din acest Protocol.

(b) Fiecare autoritate de control dă curs reclamațiilor depuse de orice persoană cu privire la protecția drepturilor ei/lui și libertăților sale fundamentale cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal, ce țin de competența lor.

3. Autoritățile de control exercită atribuțiile sale în completă independență.

4. Deciziile autorităților de control, care sînt obiectul plîngerilor, pot fi atacate în fața unei curți de justiție.

* Încheiat la Strasbourg, la data de 08 noiembrie 2001.

5. În conformitate cu prevederile Capitolului IV și fără a încălca prevederile art. 13 al Convenției, autoritățile de control vor coopera între ele în măsura necesară îndeplinirii responsabilităților, în special, prin schimbul de orice informații utile.

Articolul 2 - Fluxul transfrontalier al datelor cu caracter personal către un destinatar, care nu este supus jurisdicției unei Părți la Convenție.

1. Fiecare Parte asigură că transferul datelor cu caracter personal către un destinatar supus jurisdicției unui stat sau organizație care nu este Parte la Convenție se poate efectua, numai dacă acel stat sau organizație asigură un nivel adecvat de protecție pentru transferul de date planificat.

2. Prin derogare de la alin. 1 al art. 2 din acest Protocol, fiecare Parte poate autoriza transferul de date cu caracter personal:

(a) dacă dreptul intern prevede acest lucru datorită :

- intereselor specifice ale subiectului de date, sau

- intereselor legitime care prevalează, în special, intereselor publice importante, sau

(b) dacă sînt asigurate garanții de protecție, care, în special, pot rezulta din clauze contractuale, de către persoana responsabilă de transfer și sînt considerate adecvate de autoritățile competente, conform legislației interne.

Articolul 3- Prevederile finale

1. Prevederile art. 1 și 2 ale acestui Protocol vor fi considerate de Părți ca articole adiționale la Convenție și toate prevederile Convenției vor fi aplicate corespunzător.

2. Acest Protocol va fi deschis pentru semnare de către Statele semnatare la Convenție. După aderarea la Convenție, în condițiile stipulate de aceasta, Comunitățile Europene pot semna acest Protocol. Prezentul Protocol va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un semnatar al Protocolului dat nu-l poate ratifica, accepta sau aproba fără să fi ratificat, acceptat sau aprobat, anterior sau simultan, Convenția sau să fi aderat la aceasta. Instrumentele ratificării, acceptării sau aprobării ale acestui Protocol vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

3. (a) Acest Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii, care urmează după expirarea perioadei de 3 luni după data cînd 5 dintre semnatarii săi și-au exprimat consimțămîntul să fie legați prin acest Protocol în conformitate cu prevederile din alin. 2, art. 3 al său.

(b) Pentru orice semnatar al acestui Protocol, care și-a exprimat ulterior consimțămîntul să fie legat prin acesta, Protocolul dat va intra în vigoare în prima zi a lunii, care urmează după expirarea perioadei de 3 luni, de la data depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare.

4 (a) După intrarea în vigoare a acestui Protocol, orice stat care a aderat la Convenție, va putea, de asemenea, adera la Protocol.

(b) Aderarea va fi efectuată prin depunerea la Secretarul General al Consiliului Europei a unui instrument de aderare, care va intra în vigoare în prima zi a lunii după expirarea perioadei de 3 luni de la data depunerii.

5 (a) Orice Parte poate oricînd denunța acest Protocol, printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei.

(b) O astfel de denunțare va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare după expirarea perioadei de 3 luni de la data primirii acestei notificări de către Secretarul General.

6 Secretarul General al Consiliului Europei va pune la cunoștința Statelor membre ale Consiliului Europei, Comunităților Europene și oricărui alt stat care a aderat la acest Protocol:

- a. orice semnare;
- b. depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare sau aprobare;
- c. orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol în conformitate cu art. 3 din acesta;
- d. orice alt document, notificare sau comunicare cu privire la acest Protocol.

În confirmarea căruia, subsemnații, fiind autorizați corespunzător, au semnat acest Protocol.

Încheiat la Strasbourg, la data de 08 noiembrie 2001, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi păstrat în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copiile autentificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei, Comunităților Europene și oricărui stat invitat să adere la această Convenție.

CONVENȚIA EUROPEANĂ ASUPRA TRANSFERĂRII PERSOANELOR CONDAMNATE*

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei Convenții**,

Considerînd că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi,

Dornice să dezvolte mai mult cooperarea internațională în materie penală,

Considerînd că această cooperare trebuie să servească intereselor unei bune administrări a justiției și să favorizeze reintegrarea socială a persoanelor condamnate,

Considerînd ca aceste obiective impun ca străinii, care sunt privați de libertate ca urmare a unei infracțiuni penale, să aibă posibilitatea de a-și ispăși condamnarea în mediul lor social de origine,

Considerînd că cel mai bun mijloc de a se ajunge la aceasta este de a-i transfera în propriile lor țări,

Au convenit următoarele:

ARTICOLUL 1

Definiții

În înțelesul prezentei Convenții, expresiile:

- a) *condamnare* desemnează orice pedeapsă sau măsură privativă de libertate, pronunțată de către un judecător pentru o durată limitată sau nedeterminată în temeiul unei infracțiuni penale;
- b) *hotărîre* desemnează o hotărîre judecătorească prin care se pronunță o condamnare;
- c) *statul de condamnare* desemnează statul unde a fost condamnată persoana care poate fi transferată sau care deja a fost transferată;
- d) *statul de executare* desemnează statul către care condamnatul poate fi transferat sau a fost deja transferat, în vederea executării condamnării sale.

ARTICOLUL 2

Principii generale

1. Părțile se angajează să-și acorde reciproc, în condițiile prevăzute prin prezenta Convenție, cooperarea cea mai largă posibil în materia transferării persoanelor condamnate.

2. O persoană condamnată pe teritoriul unei părți poate, în conformitate cu dispozițiile prezentei Convenții, să fie transferată pe teritoriul altei părți, pentru a executa aici condamnarea care i-a fost aplicată. În acest scop, ea își poate exprima, fie pe lângă statul de condamnare, fie pe lângă statul de executare, dorința de a fi transferată în temeiul prezentei Convenții.

* Adoptată la Strasbourg la 21 martie 1983.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 69-XV din 11 martie 2004. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 53 din 2 aprilie 2004.

3. Transferarea poate fi cerută fie de către statul de condamnare, fie de către statul de executare.

ARTICOLUL 3

Condițiile transferării

1. O transferare nu poate avea loc în termenii prezentei Convenții decât în condițiile următoare:

- a) condamnatul trebuie să fie resortisant al statului de executare;
- b) hotărîrea trebuie să fie definitivă;
- c) durata condamnării pe care cel condamnat o mai are încă de executat trebuie să fie de cel puțin 6 luni la data primirii cererii de transferare sau să fie nedeterminată;
- d) transferul este consimțit de către persoana condamnată sau, dacă în raport cu vârsta sau cu starea fizică ori mintală a acesteia unul dintre cele două state consideră necesar, de către reprezentantul persoanei;
- e) acțiunile sau omisiunile care au dat naștere condamnării trebuie să constituie o infracțiune penală în raport cu dreptul statului de executare sau ar trebui să constituie o astfel de infracțiune, dacă ar fi survenit pe teritoriul său; și
- f) statul de condamnare și statul de executare trebuie să se pună de acord asupra acestei transferări.

2. În cazuri excepționale, unele părți pot conveni o transferare chiar dacă durata condamnării pe care cel condamnat o are încă de executat este inferioară celei prevăzute la paragraful 1 c).

3. Orice stat poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să indice, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului European, că înțelege să excludă aplicarea vreuneia dintre procedurile prevăzute la art. 9 paragraful 1 a) și b) în relațiile sale cu celelalte părți.

4. Orice stat poate, în orice moment, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului European, să definească, în ceea ce-l privește, termenul *resortisant* în înțelesul prezentei Convenții.

ARTICOLUL 4

Obligația de a furniza informații

1. Orice condamnat căruia i se pot aplica prevederile prezentei Convenții trebuie să fie informat de către statul de condamnare despre conținutul exact al prezentei Convenții.

2. Dacă condamnatul și-a exprimat, pe lângă statul de condamnare, dorința de a fi transferat în temeiul prezentei Convenții, acest stat trebuie să informeze despre aceasta statul de executare cât mai curînd posibil, după rămînerea definitivă a hotărîrii.

3. Informațiile trebuie să cuprindă:

- a) numele, data și locul nașterii condamnatului;
- b) dacă este cazul, adresa sa în statul de executare;
- c) o prezentare a faptelor care au atras condamnarea;

d) natura, durata și data începerii executării condamnării.

4. Dacă condamnatul și-a exprimat, pe lângă statul de executare, dorința de a fi transferat în temeiul prezentei Convenții, statul de condamnare comunică acestui stat, la cererea sa, informațiile prevăzute la paragraful 3 de mai sus.

5. Condamnatul trebuie să fie informat în scris despre orice demers întreprins de către statul de condamnare sau de către statul de executare în aplicarea paragrafelor precedente, ca și despre orice hotărâre luată de către vreunul dintre cele două state cu privire la o cerere de transferare.

ARTICOLUL 5

Cereri și răspunsuri

1. Cererile de transferare și răspunsurile trebuie formulate în scris.

2. Aceste cereri trebuie să fie adresate de către Ministerul de Justiție al statului solicitant Ministerului de Justiție al statului solicitat. Răspunsurile trebuie comunicate pe aceleași căi.

3. Orice parte poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să indice faptul că ea va utiliza alte căi de comunicare.

4. Statul solicitat trebuie să informeze statul solicitant, în cel mai scurt timp, despre hotărârea sa de a accepta sau de a refuza transferarea cerută.

ARTICOLUL 6

Înscrisurile ajutătoare

1. Statul de executare trebuie, la cererea statului de condamnare, să furnizeze acestuia din urmă:

a) un document sau o declarație care să indice că persoana condamnată este resortisant al aceluși stat;

b) o copie de pe dispozițiile legale ale statului de executare din care să rezulte că acțiunile sau omisiunile care au dat loc condamnării în statul de condamnare constituie o infracțiune penală în raport cu dreptul statului de executare sau ar constitui o astfel de infracțiune, dacă ele ar surveni pe teritoriul său;

c) o declarație conținând informațiile prevăzute la art. 9 paragraful 2.

2. Dacă se cere o transferare, statul de condamnare trebuie să furnizeze statului de executare următoarele documente, cu excepția cazului în care unul sau celălalt dintre cele două state ar fi indicat deja că el nu și-ar da acordul la transferare:

a) o copie, certificată pentru conformitate, de pe hotărâre și de pe dispozițiile legale aplicabile;

b) indicarea duratei condamnării deja executate, inclusiv informații asupra oricărei detenții provizorii, reduceri a pedepsei sau altui act privind executarea condamnării;

c) o declarație constatînd consimțămîntul la transferare, așa cum se prevede în art. 3 paragraful 1 d);

d) de fiecare dată cînd va fi cazul, orice raport medical sau social despre condamnat, orice informație asupra tratamentului său în statul de condamnare și orice recomandare pentru continuarea tratamentului său în statul de executare.

3. Statul de condamnare și statul de executare pot, atît unul cît și celălalt, să solicite primirea oricărui dintre documentele sau declarațiile prevăzute la paragrafele 1 și 2 de mai sus, înainte de a face o cerere de transferare. sau de a lua hotărîrea de acceptare sau de refuzare a transferării.

ARTICOLUL 7

Consimțămînt și verificare

1. Statul de condamnare va proceda în așa fel încît persoana care trebuie să-și dea consimțămîntul la transferare în temeiul art. 3 paragraful 1 d) să o facă de bunăvoie și în deplină cunoștință de consecințele juridice care decurg din aceasta. Procedura de urmat cu privire la aceasta va fi guvernată de legea statului de condamnare.

2. Statul de condamnare trebuie să dea statului de executare posibilitatea să verifice, prin intermediul unui consul sau al altui funcționar desemnat de acord cu statul de executare, că acest consimțămînt a fost dat în condițiile prevăzute în paragraful precedent.

ARTICOLUL 8

Consecințele transferării pentru statul de condamnare

1. Preluarea în sarcină a condamnatului de către autoritățile statului de executare are drept efect suspendarea executării condamnării în statul de condamnare.

2. Statul de condamnare nu mai poate executa condamnarea atunci cînd statul de executare consideră executarea condamnării ca fiind terminată.

ARTICOLUL 9

Consecințele transferării pentru statul de executare

1. Autoritățile competente ale statului de executare sunt datoare:

a) fie să continue executarea condamnării imediat sau în baza unei hotărîri judiciare sau administrative, în condițiile enunțate la art. 10;

b) fie să schimbe condamnarea, printr-o hotărîre a acestui stat, dată într-o procedură judiciară sau administrativă, înlocuind astfel sancțiunea aplicată în statul de condamnare printr-o sancțiune prevăzută de legislația statului de executare pentru aceeași infracțiune, în condițiile enunțate la art. 11.

2. Statul de executare trebuie, dacă cererea i-a fost făcută, să indice statului de condamnare, înainte de transferarea persoanei condamnate, care anume dintre aceste proceduri o va urma.

3. Executarea condamnării este guvernată de legea statului de executare și acest stat este singurul competent pentru a lua toate hotărîrile corespunzătoare.

4. Orice stat al cărui drept intern împiedică să fie folosită vreuna dintre procedurile prevăzute la paragraful 1 pentru a se executa măsurile al căror obiect îl formează, pe teritoriul unei alte părți, persoane care, ținînd seama de starea lor mintală, au fost declarate penalmente iresponsabile pentru săvîrșirea unei infracțiuni, și care este dispus să ia în sarcină aceste persoane în vederea continuării tratamentului lor, poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să indice procedurile pe care înțelege să le urmeze în aceste cazuri.

ARTICOLUL 10

Continuarea executării

1. În caz de continuare a executării, statul de executare este legat de natura juridică și durata sancțiunii așa cum rezultă ele din condamnare.

2. Totuși, dacă natura sau durata acestei sancțiuni este incompatibilă cu legislația statului de executare, sau dacă legislația acestui stat o impune, statul de executare poate, prin hotărâre judiciară sau administrativă, să adapteze această sancțiune la pedeapsa ori măsura prevăzută de propria sa lege pentru infracțiuni de aceeași natură. Această pedeapsă sau măsură corespunde, atât cât este posibil, în ceea ce privește natura sa, celei aplicate prin condamnarea de executat. Ea nu poate să agraveze prin natura sau durata sa sancțiunea pronunțată în statul de condamnare, nici să depășească maximumul prevăzut prin legea statului de executare.

ARTICOLUL 11

Schimbarea condamnării

1. În cazul schimbării condamnării, se aplică procedura prevăzută de legislația statului de executare. Din momentul schimbării, autoritatea competentă:

a) va fi legată de constatarea faptelor în măsura în care aceasta figurează în mod explicit sau implicit în hotărârea pronunțată în statul de condamnare;

b) nu va putea schimba o sancțiune privativă de libertate printr-o sancțiune pecuniară;

c) va deduce integral din pedeapsă perioada de privațiune de libertate deja executată de către condamnat; și

d) nu va agrava situația penală a condamnatului și nu va fi ținută de limita inferioară a sancțiunii eventual prevăzute de legislația statului de condamnare pentru infracțiunea sau infracțiunile săvârșite.

2. Atunci când procedura de schimbare are loc după transferarea persoanei condamnate, statul de executare va menține acea persoană în detenție sau va lua alte măsuri în scopul de a asigura prezența ei în statul de executare pînă la finalizarea acestei proceduri.

ARTICOLUL 12

Grațierea, amnistia, comutarea

Fiecare parte poate acorda grațierea, amnistia sau comutarea pedepsei în conformitate cu Constituția sa sau cu celelalte reglementări juridice ale sale.

ARTICOLUL 13

Revizuirea hotărîrii

Numai statul de condamnare are dreptul de a statua asupra oricărei forme de recurs vizînd revizuirea hotărîrii.

ARTICOLUL 14

Încetarea executării

Statul de executare trebuie să pună capăt executării condamnării de îndată ce a fost informat de către statul de condamnare despre orice hotărâre sau măsură care are ca efect înlăturarea caracterului executoriu al condamnării.

ARTICOLUL 15

Informații privind executarea

Statul de executare va furniza informații statului de condamnare în ce privește executarea condamnării:

- a) atunci când consideră încheiată executarea condamnării;
 - b) în cazul în care condamnatul evadează înainte ca executarea condamnării să fi luat sfârșit;
- sau
- c) dacă statul de condamnare îi solicită un raport special.

ARTICOLUL 16

Tranzitul

1. O parte trebuie, în conformitate cu propria sa legislație, să consimtă la o cerere de tranzit al unui condamnat pe teritoriul său, dacă cererea a fost formulată de către o altă parte care ea însăși s-a înțeles cu o altă parte sau cu un stat terț asupra transferării unui condamnat spre sau dinspre teritoriul său.

2. O parte poate refuza să acorde tranzitul:

- a) dacă condamnatul este unul dintre resortisanții săi;
- sau

- b) dacă infracțiunea care a dat loc la condamnare nu constituie infracțiune conform legislației sale.

3. Cererile de tranzit și răspunsurile trebuie comunicate pe căile menționate prin dispozițiile art. 5 paragrafele 2 și 3.

4. O parte poate consimți la o cerere de tranzit al unui condamnat pe teritoriul său, formulată de către un stat terț, dacă acesta din urmă a convenit cu o altă parte asupra transferării spre sau dinspre teritoriul său.

5. Partea căreia îi este cerută tranzitarea poate menține condamnatul în detenție pe perioada strict necesară tranzitării teritoriului ei.

6. Partea solicitată să acorde tranzitul poate fi invitată să dea asigurarea că persoana condamnată nu va fi nici urmărită, nici deținută, sub rezerva aplicării paragrafului precedent, nici supusă vreunei alte restricții a libertății sale individuale pe teritoriul statului de tranzit, pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul statului de condamnare.

7. Nici o cerere de tranzit nu este necesară, dacă se folosește calea aeriană pe deasupra teritoriului unei părți și nu este prevăzută nici o aterizare. Cu toate acestea, fiecare stat poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului European, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de

acceptare, de aprobare sau de aderare, să pretindă a-i fi notificată orice tranzitare pe deasupra teritoriului său.

ARTICOLUL 17

Limbile folosite și cheltuielile

1. Informațiile, în temeiul art. 4 paragrafele 2—4, trebuie să fie făcute în limba părții căreia îi sunt adresate sau în una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei.

2. Sub rezerva paragrafului 3 de mai jos, nici o traducere a cererilor de transferare sau a documentelor ajutoare acestora nu este necesară.

3. Orice stat poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să pretindă ca cererile de transferare și înscrisurile ajutoare să fie însoțite de o traducere în limba proprie sau într-una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei, ori în aceea dintre aceste limbi pe care el o va indica. El poate, cu această ocazie, să declare că este dispus să accepte traduceri în orice altă limbă în plus față de limba oficială sau de limbile oficiale ale Consiliului Europei.

4. În afara excepției prevăzute la art. 6 paragraful 2 a), documentele transmise în aplicarea prezentei Convenții nu au nevoie să fie certificate.

5. Cheltuielile ocazionate de aplicarea prezentei Convenții sunt în sarcina statului de executare, cu excepția cheltuielilor ocazionate exclusiv pe teritoriul statului de condamnare.

ARTICOLUL 18

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezenta Convenție este deschisă semnării statelor membre ale Consiliului Europei și statelor nemembre care au participat la elaborarea ei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data la care trei state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Convenție, conform dispozițiilor paragrafului 1.

3. Pentru orice stat semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL 19

Aderarea statelor membre

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea, după ce va fi consultat statele contractante, să invite orice stat nemembru al Consiliului și care nu este menționat în art. 18 paragraful 1

să adere la prezenta Convenție, printr-o hotărîre luată cu majoritatea prevăzută în art. 20 lit. d) al Statutului Consiliului Europei și cu unanimitatea reprezentanților statelor contractante avînd dreptul să ocupe un loc în comitet.

2. Pentru orice stat aderant, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data depunerii instrumentului de aderare pe lîngî Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 20

Aplicarea teritorială

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se vor aplica prevederile prezentei Convenții.

2. Orice stat poate, în orice alt moment următor, printr-o declarație adresată Secretarului general al

Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data primirii declarației de către Secretarul general.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retragera va produce efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 21

Aplicarea în timp

Prezenta Convenție se va aplica executării condamnărilor pronunțate fie înainte, fie după intrarea sa în vigoare.

ARTICOLUL 22

Raporturile cu alte Convenții și Acorduri

1. Prezenta Convenție nu va aduce atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din tratatele de extrădare și din alte tratate de cooperare internațională în materie penală, care prevăd transferarea deținuților în scop de confruntare sau de depunere de mărturie.

2. Atunci cînd două sau mai multe părți au încheiat sau vor încheia un acord sau un tratat asupra transferării condamnaților, ori atunci cînd au stabilit sau vor stabili în alt mod relațiile lor în acest domeniu, ele vor avea facultatea să aplice sus-menționatul acord, tratat sau aranjament în locul prezentei Convenții.

3. Prezenta Convenție nu va aduce atingere dreptului statelor care sunt părți la Convenția europeană asupra recunoașterii internaționale a hotărîrilor represive de a încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale privind problemele reglementate prin această Convenție, pentru a-i completa dispozițiile sau pentru a facilita aplicarea principiilor din care ea se inspiră.

4. Dacă o cerere de transferare cade în domeniul de aplicare al prezentei Convenții și al Convenției europene asupra recunoașterii internaționale a hotărârilor repressive sau al vreunui alt acord sau tratat asupra transferării condamnaților, statul solicitant trebuie, atunci când formulează cererea, să precizeze în temeiul cărui instrument este formulată cererea.

ARTICOLUL 23

Reglementarea amiabilă

Comitetul european pentru problemele criminale va urmări aplicarea prezentei Convenții și va facilita, la nevoie, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți de aplicare.

ARTICOLUL 24

Denunțarea

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție, adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului European.
2. Denunțarea va produce efecte din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data primirii notificării de către Secretarul general.
3. Cu toate acestea, prezenta Convenție va continua să se aplice executării condamnărilor persoanelor transferate în conformitate cu sus-menționata Convenție, înainte ca denunțarea să-și producă efectul.

ARTICOLUL 25

Notificări

Secretarul general al Consiliului European va notifica statelor membre ale Consiliului European, statelor nemembre care au participat la elaborarea prezentei Convenții, precum și oricărui alt stat care a aderat la aceasta:

- a) orice semnătură;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu art. 18 paragraful 2 și 3, art. 19 paragraful 2 și art. 20 paragrafele 2 și 3;
- d) orice alt act, declarație, notificare sau comunicare avînd legătură cu prezenta Convenție.

Drept pentru care, subsemnatele, fiind special autorizate în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Adoptată la Strasbourg la 21 martie 1983, în limbile franceză și engleză, cele două texte avînd valoare egală, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului European. Secretarul general al Consiliului European va transmite copii de pe aceste texte, conforme cu originalul, fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului European, statelor nemembre care au participat la elaborarea prezentei Convenții și oricărui stat invitat să adere la aceasta.

PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA ASUPRA TRANSFERĂRII PERSOANELOR CONDAMNATE*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentului Protocol**,

Dornice să faciliteze aplicarea Convenției europene asupra transferării persoanelor condamnate, care a fost deschisă spre semnare la Strasbourg la 21 martie 1983 (denumită în continuare *Convenție*), și, în special, să urmărească obiectivele enunțate de a servi intereselor unei bune administrări a justiției și de a favoriza reinsertia socială a persoanelor condamnate,

Conștiente de faptul că numeroase state nu își pot extrăda proprii cetățeni,

Considerînd că este de dorit completarea Convenției în anumite privințe,

Au convenit următoarele:

ARTICOLUL 1

Dispoziții generale

1. Termenii și expresiile folosite în prezentul Protocol trebuie interpretate în sensul Convenției.

2. Dispozițiile Convenției sunt aplicabile în măsura în care sunt compatibile cu prevederile prezentului protocol.

ARTICOLUL 2

Persoanele evadate din statul de condamnare

1. Atunci cînd un cetățean al uneia dintre părți, față de care o hotărîre de condamnare definitivă a fost pronunțată pe teritoriul unei alte părți, vizează să se sustragă executării sau urmării executării condamnării în statul de condamnare, refugiindu-se pe teritoriul primei părți înainte de a-și fi executat condamnarea, statul de condamnare poate să adreseze primei părți o cerere prin care să îl solicite ca aceasta să se ocupe de executarea condamnării.

2. Partea solicitată poate, la cererea părții solicitante, înainte de primirea documentelor în sprijinul cererii sau în așteptarea hotărîrii privind cererea, să procedeze la arestarea persoanei condamnate sau să ia orice altă măsură corespunzătoare, menită să asigure că aceasta nu îi va părăsi teritoriul. Orice cerere în acest sens va fi însoțită de informațiile menționate în paragraful 3 al art. 4 din Convenție. Arestarea, cu acest titlu, a persoanei condamnate nu poate duce la agravarea situației sale penale.

3. Transferul executării condamnării nu necesită consimțămîntul persoanei condamnate.

* Adoptat la Strasbourg la 18 decembrie 1997.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 70-XV din 11 martie 2004. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 53 din 2 aprilie 2004.

ARTICOLUL 3

Persoane condamnate cărora li s-a aplicat măsura expulzării sau aceea a conducerii la frontieră

1. Statul de executare poate, la cererea statului de condamnare, sub rezerva aplicării prevederilor acestui articol, să își dea acordul pentru transferarea unei persoane condamnate fără consimțământul acesteia din urmă; atunci când condamnarea pronunțată împotriva acesteia sau o hotărîre administrativă luată ca urmare a acestei condamnări conține o măsură de expulzare ori de conducere la frontieră sau orice altă măsură, în virtutea căreia acestei persoane, o dată pusă în libertate, nu îi va mai fi permis să rămîină pe teritoriul statului de condamnare.

2. Statul de executare nu își va da acordul în scopul paragrafului 1 decît după ce a luat în considerare avizul persoanei condamnate.

3. În scopul aplicării acestui articol statul de condamnare pune la dispoziție statului de executare:

a) o declarație conținînd avizul persoanei condamnate, în privința transferării sale prevăzute; și

b) o copie de pe măsura de expulzare ori de conducere la frontieră sau de pe orice altă măsură, în baza căreia persoanei condamnate, o dată pusă în libertate, nu îi va mai fi permisă șederea pe teritoriul statului de condamnare.

4. Orice persoană care a fost transferată în urma aplicării prevederilor acestui articol nu va fi nici urmărită, nici judecată și nici deținută în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță, nici nu va fi supusă oricărei alte îngrădiri a libertății sale individuale pentru un fapt oarecare anterior transferării, altul decît cel care a motivat condamnarea în curs de executare, cu excepția următoarelor cazuri:

a) cînd statul de condamnare o autorizează, o cerere va fi prezentată în acest scop, însoțită de actele doveditoare și de un proces-verbal judiciar, în care sunt consemnate declarațiile condamnatului; această autorizare va fi acordată atunci cînd infracțiunea pentru care a fost cerută ar atrage ea însăși extrădarea potrivit legislației statului de condamnare sau dacă extrădarea ar fi exclusă numai din cauza cuantumului pedepsei;

b) cînd persoana condamnată care a avut posibilitatea să părăsească teritoriul statului de executare nu a făcut acest lucru în termen de 45 de zile de la eliberarea sa definitivă sau cînd s-a reîntors pe teritoriul acestui stat după ce îl părăsise.

5. Statul de executare poate să ia măsurile necesare în conformitate cu legislația sa internă, inclusiv recurgerea la o procedură în lipsă în vederea întreruperii prescripției, dacă aceste măsuri nu contravin prevederilor paragrafului 4 al prezentului articol.

6. Orice stat contractant poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să arate că nu va lua în sarcină executarea condamnărilor în condițiile enunțate de prezentul articol.

ARTICOLUL 4

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului

Europei și altor state semnatare ale Convenției. El va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării. Un semnatar nu poate ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să fi ratificat, acceptat sau aprobat, simultan sau anterior, Convenția. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii celui de-al treilea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. Pentru orice stat semnatar care va depune ulterior instrumentul său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, Protocolul va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii.

ARTICOLUL 5

Aderarea

1. Orice stat nemembru care a aderat la Convenție va putea să adere la prezentul Protocol după intrarea lui în vigoare.

2. Pentru orice stat aderant Protocolul va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului de aderare.

ARTICOLUL 6

Aplicare teritorială

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare ori de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se aplică prevederile prezentului Protocol.

2. Orice stat contractant poate, în orice alt moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentului Protocol la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Protocolul va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii declarației de către Secretarul general.

3. Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retragera va produce efecte în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 7

Aplicare în timp

Prezentul Protocol se va aplica executării condamnărilor pronunțate fie înainte, fie după intrarea sa în vigoare.

ARTICOLUL 8

Denunțare

1. Orice stat contractant poate, în orice moment, să denunțe prezentul Protocol, adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va produce efecte din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

3. Cu toate acestea prezentul Protocol va continua să se aplice executării condamnărilor persoanelor transferate, în conformitate cu prevederile Convenției sau ale prezentului Protocol, înainte ca denunțarea să producă efecte.

4. Denunțarea Convenției atrage deplin drept pe cea a prezentului Protocol.

ARTICOLUL 9

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, tuturor semnatarilor, tuturor părților și oricărui alt stat care a fost invitat să adere la Convenție:

a) orice semnătură;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului Protocol în conformitate cu art. 4 și 5;

d) orice alt act, declarație, rectificare sau comunicare având legătură cu prezentul Protocol.

Drept care, subsemnații, fiind special autorizați în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Adoptat la Strasbourg la 18 decembrie 1997, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii de pe aceste texte, conforme cu originalul, fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei, altor state semnatare ale Convenției și oricărui stat invitat să adere la aceasta.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PRIVIND VIOLENȚA ȘI IEȘIRILE NECONTROLATE ALE SPECTATORILOR CU OCAZIA MANIFESTĂRILOR SPORTIVE, ÎN SPECIAL LA MECIURILE DE FOTBAL*

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state participante la Convenția culturală europeană, semnatare ale prezentei Convenții,

Considerînd că obiectivul Consiliului Europei este de a realiza o mai strînsă legătură între membrii săi,

Preocupate de violența și de ieșirile necontrolate ale spectatorilor în timpul manifestărilor sportive, în special cu ocazia meciurilor de fotbal, și de consecințele care decurg din aceasta,

Conștiente de faptul că această problemă amenință principiile consacrate prin Hotărîrea (76) 41 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, cunoscută drept Carta europeană a sportului pentru toți,

Subliniînd importanta contribuție adusă de sport, în general, la buna înțelegere internațională și, în special, datorită frecvenței lor, de meciurile de fotbal organizate între echipele naționale și locale ale statelor europene,

Considerînd că atât autoritățile publice, cît și organizațiile sportive independente au responsabilități distincte și totuși complementare în lupta împotriva violenței și manifestărilor nesportive ale spectatorilor,

Ținînd seama și de faptul că și organizațiile sportive au responsabilități în ceea ce privește securitatea și, ca atare, ele trebuie să asigure buna desfășurare a manifestărilor pe care le organizează; considerînd, de asemenea, că, în vederea realizării acestui scop, aceste autorități și organizații trebuie să-și unească eforturile la toate nivelurile corespunzătoare,

Considerînd că violența reprezintă un fenomen social actual, de mare amploare, ale cărui origini sunt, în esență, străine de sport și că sportul este adesea terenul unor explozii de violență,

Hotărîte să coopereze și să întreprindă acțiuni comune în scopul prevenirii și stăpînirii violenței și impulsivității spectatorilor cu ocazia manifestărilor sportive,

Au convenit cele ce urmează:

ARTICOLUL 1

Scopul Convenției

1. În vederea prevenirii și stăpînirii violenței și ieșirilor nesportive ale spectatorilor cu ocazia meciurilor de fotbal, părțile se angajează ca, în limitele prevederilor lor constituționale respective, să ia toate măsurile necesare pentru a da curs dispozițiilor prezentei Convenții.

2. Părțile extind aplicarea dispozițiilor prezentei Convenții și asupra altor sporturi și manifestări sportive, susceptibile să genereze violențe sau ieșiri necontrolate din partea spectatorilor, luînd în considerare exigențele specifice ridicate de aceste manifestări.

* Adoptată la Strasbourg la 19 august 1985. A intrat în vigoare la 1 noiembrie 1985.

ARTICOLUL 2

Coordonarea pe plan intern

Părțile vor coordona politica și acțiunile întreprinse de ministerele lor și de alte organisme împotriva violenței și ieșirilor necontrolate ale spectatorilor, prin stabilirea, atunci când este cazul, a unor organe coordonatoare.

ARTICOLUL 3

Măsuri

1. Părțile se angajează să asigure elaborarea și aplicarea măsurilor destinate să prevină și să controleze violența și ieșirile impulsive ale spectatorilor, în special:

- a) asigurându-se că au fost mobilizate suficiente servicii de ordine pentru a face față manifestărilor de violență și ieșirilor necontrolate atât pe stadioane, cât și în imediata lor apropiere, precum și de-a lungul arterelor de circulație folosite de spectatori;
- b) facilitând o strânsă cooperare și un schimb de informații adecvat între forțele de poliție din diferite localități interesate sau care pot fi interesate;
- c) aplicând sau, la nevoie, adoptând o legislație care să prevadă că persoanele recunoscute drept vinovate de acte de violență sau de ieșire impulsivă trebuie să suporte pedepse sau, dacă este cazul măsuri administrative corespunzătoare.

2. Părțile se angajează să încurajeze organizarea responsabilă și buna comportare a cluburilor de suporteri, precum și numirea în cadrul lor a unor agenți însărcinați să faciliteze controlul și informarea spectatorilor cu ocazia meciurilor și să însoțească grupurile de suporteri care se deplasează la meciuri jucate peste hotare.

3. În măsura în care este posibil, în colaborare cu cluburile și agențiile de voiaj, părțile susțin și coordonează deplasarea organizată de la locul de origine a suporterilor, în scopul împiedicării deplasării la meciuri a persoanelor considerate turbulente.

4. În cazul în care exploziile de violență și ieșirile necontrolate ale spectatorilor sunt previzibile, părțile vor avea grijă, dacă este necesar, prin introducerea unei legislații adecvate conținând sancțiuni sau alte măsuri potrivite, ca organizațiile sportive, precum și, dacă este cazul, proprietarii stadioanelor și autoritățile publice, în baza competențelor stabilite de legislația internă, să dea dispoziții concrete în vecinătatea stadioanelor și în interiorul lor, cu scopul de a preveni sau de a stăpâni această violență sau aceste manifestări necontrolate, și în special:

- a) să procedeze astfel încât proiectarea și structura stadioanelor să garanteze securitatea spectatorilor, să nu favorizeze violența în rîndurile acestora, să permită un control eficient al mulțimii, să fie prevăzute cu bariere sau împrejmuiri adecvate și să permită intervenția serviciilor de prim ajutor și a forțelor de ordine;
- b) să separe cu eficiență grupurile de suporteri rivali, rezervînd tribune speciale grupurilor de suporteri vizitatori, atunci când intrarea acestora este permisă;
- c) să asigure această separare prin controlul riguros al vînzării билетelor și prin luarea unor măsuri preventive speciale înaintea începerii meciului;
- d) să fie excluse de pe stadioane și de la meciuri sau, în măsura în care juridic este posibil, să fie interzis accesul în cadrul acestora al tuturor persoanelor cunoscute ca turbulente sau potențial turbulente, precum și al tuturor persoanelor aflate sub influența alcoolului sau a drogurilor;

e) să doteze stadioanele cu un sistem eficient de comunicare cu publicul, avîndu-se grijă ca acest sistem să fie bine folosit; să difuzeze programe ale meciurilor și prospecte, astfel încît spectatorii să fie invitați să respecte ordinea și să aibă o comportare corectă;

f) să interzică introducerea băuturilor alcoolice pe stadioane, să restrîngă și, eventual, să interzică orice distribuire a băuturilor alcoolizate în incinta stadioanelor și să se asigure că toate băuturile disponibile sunt îmbuteliate în recipiente nepericuloase;

g) să asigure controale avînd ca scop împiedicarea spectatorilor de a introduce în incinta stadioanelor obiecte care pot conduce la producerea actelor de violență (focuri de artificii sau alte obiecte similare);

h) să se asigure că, înaintea meciurilor, agenții de legătură colaborează cu autoritățile interesate în ceea ce privește dispozițiile care trebuie adoptate în vederea controlului asupra mulțimii, astfel încît, printr-o acțiune organizată în comun, să fie aplicate regulamentele corespunzătoare.

5. Conștiente fiind de importanța mijloacelor de comunicare în masă, părțile vor lua măsuri în timpul manifestărilor sportive, promovînd idealul sportiv prin campanii educative și prin alte mijloace, susținînd noțiunea de fair play, în special în rîndul tinerilor, tocmai pentru a favoriza respectul mutual atît în rîndul spectatorilor, cît și în rîndul sportivilor și pentru a încuraja o participare mai activă în sport.

ARTICOLUL 4

Cooperarea internațională

1. Părțile vor coopera strîns în ceea ce privește problematica Convenției și vor încuraja o cooperare similară între autoritățile sportive naționale interesate, atunci cînd aceasta este una corespunzătoare.

2. Înaintea meciurilor sau turneelor internaționale dintre cluburi sau echipe reprezentative, părțile interesate își invită autoritățile competente, în special organizațiile sportive, să identifice meciurile cu ocazia cărora s-ar putea produce acte de violență sau ar putea avea loc ieșiri necontrolate din partea spectatorilor.

Dacă se identifică un asemenea tip de meci, autoritățile competente ale țării gazdă iau măsurile necesare în vederea unei organizări comune. Această organizare comună se va iniția imediat ce este posibil, ea trebuind să aibă loc cu cel puțin două săptămîni înainte de data meciului, incluzînd dispozițiile, măsurile preventive care trebuie luate înaintea, în timpul și după meciul respectiv și, dacă este cazul, măsuri complementare celor prevăzute de prezenta Convenție.

ARTICOLUL 5

Identificarea și tratamentul la care sunt supuși contravenienții

1. Respectînd procedurile legale existente și izvorîte din principiul independenței autorității judecătorești, părțile au grijă să se asigure că spectatorii care comit acte de violență sau alte acte condamnabile sunt identificați și sancționați conform legii.

2. Dacă este nevoie, îndeosebi în cazul spectatorilor vizitatori, în conformitate cu acordurile internaționale în vigoare, părțile se preocupă:

a) să transmită procedurile intentate persoanelor arestate ca urmare a unor acte de violență sau a altor acte condamnabile, comise cu ocazia manifestărilor sportive, în țara de reședință a acestor persoane;

b) să ceară extrădararea persoanelor bănuite de acte de violență sau de alte acte condamnabile, comise cu ocazia manifestărilor sportive;

c) să transfere persoanele care se fac vinovate de violență sau de alte acte condamnabile, cu ocazia manifestărilor sportive, în țara indicată pentru executarea pedepsei.

ARTICOLUL 6

Măsuri suplimentare

1. Părțile se angajează să coopereze strâns cu propriile organizații sportive naționale și cu cluburile competente și, eventual, cu proprietarii stadioanelor, în ceea ce privește dispozițiile legate de planificarea și executarea unor modificări în structura materială a stadioanelor sau de alte schimbări necesare, inclusiv intrarea și ieșirea de stadioane, în scopul ameliorării securității și al prevenirii violenței.

2. Pe cât posibil, părțile se angajează să promoveze un sistem de stabilire a unor criterii de alegere a stadioanelor, care să țină seama de securitatea spectatorilor și de prevenirea violenței în rîndurile acestora, în special atunci cînd sunt avute în vedere stadioane destinate meciurilor ce atrag un număr mare de spectatori.

3. Părțile se angajează să-și încurajeze organizațiile sportive naționale în revizuirea permanentă a regulamentelor lor, cu scopul de a ține sub control factorii ce pot genera explozii de violență din partea sportivilor sau a spectatorilor.

ARTICOLUL 7

Comunicarea informațiilor

Fiecare parte transmite Secretarului general al Consiliului Europei, într-una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei, toate informațiile necesare privind legislația și celelalte măsuri pe care aceasta le-a luat pentru a se conforma dispozițiilor prezentei Convenții, indiferent dacă aceste măsuri privesc fotbalul sau alte sporturi.

ARTICOLUL 8

Comitetul permanent

1. În conformitate cu scopurile prezentei Convenții, s-a constituit un comitet permanent.

2. În cadrul comitetului permanent fiecare parte poate fi reprezentată printr-unul sau mai mulți delegați. Fiecare parte are drept de vot.

3. Orice stat membru al Consiliului Europei sau parte a Convenției culturale europene, care nu este parte în prezenta Convenție, poate fi reprezentat în comitet de către un observator.

4. În unanimitate, Comitetul permanent poate invita orice stat nembrum al Consiliului Europei, care nu este parte în Convenție, și orice organizație sportivă interesată să-și trimită un observator la una sau mai multe dintre ședințele sale.

5. Comitetul permanent este convocat de Secretarul general al Consiliului Europei. Prima ședință a acestuia se va ține în termen de un an, cu începere de la data intrării în vigoare a Convenției. În continuare, Comitetul permanent se reunește cel puțin o dată pe an. În plus, Comitetul permanent se reunește ori de câte ori majoritatea părților cere acest lucru.

6. Majoritatea părților constituie formularul necesar în vederea reunirii Comitetului permanent.

7. Sub rezerva dispozițiilor prezentei Convenții, Comitetul permanent își stabilește regulamentul interior și îl adoptă prin consens.

ARTICOLUL 9

1. Comitetul permanent este însărcinat să urmărească aplicarea prezentei Convenții. În mod special acesta poate:

- a) să revadă permanent dispozițiile prezentei Convenții și să analizeze modificările care ar putea fi necesare;
- b) să angajeze consultații cu organizațiile sportive interesate;
- c) să facă recomandări părților privind măsurile ce trebuie luate pentru aplicarea prezentei Convenții;
- d) să indice măsurile convenabile pentru a putea asigura informarea publicului cu privire la lucrările întreprinse în cadrul prezentei Convenții;
- e) să adreseze Comitetului Miniștrilor recomandările referitoare la invitarea statelor nemembre ale Consiliului Europei de a adera la prezenta Convenție;
- f) să formuleze orice propunere vizînd creșterea eficienței prezentei Convenții.

2. În vederea îndeplinirii misiunii sale, Comitetul permanent poate, din proprie inițiativă, să prevadă reuniuni ale grupelor de experți.

ARTICOLUL 10

În urma fiecăreia dintre întîlnirile sale, Comitetul permanent transmite Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei un raport asupra lucrărilor și funcționării Convenției.

ARTICOLUL 11

Amendamente

1. Amendamentele prezentei Convenții pot fi propuse de către o parte, de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei sau de Comitetul permanent.

2. Orice propunere de amendament este comunicată de către Secretarul general al Consiliului Europei celorlalte state părți ale Convenției culturale europene și oricărui stat membru al Consiliului Europei, care a aderat sau care a fost invitat să adere la prezenta Convenție, în conformitate cu dispozițiile art. 14.

3. Orice amendament propus de o parte sau de Comitetul Miniștrilor este comunicat Comitetului permanent, cu cel puțin două luni înaintea ședinței la care respectivul amendament trebuie să fie studiat, Comitetul permanent supune Comitetului Miniștrilor părerea sa privind amendamentul propus, dacă este cazul, după consultarea prealabilă a organizațiilor sportive competente.

4. Comitetul Miniştrilor studiază amendamentul propus, precum şi orice opinie avansată de Comitetul permanent şi poate adopta amendamentul.

5. Textul oricărui amendament adoptat de Comitetul Miniştrilor în conformitate cu paragraful 4 al prezentului articol este transmis spre acceptare părţilor.

6. Orice amendament adoptat în conformitate cu paragraful 4 al prezentului articol intră în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de o lună de la data la care toate părţile l-au informat pe Secretarul general al Consiliului Europei cu privire la acceptarea numitului amendament.

Clauze finale

ARTICOLUL 12

1. Prezenta Convenţie poate fi semnată de statele membre ale Consiliului Europei şi de alte state părţi la Convenţia culturală europeană, care îşi pot exprima consimţământul de a deveni părţi prin:

- a) semnătură fără rezervă de ratificare, acceptare sau aprobare;
- b) semnătură sub rezervă de ratificare, acceptare sau aprobare, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 13

1. Convenţia va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de o lună de la data la care trei state membre ale Consiliului Europei îşi vor fi exprimat consimţământul de a deveni părţi la Convenţie, în conformitate cu art. 12.

2. Pentru orice stat semnatar, care îşi va exprima ulterior consimţământul de a face parte din Convenţie, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de o lună de la data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aprobare.

ARTICOLUL 14

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenţii, Comitetul Miniştrilor al Consiliului Europei, în urma consultării părţilor, va putea invita orice stat membru al Consiliului Europei să adere la Convenţie, printr-o hotărîre luată de majoritatea prevăzută la art. 20 d) al Statutului Consiliului Europei şi cu unanimitatea reprezentanţilor statelor contractante cu drept de a face parte din Comitetul Miniştrilor.

2. Pentru orice stat care aderă, Convenţia va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de o lună de la data depunerii instrumentului de aderare pe lângă Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 15

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile în care se va aplica prezenta Convenţie.

2. Orice parte poate, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, să extindă ulterior aplicarea prezentei Convenții asupra oricărui alt teritoriu desemnat în declarație. În ceea ce privește acest teritoriu, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de o lună de la data primirii numitei declarații de către Secretarul general.

3. Orice declarație formulată în baza celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificarea adresată Secretarului general al Consiliului Europei. Retractarea va deveni efectivă în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de 6 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 16

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție cu înștiințarea Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea devine efectivă în prima zi a lunii următoare expirării unui termen de 6 luni de la data primirii înștiințării de către Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 17

Secretarul general al Consiliului Europei aduce la cunoștință statelor membre ale Consiliului Europei, celorlalte state părți ale Convenției culturale europene și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

- a) orice semnătură, în conformitate cu art. 12;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, în conformitate cu art. 12 sau 14;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții, în conformitate cu art. 13 și 14;
- d) orice informație transmisă în baza dispozițiilor art. 7;
- e) orice raport stabilit în baza dispozițiilor art. 10;
- f) orice propunere de amendament și orice amendament adoptat în conformitate cu art. 11 și data la care acest amendament intră în vigoare;
- g) orice declarație formulată în baza dispozițiilor art. 15;
- h) orice notificare adresată în baza dispozițiilor art. 16 și data la care denunțarea devine efectivă.

CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA TORTURII ȘI A PEDEPSELOR SAU TRATAMENTELOR INUMANE SAU DEGRADANTE *

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentei Convenții**,
Avînd în vedere dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

Reamintînd că în înțelesul art. 3 al aceleiași Convenții “nimeni nu poate fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante”,

Constatînd că persoanele care se consideră victime ale încălcării prevederilor art. 3 se pot prevala de mecanismul prevăzut de această Convenție,

Convînse că protecția persoanelor private de libertate împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante ar putea fi întărită printr-un mecanism extrajudiciar, cu caracter preventiv, bazat pe vizite,

Au convenit asupra celor ce urmează:

CAPITOLUL I

ARTICOLUL 1

Se instituie un Comitet european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (denumit în continuare *Comitetul*). Prin intermediul vizitelor, Comitetul examinează tratamentul persoanelor private de libertate în vederea întăririi, dacă este cazul, a protecției lor împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

ARTICOLUL 2

Fiecare parte autorizează vizitarea, conform prezentei Convenții, a oricărui loc, aflat sub jurisdicția sa, în care persoanele sunt private de libertate de către o autoritate publică.

ARTICOLUL 3

Comitetul și autoritățile naționale competente ale părții interesate cooperează în vederea aplicării prezentei Convenții.

CAPITOLUL II

ARTICOLUL 4

1. Comitetul se compune dintr-un număr de membri egal cu cel al părților.
2. Membrii Comitetului sunt aleși dintre personalitățile cu o înaltă moralitate, recunoscute pentru competența lor în domeniul drepturilor omului sau care au experiență profesională în domeniile pe care le tratează prezenta Convenție.
3. Comitetul nu poate cuprinde decît un singur cetățean din partea aceluiași stat.
4. Membrii activează cu titlu individual, sunt independenți și imparțiali în exer-

* Încheiat la Strasbourg la 4 noiembrie 1953.

** Convenția și Protocoalele nr. 1 și 2 la această Convenție au fost ratificate de R. Moldova prin Hotărîrea Parlamentului R. Moldova nr. 1238-XIII din 9 iulie 1997. Hotărîrea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 48 din 24 iulie 1997.

citarea mandatelor lor și sunt disponibili pentru îndeplinirea funcțiilor lor de o manieră efectivă.

ARTICOLUL 5

1. Membrii Comitetului sunt aleși de către Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei cu majoritate absolută de voturi de pe o listă de nume întocmită de către Biroul Adunării Consultative a Consiliului Europei; delegația națională a fiecărei părți în Adunarea Consultativă prezintă trei candidați, dintre care cel puțin doi au cetățenia statului respectiv.

2. Aceeași procedură este urmată pentru ocuparea locurilor devenite vacante.

3. Membrii Comitetului sunt aleși pentru o perioadă de 4 ani. Ei nu pot fi realeși decât o singură dată. Totuși, în ceea ce privește membrii desemnați la prima alegere, funcțiile a trei dintre ei vor lua sfârșit la încheierea unei perioade de 2 ani. Membrii ale căror funcții iau sfârșit la expirarea termenului inițial de 2 ani sunt desemnați prin tragere la sorți efectuată de Secretarul general al Consiliului Europei, imediat după ce se va fi procedat la prima alegere.

ARTICOLUL 6

1. Comitetul își desfășoară lucrările cu ușile închise. Cvorumul este constituit din majoritatea membrilor săi. Deciziile Comitetului sunt luate cu majoritatea membriilor prezenți, sub rezerva dispozițiilor art. 10 paragraful 2.

2. Comitetul stabilește regulamentul său interior.

3. Secretariatul Comitetului este asigurat de Secretarul general al Consiliului Europei.

CAPITOLUL III

ARTICOLUL 7

1. Comitetul organizează vizitarea locurilor vizate în art. 2. în afara vizitelor periodice, Comitetul poate organiza orice altă vizită care i se pare a fi cerută de circumstanțe.

2. Vizitele sunt efectuate, ca regulă generală, de către cel puțin doi membri ai Comitetului. Acesta din urmă poate, dacă apreciază ca necesar, să fie asistat de experți și interpreți.

ARTICOLUL 8

1. Comitetul notifică guvernului părții interesate intenția sa de a efectua o vizită. Ca urmare a unei asemenea notificări, Comitetul are dreptul să viziteze în orice moment locurile vizate la art. 2.

2. Partea trebuie să acorde Comitetului următoarele facilități pentru îndeplinirea sarcinilor sale:

a) accesul în teritoriul său și dreptul de a se deplasa în interiorul acestuia fără restricții;

b) orice informație asupra locurilor în care se găsesc persoanele private de libertate;

c) posibilitatea de a se deplasa potrivit voinței sale spre orice loc în care se găsesc

persoane private de libertate, inclusiv dreptul de a se deplasa fără piedici în interiorul acestor locuri;

d) orice altă informație de care dispune partea și care este necesară Comitetului pentru îndeplinirea însărcinării sale. În obținerea acestei informații, Comitetul va ține seama de regulile de drept și deontologice aplicabile la nivel național.

3. Comitetul se poate întreține, fără martori, cu persoane private de libertate.

4. Comitetul poate intra în contact în mod liber cu orice persoană pe care o apreciază ca fiind capabilă să-i furnizeze informații utile.

5. Dacă este cazul, Comitetul comunică pe loc observațiile sale autorităților competente ale părții interesate.

ARTICOLUL 9

1. În circumstanțe excepționale, autoritățile competente ale părți interesate pot face cunoscute Comitetului obiecțiile lor față de momentul avut în vedere de Comitet pentru efectuarea vizitei sau față de locul ales de Comitet cu intenția de a-l vizita. Asemenea obiecții nu pot fi făcute decât din motive de apărare națională sau de siguranță publică, sau datorită unor tulburări grave în locurile în care persoanele sunt private de libertate, stării de sănătate a unei persoane sau unui interogatoriu urgent, într-o anchetă în curs, în legătură cu o infracțiune penală gravă.

2. Ca urmare a unor asemenea obiecții, Comitetul și partea se consultă imediat în scopul de a clarifica situația și pentru a ajunge la un acord asupra măsurilor care să permită Comitetului să-și exercite funcțiile cât mai repede posibil. Aceste măsuri pot cuprinde transferarea într-un alt loc a oricărei persoane pe care Comitetul intenționează să o viziteze. Așteptând ca vizita să poată avea loc, partea furnizează Comitetului informații cu privire la orice persoană vizată.

ARTICOLUL 10

1. După fiecare vizită, Comitetul întocmește un raport cu privire la faptele constatate cu ocazia acesteia, ținând seama de toate observațiile prezentate eventual de către partea interesată. El transmite părții raportul său, care conține recomandările pe care le apreciază ca necesare. Comitetul se poate consulta cu partea în intenția de a-i sugera, dacă este cazul, ameliorări în ceea ce privește protecția persoanelor private de libertate.

2. Dacă partea nu cooperează sau refuză să îmbunătățească situația în sensul recomandărilor Comitetului, acesta poate să decidă, cu majoritatea de două treimi din membri săi, după ce partea va fi avut posibilitatea să se explice, formularea unei declarații publice în această privință.

ARTICOLUL 11

1. Informațiile culese de Comitet cu ocazia efectuării unei vizite, raportul său și consultările cu partea interesată sunt confidențiale.

2. Comitetul publică raportul său, ca și orice comentariu al părții interesate, dacă aceasta o solicită.

3. Totuși, nici o dată cu caracter personal nu poate fi făcută publică fără consimțământul expres al persoanei vizitate.

ARTICOLUL 12

Anual Comitetul înaintează Comitetului Miniștrilor, ținând seama de regulile de confidențialitate prevăzute la art. 11, un raport general referitor la activitățile sale, care este transmis Adunării Consultative și făcut public.

ARTICOLUL 13

Membrii Comitetului, experții și celelalte persoane care îl asistă sunt supuși, pe durata mandatului lor și după expirarea acestuia, obligației de a păstra secrete faptele sau informațiile despre care au luat cunoștință în îndeplinirea funcțiilor lor.

ARTICOLUL 14

1. Numele persoanelor care asistă comitetul sunt indicate în notificarea făcută în temeiul art. 8 paragraful 1.

2. Experții activează în baza instrucțiunilor și sub responsabilitatea Comitetului. Ei trebuie să posede o competență și o experiență proprii în domeniile ce țin de prezenta Convenție și au aceleași obligații de independență, imparțialitate și disponibilitate ca și membrii Comitetului.

3. În mod excepțional o parte poate declara că un expert sau o altă persoană care asistă Comitetul nu poate fi admisă să participe la vizitarea unui loc aflat sub jurisdicția sa.

CAPITOLUL IV

ARTICOLUL 15

Fiecare parte comunică Comitetului numele și adresa autorităților competente să primească notificările adresate guvernului său, ca și cele ale oricărui agent de legătură pe care ea îl poate desemna.

ARTICOLUL 16

Comitetul, membrii săi și experții menționați la art. 7 paragraful 2, se bucură de privilegiile și imunitățile prevăzute în anexa la prezenta Convenție.

ARTICOLUL 17

1. Prezenta Convenție nu aduce atingere dispozițiilor de drept intern sau acordurilor internaționale care asigură o mai mare protecție persoanelor private de libertate.

2. Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu poate fi interpretată ca o limitare sau ca o derogare de la competențele organelor Convenției europene a drepturilor omului sau de la obligațiile asumate de către părți în virtutea acestei Convenții.

3. Comitetul nu va vizita locurile pe care reprezentanții sau delegații puterilor protectoare sau ai Comitetului internațional al Crucii Roșii le vizitează efectiv și regulat în baza Convențiilor de la Geneva din 12 august 1949 și a Protocoalelor lor adiționale din 8 iunie 1977.

CAPITOLUL V

ARTICOLUL 18

Prezenta Convenție este deschisă semnării statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 19

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data la care șapte state membre ale Consiliului Europei își vor fi exprimat consimțământul la Convenție potrivit dispozițiilor art. 18.

2. Pentru fiecare stat membru care își exprimă ulterior consimțământul la Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ARTICOLUL 20

1. Orice stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare sau de aprobare, să desemneze teritoriul sau teritoriile în care se va aplica prezenta Convenție.

2. Orice stat poate, în orice moment ulterior, să extindă, printr-o declarație adresată Secretarului general al Consiliului Europei, aplicarea prezentei Convenții la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare, în ceea ce privește acest teritoriu, în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data primirii declarației de către Secretarul general.

3. Orice declarație făcută în baza celor două paragrafe precedente poate fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, printr-o notificare adresată Secretarului general. Retragerea va produce efect în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 21

Nu este admisă nici o rezervă la dispozițiile prezentei Convenții.

ARTICOLUL 22

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție adresînd o notificare Secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va produce efecte în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 12 luni de la data primirii notificării de către Secretarul general.

ARTICOLUL 23

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;

c) fiecare dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu art. 19 și 20;

d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezenta Convenție, cu excepția măsurilor prevăzute la art. 8 și 10.

În constatarea celor de mai sus, subsemnații, având depline împuterniciri în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Strasbourg la 26 noiembrie 1987, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului European. Secretarul general al Consiliului European va transmite copie certificată fiecărui stat membru al Consiliului European.

Anexa

PRIVILEGIU ȘI IMUNITĂȚI

(articolul 16)

1. În înțelesul prezentei anexe, referirile la membrii Comitetului includ experții menționați la art. 7 paragraful 2.

2. Membrii Comitetului beneficiază, în timpul exercitării funcțiilor lor, ca și în timpul călătoriilor întreprinse în exercitarea funcțiilor lor de următoarele privilegii și imunități:

a) imunitatea de arestare sau de detenție și de reținere a bagajelor lor personale și imunitatea de orice jurisdicție în ceea ce privește actele îndeplinite de ei în calitatea lor oficială, inclusiv cuvântul și înscrisurile lor;

b) exceptarea de la orice măsuri restrictive referitoare la libertatea lor de mișcare: ieșirea din și reîntoarcerea în țara lor de rezidență și intrarea în și ieșirea din țara în care își exercită funcțiile, ca și de la orice formalități de înregistrare a străinilor în țările vizitate sau traversate în exercitarea funcțiilor lor.

3. În cursul călătoriilor efectuate în exercitarea funcțiilor lor, membrii Comitetului le sunt acordate, în materie vamală și de control al schimburilor valutare:

a) de către guvernul propriu, aceleași înlesniri ca acelea recunoscute înalților funcționari care se deplasează în străinătate în misiune oficială temporară.

4. Documentele și actele Comitetului sunt inviolabile, în măsura în care privesc activitatea Comitetului.

Coroanzența oficială și alte comunicări oficiale ale Comitetului nu pot fi reținute sau cenzurate.

5. Pentru a asigura membrilor Comitetului o libertate completă a cuvântului și o deplină independență în îndeplinirea funcțiilor lor, imunitatea de jurisdicție în ceea ce privește cuvântul sau înscrisurile sau actele emanând de la ei în îndeplinirea funcțiilor lor va continua să le fie acordată chiar după ce mandatul acestor persoane va lua sfârșit.

6. Privilegiile și imunitățile sunt acordate membrilor Comitetului nu în beneficiul lor personal, ci în scopul de a asigura exercitarea funcțiilor lor în deplină independență. Comitetul este singurul care are calitatea de a pronunța ridicarea imunităților; el are nu numai dreptul, dar și îndatorirea de a ridica imunitatea unuia dintre membrii săi, în toate cazurile în care, după părerea sa, imunitatea ar împiedica realizarea justiției și în care imunitatea poate fi ridicată fără a prejudicia scopul pentru care este acordată.

PROTOCOLUL NR. 1
LA CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA
TORTURII ȘI A PEDEPSELOR SAU TRATAMENTELOR
INUMANE SAU DEGRADANTE*

Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului Protocol la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, semnată la Strasbourg la 26 noiembrie 1987 (denumită în continuare *Convenția*),

Considerînd că este oportun să se permită statelor nemembre ale Consiliului Europei să adere la Convenție, la invitația Comitetului Miniștrilor,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

Paragraful 1 al articolului 5 al Convenției se completează cu un alineat, după cum urmează:

“În cazul alegerii unui membru al Comitetului în numele unui stat nemembru al Consiliului Europei, Biroul Adunării Consultative invită Parlamentul statului interesat să prezinte trei candidați, dintre care cel puțin doi au cetățenia acestuia. Alegerea de către Comitetul Miniștrilor va avea loc după consultarea părții interesate.”

ARTICOLUL 2

Articolul 12 al Convenției se citește după cum urmează:

“Anual, Comitetul înaintează Comitetului Miniștrilor, ținînd seama de regulile de confidențialitate prevăzute la art. 11, un raport general referitor la activitățile sale, care este transmis Adunării Consultative, cît și oricărui stat nemembru al Consiliului Europei parte la Convenție, și făcut public.”

ARTICOLUL 3

Textul articolului 18 al Convenției devine paragraful 1 al aceluiași articol și se completează cu un paragraf 2, redactat astfel:

“2. Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei poate invita orice stat nemembru al Consiliului Europei să adere la Convenție.”

ARTICOLUL 4

La paragraful 2 al articolului 19 al Convenției, cuvîntul *membru* este suprimat, iar cuvintele *sau aprobare* sunt înlocuite cu cuvintele *aprobare sau aderare*.

ARTICOLUL 5

La paragraful 1 al articolului 20 al Convenției, cuvintele *sau aprobare* sunt înlocuite cu cuvintele *aprobare sau aderare*.

* Încheiat la Strasbourg, 4 noiembrie 1993.

ARTICOLUL 6

1. Fraza introductivă a articolului 23 al Convenției se citește după cum urmează:
“Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre, cât și oricărui stat nemembru al Consiliului Europei parte la Convenție.”

2. La litera b) a articolului 23 al Convenției, cuvintele *sau aprobare* sunt înlocuite cu cuvintele *aprobare sau aderare*.

ARTICOLUL 7

Prezentul Protocol este deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei semnatare ale Convenției, care pot să-și exprime consimțământul prin:

- a) semnare fără rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării; sau
- b) semnare sub rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 8

Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data la care toate părțile la Convenție își vor fi exprimat consimțământul la Protocol, potrivit dispozițiilor art. 7.

ARTICOLUL 9

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei:

- a) orice semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) data intrării în vigoare a prezentului Protocol, potrivit art. 8;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezentul Protocol.

În constatarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline împuterniciri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg la 4 noiembrie 1993, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar, care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite o copie certificată fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

PROTOCOLUL NR. 2 LA CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA TORTURII ȘI A PEDEPSELOR SAU TRATAMENTELOR INUMANE SAU DEGRADANTE*

Statele semnatare ale prezentului Protocol la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, semnată la

* Încheiat la Strasbourg, 4 noiembrie 1993.

Strasbourg la 26 noiembrie 1993 (denumită în continuare *Convenția*),

Convins de oportunitatea de a permite membrilor Comitetului european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (denumit în continuare *Comitetul*) de a fi reeligibil de două ori,

Luînd în considerare, pe lângă aceasta, necesitatea de a garanta o înnoire echilibrată a membrilor Comitetului,

Au convenit asupra celor ce urmează:

ARTICOLUL 1

1. A doua frază a paragrafului 3 al articolului 5 al Convenției se citește după cum urmează:

“Ei sunt reeligibili de două ori.”

2. Articolul 5 se completează cu paragrafele 4 și 5, după cum urmează:

“4. Pentru a asigura, în măsura posibilului, înnoirea unei jumătăți din membrii Comitetului la fiecare 2 ani, Comitetul Miniștrilor poate, înainte de a proceda la orice alegere, să decidă ca unul sau mai multe mandate ale membrilor ce urmează a fi aleși să aibă o durată alta decît 4 ani, fără ca această durată, totuși, să poată depăși 4 ani sau să fie mai mică de doi ani.

5. în cazul în care sunt vizate mai multe mandate, iar Comitetul Miniștrilor aplică paragraful precedent, repartizarea mandatelor se realizează printr-o tragere la sorți efectuată de Secretarul general imediat după alegere.”

ARTICOLUL 2

1. Prezentul protocol este deschis spre semnare statelor semnatare ale Convenției sau care aderă la aceasta, ce pot să-și exprime consimțămîntul prin:

a) semnare fără rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării, sau

b) semnare sub rezerva ratificării, a acceptării sau a aprobării, urmată de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 3

Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data la care toate părțile la Convenție își vor fi exprimat consimțămîntul la Protocol, potrivit dispozițiilor art. 2.

ARTICOLUL 4

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei:

a) orice semnare;

b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;

c) data intrării în vigoare a prezentului Protocol, potrivit art. 3.

d) orice alt act, notificare sau comunicare în legătură cu prezentul Protocol.

În constatarea celor de mai sus, subsemnații, avînd depline împuterniciri în acest scop, au semnat prezentul Protocol.

Încheiat la Strasbourg la 4 noiembrie 1993, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecărui stat membru al Consiliului Europei.

CONVENȚIA PENALĂ PRIVIND CORUPȚIA*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei Convenții**,

Considerând că scopul Consiliului Europei îl constituie realizarea unei unități mai strânse între membrii săi,

Recunoscând importanța consolidării cooperării cu celelalte state semnatare ale prezentei Convenții,

Fiind convinse de necesitatea continuării, în mod prioritar, a unei politici penale comune în vederea protecției societății împotriva corupției, inclusiv prin adoptarea unei legislații potrivite și a unor măsuri preventive adecvate,

Subliniind că, corupția constituie o amenințare la adresa principiilor statului de drept, democrației și drepturilor omului, subminează principiile bunei administrări, echității și justiției sociale, denaturează concurența, împiedică dezvoltarea economică și periclitează stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentul moral al societății;

Fiind convinse că eficacitatea luptei împotriva corupției necesită o cooperare penală internațională intensivă, rapidă și adaptată în materie penală;

Apreciind dezvoltarea recentă, care contribuie la ameliorarea conștientizării și cooperării la nivel internațional în lupta împotriva corupției, inclusiv prin acțiunile întreprinse de către Națiunile Unite, Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Organizația Mondială a Comerțului, Organizația Statelor Americane, OCDE și Uniunea Europeană;

Ținând cont de Programul de acțiune împotriva corupției, adoptat de către Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei în noiembrie 1996, care rezultă din recomandările celei de-a 19-a Conferințe a miniștrilor europeni ai justiției (La Valetta, 1994);

Menționând în acest context importanța participării statelor nemembre la activitățile împotriva corupției ale Consiliului Europei și apreciind contribuția lor prețioasă la aplicarea Programului de acțiune împotriva corupției;

Menționând în plus că Rezoluția nr. 1 adoptată de către miniștrii europeni ai justiției în cadrul celei de-a 21-a Conferințe (Praga, 1997) apelează la punerea rapidă în aplicare a Programului de acțiune împotriva corupției și recomandă, în special, elaborarea unei convenții penale privind corupția, care să prevadă incriminarea coordonată a infracțiunilor de corupție, o cooperare intensă în urmărirea unor astfel de infracțiuni și un mecanism eficient de supraveghere deschis în mod egal statelor membre și statelor nemembre;

Cunoscând că șefii de stat și de guvern ai Consiliului Europei au decis, în cadrul celui de-al 2-lea Summit care s-a desfășurat la Strasbourg în 10 și 11 octombrie 1997, să caute

* Întocmită la Strasbourg, la 27 ianuarie 1999.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 428-XV din 30 octombrie 2003. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova, nr. 229 din 21 noiembrie 2003.

răspunsuri comune împotriva provocărilor apărute ca urmare a extinderii corupției și au adoptat un Plan de acțiune care, vizînd să promoveze cooperarea în lupta împotriva corupției, incluzînd legăturile sale cu crima organizată și spălarea banilor, împuternicește în special Comitetul Miniștrilor să finalizeze rapid lucrările de elaborare a instrumentelor juridice internaționale, conform Programului de acțiune împotriva corupției;

Considerînd pe lîngă aceasta că Rezoluția (97) 24 referitoare la cele 20 de principii directe în lupta împotriva corupției, adoptată la 6 noiembrie 1997 de către Comitetul Miniștrilor cu ocazia celei de-a 101-a sesiuni, subliniază necesitatea finalizării rapide a elaborării instrumentelor juridice internaționale, în aplicarea Programului de acțiune împotriva corupției,

Avînd în vedere adoptarea în cadrul celei de-a 102-a sesiuni a Comitetului Miniștrilor, la 4 mai 1998, a Rezoluției (98) 7 cu privire la autorizarea creării Acordului parțial lărgit care stabilește “Grupul de state împotriva corupției – GRECO”, instituție care are ca scop ameliorarea capacității membrilor săi de a lupta împotriva corupției prin supravegherea punerii în aplicare a angajamentelor lor în acest domeniu,

Au convenit asupra celor ce urmează:

CAPITOLUL I TERMINOLOGIE

Articolul 1 Terminologie

Pentru scopul prezentei Convenții:

a) expresia “agent public” este interpretată cu referire la definiția de “funcționar”, “ofițer public”, “primar”, “ministru” sau “judecător” din dreptul național al statului în care persoana în cauză exercită această funcție așa cum este ea aplicată în dreptul său penal;

b) termenul “judecător” care figurează în alineatul a mai sus-menționat cuprinde membrii procuraturii și persoanele care exercită funcții judiciare;

c) în cazul urmăririlor care implică un agent public al altui stat, statul care realizează urmărirea nu poate aplica definiția de agent public decît în măsura în care această definiție este compatibilă cu dreptul său național;

d) “persoana juridică” cuprinde orice entitate care are acest statut în virtutea dreptului național aplicabil, excepție făcînd statele sau alte entități publice în exercițiul prerogativelor lor de putere publică și de organizații internaționale publice.

CAPITOLUL II MĂSURI CARE POT FI LUATE LA NIVEL NAȚIONAL

Articolul 2 Corupția activă a agenților publici naționali

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală conform dreptului său intern, în cazul cînd

actul a fost comis intenționat, faptul de a propune, oferi sau de a da, direct sau indirect, orice avantaj necuvenit unuia dintre agenții săi publici, pentru el însuși sau pentru altcineva, pentru ca el să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unui act în exercițiul funcțiilor lui.

Articolul 3

Corupția pasivă a agenților publici naționali

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, în cazul când actul a fost comis intenționat, faptul unuia dintre agenții săi publici de a solicita sau primi, direct sau indirect, orice avantaj necuvenit pentru el însuși sau pentru oricine altcineva, sau de a accepta o ofertă sau o promisiune a unui avantaj pentru a efectua sau a se abține de la efectuarea unui act în exercițiul funcțiilor lui.

Articolul 4

Corupția membrilor adunărilor publice naționale

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele vizate în articolele 2 și 3 atunci când ele implică orice persoană membră a oricărei adunări publice naționale care exercită puteri legislative sau administrative.

Articolul 5

Corupția agenților publici străini

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele vizate în articolele 2 și 3, atunci când ele implică un agent public al oricărui alt stat.

Articolul 6

Corupția membrilor adunărilor publice străine

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele vizate în articolul 2 și 3, atunci când ele implică orice persoană membră a oricărei adunări publice care exercită puteri legislative sau administrative a oricărui alt stat.

Articolul 7

Corupția activă în sectorul privat

Fiecare parte adoptă măsurile legislative sau alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, în cazul când actul a fost comis intenționat, în cadrul unei activități comerciale, faptul de a promite, de a oferi sau de a da, direct sau indirect, orice avantaj necuvenit oricărei persoane care conduce sau lucrează în cadrul unei entități din sectorul privat, pentru ea însăși sau pentru altcineva, pentru ca persoana să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unui act, încălcând îndatoririle sale.

Articolul 8

Corupția pasivă în sectorul privat

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, atunci când actul a fost comis intenționat, în cadrul unei activități comerciale, acțiunea oricărei persoane care conduce sau lucrează în cadrul unei entități din sectorul privat de a solicita sau primi, direct sau prin intermediul unui terț, un avantaj necuvenit sau de a accepta oferirea sau promisiunea unui asemenea avantaj, pentru ea însăși sau pentru oricine altcineva, pentru ca persoana să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unui act, încălcând îndatoririle sale.

Articolul 9

Corupția funcționarilor internaționali

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală, în conformitate cu dreptul său intern, actele menționate în articolele 2 și 3, atunci când ele implică orice persoană care are calitatea de funcționar sau agent contractual, în sensul statutului agenților oricărei organizații publice internaționale sau supranaționale la care partea este membră, cât și orice persoană, fie ea detașată sau nu la o astfel de organizație, care exercită funcții ce corespund celor îndeplinite de astfel de funcționari sau agenți.

Articolul 10

Corupția membrilor adunărilor parlamentare internaționale

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele vizate în articolul 4, atunci când ele implică orice persoană membră a unei adunări parlamentare a unei organizații internaționale sau supranaționale la care partea este membră.

Articolul 11

Corupția judecătorilor și agenților curților internaționale

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele menționate în articolele 2 și 3, atunci când ele implică orice persoană care exercită funcții judiciare în cadrul unei curți internaționale a cărei competență este acceptată de către parte sau, orice funcționar din greua unei astfel de curți.

Articolul 12

Traficul de influență

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, atunci când actul a fost comis intenționat, faptul de a propune, de a oferi sau de a da, direct sau indirect, orice avantaj necuvenit ca remunerare oricui afirmă sau confirmă că este capabil să exercite o influență asupra luării deciziei de către oricare

persoană vizată în articolele 2, de la 4 la 6 și de la 9 la 11, fie că avantajul necuvenit este pentru el însuși sau pentru altcineva, cât și faptul de a solicita, de a primi sau de a accepta oferta sau promisiunea sub formă de remunerare pentru așa-numita influență, indiferent că influența este sau nu exercitată sau că influența presupusă produce sau nu rezultatul scontat.

Articolul 13

Spălarea banilor rezultați din delictele de corupție

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, actele menționate în Convenția Consiliului Europei cu privire la spălarea, depistarea, sechestrarea și confiscarea produselor crimei (STE nr. 141), art. 6, paragraful 1 și 2, în condițiile prevăzute de ea, atunci când infracțiunea principală este constituită din una din infracțiunile stabilite în virtutea articolelor de la 2 la 12 ale prezentei Convenții, în măsura în care partea nu a formulat rezerve sau declarații cu privire la aceste infracțiuni sau nu consideră aceste infracțiuni ca infracțiuni grave în raport cu legislația referitoare la spălarea banilor.

Articolul 14

Infracțiunile contabile

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune pasibilă de sancțiuni penale sau alte tipuri de sancțiuni, în conformitate cu dreptul său intern, atunci când ele sunt comise intenționat, actele sau omisiunile următoare, destinate să comită disimulat sau deghizat infracțiuni vizate în articolele de la 2 la 12, în măsura în care partea nu a formulat rezervele sau declarațiile:

de a stabili sau de a utiliza o factură sau oricare alt document sau înscris contabil care conține informații false sau incomplete;

de a omite, în mod ilicit, contabilizarea unei plăți.

Articolul 15

Actele de participare

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili drept infracțiune penală în conformitate cu dreptul său intern, orice act de complicitate la una dintre infracțiunile penale stabilite în virtutea prezentei Convenții.

Articolul 16

Imunitatea

Dispozițiile prezentei Convenții nu aduc prejudicii dispozițiilor nici unui tratat, protocol sau statut și nici textelor lor de aplicare, în ceea ce privește ridicarea imunității.

Articolul 17

Jurisdicția

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a-și stabili jurisdicția față de o infracțiune penală stabilită în virtutea articolelor de la 2 la 14 ale prezentei Convenții, atunci când:

infracțiunea este comisă în întregime sau parțial pe teritoriul său;

autorul infracțiunii este unul din cetățenii săi, unul dintre agenții săi publici sau unul dintre membrii adunărilor publice naționale;

infracțiunea implică unul dintre agenții săi publici sau dintre membrii adunărilor sale publice naționale sau orice persoană vizată în articolele de la 9 la 11, care este în același timp unul din cetățenii săi.

La momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, fiecare stat poate adresa Secretarului General al Consiliului Europei o declarație, prin care să precizeze că el își asumă dreptul să nu aplice, sau să nu aplice decât în cazuri sau condiții specifice, regulile de jurisdicție definite în paragrafele 1 b) și c) ale prezentului articol sau în oarecare parte a acestor paragrafe.

Atunci când o parte a folosit posibilitatea de rezervă prevăzută în paragraful 2 al prezentului articol, ea adoptă măsurile necesare pentru a-și stabili jurisdicția față de infracțiunile penale, stabilite în virtutea prezentei Convenții, în cazul când autorul presupus al infracțiunii este prezent pe teritoriul său și nu poate fi extrădat către o altă parte numai pe baza naționalității sale, după o cerere de extrădare.

Prezenta Convenție nu exclude exercitarea de către o parte a oricărei jurisdicții penale stabilite în conformitate cu dreptul său intern.

Articolul 18

Răspunderea persoanelor juridice

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a se asigura că persoanele juridice pot fi făcute responsabile pentru infracțiunile de corupție activă, de trafic de influență și pentru spălarea banilor stabilite în virtutea prezentei Convenții, atunci când ele sunt comise în beneficiul lor de către orice persoană fizică, care activează fie individual, fie în calitate de membru al unui organ al persoanei juridice, care exercită o funcție de răspundere în cadrul ei, în baza:

unei puteri de reprezentare a persoanei juridice; sau

unei autorități pentru a lua decizii în numele persoanei juridice; sau

unei autorități pentru a exercita un control în cadrul persoanei juridice;

cât și pentru participarea unei astfel de persoane fizice în calitate de complice sau de instigatoare la comiterea infracțiunilor menționate mai sus.

Făcând abstracție de cazurile deja prevăzute în paragraful 1, fiecare parte ia măsurile necesare pentru a se asigura că o persoană juridică poate fi trasă la răspundere atunci când lipsa de supraveghere sau de control din partea unei persoane fizice vizate în paragraful 1 a făcut posibilă comiterea infracțiunilor menționate în paragraful 1 în contul așa-numitei persoane juridice de către o persoană fizică aflată sub autoritatea sa.

Răspunderea persoanei juridice în virtutea paragrafului 1 și 2 nu exclude urmărirea penală împotriva persoanelor fizice autoare, instigatoare sau complice la infracțiunile menționate în paragraful 1.

Articolul 19

Sanțiuni și măsuri

Ținând cont de gravitatea infracțiunilor penale stabilite în virtutea prezentei Convenții, fiecare parte prevede, referitor la infracțiunile stabilite conform articolelor de la 2 la 14, sancțiuni și măsuri eficiente, proporționale și de prevenire, incluzând, în cazurile când ele sunt comise de către persoane fizice, sancțiuni privative de libertate care pot duce la extrădare.

Fiecare parte se asigură că în caz de responsabilitate stabilită în virtutea articolului 18, paragrafele 1 și 2, persoanele juridice să fie pasibile de sancțiuni eficiente, proporționale și de prevenire de natură penală sau nepenală, inclusiv de sancțiuni pecuniare.

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare care să-i permită confiscarea sau alt mod de privare de instrumente și produse ale infracțiunilor penale stabilite în virtutea prezentei Convenții, sau de bunuri a căror valoare corespunde acestor produse.

Articolul 20

Autorități specializate

Fiecare parte adoptă măsurile care se dovedesc necesare pentru ca persoanele sau entitățile să se specializeze în lupta împotriva corupției. Ele vor dispune de independența necesară, în cadrul principiilor fundamentale ale sistemului juridic al părții, pentru a putea exercita funcțiunile lor eficient și liber de orice presiune ilicită. Părțile supraveghează ca personalul așa-numitor entități să dispună de o pregătire și de resurse financiare adaptate funcțiilor pe care le exercită.

Articolul 21

Cooperarea între autoritățile naționale

Fiecare parte adoptă măsurile corespunzătoare care se dovedesc necesare pentru a se asigura că autoritățile publice precum și orice agent public cooperează, în conformitate cu dreptul național, cu autoritățile responsabile de cercetarea și urmărirea infracțiunilor penale:

informând autoritățile în cauză, la inițiativa lor proprie, atunci când există motive rezonabile pentru a considera că una din infracțiunile penale stabilite în virtutea articolelor de la 2 la 14 a fost comisă; sau furnizând, la cerere, autorităților în cauză toate informațiile necesare.

Articolul 22

Protecția colaboratorilor justiției și a martorilor

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare

pentru a asigura o protecție eficientă și convenabilă:

persoanelor care furnizează informații referitoare la infracțiunile penale stabilite în virtutea articolelor de la 2 la 14 sau care colaborează într-un alt mod cu autoritățile responsabile cu cercetarea sau urmărirea;

martorilor care fac o depoziție referitoare la astfel de infracțiuni.

Articolul 23

Măsurile care vizează facilitarea strîngerii dovezilor și a confiscării produselor

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri, inclusiv cele care permit utilizarea tehnicilor speciale de investigare conform legislației naționale, care se dovedesc necesare pentru a facilita strîngerea dovezilor cu privire la infracțiunile penale stabilite în virtutea articolelor de la 2 la 14 și pentru a le permite să identifice, să cerceteze, să înghețe și să sechestreze instrumentele și produsele corupției sau a bunurilor a căror valoare corespunde acestor produse, susceptibile de a face obiectul măsurilor stipulate în paragraful 3 al articolului 19 al prezentei Convenții.

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi tribunalelor sale sau altor autorități competente, dreptul de a ordona comunicarea sau sechestrarea dosarelor bancare, financiare sau comerciale pentru a pune în aplicare măsurile vizate în paragraful 1 al prezentului articol.

Secretul bancar nu constituie un obstacol pentru măsurile definite în paragraful 1 și 2 al prezentului articol.

CAPITOLUL III

MONITORIZAREA APLICĂRII

Articolul 24

Monitorizarea

Grupul de state împotriva corupției (GRECO) asigură punerea în aplicare a prezentei Convenții de către părți.

CAPITOLUL IV

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

Articolul 25

Principiile generale și măsurile de cooperare internațională

Părțile cooperează unele cu altele, în conformitate cu dispozițiile instrumentelor internaționale adecvate privind cooperarea internațională în materie penală sau cu aranjamentele stabilite pe baza legislațiilor identice sau reciproce și a dreptului lor național, într-o măsură cât mai larg posibilă, în scopul cercetărilor și procedurilor referitoare la infracțiunile penale stabilite în conformitate cu prezenta Convenție.

În cazul cînd nici un instrument internațional sau un aranjament dintre cele vizate în paragraful 1 de mai sus nu este în vigoare între părți, se aplică articolele de la 26 la 31 ale prezentului capitol.

Articolele de la 23 la 31 ale prezentului capitol se aplică, de asemenea, atunci cînd ele sunt mai favorabile decît dispozițiile instrumentelor internaționale sau aranjamentelor vizate în paragraful 1 de mai sus.

Articolul 26

Asistența reciprocă

Părțile își acordă asistența reciprocă cea mai largă posibilă pentru a examina fără întîrziere cererile parvenite din partea autorităților care sunt abilitate, în virtutea legilor lor naționale să ancheteze sau să urmărească infracțiunile penale stabilite în concordanță cu prezenta Convenție.

Asistența reciprocă, în sensul paragrafului 1 al prezentului articol, poate fi refuzată dacă partea reclamată consideră că satisfacerea cererii ar aduce atingere intereselor sale fundamentale, suveranității naționale, securității naționale sau ordinii publice.

Părțile nu ar putea invoca secretul bancar pentru a justifica refuzul lor de cooperare în virtutea prezentului capitol. Atunci cînd dreptul său intern o cere, o parte poate solicita ca o cerere de cooperare care ar implica ridicarea secretului bancar să fie autorizată fie de către un judecător, fie de către o altă autoritate judiciară, inclusiv procuratura, aceste autorități acționînd în materie de infracțiuni penale.

Articolul 27

Extrădarea

Infracțiunile penale stabilite în concordanță cu prezenta Convenție sunt considerate incluse în orice tratat de extrădare în vigoare între părți drept infracțiuni ce permit extrădarea. Părțile se angajează să includă aceste infracțiuni ce permit extrădarea în orice tratat de extrădare pe care ele îl vor încheia.

Dacă o parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat primește o cerere de extrădare de la o parte cu care ea nu a încheiat un asemenea tratat, ea poate considera prezenta Convenție ca bază legală de extrădare pentru toate infracțiunile stabilite conform prezentei Convenții.

Părțile care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat recunosc infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta Convenție drept infracțiuni ce permit extrădarea.

Extrădarea este condiționată de prevederile dreptului intern al părții reclamate sau de tratatele de extrădare aplicabile, inclusiv de motivele pentru care partea reclamată poate refuza extrădarea.

Dacă extrădarea cerută pe motivul unei infracțiuni stabilite conform prezentei Convenții este refuzată numai pe baza naționalității persoanei care constituie obiectul cererii sau pentru că partea reclamată se consideră competentă în speță, partea reclamată prezintă procesul autorităților sale competente în scopul de urmărire, cu condiția ca alte dispoziții să fi fost convenite cu partea reclamantă și să o informeze în timp util de rezultatul definitiv.

Articolul 28

Informațiile spontane

Fără a prejudicia propriile sale investigații sau proceduri, o parte poate, fără cerere prealabilă, să comunice unei alte părți informații factologice atunci când ea consideră că divulgarea așa-numitor informații ar fi susceptibilă să ajute părții beneficiare să înceapă sau să efectueze investigații sau urmăriți referitoare la infracțiunile stabilite în virtutea prezentei Convenții sau ar fi susceptibilă să înainteze o plângere din partea acestei părți în sensul prezentului capitol.

Articolul 29

Autoritatea centrală

Părțile desemnează o autoritate centrală sau, în caz de necesitate, mai multe autorități centrale împuternicite să expedieze cererile formulate în virtutea prezentului capitol, să le răspundă, să le execute sau să le transmită autorităților de competența cărora ține executarea lor.

Fiecare parte comunică Secretarului General al Consiliului Europei denumirea și adresa autorităților desemnate pentru aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol, la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

Articolul 30

Comunicarea directă

Autoritățile centrale comunică direct între ele.

În caz de urgență, cererile de ajutor judiciar reciproc sau comunicările cu privire la acesta pot fi trimise direct de către autoritățile judiciare ale părții reclamante, inclusiv procuratura, autorităților părții reclamate. În astfel de cazuri, o copie trebuie să fie trimisă simultan autorității centrale a părții reclamate prin intermediul autorității centrale a părții reclamante.

Orice cerere sau comunicare formulată în aplicarea paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol poate fi prezentată prin intermediul Organizației internaționale a poliției criminale (Interpol).

În cazul când o cerere este prezentată în virtutea paragrafului 2 al prezentului articol iar autoritatea sesizată nu este competentă să-i dea curs, ea o transmite autorității competente din țara sa și informează direct partea reclamantă.

Autoritatea competentă a părții reclamante poate transmite direct autorității competente a părții reclamate cererile sau comunicările prezentate în virtutea paragrafului 2 al prezentului capitol, care nu implică măsuri coercitive.

Fiecare stat poate, la momentul semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare să informeze Secretarul General al Consiliului Europei că, pentru eficiență, cererile formulate în aplicarea acestui capitol trebuie să fie adresate autorității sale centrale.

Articolul 31

Informarea

Partea reclamată informează fără întârziere partea reclamantă de acțiunea întreprinsă ca urmare a cererii formulate în virtutea prezentului capitol și de rezultatul definitiv al acțiunii. Partea reclamată informează, de asemenea, fără întârziere partea reclamantă de orice circumstanțe care fac imposibilă executarea măsurilor solicitate sau care riscă să o întârzie în mod considerabil.

CAPITOLUL V

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 32

Semnarea și intrarea în vigoare

Prezenta Convenție este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei și statelor nemembre care au participat la elaborarea sa. Aceste state își pot exprima consimțământul de a fi legate prin:

- a Semnare fără rezervă de ratificare, de acceptare sau de aprobare; sau
- b Semnare sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare sunt depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care patrusprezece state își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin Convenție, în conformitate cu dispozițiile paragrafului 1. Un asemenea stat care nu este membru al Grupului de state împotriva corupției (GRECO) la momentul ratificării va deveni membru în mod automat în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții.

Pentru fiecare stat semnatar care-și va exprima ulterior consimțământul de a fi obligat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data exprimării consimțământului său de a fi obligat prin Convenție conform dispozițiilor paragrafului 1. În momentul ratificării, un stat semnatar nemembru al Grupului de state împotriva corupției (GRECO) va deveni membru în mod automat în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții în privința sa.

Articolul 33

Aderarea la Convenție

După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea, după consultarea statelor contractante ale Convenției, să invite Comunitatea Europeană precum și orice stat nemembru al Consiliului Europei care nu a participat la elaborarea ei, să adere la prezenta Convenție printr-o decizie adoptată cu majoritatea prevăzută în articolul 20.d al statutului Consiliului Europei și în unanimitatea reprezentanților statelor contractante ce au dreptul să facă parte din Comitetul Miniștrilor.

Pentru Comunitatea europeană și pentru orice stat aderent, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei. Comunitatea europeană și orice stat aderent vor deveni automat membri ai GRECO, în cazul cînd nu sunt deja membri în momentul aderării, în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții în privința sa.

Articolul 34 **Aplicarea teritorială**

Orice stat va putea desemna, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, teritoriile sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

Orice parte va putea extinde aplicarea prezentei Convenții la orice alt teritoriu desemnat în declarație, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Convenția va intra în vigoare în privința acestui teritoriu în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii declarației respective de către Secretarul General.

Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu specificat în această declarație, printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea va intra în vigoare din prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării respective de către Secretarul General.

Articolul 35 **Relațiile cu alte convenții și acorduri**

Prezenta Convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din convențiile internaționale multilaterale referitoare la probleme speciale.

Părțile la Convenție vor putea încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale relative la problemele reglementate prin prezenta Convenție, în scopul completării sau consolidării dispozițiilor acesteia sau pentru facilitarea aplicării principiilor consacrate de ea.

Atunci cînd două sau mai multe părți au încheiat deja un acord sau un tratat asupra unui subiect acoperit de prezenta Convenție, sau dacă ele au stabilit într-un alt mod relațiile lor privind acest subiect, ele pot aplica acel acord, tratat sau aranjament în locul prezentei Convenții, dacă acesta facilitează cooperarea internațională.

Articolul 36 **Declarații**

Orice stat poate la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare să declare că el va stabili în cadrul infracțiunilor penale corupția activă și pasivă a agenților publici străini în sensul articolului 5, a funcționarilor internaționali în sensul articolului 9 sau a judecătorilor și agenților curților internaționale în sensul articolului 11, numai în cazul

cînd agentul public sau judecătorul va efectua sau se va abține de la efectuarea unui act, încălcînd obligațiile sale oficiale.

Articolul 37

Rezerve

Orice stat poate, la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că el nu va stabili drept infracțiuni penale în conformitate cu dreptul său intern, în întregime sau parțial, actele vizate în articolele 4, de la 6 la 8, 10 și 12 sau infracțiunile de corupție pasivă vizate în articolul 5.

Orice stat poate la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare utilizarea rezervei menționate în articolul 17, paragraful 2.

Orice stat poate la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să declare că poate refuza cererea de ajutor judiciar reciproc în virtutea articolului 26, paragraful 1, dacă această cererea se referă la o infracțiune pe care partea reclamată o consideră drept infracțiune politică.

Un stat nu poate, în aplicarea paragrafelor 1, 2 și 3 ale prezentului articol, să facă mai mult de cinci rezerve la dispozițiile menționate în așa-numitele paragrafe. Nu se admite nici o altă rezervă. Rezervele de aceeași natură relative la articolele 4, 6 și 10 vor fi considerate ca o singură rezervă.

Articolul 38

Validarea și examinarea declarațiilor și rezervelor

Declarațiile prevăzute în articolul 36 și rezervele prevăzute în articolul 37 sunt valabile trei ani începînd cu prima zi din momentul intrării în vigoare a Convenției pentru statul interesat. Totodată, aceste rezerve pot fi reînnoite pentru perioade cu aceeași durată.

Cu douăsprezece luni înaintea expirării declarației sau rezervei, Secretarul General al Consiliului Europei informează statul interesat de această expirare. Cu trei luni înainte de data expirării, statul notifică Secretarului General intenția sa de a menține, de a modifica sau de a retrage declarația sau rezerva. În caz contrar, Secretarul General informează acest stat că declarația sa sau rezerva este prelungită în mod automat pentru o perioadă de șase luni. Dacă statul interesat nu notifică decizia sa de a menține sau modifica aceste rezerve înainte de expirarea acestei perioade, aceste rezerve sau rezerva încetează.

Atunci cînd partea formulează o declarație sau o rezervă în conformitate cu articolele 36 și 37, ea furnizează, înaintea reînnoirii sau la cerere, explicații GRECO privind motivele care justifică păstrarea ei.

Articolul 39

Amendamente

Fiecare parte poate propune amendamente la prezenta Convenție și toate propunerile vor fi comunicate prin intermediul Secretarului General al Consiliului Europei statelor membre ale Consiliului Europei și fiecărui stat nemembru care a aderat sau a fost invitat să adere la prezenta Convenție în conformitate cu dispozițiile articolului 33.

Orice amendament propus de către o parte este comunicat Comitetului european pentru problemele privind criminalitatea (CDPC), care supune Comitetului Miniștrilor avizul său asupra amendamentului propus.

Comitetul Miniștrilor examinează amendamentul propus și avizul CDPC și, după consultarea statelor nemembre părți la prezenta Convenție, poate adopta amendamentul.

Textul oricărui amendament adoptat de către Comitetul de Miniștri în conformitate cu paragraful 3 al prezentului articol este transmis părților pentru acceptare.

Orice amendament adoptat în conformitate cu paragraful 3 al prezentului articol va intra în vigoare în cea de a treizecea zi după ce toate părțile îl vor fi informat pe Secretarul General că ele le-au acceptat.

Articolul 40

Rezolvarea diferendelor

Comitetul european pentru problemele privind criminalitatea al Consiliului Europei va fi informat asupra interpretării și aplicării prezentei Convenții.

În caz de diferend între părți asupra interpretării sau aplicării prezentei Convenții, părțile vor depune eforturi de rezolvare a diferendului prin negociere sau prin orice alt mijloc pașnic la alegerea lor, inclusiv prezentarea diferendului Comitetului european pentru problemele privind criminalitatea, unui tribunal de arbitraj care va lua decizii obligatorii pentru părțile la diferend sau Curții internaționale de justiție, conform unui acord comun între părțile în cauză.

Articolul 41

Denunțarea

Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

Denunțarea va deveni efectivă din prima zi a lunii următoare expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 42

Notificarea

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui stat care a aderat la prezenta Convenție:

orice semnare;
depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu articolele 32 și 33;

orice declarație sau rezervă în virtutea articolului 36 sau a articolului 37;

orice alt act, notificare sau comunicare care se referă la prezenta Convenție.

Drept care, subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Strasbourg, la 27 ianuarie 1999, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea Convenției și oricărui stat invitat să adere.

PROTOCOL ADIȚIONAL LA CONVENȚIA PENALĂ PRIVIND CORUPȚIA*

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte State semnatare ale prezentului Protocol,

Considerînd că este oportun să se completeze Convenția penală privind corupția (STE nr. 173, denumită în continuare „Convenția”) pentru prevenirea și lupta împotriva corupției;

Considerînd, de asemenea, că prezentul Protocol va permite o punere în aplicare mai largă a Programului de acțiune împotriva corupției din 1996,

Au convenit următoarele:

CAPITOLUL I

Terminologia

ARTICOLUL 1

Terminologia

În scopurile prezentului Protocol:

1. Termenul „*arbitru*” trebuie înțeles prin referire la dreptul național al statului parte la prezentul Protocol, dar în orice caz trebuie să includă o persoană care, avînd în vedere un acord de arbitraj, este chemată să ia o decizie care obligă din punct de vedere juridic cu privire la un litigiu care îi este prezentat chiar de către părțile acestui acord.

2. Termenul „*acord de arbitraj*” înseamnă un acord recunoscut de dreptul național și prin care părțile convin să supună un litigiu unui arbitru pentru a decide.

3. Termenul „*jurat*” trebuie considerat prin referire la dreptul național al statului parte la prezentul Protocol, dar în orice caz trebuie să includă o persoană care să acționeze în calitate de membru neprofesionist al unui organ colegial însărcinat să se pronunțe în cadrul unui proces penal cu privire la vinovăția unui acuzat.

4. În cazul urmărilor care implică un arbitru sau un jurat străin, Statul care

* Adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003

realizează urmărirea nu poate aplica definiția de arbitru sau de jurat decât în măsura în care această definiție este compatibilă cu dreptul său național.

CAPITOLUL II -

Măsuri ce trebuie luate la nivel național

ARTICOLUL 2 -

Corupția activă a arbitrilor naționali

Fiecare Parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, fapta, săvârșită cu intenție, de a propune, de a oferi sau de a da, direct ori indirect, orice folos necuvenit unui arbitru care își exercită funcțiile în conformitate cu dreptul național cu privire la arbitraj al acestei Părți, pentru el sau pentru altcineva, pentru ca acesta să îndeplinească sau să se abțină de la îndeplinirea unui act în exercițiul funcțiilor sale.

ARTICOLUL 3

Corupția pasivă a arbitrilor naționali

Fiecare Parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, fapta, săvârșită cu intenție, a unui arbitru care își exercită funcțiile în conformitate cu dreptul național cu privire la arbitraj al acestei Părți, de a solicita sau de a primi, direct ori indirect, orice folos necuvenit pentru el sau pentru altcineva ori de a accepta oferta sau promisiunea cu scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale.

ARTICOLUL 4

Corupția arbitrilor străini

Fiecare Parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, faptele menționate la art. 2 și 3 din prezentul Protocol, dacă acestea se referă la un arbitru care își exercită funcțiile în conformitate cu dreptul național cu privire la arbitraj al oricărui alt Stat.

ARTICOLUL 5

Corupția juraților naționali

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, actele menționate la art. 2 și 3 din prezentul protocol, dacă implică orice persoană care își exercită funcțiile de jurat în cadrul sistemului său judiciar.

ARTICOLUL 6

Corupția juraților străini

Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare

pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, faptele menționate la art. 2 și 3 din prezentul protocol, dacă se referă la orice persoană care își exercită funcțiile de jurat în cadrul sistemului judiciar al oricărui alt stat.

CAPITOLUL III

Urmărirea punerii în aplicare și dispoziții finale

ARTICOLUL 7

Urmărirea punerii în aplicare

Grupul de State împotriva corupției (GRECO) asigură supravegherea punerii în aplicare a prezentului Protocol de către Părți.

ARTICOLUL 8

Relații cu Convenția

1. Statele părți consideră dispozițiile articolelor 2 pînă la 6 din prezentul Protocol drept articole adiționale la Convenție.
2. Dispozițiile Convenției sunt aplicabile în măsura în care sunt compatibile cu dispozițiile prezentului Protocol.

ARTICOLUL 9

Declarații și rezerve

1. Dacă o Parte a făcut o declarație în baza articolul 36 din Convenție, ea poate face o declarație similară cu privire la articolele 4 și 6 din prezentul Protocol, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.
2. Dacă o parte a făcut o rezervă în baza art. 37 paragraful 1 din Convenție, limitînd aplicarea infracțiunilor de corupție pasivă vizate la articolul 5 din Convenție, ea poate face o rezervă similară cu privire la articolele 4 și 6 din prezentul Protocol, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare. Orice altă rezervă făcută de o parte pe baza articolul 37 din Convenție se aplică în aceeași măsură la prezentul Protocol, cu condiția ca această parte să nu exprime intenția contrară în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.
3. Nici o altă rezervă nu este admisă.

ARTICOLUL 10

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezentul Protocol este deschis spre semnare Statelor care au semnat Convenția. Aceste State pot să își exprime consimțămîntul de a fi legate prin:
 - a) semnare fără rezerva ratificării, acceptării sau aprobării; sau
 - b) semnare sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

3. Prezentul Protocol va intra în vigoare în prima zi din luna care urmează împlinirii unui termen de 3 luni de la data la care 5 state și-au dat consimțământul de a fi legate prin prezentul protocol, conform dispozițiilor paragrafelor 1 și 2 de mai sus, și numai după ce însăși Convenția a intrat în vigoare.

4. Pentru orice stat semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezentul Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi din luna care urmează împlinirii unui termen de 3 luni de la data exprimării consimțământului său de a fi legat prin prezentul Protocol, conform dispozițiilor paragrafelor 1 și 2 de mai sus.

5. Un stat semnatar nu va putea ratifica, accepta sau aproba prezentul Protocol fără să-și fi exprimat simultan sau prealabil consimțământul de a fi legat prin Convenție.

ARTICOLUL 11

Aderarea la prezentul Protocol

1. Orice Stat sau Comunitatea Europeană care a aderat la Convenție va putea adera la prezentul Protocol după ce acesta a intrat în vigoare.

2. Pentru orice Stat sau Comunitatea Europeană care aderă la prezentul Protocol, acesta va intra în vigoare în prima zi din luna care urmează împlinirii unui termen de 3 luni de la data depunerii unui instrument de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 12

Aplicarea în spațiu

1. Orice Stat sau Comunitatea europeană va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile la care se va aplica acest Protocol.

2. Orice Parte va putea să extindă, în orice alt moment următor, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, aplicarea prezentului Protocol la orice alt teritoriu desemnat în declarație și de ale cărui relații internaționale se ocupă sau pentru care are competența de a legifera. Prezentul Protocol va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu în prima zi din luna care urmează împlinirii unui termen de 3 luni de la data primirii respectivei declarații de către Secretarul General al Consiliului Europei.

3. Orice declarație făcută în baza paragrafelor 1 și 2 va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea va produce efect din prima zi din luna care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii respectivei notificări de către Secretarul General.

ARTICOLUL 13

Denunțarea

1. Orice Parte poate, în orice moment, să denunțe prezentul protocol, adresînd o

notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va avea efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării prevăzute mai sus de către secretarul general al Consiliului Europei.

3. Denunțarea Convenției va duce automat la denunțarea prezentului Protocol.

ARTICOLUL 14

Notificarea

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei și oricărui stat sau Comunității Europene, care au aderat la prezentul Protocol:

a) orice semnare a prezentului protocol;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentului protocol conform art. 10, 11 și 12;

d) orice declarație sau rezervă formulată în baza art. 9 și 12;

e) orice alt act, notificare sau comunicare legată de prezentul protocol.

Drept care subsemnații, corespunzător împuterniciți în acest sens, au semnat prezentul protocol.

Adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar original care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va trimite o copie certificată conformă fiecăreia dintre părțile semnatare și aderente

CONVENȚIA CIVILĂ PRIVIND CORUPȚIA*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei, celelalte state și Comunitatea Europeană, semnatare ale prezentei Convenții**,

Considerînd că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strînsă între membrii săi;

Conștiente de importanța întăririi cooperării internaționale în lupta împotriva corupției;

Subliniind faptul că, corupția reprezintă o gravă amenințare pentru supremația legii, democrație și drepturile omului, echitate și dreptate socială, împiedică dezvoltarea economică și pune în pericol funcționarea corectă și cinstită a economiei de piață;

Recunoscînd consecințele negative ale corupției asupra individului, întreprinderilor și statelor, precum și asupra instituțiilor internaționale;

Convins de importanța pentru dreptul civil de a contribui la lupta împotriva corupției, în special permițînd persoanelor care au suferit un prejudiciu să obțină o reparație echitabilă;

Amintind concluziile și rezoluțiile celei de a 19-a (Malta, 1994), a 21-a (Republica Cehă, 1997) și a 22-a (Moldova, 1999) Conferință a miniștrilor europeni ai justiției;

Ținînd seama de Programul de acțiune împotriva corupției adoptat de Comitetul Miniștrilor în noiembrie 1996;

Ținînd, de asemenea, seama de studiul de fezabilitate privind elaborarea unei convenții asupra acțiunilor civile pentru compensarea prejudiciilor rezultînd din fapte de corupție, aprobat de Comitetul Miniștrilor în februarie 1997;

Avînd în vedere Rezoluția (97) 24 privind cele 20 de principii directoare pentru lupta împotriva corupției, adoptată de Comitetul Miniștrilor în noiembrie 1997, la cea de a 101-a sesiune a sa, Rezoluția (98) 7 referitoare la autorizația de a realiza Acordul parțial și extins care înființează “Grupul statelor împotriva corupției – GRECO” adoptată de Comitetul Miniștrilor în mai 1998, la cea de a 102-a sesiune a sa și Rezoluția (99) 5 care instituie GRECO, adoptată la 1 mai 1999;

Amintind Declarația finală și Planul de acțiune adoptate de șefii de stat și de guvern ai Consiliului Europei cu prilejul celui de al 2-lea Summit de la Strasbourg, în octombrie 1997;

Am convenit asupra celor ce urmează:

* Întocmită la Strasbourg, la 4 noiembrie 1999

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 542-XV din 19 decembrie 2003. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 6 din 1 ianuarie 2004.

CAPITOLUL I

MĂSURI DE ÎNTREPRINS LA NIVEL NAȚIONAL

Articolul 1

Scopul

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern recursuri eficiente în favoarea persoanelor care au suferit prejudicii rezultând dintr-un act de corupție, pentru a le permite să-și apere drepturile și interesele, inclusiv posibilitatea de a obține despăgubiri.

Articolul 2

Definiția corupției

Pentru scopul prezentei Convenții, prin “corupție” se înțelege faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit care afectează exercitarea normală a unei funcții sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit sau al promisiunii unui asemenea avantaj necuvenit.

Articolul 3

Indemnizația pentru pagube

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern ca persoanele care au suferit un prejudiciu rezultând dintr-un act de corupție să aibă dreptul să inițieze o acțiune în vederea obținerii reparației integrale a acestui prejudiciu.

Această reparație se poate referi la daunele patrimoniale deja suferite, nerealizarea profitului și prejudiciile extra-patrimoniale.

Articolul 4

Responsabilitatea

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern ca următoarele condiții să fie întrunite pentru ca prejudiciul să poată fi compensat:

- i. pîrîtul a comis sau autorizat actul de corupție sau a omis să ia măsuri rezonabile pentru a preveni actul de corupție;
- ii. reclamantul a suferit un prejudiciu; și
- iii. există o relație de cauzalitate între actul de corupție și prejudiciu.

Fiecare parte va prevedea în legislația sa internă că dacă mai mulți pîrîți sunt responsabili de prejudiciile rezultând din același act de corupție, ei sunt responsabili de acestea în mod solidar și individual.

Articolul 5

Responsabilitatea statului

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern proceduri adecvate care să permită persoanelor care au suferit o daună rezultând dintr-un act de corupție comis de unul

din agenții săi publici în exercițiul funcțiilor sale să ceară să fie compensați de către stat sau, în cazul în care partea nu este un stat, de autoritățile competente ale acestei părți.

Articolul 6

Neglijența concurentă

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern că, compensația prejudiciului poate fi redusă sau suprimată ținând seama de împrejurări, dacă reclamantul a contribuit, din vina sa, la producerea prejudiciului sau la agravarea sa.

Articolul 7

Termenele

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern că acțiunea de reparație a prejudiciului se prescrie la expirarea unui termen de minimum trei ani începând din ziua în care persoana care a suferit un prejudiciu avea cunoștință sau ar fi trebuit în mod rezonabil să aibă cunoștință de prejudiciu sau de actul de corupție și de identitatea persoanei responsabile. Totuși, această acțiune nu va mai putea fi inițiată după expirarea unui termen de cel puțin zece ani, începând de la data la care a fost comis actul de corupție.

Dreptul părților care guvernează suspendarea sau întreruperea termenelor se aplică, dacă este cazul, termenelor prescrise în paragraful 1.

Articolul 8

Validitatea contractelor

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern că orice contract sau orice clauză a unui contract al cărui obiect este un act de corupție să fie nul și neavenit.

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern că orice parte la un contract al cărui conținut a fost viciat de un act de corupție poate solicita tribunalului anularea acestui contract, fără a-și prejudicia dreptul de a cere despăgubiri.

Articolul 9

Protecția salariaților

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern o protecție adecvată împotriva oricărei sancțiuni nejustificate față de salariații care, de bună credință și pe baza unor suspiciuni rezonabile, denunță fapte de corupție persoanelor sau autorităților responsabile.

Articolul 10

Bilanțul contabil și auditul

Fiecare parte va lua măsurile necesare în dreptul său intern pentru ca bilanșurile anuale ale firmelor să fie stabilite cu claritate și să dea o imagine fidelă a situației financiare a firmei.

Pentru a preveni comiterea de acte de corupție, fiecare parte va prevedea în dreptul său intern ca persoanele însărcinate cu controlul conturilor să se asigure că bilanțurile anuale prezintă o imagine fidelă a situației financiare a firmei.

Articolul 11

Obținerea de probe

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern proceduri eficiente pentru dobândirea de probe în cadrul unei proceduri civile consecutive unui act de corupție.

Articolul 12

Măsuri conservatoare

Fiecare parte va prevedea în dreptul său intern măsurile judiciare conservatoare necesare preservării drepturilor și intereselor părților în timpul procedurilor civile consecutive unui act de corupție.

CAPITOLUL II

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ȘI MONITORIZAREA PUNERII ÎN APLICARE

Articolul 13

Cooperarea internațională

Părțile vor coopera în mod eficient în problemele referitoare la procedurile civile în materie de corupție, în special în ceea ce privește notificarea actelor, obținerea de probe în străinătate, competența, recunoașterea și executarea deciziilor din străinătate și cheltuielile, conform prevederilor instrumentelor internaționale pertinente privind cooperarea internațională în probleme civile și comerciale la care ele sunt părți, precum și în conformitate cu prevederile legislației lor interne.

Articolul 14

Monitorizarea

Grupul de state împotriva corupției (GRECO) asigură monitorizarea punerii în aplicare a prezentei Convenții de către părți.

CAPITOLUL III

CLAUZE FINALE

Articolul 15

Semnarea și intrarea în vigoare

Prezenta Convenție este deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea sa, precum și Comunității Europene.

Prezenta Convenție va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele

de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la Secretarul General al Consiliului Europei.

Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data la care patrusprezece semnatori și-au exprimat consimțământul de a se obliga prin Convenție, conform prevederilor paragrafului 2. Orice astfel de semnatar membru al Grupului de state împotriva corupției (GRECO) în momentul ratificării, acceptării sau aprobării va deveni membru în mod automat în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții.

Pentru orice semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi obligat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data exprimării consimțământului său de a fi obligat prin Convenție conform prevederilor paragrafului 2. Orice semnatar membru al Grupului de state împotriva corupției (GRECO) în momentul ratificării, acceptării sau aprobării, va deveni membru în mod automat în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții în privința sa.

Modalitățile deosebite de participare a Comunității Europene la Grupul de state împotriva corupției (GRECO) vor fi determinate, în măsura în care este necesar, de comun acord cu Comunitatea Europeană.

Articolul 16

Aderarea la Convenție

După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea, după consultarea părților la Convenție, să invite orice stat membru al Consiliului care nu a participat la elaborarea sa, să adere la prezenta Convenție printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută în articolul 20.d. al statutului Consiliului Europei și cu unanimitatea reprezentanților Părților ce fac parte din Comitet.

Pentru fiecare stat aderent, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni după data depunerii instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei. Fiecare stat aderent va deveni în mod automat membru al GRECO, dacă nu este deja în momentul aderării, în ziua intrării în vigoare a prezentei Convenții în privința sa.

Articolul 17

Rezerve

Nici o rezervă la prevederile acestei Convenții nu este admisă.

Articolul 18

Aplicarea teritorială

Orice stat sau Comunitatea Europeană va putea, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta Convenție.

Orice parte va putea, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată

Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții la orice alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare în privința acestui teritoriu în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii declarației respective de către Secretarul General.

Orice declarație făcută în virtutea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera va intra în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării respective de către Secretarul General.

Articolul 19

Relațiile cu alte instrumente și acorduri

Prezenta Convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor decurgând din instrumente internaționale multilaterale privind probleme deosebite.

Părțile la Convenție vor putea încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale referitoare la probleme reglementate prin prezenta Convenție, în scopul completării sau întăririi prevederilor acesteia sau pentru a facilita aplicarea principiilor pe care ea le consacră sau, fără a prejudicia obiectivele și principiile prezentei Convenții, să se supună unor reglementări în această problemă în cadrul unui sistem special care este obligatoriu în momentul deschiderii spre semnare a prezentei Convenții.

Atunci când două sau mai multe părți au încheiat un acord sau un tratat privind un subiect acoperit de prezenta Convenție sau atunci când ele au stabilit într-un alt mod relațiile lor referitoare la acest subiect, ele pot aplica respectivul acord, tratat sau aranjament în locul prezentei Convenții.

Articolul 20

Amendamente

Amendamente la prezenta Convenție pot fi propuse de fiecare parte și orice propunere va fi comunicată de Secretarul General al Consiliului Europei statelor membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea acestei Convenții, Comunității Europene, precum și oricărui stat care a aderat sau care a fost invitat să adere la prezenta Convenție, conform prevederilor articolului 16.

Orice amendament propus de o parte este comunicat Comitetului european de cooperare juridică (CDCJ), care supune Comitetului Miniștrilor avizul său privind amendamentul propus.

Comitetul Miniștrilor examinează amendamentul propus și avizul Comitetului european de cooperare juridică (CDCJ) și, după consultarea părților la această Convenție care nu sunt membre ale Consiliului Europei, poate adopta amendamentul.

Textul oricărui amendament adoptat de Comitetul Miniștrilor conform paragrafului 3 al prezentului articol este transmis părților pentru acceptare.

Orice amendament adoptat conform paragrafului 3 al prezentului articol va intra în vigoare în cea de a treizecea zi după ce toate părțile îl vor fi informat pe Secretarul General că ele l-au acceptat.

Articolul 21

Rezolvarea diferendelor

Comitetul european de cooperare juridică (CDCJ) al Consiliului Europei va fi informat în privința interpretării și aplicării prezentei Convenții.

În caz de diferend între părți privind interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, ele se vor strădui să ajungă la o rezolvare a diferendului prin negociere sau orice alt mijloc pașnic la alegerea lor, inclusiv prezentarea diferendului Comitetului european de cooperare juridică (CDCJ), unui tribunal de arbitraj care va lua hotărâri obligatorii pentru părți sau Curții internaționale de justiție, conform acordului comun între părțile interesate.

Articolul 22

Denunțarea

Fiecare parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție, adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

Denunțarea va deveni efectivă în prima zi a lunii ce urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării de către Secretarul General.

Articolul 23

Notificarea

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului și tuturor semnatarilor și părților la prezenta Convenție:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții, conform articolelor sale 15 și 16;
- d) orice alt act, notificare sau comunicare referitoare la prezenta Convenție.

Drept care subsemnații, avînd depline puteri în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Întocmită la Strasbourg, la 4 noiembrie 1999, în franceză și engleză, cele două texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copie certificată fiecărui stat membru al Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea Convenției, Comunității Europene, precum și oricărui stat invitat să adere la ea

CONVENȚIA PRIVIND SPĂLAREA BANILOR, DEPISTAREA, SECHESTRAREA ȘI CONFISCAREA VENITURILOR PROVENITE DIN ACTIVITATEA INFRAȚIONALĂ*

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei și alte State semnatare ale prezentei Convenții**,

considerînd că, scopul Consiliului Europei este de a realiza o legătură mai strînsă între membrii săi,

convinși de necesitatea de a urma o politică penală comună care ar tinde spre protecția societății,

considerînd că, lupta contra criminalității grave, care devine din ce în ce mai mult o problemă internațională, cere folosirea metodelor moderne și eficiente la nivel internațional,

estimînd că, una din aceste metode este privarea delicventului de veniturile provenite din activitatea infracțională,

considerînd că, în vederea atingerii acestui obiectiv ar trebui de instituit un sistem satisfăcător de cooperare internațională,

au convenit asupra celor ce urmează:

CAPITOLUL I

TERMINOLOGIE

Articolul 1

Terminologie

În sensul prezentei Convenții, expresia:

a) “venituri provenite din activitatea infracțională” desemnează orice avantaj economic provenit din infracțiuni penale. Acest avantaj poate consta în orice bun, după cum acesta este definit în alineatul b al articolului prezent;

b) “bun” desemnează un bun de orice natură, fie corporal sau incorporeal, mobil sau imobil, precum și actele juridice sau documentele care atestă un titlu sau un drept asupra bunului;

c) “instrumente” desemnează orice obiecte folosite sau destinate spre a fi folosite în orice mod, integral sau în parte, pentru comiterea unei sau a mai multor infracțiuni penale;

d) “confiscare” desemnează o pedeapsă sau o măsură ordonată de o instanță judiciară, în urma unei proceduri referitoare la una sau mai multe infracțiuni penale, pedeapsă sau măsură care duce la privarea permanentă de acest bun;

e) “infracțiune principală” desemnează orice infracțiune penală în urma căreia

* Adoptată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 914-XV din 15 martie 2002. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 43-45 din 28 martie 2002. Publicată în ediția oficială “Tratate internaționale”, 2006, Vol. 35, p. 107.

veniturile provenite din activitatea infracțională sunt generate, fiind susceptibile de a deveni obiect al unei infracțiuni conform articolului 6 al prezentei Convenții.

CAPITOLUL II

MĂSURI CE URMEAZĂ A FI LUATE LA NIVEL NAȚIONAL

Articolul 2

Măsuri de confiscare

1) Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a permite confiscarea instrumentelor și a veniturilor provenite din activitatea infracțională sau a bunurilor, valoarea cărora corespunde acestor venituri.

2) Fiecare Parte poate, în momentul semnării sau a depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului European, să declare că alineatul 1 al prezentului articol nu se va aplica decât infracțiunilor sau categoriilor de infracțiuni precizate în declarație.

Articolul 3

Măsuri de investigație și măsuri provizorii

Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a permite identificarea și cercetarea bunurilor supuse confiscării conform articolului 2, alineatul 1, și prevenirea oricărei operații, transfer sau înstrăinare a acestor bunuri.

Articolul 4

Competențe și tehnici speciale de investigație

1) Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a abilita instanțele judiciare sau alte autorități competente să ordone comunicarea sau sechestrarea dosarelor bancare, financiare sau comerciale în vederea aplicării măsurilor vizate în articolele 2 și 3. Nici o Parte nu va invoca secretul bancar pentru a refuza aplicarea prezentului articol.

2) Fiecare Parte preconizează adoptarea măsurilor legislative și a altora, considerate necesare pentru a permite utilizarea tehnicilor speciale de investigație, care ar facilita identificarea și cercetarea veniturilor provenite din activitatea infracțională, precum și culegerea probelor pertinente. Printre aceste tehnici putem cita ordonanțele de supraveghere a conturilor bancare, urmărirea, interceptarea telecomunicațiilor, accesul la sistemele informaționale și ordonanțele de eliberare a documentelor determinate.

Articolul 5

Recursuri juridice

Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru ca persoanele afectate de măsurile prevăzute în articolele 2 și 3 să dispună de căi de recurs efective în vederea protecției drepturilor sale.

Articolul 6

Infrațiuni de spălare

1) Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune penală conform dreptului intern, atunci, când actul a fost comis la:

a) convertirea sau transferul bunurilor în cazul în care persoana care le livrează știe că bunurile constituie venituri provenite din activitatea infracțională, în scopul de a ascunde sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta persoanele implicate în comiterea infracțiunii principale de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acte;

b) tănuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, deplasării sau a proprietății reale a bunurilor, sau drepturilor relative, despre care autorul știe că constituie venituri provenite din activitatea infracțională; și, sub rezerva principiilor constituționale și a conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic;

c) achiziționarea, deținerea sau utilizarea bunurilor, despre care cel care le achiziționează, deține sau utilizează știe, în momentul în care le recepționează, că constituie venituri provenite din activitatea infracțională;

d) participarea la una din infracțiunile, stabilite conform prezentului articol sau la orice asociere, înțelegere, tentativă sau complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii sale.

2) În vederea implementării sau aplicării alineatului 1 al prezentului articol:

a) faptul că, infracțiunea principală ține sau nu de competența jurisdicției penale a Părții, nu se ia în considerație;

b) poate fi prevăzut faptul că, infracțiunile enunțate în acest alineat, nu se aplică autorilor infracțiunii principale;

c) cunoașterea, intenția sau motivarea, necesare în calitate de elemente a uneia din infracțiunile enunțate în acest alineat pot fi calificate ca circumstanțe factuale obiective.

3) Fiecare Parte poate adopta măsurile, pe care le estimează necesare, pentru a conferi, în virtutea dreptului său intern, caracterul de infracțiuni penale totalității sau unei părți a actelor evocate în alineatul 1, în unul sau în toate cazurile următoare, atunci când autorul:

a) ar fi trebuit să presupună că bunul constituie un venit provenit din activitatea infracțională;

b) a acționat în scop lucrativ;

c) a acționat în vederea facilitării continuării activității criminale.

4) Fiecare Parte poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, prin declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să declare că alineatul 1 al prezentului articol se aplică în exclusivitate infracțiunilor principale sau categoriilor de infracțiuni principale precizate în această declarație.

CAPITOLUL II

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

Secțiunea 1

Principii de cooperare internațională

Articolul 7

Principii generale și măsuri de cooperare internațională

1) Părțile cooperează între ele, pe cât de larg este posibil, în scopul efectuării investigațiilor și a procedurilor vizînd confiscarea instrumentelor și a produselor provenite din activitatea infracțională.

2) Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a-i permite de a răspunde, conform condițiilor prevăzute în acest capitol, cererilor:

a) de confiscare a bunurilor particulare, consistînd în venituri provenite din activitatea infracțională sau a instrumentelor, precum și confiscarea veniturilor consistînd în obligația de a plăti o sumă de bani corespunzătoare valorii veniturilor;

b) de asistență în scopul investigațiilor și a măsurilor provizorii avînd ca scop una din formele de confiscare menționate în punctul a.).

Secțiunea 2

Asistență în scopul investigațiilor

Articolul 8

Obligația de asistență

Părțile își acordă, la cerere, asistența, cea mai largă posibilă în vederea identificării și a depistării instrumentelor, veniturilor provenite din activitatea infracțională și a altor bunuri susceptibile de confiscare. Această asistență consistă în întreprinderea măsurilor ce țin de culegerea și ținerea în siguranță a elementelor de probă cu privire la existența bunurilor sus-menționate, precum și amplasarea, deplasarea, natura, statutul juridic sau valoarea lor.

Articolul 9

Executarea asistenței

Asistența prevăzută de articolul 8 este executată conform dreptului intern al Părții solicitate și în virtutea acestuia, precum și conform procedurilor precizate în cerere, în măsura în care acestea nu sunt incompatibile cu dreptul intern.

Articolul 10

Transmiterea spontană a informațiilor

Fără a prejudicia propriile investigații și proceduri, și în lipsa unei cereri prealabile, o Parte poate să transmită unei alte Părți informații cu privire la instrumentele și

veniturile provenite din activitatea infracțională, în cazul când estimează că comunicarea acestor informații ar putea ajuta Partea destinatară să angajeze sau să ducă la bun sfârșit investigațiile sau procedurile, sau în cazul în care informațiile ar putea ajunge la o cerere formulată de această Parte, în virtutea capitolului prezent.

Secțiunea 3

Măsurile provizorii

Articolul 11

Obligația de a ordona măsuri provizorii

1) O Parte întreprinde, la cererea altei Părți, care a pornit o procedură penală sau o acțiune de confiscare, măsuri provizorii care se impun, așa ca sechestrarea, în vederea prevenirii oricărei operații, transfer sau înstrăinare a bunului care, în continuare, ar putea constitui obiectul unei cereri de confiscare sau care ar permite înaintarea unei astfel de cereri.

2) O Parte care a primit o cerere de confiscare în conformitate cu articolul 13 adoptă, dacă cererea este în fapt, măsurile menționate în paragraful 1 al prezentului articol, relative la orice bun care constituie obiectul cererii sau care ar putea permite satisfacerea unei astfel de cereri.

Articolul 12

Executarea măsurilor provizorii

1) Măsurile provizorii, vizate în articolul 11, sunt executate în conformitate cu dreptul intern al Părții solicitate și în virtutea acestuia, precum și conform procedurilor precizate în cerere, în măsura în care acestea nu sunt incompatibile cu dreptul intern.

2) Înainte de a suspenda orice măsură provizorie, întreprinsă în virtutea prezentului articol, Partea solicitată acordă, dacă este posibil, Părții solicitante, facultatea de a-și expune argumentele în favoarea menținerii măsurii.

Secțiunea 4

Confiscarea

Articolul 13

Obligația de confiscare

1) Partea care a primit de la o altă Parte o cerere de confiscare cu privire la instrumentele sau la veniturile provenite din activitatea infracțională, situate pe teritoriul său, trebuie:

a) să execute hotărîrea de confiscare, emanînd de la o instanță judiciară a Părții solicitante, în ceea ce privește aceste instrumente sau venituri; sau

b) să prezinte această cerere autorităților sale competente în vederea obținerii unei hotărîri de confiscare și, dacă aceasta este acordată, de a o executa.

2) În vederea aplicării alineatului 1.b) al prezentului articol, fiecare Parte are, în caz de necesitate, competențe pentru a porni o procedură de confiscare în virtutea dreptului său intern.

3) Dispozițiile alineatului 1 al articolului prezent se aplică și pentru confiscarea, care consistă în obligația de a plăti o sumă de bani corespunzătoare valorii veniturilor provenite din activitatea infracțională, în cazul în care bunurile supuse confiscării se află pe teritoriul Părții solicitate. În asemenea cazuri și în lipsa plății, procedînd la confiscare conform alineatului 1, Partea solicitată își recuperează creanța de la orice bun disponibil în acest scop.

Atunci cînd cererea de confiscare vizează un bun determinat, Părțile pot conveni ca Partea solicitată să procedeze la confiscare sub forma unei obligații de a plăti o sumă de bani corespunzătoare valorii bunului.

Articolul 14

Executarea confiscării

1) Procedurile care permit de a obține și executa confiscarea în virtutea articolului 13 sunt reglementate de legea Părții solicitate.

2) Partea solicitată este legată prin constatarea faptelor în măsura în care, acestea sunt expuse într-o sentință sau hotărîre judiciară a Părții solicitante, sau în măsura în care, aceasta se fondează implicit pe ele.

3) Fiecare Parte poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să declare că, alineatul 2 al articolului prezent nu se va aplica decît sub rezerva principiilor sale constituționale și a conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic.

4) Atunci cînd confiscarea consistă în obligația de a plăti o sumă de bani, autoritatea competentă a Părții solicitate convertește suma în valuta țării sale la rata de schimb în vigoare în momentul cînd este luată hotărîrea de executare a confiscării.

5) În cazul vizat de articolul 13, alineat 1 a), Partea solicitantă are dreptul exclusiv de a lua o hotărîre față de orice cerere de revizuire a hotărîrii de confiscare.

Articolul 15

Bunuri confiscate

Partea solicitată dispune, conform dreptului său intern, de toate bunurile confiscate de ea, cu excepția cazului în care Părțile interesate au convenit altfel.

Articolul 16

Dreptul de a executa și suma maximă de confiscare

1) Cererea de executare, elaborată conform articolului 13, nu aduce atingere dreptului Părții solicitante, în partea ce ține de executarea de către aceasta a hotărîrii de confiscare.

2) Nici o dispoziție a prezentei Convenții nu va fi interpretată ca permițînd ca valoarea totală a bunurilor confiscate să fie superioară sumei fixate în hotărîrea de

confiscare. Atunci cînd o Parte constată că aceasta ar putea să se producă, Părțile implicate procedează la consultări în scopul evitării unei astfel de consecințe.

Articolul 17

Constrîngerea fizică

Partea solicitată nu poate pronunța o hotărîre de constrîngere fizică, nici întreprinde oricare altă măsură restrictivă de libertate, în urma unei cereri prezentate în virtutea articolului 13, în cazul în care Partea solicitantă a precizat acest fapt în cerere.

Secțiunea 5

Refuzul și amînarea cooperării

Articolul 18

Motivele de refuz

- 1) Cooperarea în virtutea capitolului prezent poate fi refuzată în cazul în care:
 - a) măsura solicitată ar fi contrarie principiilor fundamentate ale ordinii juridice a Părții solicitate; sau
 - b) executarea cererii riscă de a aduce atingere suveranității, securității, ordinii publice sau altor interese esențiale ale Părții solicitate; sau
 - c) Partea solicitată estimează că importanța cauzei la care se referă cererea nu justifică luarea măsurii solicitate; sau
 - d) infracțiunea la care se referă cererea este o infracțiune politică sau fiscală; sau
 - e) Partea solicitată consideră că măsura solicitată ar fi împotriva principiului *ne bis in idem*;
 - f) infracțiunea la care se referă cererea nu ar constitui o infracțiune conform dreptului Părții solicitate, dacă ar fi fost comisă pe teritoriul ce relevă de jurisdicția sa. Cu toate acestea, acest motiv de refuz se aplică cooperării prevăzute în secțiunea 2 în cazul în care asistența solicitată implică măsuri coercitive.
- 2) Cooperarea prevăzută în secțiunea 2, în cazul în care asistența solicitată implică măsuri coercitive, și cea prevăzută în secțiunea 3 a capitolului prezent, pot fi, de asemenea, refuzate în cazul cînd măsurile solicitate nu ar putea fi luate în virtutea dreptului intern a Părții reclamate în scopuri de investigații sau de proceduri dacă era vorba de un caz intern analog.
- 3) Cînd legislația Părții reclamate cere, cooperarea prevăzută în secțiunea 2, în măsura în care ajutorul reciproc solicitat implică măsuri coercitive, și cea prevăzută în secțiunea 3 a prezentului capitol pot fi de asemenea refuzate în cazul cînd măsurile solicitate sau orice alte măsuri care au efecte similare nu ar fi autorizate de către legislația Părții reclamante, sau, în ceea ce privește autoritățile competente ale Părții reclamante, dacă cererea nu este autorizată nici de către un judecător, nici de o altă autoritate judiciară, inclusiv Procuratura, aceste autorități acționînd în materie de infracțiuni penale.
- 4) Cooperarea prevăzută în secțiunea 4 a prezentului capitol poate fi de asemenea refuzată dacă:

a) legislația Părții reclamate nu prevede confiscarea pentru tipul de infracțiune la care se referă cererea; sau

b) fără prejudiciul obligațiunii ce ține de domeniul articolului 13, paragraful 3, ea ar fi în contradicție cu principiile dreptului intern a Părții reclamante în ceea ce privește posibilitățile de confiscare relative la legăturile între o infracțiune și;

i) un avantaj economic care ar putea fi asimilat produsului său; sau

ii) bunuri care ar putea fi asimilate instrumentelor sale; sau

c) în virtutea legislației Părții reclamate, decizia de confiscare nu mai poate să fi pronunțată sau executată din motiv de prescripție; sau

d) cererea nu se referă la o condamnare anterioară, nici la o decizie cu caracter judiciar, nici la o declarație care figurează într-o astfel de decizie, declarații conform căreia una sau mai multe infracțiuni au fost comise, și care este la originea deciziei sau cererii de confiscare; sau

e) fie că confiscarea nu este executorie în Partea reclamantă, fie că ea este susceptibilă căilor de recurs ordinar; sau

f) cererea se raportează la o decizie de confiscare emisă în lipsa persoanei vizate în decizie și dacă, conform Părții reclamante, procedura pornită de către Partea reclamantă și care a dus la adoptarea acestei decizii, nu îndeplinește drepturile minime de apărare recunoscute pentru orice persoană acuzată de o infracțiune.

5) În scopurile paragrafului 4 f. al prezentului articol, o decizie nu poate fi considerată ca fiind emisă în absența acuzatului:

a) dacă ea a fost confirmată sau pronunțată după împotrivirea celui interesat; sau

b) dacă ea a fost emisă în ordine de apel, cu condiția că apelul să fie introdus de către persoana interesată.

6) Examinând, pentru necesitățile paragrafului 4 f. ale prezentului articol, dacă drepturile minime ale apărării au fost respectate, partea reclamantă va ține cont de faptul că cel interesat a căutat premeditat să se sustragă sau că această persoană, după ce a avut posibilitatea de a introduce un recurs contra deciziei pronunțate în absența sa, a ales calea de a nu introduce un asemenea recurs. Aceeași procedură va fi respectată în cazul în care partea interesată, fiind legal citată, a ales calea de a nu se prezenta în judecată, sau de a cere amânarea cauzei.

7) Nici o Parte nu va invoca secretul bancar pentru a justifica refuzul de la cooperarea prevăzută în prezentul capitol. În cazul în care dreptul intern o cere, o Parte poate solicita ca cererea de cooperare, care implică ca suspendarea secretului bancar să fie autorizată, fie de un judecător, fie de o altă autoritate judiciară, inclusiv ministerul public, aceste autorități acționând în materie de infracțiuni penale.

8) Fără a prejudicia motivul de refuz prevăzut în alineatul 1. a) al prezentului articol:

a) faptul că persoana care constituie obiectul unei investigații sau al unei hotărâri de confiscare, pronunțată de autoritățile Părții solicitante, este o persoană juridică, nu va fi invocat de Partea solicitată ca un obstacol de cooperare în virtutea prezentului capitol;

b) faptul că persoana fizică față de care a fost pronunțată o hotărâre de confiscare a veniturilor provenite din activitatea infracțională a decedat ulterior și faptul că

persoana juridică față de care a fost pronunțată o hotărîre de confiscare a veniturilor provenite din activitatea infracțională a fost dizolvată ulterior, nu vor fi invocate ca obstacole pentru acordarea asistenței prevăzute în articolul 13, alineat 1. a).

Articolul 19

Aminarea

Partea solicitată poate suspenda executarea măsurilor vizate de cerere, în cazul în care acestea riscă să prejudicieze investigațiile sau procedurile efectuate de autorități.

Articolul 20

Acceptarea parțială sau condiționată a cererii

Înainte de a refuza sau de a accepta cooperarea în virtutea prezentului capitol, Partea solicitată examinează, dacă e cazul, în urma consultărilor cu Partea solicitantă, condițiile pe care le consideră necesare și de care ar putea beneficia parțial sau formulînd anumite rezerve.

Secțiunea 6

Notificarea și protecția drepturilor terților

Articolul 21

Notificarea documentelor

1) Părțile își acordă reciproc asistența cea mai largă posibilă în vederea notificării actelor judiciare persoanelor implicate în măsurile provizorii și de confiscare.

2) Dispoziția prezentului articol nu creează obstacole pentru:

a) facultatea de a adresa acte judiciare prin intermediul poștei direct persoanelor care se află în străinătate;

b) capacitatea agenților ministeriali, funcționarilor sau a altor persoane competente a Părții de origine, de a proceda la semnarea sau notificarea actelor judiciare direct de către autoritățile consulare ale acestei Părți sau de către agenții ministeriali, funcționarii sau alte persoane ale Părții de destinație, cu excepția cazului în care Partea de destinație face o declarație contrară Secretarului General al Consiliului Europei, la momentul semnării sau a depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare.

3) În cadrul procedurii de notificare de acte judiciare în străinătate persoanelor implicate în măsurile provizorii sau hotărîrile de confiscare ordonate de Partea de origine, aceasta informează persoanele menționate despre recursurile în justiție oferite de legislația sa.

Articolul 22

Recunoașterea hotărîrilor străine

1) Sesizată cu o cerere de cooperare în conformitate cu secțiunile 3 și 4, Partea solicitată recunoaște orice hotărîre judiciară pronunțată pe teritoriul Părții solicitante în ceea ce privește drepturile revendicate de terți.

- 2) Recunoașterea poate fi refuzată:
- a) dacă terții nu au avut posibilitate suficientă de a-și revendica drepturile; sau
 - b) dacă hotărîrea este incompatibilă cu o hotărîre deja pronunțată pe teritoriul Părții în cauză; sau
 - c) dacă ea este incompatibilă cu ordinea publică a Părții solicitate; sau
 - d) dacă hotărîrea a fost pronunțată contrar dispozițiilor în materie de competență exclusivă, prevăzute de dreptul Părții solicitate.

Secțiunea 7

Procedura și alte reguli generale

Articolul 22

Autoritatea centrală

- 1) Părțile desemnează o autoritate centrală, sau, în caz de necesitate, mai multe autorități responsabile pentru trimiterea cererilor formulate în virtutea prezentului capitol, pentru a răspunde la ele, pentru a le executa și a le transmite autorităților competente de a le executa.
- 2) Fiecare Parte comunică Secretarului General al Consiliului Europei, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau adeziune, denumirea și adresa autorităților desemnate în virtutea alineatului 1 al prezentului articol.

Articolul 24

Correspondența directă

- 1) Autoritățile centrale comunică direct între ele.
- 2) În caz de urgență, cererile și comunicările prevăzute de prezentul capitol pot fi expediate prin intermediul autorităților judiciare, inclusiv ministerul public al Părții solicitante unor autorități omoloage. În acest caz, o copie urmează a fi expediată simultan autorității centrale a Părții solicitate prin intermediul autorității centrale a Părții solicitante.
- 3) Fiecare cerere sau comunicare, formulată în virtutea alineatelor 1 și 2 ale prezentului articol poate fi prezentată prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol).
- 4) În cazul în care o cerere este prezentată în virtutea alineatului 2 al articolului prezent și atunci când autoritatea sesizată nu este competentă pentru a-i da curs, aceasta urmează a fi transmisă autorității competente a țării sale, informînd direct Partea solicitantă.
- 5) Cererile sau comunicările, prezentate în virtutea secțiunii 2 a prezentului capitol, care nu implică măsuri coercitive, pot fi transmise direct prin intermediul autorității competente a Părții solicitante - autorității competente a Părții solicitate.

Articolul 25

Forma cererilor și limbile de redactare

1) Toate cererile prevăzute de prezentul capitol sunt elaborate în scris. Este admisă recurgerea la mijloace moderne de telecomunicații, așa ca telecopierea.

2) Sub rezerva dispozițiilor alineatului 3 al prezentului articol, traducerea cererilor sau a pieselor anexate nu vor fi cerute.

3) Fiecare Parte poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau adeziune, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să-și rezerveze facultatea de a cere ca cererile și piesele anexate să fie însoțite de o traducere în limba proprie sau în una din limbile oficiale ale Consiliului Europei, sau în una din limbile pe care le va indica. Fiecare Parte poate, cu această ocazie, să declare că este dispusă să accepte traduceri în orice altă limbă pe care o va indica. Celelalte Părți pot aplica regula reciprocității.

Articolul 26

Legalizarea

Documentele transmise în virtutea prezentului capitol sunt scutite de orice formalități de legalizare.

Articolul 27

Conținutul cererii

1) Fiecare cerere de cooperare prevăzută de prezentul capitol trebuie să precizeze:

a) autoritatea de la care emană și autoritatea responsabilă de efectuarea investigațiilor și procedurilor;

b) obiectul și motivul cererii;

c) cauza, inclusiv faptele pertinente (data, locul și circumstanțele infracțiunii), la care se referă investigațiile sau procedurile, cu excepția cererii de notificare;

d) în măsura în care cooperarea implică măsuri coercitive:

i) textul dispozițiilor legale sau, în cazul în care aceasta nu este posibil, conținutul legii pertinente aplicabile; și

ii) indicarea, în baza căreia, măsura solicitată sau orice altă măsură cu efecte analoage ar putea fi întreprinsă pe teritoriul Părții solicitante în virtutea propriei sale legislații;

e) dacă este necesar, și în măsura posibilităților:

i) datele cu privire la persoanele implicate, inclusiv numele, data și locul nașterii, cetățenia și locul său de aflare, și atunci când este vorba despre o persoană juridică, sediul său; și

ii) bunurile pentru care cooperarea este solicitată, amplasarea lor, legăturile sale cu persoanele implicate, orice altă legătură cu infracțiunea, precum și orice informație ce ține de interesele altuia, aferentă la aceste bunuri; și

f) orice procedură deosebită solicitată de Partea solicitantă.

2) În cazul în care o cerere de efectuare a măsurilor provizorii, prezentată în virtutea secțiunii 3, vizează sechestrarea unui bun care ar putea constitui obiectul unei

hotărîri de confiscare considerînd în obligația de a plăti o sumă de bani, în această cerere urmează a se indica suma maximală de recuperare a acestui bun.

3) Pe lângă indicațiile menționate în alineatul 1, fiecare cerere formulată în virtutea secțiunii 4 urmează să conțină:

a) în cazul articolului 13, alineatul 1.a):

i) o copie certificată conform hotărîrii de confiscare pronunțată de instanța judiciară a Părții solicitante și expunerea de motive a hotărîrii, dacă acestea nu sunt indicate în hotărîre;

ii) o atestare a autorității competente a Părții solicitante, conform căreia hotărîrea de confiscare este executorie și nu este susceptibilă căilor de recurs ordinare;

iii) informații cu privire la măsura în care hotărîrea urmează a fi executată; și

iv) informații cu privire la necesitatea de a întreprinde măsuri provizorii;

b) în cazul articolului 13, alineatul 1. b), o expunere a faptelor invocate de Partea solicitantă care ar fi suficientă pentru a permite Părții solicitate de a obține o hotărîre în virtutea dreptului său intern;

c) în cazul în care terții au avut posibilitatea de a-și revendica drepturile, documentele care atestă faptul că au avut această posibilitate.

Articolul 28

Viciile cererilor

1) În cazul în care cererea nu este conformă dispozițiilor prezentului capitol, sau atunci cînd informațiile furnizate nu sunt suficiente pentru a permite Părții solicitate de a lua o hotărîre asupra cererii, această Parte poate cere Părții solicitante modificarea cererii sau completarea acesteia cu informații suplimentare.

2) Partea solicitată poate fixa un termen pentru obținerea acestor modificări sau informații.

3) În perioada necesară pentru obținerea modificărilor sau informațiilor cerute cu privire la cererea prezentată, în virtutea secțiunii 4 a prezentului capitol, Partea solicitată poate ordona orice măsură prevăzută în secțiunile 2 și 3 ale prezentului capitol.

Articolul 29

Concurs de cereri

1) În cazul în care o Parte solicitată primește mai mult de o cerere, prezentate în virtutea secțiunilor 3 și 4 ale prezentului capitol cu privire la aceeași persoană sau la aceleași bunuri, concursul de cereri nu va constitui un obstacol pentru Partea solicitată de a trata cererile care implică întreprinderea măsurilor provizorii.

2) În cazul unui concurs de cereri, prezentate în virtutea prezentului capitol, Partea solicitată va recurge la consultări cu Părțile solicitante.

Articolul 30

Obligația de motivare

Partea solicitată trebuie să motiveze fiecare hotărîre de refuz, amînare sau supunere unor anumite condiții a cooperării, solicitate în virtutea prezentului capitol.

Articolul 31

Informare

- 1) Partea solicitată informează fără termen Partea solicitantă:
 - a) despre cursul dat cererii formulate în virtutea prezentului capitol;
 - b) despre rezultatul definitiv al cursului dat cererii;
 - c) despre orice hotărîre de refuz, amîinare sau supunere unor condiții, integral sau parțial, a cooperării prevăzute în prezentul capitol;
 - d) despre circumstanțele care fac imposibilă executarea măsurilor solicitate sau care riscă de a întîrzia considerabil executarea sa; și
 - e) în cazul în care se întreprind măsuri provizorii conform cererii, formulate în virtutea secțiunii 2 sau 3 a prezentului capitol, despre dispozițiile dreptului intern care ar implica automat ridicarea măsurii.
- 2) Partea solicitantă informează fără termen Partea solicitată:
 - a) despre orice revizuire, hotărîre sau alt fapt prin care se înlătură integral sau parțial caracterul executoriu al hotărîrii de confiscare;
 - b) despre orice schimbare, de fapt sau de drept, care implică un caracter nejustificat oricărei acțiuni întreprinse în virtutea prezentului capitol.
- 3) În cazul în care, o Parte cere confiscarea bunurilor situate pe teritoriul mai multor Părți, ea informează toate Părțile interesate de executarea hotărîrii prin aceeași hotărîre de executare.

Articolul 32

Utilizare restrînsă

- 1) Partea solicitată poate subordona executarea unei cereri, cu condiția ca informațiile sau elementele de probă obținute să nu fi fost, fără consimțămîntul său prealabil, utilizate sau transmise de autoritățile Părții solicitante în scopuri de investigații sau proceduri altele decît cele precizate în cerere.
- 2) Fiecare Parte poate, în momentul semnării sau a depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, prin declarație adresată Secretarului General al Consiliului European, să declare că informațiile sau elementele de probă furnizate în virtutea prezentului capitol nu vor putea, fără consimțămîntul său prealabil, să fie utilizate sau transmise de autoritățile Părții solicitante în scopuri de investigații sau proceduri altele decît cele precizate în cerere.

Articolul 33

Confidențialitate

- 1) Partea solicitantă poate cere Părții solicitate, ca aceasta să păstreze confidențialitatea cererea și conținutul său, revelîndu-le doar în măsura necesară pentru a executa cererea. În cazul în care Partea solicitată nu se poate conforma acestei condiții de confidențialitate, ea urmează să informeze Partea solicitantă cît mai curînd posibil.
- 2) Partea solicitantă trebuie, în cazul în care cererea îi este adresată și cu condiția că aceasta nu este contrară principiilor fundamentale ale dreptului intern, să păstreze confidențiale mijloacele de probă și informațiile comunicate de Partea solicitată, re-

velîndu-le doar în măsura necesară investigațiilor sau procedurilor expuse în cerere.

3) Sub rezerva dispozițiilor dreptului său intern, Partea care a recepționat o transmitere spontană de informații în virtutea articolului 10, urmează să se conformeze oricărei condiții de confidențialitate cerută de Partea care transmite informația. În cazul în care Partea nu se poate conforma unei asemenea condiții, ea urmează să informeze Partea care transmite informația în termenii cei mai scurți posibili.

Articolul 34

Cheltuieli

Cheltuielile ordinare prevăzute pentru executarea unei cereri sunt în sarcina Părții solicitate. În cazul în care se cer cheltuieli importante sau extraordinare pentru a da curs cererii, Părțile negociază fixarea condițiilor în care aceasta va fi executată, precum și modalitatea de plată a cheltuielilor.

Articolul 35

Pagube și interese

1) În cazul înaintării de către o persoană a unei acțiuni de despăgubire, rezultată dintr-un act sau omitere ce ține de cooperarea prevăzută în acest capitol, Părțile interesate, dacă este cazul, angajează consultări asupra unei eventuale repartizări a indemnizațiilor prevăzute.

2) Partea care constituie obiectul unei cereri de despăgubire urmează să informeze fără termen altă Parte, în cazul în care aceasta poate avea un interes de cauză.

CAPITOLUL IV

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 36

Semnarea și intrarea în vigoare

1) Prezenta Convenție este deschisă pentru semnare Statelor membre ale Consiliului Europei și Statelor nemembre care au participat la elaborarea sa. Aceste State își pot exprima consimțământul de a fi legate prin:

a) semnare sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării; sau

b) semnare, sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2) Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei.

3) Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care precedă expirarea unei perioade de trei luni de la data la care trei State, dintre care cel puțin două membre ale Consiliului Europei, își vor exprima consimțământul de a fi legate prin Convenție, în conformitate cu dispozițiile alineatului 1.

4) Față de fiecare Stat semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de trei luni de la data exprimării consimțământului de a fi legat prin Convenție, în conformitate cu dispozițiile alineatului 1.

Articolul 37

Aderarea la Convenție

1) După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va putea, în urma consultării Statelor contractante la Convenție, să invite orice Stat nemembru al Consiliului să adere la prezenta Convenție, printr-o hotărâre luată cu majoritatea prevăzută în articolul 20. d) al Statutului Consiliului Europei și în unanimitate a reprezentanților Statelor contractante cu drept de vot în Comitet.

2) Față de fiecare Stat aderent, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care precedă expirarea unei perioade de trei luni de la data depunerii instrumentului de aderare pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 38

Aplicarea teritorială

1) Fiecare Stat va putea, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile unde se va aplica prezenta Convenție.

2) Fiecare Stat va putea, în orice moment ulterior, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei Convenții oricărui alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare față de acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de trei luni de la data recepționării declarației de către Secretarul General.

3) Orice declarație întocmită în virtutea acestor două alineate va putea fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu desemnat în declarație, prin notificare adresată Secretarului General. Retragera va produce efect în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de trei luni de la data recepționării notificării de către Secretarul General.

Articolul 39

Relațiile cu alte convenții și acorduri

1) Prezenta Convenție nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor care decurg din convențiile internaționale multilaterale cu privire la probleme particulare.

2) Părțile la Convenție vor putea încheia acorduri bilaterale sau multilaterale cu privire la subiectele reglementate de prezenta Convenție, în scopul completării sau consolidării dispozițiilor acesteia sau în scopul facilitării aplicării principiilor pe care le consacră.

3) În cazul în care două sau mai multe Părți au încheiat deja un acord sau un tratat privitor la un subiect tratat de prezenta Convenție, sau în cazul în care Părțile au stabilit o altă modalitate de cooperare în ceea ce privește acest subiect, ele vor avea facultatea de a aplica acordul, tratatul sau aranjamentul în locul prezentei Convenții, atunci când acestea facilitează cooperarea internațională.

Articolul 40

Rezerve

1) Fiecare Stat poate, în momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, să declare că va utiliza una sau mai multe rezerve care figurează în articolele 2, alineatul 2; 6, alineatul 4; 14, alineatul 3; 21, alineatul 2; 25, alineatul 3; și 32, alineatul 2. Alte rezerve nu sunt admise.

2) Fiecare Stat care a formulat o rezervă în virtutea alineatului precedent poate să o retragă integral sau în parte, adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea va produce efect la data recepționării notificării de către Secretarul General.

3) Partea care a formulat o rezervă la subiectul unei dispoziții a prezentei Convenții nu poate pretinde la aplicarea acestei dispoziții de o altă Parte; ea poate, în cazul în care rezerva este parțială sau condițională, să pretindă la aplicarea acestei dispoziții în măsura în care o acceptă.

Articolul 41

Amendamente

1) Fiecare Parte la Convenție poate propune amendamente și orice propunere va fi comunicată de către Secretarul General al Consiliului Europei Statelor membre ale Consiliului și fiecărui Stat nemembru care a aderat sau care a fost invitat să adere la prezenta Convenție, conform dispozițiilor articolului 37.

2) Fiecare amendament propus de o Parte este comunicat Comitetului european pentru problemele criminale care prezintă Comitetului de Miniștri avizul său la amendamentul propus.

3) Comitetul de Miniștri examinează amendamentul propus și avizul prezentat de Comitetul european pentru problemele criminale, și poate adopta amendamentul propus.

4) Textul fiecărui amendament adoptat de Comitetul de Miniștri în conformitate cu alineatul 3 al prezentului articol este transmis Părților pentru acceptare.

5) Fiecare amendament adoptat în conformitate cu alineatul 3 al prezentului articol va intra în vigoare în a 30-a zi cînd toate Părțile vor informa Secretarul General despre acceptare.

Articolul 42

Reglementarea diferendelor

1) Comitetul european pentru problemele criminale al Consiliului Europei va fi informat despre interpretarea și aplicarea prezentei Convenții.

2) În caz de diferend între Părți cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentei Convenții, Părțile vor încerca să ajungă la o reglementare a diferendului prin intermediul negocierii sau a oricărui alt mijloc pașnic, la alegere, inclusiv prezentarea diferendului Comitetului European pentru problemele criminale, unei instanțe judiciare arbitrale care va lua hotărîri care vor lega Părțile de diferend, sau Curții internaționale de justiție, în baza unui acord comun între Părțile interesate.

Articolul 43

Denunțarea

1) Fiecare Parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta Convenție adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

2) Denunțarea va produce efect în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de trei luni de la data recepționării notificării de către Secretarul General.

3) Cu toate acestea, prezenta Convenție continuă să se aplice, în virtutea articolului 14, pentru executarea unei confiscări, cerute conform dispozițiilor sale, înainte ca denunțarea să producă efect.

Articolul 44

Notificări

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului și fiecărui Stat aderent la prezenta Convenție:

- a) fiecare semnare;
- b) depunerea fiecărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
- c) fiecare dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu articolele 36 și 37;
- d) fiecare rezervă prevăzută de articolul 40, alineatul 1;
- e) orice alt act, notificare sau comunicare ce ține de prezenta Convenție.

Drept pentru care subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezenta Convenție.

Încheiată la Strasbourg, la 8 noiembrie 1990, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhiva Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va comunica copie certificată fiecărui Stat membru al Consiliului Europei, Statelor nemembre care au participat la elaborarea Convenției și fiecărui Stat invitat să adere la aceasta.

CONVENȚIA PRIVIND CRIMINALITATEA INFORMATICĂ*

PREAMBUL

*Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei convenții***,

Considerînd că scopul Consiliului Europei este realizarea unei uniuni cît mai strînse între membrii săi,

Recunoscînd importanța promovării cooperării cu celelalte state părți la prezenta convenție,

Convînse de necesitatea de a urmări, cu prioritate, aplicarea unei politici penale comune, destinată să protejeze societatea împotriva criminalității informatice, în special prin adoptarea unei legislații adecvate, precum și prin îmbunătățirea cooperării internaționale,

Conștiente de profundele schimbări determinate de digitalizarea, convergența și globalizarea continuă a rețelelor de calculatoare,

Preocupate de riscul că rețelele de calculatoare și informația electronică ar putea fi utilizate și pentru comiterea de infracțiuni și că probele privind asemenea infracțiuni ar putea fi stocate și transmise prin intermediul acestor rețele,

Recunoscînd necesitatea cooperării între state și industria privată în lupta împotriva criminalității informatice, precum și nevoia de a proteja interesele legitime în utilizarea și dezvoltarea tehnologiilor informației,

Considerînd că lupta eficientă purtată împotriva criminalității informatice impune o cooperare internațională intensificată, rapidă și eficace în materie penală,

Convînse că prezenta convenție este necesară pentru a preveni actele îndreptate împotriva confidențialității, integrității și disponibilității sistemelor informatice, a rețelelor și a datelor, precum și a utilizării frauduloase a unor asemenea sisteme, rețele și date, prin asigurarea incriminării unor asemenea conduite, așa cum sunt ele descrise în prezenta convenție, și prin adoptarea unor măsuri suficiente pentru a permite combaterea eficace a acestor infracțiuni, menite să faciliteze descoperirea, investigarea și urmărirea penală a acestora atît la nivel național, cît și internațional, precum și prin prevederea unor dispoziții materiale necesare asigurării unei cooperări internaționale rapide și sigure,

Conștiente de necesitatea garantării unui echilibru adecvat între interesele acțiunii represive și respectarea drepturilor fundamentale ale omului, consacrate prin Convenția Consiliului Europei pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950), Pactul internațional privind drepturile civile și politice al Națiunilor Unite (1966), precum și prin alte tratate internaționale aplicabile în materia drepturilor omului, care reafirmă dreptul fiecăruia la opinie, libertatea de expresie, precum și libertatea de a căuta, de a obține și de a comunica informații

* Adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 6-XVI din 2 februarie 2009. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 37-40 din 20 februarie 2009.

și idei de orice natură, fără a ține seama de frontiere, precum și drepturile privind respectarea intimității și a vieții private,

Conștient, de asemenea, de dreptul la protecția datelor personale, conferit, de exemplu, prin Convenția Consiliului Europei pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (1981),

Luând în considerare Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului (1989) și Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor (1999),

Ținând seama de convențiile în vigoare ale Consiliului Europei privind cooperarea în materie penală, precum și de celelalte tratate similare încheiate între statele membre ale Consiliului Europei și alte state și subliniind că prezenta convenție are ca scop completarea acestora, în vederea creșterii eficienței anchetelor și procedurilor penale având ca obiect infracțiunile în legătură cu sistemele și datele informatice, precum și de a permite colectarea probelor electronice ale unei infracțiuni,

Salutând recentele inițiative destinate să îmbunătățească înțelegerea și cooperarea internațională în scopul combaterii criminalității în spațiul informatic, în special acțiunile întreprinse de Națiunile Unite, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Uniunea Europeană și de Grupul celor 8,

Reamintind recomandările Comitetului Miniștrilor nr. R (85) 10 privind aplicarea în practică a Convenției europene de asistență judiciară în materie penală, referitoare la comisiile rogatorii pentru supravegherea telecomunicațiilor, nr. R (88) 2 privind măsurile vizând combaterea pirateriei în domeniul drepturilor de autor și al drepturilor conexe, nr. R (87) 15 vizând reglementarea utilizării datelor cu caracter personal în sectorul poliției, nr. R (95) 4 privind protecția datelor cu caracter personal în domeniul serviciilor de telecomunicații, cu referire specială la serviciile de telefonie și nr. R (89) 9 referitoare la criminalitatea în legătură cu utilizarea calculatorului, care indică structurilor legiuitoare naționale principiile directe pentru definirea anumitor infracțiuni, precum și nr. R (95) 13 privind problemele de procedură penală în legătură cu tehnologia informației,

Ținând seama de Rezoluția nr. 1, adoptată de miniștrii europeni de justiție cu ocazia celei de-a XXI-a conferințe a lor (Praga, 10 – 11 iunie 1997), care recomandă Comitetului Miniștrilor să sprijine activitățile privind combaterea criminalității informatice, desfășurate de Comitetul European pentru problemele criminalității, în scopul de a asigura apropierea între legislațiile penale naționale și de a permite utilizarea unor mijloace eficiente de investigare a infracțiunilor informatice, precum și de Rezoluția nr. 3, adoptată la cea de-a XXIII-a Conferință a miniștrilor europeni de justiție (Londra, 8 – 9 iunie 2000), care încurajează părțile participante la negocieri să își continue eforturile pentru găsirea unor soluții care să permită unui număr cât mai mare de state să devină parte la convenție și recunoaște necesitatea de a dispune de un mecanism rapid și eficient de cooperare internațională care să țină seama de exigențele specifice luptei împotriva criminalității informatice,

Ținând seama, de asemenea, de planul de acțiune adoptat de șefii de stat și de guvern din Consiliul Europei cu ocazia celei de-a doua întâlniri a lor la nivel înalt (Strasbourg,

10 – 11 octombrie 1997), în scopul de a găsi răspunsuri comune, bazate pe normele și valorile Consiliului Europei, la dezvoltarea noilor tehnologii ale informației,

Au convenit următoarele:

CAPITOLUL I

TERMINOLOGIE

ARTICOLUL 1

Definiții

În sensul prezentei convenții:

a) expresia *sistem informatic* desemnează orice dispozitiv izolat sau ansamblu de dispozitive interconectate ori aflate în legătură, care asigură ori dintre care unul sau mai multe elemente asigură, prin executarea unui program, prelucrarea automată a datelor;

b) expresia *date informatice* desemnează orice reprezentare de fapte, informații sau concepte sub o formă adecvată prelucrării într-un sistem informatic, inclusiv un program capabil să determine executarea unei funcții de către un sistem informatic;

c) expresia *furnizor de servicii* desemnează:

(i) orice entitate publică sau privată care oferă utilizatorilor serviciilor sale posibilitatea de a comunica prin intermediul unui sistem informatic; și

(ii) orice altă entitate care prelucrează sau stochează date informatice pentru acest serviciu de comunicații sau pentru utilizatorii săi;

d) *datele referitoare la trafic* desemnează orice date având legătură cu o comunicare transmisă printr-un sistem informatic, produse de acest sistem în calitate de element al lanțului de comunicare, indicând originea, destinația, itinerarul, ora, data, mărimea, durata sau tipul de serviciu subiacent.

CAPITOLUL II

MĂSURI CARE TREBUIE LUATE LA NIVEL NAȚIONAL

SECȚIUNEA 1

Drept penal material

TITLUL 1

INFRAȚIUNI ÎMPOTRIVA CONFIDENȚIALITĂȚII, INTEGRITĂȚII ȘI DISPONIBILITĂȚII DATELOR ȘI SISTEMELOR INFORMATICE

ARTICOLUL 2

Accesarea ilegală

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri considerate necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, accesarea intenționată și fără drept a ansamblului ori a unei părți a unui sistem informatic. O parte poate condiționa o astfel de incriminare de comiterea încălcării respective prin vio-

larea măsurilor de securitate, cu intenția de a obține date informatice ori cu altă intenție delictuală, sau de legătura dintre încălcarea respectivă și un sistem informatic conectat la alt sistem informatic.

ARTICOLUL 3

Interceptarea ilegală

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri considerate necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, interceptarea intenționată și fără drept, efectuată prin mijloace tehnice, a transmisiilor de date informatice care nu sunt publice, destinate, provenite sau aflate în interiorul unui sistem informatic, inclusiv a emisiilor electromagnetice provenind de la un sistem informatic care transportă asemenea date. O parte poate condiționa o astfel de incriminare de comiterea încălcării respective cu intenție delictuală sau de legătura dintre încălcarea respectivă și un sistem informatic conectat la alt sistem informatic.

ARTICOLUL 4

Afectarea integrității datelor

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri considerate necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, fapta comisă intenționat și fără drept de a distruge, șterge, deteriora, modifica sau elimina date informatice.

2. O parte va putea să își rezerve dreptul de a condiționa incriminarea comportamentului descris la paragraful 1 de producerea unor daune grave.

ARTICOLUL 5

Afectarea integrității sistemului

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care sunt necesare pentru a incrimina ca infracțiune, în conformitate cu dreptul intern, afectarea gravă, intenționată și fără drept a funcționării unui sistem informatic, prin introducerea, transmiterea, periclitarea, ștergerea, deteriorarea, alterarea sau suprimarea datelor informatice.

ARTICOLUL 6

Abuzurile asupra dispozitivelor

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a incrimina ca infracțiuni, conform dreptului său intern, atunci când se comit în mod intenționat și fără drept:

a) producerea, vânzarea, obținerea pentru utilizare, importarea, difuzarea sau alte forme de punere la dispoziție:

(i) a unui dispozitiv, inclusiv un program informatic, conceput special sau adaptat pentru a permite comiterea uneia dintre infracțiunile stabilite în conformitate cu art. 2 – 5;

(ii) a unei parole, a unui cod de acces sau a unor date informatice similare care

să permită accesarea în tot sau în parte a unui sistem informatic, cu intenția ca acestea să fie utilizate în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile vizate la art. 2–5; și

b) posesia unui element vizat la subparagrafele a) (i) sau a) (ii) sus-menționate, cu intenția de a fi utilizat în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile vizate la art. 2–5. O parte va putea solicita, în conformitate cu dreptul intern, ca un anumit număr dintre aceste elemente să fie deținute pentru a fi atrasă răspunderea penală.

2. Prezentul articol nu va fi interpretat în sensul impunerii unei răspunderi penale atunci când producerea, vânzarea, obținerea pentru utilizare, importarea, difuzarea sau alte forme de punere la dispoziție, menționate la paragraful 1 din prezentul articol, nu au ca scop comiterea unei infracțiuni stabilite în conformitate cu art. 2 – 5, cum ar fi situația testării sau protecției autorizate a unui sistem informatic.

3. Fiecare parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica paragraful 1 al prezentului articol, cu condiția ca această rezervă să nu privească vânzarea, distribuția sau orice altă formă de punere la dispoziție a elementelor menționate la paragraful 1 subparagraful a) (ii) din prezentul articol.

TITLUL 2

INFRAȚIUNI INFORMATICE

ARTICOLUL 7

Falsificarea informatică

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, introducerea, alterarea, ștergerea sau suprimarea intenționată și fără drept a datelor informatice, din care să rezulte date neautentice, cu intenția ca acestea să fie luate în considerare sau utilizate în scopuri legale ca și cum ar fi autentice, chiar dacă sunt sau nu sunt în mod direct lizibile și inteligibile. O parte va putea condiționa răspunderea penală de existența unei intenții frauduloase sau a unei alte intenții delictuale.

ARTICOLUL 8

Frauda informatică

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, fapta intenționată și fără drept de a cauza un prejudiciu patrimonial unei alte persoane:

a) prin orice introducere, alterare, ștergere sau suprimare a datelor informatice;

b) prin orice formă care aduce atingere funcționării unui sistem informatic, cu intenția frauduloasă sau delictuală de a obține fără drept un beneficiu economic pentru el însuși sau pentru altă persoană.

TITLUL 3
INFRAȚIUNI REFERITOARE LA CONȚINUT

ARTICOLUL 9
Infraționi referitoare la pornografia infantilă

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infrațione, potrivit dreptului său intern, următoarele comportamente, atunci cînd acestea sunt comise în mod intențonat și fără drept:

- a) producerea de materiale pornografice avînd ca subiect copii, în vederea difuzării acestora prin intermediul unui sistem informatic;
- b) oferirea sau punerea la dispoziție de materiale pornografice avînd ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;
- c) difuzarea sau transmiterea de materiale pornografice avînd ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;
- d) fapta de a-și procura sau de a procura pentru alte persoane materiale pornografice avînd ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;
- e) posesia de materiale pornografice avînd ca subiect copii, într-un sistem informatic sau într-un mijloc de stocare de date informatice.

2. În sensul paragrafului 1 sus-menționat, termenul *materiale pornografice avînd ca subiect copii* desemnează orice material pornografic care reprezintă într-un mod vizual:

- a) un minor care se dedă unui comportament sexual explicit;
- b) o persoană majoră, prezentată ca o persoană minoră, care se dedă unui comportament sexual explicit;
- c) imagini realiste reprezentînd un minor care se dedă unui comportament sexual explicit.

3. În sensul paragrafului 2 sus-menționat, termenul *minor* desemnează orice persoană în vîrstă de mai puțin de 18 ani. Totuși o parte poate solicita o limită de vîrstă inferioară, care trebuie să fie de cel puțin 16 ani.

4. O parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica, în totalitate sau parțial, paragraful 1 subparagrafele d) și e) și paragraful 2 subparagrafele b) și c).

TITLUL 4
INFRAȚIUNI REFERITOARE LA ATINGERILE ADUSE
PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE ȘI DREPTURILOR CONEXE

ARTICOLUL 10
Infraționi referitoare la atingerile aduse proprietății intelectuale și
drepturilor conexe

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infrațione, potrivit dreptului său intern, atingerile aduse proprietății intelectuale, definite de legislația acestei părți, în conformitate

cu obligațiile pe care le-a subscris în aplicarea Actului de la Paris din 24 iulie 1971 care revizuieste Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice, a Acordului privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală și a Tratatului OMPI privind proprietatea intelectuală, cu excepția oricărui drept moral conferit de aceste convenții, atunci când astfel de acte sunt comise deliberat, la scară comercială și prin intermediul unui sistem informatic.

2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, atingerile aduse drepturilor conexe definite de legislația acestei părți în conformitate cu obligațiile pe care le-a subscris în aplicarea Convenției internaționale pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune (Convenția de la Roma), a Acordului privind aspecte comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală și a Tratatului OMPI privind interpretările și fonogramele, cu excepția oricărui drept moral conferit de aceste convenții, atunci când astfel de acte sunt comise deliberat, la scară comercială și prin intermediul unui sistem informatic.

3. O parte va putea, în circumstanțe bine delimitate, să își rezerve dreptul de a nu impune răspunderea penală în baza paragrafelor 1 și 2 ale prezentului articol, cu condiția ca alte recursuri eficiente să fie disponibile și cu condiția ca o astfel de rezervă să nu aducă atingere obligațiilor internaționale care incumbă acestei părți în aplicarea instrumentelor internaționale menționate la paragrafele 1 și 2 ale prezentului articol.

TITLUL 5

ALTE FORME DE RĂSPUNDERE ȘI DE SANȚIONARE

ARTICOLUL 11

Tentativa și complicitatea

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, orice complicitate intenționată la comiterea uneia dintre infracțiunile stabilite în aplicarea art. 2 – 10, săvârșite cu intenție.

2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, orice tentativă săvârșită cu intenția comiterii uneia dintre infracțiunile stabilite în aplicarea art. 3 – 5, art. 7, 8 și a art. 9 paragraful 1 subparagrafele a) și c).

3. Fiecare parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica, în totalitate sau parțial, paragraful 2 al prezentului articol.

ARTICOLUL 12

Răspunderea persoanelor juridice

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare

sare pentru ca persoanele juridice să poată fi trase la răspundere pentru infracțiunile stabilite în aplicarea prezentei convenții, atunci când acestea sunt comise pe cont propriu de către orice persoană fizică care acționează fie individual, fie în calitate de membru al unui organ al persoanei juridice, care exercită o funcție de conducere în cadrul acesteia, avînd la bază:

- a) o calitate de reprezentare a persoanei juridice;
- b) puterea de luare a deciziilor în numele persoanei juridice;
- c) puterea de a exercita controlul în cadrul persoanei juridice.

2. Cu excepția cazurilor deja prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, fiecare parte va adopta măsurile care se dovedesc necesare pentru a se asigura că o persoană juridică poate fi trasă la răspundere atunci când absența supravegherii sau a controlului din partea persoanei fizice menționate la paragraful 1 a permis comiterea infracțiunilor stabilite în aplicarea prezentei convenții pentru numita persoană juridică de către o persoană fizică care acționează sub autoritatea acesteia.

3. În funcție de principiile juridice ale părții, răspunderea unei persoane juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

4. Această răspundere va fi stabilită fără a prejudicia răspunderea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunea.

ARTICOLUL 13

Sanțiuni și măsuri

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru ca infracțiunilor stabilite în aplicarea art. 2 – 11 să li se poată aplica sancțiuni efective, proporționale și convingătoare, care cuprind pedepse privative de libertate.

2. Fiecare parte va veghea ca toate persoanele juridice trase la răspundere în aplicarea art. 12 să facă obiectul sancțiunilor sau măsurilor penale ori nepenale efective, proporționale și convingătoare, care cuprind sancțiuni pecuniare.

SECȚIUNEA a 2-a

Drept procedural

TITLUL 1

DISPOZIȚII COMUNE

ARTICOLUL 14

Aria de aplicare a măsurilor procedurale

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili prerogativele și procedurile prevăzute în prezenta secțiune, în scopul desfășurării anchetelor sau procedurilor penale spe2. Cu excepția dispoziției contrare care figurează la art. 21, fiecare parte va aplica prerogativele și procedurile menționate la paragraful 1 al prezentului articol:

- a) infracțiunilor stabilite în conformitate cu art. 2 – 11;

b) tuturor celorlalte infracțiuni comise prin intermediul unui sistem informatic; și c) strîngerii dovezilor electronice referitoare la orice infracțiune.

3. a) Fiecare parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica măsurile menționate la art. 20 decît infracțiunilor sau categoriilor de infracțiuni specificate în rezervă, astfel încît sfera acestor infracțiuni sau categorii de infracțiuni să nu fie mai redusă decît cea a infracțiunilor cărora aceasta le aplică măsurile menționate la art. 21. Fiecare parte va avea în vedere să limiteze o astfel de rezervă încît să permită cea mai largă aplicare posibilă a măsurii menționate la art. 20.

b) În cazul în care o parte, din cauza restricțiilor impuse de legislația sa în vigoare la momentul adoptării prezentei convenții, nu va fi în măsură să aplice măsurile vizate la art. 20 și 21 comunicațiilor transmise într-un sistem informatic al unui furnizor de servicii:

(i) care este folosit în beneficiul unui grup închis de utilizatori; și

(ii) care nu utilizează rețelele publice de telecomunicații și care nu este conectat la un alt sistem informatic, public sau privat, această parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica aceste măsuri pentru astfel de comunicații. Fiecare parte va avea în vedere să limiteze o astfel de rezervă încît să permită cea mai largă aplicare posibilă a măsurilor menționate la art. 20 și 21.

ARTICOLUL 15

Condiții și măsuri de protecție

1. Fiecare parte va veghea ca stabilirea, realizarea și aplicarea prerogativelor și a procedurilor prevăzute în prezenta secțiune să fie supuse condițiilor și măsurilor de protecție prevăzute în dreptul său intern, care trebuie să asigure o protecție adecvată a drepturilor și a libertăților omului, în special a drepturilor stabilite în conformitate cu obligațiile pe care aceasta le-a subscris în aplicarea Convenției Consiliului Europei pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950), a Pactului internațional privind drepturile civile și politice al Națiunilor Unite (1966), precum și a altor instrumente internaționale aplicabile privind drepturile omului, și care trebuie să integreze principiul proporționalității.

2. Ținînd cont de natura procedurii sau a prerogativelor acordate, aceste condiții și măsuri de protecție vor include, între altele, atunci cînd situația o impune, o supervizare judiciară sau alte forme de supervizare independentă a motivelor care justifică aplicarea, precum și limitarea ariei de aplicare și a duratei prerogativelor sau procedurii în cauză.

3. În măsura în care acest lucru este în conformitate cu interesul public, în special cu buna administrare a justiției, fiecare parte va examina efectul prerogativelor și al procedurilor în această secțiune privind drepturile, responsabilitățile și interesele legitime ale terților.

TITLUL 2

CONSERVAREA RAPIDĂ A DATELOR INFORMATICE STOCATE

ARTICOLUL 16

Conservarea rapidă a datelor informatice stocate

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a permite autorităților sale competente să ordone sau să impună într-un alt mod conservarea rapidă a datelor informatice menționate, inclusiv a datelor referitoare la trafic, stocate prin intermediul unui sistem informatic, cu precădere atunci când există motive de a crede că acestea sunt în mod special susceptibile de pierdere sau de modificare.

2. În cazul în care o parte va aplica prevederile paragrafului anterior, prin intermediul unui ordin adresat unei persoane de a păstra date stocate, precum cele menționate care se găsesc în posesia sau sub controlul său, această parte va adopta măsurile legislative, precum și măsurile care se dovedesc necesare pentru a obliga această persoană să păstreze și să protejeze integritatea datelor pentru atât timp cât este necesar, cel mult 90 de zile, în scopul de a permite autorităților competente să obțină dezvăluirea acestora. O parte poate prevedea ca ordinul să fie ulterior reînnoit.

3. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a obliga persoana care veghează asupra datelor sau o altă persoană însărcinată să le păstreze să păstreze confidențialitatea cu privire la aplicarea numitelor proceduri pe durata prevăzută în dreptul său intern.

4. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

ARTICOLUL 17

Conservarea și dezvăluirea parțială rapidă a datelor referitoare la trafic

1. În scopul de a asigura conservarea datelor referitoare la trafic, în aplicarea art. 16, fiecare parte va adopta măsurile legislative, precum și măsurile care se dovedesc necesare:

a) pentru a veghea ca păstrarea rapidă a datelor referitoare la trafic să fie posibilă, indiferent dacă în transmiterea comunicației au fost implicați unul sau mai mulți furnizori de servicii; și

b) pentru a asigura dezvăluirea rapidă către autoritatea competentă a părții sau către o persoană desemnată de această autoritate a unei cantități de date referitoare la trafic, suficientă pentru a permite părții identificarea furnizorilor de servicii și a canalului prin intermediul căruia comunicația a fost transmisă.

2. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

TITLUL 3

ORDINUL DE PUNERE LA DISPOZIȚIE A DATELOR

ARTICOLUL 18

Ordinul de punere la dispoziție a datelor

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente dreptul de a ordona:

a) unei persoane prezente pe teritoriul său să comunice datele informatice menționate, aflate în posesia sau sub controlul său, care sunt stocate într-un sistem informatic ori pe un suport de stocare informatic; și

b) unui furnizor de servicii care oferă prestații pe teritoriul părții să comunice datele din posesia sau de sub controlul său referitoare la abonați și la astfel de servicii.

2. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

3. În sensul prezentului articol, expresia *date referitoare la abonați* va desemna orice informație, sub formă de date informatice sau sub orice altă formă, deținută de un furnizor de servicii, referitoare la abonații acestor servicii, altele decât datele referitoare la trafic sau conținut, și care permit stabilirea:

a) tipului de serviciu de comunicații utilizat, dispozițiilor tehnice luate în această privință și perioadei serviciului;

b) identității, adresei poștale sau geografice, numărului de telefon al abonatului și oricărui alt număr de contact, precum și a datelor referitoare la facturare și plată, disponibile în baza unui contract sau a unui aranjament de servicii; c) oricărei alte informații referitoare la locul în care se găsesc echipamentele de comunicație, disponibile în baza unui contract sau a unui aranjament de servicii.

TITLUL 4

PERCHEZIȚIA ȘI SECHESTRAREA DATELOR INFORMATICE STOCATE

ARTICOLUL 19

Percheziția și sechestrarea datelor informatice stocate

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente dreptul de a percheziționa sau de a accesa într-un mod similar:

a) un sistem informatic sau o parte a acestuia, precum și datele informatice care sunt stocate în acesta; și

b) un suport de stocare informatic care permite stocarea datelor informatice pe teritoriul său.

2. În cazul în care autoritățile părții vor percheziționa sau vor accesa într-un mod similar un sistem informatic specific ori o parte din acesta, în conformitate cu paragraful 1 subparagraful a), și vor avea motive de a considera că datele urmărite sunt stocate într-un alt sistem informatic sau într-o parte a acestuia situat pe teritoriul său

și că aceste date sunt în mod legal accesibile de la sistemul inițial ori sunt disponibile pentru acest sistem inițial, fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru ca numitele autorități să fie în măsură de a extinde rapid percheziția sau accesarea într-un mod similar a celui alt sistem.

3. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente dreptul de a sechestra sau de a obține într-un mod similar datele informatice pentru care accesarea a fost realizată în aplicarea paragrafelor 1 sau 2. Aceste măsuri includ următoarele prerogative:

- a) sechestrarea sau obținerea într-un mod similar a unui sistem informatic ori a unei părți din acesta sau a unui suport de stocare informatic;
- b) realizarea și conservarea unei copii a acestor date informatice;
- c) menținerea integrității datelor informatice relevante stocate;
- d) suprimarea accesării sau îndepărtarea acestor date informatice din sistemul informatic accesat.

4. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente dreptul de a ordona oricărei persoane care cunoaște funcționarea sistemului informatic sau măsurile aplicate pentru protecția datelor informatice să pună la dispoziție toate informațiile considerate necesare pentru a permite aplicarea măsurilor vizate la paragrafele 1 și 2.

5. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

TITLUL 5 COLECTAREA ÎN TIMP REAL A DATELOR INFORMATICE

ARTICOLUL 20

Colectarea în timp real a datelor referitoare la trafic

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente următoarele drepturi:

- a) de a culege sau de a înregistra prin aplicarea mijloacelor tehnice care există pe teritoriul său; și
- b) de a obliga un furnizor de servicii, în limita capacităților sale tehnice existente, la:
 - (i) strângerea sau înregistrarea prin aplicarea mijloacelor tehnice care există pe teritoriul său; sau la
 - (ii) acordarea concursului și asistenței sale autorităților competente, pentru culegerea sau înregistrarea, în timp real, a datelor referitoare la trafic, asociate comunicațiilor respective, transmise pe teritoriul său prin intermediul unui sistem informatic.

2. În cazul în care o parte, datorită principiilor stabilite de legislația internă, nu va putea adopta măsurile enunțate la paragraful 1 subparagraful a), aceasta va putea, în schimb, adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a asigura strângerea sau înregistrarea în timp real a datelor referitoare la trafic, asociate

comunicațiilor respective, transmise pe teritoriul său prin aplicarea mijloacelor tehnice existente pe acest teritoriu.

3. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a obliga un furnizor de servicii să păstreze confidențialitatea faptului că a fost exercitată oricare dintre prerogativele prevăzute în prezentul articol, precum și orice informație în legătură cu acest subiect.

4. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

ARTICOLUL 21

Interceptarea datelor referitoare la conținut

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi autorităților sale competente, cu privire la o serie de infracțiuni grave care să fie definite în legislația internă, următoarele drepturi:

a) de a culege sau de a înregistra prin aplicarea mijloacelor tehnice care există pe teritoriul său; și

b) de a obliga un furnizor de servicii, în limita capacităților sale tehnice, la:

(i) strângerea sau înregistrarea prin aplicarea mijloacelor tehnice care există pe teritoriul său; sau la

(ii) acordarea sprijinului și asistenței sale autorităților competente, pentru colectarea sau înregistrarea, în timp real, a datelor referitoare la conținut, asociate comunicațiilor respective, transmise pe teritoriul său prin intermediul unui sistem informatic.

2. În cazul în care o parte, datorită principiilor stabilite de legislația internă, nu va putea adopta măsurile enunțate la paragraful 1 subparagraful a), aceasta va putea, în schimb, adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a asigura strângerea sau înregistrarea în timp real a datelor referitoare la conținutul comunicațiilor respective, transmise pe teritoriul său prin aplicarea mijloacelor tehnice existente pe acest teritoriu.

3. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a obliga un furnizor de servicii să păstreze confidențialitatea faptului că oricare dintre prerogativele prevăzute în prezentul articol a fost exercitată, precum și orice informație în legătură cu acest subiect.

4. Prerogativelor și procedurilor menționate în prezentul articol li se aplică prevederile art. 14 și 15.

SECȚIUNEA a 3-a

Competența

ARTICOLUL 22

Competența

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a stabili competența sa cu privire la orice infracțiune incriminată în

conformitate cu art. 2 – 11, atunci cînd infracțiunea este comisă:

a) pe teritoriul său; sau

b) la bordul unui vas sub pavilionul acestei părți; sau

c) la bordul unei aeronave înmatriculate în conformitate cu legislația acestei părți;

sau

d) de către unul dintre cetățenii săi, dacă infracțiunea poate atrage răspunderea penală în locul în care aceasta a fost comisă sau dacă infracțiunea nu este de competența teritorială a nici unui stat.

2. Fiecare parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica sau de a aplica doar în cazuri ori în condiții specifice regulile de competență definite la paragraful 1 subparagrafele b) – d) al prezentului articol sau în orice parte a acestui paragraf.

3. Fiecare parte va adopta măsurile care se dovedesc necesare pentru a stabili competența sa cu privire la orice infracțiune menționată la art. 24 paragraful 1, în cazul în care autorul prezumat al infracțiunii este prezent pe teritoriul său și nu poate fi extrădat spre o altă parte decît în baza naționalității sale, în urma unei cereri de extrădare.

4. Prezenta convenție nu va exclude nici o competență penală exercitată de o parte în conformitate cu dreptul său intern.

5. În cazul în care mai multe părți își revendică jurisdicția cu privire la o infracțiune stabilită în conformitate cu prezenta convenție, părțile implicate se vor pune de acord, atunci cînd acest lucru este oportun, în scopul de a determina partea cea mai potrivită pentru a exercita urmărirea.

CAPITOLUL III COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

SECȚIUNEA 1 Principii generale

TITLUL 1 PRINCIPII GENERALE REFERITOARE LA COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ

ARTICOLUL 23

Principii generale referitoare la cooperarea internațională

Părțile vor coopera între ele, în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol și în aplicarea instrumentelor internaționale relevante cu privire la cooperarea internațională în materie penală, a acordurilor încheiate pe baza legislațiilor uniforme sau reciproce și a dreptului lor intern, în cea mai largă măsură posibilă, în scopul investigărilor sau al aplicării procedurilor privind infracțiunile în legătură cu sisteme și date informatice sau pentru a culege dovezile unei infracțiuni în format electronic.

TITLUL 2
PRINCIPII REFERITOARE LA EXTRĂDARE

ARTICOLUL 24
Extrădarea

1. a) Prezentul articol se va aplica extrădării între părți pentru infracțiunile stabilite în conformitate cu art. 2 – 11, cu condiția ca acestea să poată fi sancționate, potrivit legislațiilor ambelor părți implicate, printr-o pedeapsă privativă de libertate, al cărei maxim special este de cel puțin un an, sau printr-o pedeapsă mai severă.

b) În cazul în care se va impune o pedeapsă minimă diferită, în baza unui tratat de extrădare aplicabil între două sau mai multe părți, inclusiv Convenția europeană de extrădare (STE nr. 24), sau a unui acord care are la bază legislații uniforme sau reciproce, se va aplica pedeapsa minimă prevăzută prin acest tratat ori aranjament.

2. Infracțiunile descrise la paragraful 1 vor fi considerate incluse în categoria infracțiunilor care pot atrage extrădarea în orice tratat de extrădare care există între părți. Părțile se vor angaja să includă astfel de infracțiuni ca infracțiuni care pot atrage extrădarea în orice tratat de extrădare care va fi încheiat între părți.

3. Dacă o parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat primește o cerere de extrădare de la altă parte cu care nu a încheiat un tratat de extrădare, aceasta va putea considera prezenta convenție drept bază juridică pentru extrădarea cu privire la orice infracțiune menționată la paragraful 1 al prezentului articol.

4. Părțile care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat vor recunoaște infracțiunile menționate la paragraful 1 al prezentului articol ca infracțiuni care pot atrage extrădarea între acestea.

5. Extrădarea va fi supusă condițiilor prevăzute de dreptul intern al părții solicitate sau de tratatele de extrădare în vigoare, inclusiv în ceea ce privește motivele pentru care partea solicitată poate refuza extrădarea.

6. Dacă extrădarea pentru o infracțiune menționată la paragraful 1 al prezentului articol va fi refuzată doar pe motivul cetățeniei persoanei sau pentru că partea solicitată consideră că este competentă cu privire la această infracțiune, partea solicitată va supune cauza, la cererea părții solicitante, autorităților sale competente, în scopul urmăririi, și va raporta în timp util, la încheierea cauzei, părții solicitante. Autoritățile în cauză vor decide și vor desfășura ancheta și procedura în același mod ca pentru orice altă infracțiune de natură comparabilă, în conformitate cu legislația acestei părți.

7. a) Fiecare parte va comunica secretarului general al Consiliului Europei, în momentul semnării ori depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, numele și adresa fiecărei autorități responsabile de trimiterea ori de primirea unei cereri de extrădare sau de arestare provizorie, în absența unui tratat.

b) Secretarul general al Consiliului Europei va realiza și va actualiza un registru al autorităților astfel desemnate de către părți. Fiecare parte va trebui să se asigure de faptul că datele care figurează în registru sunt corecte în orice moment.

TITLUL 3

PRINCIPII GENERALE REFERITOARE LA ASISTENȚA MUTUALĂ

ARTICOLUL 25

Principii generale referitoare la asistența mutuală

1. Părțile își vor acorda asistență mutuală într-o măsură cât mai largă posibil, în scopul investigărilor sau al aplicării procedurilor privind infracțiunile în legătură cu sisteme și date informatice sau pentru a culege dovezile unei infracțiuni în format electronic.

2. De asemenea, fiecare parte va adopta măsurile legislative, precum și măsurile care se dovedesc necesare pentru a-și îndeplini obligațiile stabilite în cuprinsul art. 27 – 35.

3. În caz de urgență fiecare parte va putea formula o cerere de asistență mutuală sau comunicările care se raportează acesteia prin mijloace rapide de comunicare, precum faxul sau poșta electronică, cu condiția ca aceste mijloace să ofere condiții suficiente de securitate și de autentificare (inclusiv folosirea codării, atunci când este necesar), cu o confirmare oficială ulterioară dacă partea solicitată va revendica acest lucru. Partea solicitată va accepta cererea și va răspunde prin oricare dintre mijloacele sale rapide de comunicare.

4. Cu excepția unei dispoziții contrare expres prevăzute în prezentul capitol, asistența mutuală va fi supusă condițiilor fixate de dreptul intern al părții solicitate sau de tratatele de asistență mutuală aplicabile, inclusiv în ceea ce privește motivele pe baza cărora partea solicitată poate refuza cooperarea. Partea solicitată nu își va exercita dreptul de a refuza asistența mutuală privind infracțiunile vizate la art. 2 – 11 doar din motivul că cererea vizează o infracțiune pe care aceasta o consideră de natură

5. În cazul în care, în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol, părții solicitate îi este permis să condiționeze asistența mutuală de existența dublei incriminări, această condiție va fi considerată îndeplinită dacă fapta care constituie infracțiunea pentru care asistența mutuală este solicitată este calificată drept infracțiune de dreptul său intern, indiferent dacă dreptul intern include sau nu infracțiunea în cadrul aceleiași categorii de infracțiuni ori dacă o definește sau nu prin aceeași terminologie ca dreptul părții solicitante.

ARTICOLUL 26

Informarea spontană

1. O parte va putea, în limitele dreptului său intern și în absența unei cereri prealabile, să comunice unei alte părți informații obținute în cadrul propriilor anchete, în cazul în care consideră că acest lucru ar putea ajuta partea destinatară la începerea

sau finalizarea cu succes a anchetelor ori a procedurilor avînd ca obiect infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție sau în cazul în care aceste informații ar putea conduce la o cerere de cooperare formulată de această parte în virtutea prezentului capitol.

2. Înainte de a comunica astfel de informații, partea care le furnizează va putea solicita ca acestea să rămîină confidențiale sau să nu fie utilizate decît în anumite condiții. Dacă partea destinatară nu va putea îndeplini această cerință, va informa cealaltă parte, care va stabili în acest caz dacă informațiile în cauză ar trebui totuși furnizate. Dacă partea destinatară va accepta informațiile cu condițiile prescrise, partea destinatară va fi legată de acestea din urmă.

TITLUL 4

PROCEDURILE REFERITOARE LA CERERILE DE ASISTENȚĂ MUTUALĂ ÎN ABSENȚA ACORDURILOR INTERNAȚIONALE APLICABILE

ARTICOLUL 27

Procedurile referitoare la cererile de asistență mutuală în absența acordurilor internaționale aplicabile

1. În absența unui tratat de asistență mutuală ori a unui acord care are la bază legislații uniforme sau reciproce în vigoare între partea solicitantă și partea solicitată, se vor aplica dispozițiile paragrafelor 2 – 9 din prezentul articol. Acestea nu se vor aplica atunci cînd există un tratat, un acord sau o legislație de acest tip, în afară de cazul în care părțile implicate nu convin să aplice în locul lor totul sau o parte din restul acestui articol.

2. a) Fiecare parte va desemna una sau mai multe autorități centrale însărcinate să trimită cererile de asistență mutuală sau să răspundă, să le execute ori să le transmită autorităților competente pentru executarea lor.

b) Autoritățile centrale vor comunica direct una cu cealaltă.

c) Fiecare parte, în momentul semnării sau depunerii instrumentelor sale de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, va comunica secretarului general al Consiliului Europei numele și adresele autorităților desemnate în aplicarea prezentului paragraf.

d) Secretarul general al Consiliului Europei va stabili și va actualiza un registru al autorităților centrale desemnate de către părți. Fiecare parte va veghea în permanență asupra exactitudinii datelor care figurează în registru.

3. Cererile de asistență mutuală adresate în baza prezentului articol vor fi executate în conformitate cu procedura menționată de partea solicitantă, cu excepția cazului în care aceasta este incompatibilă cu legislația părții solicitate.

4. Pe lîngă condițiile sau motivele de refuz prevăzute la art. 25 paragraful 4, asistența mutuală va putea fi refuzată de partea solicitată, dacă:

a) cererea vizează o infracțiune pe care partea solicitată o consideră de natură politică ori legată de o infracțiune de natură politică; sau

b) partea solicitată va considera că faptul de a da curs cererii ar risca să aducă atingere suveranității, securității, ordinii sale publice sau altor interese esențiale.

5. Partea solicitată va putea suspenda executarea cererii dacă aceasta ar risca să aducă prejudicii anchetelor sau procedurilor desfășurate de autoritățile sale.

6. Înainte de a refuza sau de a suspenda cooperarea, partea solicitată va examina, ulterior consultării părții solicitante, dacă poate da curs parțial cererii ori cu rezerva condițiilor pe care le consideră necesare.

7. Partea solicitată va informa rapid partea solicitantă asupra răspunsului pe care intenționează să îl dea cererii de asistență mutuală. Aceasta va trebui să motiveze eventualul său refuz sau eventuala întârziere a cererii. De asemenea, partea solicitată va informa partea solicitantă asupra oricărui motiv care ar face imposibilă executarea cererii de asistență mutuală sau care ar fi susceptibil de a o întârzi în mod semnificativ.

8. Partea solicitantă va putea cere ca partea solicitată să păstreze confidențialitatea faptului că a fost formulată o cerere în baza prezentului capitol, precum și a obiectului acesteia, cu excepția măsurilor necesare executării cererii în cauză. Dacă partea solicitată nu va putea da curs acestei cereri de confidențialitate, aceasta va trebui să informeze rapid partea solicitantă, care va trebui în acest caz să determine dacă cererea trebuie totuși executată.

9. a) În caz de urgență, cererile de asistență mutuală sau comunicările care se raportează acestora vor putea fi transmise direct de către autoritățile judiciare ale părții solicitante autorităților similare ale părții solicitate. Într-un asemenea caz, o copie va fi adresată simultan autorităților centrale ale părții solicitate prin intermediul autorității centrale a părții solicitante.

b) Orice cerere sau comunicare formulată în baza prezentului paragraf va putea fi avansată prin intermediul Organizației Internaționale de Poliție Criminală (Interpol).

c) În cazul în care o cerere a fost formulată în aplicarea subparagrafului a) al prezentului paragraf și în cazul în care autoritatea nu va fi competentă pentru a o analiza, aceasta o va transmite autorității naționale competente și va informa direct partea solicitantă.

d) Cererile sau comunicările efectuate în aplicarea prezentului paragraf, care nu presupun măsuri coercitive, vor putea fi direct transmise de către autoritățile competente ale părții solicitante la autoritățile competente ale părții solicitate.

e) Fiecare parte îl va putea informa pe secretarul general al Consiliului Europei, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, că, pentru motive de eficiență, cererile formulate în baza acestui paragraf vor trebui adresate autorităților sale centrale.

ARTICOLUL 28

Confidențialitatea și restricția de utilizare

1. În absența unui tratat de asistență mutuală sau a unui aranjament care să aibă la bază legislații uniforme ori reciproce în vigoare între partea solicitantă și partea solicitată, se vor aplica dispozițiile prezentului articol. Acestea nu se vor aplica în

cazul în care există un tratat, un aranjament sau o legislație de acest tip, cu excepția cazului în care părțile implicate decid să aplice în locul acestora totul sau o parte din acest articol.

2. Partea solicitată va putea condiționa comunicarea de informații sau de materiale, reprezentând răspunsul la cerere, de:

a) păstrarea confidențialității acestora, în cazul în care cererea de asistență mutuală nu ar putea fi respectată în absența acestei condiții; sau

b) neutilizarea acestora pentru alte anchete sau proceduri decât cele indicate în cerere.

3. Dacă partea solicitantă nu va putea îndeplini una dintre condițiile enunțate la paragraful 2, aceasta va informa rapid partea solicitată, care va determina în acest caz dacă informația trebuie totuși furnizată. Dacă partea solicitantă va accepta această condiție, aceasta va fi legată de condiția menționată.

4. Orice parte care va furniza informații sau materiale ce se supun uneia dintre condițiile enunțate la paragraful 2 va putea solicita celeilalte părți să-i ofere explicații în legătură cu această condiție privind utilizarea acestor informații sau a acestui material.

SECȚIUNEA a 2-a **Dispoziții speciale**

TITLUL 1

ASISTENȚA MUTUALĂ ÎN MATERIE DE MĂSURI PROVIZORII

ARTICOLUL 29

Conservarea rapidă a datelor informatice stocate

1. O parte va putea solicita unei alte părți să ordone sau să impună printr-un alt mijloc conservarea rapidă a datelor stocate prin intermediul unui sistem informatic care se găsește pe teritoriul acestei alte părți și la adresa cărora partea solicitantă are intenția de a formula o cerere de asistență mutuală în vederea percheziției ori accesării printr-un mijloc similar, sechestrului sau obținerii printr-un mijloc similar ori divulgării datelor în cauză.

2. O cerere de conservare formulată în aplicarea paragrafului 1 va trebui să precizeze:

a) autoritatea care solicită conservarea;

b) infracțiunea care va face obiectul anchetei sau procedurilor penale, precum și o scurtă expunere a faptelor care au legătură cu aceasta;

c) datele informatice stocate care vor trebui conservate și natura legăturii lor cu infracțiunea;

d) toate informațiile disponibile care vor permite identificarea posesorului datelor informatice stocate sau locația sistemului informatic;

e) necesitatea măsurii conservării; și f) faptul că partea are intenția de a formula o cerere de asistență mutuală în vederea percheziției ori accesării printr-un mijloc similar, sechestrului sau obținerii printr-un mijloc similar, ori divulgării datelor in-

formatice în cauză.

3. După primirea cererii unei alte părți, partea solicitată va trebui să ia toate măsurile care se impun pentru a proceda fără întârziere la conservarea datelor menționate, în conformitate cu dreptul său intern. Pentru a putea răspunde unei astfel de solicitări, dubla incriminare nu va fi solicitată ca o condiție prealabilă a conservării.

4. O parte care va solicita dubla incriminare ca o condiție pentru a răspunde unei cereri de asistență mutuală în vederea percheziției ori accesării printr-un mijloc similar, sechestrului sau obținerii printr-un mijloc similar ori divulgării datelor stocate, va putea, pentru alte infracțiuni decât cele stabilite în conformitate cu art. 2 – 11 să-și rezerve dreptul de a refuza cererea de conservare în baza prezentului articol, în cazul în care aceasta va avea motive de a considera că, în momentul divulgării, condiția dublei incriminări nu va putea fi îndeplinită.

5. Pe de altă parte, o cerere de conservare va putea fi refuzată doar dacă:

a) cererea vizează o infracțiune pe care partea solicitată o consideră ca fiind de natură politică ori legată de o infracțiune politică; sau

b) partea solicitată consideră că faptul de a da curs cererii ar risca de a aduce atingere suveranității sale, securității, ordinii publice sau altor interese esențiale.

6. În cazul în care partea solicitată va considera că simpla conservare nu va fi suficientă pentru garantarea disponibilității viitoare a datelor, va compromite confidențialitatea anchetei părții solicitante sau o va afecta într-un alt mod, aceasta va informa rapid partea solicitantă, care va decide în acel caz dacă cererea va trebui totuși executată.

7. Orice conservare efectuată ca răspuns la o cerere menționată la paragraful 1 va fi valabilă pentru o perioadă de cel puțin 60 de zile, în scopul de a permite părții solicitante de a formula o cerere în vederea percheziției ori accesării printr-un mijloc similar, sechestrului sau obținerii printr-un mijloc similar ori divulgării datelor. După primirea unei astfel de cereri, datele vor trebui în continuare conservate în așteptarea adoptării unei decizii referitoare la cerere.

ARTICOLUL 30

Dezvăluirea rapidă a datelor conservate

1. În cazul în care, în timpul executării unei cereri de conservare a datelor referitoare la trafic în legătură cu o comunicare specifică formulată în aplicarea art. 29, partea solicitată va descoperi că un furnizor de servicii a participat într-un alt stat la transmiterea acestei comunicări, aceasta va dezvălui rapid părții solicitante o cantitate suficientă de date referitoare la trafic, pentru identificarea acestui furnizor de servicii și a canalului prin care comunicarea a fost transmisă.

2. Dezvăluirea datelor referitoare la trafic în aplicarea paragrafului 1 va putea fi refuzată doar dacă:

a) cererea vizează o infracțiune pe care partea solicitată o consideră de natură politică ori legată de o infracțiune de natură politică; sau

b) partea solicitată consideră că faptul de a da curs cererii ar risca să aducă atingere suveranității sale, securității, ordinii publice sau altor interese esențiale.

TITLUL 2

ASISTENȚA MUTUALĂ PRIVIND PREROGATIVELE DE INVESTIGARE

ARTICOLUL 31

Asistența mutuală privind accesarea datelor stocate

1. O parte va putea solicita unei alte părți să percheziționeze sau să acceseze într-un mod similar, să sechestreze sau să obțină într-un mod similar, să dezvăluie date stocate prin intermediul unui sistem informatic care se găsește pe teritoriul acestei alte părți, inclusiv date conservate în conformitate cu art. 29.

2. Partea solicitată va răspunde cererii cu aplicarea instrumentelor internaționale, a aranjamentelor și a legislațiilor menționate la art. 23 și conformându-se dispozițiilor relevante ale prezentului capitol.

3. Cererea va trebui satisfăcută cât mai repede posibil, dacă:

a) există motive de a considera că datele concludente sunt expuse în mod special riscurilor de pierdere ori de modificare; sau

b) instrumentele, aranjamentele și legislațiile vizate la paragraful 2 prevăd o cooperare rapidă.

ARTICOLUL 32

Accesarea transfrontalieră a datelor stocate, cu consimțământ sau în cazul în care acestea sunt accesibile publicului

O parte va putea, fără autorizația unei alte părți:

a) să acceseze date informatice stocate accesibile publicului (sursă deschisă), oricare ar fi localizarea geografică a acestor date; sau

b) să acceseze ori să primească prin intermediul unui sistem informatic situat pe teritoriul său date informatice stocate situate într-un alt stat, dacă partea va obține consimțământul persoanei legal autorizate să-i dezvăluie aceste date prin intermediul acestui sistem informatic.

ARTICOLUL 33

Asistența mutuală pentru strângerea în timp real a datelor referitoare la trafic

1. Părțile își vor acorda asistență mutuală pentru strângerea în timp real a datelor referitoare la trafic, asociate comunicărilor menționate pe teritoriul acestora, transmise prin intermediul unui sistem informatic. Cu rezerva dispozițiilor paragrafului 2, asistența mutuală este guvernată de condițiile și procedurile prevăzute în dreptul intern.

2. Fiecare parte va acorda această asistență mutuală cel puțin cu privire la infracțiunile pentru care strângerea în timp real a datelor privitoare la trafic ar fi disponibilă într-o cauză internă echivalentă.

ARTICOLUL 34

Asistența mutuală în domeniul interceptării datelor referitoare la conținut

Părțile își vor acorda asistență mutuală, în măsura permisă de tratatele și legislația internă aplicabile, pentru strângerea sau înregistrarea în timp real a datelor referitoare la conținutul comunicațiilor specifice, transmise prin intermediul unui sistem informatic.

TITLUL 3

REȚEAUA 24/7

ARTICOLUL 35

Rețeaua 24/7

1. Fiecare parte va desemna un punct de contact disponibil 24 de ore din 24, 7 zile din 7, în scopul asigurării unei asistențe imediate pentru investigațiile referitoare la infracțiunile privind sisteme sau date informatice, sau pentru a strânge dovezile unei infracțiuni în format electronic. Această asistență va cuprinde facilitarea sau, dacă dreptul și practica internă o permit, aplicarea directă a următoarelor măsuri:

- a) asistența tehnică;
- b) conservarea datelor, în conformitate cu art. 29 și 30;
- c) strângerea dovezilor, furnizarea de informații cu caracter juridic și localizarea suspectilor.

2. a) Punctul de contact al unei părți va avea mijloacele de a corespunde cu punctul de contact al unei alte părți potrivit unei proceduri accelerate.

b) Dacă punctul de contact desemnat de către o parte nu va depinde de autoritatea sau de autoritățile acestei părți responsabile de asistența mutuală internațională sau de extrădare, punctul de contact va veghea să poată acționa în coordonare cu această sau aceste autorități, potrivit unei proceduri accelerate.

3. Fiecare parte va întreprinde măsurile necesare pentru a dispune de un personal specializat și echipat corespunzător pentru facilitarea funcționării rețelei.

CAPITOLUL IV

CLAUZE FINALE

ARTICOLUL 36

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezenta convenție va fi deschisă spre semnare statelor membre ale Consiliului Europei și statelor membre care au participat la elaborarea sa.

2. Prezenta convenție va fi supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

3. Prezenta convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data la care 5 state, cuprinzând cel puțin 3 state membre ale Consiliului Europei, își vor fi exprimat consimțământul de a fi legate prin

convenție, în conformitate cu dispozițiile paragrafelor 1 și 2.

4. Pentru oricare stat semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezenta convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data exprimării consimțământului său de a fi legat prin prezenta convenție, în conformitate cu dispozițiile paragrafelor 1 și 2.

ARTICOLUL 37 **Aderarea la convenție**

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, după consultarea statelor contractante la convenție și după obținerea asentimentului unanim, vor putea invita orice stat nemembru al Consiliului Europei, care nu a participat la elaborarea sa, să adere la prezenta convenție. Decizia va fi luată cu majoritatea prevăzută la art. 20 d) din Statutul Consiliului Europei și cu unanimitatea reprezentanților statelor contractante care au dreptul să facă parte din Comitetul de Miniștri.

2. Pentru orice stat care a aderat la prezenta convenție, în conformitate cu paragraful 1 sus-menționat, convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data depunerii instrumentului de aderare la secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 38 **Aplicarea teritorială**

1. În momentul semnării sau în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, oricare stat va putea desemna teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezenta convenție.

2. În orice moment următor, prin declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, oricare stat va putea lărgi aplicarea prezentei la convenții la oricare alt teritoriu desemnat în declarație. Convenția va intra în vigoare cu privire la acest teritoriu în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii declarației de către secretarul general.

3. Orice declarație formulată cu aplicarea celor două paragrafe precedente va putea fi retrasă, cu privire la orice teritoriu desemnat în această declarație, prin notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei. Retragerea va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data primirii notificării menționate de către Secretarul general.

ARTICOLUL 39 **Efectele convenției**

1. Scopul prezentei convenții este de a completa tratatele sau acordurile multilaterale ori bilaterale aplicabile, existente între părți, inclusiv dispozițiile:

- Convenției europene de extrădare, deschisă spre semnare la 13 decembrie 1957 la Paris (STE nr. 24);
- Convenției europene de asistență judiciară în materie penală, deschisă spre sem-

nare la 20 aprilie 1959 la Strasbourg (STE nr. 30);

– Protocolului adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, deschis spre semnare la 17 martie 1978 la Strasbourg (STE nr. 99).

2. Dacă două sau mai multe părți au încheiat deja un acord ori un tratat referitor la domeniile cuprinse în prezenta convenție sau dacă și-au stabilit în alt mod relațiile privind aceste subiecte ori dacă o vor face în viitor, acestea vor avea, de asemenea, dreptul de a aplica acordul sau tratatul menționat ori de a-și stabili relațiile în consecință, în locul prezentei convenții. Totuși, în cazul în care părțile își vor stabili relațiile privind domeniile care fac obiectul prezentei convenții într-un mod diferit decît cel prevăzut, acestea o vor face într-un mod care să nu fie incompatibil cu obiectivele și principiile convenției. Nici o prevedere a prezentei convenții nu va afecta alte drepturi, restricții, obligații și responsabilități ale unei părți.

ARTICOLUL 40

Declarații

Prin declarație scrisă adresată secretarului general al Consiliului Europei în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, orice stat va putea să declare că se folosește de dreptul de a solicita unul sau mai multe elemente suplimentare, precum cele prevăzute la art. 2, 3, art. 6 paragraful 1 subparagraful b), art. 7, art. 9 paragraful 3 și art. 27 paragraful 9 subparagraful e).

ARTICOLUL 41

Clauza federală

1. Un stat federal își va putea rezerva dreptul de a onora obligațiile cuprinse în cap. II în măsura în care acestea vor fi compatibile cu principiile fundamentale care guvernează relațiile dintre guvernul său central și statele constitutive sau alte entități teritoriale analoage, cu condiția ca acesta să fie în măsură de a coopera în baza cap. III.

2. Atunci cînd acesta va formula o rezervă prevăzută la paragraful 1, un stat federal nu se va putea folosi de termenii unei astfel de rezerve pentru a elimina sau a diminua substanțial obligațiile sale în baza cap. II. În orice caz, acesta va folosi mijloace largite și efective care vor permite aplicarea măsurilor prevăzute în capitolul menționat.

3. În ceea ce privește dispozițiile acestei convenții, a căror aplicare ține de competența legislativă a fiecărui stat constitutiv sau a altor entități teritoriale analoage care, în baza sistemului constituțional al federației, nu sunt obligate să ia măsuri legislative, guvernul federal va aduce la cunoștință autorităților competente ale statelor constitutive dispozițiile menționate, împreună cu avizul său favorabil, încurajîndu-le să adopte măsurile potrivite pentru aplicarea lor.

ARTICOLUL 42

Rezervele

Prin notificare scrisă adresată secretarului general al Consiliului Europei, în momentul semnării sau depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare, orice stat va putea declara că se folosește de rezerva sau rezervele prevăzute la art. 4 paragraful 2, art. 6 paragraful 3, art. 9 paragraful 4, art. 10 paragraful 3, art. 11 paragraful 3, art. 14 paragraful 3, art. 22 paragraful 2, art. 29 paragraful 4 și la art. 41 paragraful 1. Nici o altă rezervă nu va putea fi formulată.

ARTICOLUL 43

Statutul și retragerea rezervelor

1. O parte care a formulat o rezervă în conformitate cu art. 42 o va putea retrage în totalitate sau în parte prin notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei. Această retragere va intra în vigoare la data primirii de către secretarul general a notificării menționate. Dacă notificarea va indica faptul că retragerea unei rezerve trebuie să intre în vigoare la o dată precisă și dacă această dată va fi ulterioară celei la care secretarul general va primi notificarea, retragerea va intra în vigoare la această dată ulterioară.

2. O parte care a formulat o rezervă, precum cele menționate la art. 42, va retrage această rezervă, în totalitate sau în parte, de îndată ce împrejurările o permit.

3. Secretarul general al Consiliului Europei va putea solicita periodic părților care au formulat una sau mai multe rezerve dintre cele menționate la art. 42 informații cu privire la aspectele retragerii lor.

ARTICOLUL 44

Amendamente

1. La prezenta convenție vor putea fi propuse amendamente de către fiecare parte, iar acestea vor fi comunicate de către secretarul general al Consiliului Europei statelor membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea prezentei convenții, precum și oricărui stat care a aderat sau care a fost invitat să adere, în conformitate cu dispozițiile art. 37.

2. Orice amendament propus de către o parte va fi comunicat Comitetului European pentru Probleme Criminale (CDPC), care va prezenta avizul său Comitetului de Miniștri cu privire la amendamentul menționat.

3. Comitetul de Miniștri va examina amendamentul propus și avizul prezentat de către CDPC și, după consultarea statelor nemembre care sunt părți la prezenta convenție, va putea adopta amendamentul.

4. Textul oricărui amendament adoptat de către Comitetul de Miniștri în conformitate cu paragraful 3 al prezentului articol va fi comunicat părților pentru acceptare.

5. Orice amendament adoptat în conformitate cu paragraful 3 al prezentului ar-

tical va intra în vigoare în a treizecea zi după ce toate părțile l-au informat pe secretarul general cu privire la acceptarea lor.

ARTICOLUL 45

Rezolvarea dezacordurilor

1. CDPC va fi informat permanent cu privire la interpretarea și aplicarea prezentei convenții.

2. În cazul dezacordului între părți cu privire la interpretarea și aplicarea prezentei convenții, părțile se vor strădui să ajungă la o rezolvare a acestuia prin negociere sau prin orice alt mijloc pașnic pe care îl vor alege, inclusiv prin prezentarea dezacordului CDPC, unui tribunal arbitrar care va lua decizii ce vor lega părțile sau Curții Internaționale de Justiție, potrivit unui acord între părțile implicate.

ARTICOLUL 46

Reuniunea părților

1. Părțile se vor reuni periodic, dacă va fi nevoie, în vederea facilitării:

a) utilizării și aplicării efective a prezentei convenții, inclusiv identificării oricărei probleme în domeniu, precum și efectelor oricărei declarații sau rezerve făcute în conformitate cu prezenta convenție;

b) schimbului de informații cu privire la noutățile juridice, politice sau tehnice importante în domeniul criminalității informatice și strîngerii dovezilor în formă electronică; c) examinării eventualității de a completa sau de a amenda convenția.

2. CDPC va fi ținut periodic la curent cu privire la rezultatul reuniunilor internaționale menționate la paragraful 1.

3. CDPC va facilita, dacă va fi nevoie, întîlnirile menționate la paragraful 1 și va adopta măsurile necesare pentru a ajuta părțile în efortul lor care vizează completarea sau amendarea convenției. La expirarea unui termen de 3 ani începînd de la data intrării în vigoare a prezentei convenții, cel mai tîrziu, CDPC va proceda, în cooperare cu părțile, la reexaminarea tuturor dispozițiilor convenției și va propune, dacă este cazul, amendamentele potrivite.

4. Cu excepția cazului în care Consiliul Europei le va suporta, cheltuielile ocazionale de aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 vor fi suportate de către părți în maniera pe care acestea o vor alege.

5. Părțile vor fi asistate în exercitarea funcțiilor care decurg din prezentul articol de către Secretariatul Consiliului Europei.

ARTICOLUL 47

Denunțarea

1. Orice parte va putea, în orice moment, să denunțe prezenta convenție printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data primirii notificării de către secretarul general.

ARTICOLUL 48

Notificarea

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea prezentei convenții, precum și oricărui stat care a aderat sau care a fost invitat să adere, cu privire la:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții, în conformitate cu art. 36 și 37;
- d) orice declarație făcută în aplicarea art. 40 sau orice rezervă făcută în aplicarea art. 42;
- e) orice alt act, notificare sau comunicare ce are legătură cu prezenta convenție.

În acest sens, subsemnații, autorizați pe deplin în acest scop, au semnat prezenta convenție.

Adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în Arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite fiecăruia dintre statele membre ale Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea convenției, precum și oricărui stat invitat să adere o copie certificată conformă cu originalul.

CONVENȚIE PRIVIND PREVENIREA TERORISMULUI*

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei convenții**,

considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o unitate mai mare între membrii săi,

recunoscând interesul de a intensifica cooperarea cu celelalte state părți la prezenta convenție,

din dorința de a lua măsuri eficiente pentru prevenirea terorismului și pentru a face față în special provocării publice la comiterea de infracțiuni de terorism, precum și recrutării și antrenării pentru terorism,

conștiente de îngrijorarea profundă determinată de creșterea infracțiunilor de terorism și a amenințării pe care o reprezintă terorismul,

având cunoștință de situația precară cu care se confruntă persoanele care suferă din cauza terorismului și reafirmând, în acest context, profunda lor solidaritate cu victimele terorismului și cu familiile acestora,

reafirmând faptul că infracțiunile de terorism și infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, indiferent de autorii lor, nu sunt în niciun caz justificate prin considerații de natură politică, filozofică, ideologică, rasială, etnică, religioasă sau de orice altă natură similară și amintind obligația tuturor părților de a preveni asemenea infracțiuni și, dacă acestea nu au putut fi prevenite, de a le cerceta și de a se asigura că sunt sancționate cu pedepse care țin cont de gravitatea lor,

amintind necesitatea de a considera lupta împotriva terorismului și reafirmând faptul că toate măsurile luate pentru prevenirea sau reprimarea infracțiunilor de terorism trebuie să respecte statul de drept și valorile democratice, drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și alte prevederi ale dreptului internațional și inclusiv ale dreptului internațional umanitar, atunci când acesta este aplicabil,

recunoscând că prezenta convenție nu afectează principiile stabilite privind libertatea de expresie și libertatea de asociere,

amintind că actele de terorism, prin natura sau contextul acestora, sunt menite să intimideze grav o populație ori să forțeze un guvern sau o organizație internațională să efectueze ori să se abțină de la efectuarea unui anumit act sau să destabilizeze grav ori să distrugă structurile fundamentale politice, constituționale, economice sau sociale ale unei țări ori ale unei organizații internaționale,

au convenit următoarele:

ARTICOLUL 1

Terminologie

1. În sensul prezentei convenții, prin infracțiune de terorism se înțelege oricare dintre infracțiunile care intră în sfera de aplicare a unuia dintre tratatele enumerate

* Adoptată la Varșovia la 16 mai 2005.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 51-XVI din 7 martie 2008. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 63-65 din 28 martie 2008.

în anexa la prezenta convenție, așa cum sunt ele

2. Odată cu depunerea instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare, un stat care nu este parte la un tratat enumerat în anexă poate declara că, la aplicarea prezentei convenții privitor la respectivul stat contractant, se va considera că acel tratat nu figurează în anexă. Declarația își pierde efectele de îndată ce tratatul intră în vigoare pentru statul care a dat-o, acesta notificându-l pe secretarul general al Consiliului Europei cu privire la intrarea în vigoare.

ARTICOLUL 2

Obiectiv

Obiectivul prezentei convenții este de a intensifica eforturile părților pentru prevenirea terorismului și a efectelor sale negative asupra deplinei respectări a drepturilor omului și în special a dreptului la viață, atât prin intermediul unor măsuri ce trebuie luate la nivel național, cât și în cadrul cooperării internaționale, ținându-se cont de tratatele sau acordurile bilaterale și multilaterale existente între statele contractante.

ARTICOLUL 3

Politici naționale de prevenire

1. Fiecare parte va lua măsurile adecvate, îndeosebi în domeniul pregătirii autorităților care au competență în ceea ce privește aplicarea legii și altor organe, precum și în domeniile educației, culturii, informației, mass-media și conștientizării publicului, în vederea prevenirii infracțiunilor de terorism și a efectelor negative ale acestora, cu respectarea drepturilor omului și a obligațiilor prevăzute, după caz, de **Convenția** europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, de **Pactul** internațional privitor la drepturile civile și politice și a altor obligații ce țin de dreptul internațional.

2. Fiecare parte ia măsurile necesare pentru îmbunătățirea și dezvoltarea cooperării între autoritățile sale naționale în vederea prevenirii infracțiunilor de terorism și a efectelor negative ale acestora, între altele prin:

a) schimbul de informații;

b) întărirea protecției fizice a persoanelor și infrastructurilor;

c) îmbunătățirea planurilor de pregătire și coordonare pentru situațiile de criză.

3. Fiecare parte promovează toleranța prin încurajarea dialogului interreligios și intercultural cu implicarea, dacă este necesar, a organizațiilor neguvernamentale și a altor elemente ale societății civile în vederea prevenirii tensiunilor care ar putea contribui la comiterea de infracțiuni de terorism.

4. Fiecare parte se străduiește să sensibilizeze publicul cu privire la existența, la cauzele, gravitatea și amenințarea reprezentate de infracțiunile de terorism și de infracțiunile prevăzute de prezenta convenție și ia în considerare încurajarea publicului de a furniza autorităților competente ajutor factic și specific ce poate contribui la prevenirea infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție.

ARTICOLUL 4

Cooperarea internațională în materie de prevenire

Părțile își acordă asistență și sprijin, după caz, și ținând cont în mod corespunzător de posibilitățile fiecăreia, în vederea îmbunătățirii capacității lor de a preveni comiterea infracțiunilor de terorism, inclusiv prin schimbul de informații și bune practici, precum și prin pregătire și alte eforturi comune cu caracter preventiv.

ARTICOLUL 5

Provocarea publică de a comite o infracțiune de terorism

1. În sensul prezentei convenții, provocarea publică de a comite o infracțiune de terorism înseamnă distribuirea sau punerea la dispoziție în alt mod a unui mesaj către public, cu intenția de a instiga la comiterea unei infracțiuni de terorism, dacă acest comportament, direct sau indirect, creează un pericol ca una sau mai multe dintre aceste infracțiuni să fie comise.

2. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, provocarea la comiterea unei infracțiuni de terorism, așa cum a fost definită la paragraful 1, atunci când a fost comisă cu intenție.

ARTICOLUL 6

Recrutarea pentru terorism

1. În sensul prezentei convenții, recrutarea pentru terorism înseamnă solicitarea ca o altă persoană să comită o infracțiune de terorism sau să participe la comiterea unei infracțiuni de terorism ori să se alăture unei asociații sau unui grup, cu scopul de a contribui la comiterea uneia ori mai multor infracțiuni de terorism de către acea asociație sau acel grup.

2. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, recrutarea pentru terorism, așa cum a fost definită la paragraful 1, atunci când a fost comisă cu intenție.

ARTICOLUL 7

Pregătirea pentru terorism

1. În sensul prezentei convenții, pregătirea pentru terorism înseamnă furnizarea de instrucțiuni cu privire la fabricarea sau folosirea explozibililor, a armelor de foc ori a altor arme sau substanțe nocive ori periculoase sau cu privire la alte metode ori tehnici specifice, cu scopul de a comite o infracțiune de terorism sau de a contribui la comiterea acesteia, având cunoștință de faptul că pregătirea efectuată este menită să servească acestui scop.

2. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern, pregătirea pentru terorism, așa cum a fost definită la paragraful 1, atunci când a fost comisă cu intenție.

ARTICOLUL 8

Lipsa relevanței consumării infracțiunii de terorism

Pentru ca un act să constituie infracțiune, în sensul art. 5-7, nu este necesar ca o infracțiune de terorism să se fi consumat.

ARTICOLUL 9

Infracțiuni conexe

1. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracțiune, conform dreptului său intern:

a) participarea în calitate de complice la comiterea unei infracțiuni prevăzute la art. 5-7;

b) organizarea comiterii unei infracțiuni în sensul art. 5-7 sau faptul de a ordona altor persoane să o comită;

c) participarea la comiterea uneia sau mai multora dintre infracțiunile prevăzute la art. 5-7 de către un grup de persoane care acționează într-un scop comun. Această contribuție trebuie să fie intenționată și trebuie:

(i) să fie menită să faciliteze activitatea criminală a grupului sau să servească scopului criminal al grupului, dacă această activitate ori acest scop implică comiterea unei infracțiuni prevăzute la art. 5-7; sau

(ii) să fie făcută știindu-se că grupul intenționează să comită o infracțiune prevăzută la art. 5-7.

2. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a prevedea ca infracțiune, în cadrul și în conformitate cu dreptul său intern, tentativa de comitere a unei infracțiuni prevăzute la art. 6 și 7.

ARTICOLUL 10

Răspunderea persoanelor juridice

1. Fiecare parte adoptă măsurile necesare, conform principiilor sale juridice, pentru stabilirea răspunderii persoanelor juridice pentru participarea la infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9.

2. Sub rezerva principiilor juridice ale fiecărui stat contractant, răspunderea persoanelor juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

3. Această răspundere nu aduce atingere răspunderii penale a persoanelor fizice care au comis infracțiunile.

ARTICOLUL 11

Sanțiuni și măsuri

1. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru ca infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9 să fie pedepsite cu pedepse efective, proporționale și descurajatoare.

2. Orice condamnare definitivă anterioară, pronunțată într-un stat străin pentru infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, poate, în măsura permisă de dreptul intern, să fie luată în considerare la pronunțarea hotărârii în conformitate cu dreptul intern.

3. Fiecare parte veghează ca persoanele juridice găsite responsabile conform art.

10 să facă obiectul unor sancțiuni efective, proporționale și descurajatoare, de natură penală sau nu, și inclusiv unor sancțiuni pecuniare.

ARTICOLUL 12

Condiții și garanții

1. Fiecare parte trebuie să se asigure că stabilirea, implementarea și incriminarea faptelor prevăzute la art. 5-7 și 9 se realizează cu respectarea obligațiilor în materia drepturilor omului, în special a dreptului la libertatea de exprimare, libertatea de asociere și libertatea religioasă, așa cum sunt ele prevăzute, după caz, în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în Pactul internațional privind drepturile civile și politice, și a altor obligații ce decurg din dreptul internațional.

2. Stabilirea, implementarea și incriminarea faptelor prevăzute la art. 5-7 și 9 trebuie să respecte principiul proporționalității, în ceea ce privește scopurile legitime urmărite și necesitatea acestora într-o societate democratică, și trebuie să excludă orice formă de arbitrar, de tratament discriminatoriu sau rasist.

ARTICOLUL 13

Protecția, despăgubirea și sprijinirea victimelor terorismului

Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a proteja și sprijini victimele terorismului comis pe teritoriul propriu. Aceste măsuri pot include, prin intermediul schemelor naționale adecvate și sub rezerva prevederilor din legislația internă, printre altele, asistență financiară și despăgubire pentru victimele terorismului și pentru rudele lor apropiate.

ARTICOLUL 14

Jurisdicția

1. Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru stabilirea jurisdicției sale asupra infracțiunilor prevăzute în prezenta convenție:

- a) când infracțiunea este comisă pe teritoriul acelei părți;
- b) când infracțiunea este comisă la bordul unei nave sub pavilionul acelei părți sau la bordul unei aeronave înmatriculate în acea parte;
- c) când infracțiunea este comisă de către un cetățean al acelei părți.

2. Fiecare parte își poate, de asemenea, stabili competența asupra infracțiunilor prevăzute în prezenta convenție și când:

- a) infracțiunea avea drept scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni la care se referă art. 1 pe teritoriul său ori împotriva unui cetățean al său;
- b) infracțiunea avea drept scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni la care se referă art. 1 împotriva unei instalații publice aparținând acelei părți, care se află în străinătate, inclusiv sediile sale diplomatice sau consulare;
- c) infracțiunea avea drept scop sau a avut ca rezultat comiterea unei infracțiuni la care se referă art. 1, în încercarea de a forța acea parte să efectueze orice act sau să se abțină de la efectuarea acestuia;

d) infracțiunea este comisă de un apatrid cu reședința obișnuită pe teritoriul acelei părți;

e) infracțiunea este comisă la bordul unei aeronave exploatate de guvernul acelei părți.

3. Fiecare parte ia măsurile necesare pentru a-și stabili jurisdicția asupra infracțiunilor prevăzute de prezenta convenție în cazul în care presupusul făptuitor se află pe teritoriul său și nu îl extrădează pe acesta unei părți a cărei jurisdicție se bazează pe o regulă de competență care există și în legislația părții solicitate.

4. Prezenta convenție nu exclude nicio jurisdicție exercitată conform legilor naționale.

5. Dacă mai multe părți își declară competența asupra unei infracțiuni prevăzute de prezenta convenție, părțile implicate se consultă reciproc, dacă este oportun, în vederea stabilirii părții care are cea mai potrivită competență de urmărire.

ARTICOLUL 15

Obligația de a cerceta

1. Dacă are informații că este posibil ca autorul sau persoana presupusă a fi săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta convenție se află pe teritoriul său, respectiva parte ia măsurile necesare, conform dreptului său intern, în vederea cercetării faptelor cu privire la care a fost informată.

2. Dacă există circumstanțe care să justifice acest lucru, partea pe teritoriul căreia se găsește infractorul sau presupusul infractor ia măsurile corespunzătoare, prevăzute de legislația internă, pentru a se informa cu privire la prezența acestuia în vederea urmăririi sau extrădării.

3. Orice persoană față de care se iau măsurile prevăzute la paragraful 2 are dreptul:

a) de a comunica neîntârziat cu cel mai apropiat reprezentant competent al părții al cărei cetățean este sau care este abilitată în alt mod să îi protejeze drepturile ori, dacă este apatrid, al părții pe al cărei teritoriu își are reședința obișnuită;

b) de a primi vizita unui reprezentant al acestei părți;

c) de a fi informată cu privire la drepturile sale prevăzute la lit. a) și b).

4. Drepturile menționate la paragraful 3 se exercită în conformitate cu legile și reglementările părții pe al cărei teritoriu se află infractorul sau presupusul infractor, sub rezerva că legile și reglementările trebuie să permită deplina realizare a scopurilor pentru care aceste drepturi au fost acordate în conformitate cu paragraful 3.

5. Dispozițiile paragrafelor 3 și 4 nu afectează dreptul oricărei părți care își declară jurisdicția, conform art. 14 paragraful 1 lit. b) și paragraful 2, de a invita Comitetul Internațional al Crucii Roșii să comunice cu presupusul infractor și să îl viziteze.

ARTICOLUL 16

Inaplicabilitatea convenției

Prezenta convenție nu se aplică atunci când infracțiunile menționate la art. 5-7 și 9 sunt comise pe teritoriul unei singure părți, iar presupusul autor este cetățean al

acelei părți și se află pe teritoriul acelei părți, și nicio altă parte nu are motiv, conform art. 14 paragraful 1 sau 2, să exercite jurisdicția, în acele cazuri aplicându-se totuși prevederile art. 17 și art. 20-22, dacă este cazul.

ARTICOLUL 17

Cooperarea internațională în materie penală

1. Părțile își acordă cea mai largă asistență pentru efectuarea urmăririi penale sau îndeplinirea procedurilor penale ori de extrădare referitoare la infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9, inclusiv asistență pentru obținerea probelor de care acestea dispun și care sunt necesare pentru îndeplinirea procedurilor respective.

2. Părțile îndeplinesc obligațiile prevăzute la paragraful 1 în conformitate cu orice tratate sau acorduri privitoare la asistența juridică reciprocă existente între ele. În lipsa unor asemenea tratate sau acorduri, părțile își acordă asistență în conformitate cu dreptul lor intern.

3. Părțile cooperează în cea mai mare măsură posibilă, conform dreptului aplicabil, tratatelor, acordurilor și aranjamentelor părții solicitate, în ceea ce privește urmărirea sau procedurile penale care au ca obiect infracțiunile pentru care persoanele juridice pot fi trase la răspundere pe teritoriul părții solicitate, conform art. 10.

4. Fiecare parte poate examina oportunitatea înființării unor mecanisme suplimentare pentru a face schimb, cu celelalte părți, de informații sau probe necesare pentru stabilirea răspunderii penale, civile ori administrative, conform art. 10.

ARTICOLUL 18

Extrădarea sau urmărirea

1. În cazurile în care este competentă conform art. 14, partea pe teritoriul căreia se află presupusul făptuitor este obligată, dacă nu extrădează acea persoană, să aducă fără întârziere cauza în fața autorităților competente în vederea urmăririi prin intermediul unei proceduri conforme cu legile acelei părți, fără excepție și indiferent dacă infracțiunea a fost comisă pe teritoriul său. Aceste autorități se pronunță în aceleași condiții ca și pentru orice altă infracțiune gravă, potrivit legilor părților respective.

2. Ori de câte ori legislația internă a unei părți îi permite să extrădeze sau să predea pe unul dintre cetățenii săi, cu condiția ca persoana să fie înapoiată acelei părți în vederea executării pedepsei impuse în urma procesului ori procedurii pentru care s-a solicitat extrădarea sau predarea, și această parte și partea care a cerut extrădarea persoanei convin asupra acestei posibilități și asupra altor condiții pe care le consideră adecvate, această extrădare sau predare condiționată este suficientă pentru a stinge obligația prevăzută la paragraful 1.

ARTICOLUL 19

Extrădarea

1. Infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9 se consideră ca fiind incluse drept infracțiuni care dau loc la extrădare în orice tratat privind extrădarea, existent între oricare dintre părți înainte de intrarea în vigoare a prezentei convenții. Părțile se angajează

să includă aceste infracțiuni drept infracțiuni care dau loc la extrădare în orice tratat de extrădare încheiat ulterior între ele.

2. Dacă o parte care condiționează extrădarea de existența unui tratat primește o cerere de extrădare de la o altă parte cu care nu a încheiat niciun tratat privind extrădarea, partea solicitată poate alege să considere prezenta convenție drept temei juridic pentru extrădare în ceea ce privește infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9. Extrădarea se supune celorlalte condiții prevăzute de legislația părții solicitate.

3. Părțile care nu condiționează extrădarea de existența unui tratat recunosc infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9 ca fiind infracțiuni care dau loc la extrădare între ele, sub rezerva condițiilor prevăzute de legea părții solicitate.

4. Dacă este necesar, infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9 sunt considerate, în scopul extrădării între părți, ca și când ar fi fost comise nu numai în locul unde au fost comise, ci și pe teritoriul părților care și-au stabilit competența conform art. 14.

5. Dispozițiile tuturor tratatelor și acordurilor de extrădare încheiate între părți cu privire la infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și

ARTICOLUL 20

Excluderea clauzei de excepție politică

1. Niciuna dintre infracțiunile prevăzute la art. 5-7 și 9 nu va fi considerată, în scopul extrădării sau asistenței judiciare reciproce, drept infracțiune politică ori drept infracțiune conexă cu o infracțiune politică sau drept o infracțiune inspirată de rațiuni politice. În mod corespunzător, o cerere de extrădare sau de asistență judiciară reciprocă care are ca obiect o asemenea infracțiune nu poate fi refuzată numai pe motiv că are ca obiect o infracțiune politică ori o infracțiune conexă cu o infracțiune politică sau o infracțiune inspirată de rațiuni politice.

2. Fără a prejudicia aplicarea art. 19-23 din **Convenția** privind dreptul tratatelor, adoptată la Viena la 23 mai 1969, asupra celorlalte articole ale prezentei convenții, orice stat sau Comunitatea Europeană poate, la momentul semnării ori al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau de aprobare a prezentei convenții, să declare că nu va aplica acest articol referitor la extrădare pentru orice infracțiune prevăzută în prezenta convenție. Partea se angajează să aplice această rezervă de la caz la caz, printr-o decizie motivată corespunzător.

3. Orice parte își poate retrage total sau parțial o rezervă formulată în conformitate cu paragraful 2 prin intermediul unei declarații adresate secretarului general al Consiliului European, care va începe să aibă efect de la data primirii sale.

4. O parte care a formulat o rezervă conform paragrafului 2 nu poate pretinde aplicarea paragrafului 1 de către nicio altă parte; aceasta poate totuși, dacă rezerva sa este parțială sau condiționată, să pretindă aplicarea aceluiași articol în măsura în care l-a acceptat partea însăși.

5. Rezerva este valabilă pe o perioadă de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei convenții în ceea ce privește partea respectivă. Totuși, rezerva poate fi înnoită pentru perioade de aceeași durată.

6. Cu 12 luni înainte de data expirării rezervei, secretarul general al Consiliului European notifică partea interesată cu privire la expirare. Nu mai târziu de 3 luni

înainte de expirare, partea notifică secretarului general al Consiliului Europei că își menține, modifică sau retrage rezerva. Dacă o parte notifică secretarului general al Consiliului Europei că își menține rezerva, va furniza și o explicație a motivelor care justifică continuarea rezervei. În lipsa notificării de către partea interesată, secretarul general al Consiliului Europei informează acea parte că rezerva sa se consideră prelungită automat pe o perioadă de 6 luni. Omisiunea părții interesate de a-și notifica intenția de menținere sau de modificare a rezervei înainte de expirarea acelei perioade duce la primirea rezervei.

7. Dacă o parte nu extrădează o persoană în baza aplicării acestei rezerve, după primirea unei cereri de la o altă parte, aceasta aduce cauza fără întârziere și fără excepții în fața autorităților competente, în vederea urmăririi, în afară de situația în care partea solicitantă și solicitată convin să procedeze altfel. Autoritățile competente, în vederea urmăririi pe teritoriul părții solicitate, se pronunță în aceleași condiții ca și pentru orice altă infracțiune gravă, potrivit legilor părții respective. Partea solicitată comunică neîntârziat rezultatul final al procedurii către partea solicitată și către secretarul general al Consiliului Europei, care îl comunică Conferinței consultative a părților, prevăzută la art. 30.

8. Decizia de a refuza cererea de extrădare în baza acestei rezerve se înaintează cât mai curînd părții solicitante. Dacă nu se pronunță nicio hotărîre judecătorească în primă instanță într-un termen rezonabil pe teritoriul părții solicitate, conform paragrafului 7, partea solicitantă poate comunica acest lucru secretarului general al Consiliului Europei, care supune chestiunea Conferinței consultative a părților, prevăzută la art. 30. Această conferință examinează chestiunea și emite o opinie asupra conformității refuzului cu prezenta convenție și o depune la Comitetul de Miniștri în vederea emiterii unei declarații asupra acesteia. Cînd își îndeplinește funcțiile prevăzute de prezentul paragraf, Comitetul de Miniștri se reunește în formula limitată la statele părți.

ARTICOLUL 21

Clauza de discriminare

1. Niciuna dintre dispozițiile prezentei convenții nu va fi interpretată ca impunînd obligația de a extrăda sau de a acorda asistență judiciară reciprocă, dacă partea solicitată are motive substanțiale să creadă că cererea de extrădare avînd ca obiect o infracțiune dintre cele prevăzute la art. 5-7 și 9 sau de asistență judiciară reciprocă cu privire la asemenea infracțiuni a fost formulată cu scopul de a urmări ori de a pedepsi o persoană pe motive de rasă, religie, naționalitate, etnie sau opinie politică ori că, dacă dă curs acestei cereri, situația persoanei respective ar fi prejudiciată pentru oricare dintre aceste motive.

2. Niciuna dintre dispozițiile prezentei convenții nu va fi interpretată ca impunînd obligația de a extrăda dacă persoana care face obiectul cererii de extrădare riscă să fie supusă torturii sau unor tratamente ori pedepse inumane sau degradante.

3. Niciuna dintre dispozițiile prezentei convenții nu va fi interpretată ca impunînd obligația de a extrăda dacă persoana care face obiectul cererii de extrădare riscă pedeapsa cu moartea sau, cînd legea părții solicitate nu permite închisoarea pe

viață, închisoarea pe viață fără posibilitatea liberării condiționate, cu excepția cazului în care tratatele de extrădare aplicabile prevăd că partea solicitată este obligată să extrădeze dacă partea solicitantă oferă asigurări considerate suficiente de partea solicitantă că nu se va aplica pedeapsa cu moartea sau, dacă aceasta este aplicată, că ea nu se va executa ori că persoana respectivă nu va executa închisoare pe viață fără posibilitatea liberării condiționate.

ARTICOLUL 22

Informarea spontană

1. Fără a afecta propriile cercetări sau proceduri, autoritățile competente ale unei părți pot transmite, fără cerere prealabilă, autorităților competente ale unei alte părți informații obținute în cadrul propriilor cercetări, când consideră că dezvăluirea acestor informații ar putea ajuta partea destinatară să inițieze sau să efectueze urmărirea ori procedurile penale sau ar putea duce la formularea de către acea parte a unei cereri în baza prezentei convenții.

2. Partea care furnizează informațiile poate impune, conform dreptului său intern, condiții pentru folosirea acestora de către partea destinatară.

3. Partea destinatară trebuie să se supună acestor condiții.

4. Totuși, orice parte poate, în orice moment, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului European, să declare că își rezervă dreptul de a nu se supune condițiilor impuse de partea furnizoare, conform paragrafului 2, decît dacă primește o notificare prealabilă privind natura informațiilor ce vor fi furnizate și este de acord cu transmiterea lor.

ARTICOLUL 23

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezenta convenție este deschisă spre semnare de către statele membre ale Consiliului European și de către statele care nu sunt membre și care au participat la elaborarea sa.

2. Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau de aprobare se depun la secretarul general al Consiliului European.

3. Prezenta convenție intră în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data la care 6 state, inclusiv cel puțin 4 state membre ale Consiliului European, și-au exprimat consimțămîntul de a se supune prezentei convenții, în conformitate cu prevederile paragrafului 2.

4. Pentru orice alt stat semnatar care își exprimă ulterior consimțămîntul de a se supune prezentei convenții, aceasta intră în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data la care și-a exprimat consimțămîntul de a se supune prezentei convenții, în conformitate cu prevederile paragrafului 2.

ARTICOLUL 24

Aderarea la convenție

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, după consultarea și obținerea consimțământului unanim al părților la prezenta convenție, poate invita orice stat care nu este membru al Consiliului Europei și care nu a participat la elaborarea acesteia să adere la prezenta convenție. Decizia se ia de majoritatea prevăzută la art. 20 (d) din Statutul Consiliului Europei și cu votul unanim al reprezentanților părților care au dreptul de a face parte din Comitetul de Miniștri.

2. Pentru orice stat care aderă la prezenta convenție conform paragrafului 1, aceasta intră în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data depunerii instrumentului de aderare la secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 25

Aplicarea teritorială

1. Orice stat sau Comunitate Europeană poate, la momentul semnării sau la cel al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare, să specifice teritoriul ori teritoriile pentru care se aplică prezenta convenție.

2. Orice parte poate, ulterior, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei convenții asupra oricărui alt teritoriu specificat în declarație. Pentru acest teritoriu, prezenta convenție intră în vigoare în prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data primirii declarației de către secretarul general al Consiliului Europei.

3. Orice declarație făcută conform celor două paragrafe anterioare poate fi retrasă, în ceea ce privește orice teritoriu specificat în respectiva declarație, prin intermediul unei notificări adresate secretarului general al Consiliului Europei. Retragerea are efecte în prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data primirii de către secretarul general al Consiliului Europei a notificării.

ARTICOLUL 26

Efectele convenției

1. Prezenta convenție completează tratatele sau acordurile multilaterale ori bilaterale aplicabile între părți, inclusiv prevederile următoarelor tratate ale Consiliului Europei:

- **Convenția** europeană privind extrădarea, deschisă spre semnare la Paris la 13 decembrie 1957 (STE nr. 24);
- **Convenția** europeană privind asistența judiciară în materie penală, deschisă spre semnare la Strasbourg la 20 aprilie 1959 (STE nr. 30);
- **Convenția** europeană privind suprimarea terorismului, deschisă spre semnare la Strasbourg la 27 ianuarie 1977 (STE nr. 90);
- **Protocolul** adițional la **Convenția** europeană privind asistența judiciară în materie penală, deschis spre semnare la Strasbourg la 17 martie 1978 (STE nr. 99);

- Cel de-al doilea **Protocol** adițional la Convenția europeană privind asistența judiciară în materie penală, deschis spre semnare la Strasbourg la 8 noiembrie 2001 (STE nr. 182);

- Protocolul de modificare a Convenției europene privind suprimarea terorismului, deschis spre semnare la Strasbourg la 15 mai 2003 (STE nr. 190).

2. Dacă două sau mai multe părți au încheiat deja un acord ori un tratat privitor la aspectele care fac obiectul prezentei convenții sau au stabilit în alt mod relațiile dintre ele în aceste chestiuni ori dacă vor face aceasta în viitor, ele vor avea dreptul de a aplica în mod corespunzător și acel acord sau tratat. Totuși, dacă părțile stabilesc relațiile dintre ele în ceea ce privește chestiunile care fac obiectul prezentei convenții într-un alt mod decât cel reglementat de prezenta convenție, ele vor face aceasta într-o manieră care să nu fie incompatibilă cu obiectivele și principiile prezentei convenții.

3. Părțile care sunt membre ale Uniunii Europene vor aplica, în relațiile reciproce, reglementările Comunității și ale Uniunii Europene în măsura în care există astfel de reglementări și sunt aplicabile în situația respectivă, fără însă a aduce atingere obiectului și scopului prezentei convenții și fără a aduce atingere aplicării în întregime a acesteia în relația cu celelalte state.

4. Nicio dispoziție cuprinsă în prezenta convenție nu afectează alte drepturi, obligații și responsabilități ale unei părți și ale persoanelor, potrivit dreptului internațional, inclusiv dreptului internațional umanitar.

5. Dispozițiile prezentei convenții nu se aplică activităților forțelor armate în timpul unui conflict armat, în sensul dat acestor termeni de dreptul internațional umanitar - când acesta este aplicabil -, și nici activităților efectuate de forțele armate ale unui stat în exercițiul funcțiilor lor oficiale, în măsura în care sunt guvernate de alte reguli ale dreptului internațional.

ARTICOLUL 27

Modificări ale convenției

1. Modificările la prezenta convenție pot fi propuse de orice parte, de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei sau de Conferința consultativă a părților.

2. Orice propunere de modificare se comunică părților de către secretarul general al Consiliului Europei.

3. Mai mult, orice modificare propusă de o parte sau de Comitetul de Miniștri se comunică Conferinței consultative a părților, care transmite Comitetului de Miniștri opinia sa cu privire la modificarea propusă.

4. Comitetul de Miniștri examinează modificarea propusă și orice opinie transmisă de Conferința consultativă a părților și poate aproba modificarea.

5. Textul oricărei modificări aprobate de Comitetul de Miniștri conform paragrafului 4 se înaintează părților în vederea acceptării.

6. Orice modificare aprobată în conformitate cu paragraful 4 intră în vigoare în cea de-a 30-a zi după ce toate părțile l-au informat pe secretarul general al Consiliului Europei cu privire la acceptarea sa.

ARTICOLUL 28

Revizuirea anexei

1. În vederea actualizării listei tratatelor enumerate în anexa la prezenta convenție, orice parte sau Comitetul de Miniștri poate propune modificări. Aceste propuneri de modificare se vor referi numai la tratatele universale încheiate în cadrul sistemului Națiunilor Unite și care se ocupă în mod special de terorism și au intrat în vigoare. Ele se comunică părților de către secretarul general al Consiliului Europei.

2. După consultarea părților care nu sunt membre, Comitetul de Miniștri poate adopta o modificare propusă cu majoritatea prevăzută la art. 20 (d) din Statutul Consiliului Europei. Modificarea intră în vigoare la expirarea termenului de un an de la data la care a fost înaintată părților. În cadrul acestui termen, orice parte poate notifica secretarului general al Consiliului Europei cu privire la orice obiecție împotriva intrării în vigoare a modificării, pentru partea respectivă.

3. Dacă o treime din numărul părților notifică secretarului general al Consiliului Europei cu privire la o obiecție împotriva intrării în vigoare a modificării, aceasta nu intră în vigoare.

4. Dacă mai puțin de o treime din numărul statelor contractante notifică o obiecție, modificarea intră în vigoare pentru părțile care nu au notificat o obiecție.

5. Dacă o modificare a intrat în vigoare conform paragrafului 2 și o parte a notificat o obiecție la aceasta, modificarea intră în vigoare pentru partea respectivă în prima zi din luna ce urmează datei la care a notificat acceptarea sa secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 29

Soluționarea diferendelor

În cazul unui diferend între părți cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentei convenții, acestea vor căuta să soluționeze acest diferend prin negocieri sau prin alte mijloace amiabile alese de ele, inclusiv prin transmiterea diferendului la un tribunal arbitral ale cărui decizii vor fi obligatorii pentru părțile respective sau la Curtea Internațională de Justiție, conform unui acord între părțile interesate.

ARTICOLUL 30

Conferința consultativă a părților

1. Părțile se reunesc periodic cu scopul:

a) de a formula propuneri pentru facilitarea sau îmbunătățirea folosirii și implementării efective a prezentei convenții, inclusiv cu scopul de a identifica orice probleme din acest domeniu, precum și efectele oricărei declarații făcute conform prezentei convenții;

b) de a elabora opinii privind conformitatea refuzului extrădării, potrivit art. 20 paragraful 8;

c) de a formula propuneri de modificare a prezentei convenții conform art. 27;

d) de a formula o opinie asupra oricărei propuneri de modificare a prezentei convenții, transmisă Conferinței consultative a părților în conformitate cu art. 27 paragraful 3;

e) de a exprima o opinie asupra oricărei chestiuni referitoare la aplicarea prezentei convenții și la facilitarea schimbului de informații privind progresele juridice, politice sau tehnice semnificative.

2. Conferința consultativă a părților se convoacă de către secretarul general al Consiliului Europei.

3. Părțile sunt asistate de Secretariatul Consiliului Europei în exercițiul funcțiilor ce decurg din prezentul articol.

ARTICOLUL 31

Denunțarea

1. Oricare parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta convenție prin intermediul unei notificări adresate secretarului general al Consiliului Europei.

2. Această denunțare începe să aibă efecte din prima zi a lunii ce urmează expirării unui termen de 3 luni de la data primirii notificării de către secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 32

Notificarea

Secretarul general al Consiliului Europei notifică statele membre ale Consiliului Europei, statele care nu sunt membre și care au participat la elaborarea prezentei convenții, precum și orice stat care a aderat sau a fost invitat să adere la prezenta convenție în legătură cu:

a) orice semnare;

b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau de aderare;

c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții conform art. 23;

d) orice declarație făcută în temeiul art. 1 paragraful 2, art. 22 paragraful 4 și al art. 25;

e) orice alt act, notificare sau comunicare privind prezenta convenție.

Drept care subsemnații, împuterniciți în mod corespunzător, am semnat prezenta convenție.

Adoptată la Varșovia la 16 mai 2005, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii certificate pentru conformitate fiecărui stat membru al Consiliului Europei, statelor care nu sunt membre și care au participat la elaborarea prezentei convenții și oricărui stat invitat să adere la aceasta.

Anexă la convenție

1. **Convenția** de la Haga din 16 decembrie 1970 privind reprimarea capturării ilicite de aeronave;

2. **Convenția** privind reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității aviației civile, încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971;

3. **Convenția** cu privire la prevenirea și reprimarea infracțiunilor comise contra persoanelor ce se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici, adoptată la New York la 14 decembrie 1973;

4. **Convenția** și 5. **Convenția** privind protecția fizică a materialelor nucleare, adoptată la Viena la 3 martie 1980;

6. **Protocolul** asupra reprimării actelor ilicite de violență în aeroporturi servind aviației civile internaționale, încheiat la Montreal la 24 februarie 1988;

7. **Convenția** pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității navigației maritime, încheiată la Roma la 10 martie 1988;

8. **Protocolul** pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității platformelor fixe situate pe platoul continental, încheiat la Roma la 10 martie 1988;

9. **Convenția** internațională pentru reprimarea atentatelor teroriste cu explozivi, adoptată la New York la 15 decembrie 1997;

10. **Convenția** internațională privind reprimarea finanțării terorismului, adoptată la New York la 9 decembrie 1999.

națională împotriva luării de ostateci, adoptată la New York la 17 decembrie 1979;

9 se consideră modificate între părți în măsura în care sunt incompatibile cu prezenta convenție.

CONVENȚIA PRIVIND LUPTA ÎMPOTRIVA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE*,

PREAMBUL

Statele membre ale Consiliului Europei și celelalte state semnatare ale prezentei convenții**,

considerând că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi;

considerând că traficul de ființe umane constituie o violare a drepturilor omului și o atingere adusă demnității și integrității ființei umane;

considerând că traficul de ființe umane poate conduce la o situație de sclavie pentru victime;

considerând că respectarea drepturilor victimelor, protecția acestora, precum și lupta împotriva traficului de ființe umane trebuie să reprezinte obiective primordiale;

considerând că orice acțiune sau inițiativă în domeniul luptei împotriva traficului de ființe umane trebuie să fie nediscriminatorie și să ia în considerare egalitatea dintre femei și bărbați, precum și o abordare bazată pe drepturile copilului;

reamintind declarațiile miniștrilor afacerilor externe ai statelor membre de la cea de-a 112-a (14 și 15 mai 2003) și 114-a (12 și 13 mai 2004) Sesiune a Comitetului de Miniștri, făcând apel la o acțiune întărită a Consiliului Europei în domeniul traficului de ființe umane;

având în vedere Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950) și protocoalele sale;

având în vedere următoarele recomandări ale Comitetului de Miniștri către statele Consiliului Europei: Recomandarea nr. R (91) privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția, precum și traficul de copii și de tineri adulți; Recomandarea nr. (97) 13 privind intimidarea martorilor și drepturile apărării; Recomandarea nr. R (2000) 11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale; Recomandarea Rec (2001) 16 privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale; Recomandarea Rec (2002) 5 privind protecția femeilor împotriva violenței;

având în vedere următoarele recomandări ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei: Recomandarea 1.325 (1997) privind traficul de femei și prostituția forțată în statele membre ale Consiliului Europei; Recomandarea 1.450 (2000) privind violența împotriva femeilor în Europa; Recomandarea 1.545 (2002) privind campania împotriva traficului de femei; Recomandarea 1.610 (2003) privind migrația în legătură cu traficul de femei și prostituție; Recomandarea 1.611 (2003) privind traficul de organe în Europa; Recomandarea 1.663 (2004) privind sclavia domestică: aservirea, persoane au pair și soții cumpărate prin corespondență;

având în vedere Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 19 iulie 2002 privind lupta împotriva traficului de ființe umane; Decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedu-

* Încheiată la Varșovia la 16 mai 2005.

** Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 67-XVI din 30 martie 2006. Legea de ratificare a fost publicată în Monitorul oficial al R. Moldova, nr. 66-69 din 28 aprilie 2008.

rilor penale și Directiva Consiliului Uniunii Europene din 29 aprilie 2004 privind titlul de ședere eliberat cetățenilor statelor terțe, care sunt victime ale traficului de ființe umane sau care au făcut obiectul unei acțiuni de facilitare a migrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente;

ținând cont de Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și de Protocolul la aceasta privind prevenirea, reprimarea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, în scopul consolidării protecției asigurate de aceste instrumente și dezvoltării normelor enunțate de ele;

ținând cont de celelalte instrumente juridice internaționale relevante în domeniul luptei împotriva traficului de ființe umane;

ținând cont de necesitatea de a elabora un instrument juridic internațional global care să se concentreze pe drepturile fundamentale ale victimelor traficului și să stabilească un mecanism specific de monitorizare,

au convenit următoarele:

CAPITOLUL I

Obiective, domeniu de aplicare, principiul nediscriminării și definiții

ARTICOLUL 1

Obiectivele Convenției

1. Obiectivele prezentei convenții sunt:

a) prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, garantând egalitatea dintre femei și bărbați;

b) protecția drepturilor fundamentale ale victimelor traficului, realizarea unui cadru complet de protecție și asistență a victimelor și martorilor, garantând egalitatea dintre femei și bărbați, precum și asigurarea de anchete și urmăriri eficiente;

c) promovarea cooperării internaționale în domeniul luptei împotriva traficului de ființe umane.

2. Pentru a asigura o aplicare eficientă a dispozițiilor sale de către părți, prezenta convenție stabilește un mecanism specific de monitorizare.

ARTICOLUL 2

Domeniul de aplicare

Prezenta convenție se aplică tuturor formelor de trafic de ființe umane, celor naționale sau transnaționale, cu sau fără legătură cu criminalitatea organizată.

ARTICOLUL 3

Principiul nediscriminării

Aplicarea prevederilor prezentei convenții de către părți, în special cele privind măsurile de protecție și promovare a drepturilor victimelor, trebuie asigurată fără nicio discriminare bazată pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională ori socială, apartenență la o minoritate națională, avere, locul nașterii sau orice altă situație.

ARTICOLUL 4

Definiții

Pentru scopurile prezentei convenții:

- a) expresia trafic de ființe umane desemnează recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea persoanelor, prin amenințarea cu ori prin utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate ori de o situație de vulnerabilitate sau prin oferirea ori acceptarea de plăți sau de avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea cuprinde cel puțin exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, munca ori serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acesteia, aservirea ori prelevarea de organe;
- b) consimțământul unei victime a traficului de ființe umane la exploatarea enunțată la lit. a) nu prezintă relevanță atunci când a fost utilizat unul dintre mijloacele enunțate la lit. a);
- c) recrutarea, transportul, transferul, cazarea sau primirea unui copil în scopul exploatării se consideră trafic de ființe umane, chiar dacă nu implică niciunul dintre mijloacele enunțate la lit. a);
- d) termenul copil desemnează orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani;
- e) termenul victimă desemnează orice persoană fizică care este supusă traficului de ființe umane, astfel cum acesta este definit în prezentul articol.

CAPITOLUL II

Prevenirea, cooperarea și alte măsuri

ARTICOLUL 5

Prevenirea traficului de ființe umane

1. Fiecare parte va lua măsuri pentru stabilirea și întărirea coordonării pe plan național dintre diferite organisme cu atribuții în prevenirea și lupta împotriva traficului de ființe umane.
2. Fiecare parte va stabili și/sau va susține politici și programe eficiente în vederea prevenirii traficului de ființe umane, prin mijloace cum ar fi: cercetări, campanii de informare, sensibilizare și educare, inițiative sociale și economice și programe de pregătire, destinate în special persoanelor vulnerabile la trafic și profesioniștilor implicați în combaterea traficului de ființe umane.
3. Fiecare parte va promova o abordare bazată pe drepturile fundamentale ale omului și va recurge la o abordare integrată a egalității dintre bărbați și femei, precum și la o abordare axată pe respectarea copiilor, în dezvoltarea, aplicarea și evaluarea tuturor politicilor și programelor prevăzute la paragraful 2.
4. Fiecare parte va lua măsurile corespunzătoare care sunt necesare pentru a asigura legalitatea migrațiilor, în special prin transmiterea, prin intermediul autorităților competente, a informațiilor exacte privind condițiile care permit intrarea și șederea legală pe teritoriul acesteia.
5. Fiecare parte va lua măsuri specifice în scopul reducerii vulnerabilității copiilor față de trafic, în special prin crearea unui mediu protector pentru aceștia.

6. Măsurile stabilite în conformitate cu prezentul articol vor implica, unde este cazul, organizațiile neguvernamentale, alte organizații competente și reprezentanți ai societății civile angajați în prevenirea traficului de ființe umane, în protecția sau în asistarea victimelor.

ARTICOLUL 6

Măsurile pentru descurajarea cererii

Pentru a descuraja cererea care favorizează toate formele de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și copiilor, care conduc la trafic, fiecare parte va adopta ori va dezvolta cadrul juridic, administrativ, educativ, social, cultural sau de orice altă natură, inclusiv:

- a) cercetări privind cele mai bune practici, metode și strategii;
- b) măsuri de sensibilizare a opiniei publice asupra răspunderii și rolului important al mass-media și al societății civile pentru identificarea cererii drept una dintre cauzele de bază ale traficului de ființe umane;
- c) campanii de informare pentru grupuri-țintă, care să implice în mod corespunzător, printre altele, autoritățile publice și factorii de decizie politici;
- d) măsuri preventive, incluzând programe educative destinate fetelor și băieților pe perioada școlarizării acestora, care să sublinieze caracterul inacceptabil al discriminării bazate pe sex și consecințele ei negative, importanța egalității dintre femei și bărbați, precum și demnitatea și integritatea fiecărei ființe umane.

ARTICOLUL 7

Măsuri privind frontiera

1. Fără a aduce prejudicii angajamentelor internaționale privind libera circulație a persoanelor, părțile vor întări, în măsura posibilului, controalele la frontieră necesare pentru prevenirea și descoperirea traficului de ființe umane.

2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru prevenirea, în măsura posibilului, a utilizării mijloacelor de transport de către transportatorii comerciali pentru comiterea infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

3. Când este cazul și fără a prejudicia convențiile internaționale aplicabile, aceste măsuri vor prevedea obligația transportatorilor comerciali, inclusiv a oricărei companii de transport, proprietarului sau operatorului oricărui mijloc de transport, de a verifica dacă toți pasagerii sunt în posesia documentelor de călătorie solicitate pentru intrarea în statul de destinație.

4. Fiecare parte va lua măsurile necesare, în conformitate cu dreptul intern, pentru a prevedea sancțiuni în cazul nerespectării obligației prevăzute la paragraful 3.

5. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a permite, în conformitate cu dreptul său intern, refuzarea intrării sau revocarea vizei persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

6. Părțile vor întări cooperarea dintre serviciile de control la frontieră, în special prin stabilirea și menținerea căilor de comunicare directe.

ARTICOLUL 8

Securitatea și controlul documentelor

Fiecare parte va adopta măsurile necesare:

a) pentru a se asigura că documentele de călătorie sau de identitate pe care le eliberează sunt de o calitate care nu permite cu ușurință folosirea improprie, falsificarea, modificarea, reproducerea ori emiterea ilegală a acestora; și

b) pentru asigurarea integrității și securității documentelor de călătorie sau de identitate eliberate de aceasta sau în numele său și pentru împiedicarea creării și eliberării ilegale a acestora.

ARTICOLUL 9

Legitimitatea și valabilitatea documentelor

La cererea celeilalte părți, fiecare parte va verifica, în conformitate cu dreptul intern și într-un termen rezonabil, legitimitatea și valabilitatea documentelor de călătorie sau de identitate eliberate ori presupuse că ar fi fost emise în numele său și care sunt suspectate de a fi utilizate pentru traficul cu ființe umane.

CAPITOLUL III

Măsuri pentru protecția și promovarea drepturilor victimelor, cu garantarea egalității între femei și bărbați

ARTICOLUL 10

Identificarea victimelor

1. Fiecare parte se va asigura că autoritățile sale competente dispun de persoane pregătite și calificate în prevenirea și lupta împotriva traficului de ființe umane și în identificarea și sprijinirea victimelor, în special a copiilor, precum și că autoritățile competente implicate colaborează între ele și cu organizațiile de asistență relevante, pentru a permite identificarea victimelor printr-o procedură care să aibă în vedere situația specială a femeilor și copiilor victime și, atunci când este cazul, eliberarea de permise de ședere în condițiile art. 14.

2. Fiecare parte va lua măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru identificarea victimelor, atunci când este cazul, în colaborare cu alte părți și organizații de asistență. Fiecare parte se va asigura că, dacă autoritățile competente consideră că există motive temeinice pentru a crede că o persoană a fost victimă a traficului de persoane, aceasta să nu fie îndepărtată de pe teritoriul său pînă la finalizarea, de către autoritățile competente, a procedurii de identificare în calitate de victimă a infracțiunii prevăzute la art. 18 și că aceasta va beneficia de asistența prevăzută la art. 12 paragrafele 1 și 2.

3. În caz de incertitudine asupra vârstei victimei și când există motive de a crede că victima este copil, pe perioada de verificare a vârstei, se prezumă că aceasta este copil și i se acordă măsuri de protecție specifice.

4. Din momentul în care un copil neînsoțit este identificat ca victimă, fiecare parte:

a) va prevedea reprezentarea sa de către un tutore legal, o organizație sau o autoritate care acționează în conformitate cu interesul superior al copilului;

- b) va lua măsurile necesare pentru stabilirea identității și naționalității sale;
- c) va depune toate eforturile pentru identificarea familiei atunci când este în interesul superior al copilului.

ARTICOLUL 11

Protecția vieții private

1. Fiecare parte va proteja viața privată și identitatea victimelor. Datele cu caracter personal în legătură cu acestea vor fi înregistrate și utilizate în condițiile prevederilor Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (Seria Tratatelor europene nr. 108).

2. În special, fiecare parte va adopta măsuri pentru a se asigura că identitatea sau elementele care permit identificarea unui copil victimă a traficului să nu fie făcute publice prin mass-media ori prin alte mijloace, în afară de circumstanțe excepționale care să permită găsirea membrilor familiei copilului sau a asigura bunăstarea și protecția acestuia.

3. Cu respectarea art. 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, așa cum este interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, fiecare parte va avea în vedere adoptarea de măsuri pentru a încuraja mass-media să apere viața privată și identitatea victimelor, prin autoreglementare ori prin intermediul măsurilor de reglementare sau de coreglementare.

ARTICOLUL 12

Asistența victimelor

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asista victimele în reabilitarea fizică, psihologică și socială. O astfel de asistență va include cel puțin:

- a) condiții de viață care să poată asigura subzistența lor, prin măsuri precum cazare corespunzătoare și sigură, asistența psihologică și materială;
- b) accesul la îngrijiri medicale de urgență;
- c) servicii de traducere și interpretare, dacă este cazul;
- d) consiliere și informații privind, în special, drepturile prevăzute de lege pentru ei și serviciile ce le sunt puse la dispoziție, într-o limbă pe care acestea o pot înțelege;
- e) asistență care să permită ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în etapele procedurii penale desfășurate împotriva autorilor de infracțiuni;
- f) accesul la educație pentru copii.

2. Fiecare parte va lua în considerare necesitățile în domeniul securității și protecției victimelor.

3. În plus, fiecare parte va asigura asistența medicală necesară sau orice alt tip de asistență victimelor care au reședința legală pe teritoriul său și care nu dispun de resurse adecvate și au nevoie de ele.

4. Fiecare parte va adopta regulile prin care victimelor cu reședința legală pe teritoriul său le este permis accesul la piața muncii, la pregătire profesională și la învățământ.

5. Dacă este cazul și în condițiile prevăzute în dreptul intern, fiecare parte va lua măsuri pentru a coopera cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente sau reprezentanți ai societății civile care oferă asistență victimelor.

6. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a se asigura că asistența acordată unei victime nu este condiționată de dorința acesteia de a fi martor.

7. Pentru aplicarea dispozițiilor prevăzute în prezentul articol, fiecare parte se va asigura că serviciile sunt furnizate cu acordul și cu informarea victimelor, luând în considerare nevoile specifice ale persoanelor vulnerabile și drepturile copiilor privind cazarea, educația și îngrijirile medicale potrivite.

ARTICOLUL 13

Termenul de recuperare și de reflecție

1. Fiecare parte va prevedea în dreptul intern un termen de recuperare și de reflecție de cel puțin 30 de zile, atunci când există motive temeinice de a crede că persoana în cauză este o victimă. Acest termen trebuie să aibă o durată suficientă pentru a permite persoanei în cauză să se recupereze, să evite influența traficantilor și/ sau să ia o decizie în cunoștință de cauză privind cooperarea cu autoritățile competente. Pe durata acestui termen nicio măsură de expulzare nu va putea fi pusă în aplicare în privința sa. Această prevedere nu afectează activitățile realizate de autoritățile competente în fiecare dintre etapele procedurii naționale relevante, în special pe durata anchetei și urmăririi penale. Pe durata acestui termen, părțile vor acorda persoanei în cauză dreptul de ședere pe teritoriul lor.

2. Pe durata acestui termen, persoanele vizate la paragraful 1 au dreptul de a beneficia de măsurile prevăzute la art. 12 paragrafele 1 și 2.

3. Părțile nu sunt obligate să respecte acest termen pentru motive de ordine publică sau dacă se descoperă că statutul de victimă a fost invocat în mod nejustificat.

ARTICOLUL 14

Permisul de ședere

1. Fiecare parte va elibera victimelor un permis de ședere reînnoibil fie în una dintre următoarele ipoteze, fie în ambele:

a) autoritatea competentă consideră că șederea lor este necesară datorită situației lor personale;

b) autoritatea competentă consideră că șederea lor este necesară datorită cooperării cu autoritățile competente în cadrul unei anchete sau proceduri penale.

2. Atunci când legislația o impune, permisul de ședere al victimelor copii va fi eliberat în conformitate cu interesul superior al acestora și, dacă este cazul, prelungit în aceleași condiții.

3. Neprelungirea sau retragerea unui permis de ședere este supusă condițiilor prevăzute în dreptul intern al părții.

4. Dacă o victimă depune o cerere pentru un permis de ședere de altă categorie, partea în cauză va lua în considerare faptul că victima a beneficiat sau beneficiază de

un permis de ședere obținut în baza paragrafului 1.

5. Avînd în vedere obligațiile părților prevăzute la art. 40, fiecare parte se va asigura că acordarea unui permis, potrivit prezentei dispoziții, nu va afecta dreptul de a solicita și de a beneficia de azil.

ARTICOLUL 15

Compensații și recurs

1. Fiecare parte va garanta victimelor, de la primul contact cu autoritățile competente, accesul la informații privind procedurile judiciare și administrative relevante într-o limbă pe care acestea o pot înțelege.

2. Fiecare parte va prevedea în dreptul intern dreptul de a fi asistat de un apărător și dreptul la asistență juridică gratuită pentru victime, în condițiile prevăzute de dreptul intern.

3. Fiecare parte va prevedea în dreptul intern dreptul victimelor de a fi compensate de către autorii infracțiunilor.

4. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asigura garantarea compensării victimelor, în condițiile prevăzute de dreptul intern, de exemplu, prin stabilirea unui fond pentru compensarea victimelor sau a altor măsuri ori programe destinate asistenței și integrării sociale a victimelor, care ar putea fi finanțate prin sumele provenite din aplicarea măsurilor prevăzute la art. 23.

ARTICOLUL 16

Repatrierea și returnarea victimelor

1. Partea al cărei cetățean este victima sau în care aceasta avea dreptul de ședere cu titlu permanent în momentul intrării pe teritoriul părții primitoare va facilita și va accepta, ținînd cont de drepturile, securitatea și demnitatea persoanei, returnarea acesteia fără întîrziere nejustificată sau neîntemeiată.

2. Atunci cînd o parte returnează o victimă în alt stat, această returnare va fi efectuată ținîndu-se cont de drepturile, securitatea și demnitatea persoanei, precum și de stadiul oricărei proceduri judiciare legate de faptul că este victimă și va fi, de preferință, voluntară.

3. La cererea părții primitoare, partea solicitată va verifica dacă persoana este cetățeanul său sau dacă avea drept de ședere cu titlu permanent pe teritoriul ei în momentul intrării pe teritoriul părții primitoare.

4. Pentru a facilita returnarea unei victime care nu posedă documentele adecvate, partea al cărei cetățean este această persoană sau în care aceasta avea drept de ședere cu titlu permanent în momentul intrării pe teritoriul părții primitoare va accepta să elibereze, la cererea părții primitoare, documentele de călătorie sau orice altă autorizație necesară pentru a permite persoanei să călătorească și să reintre pe teritoriul său.

5. Fiecare parte va lua măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a stabili programe de repatriere cu participarea instituțiilor naționale sau internaționale și a organizațiilor neguvernamentale implicate. Aceste programe vor avea ca scop evitarea revictimizării. Fiecare parte va depune toate eforturile pentru a favoriza reintegrarea victimelor în societatea statului de întoarcere, inclusiv reintegrarea în sistemul educa-

tiv și pe piața muncii, în special prin dobândirea și perfecționarea competențelor profesionale. În ceea ce privește copiii, aceste programe ar trebui să includă exercitarea dreptului la educație, precum și măsurile destinate să le asigure îngrijirea ori primirea adecvată de către familia lor sau de structurile de protecție corespunzătoare.

6. Fiecare parte va lua măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru punerea la dispoziția victimelor, după caz în colaborare cu orice parte implicată, a informațiilor de contact privind structurile care le pot asista în țara unde aceste victime sunt returnate sau repatriate, cum ar fi autoritățile de aplicare a legii, organizațiile neguvernamentale, juriștii în măsură de a-i consilia și organismele de asistență socială.

7. Copiii victime nu vor fi repatriați într-un stat dacă, urmare unei evaluări privind riscul și securitatea, există indicii că returnarea nu este în interesul superior al copilului.

ARTICOLUL 17

Egalitatea între femei și bărbați

Atunci când va aplica măsurile prevăzute în prezentul capitol, fiecare parte va urmări promovarea egalității între femei și bărbați și va adopta o abordare de integrare a egalității de gen în dezvoltarea, aplicarea și evaluarea acestor măsuri.

CAPITOLUL IV

Dreptul penal material

ARTICOLUL 18

Incriminarea traficului de ființe umane

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a califica drept infracțiune faptele enunțate la art. 4, dacă au fost comise cu intenție.

ARTICOLUL 19

Incriminarea utilizării serviciilor unei victime

Fiecare parte va evalua posibilitatea adoptării unor măsuri legislative și a altor măsuri necesare pentru a califica drept infracțiune, în conformitate cu dreptul intern, utilizarea serviciilor care fac obiectul exploatării prevăzute la art. 4 lit. a), având cunoștință de faptul că persoana în cauză este victimă a traficului de ființe umane.

ARTICOLUL 20

Incriminarea faptelor privind documentele de călătorie sau de identitate

Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a califica drept infracțiune următoarele fapte, atunci când acestea au fost comise cu intenție în scopul de a permite traficul de ființe umane:

- a) confecționarea unui document de călătorie sau de identitate falsificat;
- b) procurarea sau furnizarea unui astfel de document;
- c) reținerea, sustragerea, ascunderea, deteriorarea ori distrugerea unui document de călătorie sau de identitate al unei alte persoane.

ARTICOLUL 21

Tentativa și complicitatea

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a califica drept infracțiune orice formă de complicitate comisă intenționat pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile stabilite în conformitate cu art. 18 și 20.

2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a califica drept infracțiune orice formă de tentativă intenționată de comitere a uneia dintre infracțiunile stabilite în conformitate cu art. 18 și art. 20 lit. a).

ARTICOLUL 22

Răspunderea persoanelor juridice

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru asigurarea tragerii la răspundere a persoanelor juridice pentru infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, atunci când sunt comise în numele acestora de către orice persoană fizică, care acționează fie individual, fie în calitate de membru al unui organ al persoanei juridice, care exercită o funcție de conducere în cadrul acesteia, în baza:

- a) unei puteri de reprezentare a persoanei juridice;
- b) unei autorități de a decide în numele persoanei juridice;
- c) unei autorități de a exercita controlul în cadrul persoanei juridice.

2. Cu excepția cazurilor deja prevăzute la paragraful 1, fiecare parte va lua măsurile necesare pentru asigurarea tragerii la răspundere a persoanei juridice, atunci când absența supravegherii sau controlului din partea persoanei fizice prevăzute la paragraful 1 a făcut posibilă comiterea unei infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție, în interesul persoanei juridice, de către o persoană fizică care se află sub autoritatea acesteia.

3. În funcție de principiile juridice ale părții, răspunderea persoanei juridice poate fi penală, civilă sau administrativă.

4. Această răspundere va fi stabilită fără a afecta răspunderea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunea.

ARTICOLUL 23

Sanțiuni și măsuri

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a institui sanțiuni efective, proporționale și preventive pentru infracțiunile stabilite în aplicarea art. 18-21. Acestea vor cuprinde, pentru infracțiunile stabilite conform art. 18 comise de persoane fizice, sanțiuni privative de libertate care pot conduce la extradare.

2. Fiecare parte va veghea ca persoanele juridice responsabile potrivit art. 22 să facă obiectul sancțiunilor sau măsurilor penale ori de altă natură, efective, proporționale și preventive, inclusiv al sancțiunilor pecuniare.

3. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a-i permite confiscarea sau privarea de mijloacele ori produsele infracțiunilor stabilite în baza art. 18 și art. 20 lit. a) sau a bunurilor a căror valoare corespunde acestor produse.

4. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a permite închiderea temporară sau definitivă a oricărui local utilizat pentru comiterea traficului de ființe umane, fără a încălca drepturile terților de bună-credință, ori pentru a interzice autorului acestei infracțiuni, cu titlu temporar sau definitiv, desfășurarea activității cu ocazia căreia infracțiunea a fost comisă.

ARTICOLUL 24

Circumstanțe agravante

Fiecare parte va lua măsurile necesare ca următoarele împrejurări să fie considerate circumstanțe agravante în determinarea sancțiunii aplicate infracțiunilor stabilite conform art. 18:

- a) infracțiunea a pus în pericol viața victimei în mod deliberat sau prin neglijență gravă;
- b) infracțiunea a fost comisă împotriva unui copil;
- c) infracțiunea a fost comisă de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu;
- d) infracțiunea a fost comisă în cadrul unei rețele de crimă organizată.

ARTICOLUL 25

Condamnări anterioare

Fiecare parte va adopta măsurile legislative, precum și de altă natură, pentru a prevedea posibilitatea de a lua în considerare cu ocazia individualizării pedepsei condamnările definitive pronunțate pe teritoriul altei părți pentru infracțiunile prevăzute de prezenta convenție.

ARTICOLUL 26

Dispoziția de nesancționare

Fiecare parte va prevedea, potrivit principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, posibilitatea de a nu impune sancțiuni victimelor pentru că acestea au luat parte la activități ilegale atunci când au fost constrânse.

CAPITOLUL V

Investigări, urmăriri și drept procedural

ARTICOLUL 27

Plângeri ex parte și ex officio

1. Fiecare parte se va asigura că investigațiile sau urmăririle pentru infracțiunile stabilite conform prezentei convenții nu necesită depunerea unei declarații ori plângerea unei victime, cel puțin atunci când infracțiunea a fost comisă, total sau parțial, pe teritoriul său.

2. Fiecare parte va veghea ca victimele unei infracțiuni comise pe teritoriul unei părți, alta decât cea în care acestea își au reședința, să poată depune plângere la autoritățile competente ale statului lor de reședință. Autoritatea competentă la care a

fost depusă plîngerea, în măsura în care plîngerea nu este de competența sa, o va transmite fără întârziere autorității competente a părții pe teritoriul căreia a fost comisă infracțiunea. Această plîngere va fi soluționată potrivit dreptului intern al părții unde a fost comisă infracțiunea.

3. Fiecare parte va asigura, prin măsuri legislative sau de altă natură și cu respectarea condițiilor prevăzute de dreptul său intern, pentru grupurile, fundațiile, asociațiile ori organizațiile neguvernamentale care au ca obiectiv lupta împotriva traficului de ființe umane sau protecția drepturilor omului, posibilitatea de a asista și/sau de a sprijini victima care consimte în acest sens pe durata procedurilor penale privind infracțiunea stabilită conform art. 18.

ARTICOLUL 28

Protecția victimelor, martorilor și persoanelor care colaborează

cu autoritățile judiciare

1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru asigurarea unei protecții efective și adecvate față de posibilele represalii sau intimidări, mai ales pe durata investigațiilor și a urmărilor împotriva autorilor și după finalizarea acestora:

a) pentru victime;

b) atunci cînd este necesar, pentru persoanele care furnizează informații privind infracțiunile stabilite în baza art. 18 sau care colaborează într-un alt mod cu autoritățile însărcinate cu investigarea și urmărirea;

c) pentru martorii care depun mărturie privind infracțiunile stabilite în baza art. 18;

d) dacă este necesar, pentru membrii familiei persoanelor vizate la lit. a) și c).

2. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asigura și oferi diverse tipuri de protecție. Asemenea măsuri pot include protecția fizică, atribuirea unui nou loc de reședință, schimbarea identității și sprijinul pentru obținerea unui loc de muncă.

3. Orice copil victimă va beneficia de măsurile de protecție speciale ținînd cont de interesul superior al acestuia.

4. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asigura, dacă este necesar, protecția adecvată față de posibilele represalii sau intimidări, mai ales pe durata investigațiilor și a urmărilor împotriva autorilor și după finalizarea acestora, pentru membrii grupurilor, fundațiilor, asociațiilor sau organizațiilor neguvernamentale care desfășoară activitățile enunțate la art. 27 paragraful 3.

5. Fiecare parte va avea în vedere încheierea de acorduri sau înțelegeri cu alte state pentru aplicarea prezentului articol.

ARTICOLUL 29

Autoritățile specializate și structurile de coordonare

1. Fiecare parte va adopta măsurile necesare pentru specializarea unor persoane sau structuri în lupta împotriva traficului de ființe umane și în protecția victimelor. Aceste persoane sau structuri vor dispune de independența necesară, în conformitate

cu principiile fundamentale ale sistemului juridic al acestei părți, pentru a fi în măsură să-și îndeplinească atribuțiile cu eficiență și nu vor fi supuse presiunilor ilegale. Persoanele menționate sau personalul structurilor menționate trebuie să dispună de pregătire și de resurse financiare adaptate atribuțiilor pe care le îndeplinesc.

2. Fiecare parte va adopta măsurile necesare pentru asigurarea coordonării politicii și a activității serviciilor administrației sale și a altor organisme publice care luptă împotriva traficului de ființe umane, dacă este necesar, prin înființarea unor structuri de coordonare.

3. Fiecare parte va asigura sau va întări formarea funcționarilor responsabili cu prevenirea și lupta împotriva traficului de ființe umane, inclusiv formarea în domeniul drepturilor omului. Pregătirea va putea fi adaptată la diferitele servicii și va fi axată, după caz, pe metodele utilizate pentru împiedicarea traficului, urmărirea auto-rilor și protecția drepturilor victimelor, inclusiv protecția victimelor față de traficanți.

4. Fiecare parte va avea în vedere numirea unor raportori naționali sau a unor alte mecanisme cu atribuții de monitorizare a activităților de luptă împotriva traficului de ființe umane desfășurate de instituțiile statului și cu îndeplinirea obligațiilor prevăzute de legislația națională.

ARTICOLUL 30

Procedurile judiciare

În conformitate cu Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în special art. 6, fiecare parte va adopta acele măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru a garanta în cursul procedurilor judiciare:

- a) protecția vieții private a victimelor și, dacă este cazul, a identității acestora;
- b) siguranța victimelor și protecția împotriva intimidării,

în conformitate cu condițiile prevăzute de dreptul intern și, în cazul victimelor copii, printr-o grijă specială acordată nevoilor copiilor și prin asigurarea dreptului lor la măsuri speciale de protecție.

ARTICOLUL 31

Jurisdicția

1. Fiecare parte va adopta acele măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru stabilirea jurisdicției sale asupra infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta convenție, când infracțiunea este comisă:

- a) pe teritoriul său; sau
- b) la bordul unei nave sub pavilionul acestei părți; sau
- c) la bordul unei aeronave înmatriculate în conformitate cu dreptul acestei părți; sau

d) de către unul dintre cetățenii săi sau de către un apatrid care are reședința pe teritoriul său, dacă infracțiunea este pedepsită conform dreptului penal aplicabil acolo unde a fost comisă ori dacă infracțiunea este comisă în afara jurisdicției teritoriale a oricărui stat;

- e) împotriva unuia dintre cetățenii săi.

2. Fiecare parte poate, la momentul semnării sau al depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare ori aderare, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să declare că își rezervă dreptul de a nu aplica sau de a aplica numai în cazuri ori în condiții specifice regulile de jurisdicție stipulate în paragraful 1 lit. d) și e) al acestui articol sau al oricărei părți a acestora.

3. Fiecare parte va adopta măsurile necesare pentru stabilirea jurisdicției sale asupra infracțiunilor la care se face referire în prezenta convenție, în cazurile în care presupusul autor este prezent pe teritoriul său și nu poate fi extrădat către o altă parte doar pe baza cetățeniei acestuia, în urma unei cereri de extrădare.

4. Când mai multe părți invocă jurisdicția asupra unei presupuse infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta convenție, părțile implicate se vor consulta, dacă este cazul, pentru a determina jurisdicția corespunzătoare pentru urmărirea infracțiunii.

5. Fără a aduce atingere normelor generale de drept internațional, prezenta convenție nu exclude nicio jurisdicție penală exercitată de o parte în conformitate cu dreptul intern.

CAPITOLUL VI

Cooperarea internațională și cooperarea cu societatea civilă

ARTICOLUL 32

Principii generale și măsuri de cooperare internațională

Părțile vor coopera între ele, în conformitate cu prevederile prezentei convenții și prin aplicarea instrumentelor regionale și internaționale relevante, aranjamentelor agreeate în baza legilor interne uniforme sau reciproce și a dreptului lor intern, în cea mai largă măsură posibilă, în scopul:

- prevenirii și combaterii traficului de ființe umane;
- protejării și acordării de asistență victimelor;
- investigării sau desfășurării procedurilor privind infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta convenție.

ARTICOLUL 33

Măsuri privind persoanele dispărute sau aflate în pericol

1. Dacă o parte, pe baza informațiilor de care dispune, are motive temeinice să creadă că viața, libertatea sau integritatea fizică a unei persoane la care se referă art. 28 paragraful 1 se află în pericol iminent direct pe teritoriul unei alte părți, într-o asemenea situație de urgență, partea care are informațiile le va transmite, fără întârziere, celeilalte părți pentru a lua măsurile de protecție corespunzătoare.

2. Părțile la prezenta convenție pot decide să-și întărească cooperarea în ceea ce privește căutarea persoanelor dispărute, în special a copiilor dispăruți, dacă informațiile disponibile le determină să creadă că acestea/aceștia sunt victime ale traficului de ființe umane. În acest scop, părțile pot încheia între ele tratate bilaterale sau multilaterale.

ARTICOLUL 34

Informații

1. Partea solicitată va informa de îndată partea solicitantă asupra rezultatului final al acțiunii întreprinse în baza prezentului capitol. De asemenea, partea solicitată va informa de îndată partea solicitantă asupra oricăror circumstanțe care fac imposibilă îndeplinirea acțiunii respective sau care o pot întârzia în mod semnificativ.

2. O parte poate, cu respectarea dreptului său intern, fără o solicitare prealabilă, să comunice celeilalte părți informațiile obținute în cadrul propriilor investigații, când consideră că dezvăluirea unor asemenea informații poate ajuta partea destinată în inițierea și desfășurarea investigațiilor și procedurilor judiciare privind infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta convenție sau pot conduce la o solicitare de cooperare formulată de această parte în baza prezentului capitol.

3. Înaintea comunicării unor asemenea informații, partea care le oferă poate solicita păstrarea confidențialității acestora sau utilizarea lor cu anumite condiții. Dacă partea destinată nu poate respecta o asemenea solicitare, va informa cealaltă parte, care va trebui să decidă atunci ce informații pot fi totuși furnizate. Dacă partea primitoare acceptă informațiile cu condițiile prevăzute, atunci va fi obligată să le respecte.

4. Toate informațiile solicitate cu privire la art. 13, 14 și 16 și care sunt necesare pentru acordarea drepturilor prevăzute de acestea vor fi transmise fără întârziere la solicitarea părții interesate, cu respectarea art. 11.

ARTICOLUL 35

Cooperarea cu societatea civilă

Fiecare parte va încuraja autoritățile statului și oficialii publici să coopereze cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații relevante și cu membrii societății civile, în stabilirea unor parteneriate strategice pentru îndeplinirea obiectivelor prezentei convenții.

CAPITOLUL VII

Mecanismul de monitorizare

ARTICOLUL 36

Grupul de experți pentru lupta împotriva traficului de ființe umane

1. Grupul de experți pentru lupta împotriva traficului de ființe umane (denumit în continuare GRETA) va monitoriza aplicarea prezentei convenții de către părți.

2. GRETA va fi compus din minimum 10 membri și maximum 15 membri, luând în considerare menținerea echilibrului geografic și de gen, precum și expertiza multidisciplinară. Aceștia vor fi aleși de Comitetul părților pentru un mandat de 4 ani, reînnoibil o singură dată, dintre cetățenii statelor părți la prezenta convenție.

3. Alegerea membrilor GRETA va fi bazată pe următoarele principii:

a) aceștia vor fi selectați dintre persoanele cu un înalt profil moral, cu o competență recunoscută în domeniul drepturilor omului, asistării și protecției victimelor și luptei împotriva traficului de ființe umane sau care au experiență profesională în domeniile acoperite de prezenta convenție;

b) aceștia își vor desfășura activitatea în nume propriu, vor fi independenți și imparțiali în exercitarea funcțiilor lor și vor fi disponibili să își îndeplinească sarcinile într-o manieră eficientă;

c) nu vor exista 2 membri GRETA cu cetățenia aceluiași stat;

d) aceștia vor reprezenta principalele sisteme de drept.

4. Procedura de alegere a membrilor GRETA va fi decisă de Comitetul de Miniștri, după consultarea și obținerea acordului unanim al părților la prezenta convenție, în termen de un an de la intrarea în vigoare a convenției. GRETA va adopta propriile reguli de procedură.

ARTICOLUL 37

Comitetul părților

1. Comitetul părților va fi compus din reprezentanții statelor părți la prezenta convenție în cadrul Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei și din reprezentanții părților la convenție, care nu sunt membri ai Consiliului Europei.

2. Comitetul părților va fi convocat de secretarul general al Consiliului Europei. Prima reuniune va fi organizată în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei convenții, pentru a alege membrii GRETA. Comitetul părților se va reuni ulterior ori de câte ori o treime din numărul părților, președintele GRETA sau secretarul general solicită aceasta.

3. Comitetul părților va adopta propriile reguli de procedură.

ARTICOLUL 38

Procedura

1. Procedura de evaluare va privi părțile la convenție și va fi împărțită în runde, a căror durată este stabilită de GRETA. La începutul fiecărei runde, GRETA va selecta prevederile specifice pe care se va baza procedura de evaluare.

2. GRETA va stabili cele mai potrivite mijloace pentru desfășurarea acestei evaluări. GRETA poate în special să adopte un chestionar pentru fiecare rundă de evaluare, care poate servi ca bază pentru evaluarea aplicării de către părți a prezentei convenții. Un asemenea chestionar va fi adresat tuturor părților. Părțile vor răspunde la chestionar, precum și la alte solicitări de informații formulate de GRETA.

3. GRETA poate solicita informații de la societatea civilă.

4. GRETA poate organiza în subsidiar vizite de țară în cooperare cu autoritățile naționale și cu persoana de contact stabilită de acestea din urmă și, dacă este necesar, cu sprijinul experților naționali independenți. În timpul acestor vizite GRETA va fi asistată de specialiști în domenii specifice.

5. GRETA va pregăti un proiect de raport, conținând analiza sa asupra aplicării prevederilor pe care se bazează evaluarea, precum și sugestiile și propunerile sale privind modul în care partea în cauză poate soluționa problemele identificate. Proiectul de raport va fi transmis pentru comentarii către partea care este evaluată. Comentariile acesteia vor fi luate în considerare de GRETA la redactarea raportului său.

6. Pe această bază, GRETA va adopta raportul și concluziile sale privind măsurile

adoptate de partea în cauză pentru aplicarea prevederilor prezentei convenții. Acest raport și concluziile vor fi transmise părții în cauză și Comitetului părților. Raportul și concluziile GRETA vor fi făcute publice de la adoptarea lor, împreună cu eventualele comentarii ale părții implicate.

7. Fără a aduce atingere procedurii stabilite în paragrafele 1-6, Comitetul părților poate adopta, pe baza raportului și concluziilor GRETA, recomandări adresate acestei părți: a) privind măsurile care trebuie luate pentru aplicarea concluziilor GRETA, stabilind, dacă este necesar, o dată pentru transmiterea de informații privind aplicarea acestora; și b) având ca obiectiv promovarea cooperării cu acea parte pentru o aplicare corespunzătoare a prezentei convenții.

CAPITOLUL VIII

Relația cu alte instrumente internaționale

ARTICOLUL 39

Relația cu Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate

Prezenta convenție nu va afecta drepturile și obligațiile care rezultă din prevederile Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, și are ca scop întărirea protecției acordate de acesta și dezvoltarea standardelor prevăzute de acesta.

ARTICOLUL 40

Relația cu alte instrumente internaționale

1. Prezenta convenție nu va afecta drepturile și obligațiile rezultând din alte instrumente internaționale la care părțile la prezenta convenție sunt părți sau vor deveni părți și care conțin prevederi în domeniul acoperite de prezenta convenție și care asigură o mai mare protecție și asistență pentru victimele traficului.

2. Părțile la prezenta convenție pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale în domeniul acoperite de prezenta convenție, în scopul suplimentării și întăririi prevederilor sale ori pentru a facilita aplicarea principiilor consacrate prin aceasta.

3. Părțile care sunt membre ale Uniunii Europene vor aplica, în relațiile lor reciproce, regulile comunitare și ale Uniunii Europene, în măsura în care există reguli comunitare sau ale Uniunii Europene guvernând un aspect particular și aplicabile unui caz specific, fără a aduce atingere obiectivului și domeniului de aplicare a prezentei convenții și fără a afecta aplicarea sa integrală în relațiile cu alte părți.

4. Nicio dispoziție în prezenta convenție nu va afecta drepturile, obligațiile și responsabilitățile statelor și indivizilor decurgând din dreptul internațional, inclusiv dreptul internațional umanitar și dreptul internațional al drepturilor omului, și, în special, unde este cazul, Convenția din 1951 și Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților, precum și principiul nereturnării prevăzute de acestea.

CAPITOLUL IX

Modificarea convenției

ARTICOLUL 41

Amendamente

1. Orice propunere pentru modificarea prezentei convenții, prezentată de o parte, va fi comunicată secretarului general al Consiliului Europei și înaintată de acesta statelor membre ale Consiliului Europei, oricărui stat semnatar, oricărui stat parte, Comunității Europene, oricărui stat invitat să semneze această convenție în conformitate cu prevederile art. 42 și oricărui stat invitat să adere la această convenție în conformitate cu art. 43.

2. Orice amendament propus de o parte va fi comunicat către GRETA, care va prezenta Comitetului de Miniștri avizul său asupra modificării propuse.

3. Comitetul de Miniștri va analiza amendamentul propus și avizul prezentat de GRETA și, după consultarea statelor părți la prezenta convenție și obținerea acordului lor unanim, poate adopta amendamentul.

4. Textul oricărui amendament adoptat de Comitetul de Miniștri în conformitate cu paragraful 3 va fi înaintat părților în vederea acceptării.

5. Orice amendament adoptat în conformitate cu paragraful 3 va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării perioadei de o lună de la data la care toate părțile au informat secretarul general că l-au acceptat.

CAPITOLUL X

Clauze finale

ARTICOLUL 42

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezenta convenție va fi deschisă spre semnare pentru statele membre ale Consiliului Europei, statele nemembre care au participat la elaborarea sa și Comunitatea Europeană.

2. Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

3. Prezenta convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data la care 10 semnatori, incluzând cel puțin 8 state membre ale Consiliului Europei, și-au exprimat consimțământul de a fi legați de convenție, în conformitate cu prevederile paragrafului 2.

4. Dacă orice stat menționat în paragraful 1 sau Comunitatea Europeană își exprimă ulterior consimțământul să fie legat de convenție, aceasta va intra în vigoare în ceea ce îl privește în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare sau aprobare.

ARTICOLUL 43

Aderarea la convenție

1. După intrarea în vigoare a prezentei convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, după consultarea părților la această convenție și obținerea acordului lor unanim, poate invita orice stat nemembru al Consiliului Europei, care nu a participat la elaborarea convenției, să adere la prezenta convenție, printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută de art. 20 d din Statutul Consiliului Europei și cu votul unanim al reprezentanților statelor contractante care au dreptul să fie reprezentate în Comitetul de Miniștri.

2. Pentru orice stat care aderă, prezenta convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului de aderare la secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 44

Aplicare teritorială

1. Orice stat sau Comunitatea Europeană poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, acceptare, aprobare ori aderare, să precizeze teritoriul sau teritoriile pe care se va aplica prezenta convenție.

2. Orice parte poate, la o dată ulterioară, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să extindă aplicarea prezentei convenții la orice alt teritoriu precizat în declarație, pentru ale cărui relații internaționale este responsabil sau pentru care este autorizat să își asume obligații. Cu privire la un asemenea teritoriu, prezenta convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii unei asemenea declarații de către secretarul general al Consiliului Europei.

3. Orice declarație formulată în temeiul paragrafelor 1 și 2 poate fi retrasă, cu privire la orice teritoriu menționat într-o asemenea declarație, printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei. Retragerea va avea efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la primirea unei asemenea notificări de către secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 45

Rezerve

Nicio rezervă nu poate fi formulată cu privire la oricare prevedere a prezentei convenții, cu excepția rezervei prevăzute de art. 31 paragraful 2.

ARTICOLUL 46

Denunțarea

1. Orice parte poate, în orice moment, să denunțe prezenta convenție printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei.

2. O asemenea denunțare va avea efect din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 47

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei, oricărui stat semnatar, oricărui stat parte, Comunității Europene, oricărui stat invitat să semneze prezenta convenție în conformitate cu prevederile art. 42 și oricărui stat invitat să adere la prezenta convenție în conformitate cu prevederile art. 43:

- a) orice semnătură;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
- c) orice dată de intrare în vigoare a prezentei convenții în conformitate cu art. 42 și 43;
- d) orice amendament adoptat în conformitate cu art. 41 și data la care un asemenea amendament intră în vigoare;
- e) orice denunțare formulată în temeiul prevederilor art. 46;
- f) orice alt act, notificare sau comunicare privind prezenta convenție;
- g) orice rezervă formulată în baza art. 45.

Drept care, subsemnații, împuterniciți în acest scop, am semnat prezenta convenție.

Încheiată la Varșovia la 16 mai 2005, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depozitat în arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii certificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei, statelor nemembre care au participat la elaborarea prezentei convenții, Comunității Europene și oricărui stat invitat să adere la prezenta convenție.

**III. RECOMANDĂRI
ALE COMITETULUI DE MINIȘTRI**

RECOMANDAREA NR. R 11 (80)
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA DETENȚIUNEA ÎN AȘTEPTAREA JUDECĂRII

(adoptată de către Comitetul de Miniștri pe 27 iunie 1980 la cea de-a 31
adunare a reprezentanților miniștrilor)

Comitetul de miniștri, în conformitate cu termenii articolului 15. *b* al Statutului Consiliului European,

Ținând cont de Rezoluția 11 (65) cu privire la cercetarea în stare de arest și de Rezoluția 5 (73) cu privire la normele standard minime pentru tratamentul aplicat prizonierilor;

Considerând că este de dorit ca recomandările cuprinse în aceste rezoluții să fie adaptate la progresele actuale din domeniul politicii penale și al procedurii penale;

Considerând că este de dorit, din motive umanitare și sociale, reducerea aplicării detențiunii în așteptarea judecării la un minimum compatibil cu interesele justiției;

Considerând că este de dorit stabilirea, la nivel european, a anumitor standarde care să se aplice persoanelor care așteaptă judecarea;

Recunoscând cât de importantă este asigurarea resurselor necesare pentru a garanta că fiecare persoană acuzată de o infracțiune este adusă în fața instanței cât se poate de repede;

Ținând cont de prevederile pertinente ale Convenției pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, semnată la Roma, pe 4 noiembrie 1950, și de jurisprudența Comisiei Europene și a Curții pentru drepturile omului legată de aceasta;

Ținând cont de Rezoluția nr. 1 adoptată la Conferința miniștrilor europeni ai justiției, la Viena, în mai 1974,

Recomandă guvernelor statelor membre să asigure ca legislația și practica lor în cazuri care implică detențiunea în așteptarea procesului să se călăuzească după următoarele principii.

I. Principii generale

1. Fiind considerată nevinovată pînă i se dovedește vinovăția, nici o persoană acuzată de o infracțiune nu va fi plasată în detențiune în așteptarea judecării decît dacă circumstanțele o impun cu necesitate. Detențiunea în așteptarea judecării va fi considerată o măsură excepțională și nu va fi niciodată obligatorie, nici nu va fi folosită în scopuri punitive.

II. Principii aplicabile hotărîrilor privind detențiunea în așteptarea judecării

2. O persoană acuzată de o infracțiune și privată de libertate va fi adusă prompt înaintea unui judecător sau a altei persoane autorizate prin lege să exercite competență judecătorească (denumită în continuare „autoritatea judecătorească”). Atunci cînd persoana implicată este adusă înaintea autorității judecătorești, hotărîrea privind detențiunea va fi luată fără întîrziere.
3. Detențiunea în așteptarea judecării poate fi dispusă numai dacă există suspici-

uni întemeiate că persoana respectivă a comis infracțiunea de care este acuzată și dacă există motive întemeiate pentru a crede că există unul sau mai multe dintre următoarele:

- pericolul de a fugi;
 - pericolul de a împiedica cursul justiției;
 - pericolul de a comite o infracțiune gravă.
4. Chiar atunci când nu poate fi demonstrată existența unuia dintre pericolele mai sus menționate, detențiunea în așteptarea judecării poate fi totuși justificată, în mod excepțional, în anumite cazuri de infracțiuni deosebit de grave.
 5. Atunci când analizează dacă trebuie dispusă detențiunea în așteptarea judecării, autoritatea judecătorească va ține cont de circumstanțele cazului individual și mai ales de factori cum sunt cei de mai jos:
 - natura și gravitatea infracțiunii,
 - importanța dovezilor că persoana respectivă a comis infracțiunea,
 - pedeapsa care poate fi impusă în eventualitatea condamnării,
 - caracterul, antecedentele și situația personală și socială ale persoanei respective și, mai ales, legăturile sale cu comunitatea,
 - comportamentul persoanei respective, mai ales modul în care și-a îndeplinit orice obligație care i-a fost impusă în cursul procedurilor penale anterioare.
 6. Trebuie acordată atenție dezvoltării serviciilor destinate să îmbunătățească informațiile puse la dispoziția autorității judecătorești despre situația personală și socială ale persoanei respective.
 7. Detențiunea în așteptarea judecării nu va fi dispusă dacă privarea de libertate ar fi disproporționată în raport cu natura infracțiunii și cu pedeapsa presupusă de aceasta.
 8. Dacă se dispune detențiunea, procesul verbal va indica în mod cât mai exact conținutul acuzației și motivele în baza cărora a fost luată hotărârea. Aceasta trebuie comunicată prompt persoanei implicate, care va primi o copie după aceasta.
 9. Oricând poate fi dispusă detențiunea în așteptarea judecării, în conformitate cu principiile mai sus menționate, autoritatea judecătorească va analiza dacă poate fi evitată folosirea detențiunii prin impunerea unor măsuri alternative cum sunt b'lele amintite în principiul 15.
 10. Persoana implicată va fi îndreptățită să fie legal reprezentată înaintea autorității judecătorești în orice situație sau când se pune sau este posibil să se pună problema detențiunii în așteptarea judecării.

Dacă se dispune detențiunea în așteptarea judecării, i se va acorda cât mai curînd posibil dreptul la asistență juridică, dacă nu și-o permite.
 11. Orice persoană împotriva căreia se dispune detențiunea în așteptarea judecării va avea dreptul să facă apel împotriva hotărîrii și să solicite eliberarea.
 12. Persoana împotriva căreia se dispune detențiunea în așteptarea judecării va fi informată despre drepturile sale, mai ales despre dreptul de a fi reprezentată legal, dreptul de a cere asistență juridică și dreptul de a face apel și de a solicita eliberarea.
 13. Detențiunea în așteptarea judecării nu se va prelungi mai mult decît este necesar în lumina obiectivelor stabilite în principiul 3, nici nu va fi continuată dacă

perioada petrecută în detențiune în așteptarea judecării ar fi disproporționată față de sentința care poate fi pronunțată în cazul condamnării.

14. Detențiunea în așteptarea judecării va fi revizuită la intervale rezonabil de scurte, fixate prin lege sau de autoritatea judecătorească. În această revizuire se va ține cont de detaliile apărute după ce persoana respectivă a fost plasată în detențiune.

III. Principii aplicabile măsurilor alternative

15. Când examinează dacă poate fi evitată detențiunea în așteptarea judecării, autoritatea judecătorească va lua în considerare toate măsurile alternative disponibile, care pot include următoarele:

- promisiunea persoanei respective să se prezinte înaintea autorității judecătorești cum și când i se cere și să nu împiedice cursul justiției,
- obligația de a locui la o adresă specificată (de ex. acasă, cămin, o instituție specializată pentru minori etc.) în condițiile impuse de autoritatea judecătorească,
- restricția de a părăsi sau a merge într-un sau district loc specificat fără autorizație,
- ordinul de a raporta periodic anumitor autorități (de ex. curții, poliției etc.),
- predarea pașaportului sau a altor acte de identitate,
- prevederea cauțiunii sau a altor forme de garanție pentru persoana respectivă, ținând cont de mijloacele sale materiale,
- prevederea unei garanții,
- supravegherea și asistența asigurate de o agenție numită de autoritatea judecătorească.

Astfel de măsuri vor fi anunțate în scris și vor fi clar explicate persoanei implicate, care va fi avertizată că poate fi arestată dacă nu le respectă.

Persoana căreia îi sunt impuse măsuri alternative va beneficia, dacă acea măsură o impune, de aceleași garanții care sunt acordate prin prezenta recomandare unei persoane aflate în detențiune în așteptarea judecării.

IV. Principii aplicabile anchetei și procesului

16. Anchetarea acuzațiilor aduse persoanei deținute în așteptarea judecării și procedurile de pînă la judecare vor fi întotdeauna efectuate într-un termen cât mai scurt cu putință pentru a reduce la minimum perioada arestării. Se vor face toate eforturile posibile în acest sens.

În efectuarea anchetei și în aducerea persoanei respective în fața instanței, autoritățile implicate vor acorda prioritate persoanelor reținute.

17. Perioada petrecută în detențiune în așteptarea judecării va fi dedusă din termenul condamnării.

18. Se va acorda atenție constituirii sau dezvoltării unei scheme de compensare a persoanelor care au petrecut o perioadă în detențiune în așteptarea judecării și nu au fost condamnate.

RECOMANDAREA N. 11(85)

A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE LA POZIȚIA VICTIMEI ÎN DREPTUL PENAL ȘI ÎN PROCEDURA PENALĂ

Comitetul de Miniștri, în virtutea art. 15 b al Statutului Consiliului Europei,

Considerînd că obiectivele sistemului justiției penale sunt formulate de obicei și mai întîi de toate, în sensul relațiilor dintre stat și delicvent;

Considerînd că în consecință, funcționarea sistemului are uneori tendința să mărească în loc să micșoreze problemele victimei;

Considerînd că una din funcțiile fundamentale ale justiției ar trebui să fie cea de a răspunde necesităților victimei și de a proteja interesele ei;

Considerînd de asemenea că este important de a crește încrederea victimei în justiția penală și de a încuraja cooperarea ei mai ales în calitate de martor;

Considerînd că în aceste scopuri este necesar de a ține cont mai mult, în cadrul procesului penal, de prejudiciile fizice, psihologice, materiale și sociale suportate de victimă și de a examina cererile ei pentru a satisface necesitățile ei în aceste domenii;

Considerînd că, în măsura în care aceste interese nu vin în conflict cu alte scopuri ale dreptului și procesului penal, cum ar consolidarea regulilor sociale de reintegrare a delicventului, ba chiar pot contribui la atingerea obiectivelor date și pot facilita împăcarea victimei și a delicventului;

Considerînd că necesitățile și interesele victimei ar trebui să fie luate mai mult în considerație la toate etapele procesului de justiție penală;

Cont ținînd de Convenția europeană cu privire la despăgubirea victimelor infracțiunilor violente,

- I Recomandă guvernelor statelor membre să revizuiască legislația și practicile lor cu respectarea următoarelor linii directoare:

A. La etapa în care e implicată poliția

1. Colaboratorii de poliție ar trebui să aibă o pregătire specială în vederea comportamentului față de victimă într-un mod inteligibil, constructiv și care să nu sperie;
2. Poliția ar trebui să informeze victima despre posibilitățile ei de a obține asistență, sfaturi practice și juridice, repararea prejudiciului de către delicvent și despăgubirea ei de către Stat;
3. Victima ar trebui să aibă posibilitatea să obțină informații despre soarta anchetei polițienești;
4. În orice informație (raport) prezentată organelor de urmărire, poliția ar trebui să constate clar și complet lezările și prejudiciile suportate de victimă.

B. La etapa urmăririi

5. Nici o decizie discreționară cu privire la urmărire nu ar trebui luată fără aprecierea adecvată a chestiunii cu privire la repararea prejudiciului suportat de victimă, inclusiv orice efort serios depus de către delicvent în acest sens.

6. Victima ar trebui să fie informată despre decizia definitivă cu privire la urmărire, numai dacă ea singură nu indică că nu dorește să aibă această informație;
7. Victima ar trebui să aibă dreptul de a cere revederea de către o autoritate competentă decizia de clasare sau de dreptul de a înainta acțiune prin citație directă.

C. Ascultarea victimei

8. La toate etapele procesului, ascultarea victimei ar trebui să se facă cu respectarea situației ei personale, a drepturilor și a demnității ei. În măsura posibilităților și în cazurile adecvate, copiii și bolnavii sau persoanele bolnave mintal ar trebui să fie ascultate în prezența părinților sau tutorelui lor, sau oricărei alte persoane care poate să-i asiste.

D. Ședințele

9. Victima ar trebui să fie informată:
 - despre data și locul ședinței în care se va examina infracțiunea de pe urma căreia aceasta a avut de suferit
 - despre posibilitatea de a obține restituirea și repararea în cadrul procesului penal, de a beneficia de asistență sau consultație juridică;
 - despre condițiile în care ea ar putea lua cunoștință de decizia pronunțată;
10. Tribunalul penal ar trebui să poată dispune repararea prejudiciului de către delicvent în favoarea victimei. În acest sens, limitările jurisdicționale actuale, alte restricții și piedici de ordin tehnic care nu permit realizarea acestei posibilități într-un mod general, ar trebui înlăturate;
11. Repararea ar trebui să constituie fie o pedeapsă, fie să înlocuiască o pedeapsă, fie să fie dispusă în același timp cu pedeapsa și acest lucru trebuie să fie prevăzut de lege.
12. Toate informațiile utile despre leziunile și daunele suportate de victimă ar trebui prezentate instanței pentru ca ea să poată, atunci când fixează tipul și cuantumul pedepsei, să țină cont de:
 - necesitatea de a repara prejudiciul suportat de victimă;
 - orice act de reparare sau de restituire efectuat de către delicvent sau orice efort sincer în acest sens;
13. Când instanța poate adăuga condiții de ordin pecuniar la pronunțarea amânării, suspendării pedepsei, deciziei de fixare a termenului de probă sau orice altă măsură, o mare importanță printre aceste condiții ar trebui acordată reparării de către delicvent a prejudiciului suportat de victimă.

E. La etapa executării

14. Dacă repararea este dispusă cu titlu de sancțiune penală, ea ar trebui să fie percepută cu respectarea modalităților de încasare a amenzilor și trebuie să aibă prioritate asupra tuturor sancțiunilor de ordin pecuniar aplicate delicventului.

Altfel, victima ar trebui ajutată pe cât posibil în realizarea acestei operațiuni de percepere.

F. Protecția vieții private

15. Politicile de informare și de relații cu publicul în cadrul anchetei și examinării infracțiunilor în instanța de judecată ar trebui să țină cont de regulile cu privire la necesitatea protejării victimei de orice publicitate care ar aduce atingere vieții sale private sau demnității ei. Dacă tipul infracțiunii, statutul particular, situația și securitatea personală a victimei impun o protecție specială, procesul penal înainte de judecare trebuie să fie închis sau divulgarea datelor personale ale victimei să constituie obiectul unor restricții potrivite;

G. Protecția specială victimei

16. Când pare a exista necesitatea, mai ales în cazurile de crimă organizată, victima și familia ei ar trebui să fie protejate eficient de amenințările și riscul de răzbunare din partea delicventului;
 - II Recomandă statelor membre:
 1. De a examina avantajele pe care prezintă sistemul medierii și împăcării;
 2. De a promova și încuraja cercetării în domeniul eficacității dispozițiilor cu privire la victimă.

**RECOMANDAREA NR. R (86) 12 A COMITETULUI DE MINIȘTRI
AL STATELOR MEMBRE
PRIVIND MĂSURILE DE PREVENIRE ȘI REDUCERE A VOLUMULUI
EXCESIV DE ACTIVITATE AL INSTANȚELOR**

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la data 16 septembrie 1986 la cea de-a
399- a reuniune a Adjuncților Miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în virtutea prevederilor Articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei;

Avînd în vedere numărul crescînd de cazuri aduse în fața instanțelor, ceea ce e posibil să interfereze cu dreptul fiecăruia de a fi audiat într-un timp rezonabil conform Articolului 6.1 al Convenției Europene asupra Drepturilor Omului;

Luînd în considerare, mai mult decît atît, numărul ridicat de atribuții non-juridice efectuate de judecători care, în anumite țări au tendința de a crește;

Convinși de interesul de a limita numărul de atribuții non-juridice efectuate de judecători ca și reducerea volumului excesiv de activitate pentru a îmbunătăți administrarea justiției;

Convinși, de asemenea de interesul în a asigura o distribuție echilibrată a cazurilor între instanțe și folosirea cea mai bună a resurselor umane ale acestora;

Invită guvernele statelor membre, în afara alocării sistemului judiciar a mijloacelor necesare pentru a se ocupa eficient de numărul crescînd al procedurilor instanțelor și al atribuțiilor non-judiciare, să ia în considerare posibilitatea de a urma unul sau mai multe dintre următoarele obiective ca parte a politicii lor judiciare:

1. Încurajarea , atunci cînd este cazul, a încheierii amicale a litigiilor, fie în afara sistemului judiciar fie înainte sau în timpul procedurilor judiciare:

În acest scop, ar putea fi luate în considerare următoarele măsuri:

- a) prevederea, însoțită de stimulentele adecvate, a procedurilor de conciliere pentru rezolvarea litigiilor înainte sau în afara procedurilor judiciare;
- b) încredințarea judecătorului, ca una dintre atribuțiile sale principale, a responsabilității de a căuta rezolvarea amiabilă a litigiilor în toate chestiunile adecvate, la începutul sau în orice stadiu adecvat al procedurilor legale;
- c) transformarea într-o datorie etică a avocaților sau invitarea organelor competente de a recunoaște ca atare faptul că avocații ar trebui să încerce concilierea cu cealaltă parte înainte de a recurge la proceduri legale sau înainte de orice stadiu adecvat al unor astfel de proceduri.

II. A nu mai adăuga ci a reduce gradual atribuțiile non-juridice încredințate judecătorilor prin atribuirea acestor îndatoriri altor persoane sau organe.

Anexa la această recomandare conține exemple de atribuții non-juridice care în anumite state sunt în prezent efectuate de judecători și de care ar putea fi aceștia eliberați, luînd în considerare împrejurările specifice ale fiecărei țări.

III. Furnizarea de organe care, aflate în afara sistemului judiciar, vor fi la dispoziția părților pentru rezolvarea litigiilor privind pretenții minore și în anumite domenii specifice ale dreptului.

IV. Efectuarea etapelor, prin metode și în cazuri adecvate, pentru a face arbitrajul mai accesibil și mai eficient ca măsură de substituție pentru procedurile judiciare.

V. Generalizarea, dacă nu există deja, a ședințelor de judecată cu un singur judecător la judecătorii în toate cazurile adecvate.

VI. Revizuirea la intervale regulate a competenței diferitelor instanțe în privința cantității și naturii pretențiilor, pentru a asigura o distribuție echilibrată a volumului de activitate.

VII. Evaluarea impactului posibil a asigurării legale asupra creșterii numărului de cauze aduse în instanță și adoptarea de măsuri adecvate, dacă s-ar stabili faptul că asigurarea legală încurajează înaintarea de cereri nefondate.

Anexă la Recomandarea Nr. R (86) 12

Exemple de atribuții non-juridice de care judecătorii din anumite state ar putea fi eliberați în conformitate cu împrejurările specifice din fiecare țară

Oficierea de căsătorii
Stabilirea de acorduri privind proprietatea familială
Renunțarea la publicarea anunțurilor de căsătorie
Autorizarea unui soț de a-l reprezenta pe celălalt: înlocuirea consimțământului soțului împiedicat să își exprime consimțământul
Schimbarea numelui de familie sau a prenumelui
Recunoașterea paternității
Administrarea proprietății celor ce le lipsește capacitatea legală
Desemnarea unui reprezentant legal pentru adulții lipsiți de capacitate legală și pentru persoanele absente
Aprobarea achiziționării de proprietate de către persoanele legale
Supervizarea registrelor contabile ale comercianților
Registrele comerciale:
Comercianți

Companii
Mărci
Vehicule
Bărci, nave, și aeronave
Acordarea de licențe pentru exercitarea de activități comerciale
Intervenția judiciară în alegeri și referendumuri în alte modalități decît cele prevăzute de constituție
Numirea unui judecător ca președinte sau membru în comisii în care prezența sa este cerută pentru a consolida imparțialitatea comisiei
Colectarea de taxe și datorii vamale
Colectarea de taxe judiciare
Operarea ca notar public
Măsurile relative la patrimoniul persoanelor decedate
Documente și înregistrări de stare civilă
Registrul funciar (controlul asupra înregistrării transferului de proprietate, a taxelor asupra bunurilor imobiliare...)
Numirea de arbitri atunci cînd această numire este cerută de lege.

RECOMANDAREA NR. R (87) 18
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA SIMPLIFICAREA JUSTIȚIEI PENALE*

(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 17 septembrie 1987, la cea de-a 410-a întrunire a prim-miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Reamintind că scopul Consiliului Europei constă în obținerea unei unități mai mari între membrii săi;

Luînd în considerație că acțiunile comune de a accelera și simplifica activitatea sistemului de justiție penală trebuie să se efectueze conform cerințelor definite în special în art. 5 și 6 ale Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

Referindu-se la creșterea numărului de cauze penale remise în instanțe, și în special cele cu pedepse mici, și la problemele cauzate de lungimea proceselor penale;

Avînd în vedere că tergiversarea în examinarea infracțiunilor plasează dreptul penal într-o lumină nefavorabilă și afectează buna administrare a justiției;

Ținînd cont că tergiversările în administrarea justiției penale poate fi remediată, nu numai prin alocarea anumitor resurse și căile de utilizare a lor, dar și printr-o definire clară a priorităților pentru realizarea politicii infracționale, cu referire atît la formă, cît și la substanță, prin:

- recurgere la principiul urmăririi discreționare;
- aplicarea următoarelor măsuri în examinarea infracțiunilor mici și în masă:
 - așa-numitele proceduri sumare;
 - examinări în afara instanței de către autoritățile competente în probleme penale și alte autorități de intervenție, ca o alternativă posibilă de urmărire,
 - așa-numitele proceduri simplificate;
 - simplificarea procedurilor legale ordinare;

Referindu-se la concluziile întrunirii Miniștrilor de Justiție Europeni la Montreux din 10 septembrie 1981,

1. cînd a fost adoptată prezenta recomandare, Reprezentantul Republicii Federative Germania, în conformitate cu art. 10.2.c al Regulamentului de Procedură pentru întrunirea Vice-Miniștrilor, a rezervat dreptul Guvernului săi de a corespunde sau nu paragrafelor II.a.3 și II.a.4 ale recomandării.

Recomandă guvernelor statelor membre, la revizuirea principiilor constituționale sau tradițiilor legale, să întreprindă măsurile necesare pentru a aplica principiile definite mai jos:

I. Urmărirea discreționară

a. principiul urmăririi discreționare

1. Trebuie introdus principiul urmăririi discreționare sau aplicarea sa să se extindă pretutindeni unde permite dezvoltarea istorică și constituția statelor membre; în caz

* Traducere neoficială Mariana Izvoeanu, Institutul de Reforme Penale.

contrar, trebuie întocmite măsuri în acest scop.

2. Puterea de a amâna sau înceta procesele din motive discreționare trebuie să aibă temeiuri legale.

3. Decizia de a amâna urmărirea, conform acestui principiu, se ia doar în cazul în care organele de urmărire au suficiente probe de vinovăție.

4. Acest principiu trebuie exercitat pe bază generală, cum ar fi interesul public.

5. Organele competente, la exercitarea puterii sale, trebuie să se conducă, în conformitate cu legea națională, în mod special, de principiul egalității tuturor cetățenilor în fața legii și individualizării justiției penale, și în special de:

- gravitatea, natura, circumstanțele și consecințele infracțiunii;
- personalitatea infractorului;
- sentința posibilă a instanței;
- efectele acuzării asupra infractorului; și
- poziția victimei.

6. Amânarea sau încetarea proceselor se face simplu, printr-o avertizare, sau prin îndeplinirea de către bănuít a anumitor condiții, cum ar fi regulile de conduită, plățirea banilor, compensarea victimei sau probațiunea.

7. Infractorul trebuie să-și dea acordul său dacă se preconizează amânarea condiționată sau încetarea condiționată a proceselor. În lipsa unui astfel de consimțământ, organele de urmărire sunt obligate să dea în judecată infractorul în cazul în care renunță la acuzare din alte motive.

În caz de neaplicare a măsurii sau de nedeplinire a condiției prevăzute în paragraful 6 poate fi considerată drept ajungerea la un consimțământ.

Trebuie descrise regulile care asigură că acordul a fost dat liber și nesupus constrîngerii.

8. În general, amânarea sau încetarea proceselor poate fi temporară, așteptînd expirarea perioadei statutare de urmărire, sau finale.

9. În cazul încetării condiționate, încetarea trebuie să fie finală odată ce persoana și-a îndeplinit obligațiunile.

Decizia nu trebuie să fie tratată drept echivalentă cu acuzarea și să urmeze regulile obișnuite în legătură cu, *inter alia*, înscrierea în dosarul penal numai dacă infractorul și-a recunoscut vina sa.

10. Dacă e posibil, decizia de amânare sau de încetarea a proceselor, trebuie aduse la cunoștința reclamantului.

11. Victima trebuie să obțină despăgubire pentru prejudiciul cauzat de comiterea infracțiunii în instanță civilă sau penală.

12. Informarea bănuítului nu e necesară dacă se ia decizia de a nu mai efectua urmărirea.

b. Măsurile ce au același scop ca și urmărirea discreționară

Statele, care, ținînd cont de dezvoltarea sa istorică și de constituție, aplică principiul urmăririi mandatate trebuie să introducă sau să extindă utilizarea măsurilor, care deși diferă de urmărirea discreționară, totuși are același scop ca și ultimul, și mai întîi de toate;

- i) numărul cauzelor în care pornirea urmăririi depinde de condiții trebuie extins; în particular, dacă nu predomină interesul public, solicitarea sau acordul victimei poate constitui o condiție pentru pornirea urmăririi;
- ii) legea trebuie să dea posibilitate judecătorilor de a suspenda procedurile condiționat sau să le finiseze în cazurile și procesele identice celor practicate de organele de urmărire conform sistemului de urmărire discreționară.

II. Procedurile sumare, examinările în afara instanței și procedurile simplificate

a. Decriminalizarea procedurilor sumare pentru infracțiuni minore

1. Sistemele legale care fac deosebire între infracțiunile administrative și penale, trebuie să ia măsuri pentru decriminalizarea infracțiunilor, în special a infracțiunilor în masă în domeniul traficului rutier, dreptului fiscal și vamal, cu condiția că sunt minore.

2. La examinarea acestor infracțiuni, unde elementul factual predomină asupra celui moral (intenția de comitere a infracțiunii), toate statele trebuie să utilizeze procedurile sumare sau cele scrise, fără a apela, în primul rând, la serviciile judecătorului.

3. Nu trebuie aplicată nici o măsură fizică de constrângere – în special detenția în arest preventiv.

4. Sancțiunile aplicate astfel trebuie să fie în principal de natură bănească și rata lor, determinată prin lege, în mod normal trebuie să fie fixă și plătită deodată. Sancțiunea care prevede vreo restricție sau privare de drepturi, cu excepția privării de libertate, poate fi impusă în cazuri prevăzute de lege.

5. Astfel de sancțiuni bănești pot fi colectate imediat de către ofițerul care examinează infracțiunea, sau în consecință, să bănuitul să fie informat de către organele administrative sau legale competente, în cazul în care pot fi utilizate metode de prelucrare automată a informației pentru colectare, în vederea numărului enorm de cauze spre examinare.

6. Această procedură, care trebuie considerată drept propunere, trebuie să fie supusă unei acceptări expres sau tacite, plata amenzii sau în caz contrar dacă coresponde sancțiunii să fie echivalentă cu înțelegerea.

În cazul unei acceptări tacite, procedura de înștiințare trebuie în mod neechivoc să protejeze drepturile destinatarului.

7. Acceptarea sau aprobarea acestei propuneri trebuie să înceteze orice urmărire în privința aceluiași fapt (ne bis in idem).

8. Aceste proceduri nu trebuie să încalce dreptul bănuitului ca cauza sa să fie prezentată în fața organului de drept.

b. Examinările în afara instanței

1. În lumina cerințelor constituționale, statele membre trebuie să revizuiască legislația lor în ceea ce privește examinările în afara instanței pentru a permite organelor competente în problemele penale să intervină la această etapă să promoveze posibilitatea examinărilor în afara instanței, în special pentru infracțiuni minore în baza următorilor principii:

2. Legea trebuie să descrie condițiile pe care le pot înainta autoritățile infractorului, mai ales:

- i) plata sumei bănești statului sau instituției publice sau de caritate;
- ii) restituirea bunurilor sau avantajelor obținute prin comiterea infracțiunii;
- iii) compensarea respectivă victimei infracțiunii fie înainte de examinare sau în cadrul ei.

3. Competența organelor responsabile de înaintare a acestor propuneri și categoriile de infracțiuni trebuie să fie determinat de lege. Autoritatea trebuie să poată, pentru beneficiul infractorului, să revizuiască propunerea sa, după ce a examinat posibilele obiecții ale infractorului.

4. Autoritățile trebuie să specifice circumstanțele la care au recurs la examinarea în afara instanței și trebuie să întocmească puncte de reper și tabele ale sumelor achitate pentru examinările în afara instanței pentru a garanta, cât de mult posibil, principiul egalității în fața legii. În acest scop, este utilă publicarea acestor circumstanțe, repere și tabele ale sumelor achitate.

5. Infractorul care nu dorește să accepte propunerea unei examinări în afara instanței trebuie întotdeauna să aibă libertate de a refuza sau ignora oferta.

6. Acceptarea examinării în afara instanței din partea infractorului și îndeplinirea de către el a condițiilor face ca renunțarea la dreptul de pornire a urmăririi să fie definitivă.

7. Autoritățile trebuie să publice un raport anual cu privire la faptul cum și-au exercitat puterea sa la examinările în afara instanței, fără divulgarea identității infractorilor.

c. Procedurile simplificate în cazurile minore datorită circumstanțelor cauzei

1. În cazul infracțiunilor care sunt minore datorită circumstanțelor cauzei, în care faptele cauzei sunt bine constatate și se cunoaște cu certitudine că persoana învinuită a comis infracțiunea, se poate recurge la procedurile simplificate, care reprezintă o procedură în scris efectuată de autoritatea de drept, care fără a recurge la etapele de audiere, duc la luarea deciziilor echivalente cu sentințele, cum ar fi procedura de decizie penală.

2. Decizia penală trebuie să conțină elementele necesare pentru ca acuzatul să fie informat convenit despre consecințele în caz de acceptare. Trebuie să i se comunice că într-o manieră clară și definită, oferindu-i persoanei în cauză timp suficient de a primi consultație juridică la dorința sa.

3. Sancțiunile aplicate prin procedura deciziei penale trebuie să se limiteze la sancțiuni bănești și pierderea drepturilor, cu excepția sentinței cu închisoarea.

4. Acordul acuzatului la decizia penală poate fi în mod expres sau tacit și trebuie singură să facă decizia echivalentă cu sentința pronunțată ca de obicei cu toate consecințele legale (aplicarea principiului *ne bis in idem*, posibilitatea executării, înregistrării în dosarul penal).

5. Opunerea acuzatului împotriva deciziei penale, care trebuie argumentată, trebuie *ipso facto* să anuleze decizia și să recurgă la procedura ordinară fără interzicerea aplicării *reformatio in peius*.

6. Indiferent de decizia penală, la fel e posibilă efectuarea audierilor, în cadrul cărora infractorul solicită aplicarea pedepsei alternative, avînd în vedere că procurorul nu are obiecții împotriva acestei proceduri și judecătorul consideră de cuviință de a satisface solicitarea.

III. Simplificarea procedurilor legale ordinare

a. Investigările legale prezentențiale și în cadrul audierilor în instanță

1. Investigările efectuate de organele de drept înainte de remiterea cauzei în instanță, constituie, dacă ele există, o garanție pentru acuzat, dar nu trebuie să fie universală sau obligatorie.

2. Astfel de investigații preliminare de către autoritățile de drept trebuie să se limiteze la cazurile care pot fi utile pentru finisarea cauzei și constatării, în cele din urmă, a vinovăției sau nevinovăției bănuților.

3. Dacă investigația preliminară va fi utilă, aceasta decide autoritatea de drept, ținînd cont de anchetele poliției, gravitatea și complexitatea cauzei, și dacă faptele sunt sau nu contestate de acuzat.

4. În cazul unei investigații preliminare, ea trebuie să fie efectuată în conformitate cu procedura care exclude toate formalitățile inutile, și în special, să evite necesitatea unei audieri formale a martorului în cauzele în care acuzatul nu contestă faptele.

5. Dacă autoritatea legală respectivă nu consideră necesară efectuarea investigației preliminare, cauza trebuie imediat expedită în instanță.

6. În sistemele care prevăd investigarea legală, posibilitatea de a nu o efectua trebuie să fie însoțită de mijloace de protecție la 3 nivele:

– La etapa de anchetare la poliție, unde autoritatea legală conduce și controlează activitățile poliției sau unde drepturile bănuțului sunt respectate mai bine;

– la etapa în care bănuții sunt cercetați în stare de arest preventiv pînă la finisarea anchetelor poliției înainte de apariția lor în instanță, astfel de acțiuni fiind supravegheate în toate cazurile de unul sau mai mulți judecători independenți.

– la etapa audierii în instanță, banca trebuie să poată efectua investigații concludente în cadrul acestor audieri pentru a determina validitatea acuzării prezentate înaintea sa, dacă se consideră utilă, poate încredința organul de drept independent sarcina de efectuare suplimentară a cercetărilor;

7. Dacă aceasta permit tradițiile constituționale și legale, trebuie introdusă procedura „pledoariei vinovatului”, în care infractorul apare în fața instanței la etapa începătoare a proceselor pentru a declara public dacă acceptă sau neagă acuzările aduse împotriva lui, sau proceduri similare. În aceste cazuri, instanța de judecată trebuie să decidă, fără procesul de investigare sau o parte a sa și să purcedă imediat la examinarea personalității infractorului, aplicarea sentinței și, dacă e cazul, să decidă problema compensării.

8. i) Procedura de „pledoarie a vinovatului” trebuie să aibă loc în instanță în ședință publică.

ii) Infractorul trebuie să dea răspuns pozitiv la acuzarea împotriva sa.

iii) Înainte de a pronunța sentința infractorul conform procedurii „pledoariei vinovatului”, judecătorul are posibilitatea de a asculta ambele părți ale cauzei.

9. Dacă procesul de investigare în cadrul ședinței instanței se reține, cu toată dorința acuzatului de a-și recunoaște vina, e interzis de a întreprinde acești pași absoluți necesari pentru constatarea faptelor, ținând cont de procedura prin care deja a trecut înainte de judecată. În special, audierea martorilor care au depus anterior mărturii în fața autorității legale trebuie să fie evitată pe cât de posibil.

b. Procedura în instanța de judecată

1. Legea fiecărui stat membru trebuie să încurajeze unirea împreună a procedurilor penale în care este implicat unul și același acuzat, indiferent de locul comiterii infracțiunii, pentru a evita deciziile succesive de diferite instanțe.

2. Procedura care trebuie urmată la ședințele de judecată trebuie să excludă toate formalitățile care nu sunt necesare. În special, trebuie să fie posibil de a declara procedurile nule în bază procedurală numai în circumstanțe strict definite, în cazul în nerespectării cerințele procedurale ar fi putut cauza prejudiciu real intereselor apărării sau acuzării.

3. Statele membre trebuie să permită instanțele de judecată, cel puțin să examineze infracțiuni mici și cu referință la pedepsele care pot fi impuse, să audieze și să decidă în absența acuzatului, cu condiția că ultimul a fost informat în modul convenit despre data audierii și dreptul său de a fi reprezentat legal sau nu.

c. Înregistrările de judecată și repartizarea simplificată a deciziilor judiciare

1. Decizia instanței de judecată trebuie luată în limite stricte de timp dacă inculpatul a fost reținut sau arestat pentru cazul respectiv.

2. Dacă procesele sunt înregistrate pe bandă magnetică, sau dacă nu atestă noi fapte care nu sunt nici în dosar, înregistrările scrise de la judecată trebuie să fie limitate la minimum și să consistă doar dintr-o înregistrare sumară.

3. Dacă aceasta prevede constituția, și dacă decizia instanței de judecată examinează cauze care nu sunt grave, sau dacă părțile convin la aceasta, instanța trebuie să fie scutită de obligațiunea de a pronunța decizia în scris și doar poate înregistra constatările sale în dosar.

4. Dacă, în alte cazuri, este necesară decizia a fi făcută în scris, ea trebuie să menționeze doar informația solicitată de părți și utilă curții de apel, sau informația pentru autoritățile străine care pot fi chemate să execute decizia, anume motivele, decizia de vinovăție, și, dacă se aplică, pedeapsa și compensarea pentru părțile prejudiciate. Cât despre procedura de investigare, faptele și dezbaterile judiciare ale părților, sentința trebuie să se refere numai la punctele din dosar, concluziile în scris să fie înmânate părților, sumarul în scris sau caseta cu înregistrarea proceselor.

5. Dacă sunt prevăzute reguli ce stipulează citirea, in extenso, a sentințelor în cadrul audierilor publice, acestea trebuie să prevadă, spre exemplu, permiterea instanței de judecată –și, dacă ședința e ținută de jurați, unul din ei, chiar și în lipsa judecătorului care nu prezidă – să dea citire în glas doar a deciziei cu privire la vinovăție, pedeapsă sau compensare.

6. Anunțarea deciziei în scris, precum și a proceselor-verbale, trebuie să fie făcute pe căi de proceduri simple, rapide, inclusiv poștă, dacă e necesar prin solicitarea acuzatului, la încheierea procesului legal, să indice adresa oficială la care vor fi expediate

toate comunicările și notificările pînă la sfîrșitul judecății.

d. Compoziția și specializarea instanțelor de judecată

1. În principiu general, instanța de judecată trebuie să fie compusă din, după cum prevăd tradițiile constituționale și legale ale statelor membre, și să fie determinată din gravitatea, natura, tehnicalitatea și complexitatea infracțiunii.

2. Dacă ședințele sunt audiate de jurați profesionali, numărul lor trebuie să fie minim, cu un singur judecător, dacă aceasta permite gravitatea cauzei.

3. Dacă e prevăzut juriu, acesta e posibil doar pentru o anumită categorie de infracțiuni grave.

Procesul trebuie să fie organizat în așa mod încît să permită ușurarea sarcinii juriului, judecătorul explicîndu-le cît mai clar la începutul deliberărilor problema deciziei și legea ce ține de cauza prezentată lor.

4. Dacă e constatată vinovăția de către juriu sau jurați profesionali, sau de către judecători laici împreună cu judecătorii profesionali, decizia trebuie să fie luată de o majoritate simplă sau calificată, fără obligația de a păstra unanimitatea.

5. Cauzele ca cele care implică infracțiuni economice, în care prezentarea probelor este o problemă foarte complicată din punct de vedere tehnic, oficialitățile și judecătorii trebuie să dispună de o instruire, cunoștințe și experiență adecvată.

6. Dacă constituția prevede astfel, aceste cazuri, dacă e cazul, trebuie să fie examinate de către autoritățile de urmărire și investigare, și dacă e posibil, de către instanță, fie create sau organizate în scopul de a confrunța anumite dificultăți create prin natura lor inerentă sau complexă.

7. Autoritățile responsabile de efectuarea urmăririi, investigării și judecării cauzelor, trebuie să dispună de asistența experților în domeniu, cum ar fi: psihologi sociali, în domeniul medicinei, psihiatriei, contabilității, economiei, finanțelor și medicinei legale în număr suficient pentru a înfrunța creșterea tehnică a infracțiunilor și colectarea probelor.

RECOMANDAREA NR. R (89) 12 A COMITETULUI DE MINIȘTRI AL STATELOR MEMBRE CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA ÎN PENITENCIARE

*(adoptată de Comitetul de Miniștri la 13 octombrie 1989, în cadrul
celel de a 429-a reuniuni a Miniștrilor Adjuncți)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Considerînd că dreptul la educație este fundamental;

Luînd în considerare importanța pe care o are educația în dezvoltarea individului și a comunității;

Conștient fiind, în special, de faptul că un procent mare de deținuți nu a cunoscut decît puține experiențe educaționale eficiente și că, din acest motiv, au nenumărate nevoi în materie de educație;

Considerînd că educația în penitenciar ajută la umanizarea penitenciarelor și la ameliorarea condițiilor de detenție;

Considerînd că educația în penitenciar este un mijloc important de facilitare a întoarcerii deținutului în societate;

Recunoscînd că în aplicarea practică a unor drepturi sau măsuri, în acord cu recomandările următoare, pot să fie justificate unele distincții între deținuții condamnați și deținuții aflați în detenție preventivă;

Ținînd cont de Recomandarea nr. R(87) 3 cu privire la regulile de penitenciare europene și de Recomandarea nr. R(81) 17 cu privire la politica de educare a adulților,

Recomandă guvernelor statelor membre să implementeze politici, în care să se țină cont de cele ce urmează:

1. Toți deținuții trebuie să aibă acces la educație: aceasta trebuie să includă educația de bază, formarea profesională, activitățile de creație și culturale, educația fizică și sportul, educația socială și posibilitatea de a frecventa o bibliotecă;

2. Educația în penitenciar ar trebui să fie similară cu cea desfășurată în exterior, pentru categorii corespunzătoare de vîrstă, iar posibilitățile de educare trebuie să fie cît mai multe;

3. Educația în penitenciar trebuie să aibă în vedere dezvoltarea în ansamblu a persoanei, ținîndu-se cont de mediul său social, economic și cultural;

4. Toți cei care sunt implicați în administrarea sistemului penitenciar și în gestionarea așezămintelor de detenție ar trebui, în măsura în care este posibil, să sprijine și să încurajeze educația;

5. Educația nu ar trebui să fie considerată ca fiind mai puțin importantă decît munca din cadrul regimului penitenciar, iar deținuții nu ar trebui să suporte prejudicii financiare dacă participă la activitățile de educație;

6. Ar trebui să fie întreprinse toate eforturile pentru a încuraja deținutul să participe, în mod activ, la toate formele de educație;

7. Ar trebui să fie puse în aplicare programe de perfecționare pentru a se asigura că educatorii din penitenciare adoptă metodele de educație corespunzătoare adulților;

8. O atenție specială ar trebui să fie acordată deținuților care au dificultăți de

citire și de scriere;

9. Formarea profesională ar trebui să tindă spre dezvoltarea mai vastă a persoanei, ținându-se cont de evoluția pieței forțelor de muncă;

10. Deținuții ar trebui să aibă acces liber la o bibliotecă bine dotată, cel puțin o dată pe săptămână;

11. Ar trebui să fie dezvoltate și încurajate educația fizică și sportul;

12. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită activităților de creație și culturale, deoarece acestea oferă deținuților posibilități speciale de desfășurare și de exprimare;

13. În educația socială ar trebui să fie incluse elemente practice care să permită deținuțului să-și gestioneze viața cotidiană din penitenciar, cu scopul facilitării întoarcerii sale în societate;

14. Deținuților ar trebui să li se permită, pe cât este posibil, să participe la procesul de învățământ care se desfășoară în exteriorul penitenciarului;

15. Comunitatea exterioară ar trebui să se implice, cât mai mult posibil, în procesul educațional al deținuților, în cazul în care acesta se desfășoară în interiorul penitenciarului;

16. Ar trebui să se ia măsuri pentru a permite deținuților să-și continue educația după liberare;

17. Ar trebui să fie puse la dispoziția penitenciarelor credite, echipament și personal didactic, pentru a permite deținuților să primească o educație corespunzătoare.

RAPORT CU PRIVIRE LA EDUCAȚIA ÎN PENITENCIARE

Notă preliminară

Comisia de experți în educație în penitenciare a fost invitată să elaboreze nu doar o “recomandare”, ci și o “notă preliminară”. Aceasta este prezentată în capitolele ce urmează. În numeroase rapoarte ale Consiliului Europei, fiecare din cele 17 paragrafe ale recomandării este comentat sau dezvoltat separat. Comisia a apreciat că, dată fiind multitudinea aspectelor problemei, un plan rigid nu se potrivește cu prezentul studiu. Totuși, există o oarecare corespondență între paragrafele Recomandării enunțată mai sus și capitolele de mai jos. Paragrafele 1-3 reflectă, îndeosebi, analiza capitolului II, “Obiectivele educației în penitenciare”. Paragrafele 4-5 se raportează la capitolul III, “Locul educației în regimul penitenciar”. Paragraful 6 este consacrat motivației și participării, probleme care sunt abordate în capitolul IV. Paragraful 7, care subliniază necesitatea metodelor de educație corespunzătoare adulților, corespunde capitolului V. Următoarele șase paragrafe (8-13) se referă la domenii speciale ale educației în penitenciare și sunt studiate separat, în capitolele VI-XI. Paragrafele 14-16 tratează aspecte ale “Relațiilor dintre educația din exteriorul și cea din interiorul așezămintelor penitenciare”, care este și titlul capitolului XII. Ultimul paragraf (17), consacrat resurselor necesare educației în penitenciare, se regăsește în ultimul capitol (XIII), dar argumentele care justifică acordarea unor resurse importante sunt expuse mai pe larg în capitolul de introducere, la punctul 1.8.

Capitolul I: Introducere

Coordonate

1.1 Prezentul raport al Comisiei de experți în educația în penitenciare, compus dintr-o recomandare și o notă explicativă, a fost întocmit în conformitate cu decizia (CDPC/74/060484) de creare a comisiei, decizie care a fost preluată în 1984 de către Comitetul european pentru probleme penale (CDPC). Mandatul a constat din:

a). Anchetă cu privire la organizarea, orientarea și experiențele în educație în cadrul penitenciarelor, în statele membre ale Consiliului Europei, în special:

i. instruirea din interiorul așezământului, care include: cursurile prin corespondență; biblioteca; formarea profesională (ateliere, ferme etc.); activități culturale și sportive;

ii. instruirea în exteriorul așezământului (învățământ secundar, universitar, profesional etc.);

iii. dispozițiile în vederea încurajării deținuților de a-și începe educația în penitenciar și de a o continua după liberare.

b). Elaborarea unei recomandări, care să fie însoțită de o notă explicativă cu privire la educația din cadrul regimurilor instituțiilor penitenciare.

Participanții

1.2. Comisia a avut șapte reuniuni la Strasbourg, în perioada octombrie 1984-octombrie 1988. Membrii săi au fost următorii:

<i>Austria:</i>	dl. Peter Ziebart (la toate reuniunile),
<i>Danemarca:</i>	dl. Henning Jørgensen (la toate reuniunile),
<i>Franța:</i>	dl. François Monereau (la prima reuniune) și dl. Alain Blanc (la reuniunile 2-7),
<i>Irlanda:</i>	dl. Kevin Warner (<i>Președintele comitetului</i>) (la toate reuniunile),
<i>Italia:</i>	dl. Luigi Daga (care reprezenta și Conferința europeană permanentă de probațiune) (la reuniunile 1-4 și a 6-a),
<i>Luxemburg:</i>	dl. Mil Jung (la prima reuniune) și dl. Alain Wagner (la toate reuniunile),
<i>Olanda:</i>	dl. Robert Suvaal (la toate reuniunile),
<i>Turcia:</i>	dl. Mustafa Yurdakul Altay (la reuniunile 1-2), dl. Huseyn Turgut (la prima reuniune) și dl. Mustafa Yucel (la reuniunile 3-7),
<i>Regatul Unit:</i>	dl. Arthur Pearson (la reuniunile 2-3) și dl. Ian Benson (la reuniunile 4-7).

Printre alți experți invitați să prezinte rapoarte cu ocazia unor reuniuni, putem să cităm pe d-na Marianne Hakansson (Suedia), pe dl. Ettore Gelpi (UNESCO) și pe d-na R. Mirandela da Costa (Portugalia). Comisia a fost ajutată în îndeplinirea sarcinii sale de către agenți ai Consiliului Europei, Secția probleme penale – de dl. Ekkehart Muller-Rappard, de d-na Aglaia Tsitsoura și de d-na Marguerite-Sophie Eckert, secretar al comisiei, precum și de dl. George Walker, din Direcția învățământ, cultură și sport.

1.3. În cadrul activității lor, membrii comisiei au elaborat un mare număr de rapoarte cu privire la diferitele aspecte ale educației în penitenciar. În cursul deliberărilor, au decis că este necesară și contribuția statelor membre ale Consiliului Europei, care nu sunt reprezentate în comisia de experți. Aceste țări au fost invitate, în 1987, să sublinieze principalele caracteristici ale sistemelor de educație în penitenciare și să informeze comisia despre orice proiect care poate prezenta un interes special. Comisia a apreciat ca fiind utile răspunsurile date de Belgia, Spania, Malta, Norvegia, Portugalia, Suedia și Elveția. În plus, a putut să dispună de documentele și de rapoartele celor două conferințe internaționale cu privire la educația în penitenciare, care au avut loc în Cipru și în Anglia, în vara anului 1984, ajutând considerabil la stabilirea ordinii de zi, încă de la început. De asemenea, exista o mai mare colaborare în 1988, atunci când comisia a înaintat un proiect al prezentului raport șefilor delegațiilor fiecărei țări membre a Consiliului Europei, pentru a le solicita observațiile în legătură cu acesta, înainte de a șaptea și ultima reuniune. Belgia, Cipru, Danemarca, Franța, Norvegia și Elveția au trimis răspunsurile lor, contribuind astfel foarte mult la clarificarea și desăvârșirea raportului.

Un concept mai amplu al educației

1.4. Între țările Consiliului Europei există diferențe mari în materie de cultură și de sisteme educative. De asemenea, sistemele penitenciare variază considerabil, la fel și definiția a ceea ce constituie educația în penitenciar, în cadrul administrației penitenciare. Totuși, în ciuda acestor diferențe, este posibil să se formuleze un număr de generalități în ceea ce privește educația în penitenciar. În conformitate cu coordonatele sale, prezentul raport tratează educația în penitenciar în sensul larg, incluzând rolul bibliotecilor, formarea profesională, activitățile culturale, educația socială, educația fizică și sportul, ca și materiile universitare conținute în conceptele mai stricte ale educației. Termenii de „educator” și de „profesor” așa cum sunt folosiți în acest raport, indică personalul angajat să faciliteze activitățile deja menționate. În linii mari, termenul „profesor” se referă la persoana implicată în procesul de învățământ care se desfășoară în sala de clasă, iar termenul „educator” – la persoana implicată în educația pentru adulți, în sensul mai specializat. Termenul „sector educativ”, folosit frecvent în raport, desemnează nu doar spațiul dintr-un penitenciar în care se derulează principalele activități educative, ci orice loc sau orice persoană care participă la educația deținuților în sensul larg, în special în sălile de gimnastică, atelierele de formare profesională, săli de teatru, biblioteci etc.

Principalele teme ale raportului

1.5. Dat fiind sensul larg pe care comisia îl dă termenului de „educație”, este de așteptat ca și dezbaterile și sugestiile cuprinse în raport să fie la fel de vaste și de variate. Cu toate acestea, domină două mari teme complementare: în primul rând, faptul că educația deținuților trebuie, prin filozofia sa, prin metodele și conținutul său, să fie cât mai apropiată de cea mai bună educație care se oferă în exterior adulților; în al doilea rând, educația trebuie să caute în mod constant modalități care să permită deținuților să stabilească un raport cu lumea exterioară și să dea posibilitatea celor două grupuri (deținuți și populația din exterior) să interacționeze cât mai mult și cât

mai constructiv cu putință.

1.6. Prezentul raport încearcă să clarifice principiile importante în ceea ce privește educația pentru deținuți, dar, reprezintă și intenția comisiei speciale de a viza aspectele concrete pe cât posibil. Astfel, sunt inserate numeroase exemple rezultate din experiența unor țări, precum și unele sugestii, să sperăm realiste. Aceste exemple sunt deseori menționate pe scurt, iar informații suplimentare pot fi obținute de la administrațiile respective sau din documentele citate. De asemenea, se consideră important să se cunoască problemele obișnuite existente, în speranța că vor fi găsite căi de soluționare. Convingerea comisiei, că acest raport ar fi mai util dacă ar fi concret și ar aduce exemple palpabile și dacă aborda probleme de principiu, explică în parte natură discursivă a raportului.

1.7. Comisia are ferma convingere că fiecare țară vizează îmbunătățirea, cel puțin în privința unor aspecte ale educației pe care o oferă deținuților. În capitolul VI, se subliniază importanța diversității în gama și în nivelurile educaționale disponibile deținuților, deoarece nevoile și situațiile acestora variază în mare măsură. Numeroase țări vor aprecia faptul că trebuie, de asemenea, să se acorde atenție unor aspecte, cum ar fi statutul educației în cadrul regimurilor penitenciare, metodele de predare aplicate, structurile de susținere pentru educatori, facilitățile disponibile etc. Este de notat faptul că, în numeroase țări, educația ocupă un loc marginal în cadrul sistemului penitenciar, că nu are decât o contribuție limitată și beneficiază de resurse foarte mici. O astfel de critică poate fi adusă acolo unde educația se limitează doar la cursuri serale sau la alfabetizare, la care se adaugă învățarea prin corespondență pentru alte materii sau acolo unde predomină munca industrială, iar dezvoltarea personală sau elementele mai generale de educație lipsesc. "Activitățile de creație", descrise în capitolul X, trebuie să fie dezvoltate în numeroase așezăminte și sisteme penitenciare. Criteriile rezonabile sugerate în capitolele consacrate bibliotecilor și educației fizice sunt impropriu respectate în multe țări. În special, diferențele calitative enorme între educația deținuților în penitenciare și educația deținuților în exterior, așa cum au fost menționate în capitolul XII, pun serioase probleme educatorilor din penitenciare, ca și administratorilor de penitenciare.

Justificarea fondurilor necesare educației în penitenciare

1.8. Aproximativ 330. 000 de persoane sunt deținute în penitenciarele țărilor membre ale Consiliului Europei. A argumenta în favoarea unei instruirii substanțiale, cuprinzătoare și de bună calitate pentru acești oameni, așa cum reiese din raport, duce imediat la justificarea aspectelor financiare și altor resurse necesare pentru a face acest lucru posibil. Comisia apreciază că se cuvine să se aloce pentru educația deținuților resurse importante, eventual superioare celor de care ar putea să beneficieze membrii comunității exterioare, și aceasta din mai multe motive. În primul rând, prin natura sa, penitenciarul nu se află în sfera normalului și, din numeroase puncte de vedere, distruge personalitatea. Educația, printre alte elemente ale sistemului penitenciar, este în măsură să facă această situație să pară mai puțin anormală, să limiteze întrucitva prejudiciul pe care încarcerarea îl aduce oamenilor. În al doilea rând, există un argument care ține de echitatea socială: numeroși sunt deținuții ale căror

experiențe din trecut în materie de educație au fost și foarte limitate, și negative; astfel, avînd în vedere egalitatea în șanse, trebuie să aibă dreptul la o susținere specială, pentru a-și remedia situația, defavorizată, pe plan educațional. Se poate aminti un al treilea argument, acela al reabilitării: educația este în măsură să încurajeze și să ajute pe cei care se străduiesc să întoarcă spatele infracționalității. Ținînd cont de o astfel de varietate de factori, analiza costuri/avantaje în ceea ce privește alocarea de resurse pentru educația deținuților este extrem de complexă, dar există o problemă izbitoare: costul educației în penitenciar tinde să fie foarte mic, în raport cu costul global al gestionării așezămintelor penitenciare (de altfel, și în raport cu costul general al infracționalității în societate). În special, costurile celor mai multe activități educative din penitenciar (referitor la spații, necesități financiare etc.) sunt sensibil comparabile cu cele ale activităților alternative, cum ar fi proiectele de muncă.

1.9. Comitetul apreciază că la educație trebuie să aibă prioritate deținuții cei mai defavorizați pe acest plan; în capitolul IV sunt subliniate dezavantajele cu care se confruntă numeroși deținuți. Desigur, nu toți deținuții se găsesc în această situație. În unele țări, un număr tot mai mare de oameni instruiți sunt încarcerați pentru infracțiuni legate de droguri sau din alte motive. În orice caz, educația are ceva de oferit tuturor deținuților, chiar dacă au prioritate deținuții care au beneficiat puțin de instruire. Toți au nevoie să compenseze efectele dăunătoare pe care încarcerarea le-a avut asupra lor, iar conceptul de “educație permanentă” presupune ca oamenii să învețe și să se dezvolte în toate etapele vieții.

Puncte comune între educatorii de penitenciare

1.10. După cum s-a mai arătat, comisia s-a confruntat cu diferențe considerabile între țări în materie de cultură, de sisteme educaționale și de sisteme penitenciare. În pofida acestui fapt, a constatat, cum au făcut-o și alții, că persoanele, care lucrează în domeniul special al educației în penitenciar, au multe puncte comune cu cei care lucrează în penitenciarele de dincolo de frontierele naționale. De fapt, educatorii de penitenciare din țări diferite, deseori, au mai multe lucruri de împărtășit între ei, decît au cei din alte domenii în aceeași țară. Acest schimb de experiență se poate aplica la identificarea și la abordarea problemelor comune. Datorită acestor puncte comune, comisia a considerat că sunt foarte importante mijloacele de realizare a schimbului de idei și de informații între educatorii de penitenciar din diferite țări, atît pentru administrații, cît și pentru practicanți. Comisia aprobă dorința Departamentului Penitenciare pentru Anglia și Țara Galilor de a extinde invitațiile către cadrele didactice de penitenciar din alte țări să frecventeze cursurile anuale de vară. Comisia a menționat și faptul că au avut loc cîteva întruniri internaționale ale bibliotecarilor implicați în sistemul penitenciar. Sunt necesare mai multe schimburi de această natură, probabil sub egida unui comitet european permanent pe probleme de educație în penitenciar, posibil similar Conferinței Europene Permanente pe probleme de probațiune și de asistență post liberare sau Asociației de Educație Corecțională din America de Nord. O altă posibilitate o reprezintă o revistă internațională de educație în penitenciar. Dar, în această etapă, trebuie să se acorde prioritate unei conferințe europene care să vină în completarea prezentului raport și care să se axeze asupra

problemelor ridicate de acesta.

1.11. Conștientă de numeroasele caracteristici proprii educației deținuților – caracteristici care se regăsesc peste tot, în pofida marilor diferențe naționale și culturale - comisia a considerat că raportul său ar putea fi util dacă ar circula printre cei implicați direct în educația deținuților, în loc să fie apreciat doar de către administrații. Acest lucru nu implică faptul că raportul este “literă de lege” sau un ghid complet de educație în penitenciare; mai degrabă a fost conceput dintr-o conștientizare profundă a naturii speciale a educației în penitenciare și din speranța că acest raport poate să înlesnească, în unele privințe, reflecțiile și discuțiile din acest domeniu.

1.12. Membrii comitetului au dorit să li se consemneze aprecierea deciziei conducerii de a demara acest studiu și a ocaziei acordată de către Consiliul Europei membrilor comitetului de a se angaja într-un dialog internațional relevant propriilor lor activități.

Capitolul II: Obiectivele educației în penitenciare

Dreptul la instruire

2.1. Obiectivele educației în penitenciare nu trebuie să fie mai puțin importante decât cele ale educației din exterior. Mai ales, obiectivele educației în penitenciare trebuie să fie aceleași cu cele ale educației pentru adulți (caracteristicile educației pentru adulți sunt descrise de-a lungul întregului raport, dar în special la punctul 5.2.). Serviciile de educație din penitenciare trebuie să aibă ca obiectiv, înainte de toate, facilitarea dreptului la instruire, de care beneficiază orice om și care constituie cheia desăvârșirii lui ca persoană.

2.2. Dreptul la instruire este definit în declarația adoptată la cea de a 4-a Conferință internațională a UNESCO cu privire la educația pentru adulți:

- dreptul de a citi și de a scrie;
- dreptul de a întreba și de a reflecta;
- dreptul la imaginație și la creație;
- dreptul de a citi despre mediul său și de a-și scrie memoriile;
- dreptul de a accede la resursele educative;
- dreptul de a dezvolta competențe individuale și colective.

Politica Consiliului Europei privitor la educația pentru adulți

2.3. În 1981, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a recomandat o politică de educație pentru adulți, printr-o abordare la fel de vastă și de dinamică, identificând-o, printre altele, ca fiind “un factor fundamental al egalității de șanse în domeniul educației și al democrației culturale”. În anexa la această recomandare se spune că “în privința obiectivelor politicii educației pentru adulți, este important:

1. să se considere educația pentru adulți ca fiind unul dintre factorii de dezvoltare economică și socială;
2. să se ia în considerare, în educația pentru adulți, persoana în totalitatea sa și în întreg contextul său social, economic și cultural și, în acest scop, să se diminueze în continuare discrepanțele între instruirea generală și formarea profesională;
3. să se integreze educația pentru adulți, în mod progresiv, în sistemul global al educației permanente, dezvoltând la toate nivelurile de educație abordări și

metode care să permită adulților să facă față diverselor nevoi educaționale, cu care se vor confrunta de-a lungul vieții;

4. să promoveze, cu ajutorul educației pentru adulți, dezvoltarea rolului activ și al atitudinilor critice, atât la femei cât și la bărbați, în calitate de părinți, de producători, de consumatori, de utilizatori ai mass-media, de cetățeni și de membri ai comunității;
 5. pe cât este posibil și în conformitate cu situația națională, să raporteze dezvoltarea educației pentru adulți, la modurile de viață, la responsabilitățile și la problemele adulților respectivi;
 6. să stimuleze întreprinderile comerciale și industriale, ca și administrațiile și serviciile publice, să promoveze educația pentru adulți, ținând cont - în plus față de necesitățile tehnice - și de nevoile de instruire care țin de democrația industrială și de dezvoltarea socio-culturală;
 7. să încurajeze cooperarea între organizațiile publice, voluntare și cele particulare de educație pentru adulți (inclusiv, universitățile) și alte instituții de educație și servicii sociale, în domenii ca: sănătate, calitatea vieții și a mediului, locuințe, loc de muncă, familie, cultură și timp liber;
 8. să sprijine cercetarea în domeniul educației pentru adulți având în vedere crearea de activități și de locuri de muncă, în special a acelor care să răspundă nevoilor sociale neacoperite de întreprinderile private sau de sectorul public.”
- (1)

2.4. Proiectul nr.9: “Educație pentru adulți și dezvoltare comunitară” reprezintă unul dintre experimentele patronate de Consiliul pentru cooperare culturală. În raportul cu privire la acest proiect, educația pentru adulți este percepută ca fiind, mai degrabă, participativă și bazată pe experiențe directe, decât o absorbție pasivă de cunoștințe sau de deprinderi; este un mijloc prin care oamenii explorează și descoperă identitatea de sine și de grup. În declarația, adoptată la Conferința finală a Proiectului nr.9, s-a recomandat ca: “educația pentru adulți și educația permanentă să fie considerate un drept al omului și o premisă, nu numai pentru adaptarea oamenilor la transformările rapide ale societății, dar și pentru a le da posibilitatea să profite din plin de capacitatea de a-și modela propria existență și de a avea un rol activ în procesul de dezvoltare”. În acest context, dezvoltarea a fost considerată în sensul larg al progresului social, economic și cultural. (2)

Educația pentru adulți în contextul carceral

2.5. Sarcina principală a educatorilor care se ocupă de deținuți este aceea de a face eforturi ca educația în penitenciare să fie echivalentă cu educația pentru adulți din exterior. Cu alte cuvinte, educația în penitenciar are o valoare intrinsecă, indiferent de obiectivele sistemului penitenciar. Această abordare se potrivește oricărui sistem penitenciar din țările membre ale Consiliului European.

2.6. Totuși, trebuie să se țină seama și de contextul carceral în care se desfășoară procesul de educație pentru adulți. Privarea de libertate produce suferințe și o degradare a personalității, iar educația poate să joace un rol important în limitarea acestor consecințe. De fapt, efectele nefaste ale detenției – depersonalizarea, instituționalizarea, desocializarea – sunt cele care justifică, în beneficiul educației în penitenciare,

desfășurarea unor resurse și eforturi mai mari decât cele de care beneficiază societatea, în general. O educație reală pentru adulți poate să contribuie, într-o oarecare măsură, la normalizarea situației anormale, care este detenția.

2.7. De asemenea, educația în penitenciare este, uneori, considerată un mijloc de socializare sau de re-socializare, ceea ce poate constitui un obiectiv justificat, dar cu condiția să nu impună indivizilor un comportament. O adevărată educație presupune respectarea integrității și a libertății de opțiune a elevilor. Educația poate să le stimuleze potențialul pozitiv și să-i facă să conștientizeze noi posibilități. În această privință, educația poate să-i ajute să se decidă ei înșiși să renunțe la delincvență.

2.8. Deși este normal ca educatorii să-și stabilească principalele obiective în profesia lor, așa cum s-a descris mai sus, este important să se recunoască faptul că nu este nevoie să existe contradicții fundamentale între obiectivele educaționale și cele ale întregului sistem penitenciar. De fapt, ar trebui să fie complementare, cum sunt și obiectivele de tratament din cadrul regimurilor, adoptate în conformitate cu versiunea revizuită a *Regulilor europene de penitenciar*:

“64. Încarcerarea, prin privarea de libertate, este ea însăși o pedeapsă. Astfel, condițiile de detenție și regimurile penitenciare nu trebuie să agraveze suferința inerentă, decât în cazul în care menținerea ordinii justifică izolarea.

65. Trebuie să fie întreprinse toate eforturile pentru a se asigura că regimurile din așezămintele penitenciare sunt stabilite și gestionate astfel încât:

- a) să asigure condiții de viață compatibile cu demnitatea umană, la standarde acceptabile în comunitate;
- b) să reducă la minimum efectele dăunătoare ale detenției și diferențele dintre viața carcerală și viața în libertate, care tind să diminueze respectul de sine și simțul responsabilității;
- c) să mențină și să consolideze legăturile deținuților cu membrii familiei și cu lumea din exterior, în interesul ambelor părți;
- d) să ofere deținuților posibilitatea de a-și îmbunătăți cunoștințele și competențele, care le vor spori șansele de a se reintegra în societate, după liberare”. (3)

2.9. În orice situație, educatorii adulților trebuie să facă față contextului în care muncesc și să acorde atenție nevoilor speciale cu care se confruntă, iar această adaptare capătă un interes deosebit în mediul carceral. Mare parte din acest raport este consacrată ilustrării și examinării problemelor specifice educației în penitenciare. În orice caz, profesori și educatori care lucrează în penitenciare, ca și în alte profesii, trebuie să-și stabilească, cu prioritate, obiectivele și orientarea, în funcție de domeniul lor de activitate. Din această cauză, în prezentul raport se pune accentul pe obiectivele educaționale acceptate și pe abordări. Astfel, scoțind în evidență un principiu de bază al domeniului lor, cel al educației pentru adulți, educatorii din penitenciare se străduiesc să ofere deținuților posibilitatea de auto-îndreptare, de creștere a stimei de sine și a încrederii în sine, într-o manieră precizată în definiția dată de UNESCO, cu privire la dreptul de a se instrui, așa cum a fost precizată mai sus.

2.10. Comisia specială de experți, cu privire la educația în penitenciare, a subli-

niat o orientare sau o perspectivă a educației în penitenciare, inspirată din domeniul educației din exterior și care poate fi diferită din perspective penale, dar care afirmă faptul că o asemenea abordare reprezintă probabil cea mai mare contribuție pe care educația o poate aduce la starea generală de bunăstare a deținuților și a regimurilor penitenciare. Atunci când deținuții vor înțelege că instruirea acordată este de înaltă calitate, că îi respectă și le oferă opțiuni și un scop și că nu încearcă să-i manipuleze, vor participa în mod voluntar și astfel vor avea șanse de dezvoltare personală.

Capitolul III: Locul educației în cadrul regimului penitenciar

Eventuale conflicte între educație și regimul penitenciar

3.1. Tipul de educație pentru adulți, așa cum a fost descris mai sus, constituie singura formă de educație utilă și eficientă. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că pot exista conflicte între urmărirea obiectivului educațional și regimul penitenciar, avînd în vedere faptul că educația se concentrează mai mult pe potențialul uman și încurajează participarea și opțiunea. Sistemele de siguranță se axează deseori într-o mai mare măsură pe ceea ce este negativ în oameni și caută să țină sub control comportamentul. Totuși, aceste contradicții nu sunt ireconciliabile, iar un serviciu educativ poate să ofere opțiuni constructive pentru regimurile penitenciare.

3.2. Comisia a apreciat că tensiunile de această natură trebuie să fie abordate astfel încît să poată fi soluționate. Penitenciarul este deseori descris ca fiind o instituție „totală”. Deținutul poate să fie privat de orice responsabilitate în ceea ce privește gestionarea propriei sale existențe. În unele domenii, sectorul educativ și penitenciarul pot avea păreri divergente cu privire la metodele de gestionare a deținuților. Un studiu norvegian (4) atestă faptul că, atunci cînd există un conflict de interese între educație și penitenciar, cele care pierd sunt interesele educaționale. O parte dintre problemele cu care se confruntă cadrele didactice și care sunt menționate în acest studiu sunt următoarele:

- transferul unui deținut dintr-un așezămînt în altul poate să fie pus în aplicare, fără să se țină cont de continuitatea studiilor;
- unele măsuri disciplinare adoptate de administrația penitenciară pot să determine ca un cursant să fie privat de cursuri pentru o perioadă de timp;
- poate să fie dificil să se realizeze activități în exteriorul așezămîntului, chiar dacă fac parte integrantă din instruire (excursii etc.);
- spațiile suprapopulate și uneori inadecvate pot afecta procesul de predare;
- urmarea tratamentului medical.

Contribuția educației

3.3. Deși pot exista diferențe justificate între obiectivele primordiale ale educației și cele ale penitenciarului, în practică, educația este cea care contribuie la disciplină și la siguranță în penitenciar. Aceasta, deoarece activitățile educative îi ajută pe cei încarcerați să se destindă, să-și elibereze tensiunile, să se exprime și să-și dezvolte aptitudinile mentale și fizice. O instruire bună se răsfrînge asupra calităților și asupra

potențialului pozitiv al cursanților; îi face să se simtă mai umani; îi leagă de societatea din afara penitenciarului.

În consecință, penitenciarul devine mai suportabil, efectele sale dăunătoare asupra personalității sunt diminuate, iar sănătatea și siguranța deținuților se îmbunătățesc, deoarece stimularea fizică și cea mentală sporesc. Această situație facilitează gestionarea penitenciarului dar, solicită și o reacție în schimb, din partea regimului. Pentru a se bucura de succes, educația în penitenciare are nevoie ca deținuții să beneficieze de un oarecare grad de libertate: un spațiu fizic și posibilități de mișcare și de interacționare, un spațiu psihologic în care să se poată simți autonomi și să poată avea opțiuni, precum și posibilitatea de a-și exprima gândurile și sentimentele.

Egalitate de statut și de recompensă pentru educație

3.4. Educația pentru adulți poate avea un rol însemnat dacă participarea este voluntară. Trebuie să se facă eforturi pentru a permite deținuților să aleagă între studii și activitățile productive. În cadrul regimului penitenciar, educația trebuie să aibă cel puțin același statut cu activitatea productivă și să beneficieze de o susținere materială egală. Deținuții nu trebuie să sufere din punct de vedere financiar, pentru că s-au decis să urmeze cursurile și, în consecință, cele două activități ar trebui să fie remunerate conform aceluiași barem, așa cum se întâmplă în Irlanda și în Danemarca. Cei care optează pentru educație nu trebuie să beneficieze în mai mică măsură de programele de liberare decât ceilalți. Comisia specială de experți pe probleme de educație în penitenciare a constatat cu satisfacție că un principiu similar a inspirat noile reguli europene de penitenciare, adoptate de către Comitetul de Miniștri, în 1987. Regula 78 enunță: "Educația trebuie să fie considerată ca fiind o activitate a regimului penitenciar, la fel ca și activitatea productivă – cu același statut și cu aceeași remunerație de bază, cu condiția ca ea să fie integrată în orarul normal de activități și să facă parte integrantă din programul autorizat de tratament individualizat". (5)

3.5. Din nefericire, în prea multe penitenciare, educația are încă un rol marginal, fiind limitată, în mare parte, la "cursurile serale". Din punct de vedere al comisiei, educația pentru deținuți este o activitate normală de zi, care trebuie să aibă un scop și sprijin material cum au și atelierele. Sunt posibile conflicte de altă natură, deoarece educația și activitățile productive se pot afla în concurență. Totuși, aceste conflicte vor fi benefice, dacă presiunile obligă la modernizarea atât a muncii din ateliere, cât și a activităților educative. La fel de importantă este atitudinea gardienilor de penitenciare; gardienii pot fi ostili față de educație, deoarece văd în aceasta un mijloc prin care deținuții se sustrag de la muncă. Recunoașterea deplină, oficială a faptului că educația este o activitate la fel de importantă ca și munca, poate duce la depășirea acestor probleme. Este util să se găsească metode prin care ofițerii de penitenciar să fie cooptați în derularea unor activități educaționale, iar în timpul cursurilor de instruire a personalului să se pună accent pe beneficiile educației. Trebuie să existe o recunoaștere unanimă a faptului că munca și instruirea constituie activități complementare, fiecare dintre ele oferind în moduri diferite un scop pentru împlinire personală și profesională.

3.6. Dacă educația urmează să primească un statut egal cu cel al activităților productive în politica sistemului și în cadrul regimurilor penitenciare, este necesar ca

și responsabili cu administrarea pedepselor să fie sensibili la nevoile și la activitățile deținuților în materie de educație. De exemplu, trebuie să se facă eforturi ca deținuții, care doresc să urmeze cursuri de învățământ, să fie repartizați în penitenciare în care să beneficieze de un învățământ de calitate. Acolo unde este posibil, să se încerce evitarea întreruperii participării la cursuri, activități culturale etc. datorată transferului într-un alt penitenciar. Deși insistăm pe necesitatea de a oferi educației un loc în timpul orelor normale de lucru, considerăm de asemenea că aceasta poate avea o contribuție importantă și în alte ore, sub formă de manifestare constructivă, în timpul perioadelor de relaxare și de studiu în timpul perioadelor de izolare.

Atitudinea supraveghetorilor din penitenciare față de educație

3.7. Problema pusă de unii supraveghetori care au rezerve cu privire la educație, oricare ar fi motivul, nu este de neglijat și este destul de răspândită pentru a i se acorda atenție. Se poate ca ei să admită cu mare greutate că educația trebuie să aibă același statut cu activitatea productivă; se poate întâmpla ca ei să nu fie prea conștienți că efectele secundare benefice ale educației asupra siguranței pot cântări mai greu decât flexibilitatea procedurilor de care are nevoie procesul de educație. Chiar și atunci când propria lor experiență de educație sau preocupările în legătură cu aceasta sunt pozitive, le este greu să înțeleagă stilul și conținutul diferit al instruirii pentru adulți. Dincolo de toate aceste considerente, introducerea în penitenciar a unor activități educaționale noi este greu de acceptat, doar pentru că reprezintă o noutate, iar ofițerii de penitenciar au nevoie de timp ca să se adapteze la schimbare.

3.8. Se sugerează faptul că tensiunile dintre activitățile educative și menținerea controlului se bazează pe o neînțelegere. Într-o publicație britanică (6), autorul (el însuși guvernator experimentat și în prezent director regional) susține că “grija” amplifică “controlul”. Autorul definește “siguranța dinamică” ca fiind convergența tuturor eforturilor acelor care lucrează în penitenciare pe baza a trei principii: “individualism”, “relații” și “activități”. Dacă obiectivele și procedeele tuturor celor care lucrează în penitenciare pot fi privite în acest mod, prevederea educației în penitenciare ar fi considerată ca fiind congruentă cu etica penitenciarului. Mai mult decât atât, o astfel de abordare a “siguranței dinamice” va spori rolul fiecărui membru al personalului. Rolul restrâns al supraveghetorilor combinat cu posibilitățile limitate de a-și continua propriile lor studii, le creează, adesea, o părere negativă despre sectoarele educative. Numeroși deținuți și gardieni au nevoie “de o a doua șansă” dar, atunci când instruirea este disponibilă doar pentru deținuți, apare resentimentul. Acordând un mai mare rol supraveghetorilor și sporindu-le posibilitățile de instruire, vor avea o mai bună imagine de sine, iar resentimentul le va fi atenuat.

3.9. În dezvoltarea acestui domeniu, se poate vedea un proces continuu. La o extremitate, se află o ierarhie informală, care permite personalului responsabil de educație în penitenciar, prin legătura pe care o menține cu învățământul din exterior, să consilieze agenții responsabili cu disciplina despre posibilitățile de educație, atât ale lor, cât și ale familiilor lor. La cealaltă extremitate, există o poziție oficială, conform căreia sectoarele educative au responsabilitatea de a constitui resursele educative și de formare pentru întregul penitenciar. Pentru a se achita eficient de această sarcină, sectorul educativ va trebui să aibă legături puternice cu cei care prestează și validează

educația și formarea în comunitate, pentru a se asigura că școlarizarea și calificarea primite în penitenciar sunt acreditate pe plan național. Printre alte domenii de activitate, ce fac parte din acest proces continuu, este inclusă sprijinirea supraveghetorilor care susțin examene de promovare prin a le crea condiții să învețe, să fie la curent cu noua tehnologie și să fie instruiți pentru o funcție educativă, într-un sens formal sau informal, să poată pregăti mai bine deținuții în vederea liberării.

3.10. Deși educația pentru deținuți poate contribui, ca un produs derivat binevenit, la buna disciplină și atmosferă în penitenciar, aceasta trebuie acordată oricum, în sensul conținutului și orientării sale filozofice.

Capitolul IV: Participanții și motivația

Deținuți cursanți

4.1. Este esențial ca toate persoanele implicate în procesul educațional în penitenciar să fie încurajate să-și privească cursanții ca pe adulți care participă la activități normale de educație. Este important să fie tratați ca persoane responsabile, care dispun de posibilitatea de a alege. Altfel spus, trebuie să se minimalizeze contextul penitenciar și să fie trecute pe planul al doilea antecedentele penale ale cursanților, astfel încât să se creeze un climat firesc, de interacțiuni și procedee educaționale, asemănătoare celor din comunitatea exterioară. Ceea ce este fundamental pentru un astfel de abordare, este ca programul educativ să se bazeze pe nevoile individuale ale participanților.

4.2. Atunci când se examinează nevoile educaționale ale deținuților, este posibil să apară unele generalizări. Printre deținuți, se va găsi un procent mare de persoane defavorizate, care au suferit eșecuri multiple. Acești deținuți au puțină instruire sau nu au nici o calificare. Au o proastă imagine de sine și le lipsesc deprinderile participative. Sunt conștienți de eșecul lor școlar. Inițial vor avea convingerea că educația nu le poate oferi nimic. Mulți dintre ei sunt analfabeți și se simt stigmatizați.

4.3. Astfel de oameni reprezintă o provocare considerabilă pentru educatori care, în primul rând trebuie să-i convingă să participe. A-i motiva să ia parte la procesul educațional necesită multă inventivitate și încurajare din partea cadrelor didactice. Problema cheie este aceea de a reclădi încrederea în propriul potențial. Pentru a ajunge aici, profesorii trebuie să se distanțeze și mai mult de abordările și de atitudinile carcerale tradiționale, chiar și de un număr mare de aspecte ale școlii tradiționale.

Conceptul dinamic al motivației

4.4. Problema motivației necesită o analiză mai amplă. Comisia a subliniat această chestiune analizând “dispozițiile de a încuraja deținuții să-și înceapă educația în penitenciar și s-o continue după liberare”. Comisia a apreciat că trebuie avute ferm în vedere nevoile speciale ale unei părți importante din populația carcerală, descrisă mai sus, și, în special, experiența educațională negativă din copilărie. Profesorilor le revine sarcina de a repara unele din prejudiciile produse în trecut și de a le da o speranță potențialilor lor elevi. Astfel, motivația trebuie să fie privită ca un concept dinamic, motivația scăzută a deținuților fiind considerată un rezultat al experiențelor din trecut (școlare sau altele). Ca profesorii din penitenciare să adopte un concept static al motivației (lipsa de reacție fiind atribuită lipsei de personalitate a individu-

lui), ar fi atât o nedreptate față de elevii lor, cât și o eroare tactică.

4.5. Din fericire, experiența arată că atunci când sunt adoptate abordări inventive și când se acordă un scop educației în cadrul regimurilor penitenciare, există un nivel ridicat de participare și de realizări din partea deținuților. Ceea ce urmează este analiza unor factori care au influență asupra participării deținuților la procesul de educație.

Salarii

4.6. După cum s-a văzut în Regula europeană de penitenciare nr.78, se cere să fie acordat același statut și aceeași remunerație și pentru muncă și pentru studii. Dacă deținuții care optează pentru educație sunt defavorizați din punct de vedere financiar, cu siguranță, mulți nu vor face această opțiune. Nu trebuie să existe diferențe între veniturile obținute din muncă și cele obținute din studii, așa cum se întâmplă în comunitatea exterioară; este, mai degrabă, o problemă de evaluare a utilității relative a educației și a muncii pentru deținuți. Comisia apreciază că aici sunt în joc probleme mai importante decât productivitatea și că deținuții care participă la educație nu trebuie să fie penalizați injust, printr-o pierdere de salariu.

Mediu fizic și social

4.7. Mediul fizic și social în care se desfășoară educația poate, fie să întărească, fie să slăbească motivația deținutului. Pe cât este posibil, este important ca activitățile educative să se deruleze toate într-un cadru aparte, în care să fie posibilă crearea unei ambianțe atrăgătoare, astfel încât centrul educativ să devină pentru deținut un fel de oază în cadrul penitenciarului, dar și un cadru diferit de cel din școală, în ceea ce privește atmosfera, organizarea, metodele, materiile și activitățile propuse – așa cum se cuvine unui loc de educație pentru adulți.

Statutul educației în penitenciar

4.8. Un studiu danez, care a avut drept subiect motivația deținuților în ceea ce privește educația, a scos în evidență că principalii factori ai demotivării au fost salariile mici obținute de deținuții care au participat la cursuri și atitudinea negativă a personalului și a celorlalți deținuți cu privire la educație. Cei doi factori sunt în strânsă legătură: lipsa veniturilor arată, atât în ceea ce privește deținuții, cât și personalul, că educației i se acordă o importanță mai mică, comparativ cu munca productivă. De asemenea, statutul educației este diminuat în penitenciar, atunci când cursurile sunt plasate cândva, în timpul zilei: în timpul liber, după programul de muncă sau în funcție de programul de lucru. De asemenea, atunci când spațiile și facilitățile alocate educației sunt de calitate inferioară față de cele rezervate activităților productive, statutul educației pierde și mai mult din importanță. Recunoașterea acordată educației în Regula europeană de penitenciare nr.78 constituie, în plan politic, un pas înainte, dar este necesar să fie urmată de măsuri practice care să învingă rezervele multor cadre ale administrației penitenciare, indiferent de grad, față de educația destinată deținuților.

Un grad de autonomie a sectorului educativ

4.9. Una dintre problemele cele mai dificile și mai complexe, pe care educatorii o au de rezolvat, constă în definirea poziției pe care o au față de sistemul penitenciar ca întreg, și față de deținuți. Este clar faptul că munca educativă trebuie să se

desfășoare în limitele impuse de autoritățile penitenciare, ținându-se cont de siguranță și de obiectivele generale ale sistemului penitenciar. Dacă munca educativă se identifică prea mult cu sistemul penitenciar în ansamblu, mulți deținuți pot deveni suspicioși și o pot considera un mijloc de manipulare. Dacă deținuții simt că a lua parte la procesul educativ implică capitularea lor din punct de vedere psihologic în fața sistemului penitenciar, atunci îl vor respinge. În această situație, un oarecare grad de autonomie a sectorului educativ este potrivit. Mai mult decât atât, orientarea educației pentru adulți, așa cum o recomandă comisia, impune acordarea unui oarecare grad de libertate de acțiune în ceea ce privește abordarea, aceluia care se ocupă de educație în penitenciar. Desigur, infracționalitatea nu poate fi scuzată, iar viața infracțională poate fi abordată ca o temă în timpul cursului, dar există aspecte legate de cultura deținutului pe care educatorul trebuie să le respecte sau cel puțin să le accepte. Aceste aspecte pot include o părere critică față de autoritate, furie față de nedreptatea socială, solidaritatea în fața adversarului etc. Ca în oricare domeniu de educație pentru adulți, respectarea și acceptarea cursanților și a potențialilor cursanți sunt indispensabile pentru motivație și participare. Gradul înalt de profesionalism necesar educatorului care lucrează cu adulți în penitenciare este dat de cerința de a da dovadă de un astfel de respect și de acceptare (acceptare a persoanei nu și a infracțiunii) față de cursanți și, în același timp de a lucra în limitele impuse de autoritățile penitenciare și de a evita să fie manipulați de către deținuți. Atunci când respectul și acceptarea există, deținutul se simte în stare să participe la actul educativ.

Calificări

4.10. Pentru numeroși deținuți este important să obțină aceleași calificări ca și în exterior. Astfel de calificări sunt de dorit pentru utilitatea lor după liberare și, de asemenea, pentru că prestigiul acestora va fi mai mare decât al celor concepute special pentru educația în penitenciar. A da deținuților posibilitatea să obțină astfel de calificări, nu presupune excluderea cursurilor și a activităților care vizează în mod mai direct obținerea dezvoltării personale, sporirea încrederii în sine etc. și care sunt special concepute pentru nevoi individuale.

Recrutare și “piață educațională”

4.11. Sunt necesare eforturi speciale pentru a atrage deținuți care ar putea să beneficieze de educație, cât și pentru a-i încuraja să participe la aceasta, iar aceste măsuri variază în funcție de dimensiunea penitenciarului, de gradul de transferări autorizate în interiorul sau exteriorul așezământului, de durata pedepsei pe care deținutul o are de executat etc. La scurt timp de la depunerea în penitenciar, ar trebui să se înmâneze fiecărui deținut cel puțin un pliant în care să fie descrise, atractiv și ușor de citit, cursurile disponibile. Dar, este de preferat contactul direct dintre educatori și potențialii lor elevi și trebuie să se facă eforturi deosebite pentru a-i încuraja pe cei care nu au încredere în capacitatea lor de învățare. Uneori, este posibil ca un profesor să se întâlnească, individual, cu fiecare deținut nou depus, sau măcar cu fiecare deținut nou depus care are de executat o pedeapsă de lungă durată. În penitenciarele olandeze, un mijloc bun de a atrage atenția asupra activităților educaționale este „piața educațională” – o întâlnire între o echipă de educatori și un grup de 20–30 de

deținuți. Pe parcursul acestei întâlniri, echipa de educatori oferă informații despre diferitele cursuri și activități disponibile și prezintă metodele folosite cu ajutorul casetelor video sau prin alte mijloace. Atmosfera este destinsă, ca și cea a unei zile dintr-un centru de educație pentru adulți în exterior, se servește ceai sau cafea, pentru ca deținuții să se simtă în largul lor. Prin circuitele de televiziune sau de radio, sunt difuzate anunțuri și precizări despre piața educațională.

Metode de predare

4.12. Calitatea educației constituie, ea însăși, factorul cel mai important care exercită o influență asupra gradului de participare a deținuților. Cu cât se acordă deținuților mai multe opțiuni și respect și mai multe cursuri care să prezinte interes pentru viața fiecăruia dintre ei, cu atât cei care vor dori să participe, vor fi mai numeroși. Metodele de predare adoptate au o importanță crucială în stimularea deținuților, mai ales atunci când rata șomajului este crescută, iar perspectivele de a ocupa un loc mai bun de muncă nu mai reprezintă un stimulent. Metodele de predare sunt discutate mai detaliat în capitolul următor, dar se pot observa câteva dintre condițiile importante, necesare pentru a încuraja deținuții să participe și să reușească:

- a). o orientare spre adulți;
- b). o legătură cu experiența cotidiană a cursantului;
- c). participarea voluntară și activă a cursantului;
- d). grupe mici care să permită programe individualizate;
- e). completarea educației și a formării;
- f). utilizarea de cursuri modulare.

4.13. Trebuie subliniat un ultim punct, care privește natura dinamică a motivației. Ținând cont de cunoștințele precare ale deținuților, nu este de mirare că unii dintre ei abordează inițial educația din "motive amestecate", în cel mai bun caz. La început, deținuții vor veni la cursuri doar din curiozitate sau (în cazul bărbaților) pentru că au ocazia să întâlnească femei sau pentru că atmosfera este destinsă, pentru că pot să vorbească mai liber, pentru că simt că sunt tratați ca niște oameni normali, pentru că pot să-și prepare mâncare "ca acasă" etc.. Sunt preocupări firești pentru ființele umane și trebuie să fie acceptate, cel puțin la început. Acestea permit profesorilor stabilirea legăturilor cu deținuții, iar un profesor bun va profita de aceste "deschideri" pentru a-și ajuta elevii să vadă noile posibilități și să-și descopere talente pe care, pînă atunci, ei înșiși le ignorau, pentru că în timp, să aibă realizări mai serioase. O astfel de abordare nu este ceva neobișnuit, deoarece sunt numeroși cei care urmează cursuri pentru adulți în comunitate, tot din motive „amestecate” (mai ales din motive sociale), iar cei cu perspective educaționale limitate pot avea la început o vagă idee despre ceea ce vor sau pot câștiga din participarea la o oră de curs.

Cap. V: Metode de educație pentru adulți

Dezavantaje educaționale

5.1. În linii mari, maniera în care un educator pentru adulți își abordează activitatea în mediul carceral este aceeași cu cea din exterior. Obiectivele, tipul de

cursuri și activitățile propuse sunt similare, ca și metodele de predare. Pot fi diferite unele dintre problemele cu care se confruntă și, bineînțeles, caracterul defavorizat al populației carcerale – care țin, în primul rând, de factorii de proveniență descriși în capitolul precedent și, în al doilea rând, chiar de încarcerare – care se va reflecta în numeroase aspecte ale educației. Cu toate acestea, în principal, metodele prin care educatorul pentru adulți planifică, conduce și modifică activitățile și cursurile sunt aceleași cu cele care se aplică în exterior. De fapt, stilul, conținutul și problemele de învățămînt în penitenciar pot fi în întregime comparabile cu activitatea desfășurată în exterior cu grupuri similare, defavorizate din punct de vedere social și educațional. În prezentul capitol sunt analizate metodele educaționale de predare pentru adulți, așa cum se aplică ele în mediul carceral.

Caracteristici ale educației pentru adulți

5.2. Educația pentru adulți are unele caracteristici particulare. În special, se presupune că elevii participă activ la alegerea conținutului și a metodelor de învățare, precum și la evaluarea asimilării cunoștințelor predate. Deseori, este posibil ca deținuții să-și asume organizarea completă a unor evenimente, în special a activităților sportive și a manifestărilor culturale. De asemenea, învățămîntul pentru adulți, în comparație cu învățămîntul școlar, are o legătură mai strînsă cu experiența de viață a cursanților. După cum a subliniat un grup de profesori care își desfășoară activitatea în penitenciare, elevul adult posedă cunoștințe despre lume, infinit mai vaste decît cel mai învățat copil (7). În plus față de accentul care se pune pe participare, se pune accent și pe metodele active de învățare, care sunt mai adecvate decît cele tradiționale - mult mai pasive. Comisia apreciază că stilul de educație pe care îl are în vedere pentru deținuți se apropie mult de educația din comunitate, descrisă în raportul Consiliului de cooperare culturală al Consiliului Europei: "Învățarea (...) se bazează pe motivație, conține obiective și este legată de rezolvarea de probleme. Nu se bazează pe relația tradițională profesor/elev și nu se înscrie în învățămîntul școlar tradițional. Învățămîntul în comunitate înseamnă participare și acumulare de experiență, și nu a asculta în mod pasiv vocea profesorului (8)".

5.3. Datorită acestor caracteristici, metodele de predare trebuie să fie foarte flexibile, astfel încît să se adapteze la dorințele și la preferințele participanților. Trebuie să existe cît mai multe opțiuni pentru diverse tipuri de activități și de domenii de studiu, și chiar și în cadrul cursurilor. În măsura în care este posibil, programa este stabilă de către profesori împreună cu cursanții. Într-o serie de instituții din Olanda există o convenție între profesori și cursanți, care se angajează să acopere împreună o materie, introducînd astfel responsabilizarea, nu doar participarea cursantului.

Fluctuația mare a cursanților

5.4. Detenția generează situații care necesită metode de predare mult mai flexibile. De cele mai multe ori, fluctuația de cursanți este mare datorită liberărilor sau transferărilor; cursurile sunt frecventate la intervale neregulate de timp; mulți cursanți au pedepse scurte. La toate acestea se adaugă și condițiile speciale ale deținuților arestați preventiv. Într-o astfel de situație, cursurile modulare de scurtă

durată au avantaje considerabile. Ele permit încheierea unui segment educațional într-o perioadă scurtă de timp – ceea ce este deosebit de important pentru cei care, în trecut, rareori au dus la bun sfârșit ceea ce au început. Pe de altă parte, cursurile modulare permit cursantului să continue să urmeze același curs și după liberare. În aceeași ordine de idei, se pot concepe cursuri tematice, în general scurte, consacrate unor probleme care prezintă interes pentru cursanți, dar care nu fac parte din programele obișnuite. De exemplu, se pot aborda problemele de educație sanitară.

Învățămînt în grupe mici și programe individualizate

5.5. Atît nevoile cursanților, cît și mediul penitenciar indică alte particularități ale metodelor de predare. Sunt de preferat grupele mici de cursanți, care permit aplicarea programelor individualizate și care se pretează la o frecvență neregulată. Deseori, profesorii vor fi nevoiți să își pregătească singuri materialul didactic, deoarece textele pentru copii nu sunt relevante și nu se potrivesc cu interesele și experiențele cursanților adulți. De exemplu, în munca de alfabetizare, folosirea propriilor cuvinte ale cursantului sau propria poveste (dictată sau înregistrată pe bandă magnetică, dacă este necesar) reprezintă o metodă foarte importantă.

Învățămînt la distanță

5.6. Comitetul a fost special însărcinat, prin mandatul său, să analizeze cursurile prin corespondență. Aceste cursuri implică o instituție din exterior care trimite materiale de studiu și teme unui cursant, temele sunt efectuate și trimise înapoi instituției pentru a fi corectate, iar corecturile și explicațiile sunt trimise în scris cursantului. Procesul de „feedback” este mai puțin direct în cazul altor forme de „învățămînt la distanță”, în care se folosesc înregistrări audio sau video. În asemenea cazuri, se consideră că elevul lucrează în mod independent și își urmărește singur progresele. Adesea, documentele audiovizuale și cele scrise sunt asociate și, uneori (ca în cazul universităților deschise din Marea Britanie și Olanda), sunt completate cu lucrări efectuate sub îndrumarea unui profesor.

5.7. Cursurile de acest tip trebuie privite în lumina celor discutate în contextul metodelor de învățămînt pentru adulți. Comisia a ajuns la concluzia că dezavantajele cursurilor prin corespondență și a altor forme de învățămînt la distanță sunt destul de mari, atunci cînd sunt utilizate în mediu carceral, și a recomandat utilizarea lor într-o măsură foarte limitată. Deseori, acest tip de învățămînt nu permite cursantului să stabilească o legătură între cursuri, propria experiență și mediu. Conținutul cursului fiind fix și deci ne-negociabil, elementul indispensabil de participare a elevilor la conceperea cursului lipsește în mare măsură. În plus, de multe ori, nu există nici un fel de contact cu un profesor sau cu alți cursanți care urmează cursurile prin corespondență; interacțiunea imediată, supravegherea, ajutorul, sfătuirea sau confirmarea nu sunt posibile. În consecință, este foarte dificil să se mențină motivația, iar cursurile de acest gen se caracterizează prin procente foarte mari de abandon, în cazul în care procedurile de selecție, consilierea dinainte și după începerea cursurilor nu sunt cu adevărat foarte bune. Un alt dezavantaj este acela că, aceste cursuri, deși au aplicabilitate în ceea ce privește deprinderile cognitive, sunt inadecvate învățării care implică deprinderi practice și dezvoltare comportamentală.

5.8. Totuși, comisia a apreciat că aceste cursuri prin corespondență se potrivesc unui număr mic deținuți. Este vorba de cursurile universitare sau de alte studii superioare, pentru care cunoștințele anterioare, aptitudinile și motivația sunt suficiente pentru a începe și a continua un program de studiu independent. Chiar și la acest nivel, șansele cursantului vor fi mai mari, dacă acesta poate dispune de consultații și de îndrumări directe și dacă cursanții care frecventează același curs sau cursuri similare se pot întâlni în mod regulat, pentru a se încuraja și a se ajuta reciproc.

5.9. Instituțiile de tipul universităților deschise au enormul avantaj de a oferi o mare varietate de cursuri din domenii care nu ar putea să fie tratate altfel, fie din cauză că tematica lor ar prezenta prea puțin interes cursanților, fie din cauză că nu au suficienți profesori disponibili. Atunci când există o astfel de posibilitate, este important ca deținuții să poată să profite, pe cât este posibil, de această alegere. Un alt avantaj al învățământului prin corespondență, pentru deținuți, constă în faptul că este mult mai ușor pentru ei să-și continue studiile în cazul în care sunt transferați într-un alt penitenciar sau atunci când sunt eliberați.

Computere personale

5.10. O mare parte dintre referirile făcute se leagă de utilizarea computerelor personale în procesul de predare. Datorită avantajelor pe care le prezintă în anumite situații utilizarea computerelor, educatorii trebuie să știe foarte bine cum să le folosească. Este important ca aceste instrumente să nu reprezinte o enigmă pentru cursanți. Pentru o parte dintre cursanți programarea informatică va fi un domeniu de studiu important și va oferi și locuri de muncă. Dar, cel mai important este faptul că un computer personal reprezintă un instrument util de lucru în multe situații în procesul de învățământ, inclusiv în procesul de alfabetizare. Totuși, trebuie subliniat faptul că reprezintă doar un tip de instrument util în completarea muncii profesorului și nu neapărat mai util decât alte instrumente, care trebuie de asemenea să fie disponibile, cum ar fi tabla, mașina de scris, casetofonul.

5.11. Computerul personal poate fi utilizat eficient atunci când se cunosc rezervele față de acest instrument: unii îl pot considera impersonal, este dificil de folosit experiența cursantului în procesul de învățare și nu se pretează la dobândirea deprinderilor afective. Totuși, considerat un instrument pedagogic, printre alte instrumente folosite de profesor, computerul poate fi foarte util pentru crearea unei noi și incitante dimensiuni a procesului de învățare, mai atractivă, în special pentru cursanții mai tineri. Un avantaj important constă în faptul că utilizatorul poate avea controlul asupra învățării, fără să depindă de profesor. Experiența dominării unei mașinării și a deținerii controlului asupra propriului proces de învățare poate aduce beneficii mai mari pentru imaginea de sine și pentru încrederea în sine a cursantului.

Asocierea educației cu munca

5.12. Deseori, multe dintre metodele de învățare recomandate mai sus – participarea cursantului, învățarea, mai degrabă activă, decât pasivă, programele individualizate etc. – sunt asociate cu un stil “liberal” de educație pentru adulți. Uneori, există impresia că astfel de abordări nu se prea pot aplica și altor tipuri de învățământ pentru adulți, cum ar fi formarea profesională. Comisia consideră, în mod contrar,

că o astfel de metodologie este la fel de importantă și pentru formarea profesională. Nevoia de metode de predare flexibile și novatoare iese în evidență atunci când efectivul de cursanți este format din tineri marginalizați, cu puține șanse de ocupare a unui loc de muncă (ca în cazul celor mai mulți dintre deținuți).

5.13. Un astfel de demers este ilustrat de experiența daneză în domeniul învățământului, cu ajutorul „proiectării”. Proiectele combinate învățământ/producție se bazează pe o metodologie elaborată în universitățile din Danemarca și aplicate tinerilor șomeri care:

- a). au abandonat școala, adesea înainte de încheierea ciclului obligatoriu de învățământ;
- b). nu au urmat nici un curs de formare profesională;
- c). nu au lucrat niciodată în vreo branșă.

S-a constatat că pentru acești tineri, atelierele tradiționale de formare profesională nu au fost de folos, iar în ultimii zece ani, „proiectarea”, s-a bucurat de un succes considerabil atât în interiorul, cât și în exteriorul așezămintelor penitenciare.

5.14. Activitatea de proiectare se axează pe un scop sau pe o problemă, scopul în sine fiind același care se stabilește prin mijloace tradiționale în procesul de formare profesională, ca de exemplu, construirea unui zid, fabricarea unui scaun sau a unei bărci, renovarea unei camere de zi etc. Însă acum, maniera în care se realizează aceste lucruri este diferită. Se insistă mai mult pe învățare, decât pe producție, scopul principal fiind acela de a-i ajuta pe tineri să învețe cum să muncească și/sau să învețe cum să învețe. Scopul trebuie să fie stabilit în funcție de abilitățile cursanților și trebuie să ofere posibilități de instruire, iar procesul de învățare pe care îl presupune scopul depășește, de regulă, hotarele domeniului respectiv. De asemenea, este esențial ca rezultatele acestei activități să fie folosibile, fie de către instituție, fie de către studenți, sau să poată fi vândute.

5.15. În aceste proiecte este mai important procesul decât produsul. Cursanții dobândesc cunoștințe prin sarcinile pe care le realizează dar, mai important este faptul că devin interesați să învețe și să muncească și își dezvoltă simțul responsabilității. Proiectele sunt conduse de către cursanți începând cu etapa de prezentare în care discută despre ceea ce au nevoie pentru a-și atinge scopul, continuând cu planificarea tipului de lucru, a metodelor, a materiei ce trebuie învățată, pînă la etapa de producție și la cea de evaluare.

5.16. În Danemarca, se intenționează ca la astfel de activități de proiectare să participe un sfert din totalul deținuților, demers care are un succes deosebit pînă în prezent. Totuși, aceasta presupune o adevărată provocare atât pentru profesori, cât și pentru instructorii responsabili cu formarea profesională, care sunt nevoiți să gîndească și să acționeze într-un mod complet diferit. Acum, aceștia trebuie să gestioneze un proces mult mai complex decât cel de a împărtăși cunoștințele lor de „specialiști” celor ce nu au nici un fel de cunoștințe. Multe dintre caracteristicile acestei abordări daneze se regăsesc într-un proiect-pilot de formare pre-profesională din centrul de detenție pentru minori din Everthorpe, Anglia (9). Penitenciarele suedeze, de asemenea, întreprind eforturi pentru a integra în mod dinamic procesul de învățare cu producția, iar primele proiecte au avut rezultate pozitive.

Evaluare

5.17. În permanență, ar trebui ca toți profesorii să-și reevalueze obiectivele, conținutul și metodele de învățământ. Fiind vorba despre adulți, cursanții înșiși ar trebui să contribuie la această evaluare, iar condiția de deținut nu trebuie să priveze persoana de posibilitatea și de responsabilitatea de a participa la formularea de judecăți legate de procesul de învățământ pe care îl urmează. De asemenea, instituțiile de învățământ trebuie să își evalueze obiectivele, programele, metodele, resursele și rezultatele pe care le obțin. Comisia a subliniat permanent necesitatea ca educația din “mediul carceral” să fie comparabilă și evaluată în raport cu educația “din mediul exterior”. Lucrul acesta implică faptul că ar trebui să fie evaluată de cei care au această responsabilitate în exterior. Ar trebui ca inspectoratele independente, în special cele în subordinea ministerului educației sau a altor autorități, să fie abilitate să efectueze evaluări similare cu cele din exterior. În plus, chiar sectoarele educative din penitenciare ar trebui să-și evalueze activitatea, în mod sistematic și obiectiv și să-și adapteze strategiile în funcție de rezultatele evaluării. De asemenea, ar trebui să se implice și guvernatorii și alți membri de personal din comunitatea penitenciară. Nu numai că punctul lor de vedere este important, ci acest proces ar trebui să contribuie mai mult la înlăturarea barierelor dintre educatori și regimul penitenciar. Comisia a constatat că documentul publicat de Inner London Education Authority, “*Ținând instituția sub observație*” (“*Keeping the Institute under Review*”), conceput ca un cadru de auto-evaluare pentru instituțiile de învățământ pentru adulți din comunitate, este în curs de adoptare, în vederea unei posibile folosiri de către educatorii din penitenciarele din Anglia și Țara Galilor (10).

Capitolul VI: Posibilități de instruire

Selectarea conținutului educației

6.1. Pentru a decide conținutul educației în închisoare, trebuie să se pună două întrebări importante. În primul rând, care sunt cerințele și nevoile deținuților? În al doilea rând, ce oferă cele mai bune cursuri pentru adulți disponibile în societate? Un proces de învățământ pentru adulți bine conceput se adaptează singur dorințelor participanților, iar acest principiu trebuie aplicat și în cazul deținuților. Inițial, cunoștințele lor limitate legate de posibilități le reduc opțiunile, și astfel, educația trebuie să identifice și să stimuleze dorințelor lor latente și să răspundă cu flexibilitate, pe măsură ce interesul se conturează. Cursurile nu trebuie să se limiteze la disciplinele convenționale; cursantul are dreptul să învețe cât mai mult, iar anumite nevoi de a învăța nu sunt satisfăcute prin parcurgerea tradițională a materiei.

Interacțiune cu lumea din exterior

6.2. Politica de a încerca introducerea în educația din penitenciar a celor mai bune norme și practici aplicate în exterior asigură în mai mare măsură succesul acestui tip de învățământ și, totodată, determină și un grad de „normalizare” în viața instituției penitenciare. Acolo unde deținuții nu au permisiunea să părăsească instituția pentru a frecventa cursurile, normalizarea poate fi creată prin legături strânse între activitățile educative din închisoare și organismele ce le furnizează în exterior.

Astfel, biblioteca unei închisori poate face parte dintr-o rețea de biblioteci publice; în privința sportului, echipe din exterior ar trebui să joace cu echipe de deținuți; activitățile culturale ar trebui să cuprindă realizări care să-i unească pe artiștii din interior cu cei din exterior; dezbaterile pot cuprinde schimburi între deținuți și oamenii din afară; învățământul profesional ar trebui să aibă legături cu industria din exterior. Aceste lucruri se justifică nu numai prin motive educative, ci și prin faptul că în acest fel se reduce fenomenul de izolare a închisorii și a deținuților, în penitenciar pătrunzând o „atmosferă de oraș”.

Diversitate

6.3. Capitolele următoare ale prezentului raport vor prezenta mai amănunțit modalitatea în care anumite elemente ale educației (învățământul profesional, bibliotecile, educația fizică, activitățile creative și educația socială) pot servi la satisfacerea nevoilor deținuților prin asigurarea unei legături cu lumea exterioară. Fiecare dintre aceste domenii prezintă posibilități de instruire, care, în diferite moduri și combinații, îi pot ajuta pe deținuți. Diversitatea celor propuse este importantă pentru că nevoile individuale și situația deținuților diferă foarte mult. Aceasta trebuie să se exprime atât în gama cursurilor și activităților, cât și la nivelul la care sunt distribuite. Găsim adesea în închisoare o programă bine concepută pentru învățământul elementar și pentru cel superior. Cu toate acestea, este necesar să se conceapă programe pentru majoritatea deținuților ale căror nevoi se află între aceste două extreme. Necesitatea unei astfel de elaborări este la fel de mare în comunitatea adulților din exterior cum este și în închisoare și impune o abatere de la examenele care au fost stabilite pentru școlari. Anumite grupuri au nevoie de o atenție specială și de anumite variații în cadrul programului și al metodelor folosite, cum ar fi: tineri, femei și deținuți străini.

Învățământ elementar

6.4. În întreaga Europă, procentul celor care nu știu să citească și să scrie este mai ridicat în închisori decât în afara acestora. Numărul deținuților complet analfabeți este destul de ridicat; iar dacă adăugăm și numărul semi-analfabeților (adică cei care sunt capabili să citească sau să scrie puțin, însă cu mari dificultăți), găsim în mod curent închisori în care cel puțin o treime dintre deținuți prezintă astfel de probleme. Nu este ușor să obții date exacte într-un astfel de domeniu pentru că depistarea și evaluarea acestui fenomen ridică o serie de probleme. Linia de demarcare dintre alfabetism și analfabetism este cu totul arbitrară. Există, în realitate, un spectru care merge de la cei complet incapabili să citească sau să scrie, până la cei semi-analfabeți, ajungând la cei care știu destul de bine să citească sau să scrie, dar au probleme mari la ortografie. Numeroase autorități îi definesc pe cei care au probleme de analfabetism ca pe niște oameni conștienți de faptul că prezintă dificultăți la citit și scris (11). În general, aceste persoane au primit o anumită instruire și au un grad mediu de inteligență sau aproape mediu. Este important să menționăm faptul că problemele de alfabetizare prezentate aici trebuie să fie diferențiate, pe de o parte, de dificultățile lingvistice pe care le au străinii sau membrii minorităților culturale și, pe de altă parte, de dificultățile de învățare pe care le au persoanele cu o inteligență redusă.

6.5. Aceste probleme de alfabetizare a adulților nu se limitează doar la închisori. Totuși, amploarea lor mai mare în rândul deținuților poate fi datorată faptului că atât delincvența cât și analfabetismul își găsesc originea în frustrări. Autorul unui studiu francez, care se bazează pe o definiție destul de limitată a problemei, a constatat că în timp ce proporția de analfabeți era de 4% în rândul populației naționale, la deținuți procentul era de 12%. Decalajul este asemănător și în alte țări.

6.6. Persoanele care prezintă probleme de alfabetizare merită o atenție deosebită din partea educatorilor din închisorile europene. Această prioritate se justifică nu numai prin numărul mare de persoane care prezintă astfel de probleme, ci și prin faptul că cei care au dificultăți la scris și citit suferă enorm. Perspectivele de angajare li se limitează în mod sever, respectul și încrederea de sine li se pot diminua foarte mult, iar viața socială li se poate restrânge. În închisoare se pot simți și mai vulnerabili, atât față de personalul penitenciar, cât și față de ceilalți deținuți, iar o parte dintre ei fac eforturi foarte mari pentru a-și ascunde problemele. Incapacitatea de a scrie, de a citi scrisori sau de a se ocupa cu cititul în timpul perioadelor petrecute în camera de detenție pot spori și mai mult povara sentinței pe care o au de executat. Importanța problemei și dificultatea de a-i identifica pe cei care suferă, devin responsabilitatea întregului personal penitenciar de a-i descoperi cu tact pe deținuții care au probleme de alfabetizare și de a-i încuraja să învețe.

6.7. Cu toate că există similitudini între învățarea cititului și scrisului la adulți și învățămîntul primar la copii, este necesar ca acestui domeniu să i se aplice o metodă de învățare pentru adulți. Prin urmare, este vorba de mai mult decît de o simplă problemă tehnică de a dobîndi deprinderi de scriere și de citire. La adulți este foarte posibil ca dificultățile de ordin tehnic să fie secundare în raport cu sentimentul puternic de rușine și cu senzația generalizată de eșec sau cu lipsa de încredere. Este așa din cauza rolului cheie pe care alfabetismul îl joacă în societate, și pentru că, deseori este considerat (greșit) sinonim cu ignoranța.

6.8. Metodele de predare pentru adulți descrise în capitolele precedente sunt pozitive, de asemenea, pentru învățarea cititului și a scrisului. Este esențială obținerea participării inițiale, iar mai apoi continue a elevului, la dialog cu educatorul, pentru evaluarea situației sale și pentru planificarea studiilor (ceea ce se știe și ceea ce nu, care sunt obiectivele de fixat, care sunt metodele optime de învățare, care sunt punctele de interes ce ar trebui incluse în învățămînt). În consecință, testele clasice de aptitudini în materie de lectură, în special cele folosite pentru copii, sunt inutile ca mijloace de evaluare și pot să împiedice atingerea scopului urmărit. Deși sprijinul grupului implicat în procesul de învățare este important în a ajuta cursantul să-și depășească sentimentele de rușine și izolare, educatorii trebuie să ofere o atenție deosebită fiecărui elev. O descriere detaliată a aplicării metodelor de educare pentru adulți prin învățămîntul elementar în închisoare apare în raportul unui grup de educatori din închisorile din Irlanda de Nord. (12).

6.9. Adulții care prezintă probleme de citit și scris le confruntă și le depășesc în diferite moduri. De asemenea, este nevoie de imaginație și de eforturi pentru a oferi orice fel de ajutor cursanților atât în timpul cursului de alfabetizare cât și în timpul programului educațional. Computere, mașini de scris, casetofoane, ziare și cărți sunt

instrumente care pot funcționa în moduri diferite, în funcție de cursant. Sporirea numărului de ziare și reviste redactate de deținuți și folosirea în cadrul orelor de alfabetizare a textelor scrise de către cursanți pot crește în mod considerabil încrederea elevilor. Se apelează destul de des la astfel de materiale în închisorile din Irlanda de Nord, iar o serie de „povești” scrise de deținuți au fost publicate spre uzul cursanților adulți din lumea exterioară. Același lucru este valabil și în privința altor mijloace de exprimare cum ar fi dezbaterile, arta dramatică, activitățile artistice, muzica, arta fotografică, artizanatul, educația fizică. Este foarte important ca celelalte activități educative organizate pentru deținuți, cum ar fi cele menționate anterior să fie la fel de accesibile și deținuților care prezintă probleme de scris și citit. În special bibliotecile ar trebui să găsească modalități de a-i atrage pe deținuții care nu au obiceiul de a citi. Aici ar trebui să existe cărți tipărite cu litere mari și cu un conținut ilustrativ bogat, precum și versiuni simplificate, dar pentru nivelul adulților.

6.10. Comisia estimează că o conștientizare a necesității de a-i face pe deținuții care prezintă probleme de scris și citit să participe la o gamă largă de activități educative și de a-i încuraja în acest scop, ar trebui să existe în prim-planul dezbaterilor referitoare la diferitele „posibilități de instruire” conținute în următoarele cinci capitole ale prezentului raport.

Deținuți a căror limbă maternă este diferită

6.11. Ca o consecință a mobilității crescătoare între statele europene și a fenomenului de imigrare a cetățenilor din lumea întreagă în Europa, în închisorile europene găsim deținuți cu limbi materne diferite, dintre care unii sunt străini, dar și un număr mare de cetățeni ai țării în care sunt închiși. Acești deținuți au nevoi educaționale speciale, iar dacă urmează a fi trimiși înapoi în țările de primire, aceștia trebuie să învețe să comunice în cea de a doua limbă. Chiar și în cazul în care aceștia trebuie să se întoarcă în alte țări după liberare, au nevoie de un ajutor imediat care să le permită să supraviețuiască și să comunice pe durata executării pedepsei. Educatorii care cunosc limba maternă a acestor deținuți sunt cei mai indicați pentru practicarea acestui tip de învățământ. În plus, această diversitate de limbi și de rase ar trebui să-i incite pe educatori să examineze dintr-un spirit critic programa și materialele utilizate, cu scopul de a se asigura că acestea reflectă nevoile și aspirațiile tuturor indivizilor. Uneori această diversitate poate naște prejudecăți și tensiuni. În cadrul activităților normale, sectoarele educative ar trebui să considere această diversitate ca pe o resursă utilă și să creeze posibilități de înțelegere multiculturală. Comisia a observat că această concepție asupra nevoilor este în conformitate cu Recomandarea nr. R(85) 12 cu privire la deținuții străini, adoptată în 1984 de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei.

Capitolul VII: Învățământ profesional

7.1. După ce am analizat principiile generale în capitolele precedente, vom încerca să le aplicăm în domeniul specific învățământului. În acest capitol, ca și în cele următoare, vom examina diverse segmente ale învățământului sau diverse „posibilități de instruire”, pentru a vedea cum pot contribui la satisfacerea nevoilor deținuților. Vom începe cu învățământul profesional.

Componenta instructivă a muncii

7.2. În anumite sisteme penitenciare, învățământul profesional se desfășoară în paralel cu activitățile productive. În alte sisteme, acesta este administrat parțial sau total în cadrul procesului educațional din închisoare. Oricare ar fi organizarea adoptată, esențial este să se asigure calitatea pedagogică a învățământului profesional și echilibrul dintre productivitate și instruire în muncă. Destul de des, accentul pe elementul instructiv nu se pune în mod suficient. Este important să se insiste pe un concept al educației care să înglobeze învățământul profesional, așa cum s-a stabilit în coordonatele comisiei. În consecință, învățământul profesional, dacă este un instrument care permite dobândirea de competențe profesionale, poate fi și o excelentă sursă de dezvoltare personală.

Legăturile cu piața forțelor de muncă

7.3. În primul rând, învățământul profesional trebuie să fie legat de piața forțelor de muncă. Foarte des, cunoștințele dobândite în închisoare sunt cele tradiționale, pentru care cererea este foarte limitată pe piața forțelor de muncă. Cum posibilitățile de angajare variază în mod frecvent, este necesar ca învățământul profesional să fie destul de flexibil pentru a se putea adapta acestor schimbări. Mai mult decât atât, este necesar ca acesta să fie de bună calitate, pentru că piața forțelor de muncă este foarte sensibilă în privința calității, și pentru că nu trebuie să se alăture celorlalți factori care limitează perspectivele de angajare ale foștilor deținuți. Cel mai bun mijloc de a reuși ca învățământul în închisoare să atingă un nivel înalt constă, poate, în realizarea acestuia în instituții - sau în strânsă legătură cu instituțiile - care desfășoară cel mai bun învățământ profesional în societate (colectivități locale, organisme ale Statului, organisme de predare a învățământului profesional, etc.). Existența legăturilor strânse cu organismele exterioare de predare a învățământului profesional prezintă și un alt avantaj: cursurile modulare de formare profesională începute în închisoare pot fi cu ușurință completate sau continuate în exterior.

7.4. Este important să se analizeze profund raportul dintre învățământul profesional și activitățile productive din penitenciare. Adesea, deținuții care au dobândit o instruire profesională de calitate, fac după aceea o muncă ce nu le solicită deprinderile în nici un fel, situație foarte demoralizantă, care îi poate determina să renunțe la o pregătire ulterioară.

Educație pentru adaptabilitate

7.5. Deși deprinderile sunt foarte bine asimilate, poate fi la fel de necesar ca deținuții să progreseze și în alte domenii, dacă vor ca aceste pregătiri să le folosească în mod util în muncă. Deținutul poate avea nevoie de o educație personală sau socială, sau doar de dobândirea încrederii în sine, iar la acest nivel, alte segmente ale educației pot juca un rol complementar. Pentru anumiți deținuți mai dinamici și cu spirit de inițiativă – a căror energie a fost greșit canalizată în trecut spre infracționalitate – o activitate profesională independentă, într-o mică întreprindere, poate reprezenta o perspectivă realistă. Într-un astfel de caz, pregătirea poate fi completată printr-un curs de management al afacerilor sau printr-o muncă independentă. De fapt, mai multe administrații penitenciare semnaleză căutarea unor astfel de cursuri, care

obțin rezultate foarte bune. Datorită schimbărilor rapide ce se produc în societate și care pot face ca anumite pregătiri sau materii să fie inutile pe perioade scurte de timp, este indispensabil ca oamenii să fie adaptabili, și în acest scop, sunt necesare cunoștințe vaste, deprinderi mai puțin specifice, precum și o dezvoltare generală, personală și socială. Într-o anumită măsură, învățământul profesional specializat ar trebui să cedeze locul unui învățământ mai general – chiar și doar pentru a răspunde cererii de pe piața forțelor de muncă. O astfel de evoluție are repercusiuni asupra instructorilor implicați în învățământul profesional și asupra perfecționării la locul de muncă, de care are nevoie personalul care asigură învățământul profesional, de exemplu atunci când este vorba despre meșteșugarii tradiționali.

Șomaj

7.6. Totuși, datorită faptului că șomajul există în majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei și că populația carcerală cuprinde mai mulți indivizi defavorizați, nu ar fi real să ne imaginăm că majoritatea deținuților își vor putea găsi un loc de muncă în momentul liberării. Chiar dacă maiștrii și ucenicii își dau toată silința, șomajul riscă să fie, încă, inevitabil. De aceea este important ca învățământului profesional să i se dea o dimensiune educativă sau de dezvoltare personală mai mare. Locul de muncă nu trebuie să fie singurul obiectiv propus; trebuie menținut și spiritul altor obiective, cum ar fi cel de a-i întări deținutului încrederea în sine prin deprinderi, prin aplicarea deprinderilor în situații domestice, de a-l învăța să folosească un computer spre satisfacția personală, etc. Când ținem cont de aceste elemente, necesitatea unei strânse colaborări între învățământul profesional și celelalte părți ale sectorului educativ (oricare ar fi legăturile lor organizaționale) devine evidentă. În acest context, abordarea educațională adoptată de Danemarca în proiectele care combină educația cu activitatea profesională descrise mai sus, în capitolul V, este foarte relevantă.

Metodologia educației pentru adulți

7.7. Comisia a remarcat cu interes faptul că, în raportul său asupra Proiectului nr.9, Consiliul de cooperare culturală al Consiliului Europei, a subliniat că educația pentru adulți și dezvoltarea comunitară constituie un răspuns adus șomajului, fenomen vast și de lungă durată în Europa, prin legarea progresului economic de cel social și cultural. De asemenea, prin alăturarea obiectivelor profesionale celor educative, care sunt mai vaste, Consiliul a definit o metodologie de educare a adulților asemănătoare cu cea descrisă în capitolul V, de mai sus: „Cu cât educația s-a axat mai mult pe rezolvarea problemelor, în detrimentul dobândirii de cunoștințe noi doar de dragul de a dobândi ceva, cu atât mai mult impactul său a fost tangibil (...) Educația s-a inserat într-un proces dinamic (...) cooperarea și convorbirile au devenit noile deprinderi ale vieții cotidiene, care au luat locul spiritului de competiție, de confruntare și de dominare. Aceste metode s-au perfecționat pe măsură ce s-au pus în practică.” (13)

Capitolul VIII: Bibliotecile

Funcții asemănătoare cu cele ale bibliotecilor publice

8.1. În mod normal, o bibliotecă este o sursă de educație, de informare și de divertisment, dar și un centru de dezvoltare culturală. Bibliotecile puse la dispoziția deținuților trebuie să îndeplinească aceleași funcții pe care le îndeplinesc bibliotecile moderne, deschise publicului, și ar trebui să li se aplice aceleași norme profesionale. Ar trebui ca deținuților să li se permită accesul direct la o bibliotecă publică, precum și frecventarea acestui loc. În caz contrar, va trebui să li se pună la dispoziție un serviciu complet de acest fel în penitenciare, iar capitolul de față analizează condițiile necesare acestui scop.

Aspecte educaționale ale bibliotecilor din penitenciare

8.2. Avantajele și posibilitățile bibliotecilor sunt adesea subestimate. Pentru deținuți, funcția educativă a acestora prezintă două aspecte. Bibliotecile sprijină și extind învățămîntul primit în timpul orelor de curs prin furnizarea de cărți și alte tipuri de materiale, cât și prin furnizarea unui spațiu pentru activitățile organizate. În același timp, bibliotecile sunt o sursă importantă pentru educația ne-organizată și sunt folosite adesea de către deținuții care nu participă la alte activități educative sau la cursuri. O carte este un obiect care provine din lumea exterioară, pe care cititorul o poate aborda, parcurge sau citi atent când dorește acest lucru. Cartea este un instrument cultural, dar este și ceva personal, care deschide drumul către lumea exterioară. În mediul carceral, este un mijloc de ocrotire a intimității. Alegerea unei cărți dintr-o bibliotecă adecvată, dă posibilitatea deținutului să își exerseze autonomia. Pentru a se asigura o promovare a acestor două aspecte, este esențială o strînsă cooperare între bibliotecă și personalul didactic. De exemplu, din cînd în cînd, se pot ține cursuri în bibliotecă pentru a li se arăta cursanților materialele utile pentru materiile studiate. De asemenea, la cursuri, deținuților trebuie să li se explice cum funcționează o bibliotecă și trebuie să fie încurajați să o frecventeze. Bibliotecile pot servi și expunerilor legate de subiectele în curs de studiere, în alte părți ale sectorului educativ.

Pluralism cultural

8.3. Orice bibliotecă trebuie să își bazeze serviciile pe interesele și pe dorințele clientelei sale. Cele destinate deținuților ar trebui să includă multe opere renumite, reviste sau chiar cărți de umor, precum și casete. O bibliotecă bună vizează dezvoltarea și lărgirea gusturilor și a intereselor cititorilor, fiind astfel un mijloc de vehiculare a pluralismului cultural. În general, se constată că deținuții au interese la fel de mari ca și publicul larg în privința lecturii, și, drept urmare, ar trebui să găsim în bibliotecile din penitenciare aceeași gamă și aceeași calitate de cărți, ca a celor din bibliotecile publice. Pe de altă parte, stocul de cărți ar trebui îmbogățit cu regularitate. Totuși, există două principii de care se va ține cont, în mod special, cînd se alege cărțile. În primul rînd, se va ține cont de numărul ridicat de deținuți care prezintă dificultăți la citit sau care nu au nici o experiență în privința lecturii, și aceștia vor fi încurajați să citească, prin furnizarea unei cantități suficiente de opere simplificate,

de opere ilustrate în mod atrăgător sau de casete cu lecturi înregistrate, etc. În al doilea rând, stocul de cărți ar trebui să reflecte, dacă este cazul, natura multiculturală a populației penitenciare, cum este cazul numeroaselor penitenciare britanice care conțin opere din Africa și din insulele Antille.

8.4. Pentru o bună funcționare, biblioteca din închisoare trebuie să fie administrată de către un bibliotecar profesionist, care va încerca să obțină un standard asemănător cu cel al bibliotecilor bune din exterior. Eventuala asociere a acestei persoane la funcționarea zilnică a bibliotecii din închisoare se va face în funcție de numărul de închisori și de deținuți pe care această persoană îl deservește. Din partea bibliotecarului se dorește un aport profesionist și supraveghere în ceea ce privește gestionarea bibliotecii din închisoare. O astfel de persoană poate garanta respectarea procedurilor potrivite, dar și încurajarea acțiunilor cu privire la stimularea clienților (cu reviste, ședințe de lectură, expoziții, etc.) să dezvolte conceptul de bibliotecă dincolo de cărți și de alte susțineri, și să-i încite pe deținuți în vederea unei folosiri în mai mare măsură a mijloacelor acestei instituții. În general, alegerea cărților sau a altor materiale ar trebui să aparțină bibliotecarului profesionist, ca și în comunitate, pentru că un bun bibliotecar va include în stocul său o cantitate mare de cărți care prezintă interes pentru clienții bibliotecii. Deținuții ar trebui să aibă acces liber la cărți, cataloage și la sistemul de împrumut, la fel de ușor ca în sistemul bibliotecilor publice. În măsura în care acest lucru este posibil, va trebui să se apeleze la tehnologie, de exemplu, la calculatoare, pentru a stabili legături între biblioteca din închisoare și bibliotecile publice, ceea ce ar înlesni deținuților împrumutul de cărți de la biblioteci din exterior. Pentru a răspunde cerințelor, ar putea fi util ca liniile directe să fie stabilite de către bibliotecari profesioniști, așa cum s-a procedat în cazul asociației bibliotecilor pentru penitenciare, din Marea Britanie. Aceste linii directe stabilesc normele minime cu privire la stoc, reînnoirea acestuia, la spațiul de depozitare, personal și acces. (14)

8.5. Dacă se consideră că este bine ca gestiunea bibliotecii să fie încredințată unui bibliotecar profesionist calificat, este de preferat ca acesta să facă parte din sistemul public de biblioteci sau să aibă legături strânse cu acest sistem, astfel încât biblioteca din penitenciar să se integreze cât de mult posibil în sistem. Deși această persoană este adânc implicată în tot ceea ce înseamnă bibliotecă în penitenciar, în mod normal este necesară și implicarea ofițerilor de penitenciar sau a asistenților de bibliotecar. Este foarte important ca supraveghetorii sau asistenții de bibliotecar să-i încurajeze pe deținuți să frecventeze biblioteca, având și pregătirea necesară îndeplinirii acestor sarcini. Și deținuții pot participa la gestionarea bibliotecii, având și aceștia nevoie de o pregătire.

Accesul la biblioteci

8.6. Poate fi destul de dificil să li se asigure deținuților acces suficient și regulat la bibliotecă. De asemenea, trebuie subliniat faptul că oricare ar fi calitatea resurselor unei biblioteci, valoarea acestora ar fi mult mai mică dacă deținuții nu ar avea acces în mod regulat la ele sau cel puțin o dată pe săptămână. Aceștia trebuie să dispună, de asemenea, de timp suficient pentru a căuta și a alege ceea ce împrumută.

Frecventarea bibliotecii este o activitate care ar trebui să fie inclusă în programul penitenciar – adesea i se acordă un statut de plan secundar sau marginal. Mai mult chiar, cum provin din medii defavorizate, numeroși deținuți sunt puțin familiarizați cu cărțile și ezită să le împrumute. Este important să se încerce atragerea lor spre bibliotecă și să fie ajutați, ca acolo să se simtă în largul lor. Teama de distrugeri nu trebuie să influențeze buna funcționare: chiar și bibliotecile publice trebuie să accepte o anumită proporție de degradări și pagube, pentru a încuraja clienții. O bibliotecă în totalitate „sigură” este o bibliotecă în care nimeni nu intră!

8.7. Transformarea bibliotecii într-un loc animat, în care să se realizeze ședințe de lectură, dezbateri, conferințe, confirmă și rolul său cu privire la împrumutul de cărți. Dar acest lucru nu este suficient pentru a garanta o frecvență mare. Programul bibliotecii trebuie să fie stabilit astfel încât să permită fiecărui deținut accesul cel puțin o dată pe săptămână, pe o perioadă de timp suficient de lungă. Amplasarea bibliotecii într-un loc central permite tuturor accesul regulat. Comisia a considerat, de asemenea, că regulamentele penitenciare ar trebui să acorde deținutului dreptul de a avea acces la bibliotecă cel puțin o dată pe săptămână, așa cum se întâmplă în Olanda. Mai mult decât atât, atunci când se aplică sancțiuni, privarea de cărți nu ar trebui să figureze printre pedepse (cu excepția cazurilor de degradare gravă și intenționată a cărților din bibliotecă).

8.8. Comisia a subliniat, de asemenea, importanța accesului direct la o bibliotecă centrală. Obiceiul de a distribui cărți în închisoare pe etaje sau secții nu este satisfăcător. Este esențial contactul direct cu ansamblul de colecții din ambianța unei biblioteci bune. Apar probleme în cazul deținuților, care în cea mai mare parte a timpului sunt izolați în secții speciale ale penitenciarului, însă ar trebui să se găsească mijloacele necesare, care să le permită chiar și acestora accesul liber la bibliotecă. Aceeași remarcă este valabilă și în privința femeilor, pentru că acestea constituie o mică parte din efectivele unui penitenciar în care predomină bărbații: acolo unde este posibil, acestea ar trebui să aibă acces liber mai mult la biblioteca principală decât la anexe.

Capitolul IX: Educație fizică și sport

Importanța activităților fizice

9.1. Educația fizică și sportul joacă un rol important în multitudinea de posibilități educative și recreative existente în penitenciare. Se bucură de succes din mai multe motive: atracția inherentă către sport, dorința de a face ceva „activ”, faptul că cei mai mulți oameni pot participa, nefiind necesară nici un fel de experiență sau formare prealabilă (pot participa și cei care nu vorbesc limba locală, fără nici un fel de probleme), iar antrenamentul fizic îi permite deținutului să-și uite situația, pentru o anumită perioadă de timp.

9.2. În *Regulile europene de penitenciare* se recomandă ca tuturor deținuților să li se acorde posibilitatea de a participa în mod regulat la activități sportive organizate și la educație fizică, activități ce ar trebui să se bucure de prioritate. În cadrul unui seminar organizat sub auspiciile Comitetului de dezvoltare a sporturilor al

Consiliului Europei, care a avut loc la Vimeiro, în Portugalia, în 1986, o atenție deosebită s-a acordat participării deținuților și a delincvenților tineri la activitățile sportive. Pregătirile și organizarea seminarului au fost încredințate unui grup de experți în domeniul sportului pentru deținuți și tineri delincvenți. Raportul seminarului (CDDS (86) rev.1) confirmă accentul pus pe educația fizică și sport în *Regulile europene de penitenciare* și merge chiar și mai departe. O atenție deosebită este acordată formulării obiectivelor în ceea ce privește sportul și educația fizică pentru deținuți, iar importanța contactelor cu comunitatea exterioară și a suportului acordat de către aceasta este exprimată în mod clar.

Distincția dintre educație fizică și sport

9.3. În privința terminologiei, se continuă dezbaterea cu privire la asemănările și deosebirile dintre sport și educație fizică. O concluzie care se trage întotdeauna este că obiectivul educației fizice este prin definiție explicit, adică este inclus în intenția specifică de a face exerciții, pe când obiectivul practicării unui sport este implicit, adică exercițiul vine după elementul plăcere, prin antrenament. O altă distincție poate fi sugerată prin faptul că educația fizică are o orientare mai educațională în comparație cu sportul, în care accentul se pune mai mult pe practicare și recreare. Educația fizică presupune un program structurat care introduce și dezvoltă o varietate de activități și principii, sub îndrumarea unui specialist calificat. Este dificil și deloc recomandat să se traseze o linie de demarcație netă între cele două domenii. Atât sportul cât și educația fizică merită să ocupe un loc important în regimurile penitenciare. La sfârșitul prezentului raport nu se fac distincții între cele două activități și sunt considerate ca un întreg. Oricum, problema importantă a calității educației fizice sau a activităților sportive ce se oferă va fi abordată în continuare.

Obiective

9.4. Participarea la educația fizică și la sport poate avea trei obiective:

- a). specific: scopul fiind cel de a învăța sau de a-și îmbunătăți performanțele într-un anumit sport, cum ar fi natația, baschetul etc;
- b). social: învăța să se socializeze, de exemplu, fiind membru al unei echipe și muncind împreună, învăța să accepte înfrîngerile, să-și dezvolte stăpînirea de sine și să facă față agresiunilor;
- c). de reflectare: expunere la valori, norme, motive pentru care există reguli în sport. Deținuții pot afla, în primul rînd, că regulile există în interesul tuturor participanților.

Urmărirea acestor obiective poate să permită deținuților să se dedice sportului, după liberare. Activitățile care se pot desfășura în cluburile și în asociațiile sportive oferă foștilor deținuți posibilități semnificative de a-și ocupa, în mod creativ, timpul liber. În plus, aceste activități sunt importante pentru efectul pozitiv pe care îl au asupra atmosferei din așezămintele penitenciare. Comisia apreciază că obiectivele sportului și ale educației fizice în penitenciare trebuie să fie aceleași cu cele ale sportului și educației fizice, în general. Acest punct de vedere corespunde tendinței generale a raportului care stabilește obiectivele pentru educație în penitenciare în ansamblu, și pentru anumite componente ale acesteia, care au caracteristici foarte

apropiate de educația oferită în comunitate, dacă nu chiar identice. De asemenea, această optică corespunde conceptului Consiliului Europei, "Sport pentru toți", conform căruia sportul și activitățile din timpul liber trebuie să fie accesibile tuturor celor care vor să participe, indiferent de situație socială, origine sau handicap.

Modalități de garantare a calității activităților

9.5. Aceste obiective pot fi atinse, doar dacă sunt îndeplinite unele condiții și, anume:

i). Instructorii de sport trebuie să fie calificați, și anume să fie instruiți pentru a preda educația fizică, pentru a antrena în sport și pentru a lucra cu deținuți. Comisia apreciază că nu se vor obține beneficii în activitatea fizică din penitenciare, dacă nu se va acorda suficientă atenție aspectelor educaționale și dacă nu se vor aplica norme corespunzătoare. În plus, programele de educație fizică bine concepute și într-adevăr educaționale necesită profesori a căror calificare trebuie să fie cel puțin egală cu a celorlalți profesori de alte specialități din penitenciar și cu a profesorilor de educație fizică din comunitate;

ii). Trebuie să existe facilități și echipamente corespunzătoare (inclusiv costume de sport);

iii). Trebuie să se ofere o gamă de activități sportive atrăgătoare și variate ;

iv). Locul acordat sportului și educației fizice în programul zilnic al penitenciarului trebuie să încurajeze participarea deținuților.

9.6. Dacă aceste obiective sunt luate în serios, este necesar să se asigure că sportul nu se limitează la alcătuirea unei echipe de fotbal sau de volei. Instructorii calificați trebuie să întocmească o planificare și o organizare minuțioasă. Sunt sugerate mai multe strategii pentru îmbunătățirea calității educației fizice și a activităților sportive din penitenciar:

i). să inițieze deținuții în sporturi care sunt noi pentru ei (de ex., prin organizarea unor cursuri de scurtă durată);

ii). deținuții să participe la organizarea activităților sportive și a educației fizice, dându-le astfel un sentiment de responsabilitate;

iii). să încurajeze contactele cu organizațiile sportive din exterior;

iv). să adapteze programe pentru persoanele dependente de droguri;

v). să încurajeze supraveghetorii să participe, în mod activ, la aceste activități, pe măsură ce au primit o instruire corespunzătoare.

9.7. Subliniind importanța standardelor profesionale în ceea ce privește educația fizică, comisia realizează că interesele și competențele tehnice ale numeroșilor gardieni, în materie de sport, constituie o resursă prețioasă, care trebuie să fie utilizată. Aceasta a propus ca profesorii de educație fizică să ofere indicații despre activitățile fizice și despre jocurile sportive corespunzătoare care pot fi conduse de către supraveghetori, în perioadele de repaus sau de sport. Pe măsură ce este oferită acestui personal o instruire corespunzătoare, gama acestor activități poate să fie lărgită.

Interacțiune cu lumea din exterior

9.8. Ca și activitățile culturale, sportul poate să fie un mijloc foarte util de interacțiune între penitenciar și comunitatea exterioară. De preferință, deținuții ar trebui să fie autorizați să participe la activitățile sportive din exterior și să adere la unele cluburi. Atunci când lucrul acesta nu este permis, echipe și sportivi din exterior ar trebui să fie încurajați să practice sporturi cu deținuții, în mediul carceral. Organizarea de către penitenciarele deschise a unor activități în exterior, cum ar fi: canotaj, alpinism, natație, motociclism, ciclism etc., pot să fie profitabile pentru deținuți, în planul dezvoltării lor. Aceste activități sunt atrăgătoare și benefice, în special pentru tinerii delincvenți; pot apela la simțul lor de aventură, deseori într-un mod nou chiar pentru ei înșiși și să le pot canaliza energiile, într-un mod constructiv.

Adaptarea activităților fizice la populația carcerală

9.9. Comisia dorește să sublinieze unele dintre caracteristicile speciale ale deținuților care solicită reacții și adaptări speciale din partea personalului de educație fizică și sport. În conformitate cu raportul Conferinței de la Vimeiro a Comitetului pentru dezvoltarea sportului din cadrul Consiliului Europei (punct de vedere cu care prezenta comisie este de acord):

“În penitenciar, scopul final al educației fizice și sportive este ca deținuții să fie implicați personal; performanța (adică obținerea de “rezultate bune”) este, de cele mai multe ori, secundară, deoarece deseori deținuții au fost în trecut “perdanți”. Diversitatea situațiilor și a condițiilor de detenție ale deținuților – în special, durata pedepsei, vârsta (în general puțin avansată), nivelul de educație, originea, sănătatea (deseori precară) – determină adaptarea programelor de educație fizică și sport, ca și învățarea și antrenarea pentru aceste activități, în funcție de varietatea situațiilor și a motivațiilor, fiind deseori concepute pentru indivizi izolați sau pentru grupuri foarte mici (activitățile în sine – care pot să acopere toate tipurile de sporturi – în principiu nu necesită vreo adaptare). Nevoia de adaptare apare mai mult atunci când este vorba despre femei sau despre delincvenți tineri, care sunt condamnați la pedepse scurte”.

Capitolul X: Activități creative și culturale

Creativitate

10.1. Orice ființă umană simte nevoia sau dorința de a crea. Aceasta se poate exprima în numeroase domenii: în bucătărie, în sport, în activitățile manuale, în relațiile cu ceilalți, pentru a da doar câteva exemple. De cele mai multe ori, creativitatea rămâne în stare latentă, nu se dezvoltă. Uneori, chiar indivizii își ignoră potențialul. De cele mai multe ori, creativitatea poate să fie împiedicată și este regretabil că sistemul de învățământ, care ar trebui s-o ajute să se exprime și să se dezvolte, servește, uneori, la distrugerea ei. De asemenea, se întâmplă, uneori, ca aceasta să fie deviată într-un sens distructiv sau antisocial, cum s-a întâmplat în cazul multor deținuți.

Activități culturale

10.2. Orice formă de educație autentică este, într-un fel, un mijloc de creație. În același timp, activitățile artistice au un rol special în procesul de eliberare a energiei creatoare. În acest capitol vom examina posibilitățile de învățare pe care ni le oferă

artele. Vor fi analizate două serii de activități:

1. proiectele care necesită participarea activă a deținuților, cum ar fi exprimarea artistică, dramaturgia, scrisul, dansul, fotografia, producția de filme, pe care comisia le-a numit “activități de creație”;

2. activități mai pasive, cum ar fi: vizionări, prelegeri, concerte și piese de teatru prevăzute pentru deținuți și care au fost denumite “activități culturale”. Desigur, această terminologie este puțin arbitrară, iar distincția pasiv/activ nu este întotdeauna aplicabilă. Este utilizată aici pentru a sublinia importanțele diferențe calitative dintre domeniile pe care mass-media le prezintă ca fiind active, în raport cu cele mai puțin active. Atunci când deținuții participă, potențialul educațional și de reabilitare al artelor este mult mai mare.

10.3. În același timp, a insista asupra “activităților de creație” ca fiind cele mai active, nu subestimează în nici un fel “activitățile culturale”, mai pasive. Într-adevăr, fiecare dintre ele poate reprezenta un sprijin sau un stimulent pentru cealaltă. De exemplu, atunci când o persoană joacă într-o piesă de teatru, aceasta poate să dobândească unele cunoștințe care pot să îi trezească interesul pentru o altă piesă, care la rândul său poate să-i stimuleze interpretarea. Același lucru este valabil și pentru muzică, pentru producția de filme, pentru artă etc. Mai mult, implicarea deținuților în activități culturale poate să sporească atunci când ei înșiși participă la organizarea manifestărilor și la alegerea filmelor, a artiștilor etc. În analiza care urmează, se cuvine să se țină cont de această complementaritate dintre cele două forme de activități creative.

Existența în penitenciare a talentelor neexploatate

10.4. Educatorii din mediul penitenciar trebuie să fie perfect conștienți de bogăția de talente și de creativitate neexprimate, care poate fi găsită în deținuți. Educatorul pentru adulți are ca sarcină primordială, să-i ajute pe elevii deținuți să se cunoască, apoi să-și dezvolte resursele neexploatate, pe care le posedă fiecare. Este indispensabil ca tuturor să le fie oferite posibilități de învățare în domeniul artelor, chiar dacă unii încep prin a respinge această ofertă. Comisia este optimistă în ceea ce privește atracția pe care activitățile creative pot să o exercite asupra deținuților și recunoaște potențialul intrinsec al acestora pentru dezvoltare, care depinde însă, în mare măsură, de atitudinile și de calitatea artiștilor și a profesorilor.

10.5. Există doi factori care favorizează, amploarea “subdezvoltării” creativității în penitenciare. În primul rând, așa cum am comentat în capitolul IV, numeroși deținuți au avut în trecut posibilități de studiu foarte reduse și pot fi foarte dezavantajați în numeroase alte privințe. În al doilea rând, există motive în a vedea în comportamentul infracțional manifestarea unei energii creatoare “greșit orientată”, a unei personalități puternice care nu a putut să dispună de mijloace mai constructive. Astfel, Jimmy Boyle, din Scoția, care fusese înainte un criminal cu un comportament violent, a descris cum și-a descoperit talentul pentru sculptură, în penitenciar:

“M-am apucat să-mi revărs întregă energie în acest nou mod de exprimare și eram năucit de profunzimea a ceea ce simțeam atunci când terminam o sculptură. Singurul sentiment cu care puteam să-l compar era cel pe care-l aveam în trecut, când ieșeam învingător dintr-o încăierare sau când reușeam să obțin o victorie împotriva sistemului. Diferența este că, în penitenciar, foloseam această energie știind

că sunt atât de agresiv, dar creînd un obiect care era un simbol concret, acceptabil pentru societate. Lucram într-un ritm rapid, redînd, în principal, ceea ce era în sufletul meu: durere, furie, ură, iubire, disperare și teamă. Era foarte important pentru mine în plan personal, deoarece mi-a permis să-mi eliberez toate aceste emoții foarte puternice, canalizîndu-le în alt fel: în sculptură”. (15)

10.6. Bineînțeles, Jimmy Boyle este un caz excepțional, atât prin amploarea trecutului său infracțional, cît și prin calitatea activității sale artistice și literare, ulterioare. Dar, esențialul argumentației sale poate fi valabil pentru toți deținuții, chiar și fără nuanțe atât de dramatice. Deși în numeroase cazuri, schimbarea va fi mai puțin bruscă, nu va fi mai puțin semnificativă. În primul rînd, mulți dintre ei se dedică unei activități artistice, numai pentru că în ea găsesc o sursă de consolare, de luptă împotriva plictiselii sau, pur și simplu, pentru a face ceva și a nu rămîne pasiv; dar, motivația poate să conducă, în timp, la o schimbare pozitivă. De asemenea, activitatea de creație sau artistică poate să producă și alte efecte favorabile: să contribuie din plin la dezvoltarea afectivă a deținuților, oferindu-le un mijloc de exprimare și de explorare a sentimentelor lor, într-un mod acceptabil și neprimejdios. Această activitate este și un mijloc de însușire a autodisciplinii și de a învăța să coopereze cu cei cu care lucrează în echipă.

Atracția exercitată de arte

10.7. Datorită naturii informale și a faptului că aceste activități oferă participanților posibilitatea de a alege, numeroși deținuți care sunt înstrăinați de orice formă de învățămînt acceptă activitățile culturale. Pot avea sentimentul că sunt străini de arte, dar încurajările educatorilor și ale administratorilor au un rol important în a-i face să depășească acest sentiment. În general, se constată că activitățile de creație, ca și educația fizică și sportul, au un prag de participare scăzut, dar deținuții sunt ușor de motivat să participe. Mai mult decît atât, aceste activități nu depind neapărat de cunoașterea unei anumite limbi.

Libertate de exprimare

10.8. Este important să se acorde deținuților o libertate maximă de exprimare (în interiorul convențiilor artistice recunoscute). Aceasta va permite chiar și exprimarea sentimentelor ostile și negative, cum ar fi cele la care face referire Jimmy Boyle. Fără această libertate, deținuții riscă să nu acționeze cu toată sinceritatea și pot să presupună că li se oferă aceste posibilități pentru a fi manipulați. Mai mult, o reabilitare autentică, în sensul că deținuții sunt cei care aleg re-orientarea energiei și vieții lor, nu se poate face decît în contextul unei libertăți de alegere care să le permită să-și analizeze sentimentele și trăirile și să poată defini ei înșiși “poziția în care se află”. O veritabilă libertate de alegere are mai multe șanse să fie garantată, atunci cînd activitatea de creație este înlesnită de artiști sau de educatori din afara sistemului penitenciar. În special, artiștii aduc cu ei un spirit de stimulare și de speranță. Atunci cînd este posibil, activitățile ar trebui să se desfășoare în afara penitenciarului, întărind astfel interacțiunea cu societatea și creînd legături care ar putea să se mențină după liberare.

Abordare non-elitistă și multiculturală

10.9. Este indispensabil să se adopte o abordare non-elitistă. Orice politică culturală sau artistică pentru deținuți trebuie să aibă ca obiectiv participarea în număr cât mai mare și nu să se ocupe doar de cei care au aptitudini speciale. Nu trebuie să se ocupe doar de un grup cultural majoritar. Adoptând o politică pluri-culturală, se poate contribui mai mult la ameliorarea înțelegerii reciproce și la dispariția prejudecăților rasiale și culturale. S-a convenit, ca în penitenciare, să se urmărească o abordare “artă pentru toți”, în sensul noțiunii “sport pentru toți”.

Interacțiune cu comunitatea

10.10. Trebuie să fie subliniate și alte condiții care sunt necesare pentru reușita unei politici. Nu este posibil să se obțină opere artistice de înaltă calitate de la un număr mare de deținuți, fără un angajament serios din partea regimului penitenciar, în ceea ce privește timpul, spațiul și resursele. Desigur, timpul destinat recreării oferă unele posibilități, dar o politică serioasă lasă să intervină sectorul educativ din penitenciar și permite ca cel puțin o parte din ziua de lucru să fie consacrată activităților artistice. Totuși, de cea mai mare importanță este implicarea pe scară cât mai largă a personalităților artistice și culturale din exterior: scriitorii și muzicienii din exterior care să interacționeze cu scriitorii și muzicienii deținuți; profesioniști în arta dramatică care să se asocieze cu deținuții (de exemplu, actrițe care să facă parte din distribuție într-un penitenciar pentru bărbați și invers); artiști care să conducă ateliere etc. De exemplu, în Irlanda, Consiliul național pentru arte propune ateliere de scriitori și ateliere de artiști în penitenciare. În aceste ateliere, scriitori și artiști profesioniști interacționează cu scriitorii și artiștii deținuți.

Capitolul XI: Educație socială

Concept de educație socială

11.1. Deși educația socială nu este menționată în mod expres, în mandatul comisiei este considerată totuși ca fiind un domeniu de importanță majoră. Acest termen descrie orice formă de educație care vizează să ajute oamenii să trăiască în colectivitate. Este de o importanță specială pentru persoanele care, în societate, sunt marginalizate sau sunt lipsite de apărare, așa cum sunt numeroși deținuți înainte de a fi încarcerați. Inevitabil, excluderea din societate și experiența încarcerării, în general, le vor agrava sentimentul de alienare față de societate, dar și dificultățile cărora trebuie să le facă față. Ca și creativitatea, educația socială este prezentă într-o oarecare măsură în orice formă de educație. În același timp, există un anumit domeniu al educației care are posibilitatea de a forma atitudini, deprinderi și de a oferi informații care vor permite cursanților să trăiască mai din plin și într-un mod mai constructiv în colectivitate. Acesta este subiectul prezentului capitol.

11.2. Termenul “educație socială” este preferat altor variante, cum ar fi: “deprinderi sociale și deprinderi de viață” sau “formare socială”, deoarece vizează educația generală sau dezvoltarea integrală a persoanei și evită ideea de „modificare comportamentală”, la care se face aluzie în alte enunțuri. Unele abordări didactice pot să

insiste, în mod exagerat, asupra inadecvării și să nu recunoască suficient potențialul pozitiv și creativitatea cursanților. Obiectivul educației sociale ar trebui să fie dezvoltarea personală, care să permită cursantului să-și domine mai bine un aspect sau altul al vieții sale. Deseori, o mai bună dominare sau o mai mare responsabilitate într-un anumit domeniu (alimentație, sexualitate, formă fizică, înțelegerea copiilor etc.) poate avea un efect pozitiv în alte domenii, întărindu-le stima și încrederea în sine. Ceea ce trebuie evitat este punerea unui accent prea mare pe aspectele negative (ca de ex.: pe problemele de alcoolism sau de toxicomanie, pe lipsa “deprinderilor” sociale), deoarece există riscul ca tocmai acest lucru să întărească sentimentul de inadaptare – chiar dacă deținuților li se cere să gestioneze aceste probleme.

Participare a diferitelor categorii de personal

11.3. Problemele de educație socială nu țin, în mod exclusiv, de competența educatorilor. Ele țin, de asemenea, de domeniul lucrătorilor sociali, al psihologilor, al terapeuților și chiar al personalului de penitenciar, în general. Responsabilitatea educației sociale este plasată în mod diferit, în funcție de țară. Lucrurile se complică și mai mult datorită diferențelor de interpretare a ceea ce înseamnă învățămîntul în penitenciar. În special, în țările latine, educația în penitenciare este adesea interpretată ca acoperind orice activitate destinată facilitării reabilitării deținuților după liberare sau care le conferă o mai mare independență. În Luxembourg, nu există un sector sau un departament de educație în penitenciar ca atare, cu toate că activitățile educative sunt conduse sub auspiciile serviciilor sociale. Dar, oricare ar fi organizarea și oricine ar fi responsabilul, ceea ce este important, este ca educația socială sau activitățile socio-educative să existe. Aceste activități vor fi folositoare, atunci când toate sectoarele de activitate din penitenciar vor căuta să se completeze unele pe celelalte în această problemă. În fond, a identifica și a exploata orice posibilitate pentru o mai bună pregătire a deținuților în vederea liberării, poate să fie un excelent procedeu de a reuni, în mod util, personal de diferite specialități.

Informarea deținuților

11.4. La bază, educația socială ar trebui să se asigure că informațiile de care deținuții ar putea să aibă nevoie pentru reparația lor în societate, sunt disponibile pentru cei care le doresc. Informațiile cerute vor varia mult, în funcție de indivizi, dar trebuie să se refere și la locurile de muncă și la șomaj, la cazare, transporturi, la serviciile sociale, sanitare și educative din comunitate, la gestionarea banilor etc. Bibliotecile, în special, ar trebui să fie locurile în care ar putea să găsească mai ușor aceste informații.

Aspecte afective și de atitudine

11.5. Chiar și pentru problemele pe care le-am menționat, trebuințele se limitează foarte rar doar la obținerea de informații. Adesea, deținuții au nevoie să exploreze dimensiunea emoțională a unei probleme, să-și trieze atitudinile. De exemplu, experiența unui loc de muncă sau a șomajului poate fi un motiv de reflectare, sentimentul de depresie, deseori asociat cu lipsa unui loc de muncă, merită atenție. Chiar și atunci când astfel de dimensiuni psihologice sunt mai mari, în cazuri în care relațiile și problemele de identitate sunt primordiale, este nevoie și de informații directe legate de: familie, sexualitate, educația copiilor, violență, afirmarea de sine, gestionarea

stresului etc. Deținuții sunt cei care trebuie să-și asume alegerea domeniilor pe care vor să le parcurgă, iar participarea la cursuri trebuie să fie în totalitate voluntară. Adesea, cursanții deținuți pot deveni conștienți de nevoia unei competențe numai după ce au explorat astfel de domenii și pot să-și formuleze cererile ca atare, ca de exemplu: să fie capabili să se apere și să-și prezinte punctul de vedere, fără a deveni agresivi; să solicite ocuparea unui loc de muncă sau să solicite ajutor social sau să facă față unei probleme care ține de alcoolism sau de toxicomanie. Pot fi necesare și deprinderi de alt gen, și anume cele care privesc viața la domiciliu: să trăiască independent, să-și prepare mâncarea, să facă reparații etc. dar, și aici se ridică probleme de comportament legate de rolurile sexelor sau de singurătate.

Cursul norvegian

11.6. Comisia a fost informată de existența, în Norvegia, a unui curs de economie domestică pentru deținuți; cursuri și activități similare sunt curențe în multe țări. Cursul norvegian se leagă de faptul că un număr de deținuți ies din penitenciar cu bani puțini, fără un domiciliu permanent și care urmează să trăiască într-un mediu social nesigur, iar pentru întoarcerea la condiții sociale mai stabile, deseori, este nevoie de timp. Cursul cu durata de 120 de ore, care se desfășoară în penitenciar, are în vedere facilitarea reinserției în comunitate. Acesta încearcă să ajute deținutul să-și gestioneze viața de zi cu zi. Oferind cunoștințe teoretice și practice, cursul se străduiește să sporească însușirea unui mod de viață acceptabil, în domenii cum ar fi: nutriția, igiena, bugetul personal și viața socială. Rezultatele sunt pozitive: participanții găsesc cursurile atrăgătoare și instructive, teoria și practica fiind bine echilibrate. Bucătăria este partea care are cel mai mare succes, iar bărbații apreciază această parte atunci când reușesc să-și depășească sentimentele de nesiguranță. Una din părțile cele mai dificile ale cursului se referă la familiarizarea cursanților cu planificarea financiară: cursanții trebuie să lucreze cu bugete restrânse, pentru a câștiga experiență și cunoștințe care reflectă, în mod realist, situația în care se vor afla după liberare. Fiecare grup este format din 3-5 cursanți, favorizându-se astfel o atmosferă de siguranță și încredere.

Pregătire morală în vederea liberării

11.7. În general, în pregătirea deținuților pentru liberare, trebuie să se țină cont de două imperative: necesitatea ca întregul sistem penitenciar să fie preocupat de această problemă (de un climat de preliberare îndreptat spre exterior și spre viitor) și necesitatea unor cursuri speciale. Aceste două componente sunt complementare și indispensabile. Dacă pregătirea în vederea liberării constă doar dintr-un singur curs, care nu beneficiază de sprijin din partea regimului penitenciar, prin alocare de timp pentru deținuți și de resurse din partea sectorului educativ, un astfel de curs riscă să fie doar simbolic și ineficient. Cultura și climatul penitenciarelor trebuie să fie, în ansamblu, orientate spre pregătirea în vederea liberării, ca un curs să fie eficient. La fel, dacă un penitenciar se străduiește să pună în funcțiune o pregătire morală în vederea liberării, dar nu prevede cursuri speciale, vor exista mulți deținuți cu probleme ce nu vor fi examinate. Ambele elemente sunt necesare, dacă se dorește eficiență. Bineînțeles, nevoile deținuților cu pedepse de lungă și de scurtă durată vor fi diferite, în numeroase privințe. Deținuții care execută pedepse lungi trebuie să fie ajutați în vederea unei readaptări

de angajare. În cazul deținuților care execută pedepse scurte, eforturile trebuie să se axeze pe menținerea unui număr cât mai mare de susțineri din exterior. Un exemplu de curs de pregătire în vederea liberării, pe care comisia a convenit să-l menționeze, este programul de pregătire pentru liberare din centrul de detenție pentru tineri, din Rochester, Anglia. Este un curs de 8 ore pe zi, timp de două săptămâni, care se inspiră dintr-o schemă de “dezvoltare în grup”, dar a cărei structură fundamentală constă în cinci module, fiecare tratând un aspect diferit al vieții unui “adult tânăr”: situația socială (ca de ex.: sexualitatea, frecventarea unui local, modalități de gestionare a criticilor), locuri de muncă și șomaj, activități domestice, autorități, locuință și sănătate.

Studii sociale

11.8. Studiile sociale și sociologice sunt alte modalități de a ajuta deținuții să se integreze în societate. Acestea pot să-i ajute pe oameni să aibă legături cu societatea și au o importanță deosebită, dată fiind multipla alienare față de societate, întâlnită deseori printre deținuți. Un astfel de studiu permite abordarea oricărei probleme ce ține de informarea deținuților: modalitatea de votare, analizarea unei probleme sociale – poluarea, analiza teoretică sau critică a societății. Dar, indiferent de nivelul la care se situează acest studiu, cursanții au posibilitatea să-și mențină punctul lor de vedere critic despre societate, dacă așa doresc. În orice caz, li se oferă un mijloc de exprimare sau de analiză a propriilor atitudini față de societate, într-o manieră mai puțin distructivă în plan personal și social. Istoricul local, de exemplu, istoricul recent al localităților de origine a deținuților, poate, de asemenea, să-i ajute să se raporteze la societate și să dobândească simțul identității. Lucrurile vor sta așa, mai ales, dacă vor fi studiate modurile de viață ale oamenilor obișnuiți și dacă vor putea fi legate de propriile amintiri ale cursanților. Publicațiile cunoscute în Marea Britanie și în Irlanda sub numele de “*Community Publications*”, care conțin aceste genuri de amintiri pe plan local, constituie stimulente utile pentru astfel de studii: este deosebit de important să se consolideze sentimentul de identitate pe care deținutul îl poate avea față de o localitate (sau de un grup etnic, sau de un grup ca cel al țiganilor sau al oamenilor nomazi), deoarece, de cele mai multe ori, principalul sentiment de identitate va fi legat de infracțiune. Un deținut, mai ales dacă este tânăr, se poate vedea ca un hoț desăvârșit, sau ca un “macho” care acționează prin violență, astfel că tot ceea ce poate să susțină un alt sentiment de identitate trebuie să fie constructiv.

Metodologie flexibilă

11.9. Accentul pus pe învățarea emoțională și comportamentală are consecințe asupra metodologiei folosite. Programa de studiu trebuie să se bazeze pe nevoile percepute de cursanți, și nu pe informațiile pe care profesorul dorește să le comunice. Profesorul trebuie să creeze o situație (prin joc-de-rol, studiu de caz, discuții etc.) care, mai degrabă, să permită cursantului să învețe mai ușor și într-un mod mai activ, decât să fie beneficiarul unor informații deja evaluate. De asemenea, munca în grup va fi, deseori, un instrument prețios pentru un profesor instruit în astfel de metode, deși nu se pune accent aici un grup de lucru mai avansat sau terapeutic, decât dacă este implicat un psiholog sau un alt specialist în domeniu. Jocul de rol sau instruirea cu ajutorul filmelor video vor contribui și mai mult la educația socială,

permițând elevilor să învețe să facă față unor situații interpersonale delicate sau să-și stabilească atitudinile cu privire la unele probleme și subiecte. Majoritatea cursurilor beneficiază de participarea unor persoane din exterior – membre ale unor asociații de voluntari sau specialiști în domenii științifice sau tehnice. Pe durata cursurilor de pregătire pentru liberare, este deosebit de important, ca foști deținuți care au reușit după liberare, să fie invitați să vorbească în fața grupelor de cursanți. Cu toate că o astfel de idee poate să ridice probleme de siguranță, cel mai bun mod, pentru cei ce se află în închisoare, de a învăța să facă față situației lor după liberare este, probabil, de a profita de experiența, de cunoștințele și de competențele unui fost deținut.

Punerea în practică în penitenciar

11.10. Cu toate că prezentul capitol se concentrează asupra pregătirii în vederea întoarcerii în societate, multe dintre sugestiile făcute pot fi la fel de utile deținuților, chiar înainte de liberare. Este evident perioada în care deținuții își dezvoltă simțul responsabilității, al independenței sau al autodeterminării, sau când reușesc să-și atenueze stresul sau să lupte în alt mod împotriva efectelor negative ale vieții carcerale. Bineînțeles, lumea din interiorul unei închisori nu este în totalitate ruptă de lumea din exterior și numeroase probleme întâlnite în afară sunt prezente și în interiorul penitenciarului. Există și probleme de rasism și de sex, care trebuie combătute atât în penitenciar, cât și în afara lui.

Capitolul XII: Relațiile între educația din exteriorul și cea din interiorul așezământului penitenciar

12.1. Una dintre ideile importante ale prezentului raport este că educația pentru deținuți trebuie să fie, în toate privințele, cel puțin de calitate a unei educații bune care se oferă adulților în societate. Atunci când există o educație pentru adulți bine dezvoltată (ca în țările scandinave), cel mai bun lucru este ca deținuții să fie lăsați să iasă din penitenciar în timpul zilei, pentru a frecventa cursuri. Dacă lucrul acesta nu este permis, educația în penitenciar trebuie să fie strâns legată de învățământul care se oferă în exterior, comunitatea din afară trebuind să fie puternic implicată. Există un număr de avantaje care se desprind din participarea instituțiilor de învățământ din exterior la munca cu deținuții. Aceste avantaje sunt enumerate în alte părți ale prezentului raport; dar, unul din cele mai importante constă în faptul că, serviciile educaționale pentru deținuți sunt cu atât mai acceptate, cu cât reflectă mai mult imaginea instituțiilor din “afară”.

Educația în exteriorul penitenciarului

12.2. Țările diferă în ceea ce privește gradul “de deschidere” al sistemelor lor penitenciare, dar și din punctul de vedere al posibilităților de autorizare a ieșirilor pentru frecventarea cursurilor în exterior. Comisia a recomandat ca permisiile de ieșire pentru a urma cursuri în exteriorul penitenciarului să fie considerate, într-o manieră generală, ca fiind cea mai bună soluție. Există numeroase motive în favoarea susținerii acestei abordări. În primul rând, studiile efectuate, în special în Danemarca, sugerează faptul că atunci când deținuții sunt autorizați să urmeze cursuri în exterior, probabilitățile lor de recidivă se diminuează (vom reveni asupra acestui subiect la paragraful 12.4). În al doilea rând, posibilitățile de studiu oferite sunt, în general,

sporite, ceea ce este foarte important în cazul penitenciarelor de dimensiuni mici. În al treilea rând, există mai multe șanse ca deținutul să-și continue studiile după liberare, dacă a urmat cursurile în exteriorul și nu în interiorul penitenciarului.

12.3. Un factor deosebit de important al educației în exterior îl constituie posibilitatea mai mare de reabilitare socială. În exterior, cursantul deținut are mai multe șanse de a-și îmbunătăți imaginea de sine. Fiind doar unul sau doi deținuți printre persoanele „normale” care-și fac studiile în comunitate, aceștia sunt încurajați să se considere mai mult “studenți” și mai puțin “deținuți”. Astfel, aspectele pozitive sau constructive ale personalității lor sunt întărite, ceea ce contribuie la a-i determina să facă eforturi mai mari pentru a studia și probabil pentru a se reabilita.

12.4. Propuneri interesante se desprind dintr-un studiu danez realizat de Bjorn Holstein de la universitatea din Copenhaga, legat de o serie de efecte ale “Planului Skadhauge”, care a început în 1975, și care a arătat că s-a înregistrat o creștere a numărului de persoane care urmează cursuri în timpul detenției și a numărului de permisiile de ieșire în scopuri educaționale. În acest studiu, s-a constatat că participarea la cursurile din interiorul penitenciarului nu a modificat semnificativ rata de recidivă. A apărut însă o strânsă legătură între permisiile de ieșire pentru a frecventa cursuri în exterior și diminuarea ratei de recidivă. De asemenea, s-a constatat că elevii din instituțiile obișnuite de învățământ nu erau influențați, în mod defavorabil, de prezența unor elemente din “exterior”.

Educația de după liberare

12.5. Educatorii se confruntă și cu problema continuării procesului de învățământ după liberare pentru cei care urmează cursuri în penitenciar. Când se încearcă asigurarea unei astfel de continuități, apar numeroase probleme. Multe dintre ele depind de posibilitățile de studii care există în lumea din afară și, în special, în regiunea în care va trăi deținutul liberat. De asemenea, este important să se dispună de o rețea de consilieri pentru orientarea deținuților eliberați. În plus, experiența arată (în special în unele studii britanice) că deținuții eliberați au nevoie de o susținere individuală mai mare pentru a reuși să treacă de la educația “din interior”, la educația “din exterior” (16). Această susținere este primordială, din mai multe motive: numeroși deținuți au avut experiențe negative și au obținut mai puține rezultate pozitive în timp ce au urmat cursurile și, în plus, există și alte presiuni care se exercită asupra fostului deținut, în perioada care urmează după liberarea sa. Divergențe pot să apară și în ceea ce privește problema de a ști dacă administrației penitenciare sau serviciilor educative le revine sarcina de a acorda acest sprijin vital, dar trebuie precizat că, în pofida costurilor, o susținere bine structurată, care să permită ajutarea foștilor deținuți pentru a se integra în sistemul educativ din comunitate, poate fi foarte eficientă. Există convingerea că, fără o susținere structurată, nu există nici un fel de șansă ca studiile să fie continuate după liberare.

12.6. Printr-un raport întocmit de partea norvegiană către comisie se arată că mare parte dintre deținuții care frecventează cursuri în penitenciar nu reușesc să parcurgă trecerea la învățământul obișnuit din comunitate. Pentru a contracara această situație, în mai multe localități ale țării, s-au creat clase pentru continuarea cursurilor/de asistență post-penitenciară. Ca și în penitenciar, aceste clase au efective reduse, de 4-6

elevi și oferă un mediu fără risc și clar definit, ca și posibilitatea de a trece direct de la așezământul penitenciar la educația post-penitenciară. De asemenea, în Norvegia a fost aplicat un proiect pilot în Rogaland, unde, în trei penitenciare sunt încarcerați 260 pînă la 280 de deținuți. Proiectul a început în 1985 și s-a terminat în 1988 și viza să completeze educația din penitenciare cu programe în exterior care să permită deținuților să treacă mai ușor la studii sau să ocupe un loc de muncă. De asemenea, viza să stabilească metode eficiente de cooperare între diferitele agenții implicate atît în interiorul cît și în exteriorul penitenciarului, iar o primă evaluare a arătat că acest obiectiv a fost atins. Înainte, fiecare serviciu elabora propriul său program, astfel încît deținutul putea să fie cuprins, în același timp, în mai multe planuri. Lucrul acesta era o irosire de resurse și făcea situația beneficiarului și mai dificilă. În prezent, serviciile lucrează împreună, făcînd schimb de informații și recurgînd la o planificare mai sistematică, de largă perspectivă. Cursanții sunt cuprinși în propriile lor proiecte educaționale atît în interiorul, cît și în exteriorul așezământului penitenciar.

12.7. Deși un mare număr dintre factorii menționați mai sus, care influențează continuitatea educației după liberare, pot să depășească limitele competențelor administrației penitenciare, există și probleme care țin de resortul acesteia. Astfel, după cum s-a văzut deja, dacă studiile parcurse în timpul executării pedepsei se desfășoară în afara penitenciarului, va exista o probabilitate mai mare de a le continua, chiar și atunci cînd, după liberare, deținutul va locui într-o altă regiune. Îi va fi mai ușor să treacă de la o instituție de învățămînt din exterior la alta, decît de la educația din interiorul penitenciarului, la studii în exterior. Pentru o mai mare înlesnire, deținuții autorizați să urmeze cursuri în exterior ar trebui să fie încarcerați în penitenciare situate în apropierea domiciliului lor, astfel încît să-și poată continua studiile într-un loc familiar, după executarea pedepsei.

Educația în penitenciar

12.8. Deși comisia consideră permisiile de ieșire pentru a frecventa cursuri în exterior ca fiind cea mai bună soluție, recunoaște că „a doua cea mai bună” soluție - de a asigura cursuri în interiorul penitenciarului, constituie practica cea mai uzuală, în majoritatea țărilor. Există factori care pot să exercite o influență considerabilă asupra calității serviciului furnizat în acest mod. Un mare număr de „condiții” care afectează calitatea serviciilor educative din penitenciar sunt studiate în detaliu în capitolul următor. Aici vom insista pe un factor important: măsura în care educația din penitenciar reflectă calitățile celei mai bune educații din exterior. De asemenea, vom aminti unele metode care permit educației din penitenciar să obțină și să păstreze această calitate „exterioară”.

12.9. Parțial, calitatea învățămîntului din exterior se poate obține prin „importul” de cursuri și activități de la organisme educative din exterior. Acționînd astfel, va crește posibilitatea ca cel puțin unii deținuți să-și continue studiile după liberare. Totuși, studiul danez arată că reabilitarea socială nu are loc în aceeași proporție, cu toate că deținuții sunt conștienți de faptul că trec prin același examen public ca și elevii din exterior, că lucrările lor de artă sunt expuse alături de cele ale populației, că sunt, oficial, studenți ai “universităților deschise”, ca și cei din exterior etc.

12.10. Procesul de introducere în penitenciar a ceea ce este mai bun în învățământul din exterior este favorizat de faptul că profesorii și ceilalți educatori din instituția penală sunt angajați de autoritățile educative din exterior. Nu se pune problema condițiilor de desfășurare a activității personalului didactic care să fie similare cu ale celorlalți profesori din comunitate. Ceea ce este important, este faptul că aceștia nu trebuie să fie izolați din punct de vedere profesional și trebuie să aibă legături semnificative, directe cu mediul pedagogic din exterior. Dacă profesorii primesc un sprijin susținut din partea organismelor educaționale din exterior, atunci se diminuează posibilitatea ca aceștia să devină “instituționalizați” sau să adopte atitudini negative, ca alte persoane care lucrează în mediul penitenciar. Într-adevăr, un personal didactic bun, “orientat spre exterior”, poate să contracareze instituționalizarea generală, care se poate produce într-un penitenciar.

Capitolul XIII: Condiții de învățământ în penitenciar

Personalul

13.1. În ceea ce privește personalul care are ca responsabilitate educația în penitenciar, fiecare țară are tendința de a adopta dispoziții și metode diferite de asociere a competențelor - din interior și din exterior, în cadrul sistemului carceral. Cu toate acestea, oricare ar fi soluțiile adoptate, este indispensabil, ca știința și ideile, de care beneficiază serviciile de educație din comunitatea exterioară, să fie canalizate spre sistemul penitenciar. În mod normal, educatorii care lucrează în penitenciare trebuie să posede experiență și calificări, cel puțin egale cu cele pe care le are personalul din rețeaua principală de servicii de educație. Există aspecte ale învățământului din penitenciar care se raportează, în special, la contextul carceral. Trebuie să se acorde prioritate perfecționării personalului și este foarte important ca educatorii să primească și sprijin, pentru a putea să gestioneze astfel de aspecte.

13.2. Despre rezervele pe care le au, uneori, supraveghetorii din penitenciare față de educație, s-a discutat în capitolul III. Una dintre metodele sugerate pentru a face față acestei situații constă în extinderea, într-o oarecare măsură, a serviciilor din sectorul educativ asupra supraveghetorilor, abordare care ar putea să favorizeze o ambianță generală pozitivă în penitenciar. În plus, sunt necesare și metode mai directe. Trebuie să se pună preț, într-o mai mare măsură, pe formarea inițială și continuă a supraveghetorilor, pentru a le permite să înțeleagă de ce este necesar ca în penitenciar să se desfășoare învățământul pentru deținuți și pentru a-i încuraja să susțină, în toate modurile posibile, activitățile educative din penitenciare.

13.3. Uneori, este necesară implicarea supraveghetorilor efectiv în procesul de învățământ, în cazul în care aceștia au competența necesară, contribuind astfel, în mare măsură, la eliminarea barierelor dintre diferitele categorii de personal, ca și a celor dintre deținuți și personal. Dificultățile inerente unei astfel de situații pentru supraveghetor, în special conflictul dintre rolul de gardian și de cel de educator nu trebuie să fie subestimate. Aceste dificultăți se accentuează atunci când se ține cont de metodele de învățământ recomandate pentru adulți. Profesorul nu mai are rolul de a comunica cunoștințe, acordând puțină atenție felului în care acestea sunt recepționate, ci de a de-

termina participarea activă a cursanților, considerându-i resurse și nu primitori pasivi.

Voluntari

13.4. Accentul pus pe cunoștințele de specialitate necesare educației pentru adulți în penitenciare constituie, de asemenea, un criteriu util pentru început, în examinarea rolului voluntarilor în educația din penitenciare. Există diferențe considerabile, în funcție de țară, în ceea ce privește amploarea cu care se recurge la vizitatorii voluntari. De exemplu, aceștia au un rol important în așezămintele penitenciare din Franța și Luxemburg și activează fie individual, fie prin intermediul organizațiilor, cum ar fi GENEPI (asociația studenților francezi, alcătuită din 800 de membri și care se axează, în special, pe vizitarea și pe ajutorarea deținuților). Deși există pericolul ca voluntarii să fie folosiți pentru a furniza un substitut nefericit al serviciilor de specialitate, aceștia pot reprezenta un mijloc de completare și de extindere a eficienței personalului didactic angajat, cu condiția să fie bine utilizați. În plus, ei pot reprezenta un mijloc excelent de a spori colaborarea și înțelegerea dintre comunitate și populația carcerală, și un mijloc de a încuraja implicarea activă a deținuților.

13.5. Unele domenii de activitate se pretează foarte bine la folosirea voluntarilor. Aceștia se pot asocia cu deținuții pentru a desfășura împreună activități culturale: artă dramatică, grupe de lectură, muzică, pictură, șah etc. Adesea, persoana venită din afară arată sau predă deținuților intereseși, în mod gratuit, deprinderile sale. Sau din contră, înșiși deținuții invită unele persoane pentru a-i vizita și a le împărtăși deprinderile sau cunoștințele. Manifestările sportive sunt, de asemenea, un mijloc popular de interacțiune, atunci când echipe din exterior concurează cu deținuții. Uneori, voluntarii își asumă un rol socio-educativ, oferind informații despre demersurile pe care trebuie să le facă pentru a beneficia de un ajutor social sau pentru a căuta un loc de muncă, consiliere în probleme legate de consumul de droguri, de alcool etc. De asemenea, ei constituie un sprijin în domeniul educației ca atare, de exemplu, prin conversații cu un deținut care învață o limbă străină sau ajutând cursanții să-și facă temele, în alfabetizare, în formarea profesională etc. Grupuri din GENEPI au un rol de sprijin în cadrul învățământului din Franța, răspunzând nevoilor unui număr mic de elevi (unul, doi sau trei) sau intereselor minoritare, pentru care, atribuirea unui post didactic nu se poate justifica.

13.6. În Luxembourg, sunt avute în vedere proiecte noi, cum ar fi participarea deținuților la competiții sportive în exterior, dar și participarea publicului la meciuri în interiorul așezămintelor penitenciare. Se fac eforturi pentru ca atât deținuții, cât și publicul să participe la organizarea și gestionarea unor astfel de manifestări. În 1987, s-a făcut un experiment de acest gen. Experimentul a constat în organizarea unui campionat de fotbal pe durata unei zile întregi, în care deținuții aveau permisiunea de a invita spectatori din exterior. Toate preparativele au fost făcute de către un comitet mixt, alcătuit din deținuți și din membri ai personalului de penitenciar, care a trimis invitații publicului. Ziua manifestării a fost descrisă ca un “festival de vară”, cu un număr egal de deținuți și vizitatori (în jur de 150, de o parte și de alta). O echipă formată din deținuți, gardieni și voluntari, în a cărei responsabilitate s-a aflat prepararea de gustări la grătar, a vândut aceste produse în beneficiul a trei asociații de deținuți: echipa de fotbal, echipa de șah și echipa de redacție a jurnalului deținuților.

13.7. De cele mai multe ori, acest tip de contacte se limitează, în principal, la domeniul sportiv. Foarte rar se caută posibilități mai discrete și pe termen mai lung. Ar putea să se organizeze grupuri de discuție, la care să fie invitați specialiști din exterior. Voluntarii ar putea să supravegheze activitatea deținuților care își încep studiile, ceea ce necesită mai mult timp decât simpla participare la manifestările sportive sau la discuțiile în grup și care oferă o șansă pentru stabilirea de relații de o mai bună calitate, între deținut și persoana venită din exterior.

13.8. Desigur, vizitatorii voluntari oferă multe posibilități pentru diminuarea sentimentului de izolare și favorizează progresul deținuților, dar se cuvine să fie formulate unele rezerve. Nu trebuie pierdut din vedere riscul, deja amintit, de a vedea voluntarii ca pe o soluție ieftină de înlocuire a specialiștilor remunerați. Rolul lor trebuie să fie acela de a completa și de a extinde serviciile educative. De asemenea, trebuie să fie examinată cu atenție perspectiva în care gardienii să poată fi în măsură să întreprindă măcar o parte dintre activitățile care sunt prevăzute pentru voluntari. Aceștia din urmă, la fel ca și alții care lucrează în penitenciare, au nevoie, pe de o parte, să primească directive precise în conformitate cu rolul și deontologia lor și, pe de altă parte, să fie sprijiniți, prin instruire și consultații regulate. În Țările de Jos, selecția voluntarilor este foarte strictă și se încheie un “contract” cu fiecare în parte, precizându-se ce se așteaptă de la ei, ce ajutor vor primi etc.

Planificarea educației

13.9. “Fluctuația”, deseori în proporție mare și neregulată a deținuților într-un penitenciar, independent de implicațiile didactice la care ne-am referit în capitolul V, poate impune cerințe organizatorice majore. În raportul său către comisie, Suedia a descris felul în care se străduiește să abordeze problema nevoilor educaționale mari ale deținuților condamnați la pedepse de scurtă durată (în 1985, 63% dintre deținuți erau condamnați la trei luni de detenție sau mai puțin). Numeroase regiuni ale administrației penitenciare (regiuni administrative compuse din penitenciare locale, centre de arest preventiv și centre de probațiune, fiecare avînd un director zonal) au conceput un “dosar de studii” special, pentru fiecare deținut care participă la programele de învățămînt. În dosar sunt incluse: nivelul educațional, planificarea în detaliu a studiilor și a rezultatelor obținute în timpul detenției; chiar dacă cursurile nu au fost urmate complet, se vor înregistra părțile parcurse. Acest dosar este deschis în perioada detenției preventive și va însoți cursantul în penitenciarul în care urmează să-și execute pedeapsa. Dacă deținutul este transferat într-un alt penitenciar, este asigurată continuitatea studiilor. Acest proiect se află în faza de experiment dar, după 18 luni, se pare că este apreciat atît de către cursanți, cît și de profesori și de personalul de penitenciar.

Facilități

13.10. Atunci cînd deținuții nu pot ieși din penitenciar pentru a frecventa cursuri, penitenciarul trebuie să dispună de spații adecvate suficiente. Deși unele spații destinate activităților educative din penitenciar pot fi repartizate în locuri diferite (de ex.: ateliere, sală de sport, sală de teatru, bibliotecă), este important să se dispună cel puțin de un nucleu de săli de clasă, pentru a putea fi creată o ambianță de studiu, diferită de restul așezămîntului. Dar, mai mult decât atît, elemente separate cum sunt: bibliotecile,

atelierelor, activitățile culturale și sportive trebuie să se străduiască să creeze în interiorul penitenciarului o ambianță pozitivă, cât mai apropiată de cea din exterior. Trebuie să se dispună de materiale folosite în mod curent în educația pentru adulți, în special, de fotocopiatoare pentru copierea textelor pentru cursanți și pentru profesori. Bineînțeles, că atunci când echipamentele sunt puse la dispoziția penitenciarelor, administrației educației îi revine sarcina de a veghea ca acestea să fie folosite eficient și efectiv.

Accesul

13.11. Experiența trăită în diferite locuri arată că, în afară de descrierea amenajărilor corespunzătoare pentru învățămînt, trebuie să se specifice și în ce măsură deținutul are, cu adevărat, acces la acestea. Deseori, se întîmplă ca în penitenciare cu echipamente corespunzătoare pentru învățămînt, bibliotecile, sălile de gimnastică etc. să fie foarte puțin folosite, din cauza lipsei de personal sau din alte cauze. De asemenea, principiul accesului se aplică într-un alt mod. Este inadmisibil ca participarea la cursuri sau la activitățile educative din penitenciare să depindă într-o măsură importantă de situația financiară a deținutului. Atunci cînd este necesar să se facă selecții în funcție de resursele limitate, trebuie să se țină cont de considerentele legate de învățămînt, cum ar fi: nevoile candidatului, aptitudinea sa pentru a urma cursul respectiv, autenticitatea eforturilor sale etc. În general, pe cît este posibil, trebuie să se aplice întru totul principiile corectitudinii și al egalității, în ceea ce privește șansele de a avea acces la educație.

Note:

- (1). Recomandarea nr. R (81) 17 a Comitetului de Miniștri ai Statelor membre cu privire la educația pentru adulți (Consiliul European, 1981).
- (2). Education des adultes et développement communautaire (Consiliul European, 1987).
- (3). Regulile europene de penitenciare (Consiliul European, 1987).
- (4). Școala dincolo de gratii (School Behind Bars), Skaalvik/Stenby, (1981).-
- (5). Regulile europene de penitenciare (Consiliul European, 1987).
- (6). Ian Dunbar, A Sense of Direction (Hole Office, 1985).
- (7). Adult Basic Education in Prison Establishments in Northern Ireland: a report by a working party (Northern Ireland Office, 1988).
- (8). Education des adultes et développement communautaire (Consiliul European, 1987).
- (9). Pre-vocational Education: an inside story (Further Education Unit, 1987).
- (10). Keeping the Institute Under Review - (Inner London Education Authority, 1985).
- (11). A.H. Charnley și H.A. Jones, The Concept of Success in Adult Literacy (London, 1979).
- (12). Adult Basic Education in Prison Establishments in Northern Ireland (Northern Ireland Office, 1988).
- (13). Education des adultes et développement communautaire (Consiliul European, 1987).
- (14). Prison Libraries (The Library Association, 1981).
- (15). Jimmy Boyle, A Sense of Freedom (Pan, 1977).
- (16). Bridging the Gap (NACRO, 1981) și Adults Literacy Unit Development Projects, 1978-1980 (ALBSU, London, 19)

**RECOMANDAREA NR. R (92) 16 A COMITETULUI DE MINIȘTRI
CĂTRE STATELE MEMBRE REFERITOARE LA REGULILE EUROPENE
ASUPRA SANCTIUNILOR APLICATE ÎN COMUNITATE**

*(adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992, cu ocazia celei de a 482-a
reuniune a Delegațiilor de Miniștri)*

Comitetul de Miniștri, în virtutea articolului 15 b din Statutul Consiliului Europei;

Considerînd că este în interesul Statelor Membre, în Consiliul Europei, să stabilească principii comune în materie penală, cu scopul de a întări cooperarea internațională în acest domeniu;

Constatănd dezvoltarea considerabilă în Statele Membre a recurgerii la sancțiunile și măsurile penale a căror aplicare are loc în comunitate;

Considerînd că aceste sancțiuni și măsuri constituie mijloace importante de luptă împotriva criminalității și că ele evită efectele negative ale închisorii;

Considerînd interesul pentru crearea, impunerea și executarea acestor sancțiuni și măsuri;

Recomandă guvernelor Statelor Membre să se inspire în legislația și practica lor internă din principiile reținute în textul Regulilor europene asupra sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate, așa cum figurează în Anexa la prezenta Recomandare, cu scopul de a le pune în aplicare în mod progresiv și de a-i da acestui text cea mai largă difuzare posibilă.

PREAMBUL

Prezentele reguli au ca scop:

a) să stabilească un ansamblu de norme care permit legiuitorului național și practicienilor de referință autorizați cu decizia ca organele însărcinate cu executarea să asigure o aplicare justă și eficace a sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate. Această aplicare trebuie să vizeze menținerea unui echilibru necesar și de dorit, pe de o parte, între exigențele apărării societății în dublul său aspect de protecție a ordinii publice și de aplicare a normelor vizînd să repare prejudiciul cauzat victimelor, și, pe de altă parte, indispensabila luare în considerare a nevoilor delincventului în condițiile inserției sociale;

b) să furnizeze Statelor Membre criterii de bază destinate să îmbine crearea și recuperarea cu sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate garanții împotriva riscurilor de stingere a drepturilor fundamentale ale persoanei umane cărora li se aplică ele. De asemenea, este necesar să se vegheze la aceea că aplicarea acestor sancțiuni și măsuri să nu ajungă la vreun abuz, care s-ar traduce de exemplu printr-o folosire în detrimentul anumitor grupuri sociale. De asemenea, avantajele și dezavantajele sociale, ca și riscurile potențiale care rezultă din astfel de sancțiuni și măsuri, trebuie să fie examinate cu grijă, și simplul fapt că trebuie urmărit scopul de substituire a închisorii nu ar putea justifica recurgerea la vreun tip de măsură sau vreo modalitate de executare;

c) să propună personalului însărcinat cu executarea sancțiunilor și măsurilor aplica-

te în comunitate și tuturor celor care în comunitate sunt implicați în aceste reguli de conduită clare pentru a se asigura că această executare corespunde condițiilor și obligațiilor impuse și în consecință să confere o întreagă credibilitate sancțiunilor și măsurilor. Ceea ce înseamnă că executarea trebuie să fie concepută într-o manieră rigidă sau formalizată. Din contră, ea trebuie condusă într-o constantă individualizare, adică de corespondență între faptele comise, răspunsul penal și aptitudinile delincventului. și faptul de a ne putea referi la o reglementare stabilită la nivel internațional ar trebui să favorizeze schimbul de experiență, în special în domeniul metodelor de muncă.

Nu trebuie să insistăm asupra faptului că sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate, ca și cele prevăzute în cadrul acestor reguli, prezintă o reală utilitate, atât pentru delincvent, cât și pentru comunitate, deoarece delincventul continuă să-și exercite opțiunile mai degrabă și să-și asume responsabilitățile sociale. Executarea sancțiunilor penale în sînul comunității oferă o mai bună protecție societății, decît desfășurarea unui proces pe termen lung salvînd de la sine și interesele victimei.

De asemenea, pronunțarea și executarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate, trebuie să fie conduse de aceste considerațiuni, ca și de obiectivul esențial de a-l considera pe delincvent drept o ființă umană responsabilă și respectabilă.

Concepute ca o paralelă la Regulile Penitenciare Europene din 1987, prezentele Reguli nu ar putea să fie considerate ca niște reguli tip. Ele formează mai degrabă un corpus de exigențe susceptibile de a fi în comun admise și observate; și nu putea exista o aplicare mai satisfăcătoare a sancțiunilor sau a măsurilor aplicate în comunitate fără să se respecte aceste exigențe.

Prin experiența sa și viziunea de ansamblu a situației din Statele Membre, Consiliul Europei este în măsură să vegheze ca aceste Reguli să-i orienteze și să-i ajute pe cei care publică dispozițiile legale naționale și pe cei care le aplică în fiecare țară.

Dispozițiile prezentelor Reguli se aplică la sancțiunile sau măsurile astfel definite în glosar, a căror executare se exercită în comunitate, inclusiv măsurile constînd într-o modalitate de executare a unei pedepse cu închisoarea în afara unei instituții penitenciare. Sunt excluse totuși aici măsurile specifice privind minorii.

Partea I. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE

Regula 1

Prezentele reguli trebuie aplicate de o manieră imparțială.

Regula 2

Definițiile termenilor conținuți în glosarul care figurează în Anexă trebuie considerate ca făcînd parte integrantă din prezentele reguli.

Capitolul I - CADRUL LEGAL

Regula 3

Definirea, adoptarea și aplicarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să fie prevăzute de dispozițiile legale.

Regula 4

Condițiile și obligațiile sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate, care sunt fixate de către autoritatea de decizie, trebuie să fie definite de dispozițiile legale clare și explicite, ca și consecințele care pot rezulta din nerespectarea acestor condiții și obligații.

Regula 5

Nici o sancțiune sau măsură aplicată în comunitate nu trebuie să fie de o durată nedeterminată.

Durata sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să fie fixate de autoritatea însărcinată să ia decizia în limitele prevăzute de dispozițiile legale în vigoare.

Regula 6

Natura și durata sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie de asemenea să fie proporțională cu gravitatea infracțiunii pentru care un delincvent a fost condamnat sau o persoană este inculpată, decât să se țină seama de situația personală.

Regula 7

Autoritățile însărcinate cu punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să fie prevăzute în dispoziții legale.

Obligațiile și responsabilitățile autorităților de execuție trebuie de asemenea să fie prevăzute prin dispoziții legale.

Regula 8

Trebuie să fie prevăzută prin dispoziții legale puterea autorităților însărcinate să pună în aplicare, să decidă unele metode de executare, să delege în cazul prerogativelor lor cu privire la executarea unei treimi sau mai mult din pedeapsă, să încheie acorduri cu delincventul, cu alte autorități sau terțe persoane, în vederea acestei executări.

Regula 9

Arestarea și recurgerea la închisoare în timpul executării unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate atunci când delincventul nu respectă condițiile sau obligațiile impuse, trebuie să fie prevăzute de dispozițiile legale.

Regula 10

În legislația privind schimbarea automată cu închisoarea a unei sancțiuni sau măsuri aplicată în comunitate nu trebuie să existe dispoziții în caz de nerespectare a condițiilor sau a obligațiilor impuse de această sancțiune sau măsură.

Regula 11

Controlul ordonat și extern al activității autorității însărcinate cu executarea ar trebui să fie prevăzut prin dispoziții legale. Acest control trebuie să fie efectuat de persoane calificate și experimentate.

CAPITOLUL II - Garanțiile judiciare și procedurile de recurs

Regula 12

Decizia referitoare la impunerea sau la revocarea unei sancțiuni sau a unei măsuri de prezentare aplicată în comunitate trebuie să fie luată de o autoritate judiciară.

Regula 13

Delinquentul trebuie să aibă dreptul să exercite un recurs în fața unei autorități de decizie superioară împotriva deciziei care i-a impus sancțiune sau o măsură aplicată în comunitate, aceasta modificând sau revocând o astfel de sancțiune sau măsură.

Regula 14

Orice decizie referitoare la punerea în aplicare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate trebuie să permită delinquentului să facă apel la autoritatea judiciară din momentul în care acesta dorește să se plîngă că o restricție a libertății sale ori că această decizie este ilegală sau contrară conținutului sancțiunii sau măsurii impuse.

Regula 15

O procedură de recurs trebuie să fie pusă la dispoziția unui delincent care dorește să se plîngă la o decizie referitoare la punerea în aplicare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate, decizie dată de autoritatea însărcinată cu această executare sau să se plîngă de omiterea luării unei astfel de hotărîri.

Regula 16

Procedura privind depunerea recursului va fi simplă. Recursul va trebui examinat rapid și împărțit în cele mai bune perioade.

Regula 17

Autoritatea sau organul însărcinat să trateze recursul va trebui să obțină orice informație necesară pentru a-i permite să ia o decizie. În această privință, va trebui să fie examinată cu grijă oportunitatea de a-1 asculta în persoană pe cel care a făcut plîngerea, în special dacă acesta din urmă o cere.

Regula 18

Decizia motivată a autorităților sau a organului însărcinat cu tratarea recursului trebuie comunicată în scris atît celui care a făcut plîngerea, cît și autorității însărcinată cu executarea.

Regula 19

Nu i se poate refuza delinquentului să fie asistat de o persoană aleasă de el sau, dacă este cazul, de un apărător pus din oficiu, dacă o astfel de asistență este prevăzută în legislație în momentul în care el dorește să-și exercite dreptul de recurs împotriva unei decizii referitoare la impunerea, modificarea sau la revocarea unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate, sau împotriva unei decizii referitoare la executarea unei astfel de sancțiuni sau măsuri.

CAPITOLUL III - Respectarea drepturilor fundamentale

Regula 20

Nu va trebui să existe discriminare în impunerea și executarea sancțiunilor sau măsurilor aplicate în comunitate pentru motive de rasă, de culoare, de origine etnică, de naționalitate, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau orice altă opinie, de situație economică, socială sau altă situație, de condiția fizică sau mentală.

Regula 21

Nici o sancțiune sau măsură aplicată în comunitate care restrânge drepturile civile sau politice ale delincventului nu trebuie să fie creată sau impusă dacă aceasta este contrară normelor acceptate de comunitatea internațională cu privire la drepturile omului și a libertății fundamentale. Aceste drepturi nu ar putea să fie restrânse cu ocazia punerii în aplicare a sancțiunii sau a măsurii aplicate în comunitate într-o măsură mai mare decât atât cât decurge în mod normal din decizia care impune această măsură sau sancțiune.

Regula 22

Natura sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate și maniera în care ele sunt puse în aplicare, trebuie să fie de acord cu toate drepturile umane ale delincventului, garantate pe plan internațional.

Regula 23

Natura, conținutul și metodele de executare a sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate nu trebuie să pună în pericol viața privată sau demnitatea delincvenților sau a familiei lor, nici să conducă la hărțuire.

De asemenea, ele nu trebuie să ducă la atingerea respectului față de sine-însuși, a legăturilor familiale și cu comunitatea și a capacității delincvenților de fi parte integrantă a societății. Vor trebui adoptate garanții pentru a-i proteja de orice insultă și de orice curiozitate sau publicitate inoportune.

Regula 24

Toate instrucțiunile luate de autoritatea de executare și în particular cele legate de exigențele privind controlul trebuie să fie practice, precise și limitate la ceea ce este necesar executării efective a sancțiunii sau a măsurii.

Regula 25

O sancțiune sau o măsură aplicată în comunitate nu trebuie să conțină un tratament sau o tehnică medicală sau psihologică neconformă cu normele etice recunoscute pe plan internațional,

Regula 26

Natura, conținutul și metodele de executare ale unei sancțiuni sau ale unei măsuri aplicate în comunitate nu trebuie să producă daune fizice sau mentale.

Regula 27

Sancțiunile și măsurile aplicate vor trebui să fie executate într-o manieră care nu le agravează caracterul afflictiv.

Regula 28

Dreptul de a beneficia de sistemul existent de protecție socială nu trebuie să fie limitat prin impunerea sau executarea unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate.

Regula 29

Deoarece există dispoziții care le permit organizațiilor sau persoanelor individuale din comunitate să furnizeze prin intermediul remunerației un ajutor autorității de executare sub forma activității corespunzătoare de luare în custodie, autoritatea de executare este cea căreia îi revine responsabilitatea de a veghea ca serviciile propuse să fie conforme cu exigențele prezentelor Reguli. Ea trebuie să determine măsurile care trebuie luate atunci când se consideră că ajutorul astfel furnizat nu corespunde acestor exigențe.

Autoritatea de executare trebuie de asemenea să decidă măsurile care trebuie luate atunci când activitățile de luare în custodie relevă faptul că delincventul nu a îndeplinit o condiție sau o obligație dată în grijă, sau mai mult o instruire dobândită pentru punerea în aplicare a sancțiunii sau a măsurii aplicate în comunitatea care i-a fost impusă.

CAPITOLUL IV - Cooperarea delincventului si consimțământul

Regula 30

Impunerea și executarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să urmărească scopul de a dezvolta la delincvent sensul responsabilităților sale față de societate și în special față de victimă sau de victime.

Regula 31

O sancțiune sau o măsură aplicată în comunitate nu trebuie să fie impusă decât dacă suntem siguri de condițiile sau de obligațiile care-i pot fi atribuite delincventului și de voința sa de a coopera și de a le respecta.

Regula 32

Toate condițiile sau obligațiile pe care trebuie să le observe un delincvent care face obiectul unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate trebuie să fie determinate ținând cont atât de nevoile sale individuale care au legătură cu executarea, posibilitățile și drepturile sale, cât și de responsabilitățile sale sociale.

Regula 33

Independent de documentul care formulează sancțiunea sau măsura aplicată în comunitate, delincventul trebuie, înainte de a începe executarea, să fie informat, dacă este cazul în scris, într-o manieră clară și în limba pe care o înțelege, despre

natura acestei sancțiuni sau măsuri și despre scopul urmărit ca și despre condițiile sau obligațiile care trebuie respectate.

Regula 34

Dat fiind faptul că punerea în aplicare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate trebuie să fie concepută în maniera de a obține cooperarea unui delincent și de a-i face să înțeleagă sancțiunea ca pe o reacție echilibrată și rezonabilă la infracțiunea comisă, el trebuind în aceeași măsură să participe la procesul de luare de decizii în materie de executare.

Regula 35

Unei persoane inculpate ar trebui să-i fi cerut consimțământul pentru impunerea oricărei măsuri aplicate în comunitate înaintea procesului sau în locul unei decizii asupra sancțiunii.

Regula 36

Atunci când este necesar consimțământul delincentului, acesta trebuie dat într-o manieră clară și explicită.

Un astfel de consimțământ nu ar putea avea drept consecință privarea lui de vreunul din drepturile sale fundamentale.

Partea a II-a. RESURSE UMANE ȘI FINANCIARE

CAPITOLUL V - Personal profesional

Regula 37

Pentru recrutarea, selectarea și promovarea personalului profesional însărcinat cu executarea, nimic nu poate face obiectul unei discriminări fondată pe rasă, sex, limbă, religie, opinii politice sau altele ca: originea națională, etnică sau socială, bunurile, nașterea sau cu totul alt motiv. Recrutarea și selectarea ar trebui să țină cont de acțiunile specifice întreprinse în favoarea unor categorii particulare de persoane, ca și de diversitatea delincvențelor care trebuie luați în îngrijire.

Regula 38

Personalul însărcinat cu executarea va trebui să fie în număr suficient pentru a-și asuma efectiv multiplele sarcini care îi revin. Va trebui să aibă calitățile de caracter și calificările profesionale necesare executării funcțiilor sale.

Unele norme și politici vor trebui definite pentru ca numărul și calitatea personalului să corespundă cantității de muncă și calificărilor și experienței profesionale specifice dobândite.

Regula 39

Personalul însărcinat cu executarea va trebui să primească o pregătire adecvată și să dispună de o informare care să-i permită să aibă o percepție realistă a câmpului

său special de activitate, a activităților sale concrete și a exigențelor deontologice ale muncii sale. Calificarea sa profesională va trebui să fie cu regularitate îmbunătățită și dezvoltată prin cursuri de perfecționare, analize și evaluări ale muncii sale.

Regula 40

Personalul profesional trebuie să fie numit în funcție de condițiile juridice, financiare și de lucru care garantează continuitatea acțiunii sale, permit dezvoltarea simțului responsabilităților sale și îi asigură un statut de funcționare egal cu cel al altui personal profesional care exercită funcții comparabile.

Regula 41

Personalul profesional va trebui să fie răspunzător față de autoritatea de executare prevăzută de lege.

Această autoritate trebuie să definească obligațiile, drepturile și responsabilitățile personalului său, și să ia toate dispozițiile pentru a-i controla activitatea și evalua eficacitatea.

CAPITOLUL VI - Resurse financiare

Regula 42

Autoritățile de executare vor trebui să dispună de resurse financiare adecvate luate din fondurile publice. Terțe persoane pot aduce o contribuție financiară sau orice altă contribuție, dar autoritatea de executare nu va trebui să depindă niciodată financiar de acestea.

Regula 43

În cazul în care autoritățile de executare dispun de contribuția financiară a terțelor persoane, unele reguli vor trebui să definească procedurile care trebuie urmate, persoanele investite cu responsabilități specifice în acest domeniu și modalitățile de control al utilizării fondurilor.

CAPITOLUL VII - Implicarea și participarea comunității

Regula 44

Informațiile corespunzătoare asupra naturii și conținutului sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate, cât și asupra modalităților de execuție, trebuie să fie difuzate astfel încât publicul, în special persoanele private, organismele, serviciile publice și private interesate de executarea acestor sancțiuni sau măsuri, să le poată înțelege temeiul și să le considere ca răspunsuri adecvate și credibile pentru comportamentele delincvente.

Regula 45

Intervenția autorităților însărcinate cu executarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să fie înlocuită de toate resursele utile din comunitate cu scopul de a le procura acestor autorități unele mijloace adaptate pentru a răspunde nevoilor delincvenților și pentru a le menține drepturile.

În acest ultim scop, va trebui de asemenea, să recurgem cel mai curînd posibil la participarea organizațiilor și persoanelor individuale din comunitate.

Regula 46

Participarea comunitară trebuie utilizată cu scopul de a permite delincvenților să dezvolte legături reale cu comunitatea, de a-i face conștienți de interesul pe care comunitatea li-l arată și de a lărgi posibilitățile de contacte și de sprijin.

Regula 47

Participarea comunitară trebuie să se manifeste sub forma unui acord încheiat cu autoritatea de executare, precizînd îndeosebi natura și modalitățile sarcinilor ce trebuie îndeplinite.

Regula 48

Rolul de luare în grijă nu poate fi exercitat de organizațiile comunitare și de persoanele individuale din comunitate, decît dacă este prevăzut de dispozițiile legale definite de autoritățile responsabile cu impunerea sau executarea sancțiunilor sau măsurilor aplicate în comunitate,

Regula 49

Recurgerea la persoane individuale din comunitate nu trebuie să fie considerată ca un substituit al muncii pe care ar trebui s-o efectueze personalul profesional.

Regula 50

Autoritățile de execuție trebuie să definească normele și procedurile de selectare a persoanelor individuale din comunitate și informațiile privind sarcinile, responsabilitățile lor, limitele competenței lor, persoanele cărora trebuie să le dea socoteală și orice alte elemente utile.

Regula 51

Persoanele individuale din comunitate trebuie să fie ghidate, în măsura posibilului, de personalul profesional și puse să-și asume sarcinile care corespund capacității și posibilităților lor. Va trebui asigurată o pregătire adaptată în caz de nevoie.

Regula 52

Organizațiile comunitare și persoanele individuale din comunitate țin cont de exigențele secretului profesional.

Regula 53

În exercitarea funcțiilor lor, persoanele individuale din comunitate trebuie să fie acoperite de o asigurare împotriva accidentelor și pagubelor provocate de terțe persoane, ca și în materie de responsabilitate civică. Cheltuielile muncii lor trebuie să fie remunerate.

Regula 54

Organizațiile comunitare și persoanele individuale din comunitate trebuie să fie

ascultate în privința problemelor de ordin general, ca și asupra problemelor care se bazează pe cazuri individuale și să dispună în același timp de toate informațiile.

Partea a III-a. GESTIUNEA SANCTIUNILOR ȘI A MĂSURILOR

CAPITOLUL VIII - CONDIȚII DE PUNERE ÎN APLICARE

Regula 55

Executarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate va trebui concepută astfel încât ele să aibă cea mai mare semnificație posibilă pentru delincvent și ca ele să contribuie la dezvoltarea personală și socială necesară delincventului cu scopul de a permite inserția sa socială. Metodele de îngrijire și control vor trebui să urmărească aceste obiective.

Regula 56

Orice aviz comunicat tribunalului sau ministerului public privind pregătirea, impunerea sau punerea în aplicare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate nu poate fi furnizat decât de către personalul profesional sau de către o organizație prevăzută de lege, sau prin intermediul personalului profesional.

Regula 57

Autoritatea de execuție trebuie să se asigure că informația privind drepturile celor care fac obiectul sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate este pusă la dispoziția lor, ca și un ajutor pentru exercitarea acestor drepturi. Personalul profesional, organizațiile comunitare și participanții individuali trebuie să fie informați despre aceste dispoziții.

Regula 58

Delincventul trebuie să aibă dreptul să facă observații verbale sau scrise înaintea oricărei decizii privind executarea unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate.

Autoritatea de executare trebuie să-i garanteze delincventului în caz de conflict sau de criză, posibilitatea de a intra în contact într-un răstimp minim cu un membru al personalului profesional care exercită o funcție de răspundere.

Regula 59

Autoritatea de execuție trebuie să strângă și să examineze cu grijă plîngerile formulate de delincvent, privind executarea sancțiunii sau a măsurii al cărei obiect este. Ea trebuie de asemenea, să examineze cu foarte mare atenție cererea delincventului care tinde să schimbe persoana care exercită luarea în grijă sau orice altă persoană care exercită o responsabilitate în privința ei.

Regula 60

Autoritatea de execuție întocmește un dosar individual pentru fiecare delincvent. Acest dosar trebuie ținut la zi, îndeosebi cu scopul de a permite întocmirea oricărui

raport util în vederea observării de către delincvent a condițiilor sau obligațiilor pe care le incumbă cu titlu de sancțiune sau de măsură.

Regula 61

Informațiile conținute în dosarul individual nu vor trebui să cuprindă decît aspectele care interesează sancțiunea sau măsura pronunțată și punerea ei în aplicare. Ele vor trebui să fie cît se poate de obiective și viabile.

Regula 62

Delincventul sau persoana care acționează în numele său trebuie să aibă acces la dosarul individual cu condiția să nu existe o atingere a vieții private a aproapelui. Delincventul va trebui să aibă dreptul de a contesta conținutul dosarului obiectul contestației va trebui pus la dosar.

Regula 63

Persoana care are în grijă un delincvent ar trebui în mod normal să-1 informeze despre conținutul dosarului și al rapoartelor pe care le-a redactat acesta și să-i explice sensul lor.

Regula 64

Informațiile care figurează în dosarul individual nu vor fi divulgate decît persoanelor care au dreptul să ajungă la ele. Informațiile astfel comunicate se vor limita la ceea ce este necesar autorității care le cere pentru a se achita de sarcina sa.

Regula 65

Odată ce executarea sancțiunii sau a măsurii a luat sfârșit, dosarele pe care le posedă autoritatea de execuție trebuie să fie distruse sau arhivate conform unei reglementări care să prevadă garanții în ceea ce privește divulgarea conținutului unor terțe persoane. Nu se va putea întîmpla astfel înainte ca efectele juridice ale sancțiunii să fie epuizate, nici după depășirea perioadei de timp definită de legislația în vigoare.

Regula 66

Natura și volumul informațiilor despre delincvenți furnizate organismelor care le asigură plasarea lor profesională sau care la furnizează un ajutor pe planurile personal și social, vor fi definite în cadrul acțiunii duse cu delincventul și limitarea la acest obiect. De aici vor fi îndeosebi excluse, în afară de acordul formal și informat al delincventului, orice informație asupra delincventului și asupra antecedentelor sale, ca și orice informație susceptibilă de a-i fi socialmente nefavorabilă sau de a constitui o ingerință în viața sa privată.

Regula 67

Sarcinile încredințate delincvenților care efectuează o muncă pentru comunitate nu trebuie să fie lipsite de interes, ci să fie socialmente utile și semnificative, și trebuie să le permită dezvoltarea pe cît posibil a aptitudinilor lor; aceste lucrări nu trebuie să fie executate într-un scop lucrativ.

Regula 68

Condițiile de lucru și de muncă ale delincvenților care efectuează lucrări pentru comunitate vor trebui să fie conforme cu legislația muncii în materie de sănătate și securitate. Delincvenții vor trebui asigurați împotriva accidentelor și pagubelor care rezultă din executarea sancțiunilor, ca și în materie de responsabilitate civică.

Regula 69

Cheltuielile de executare nu trebuie, în principiu, suportată de către infractor.

CAPITOLUL IX - METODE DE LUCRU

Regula 70

Executarea de sancțiuni și măsuri aplicate în comunitate trebuie să se bazeze pe gestionarea de programe individualizate și pe dezvoltarea de relații corespunzătoare de muncă între delicvent, persoana care-l are în grijă, precum și celelalte organizații comunitare sau persoane individuale din comunitate.

Regula 71

Metodele de lucru puse în aplicare pentru a executa sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate vor fi adaptate fiecărui caz în particular. Autoritățile și personalul de executare vor dispune în acest scop de o latitudine suficientă pentru ca să se îndeplinească astfel, fără a se produce grave inegalități de tratament.

Regula 72

Atunci când este identificată o nevoie individuală necesară executării sancțiunii sau măsurii trebuie furnizat un ajutor personal, social sau material la nivelul calității recunoscute.

Regula 73

Instrucțiunile pe care le poate lua autoritatea însărcinată cu executarea deciziei care impune sancțiunea sau măsura, trebuie să fie practice și precise. Ele nu trebuie să-i impună delincventului exigențe mai mari decât cele care rezultă din această decizie.

Regula 74

Activitățile de control vor fi exercitate doar în limitele în care ele sunt necesare pentru o strictă executare a sancțiunii sau a măsurii aplicate în comunitate și bazate pe principiul intervenției minime. Ele vor fi proporționate în funcție de această sancțiune sau măsură și limitate la scopurile care îi sunt atribuite.

Regula 75

Autoritățile de execuție trebuie să recurgă la metode de lucru făcând apel la tehnicile profesionale recunoscute. Aceste metode trebuie să fie actualizate ținând cont de dezvoltarea cercetării, a muncii sociale precum și a tuturor celorlalte domenii de activitate similară.

CAPITOLUL X - DESFĂȘURAREA SANȚIUNILOR SAU MĂSURILOR ȘI CONSECINȚELE NEEEXECUTĂRII

Regula 76

La începutul punerii în aplicare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate, delincventul trebuie să-și poată explica conținutul măsurii și ceea ce se așteaptă de la el. El trebuie să fie informat, de asemenea, despre consecințele nerespectării condițiilor și obligațiilor enunțate în decizie și a regulilor în aplicarea cărora va putea fi trimis în fața autorității de decizie, ținându-se cont de neexecutarea sau executarea neadecvată a sancțiunii sau a măsurii.

Regula 77

Autoritatea de execuție trebuie să definească clar procedurile pe care personalul său trebuie să le aplice față de deținut cât și în fața autorității de decizie, în caz de nerespectare sau de executare neadecvată de către deținut a condițiilor sau a obligațiilor care îi sunt impuse.

Regula 78

Lipsurile minore în instrucțiunile date de autoritatea de execuție sau în condițiile sau obligațiile care nu antrenează recurgerea la procedura de revocare a sancțiunii sau a măsurii, trebuie să fie reglate rapid în cadrul puterii discreționare sau, dacă este necesar, printr-o procedură administrativă.

Regula 79

Orice discuție în cadrul unei proceduri administrative privind lipsurile minore trebuie să-i lase delincventului posibilitatea de a face comentarii. Conținutul acestei discuții sau a oricărei alte măsuri de investigație trebuie să figureze în dosarul individual și să fie comunicat neîntârziat și limpede delincventului.

Regula 80

Orice nerespectare semnificativă cu privire la condițiile sau obligațiile fixate printr-o sancțiune sau măsură aplicată în comunitate trebuie neîntârziat să fie semnalată în scris autorității de decizie de către autoritatea de execuție.

Regula 81

Orice raport scris asupra abaterii de la condițiile sau obligațiile sancțiunii sau a măsurii va trebui să conțină informații obiective și detaliate asupra manierei în care a avut loc abaterea și circumstanțele în care s-a produs ea.

Regula 82

Nu poate fi statuat de autoritatea de decizie asupra modificării sau revocării parțiale sau totale a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate decât după o examinare detaliată a faptelor raportate de autoritatea de execuție.

Regula 83

Înainte de a statua asupra modificării sau revocării parțiale sau totale a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate, autoritatea de decizie va trebui să se asigure că delincventul va avea ocazia să examineze documentele pe care se bazează cererea de modificare sau revocare și să facă cunoscute observațiile asupra violenței pretinse de orice condiție sau obligație impusă.

Regula 84

Nerespectarea condițiilor sau obligațiilor fixate de sancțiune sau măsură aplicată în comunitate care se poate traduce conform legislației în vigoare prin modificarea sau revocarea parțială sau totală a sancțiunii sau a măsurii, nu trebuie să constituie în sine o infracțiune.

Regula 85

Atunci când este examinată revocarea unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate, va trebui să se țină cont de maniera și măsura în care condițiile și obligațiile fixate de această sancțiune sau măsură au fost respectate de delincvent.

Regula 86

Decizia de revocare a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate nu trebuie să ajungă în mod necesar să impună o pedeapsă cu închisoarea.

Regula 87

Orice condiție sau obligație fixată de o sancțiune sau măsură aplicată în comunitate ar trebui să poată fi modificată de autoritatea de decizie în cadrul legislației în vigoare, în funcție de progresele făcute de delincvent.

Regula 88

Autoritatea de decizie ar trebui să poată pune capăt, înainte de termen, unei sancțiuni sau măsuri aplicată în comunitate, atunci când s-a stabilit că delincventul a respectat condițiile și obligațiile fixate, și din momentul în care nu se mai dovedește necesară menținerea lor pentru a se atinge scopul acestei sancțiuni sau măsuri.

CAPITOLUL XI - CERCETAREA ȘI EVALUAREA FUNCȚIONĂRII SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR APLICATE ÎN COMUNITATE

Regula 89

Cercetarea asupra sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate trebuie să fie încurajată. Aceste sancțiuni și măsuri ar trebui să fie evaluate cu regularitate.

Regula 90

Evaluarea sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate ar trebui să cuprindă, chiar dacă fără să se limiteze la aceasta, un bilanț obiectiv al măsurii în care utilitatea lor:

- răspunde așteptărilor autorităților care definesc dispozițiile legale, autorităților

judiciare, autorităților de decizie, autorităților de executare și cele ale comunității, ținându-se cont de finalitățile afectate acestor sancțiuni și măsuri;

- contribuie la scăderea procentelor de încarcerare;
- permite să răspundă nevoilor delincvenților în raport cu infracțiunea;
- este pozitivă în termeni de rentabilitate;
- contribuie la scăderea delincvenței.

Anexă - glosar

1. Sancțiuni și măsuri aplicate în comunitate

Noțiunea de *sancțiuni și măsuri aplicate în comunitate* se referă la sancțiuni și măsuri care mențin delincventul în comunitate și implică o anumită restricție a libertății sale prin impunerea de condiții și/sau obligații și care sunt puse în practică de organismele prevăzute de dispozițiile legale.

Această noțiune desemnează sancțiunile decise de către un tribunal sau de către un judecător, și măsurile luate înaintea deciziei care impune sancționarea sau în locul unei astfel de decizii, ca și cele care constau într-o modalitate de executare a unei pedepse cu închisoare în afara unui așezământ penitenciar.

Chiar dacă sancțiunile pecuniare nu sunt vizate de această definiție, orice altă activitate de luare în grijă sau de control întreprinsă pentru a asigura executarea lor intră în cadrul Regulilor.

2. Dispozițiile legale

Prin *dispozițiile legale*, trebuie să înțelegem atât legea votată în parlament, cât și decretul (sau ordonanțele) luate și publicate de guvern pentru aplicarea legii.

3. Autoritatea judiciară

În cadrul prezentelor reguli, termenul de *autoritate judiciară* desemnează un tribunal, un judecător sau un procuror.

4. Autoritatea de decizie

Termenul de *autoritate de decizie* desemnează orice autoritate judiciară abilitată prin dispozițiile legale în vigoare să impună sau să revoce o sancțiune sau o măsură aplicată în comunitate, sau să modifice condițiile și obligațiile, ca și orice organism abilitat în acest mod.

Noțiunea de autoritate de decizie este mai amplă decât cea de autoritate judiciară.

5. Autoritate de execuție

Prin *autoritate de execuție* se înțelege orice organism abilitat și responsabil în primul rând de executarea, de punerea în practică a unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate. În numeroase țări, este vorba de serviciul de probațiune care îndeplinește acest rol.

6. Execuție sau executare și aplicare

Prin *execuție* înțelegem aspectele practice ale muncii autorității de execuție pentru a se asigura că o sancțiune sau măsură aplicată în comunitate este bine efectuată.

Prin *aplicare* se înțelege în același timp impunerea și executarea unei sancțiuni sau măsuri aplicate în comunitate.

Al doilea termen are un sens mai global decât primul.

7. Condiții și obligații

Prin *condiții și obligații* se înțeleg toate exigențele care sunt parte integrantă a sancțiunii sau măsurii impuse de autoritatea de decizie.

8. Recurs

Termenul de *recurs* desemnează atât apelul în fața unei autorități judiciare, cât și depunerea unei plîngerii în fața unei autorități administrative.

9. Luarea în grijă

Termenul de *luare în grijă* privește atât activitățile de exercitare de către o autoritate de execuție sau de către o delegație a acesteia în scopul de a-1 menține pe delincvent în comunitate, cât și activitățile care vizează să asigure că delincventul îndeplinește toate obligațiile sau condițiile impuse.

10. Control

Termenul de *control* desemnează activitățile care constau numai în verificarea faptului că toate condițiile și obligațiile impuse sunt îndeplinite, ca și activitățile care constau în asigurarea respectării lor prin recurs sau prin amenințare de recurs la procedurile aplicabile în caz de nerespectare.

Noțiunea de control este mai restrînsă decât cea de luare în grijă.

11. Delincvent

Doar din preocuparea pentru conciziune, termenul de *delincvent* trebuie să fie înțeles ca aplicîndu-se atât unei persoane inculpate, cât și unei persoane condamnate.

12. Participare comunitară

Termenul de *participare comunitară* îmbracă toate formele de ajutor, remunerat sau nu, exercitat în timp, parțial sau intermitent și propusă autorității de execuție de către organizațiile publice sau private și de persoane individuale din comunitate.

13. Gen

Din preocuparea pentru conciziune, doar genul masculin este utilizat în Reguli. Genul feminin trebuie să fie subînțeles cu ocazia folosirii genului masculin.

14. Timpurile verbelor

Dispozițiile din Reguli care privesc exigențele esențiale sunt formulate prin folosirea verbelor *va trebui/vor trebui* și *trebuie/trebuie* (pentru plural). În mod contrar, interdicțiile esențiale sunt exprimate prin utilizarea formei negative a acestor verbe.

Dispozițiile care se referă la ceea ce este de dorit, dar nu absolut esențial, sunt exprimate prin întrebuițarea modului condițional *ar trebui/ar trebui* (pentru plural). Ceea ce am dori doar să interzicem este exprimat prin forma negativă a acestui timp.

RECOMANDAREA NR. R (95) 12
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE
CU PRIVIRE LA MANAGEMENTUL JUSTIȚIEI PENALE*

*(Adoptat de către Comitetul de Miniștri la 11 septembrie 1995 la cea de-a 543-a
întrunire a prim-miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, conform prevederilor art. 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Luînd în considerație că justiția penală echitabilă și eficientă prezintă o premisă pentru orice societate democratică bazată pe regula de drept;

Ținînd cont că în ultimii ani sistemele de justiție penală din întreaga Europă s-au confruntat cu o sporire a numărului și deseori a caracterului complex al cazurilor, tergiversări neîndreptățite, restricții bugetare și așteptări sporite de la populație și personal;

Făcînd reamintire că strategiile de infracțiune, cum ar fi: descriminalizarea, depenalizarea sau diversiunea, medierea și simplificarea procedurii penale poate contribui la rezolvarea acestor dificultăți;

Luînd în considerație, că anumite principii manageriale, strategii și tehnici, stipulate în raportul cu privire la managementul justiției penale elaborat de Comisia Europeană pe Probleme de Infracțiune, poate contribui în mod semnificativ la asigurarea eficientă și efectivă a justiției penale;

Accentuînd că orice acțiune întreprinsă în vederea sporirii eficienței și eficacității justiției penale trebuie să ia în considerație cerințele stipulate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special drepturile acuzatului, protecția juridică a părților și interdependența judiciară;

Reamintind Recomandarea nr. R (87) 18 cu privire la simplificarea justiției penale și Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficiența și rolul judecătorilor,

Recomandă guvernelor statelor membre:

1. să se conducă, la revizuirea legislației lor și practicii, de principiile, strategiile și tehnicile de management incluse în anexa la recomandarea în cauză.

2. să aducă recomandarea și raportul cu privire la managementul justiției penale elaborat de Comisia Europeană pe Probleme de Infracțiune la atenția autorităților competente și să-i invite de a lua în considerație textele în cauză la analizarea funcționării organizării justiției penale și la modificările în cauză.

Anexă la Recomandarea nr. R (95) 12

I. Stabilirea obiectivelor

1. Principiile, strategiile și tehnicile de management pot contribui în mod semnificativ la funcționarea eficientă și efectivă a justiției penale. În acest scop, agențiile responsabile trebuie să stabilească obiective pentru managementul sarcinii de muncă,

* Traducere neoficială Mariana Izvoreanu, Institutul de Reforme Penale

finanțare, infrastructură, resurse umane și căi de comunicații.

2. Realizarea unei justiții penale mai eficiente și efective va fi facilitată într-o mare măsură dacă obiectivele diferitor agenții vor fi coordonate într-un cadru mai vast de control al infracțiunilor și strategiilor de justiție penală.

II. Managementul sarcinii de muncă

3. Procedurile regulate și continue de monitorizare trebuie efectuate în locul destinat pentru evaluarea funcționării agențiilor de justiție penală, evaluarea eficienței și eficacității lor și promovarea unor modificări utile. Progresul în această direcție trebuie atins fie prin dezvoltarea funcției de consultare internă, fie prin recurgerea la consultanți externi.

4. Managementul justiției penale nu întotdeauna și pretutindeni poate fi aplicat conform aceluși regulamente, datorită evoluției circumstanțelor. Din acest motiv, sarcina de muncă și planificarea resurselor trebuie să ia în considerație indicii demografici, sociali, economici și alte condiții și schimbări.

5. Criteriile pentru managementul sarcinii de muncă eficiente și pentru soluționarea adecvată a diferitor categorii de cauze trebuie bine definite. Acestea trebuie dezvoltate în colaborare cu organele legale și cele responsabile în acest domeniu. Trebuie acordat sprijin corespunzător agențiilor în conformitate cu aceste standarde.

6. În această privință, trebuie dezvoltată selectarea tehnicilor pentru a da posibilitate judecătorilor și procurorilor, chiar de la prima etapă a procedurii, să soluționeze cauzele într-o manieră diferită.

7. Pentru a utiliza mai eficient resursele umane, judecătorii și procurorii trebuie să fie eliberați de sarcinile care pot fi efectuate de alți agenți, inclusiv personalul administrativ, a căror muncă va fi astfel mai încărcată.

III. Managementul infrastructurii

8. Inventarierea sistematică a activelor existente, evaluarea necesităților și planificarea pe termen lung trebuie să stea la baza deciziilor cu privire la investirea în noi clădiri, poziția lor geografică, reînnoirea clădirilor vechi, și menținerea construcției. De asemenea, trebuie de luat în considerație necesitățile și așteptările diferitor beneficiari profesionali și neprofesionali ai justiției penale.

9. Trebuie de pus accentul pe mobilizarea oricărei resurse fizice ascunse sau neutilizate și pe obținerea eventualelor economii de scară. Aceasta, spre exemplu, poate implica reprogramarea unor audieri pentru perioadele în care există timp liber, cu concentrarea mai multor agenții într-o direcție, sau reorganizarea proiectului construcțiilor existente.

IV. Managementul resurselor umane

10. Introducerea principiilor, strategiilor și tehnicilor manageriale, trebuie să țină cont de cultura și condițiile deosebite care aparțin mediului legal, și trebuie întreprinse pentru convingere mai degrabă decât pentru impunere.

11. Înregistrările profesionale sistematice (calificări, training, etc.) trebuie efectuate pentru a facilita un bun management al resurselor umane și între sarcinile care

trebuie întreprinse și indivizi. Aceste înregistrări, păstrate de agențiile competente, trebuie să fie accesibile pentru personalul la care se referă.

12. Programele de training inițiale și de calificare la locul de muncă pentru judecători și procurori trebuie să țină cont de principiile și practicile managementului modern în contextul legal.

13. Planificarea dezvoltării carierei trebuie urmată activ, *inter alia*, prin specializare suplimentară, gradul și funcția de disociere dacă e cazul, și prin crearea altor posibilități pentru personal de a dezvolta noi aptitudini și expertiză. Condițiile de muncă trebuie supuse unei examinări speciale, în special când sunt îndeosebi dificile.

V. Managementul informației și căilor de comunicație

14. Trebuie introduse sisteme mai sigure și mai eficiente pentru colectarea, păstrare, utilizare și răspîndire a informației. Ele trebuie să protejeze în modul necesar informația personală.

15. Tehnologia informațională trebuie adaptată la activitatea și cerințele agențiilor justiției penale implicate și la utilizatorii informației. Ultimii trebuie să fie consultați referitor la cerințele față de ei în această problemă.

16. La managementul justiției penale, accentul trebuie pus pe căile de informare internă în cadrul fiecărei agenții ale justiției penale.

17. Agențiile de justiție penală trebuie să-și ia angajamentul de a răspîndi informația. Diferitele nivele ale administrării justiției penale (central, regional și local), autoritățile legale și alte agenții implicate în controlul infracțiunilor trebuie să accelereze procesul de răspîndire a informației și să primească mai operativ rezultatele cauzelor cu care se preocupă.

18. Un accent mai puternic trebuie pus pe dezvoltarea unor relații publice mai bune, în special de a face față anumitor necesități și probleme ale beneficiarilor justiției penale, mass-media, sectorul voluntar (e.g. asociații ale victimelor), cetățeni și instituțiile democratice (parlament, autoritățile locale).

RECOMANDAREA NR. R (97) 12
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA PERSONALUL RESPONSABIL PENTRU IMPLEMENTAREA
SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR*

*(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 10 septembrie 1997, la cea de-a 600-a
intrunire a prim-miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Cu referire la interesele Consiliului Europei de a stabili principii comune în politica penală pentru controlul infracțiunilor și căile de tratare a bănușilor și condamnașilor care au efect numai în cazul respectării drepturilor omului;

Recunoscând importanșă Rezolușiei (66) 26 cu privire la statutul, recrutarea și instruirea colaboratorilor institușilor penitenciare, și Rezolușia (68) 24 cu privire la statutul, selectarea și instruirea gradelor de personal la conducere din institușile penale deopotrivă cu necesitatea de informare de a ține cont de modificările în practica penală, administrativă și profesională efectuate după adoptarea lor, și care au fost definite *inter alia* în Recomandarea nr. R (87) 3 cu privire la Regulamentul Penitenciar European;

Recunoscând necesitatea de a stabili și principii pentru recrutarea, selectarea, instruirea și statutul personalului responsabil de implementarea sanșunilor și măsurilor comunitare care sunt definite în Recomandarea nr. R (92) 16 cu privire la Regulamentul European privind Sanșunile și Măsurile Comunitare;

Luând în considerație că implementarea satisfăcătoare a sanșunilor și măsurilor de arest preventiv necesită utilizarea unui personal de înaltă competenșă, calificare și responsabilitate în ceea ce privește realizarea prevederilor sanșunilor și măsurilor;

Recunoscând că realizarea anumitor prevederi ale sanșunilor comunitare și de arest preventiv tot mai mult necesită o colaborare strânsă între personalul responsabil de implementarea lor în cadrul acestor două sectoare, și, prin urmare posibilitășile mobilitășii personalului merită a fi luate în considerație;

Șinând cont de faptul că este de dorit ca personalul să fie recrutat și selectat cu calificări și calitășe de personalitate și caracter care corespund diferitor sarcini;

Afirmând că le trebuie acordate posibilitășe considerabile de a-și dezvoltă continuu cunoștinșele și capacitășile pentru a-și îndeplini sarcinile și de a confrunta noi probleme cu competenșă și cu o imaginație inovativă, dar realistă;

Având în vedere că colaborarea între personalul responsabil de implementarea sanșunilor și măsurilor va fi facilitată, dacă ei își exercită activitatea sa în baza cunoștinșelor împărtășite cu privire la scopul și metodele de lucru;

Luând în considerație, totuși, că recrutarea, selectarea și dezvoltarea profesională a personalului de implementare a sanșunilor și măsurilor comunitare și de arest preventiv trebuie efectuate în conformitate cu principiile care se referă la o abordare

* Traducere neoficială Mariana Izvoareanu, Institutul de Reforme Penale.

uniformizată a activității lor.

Luând în considerație importanța faptului că personalul trebuie să dispună de un statut corespunzător funcțiilor sale de bază pe care le exercită din partea societății, și trebuie să aibă condiții de lucru care corespund calificărilor lor și care țin cont de natura dăunătoare a activității lor;

Afirmând importanța de a explica baza etică a activității efectuate de personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare și de arest;
Recomandă guvernelor statelor membre:

– să se conducă de principiile cu privire la recrutarea, selectarea, instruirea, condițiile de muncă și mobilitate a personalului responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor definite în Anexa I la prezenta Recomandare;

– să întreprindă măsuri adecvate de furnizare a reperelor etice naționale pentru personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor fie prin întocmirea acestor repere în corespundere cu Reperele Europene definite în Anexa II la prezenta Recomandare, fie prin adaptarea, dacă e necesar, a reperelor etice naționale existente în conformitate cu Reperele Europene;

– să încurajeze ce mai largă posibilă răspândire a Recomandării și a Memorandului Explicativ.

Anexa I la Recomandarea nr. R (97) 12

PRINCIPII DE RECRUTARE, SELECTARE, INSTRUIRE, CONDIȚII DE MUNCĂ ȘI MOBILITATE A PERSONALULUI RESPONSABIL DE IMPLEMENTAREA SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR

I. Principii Generale

1. Trebuie definită o politică explicativă a personalului responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor într-un document formal sau documente acoperind toate aspectele de recrutare și selectare, instruire, statut, responsabilitățile de supraveghere, condițiile de lucru și mobilitate. Această politică trebuie să accentueze natura etică a responsabilităților colective și individuale și în special aderarea națională la instrumentele drepturilor omului. Trebuie formulată în consultație cu personalul și/sau reprezentanții profesionali. Trebuie rezervate resurse financiare adecvate în bugetul serviciilor pentru realizarea acestei politici.

2. În măsura în care politica personalului este influențată de modificările de implementarea a sancțiunilor și măsurilor, și în general, de dezvoltările administrative, profesionale și sociale, principiile politicii trebuie revizuite, și dacă e cazul, modificată.

3. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să fie în număr suficient pentru a realiza în mod efectiv diferitele sarcini care le revin. Ei trebuie să posede calități ca personalitate și caracter, precum și calificări profesionale necesare pentru exercitarea funcției lor.

II. Recrutarea și selectarea

4. Principiile referitoare la recrutare și selectare trebuie să fie revizuite în vederea aplicării lor pe larg nu numai pentru recrutare și selectare pentru intrarea inițială la nivel de bază, dar și pentru recrutarea și selectarea pentru alte posturi în cadrul sau între serviciile penitenciare și de probațiune.

5. Pentru a contribui la luarea deciziilor cu privire la acceptare sau respingere, trebuie utilizate descrierile funcțiilor în procedura de recrutare. Descrierea funcțiilor trebuie să conțină clar și concret scopurile, sarcinile și responsabilitățile care urmează a fi întreprinse în activitate. Condițiile de angajare, inclusiv unele posibilități de promovare, la fel trebuie să fie clar definite.

6. Pentru a atrage candidații potriviți, necesitățile de recrutare și calificările necesare trebuie să fie publicate în presă.

7. Pe lângă nivelul necesar de studii, caracter și experiență de calificare, candidații trebuie să posede și o personalitate flexibilă și stabilă, să fie motivați evident pentru funcția solicitată, să posede calitățile necesare de formare a relațiilor între oameni și să fie doritori de a învăța.

8. Procedurile de recrutare și selectare trebuie să fie explicite, clare, în mod scrupulos rezonabile și non-discriminatorii. Organul responsabil de decizie a acceptării sau respingerii trebuie să consistă din persoane cu un nivel de experiență respectiv, care trebuie să lucreze cu imparțialitate.

9. Oricare ar fi instrumentele utilizate de evaluare a caracteristicilor personalității, trebuie de asigurat ca instrumentele de evaluare să fie drepte și validate.

10. Recrutarea și selectarea personalului trebuie efectuat ținând cont de dorința de a asigura o reprezentare adecvată a reprezentanților personalului masculin și feminin și minoritățile etnice pentru a face față necesităților bănuiților sau infractorilor.

11. Recrutarea și selectarea pentru funcții mai înalte trebuie să se bazeze pe experiența profesională practică deopotrivă cu potențialul de conducere. În interesul dezvoltării serviciului sau serviciilor efective, recrutarea și selectarea pentru funcții mai înalte trebuie să se bazeze pe necesitatea de a acorda oportunități de carieră, precum și să dezvolte noi abordări și anumite aptitudini. În cazul recrutării externe, este important în primul rând ca experiența și capacitățile oricărei persoane recrutate și selectate să fie corespunzătoare.

12. Dacă personalul este angajat pe bază de contract sau reprezintă o parte a serviciului guvernamental responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor, recrutarea și selectarea lui trebuie să asigure ca calitățile personale și calificările formale să corespundă în întregime sarcinilor și responsabilităților.

13. Pentru a evita irosirea forțelor de muncă prin nemulțumire care duce la demisionarea timpurie, și a stabili o bază dură pentru instruirea ulterioară, trebuie organizate pregătirile pentru a orienta recruții la intrare și să le acorde o percepere realistă a activității lor.

III. Instruirea

14. Toate instruirile personalului trebuie să țină cont de sarcinile întreprinse de serviciul/le de implementare a sancțiunilor și măsurilor atât timp cât se referă

la scop, conținut și metode. Serviciile responsabile de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să asigure că personalul primește instruirea necesară, inclusiv cunoștințe despre instrumentele internaționale relevante.

15. Dacă nu a fost organizată instruirea profesională înainte de recrutare, serviciul/le responsabil/e de implementare a sancțiunilor și măsurilor trebuie să organizeze astfel de instruirii sau să asigure organizarea lor.

16. Scopul instruirii inițiale constă în adaptarea noului recrut la sarcinile care urmează a fi îndeplinite prin împărțirea capacităților profesionale și ideea mediului de activitate, în special cunoștințe despre problemele legate de criminalitate și contextul lor social.

Instruirea de asemenea trebuie să împărtășească cunoștințe ale valorilor esențiale ale profesiei și să dea posibilitate noului recrut să-și găsească locul său în serviciul/le de implementare a măsurilor și sancțiunilor.

17. Programele de instruire inițială trebuie să combine aspecte teoretice și practice care se referă la sarcinile și funcțiile individului și organizarea și funcționarea serviciului/lor. În consecință durata instruirii trebuie să fie suficient de lungă.

Aceste programe trebuie să includă, inter alia, teme privind respectarea și interpretarea comportamentului, comunicarea și alte capacități de relații umane. Ele trebuie să fie modificate ținând cont de dezvoltările privind scopurile și metodele serviciului/lor de implementare a sancțiunilor și măsurilor, în special acele care de schimbare a funcțiilor particulare, și orice dezvoltări externe care se referă direct la aceste probleme.

18. Metodele de instruire inițială trebuie să utilizeze proceduri efective de studiere. Dacă e cazul, trebuie implicați profesori care nu au legătură cu serviciul/le de implementare a sancțiunilor și măsurilor.

19. Procesul de instruire inițială trebuie să includă verificarea cunoștințelor acumulate și să permită evaluarea celor instruiți. Trebuie prevăzute căi de asigurare a evaluării juste în cadrul instruirii, precum și la concluzii.

20. Instruirea continuă trebuie să permită personalului de îmbunătăți în continuu cunoștințele și să promoveze profesionalismul. Această instruire trebuie de obicei să ducă la calificare recunoscută la nivel național într-un anumit subiect sau subiecte.

De regulă, astfel de instruirii trebuie organizate în consultație cu persoanele responsabile. Instruirea continuă trebuie să fie obligatorie când noile dezvoltări creează cerințe noi și esențiale într-un serviciu și inițiate înaintea implementării acestor schimbări. Trebuie să fie obligatorie de asemenea când acesta se cere de anumite aspecte ale sarcinii.

Pe cât de posibil, aceste instruirii trebuie să facă accesibilă experiența internațională când aceasta e privită ca o metodă de dezvoltare personală individuală în continuare sau din anumite scopuri ale serviciului.

21. Trebuie planificat conținutul instruirii continue pe cât de posibil ținând cont de necesitățile legate de activitate de către personal. Trebuie întocmite proceduri care permit exprimarea acestor necesități în consultație cu personalul.

22. Dacă se consideră că anumite forme de instruire continuă sunt foarte im-

portante pentru promovare, serviciul/le responsabile de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să depună eforturi de a organiza astfel de instruiți pentru persoanele interesate.

23. La organizarea instruirilor, trebuie implicați specialiști care nu au legătură cu serviciul/le de implementare a sancțiunilor și măsurilor. Aceste instruiți trebuie organizate în colaborare cu organele specializate din afara serviciului/lor respectiv/e.

24. Trebuie programate orele de lucru pentru a permite personalului să urmeze sesiunile de instruire continuă în cadrul orelor de lucru. Aceasta însă nu trebuie să împiedice obținerea unor cunoștințe în timpul liber.

25. Pentru a asigura o înaltă calitate a serviciului, instruirea continuă trebuie să conțină programe întreprinse în comun de diferite categorii ale personalului, indiferent de grad, pentru a îmbunătăți colaborarea între aceste categorii în cadrul serviciului/lor responsabile de implementarea sancțiunilor și măsurilor. Programele trebuie, totuși, să familiarizeze personalul cu activitatea efectuată în echipele multidisciplinare.

26. Managementul instruirii trebuie să ofere programe pentru personal cu un număr mare de conținut și metode în vederea dezvoltării capacității pentru administrație și conducerea echipelor, și, dacă e cazul, mobilizarea resurselor externe. Delegarea responsabilității trebuie să aibă un loc separat printre temele variate de studiu.

Managementul instruirii potrivit naturii responsabilităților stabilite trebuie să fie obligatorie atât pentru cei cu funcții mai înalte de conducere, cât și pentru cei care își exercită direct responsabilitatea managerială pentru unitățile de muncă.

27. Trebuie efectuate evaluări sistematice de instruire pentru a măsura eficacitatea instruirii atât în contextul celor studiate, precum și metodele aplicarea în practică a cunoștințelor acumulate la locul de muncă. Aceste evaluări trebuie să ducă la adaptările necesare fie la programe de instruire sau la condițiile de aplicare a rezultatelor instruirii.

28. Deoarece alegerea personalului instruit e strict dependent de timpul instruirii care trebuie organizat, trebuie încurajată o diversitate vastă de alegere. Ei trebuie să posede atitudini profesionale, experiență însoțită de aspecte teoretice și practice, o capacitate excelentă de a analiza conduita umană și abilitatea de a asculta pe alții.

29. Personalul care va instrui trebuie să fie recrutat conform procedurilor care permit a asigura în mod obiectiv că ei posedă un grad înalt de calități umane și profesionale necesare pentru exercitarea funcțiilor lor. Ei trebuie să primească orice instruire necesară pentru exercitarea acestor funcții dacă e cazul.

30. Dacă personalul care va instrui este ales din rândul personalului serviciului responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor, funcția și sarcinile lor trebuie să fie clar definite. Dacă e necesar, pentru a menține cunoștințele și experiența lor practică la zi ei trebuie să se reîntoarcă la lucrul lor în domeniu. Orice perioadă semnificativă petrecută la desemnarea temporară de a executa activități de instruire trebuie considerată pentru carieră.

31. Deoarece instruirea personalului de toate gradele este considerată o realizare

importantă în obținerea eficacității, trebuie prevăzută o parte adecvată din buget pentru a acoperi cheltuielile de instruire a serviciului/lor de implementare a sancțiunilor și măsurilor.

Orice schimbare substanțială în politica privind implementarea sancțiunilor și măsurilor care prezintă consecințe pentru instruirea personalului, trebuie să fie însoțită de o evaluare a cheltuielilor bugetare corespunzătoare. În special, în cazul când sunt întocmite anumite proiecte pentru bănuiți sau acuzați care necesită a lua în considerație necesitatea unei instruirii suplimentare a personalului implicat.

32. Descentralizarea activităților de instruire întotdeauna trebuie să fie însoțită de alocarea bugetului individual pentru autoritățile descentralizate care instruiesc.

33. Membrii personalului care exercită o anumită funcție, fie că sunt angajați pe o unitate sau pe jumătate de unitate, trebuie să aibă posibilitatea la intrarea în serviciul de implementare a sancțiunilor și măsurilor, să urmeze instruirea, în scopul facilitării adaptării lor la noul mediu de exercitare a funcțiilor lor.

Dacă apare necesitatea, acest categorii de personal trebuie să urmeze orice formă de instruire suplimentară necesară pentru exercitarea adecvată a sarcinilor sale.

IV. Condiții de muncă și responsabilități de supraveghere

34. Eficacitatea implică ca personalul să conștientizeze principiile fundamentale care reprezintă cadrul activității lor. În acest scop, trebuie publicată o declarație strategică și modernizată în modul necesar care să definească scopul, principiile, valorile și metodele generale ale serviciului/lor respectiv.

35. Pregătirea unei astfel de declarații strategice trebuie să fie efectuată în consultație largă cu personalul pentru a asigura interesul și implicarea.

36. Declarația strategică trebuie să acopere toate activitățile serviciului/lor responsabil de sancțiunile și măsurile comunitare și de arest și să accentueze importanța colaborării și înțelegerea reciprocă. Dacă serviciul/le responsabile de sancțiunile și măsurile comunitare și de arest sunt administrate separat trebuie întocmite două documente pentru a asigura că nu există contradicții în principiile și valorile care definesc activitatea întreprinsă de fiecare serviciu.

37. La declarația strategică trebuie să fie anexată un plan de realizare a anumitor obiective. Aceste obiective trebuie să fie realiste și realizabile. Opiniile profesionale ale personalului trebuie luate în considerație la stabilirea obiectivelor.

38. Metodele de realizare a obiectivelor trebuie să prevadă implicarea creativității profesionale și sensul responsabilității personalului la orice nivel de organizare. În acest scop, managementul la orice nivel trebuie să afirme, mențină și să dezvolte identitatea și capacitățile profesionale ale tuturor membrilor personalului.

39. Identitatea profesională are la bază ideea și aplicarea etică a organului cunoștințelor specializate și dezvoltate și capacităților de muncă. O diversitate de posibilități de studiere trebuie oferite zilnic personalului de toate gradele și categoriile pentru a le permite să țină piept noilor dezvoltări în domeniul activității lor. În special, trebuie oferite oportunități pentru personalul de probațiune de a studia problemele activității penitenciare și eforturile întreprins de a le depăși. Personalul penitenciar trebuie să dispună de oportunități similare pentru a studia despre acti-

vitatea de probațiune.

40. Condițiile de muncă și de remunerare trebuie să permită recrutarea unui personal efectiv, și să dea posibilitate membrilor săi să-și exercite corect funcțiile lor și să dezvolte responsabilități de conștientizare și profesionale.

41. Trebuie depuse eforturi pentru a asigura că activitatea personalului de implementare a sancțiunilor și măsurilor se bucură de recunoaștere socială pe care o merită.

42. Managementul la orice nivel trebuie să tindă să prevină condițiile de muncă care pot duce la apariția simptoamelor de stres în rândul personalului prin organizarea adecvată a siguranței fizice, ore de lucru rezonabile, libera luare a deciziilor, comunicarea deschisă și un climat psihologic suportat în fiecare unitate de lucru.

43. Dacă personalul a fost expus unor incidente traumatice în cadrul exercitării funcției lor, lor le trebuie acordată asistență urgentă în formă de sesiuni urmat, dacă e necesar, de consiliere personală și alte măsuri necesare de lungă durată.

44. Trebuie instituite politici de bunăstare a personalului pentru a acorda ajutor personalului în problemele personale și intime care pot afecta activitatea lor. Informație completă cu privire la natura ajutorului oferit.

45. Informația realistă despre posibilitățile de promovare trebuie să fie oferită personalului. Deciziile de promovare trebuie să accentueze competența, adică, posesiunea aptitudinilor necesare în exercitarea anumitei activități. La evaluarea acestora, procedurile de selectare trebuie să țină cont de experiența de muncă, efortul de muncă și calitatea profesională a activității exercitate, inclusiv capacitatea de a colabora cu, și să asigure colaborarea cu alții. Stabilirea performanței regulate și frecvente trebuie să fie supusă discuției cu individul în cauză pentru a ajuta personalul de a dezvolta potențialul lor deplin și să pregătească posibila promovare.

46. Promovarea nu trebuie să fie unica formă de recunoaștere a competenței. Trebuie căutate alte forme de recunoaștere a ei și aplicate după caz.

47. Cercetările activității personalului trebuie încurajate. Astfel de cercetări trebuie să determine inter alia în ce măsură activitatea serviciului în cauză poate fi îmbunătățită în mod esențial prin forme mai bune de recrutare, selectare, instruire a personalului, activitatea organizației, stimulări și sprijin profesional.

V. Mobilitatea

48. Pentru a spori munca efectivă în cadrul și între penitenciar și serviciile de probațiune, trebuie încurajată posibilitatea pentru acei care activează în unul din aceste servicii să urmeze instruirea în celălalt serviciu. O astfel de instruire trebuie să aibă loc cu acordul individului în cauză, trebuie să fie reglementată și nu trebuie să ducă la vreo schimbare în statutul formal al membrului personalului.

49. Pentru a îmbunătăți activitatea serviciului/lor de implementare a sancțiunilor și măsurilor, trebuie să fie posibilă instruirea suplimentară temporară a personalului de probațiune de preluare a activității penitenciare și a personalului penitenciar de a prelua activitatea de probațiune. Durata perioadei de instruire, care nu trebuie să ducă la schimbarea permanentă în rândul angajaților, trebuie să fie stabilită în lumina scopului prevăzut.

50. Instruirea temporară trebuie să depindă de posedarea anumitor calificări de către persoana în cauză. Limitele bugetare nu trebuie să accepte instruirea persoanelor care nu au calificările necesare. Trebuie făcute pregătirile necesare pentru selectarea persoanelor adecvate. Orice forme necesare de instruire sau pregătire trebuie să fie prevăzute înainte de organizarea instruirii.

51. Schimbul permanent al membrilor personalului de la activitatea penitenciară la serviciul de probațiune și vice versa trebuie revăzut ținând cont de candidatura pentru acest post și să fie supus condițiilor naționale.

Anexă II la Recomandarea nr. R (97) 12

REPERE EUROPENE PENTRU REPERELE ETICE NAȚIONALE PENTRU PERSONALUL RESPONSABIL DE IMPLEMENTAREA SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR

I. Obligațiunile etice în general

1. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să-și exercite în mod loial și conștient sarcinile care le revin conform instrumentelor legale aplicate de Stat. Tot aceasta trebuie să se aplice în ceea ce privește corespunderea cu politicile, practicile și instrucțiunile serviciului/lor responsabile de implementarea sancțiunilor și măsurilor la exercitarea acestor sarcini, pînă cînd nu încalcă instrumentele legale aplicate.

2. Serviciul/le responsabil/e de implementarea sancțiunilor și măsurilor au obligația de a explica personalului obligațiunile etice implicate în implementarea sancțiunilor și măsurilor astfel încît munca la orice nivel de organizare să se bazeze pe prevederi etice de apărare. Serviciul/le în cauză trebuie să prevină sau, dacă e cazul, să rezolve dubiile care apar la personal despre politicile, practicile sau instrucțiunile lor, prin instituirea unor proceduri adecvate și repere.

3. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie de sine stătător să elaboreze, atît la serviciu, cît și în afara orelor, în conformitate cu politicile, principiile și instrucțiunile ale serviciului/lor respective, să nu aibă efect invers asupra exercitării sarcinilor sale și să nu submineze credibilitatea serviciului/lor. Personalul trebuie să informeze imediat conducătorul despre orice acțiune care poate avea consecințe pentru serviciu.

4. Personalul trebuie să se abțină de la aceasta, dacă poate ridica dubii referitor la faptul că banii sau alte resurse acordate pentru serviciu sunt utilizați cu alt scop. În cazul oricărui dubiu, trebuie căutate repere de către individ și date de serviciu.

5. Dacă informația referitoare la bănuit sau condamnat trebuie expediată autorității împuternicite de a o primi, personalul are obligațiunea etică să asigure că această informație este obiectivă, onestă și completă, în special dacă informația se referă la activitatea ilegală a infractorului.

6. Spiritul de colaborare și sprijin reciproc trebuie să predomină în relațiile dintre colegi, pentru a promova un mediu de activitate care este sănătos și sigur din punct de vedere fizic și psihologic atît pentru personal, cît și pentru bănuiți sau

condamnați. Personalul trebuie să ofere asistența sa colegilor care au nevoie de acest ajutor în cadrul exercitării sarcinii lor, în special cu referire la izbucnirea violenței sau altui incident stresant.

7. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să respecte drepturile colegilor lor, indiferent de rasă, origine etnică sau națională, culoare, limbă, religie, vîrstă, gen, înclinație sexuală sau stare fizică sau psihică. În nici un fel de circumstanțe nu trebuie să participe în vreo formă de hărțuire sau discrimina-re, sau chiar să încerce să scuze o astfel de comportament.

8. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să dea dovadă de respectare a divergențelor în opinie, pentru a evita ofensarea cuiva și să asigure respectul față de toți. Ei nu trebuie să critice colegii față de bănuți sau condamnați sau orice membru al familiei sau cunoscuților.

9. Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să-și îndeplinească datoriile onest și deschis față de alți oameni sau organe care colaborează cu serviciul/le responsabile de implementarea sancțiunilor și măsurilor și cu publicul, pentru a stimula confidența în serviciu și a membrilor săi.

10. Serviciul/le responsabil/e de implementarea sancțiunilor și măsurilor au obligația etică de a asigura ca membrii personalului să fie informați pe deplin despre natura contactului pe care îl pot avea cu presa ce ține de legislația națională respectivă cu privire la libertatea exprimării și orice politică sau instrucțiune bazată pe ea. Cînd personalul face declarații presei ei trebuie să acționeze în mod loial în conformitate cu această legislație, politică sau instrucțiuni. Asupra acestor cazuri ei trebuie să dea dovadă de onestitate, obiectivitate și franchețe.

II. Obligațiunile etice ale bănuților și condamnaților

11. Toată activitate ce ține de implementarea sancțiunilor și măsurilor trebuie să se bazeze pe respectarea meritului ființei umane și drepturilor bănuțului și condamnatului conferite de instrumentele legale naționale sau internaționale. Respectul față de bănuț sau condamnat trebuie să implice familia sa și rudele.

12. În munca sa cu bănuții sau condamnații tot personalul trebuie să promoveze în mod loial prevederile sancțiunii sau măsurii în conformitate cu politica și practica serviciului/lor responsabil/e de implementarea sancțiunilor și măsurilor.

13. Personalul trebuie să evite aplicarea violenței sau oricare altă formă de maltratare fizică sau psihică asupra bănuțului sau condamnatului la acuzarea lor și să facă tot posibilul de a asigura că acest comportament nu este aplicat de alții.

14. Personalul trebuie să evite discriminarea în implementarea sancțiunilor și măsurilor și să facă tot posibilul de a preveni discriminarea de alte persoane sau organe.

15. Personalul trebuie să evite orice comportament care provoacă bănuții sau condamnații la acuzarea lor. Din contra, personalul trebuie să stimuleze un comportament pozitiv la bănuți și condamnați prin oferirea unui exemplu constructiv în atitudine, cuvinte și acțiuni.

16. Personalul care lucrează direct cu bănuții sau condamnații au obligațiunea etică de a le comunica obligațiunile și drepturile lor potrivit sancțiunilor și măsurilor

aplicate, precum și formele de ajutor care poate fi acordat pentru a avea un comportament supus legii.

17. Informația cu privire la bănuți sau condamnați și situația lor, precum și familiile lor trebuie să fie ținută cu respect, și tratată potrivit prevederilor legislative sau administrative cu privire la confidențialitate. Personalul trebuie să urmeze în mod loial instrucțiunile conținute aici.

18. Personalul nu trebuie să accepte mită sau să se implice în activități coruptive cu bănuțul sau condamnatul sau familiile lor în nici un caz și să mențină relații profesionale cu bănuții sau condamnații și familiile lor. Ei trebuie să solicite ajutor ori de câte ori ei au dubii despre corectitudinea relațiilor lor cu infractori sau familiile lor. Membrii personalului cu responsabilități de supraveghere nu trebuie să ezite de a acționa adecvat în ceea ce privește orice relații dubioase ale subalternului cu infractorii și familiile lor.

Terminologia

1. Termenul „sanțiuni și măsuri” reprezintă atât sanțiuni și măsuri de arest, cât și comunitare. Sanțiunile și măsurile comunitare, definite în Recomandarea nr. R (92) 16 sunt considerate acelea care mențin infractorul în comunitate și implică unele restricții de libertate prin impunerea condițiilor și/sau obligațiilor, și care sunt implementate de organele desemnate prin lege în acest scop.

„Măsuri” sunt acele forme de acțiune aplicate în legătură cu infracțiunea, înainte de, în loc de, aplicarea sancțiunii, precum și metodele de executare a pedepsei privative de libertate în afara instituției penitenciare.

2. „Personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor” reprezintă personalul serviciului/lor care au responsabilitatea operațională sau managerială de implementare a sancțiunilor și măsurilor, definite anterior (de obicei personalul penitenciar și personalul de probațiune).

3. În text se face referire la „Bănuți” deoarece serviciul/le responsabil/e de implementarea sancțiunilor și măsurilor poartă răspundere măsurile aplicate în fața instanței. Ca exemplu pot servi, arestul preventiv, prezența unui reprezentant al persoanei în fața instanței sau, conform anumitor condiții și măsuri de siguranță, angajamentul de planificare a tratamentului.

4. Deoarece Anexa II definește percepții etice obligatorii și nu reguli, „trebuie” (în limba franceză, formele verbului „devoir”) au fost utilizate pentru formele verbale. Aceasta s-a făcut pentru a implica că percepțiile au scopul de a exercita forța etică obligatorie.

REZOLUȚIA (97) 24

PRIVIND CELE DOUĂZECI DE PRINCIPII DIRECTOARE PENTRU LUPTA ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la 6 noiembrie 1997 la cea de-a zecea sesiune a Comitetului de Miniștri)

Comitetul de Miniștri,

Luînd în considerare declarația adoptată la cel de-al Doilea Summit al Șefilor de Stat și de Guvernămînt, care a avut loc la Strasbourg pe 10 și 11 Octombrie 1997 și ca urmare a Planului de Acțiune și în special Secțiunea III, paragraful 2 „Lupta împotriva corupției și crimei organizate”;

Fiind conștienți de faptul că corupția reprezintă o amenințare serioasă la adresa Principiilor și valorilor fundamentale ale Consiliului Europei, subminează încrederea cetățenilor în democrație, erodează

Domnia legii, constituie o negare a drepturilor omului și împiedică dezvoltarea economică și socială;

Convinși de faptul că lupta împotriva corupției trebuie să fie multi-disciplinară și, în această privință

Luînd în considerare Programul de acțiune împotriva Corupției ca și Rezoluțiile adoptate de către

Miniștrii de Justiție Europeni la Conferințele 19 și 20 susținute la Valletta și respectiv la Praga;

În urma primirii proiectului de 20 de principii directe pentru lupta împotriva Corupției, elaborate de către Grupul Multidisciplinar asupra Corupției (GMC);

A decis categoric să lupte împotriva corupției prin unificarea eforturilor Țărilor noastre,

AGREEAZĂ ADOPTAREA CELOR 20 DE PRINCIPII DIRECTOARE PENTRU LUPTA ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI,

DUPĂ CUM SUNT DETALIAE MAI JOS:

1. să adopte măsuri eficiente pentru prevenirea corupției și, în această privință să crească conștiința publică și să promoveze comportamentul etic;
2. să asigure incriminarea coordonată a corupției naționale și internaționale;
3. să asigure că cei responsabili de prevenirea, investigarea, cercetarea și judecarea infracțiunilor de corupție se bucură de independența și autonomia adecvate funcțiilor lor, nu sunt supuși influențelor neadecvate și dispun de metode eficiente pentru strîngerea de dovezi, protejarea persoanelor care ajută autoritățile în combaterea corupției și păstrarea confidențialității investigațiilor;
4. să furnizeze măsuri adecvate pentru confiscarea și privarea de produsele infracțiunilor de corupție;
5. să ofere măsurile adecvate pentru a împiedica persoanele din cadrul juridic să fie folosite pentru a acoperi infracțiunile de corupție;

6. să limiteze imunitatea de investigare, urmărire și judecare a infracțiunilor de corupție la gradul normal într-o societate democratică;

7. să promoveze specializarea persoanelor sau organelor responsabile de lupta împotriva corupției și să le ofere mijloacele necesare și pregătirea pentru a-și îndeplini atribuțiile;

8. să se asigure ca legislația fiscală și autoritățile responsabile de implementarea acesteia să contribuie la combaterea corupției într-un mod efectiv și coordonat, în special, prin refuzul deducerii taxelor în virtutea legii sau în practică, pentru mită sau alte cheltuieli legate de infracțiunile de corupție;

9. să asigure ca organizarea, funcționarea și procesele de luare a deciziilor din administrația publică să aibă în vedere necesitatea de a combate corupția, în special prin asigurarea transparenței conform cu necesitatea de a asigura eficacitate;

10. să asigure ca reglementările legate de drepturile și îndatoririle funcționarilor publici să ia în considerare cerințele luptei împotriva corupției și să ofere măsuri disciplinare adecvate și eficiente; să promoveze specificări mai precise privind comportamentul adecvat al funcționarilor publici, prin metode potrivite, cum ar fi coduri de conduită;

11. să asigure ca să fie aplicate procedurile adecvate de audit în activitățile administrației publice și în sectorul public;

12. să susțină faptul că procedurile de audit pot avea un rol în împiedicarea și detectarea corupției în afara administrației publice;

13. să asigure ca sistemul de responsabilitate publică să ia în considerare consecințele conduitei corupte a funcționarilor publici;

14. să adopte proceduri adecvate și transparente pentru achizițiile publice care promovează competiția corectă și îi înlătură pe cei corupți;

15. să încurajeze adoptarea, prin reprezentanții aleși, a codurilor de conduită și să promoveze regulile privitoare la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale care înlătură corupția;

16. să asigure ca mijloacele de informare în masă au libertatea de a primi și a oferi informații privind chestiuni de corupție, care să facă doar obiectul limitărilor și restricțiilor necesare într-o societate democratică;

17. să asigure ca dreptul civil să ia în considerare necesitatea de a lupta împotriva corupției și în special să ofere remedii eficiente pentru aceia ale căror drepturi și interese au fost afectate de corupție;

18. să încurajeze cercetarea asupra corupției;

19. să asigure ca în fiecare domeniu al luptei împotriva corupției să fie luate în considerare legăturile posibile cu crima organizată și cu spălarea de bani;

20. să dezvolte cooperarea internațională la cel mai extins nivel în toate domeniile de luptă împotriva corupției.

**ȘI, PENTRU A PROMOVA UN PROCES DINAMIC PENTRU PREVENIREA ȘI
COMBATEREA EFICIENTĂ A CORUPȚIEI,**

COMITETUL DE MINIȘTRI

1. invită autoritățile naționale să aplice aceste Principii în legislațiile interne și în practică;

2. dispune Grupului Multidisciplinar privind Corupția (GMC) să finalizeze rapid elaborarea instrumentelor legale internaționale potrivit Programului de Acțiune împotriva Corupției;

3. dispune Grupului Multidisciplinar privind Corupția (GMC) să înainteze fără întârziere un proiect de text care să propună instituirea unui mecanism adecvat și eficient, sub auspiciile Consiliului Europei, pentru monitorizarea respectării acestor Principii și implementarea instrumentelor legale internaționale ce urmează a fi adoptate.

REZOLUȚIA (99) 5 INSTITUIND „GRUPUL DE STATE ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI – GRECO”

(Adoptată la data de 1 mai 1999)

Reprezentanții la Comitetul de Miniștri ai Belgiei, Bulgariei, Ciprului, Estoniei, Finlandei, Franței, Germaniei, Greciei, Islandei, Irlandei, Lituaniei, Luxemburgului, României, Slovaciei, Sloveniei, Spaniei, Suediei,

Convins de faptul că corupția reprezintă o amenințare majoră la adresa domniei legii, a democrației, a drepturilor omului, corectitudinii și justiției sociale, că împiedică stabilitatea instituțiilor democratice și fundamentele morale ale societății;

Conștiente de necesitatea de a promova cooperarea între state în lupta împotriva corupției, inclusiv legăturile sale cu crima organizată și cu spălarea de bani;

Subliniind faptul că o strategie de succes pentru a combate corupția necesită un angajament ferm al statelor pentru a-și uni eforturile, a împărtăși experiența și a adopta acțiuni comune;

Recunoscând faptul că creșterea conștiinței publice și promovarea valorilor etice reprezintă metode eficiente de prevenire a corupției;

Luând în considerare recomandările celei de-a 19-a Conferințe a Miniștrilor de Justiție Europeni (Malta 1994);

Luând în considerare Programul de Acțiune împotriva Corupției, adoptat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în 1996 și lucrările efectuate de Grupul Multidisciplinar asupra Corupției (GMC) în conformitate cu acesta;

Luând în considerare rezultatele Proiectului comun între Comisia Europeană (Programul Phare) și Consiliul Europei privind lupta împotriva corupției și crimei organizate în statele aflate în tranziție (Proiectul Caracatița);

Având în vedere Rezoluția no. 1 privind legăturile între corupție și crima organizată, adoptată la cea de-a 21-a Conferință a Miniștrilor de Justiție Europeni (Praga 1997);

Având în vedere Declarația Finală adoptată la Cel de-al Doilea Summit al Șefilor de Stat și de Guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei (Strasbourg, 10-11 Octombrie 1997) prin care Șefii de stat și de guvern au decis să caute răspunsuri comune la provocările impuse de creșterea corupției și crimei organizate;

În conformitate cu Planul de Acțiune adoptat la Cel de-al Doilea Summit al Șefilor de Stat și de Guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei (Strasbourg, 10-11 Octombrie 1997) la care șefii de stat și de guvern, în vederea promovării cooperării în lupta împotriva corupției, inclusiv a legăturilor sale cu crima organizată și cu spălarea de bani, a dispus Comitetului de Miniștri, inter alia, să adopte principii directe pentru a fi aplicate în dezvoltarea legislației interne și a practicii și să stabilească fără întârziere un mecanism adecvat și eficient pentru monitorizarea respectării principiilor directe și a implementării altor instrumente internaționale ce vor fi adoptate ca urmare a Programului de Acțiune împotriva Corupției;

Având în vedere cele 20 de Principii Directoare pentru Lupta împotriva Corupției, adoptate de Comitetul de Miniștri la cea de-a 101-a întrunire la data de 6 noiembrie 1997 (numite în continuare „Principiile Directoare”);

Convinsse de faptul că instituirea GRECO, unde Statele membre și statele care nu sunt membre ale Consiliului Europei participă pe picior de egalitate, va aduce o contribuție semnificativă la promovarea unui proces dinamic pentru prevenirea efectivă și combaterea corupției;

Convinsse de faptul că prin metode de evaluare reciprocă și presiune a semenilor, GRECO va fi capabilă să monitorizeze într-un mod flexibil și eficient respectarea Principiilor Directoare și implementarea instrumentelor internaționale adoptate de Consiliul Europei pentru lupta împotriva corupției;

Convinsse de faptul că capacitatea de membru cu drepturi depline al GRECO ar trebui așadar rezervată celor ce participă fără restricții la procedurile de evaluare reciprocă și acceptă să fie evaluate prin intermediul acestora;

Având în vedere Rezoluția (98) 7 adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 5 mai 1998, cu ocazia celei de-a 102-a sesiune la nivel ministerial, care a autorizat adoptarea prezentului acord;

PRIN PREZENTUL DOCUMENT,

Hotărâsc să instituie Grupul de state împotriva corupției (GRECO) prin intermediul acestui Acord Parțial Extins, guvernat de Statutul atașat acestuia;

Agreează ca GRECO să fie instituit pentru o perioadă inițială de trei ani;

Agreează să revizuiască funcționarea GRECO la finalul perioadei inițiale de trei ani;

Exprimă dorința ca Statele membre ale Consiliului Europei să devină membre ale GRECO în viitorul apropiat.

Anexa la Rezoluția (99) 5

STATUTUL GRUPULUI DE STATE ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI (GRECO)

Articolul 1 – Obiectivul GRECO

Obiectivul Grupului de State împotriva Corupției (numit în continuare GRECO) este de a îmbunătăți capacitatea membrilor săi de a lupta împotriva corupției prin urmărirea, prin intermediul unui proces dinamic de evaluare reciprocă și presiune a semenilor, conformarea cu deciziile în acest domeniu.

Articolul 2 – Funcțiile GRECO

În scopul de a atinge obiectivul prevăzut în Articolul 1, GRECO:

A. va monitoriza respectarea Principiilor Directoare pentru Lupta împotriva Corupției astfel cum au fost adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 6 Noiembrie 1997;

B. va monitoriza implementarea instrumentelor legale internaționale ce urmează a fi adoptate ca urmare a Programului de Acțiune împotriva Corupției, în conformitate cu prevederile conținute în aceste instrumente;

Articolul 3 – Sediul

Sediul GRECO va fi la Strasbourg.

Articolul 4 – Procedura pentru a deveni membru GRECO

1. Orice stat membru al Consiliului Europei, altul decât cele menționate în Rezoluția de instituire a GRECO, se poate alătura GRECO în orice moment prin notificarea Secretatului General al Consiliului Europei.

2. Orice stat care nu este membru și a participat la elaborarea acestui Acord Parțial Extins* se poate alătura GRECO în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Notificarea trebuie să fie însoțită de o declarație care să menționeze faptul că statele care nu sunt membre înțeleg să aplice Principiile Directoare pentru Lupta împotriva Corupției, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 6 noiembrie 1997.

3. Statele care devin Parte la instrumentele legale internaționale adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei ca urmare a Programului de acțiune împotriva Corupției care determină obligația de a fi membri ai GRECO vor deveni membri ai acestui organ ipso facto în conformitate cu prevederile incluse în aceste instrumente.

4. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în alcătuirea sa restrânsă la statele membre ale Acordului Parțial Extins, în urma consultărilor cu statele non-membre care au participat deja, poate invita state non-membre, altele decât cele acoperite de paragraful (2) de mai sus, să se alătore GRECO. Statele non-membre care au primit o astfel de invitație vor notifica Secretarului General intenția de a se alătura GRECO, însoțită de o declarație menționând că înțelege să aplice Principiile Directoare pentru Lupta împotriva Corupției.

Articolul 5 – Participarea la Comunitatea Europeană

Comunitatea Europeană poate fi invitată de Comitetul de Miniștri să participe la lucrările GRECO. Modalitățile de participare vor fi determinate în rezoluția prin care se invită la participare.

Articolul 6 – Alcătuirea GRECO

1. Fiecare membru va numi o delegație la GRECO care va consta în maxim doi reprezentanți. Un reprezentant va fi numit ca șef al delegației.

2. Bugetul Acordului Parțial Extins va suporta cheltuielile de transport și trai ale unuia dintre reprezentanții delegației.

3. Reprezentanții numiți de GRECO se vor bucura de privilegiile și imunitățile aplicabile conform Articolului 2 al Protocolului la Acordul General de Privilegii și Imunități al Consiliului Europei.

Articolul 7 – Alți reprezentanți

1. Comisia Europeană privind Cooperarea Legală (CECL) și Comisia Europeană privind Problemele Infracțiunilor (CEPI) vor numi fiecare câte un reprezentant la GRECO.

* Aceste state sunt următoarele: Belarus (10), Canada (11), Sfântul Scaun (10), Japonia (10), Mexico (10) și Statele Unite ale Americii (11). Bosnia și Herțegovina au participat de două ori la întrunirile GMC.

2. Comitetul de Miniștri poate invita alte organe ale Consiliului Europei pentru a numi un reprezentant la GRECO în urma consultării celui din urmă.

3. Comisia Statutară, instituită conform Articolului 18 de mai jos, va numi un reprezentant la GRECO.

4. Reprezentanții numiți în virtutea paragrafelor 1 – 3 de mai sus vor participa la reuniunile plenare ale GRECO fără a avea drept de vot. Cheltuielile lor de transport și trai nu vor fi suportate de bugetul Acordului Parțial Extins.

Articolul 8 – Funcționarea GRECO

1. GRECO va lua deciziile necesare funcționării sale. În special acesta va:

i. adopta rapoartele de evaluare în conformitate cu Articolul 15;

ii. aproba proiectul programului anual de activități și va supune, în conformitate cu Reglementările Financiare, propuneri către Secretarul General al Consiliului Europei cu privire la elaborarea proiectului anual de buget, înainte de transmiterea sa către Comisia Statutară constituită conform Articolului 18 de mai jos;

iii. aproba raportul său anual de activitate, inclusiv contabilitatea sa anuală, înainte de a fi supus Comisiei Statutare și Comitetului de Miniștri;

2. GRECO va susține cel puțin două reuniuni plenare pe an și poate decide instituirea de sesiuni de lucru oricând este necesar și în conformitate cu Regulile sale de Procedură.

3. GRECO va publica în fiecare an raportul său anual de activitate inclusiv contabilitatea anuală, odată ce au fost aprobate de organele relevante în virtutea Articolului 18 de mai jos;

4. GRECO își va stabili propriile Reguli de Procedură. Orice stat al Comunității Europene, atunci când devine membru al GRECO va fi considerat că a acceptat Statutul și Regulile de Procedură ale GRECO.

5. GRECO își va susține reuniunile în camera .

6. Membrii GRECO care participă la evaluarea reciprocă vor avea dreptul de vot. Fiecare dintre ei vor avea dreptul la un vot. Totuși, în afară de cazul în care Comisia Statutară decide altfel, un membru care nu a plătit în întregime sau o parte substanțială a contribuției sale obligatorii la bugetul acordului Parțial Extins pentru o perioadă de 2 ani, nu va lua parte la procesul de luare a deciziilor.

7. Deciziile GRECO vor fi luate prin votul a două treimi** și al majorității celor cu drept de vot. Totuși, deciziile procedurale vor fi luate prin majoritatea voturilor exprimate.

8. GRECO își va alege Președintele și vice-președintele dintre reprezentanții membrilor cu drept de vot.

Articolul 9 – Biroul

1. Se va constitui un Birou compus din Președinte și Vice-președinte menționat în Articolul 8 paragraful 8 de mai sus și din alte cinci persoane alese de GRECO, dintre reprezentanții membrilor cu drept de vot care sunt, pe cât posibil, parte la cel pu-

** Doar voturile pentru sau împotriva vor fi luate în considerare la numărarea voturilor (articolul 10 paragraful 5 din Regulile de Procedură ale Adjuncților Miniștrilor).

țin unul dintre instrumentele legale internaționale adoptate în virtutea Programului de acțiune împotriva corupției.

2. Biroul va îndeplini următoarele funcții:

- pregătirea proiectului preliminar de program anual al activităților și proiectul de raport anual de activitate;
- efectuarea de propuneri către GRECO privind proiectul preliminar de buget;
- organizarea de vizite în țară pe baza deciziilor adoptate de GRECO;
- efectuarea de propuneri către GRECO privind alcătuirea echipelor ad hoc de evaluare;
- pregătirea calendarului pentru reuniunile GRECO inclusiv cele la care se vor discuta rapoartele de evaluare;
- efectuarea de propuneri către GRECO cu privire la prevederile ce urmează a fi selectate pentru procedurile de evaluare în virtutea Articolului 10 paragraful 3 de mai jos;
- efectuarea de propuneri către GRECO privind numirea de experți și consultanți științifici.

3. Biroul va efectua orice alte atribuții ce îi sunt desemnate de GRECO.

4. Biroul își va exercita funcțiile în virtutea supravegherii de către GRECO.

Articolul 10 – Procedura de evaluare

1. GRECO va efectua procedurile de evaluare cu privire la fiecare membru în virtutea Articolului 2.

2. Evaluarea va fi divizată în două runde. O rundă de evaluare reprezintă o perioadă stabilită de GRECO, în timpul căreia va fi efectuată o procedură de evaluare pentru a stabili conformarea membrilor cu anumite prevederi incluse în Principiile Directoare și în alte instrumente legale internaționale adoptate în virtutea Programului de Acțiune împotriva Corupției.

3. La începutul fiecărei runde GRECO va selecta prevederile specifice pe care se va baza procedura de evaluare.

4. Fiecare membru va identifica maxim 5 experți care vor putea desfășura atribuțiile stabilite în Articolele 12-14.

5. Fiecare membru se va sigura că autoritățile sale cooperează, pe deplin, în cadrul procedurii de evaluare, în limitele legislației naționale.

Articolul 11 – Chestionarul

1. GRECO va adopta un chestionar pentru fiecare rundă de evaluare, care va fi adresat tuturor membrilor vizați de evaluare.

2. Chestionarul va furniza cadrul de lucru pentru procedura de evaluare.

3. Membrii își vor adresa răspunsurile Secretariatului în limitele de timp fixate de GRECO.

Articolul 12 – Echipile de evaluare

1. GRECO va numi, dintre experții la care se face referire în paragraful 4 al Articolului 10, o echipă pentru evaluarea fiecărui membru (numită în continuare

„echipa”). Atunci cînd evaluarea privește implementarea unuia dintre instrumentele legale internaționale adoptate în virtutea Programului de Acțiune împotriva Corupției, GRECO va numi echipe compuse exclusiv din experți propuși de membrii care sunt parte la instrumentele cu pricina.

2. Echipa va examina răspunsurile la chestionar și poate solicita, dacă este necesar, informații suplimentare de la membrii ce sunt evaluați, ce trebuie înaintate oral sau în scris.

3. Bugetul Acordului Parțial Extins va suporta cheltuielile de transport și de trai ale experților care participă în cadrul echipelor.

Articolul 13 – Vizitele țărilor

1. GRECO poate dispune echipelor să viziteze un membru, în scopul de a căuta informații suplimentare cu privire la lege sau practică, acestea fiind de folos pentru evaluare.

2. GRECO va oferi o notificare de minim două luni membrului respectiv cu privire la intenția sa de a desfășura vizita.

3. Vizita va fi efectuată în conformitate cu programul elaborat de membrul respectiv, luînd în considerare dorințele exprimate de echipă.

4. Membrii echipei se vor bucura de privilegiile și imunitățile aplicabile în virtutea Articolului 2 al Protocolului La Acordul General de Privilegii și Imunități al Consiliului European.

5. Bugetul Acordului Parțial Extins va suporta cheltuielile de transport și trai necesare pentru desfășurarea vizitelor de țară.

Articolul 14 – Rapoartele de evaluare

1. Pe baza informațiilor adunate, echipa va pregăti un proiect de raport preliminar de evaluare privind statutul legii și al practicii în legătură cu prevederile selectate pentru runda de evaluare.

2. Proiectul preliminar de raport va fi transmis membrului supus evaluării, în scopul comentării sale. Aceste comentarii vor fi luate în considerare de echipă atunci cînd finalizează proiectul de raport.

3. Proiectul de raport va fi supus către GRECO.

Articolul 15 – Discutarea și adoptarea rapoartelor

1. GRECO va dezbate în Plenară proiectul de raport supus de către echipă.

2. Membrul supus evaluării va avea dreptul să facă observații oral sau în scris către Plenară.

3. La închiderea dezbaterii, GRECO va adopta, cu sau fără amendamente, raportul privind membrul ce a fost supus evaluării.

4. Toți membrii vor putea participa la votul ce duce la adoptarea rapoartelor de evaluare legate de aplicarea Principiilor Directoare. Doar membrii care sunt parte la un instrument legal internațional adoptat în virtutea Programului de Acțiune împotriva Corupției vor avea dreptul să participe la votul ce duce la adoptarea rapoartelor de evaluare privind implementarea instrumentului respectiv.

5. Rapoartele de evaluare vor fi confidențiale. Cu excepția cazului în care se decide altfel, accesul la aceste rapoarte va fi restricționat la membrii echipei care au efectuat evaluarea, în afară de membrii GRECO, Comisia Statutară și Secretariatul acestor organe.

6. Raportul GRECO poate conține recomandări adresate membrului supus evaluării pentru a-și îmbunătăți legile interne și practicile de combatere a corupției. GRECO va invita membrul respectiv să elaboreze un raport privind măsurile luate pentru a urma aceste recomandări.

Articolul 16 – Declarații Publice

1. Comisia Statutară poate emite o declarație publică atunci când consideră că membrul rămîne pasiv sau nu acționează suficient în legătură cu recomandările ce i-au fost adresate legate de aplicarea Principiilor Directoare.

2. Comisia Statutară, în alcătuirea restrînsă a membrilor care sunt parte la instrumentele respective, poate emite o declarație publică atunci când consideră că un membru rămîne pasiv sau nu acționează suficient în legătură cu recomandările ce i-au fost adresate legate de implementarea unui instrument adoptat în virtutea Programului de Acțiune împotriva Corupției.

3. Comisia Statutară va informa membrul respectiv și îi va oferi oportunitatea de a formula alte comentarii înainte de a confirma decizia de a emite o declarație publică la care s-a făcut referire în paragrafele 1 și/sau 2 de mai sus.

Articolul 17 – Resursele financiare ale GRECO

1. Bugetul GRECO va fi finanțat prin contribuția anuală obligatorie a membrilor săi;

2. GRECO poate primi contribuții voluntare suplimentare de la membrii săi;

3. GRECO poate de asemenea să primească contribuții voluntare de la instituțiile internaționale interesate;

4. Resursele financiare prevăzute în paragraful 3 de mai sus vor face obiectul autorizării Comisiei Statutare înainte de acceptarea lor.

5. Bunurile GRECO vor fi achiziționate și posedate în numele Consiliului European și va beneficia ca atare de privilegiile și imunitățile aplicabile bunurilor Consiliului în virtutea acordurilor existente.

Articolul 18 – Comisia Statutară

1. Comisia Statutară va fi compusă din reprezentanții Comitetului de Miniștri ai Statelor membre ale Consiliului European care sunt de asemenea membri ai GRECO și din reprezentanți special desemnați în acest scop de către alți membri ai GRECO.

2. Comisia Statutară va determina în fiecare an contribuția obligatorie a membrilor la GRECO. Nivelul la care sunt calculate contribuțiile non-membrilor Consiliului European va fi decis de comun acord cu acesta; de regulă nivelul se va conforma cu criteriile pentru determinarea nivelului contribuțiilor la bugetul general al Consiliului European.

3. Comisia Statutară va adopta în fiecare an bugetul de cheltuieli al GRECO legat

de implementarea programului de activități și de cheltuielile secretariatului comun.

4. Comisia Statutară va aproba în fiecare an conturile anuale al GRECO care vor fi elaborate de Secretarul General al Consiliului Europei în conformitate cu reglementările financiare ale Consiliului Europei și supuse Comisiei Statutare însoțite de raportul Comisiei de Auditori. În scopul de a elibera Secretarul General de responsabilitatea administrării anului financiar respectiv, Comisia Statutară va transmite Comitetului de Miniștri conturile anuale, împreună cu aprobarea sa sau alte comentarii, și cu raportul elaborat de Comisia de Auditori.

5. Reglementările Financiare ale Consiliului Europei se vor aplica, mutatis mutandis, pentru adoptarea și administrarea bugetului.

Articolul 19 – Secretariatul

1. GRECO va fi ajutat de un Secretariat oferit de Secretarul General al Consiliului Europei.

2. Secretariatul GRECO va fi condus de un Secretar Executiv numit de Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 20 - Amendamente

1. GRECO sau oricare dintre membrii săi pot propune amendamente la acest Statut către Comisia Statutară.

2. Acest Statut poate fi amendat de Comisia Statutară prin decizie unanimă. Dacă amendamentul nu a fost propus de GRECO, atunci acesta va fi consultat de Comisia Statutară.

Articolul 21 – Retragera

1. Obiect al prevederilor aplicabile instrumentelor legale internaționale menționate în Articolul 2 paragraful 2 de mai sus, orice membru se poate retrage din GRECO printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei de către Ministrul Afacerilor Externe sau un reprezentant diplomatic ce a fost împuternicit în acest scop.

2. Secretarul general va lua la cunoștință primirea acestei declarații și va informa membrul respectiv că va fi supusă Comisiei Statutare.

3. Prin analogie cu Articolul 7 al Statutului Consiliului Europei, retragera va intra în vigoare:

- la finalul anului financiar în care se face notificarea, dacă acesta este efectuată în timpul primelor nouă luni ale anului financiar respectiv;

- la finalul anului financiar următor, dacă notificarea este efectuată în ultimele trei luni ale anului financiar.

1. În conformitate cu Articolul 18 al Reglementărilor Financiare ale Consiliului Europei, Comisia Statutară va examina consecințele financiare ale retragerii și va face aranjamentele adecvate.

2. Secretarul general va informa imediat membrul respectiv în legătură cu consecințele pentru acesta ale retragerii și va menține informată Comisia Statutară în legătură cu rezultatul.

RECOMANDAREA NR. R. 19 (99) A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE LA MEDIERE ÎN CHESTIUNI PENALE

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la 15 septembrie 1999 la cea de-a 69-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor) în conformitate cu termenii articolului 15.b al Statutului Consiliului European,

Comitetul de Miniștri,

Ținând cont de progresele înregistrate de Statele membre în folosirea medierii în cazuri penale ca pe o opțiune flexibilă, cuprinzătoare, utilă, participativă, complementară sau alternativă procedurilor penale tradiționale;

Luând în considerare necesitatea de a promova participarea personală activă a victimei și a infractorului și a altor persoane care pot fi afectate ca părți, ca și implicarea comunității la procedurile penale;

Recunoscând interesul legitim al victimelor de a avea un cuvânt de spus în rezolvarea consecințelor victimizării lor, de a comunica cu infractorul și de a obține scuze și compensații;

Luând în considerare importanța de a stimula simțul de răspundere al infractorilor și de a le oferi posibilitatea practică de a se îndrepta, care poate ajuta la reintegrarea și reabilitarea lor;

Recunoscând că medierea poate spori conștiința rolului important al fiecărei persoane și al comunității în prevenirea și rezolvarea infracțiunilor și a conflictelor asociate acestora, încurajând astfel efecte penale mai constructive și mai puțin represive;

Recunoscând că medierea presupune abilități speciale și necesită coduri de practică și pregătire acreditate;

Luând în considerare contribuția potențial substanțială a organizațiilor nonguvernamentale și a comunităților locale în domeniul medierii în cazuri penale și necesitatea de a combina și coordona eforturile inițiativelor publice și private;

Respectând condițiile Convenției cu privire la protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

Ținând cont de Convenția Europeană cu privire la exercitarea drepturilor copiilor, ca și de Recomandările nr. R 11 (85) privind poziția victimei în cadrul dreptului și procedurii penale, nr. R 18 (87) privind simplificarea justiției penale, nr. R 21 (87) privind asistența acordată victimelor și prevenirea victimizării, nr. R 20 (87) privind reacțiile sociale la delincvența juvenilă, nr. R 6 (88) privind reacțiile sociale la delincvența juvenilă în rândul tinerilor proveniți din familii de emigranți, nr. R 16 (92) privind Normele Europene referitoare la sancțiuni și măsuri comunitare, nr. R 12 (95) privind administrarea justiției penale și nr. R 1 (98) privind medierea familiei

Recomandă guvernelor statelor membre să țină cont de principiile prezentate în anexa acestei Recomandări în aplicarea medierii în cazuri penale și să facă cunoscut pe cât posibil acest text.

Anexa Recomandării nr. R 19 (99)

Definiție

Aceste directive se aplică oricărui proces prin care victimei și infractorului li se dă posibilitatea, în cazul în care consimt liber, să participe activ la rezolvarea problemelor apărute în urma infracțiunii cu ajutorul unei terțe părți imparțiale (mediator).

Medierea în cazuri penale trebuie folosită numai dacă părțile consimt liber.

Părțile vor fi libere să-și retragă consimțământul oricând pe parcursul medierii.

1. Discuțiile din cadrul medierii sunt confidențiale și nu pot fi folosite ulterior, cu excepția situațiilor când există acordul părților.

2. Medierea în cazuri penale trebuie să fie un serviciu general disponibil.

3. Medierea în cazuri penale trebuie să fie disponibilă în toate etapele procesului justiției penale.

4. Serviciilor de mediere trebuie să li se acorde suficientă autonomie în cadrul sistemului justiției penale.

III. Bazele legale

5. Legislația trebuie să faciliteze medierea în cazurile penale.

6. Trebuie să existe directive care definesc folosirea medierii în cazuri penale. Acestea trebuie să se adreseze în mod special condițiilor pentru trimiterea cazurilor către serviciile de mediere și rezolvarea cazurilor după mediere.

7. În cazul medierii trebuie aplicate garanții procedurale fundamentale; în mod special, părțile trebuie să aibă dreptul la asistență juridică și, atunci când este cazul, la traducere/interpretare. În plus, minorii trebuie să aibă dreptul la asistență parentală.

IV. Funcționarea justiției penale în relație cu medierea

8. Decizia de a deferi un caz penal medierii, ca și evaluarea rezultatelor unei proceduri de mediere, trebuie luată de autoritățile justiției penale.

9. Înainte de a aproba medierea, părțile trebuie să fie bine informate în legătură cu drepturile pe care le au, cu natura procesului de mediere și cu posibilele consecințe ale deciziei lor.

10. Nici victima nici infractorul nu trebuie convinse prin mijloace incorecte să accepte medierea.

11. Reglementările speciale și garanțiile legale care se aplică în cazul participării minorilor la proceduri legale se vor aplica și în cazul participării acestora la medierea în cazuri penale.

12. Medierea nu va continua dacă oricare dintre părțile principale implicate nu este capabilă să înțeleagă semnificația procesului.

13. 14. În mod normal, elementele de bază ale cazului trebuie recunoscute de ambele părți, ca punct de pornire al medierii. Participarea la mediere nu trebuie folosită ca dovadă a recunoașterii vinovăției în procedurile penale ulterioare.

14. Neconcordanțele evidente în ceea ce privește factori ca vârsta, maturitatea sau capacitatea intelectuală a părților trebuie luate în considerare înainte de a trimite cazul spre mediere.

15. Hotărârea de a trimite un caz penal la mediere trebuie însoțită de o limită de

timp rezonabilă în care autoritățile competente ale justiției penale trebuie informate în legătură cu specificul procedurii de mediere.

16. Achitățile bazate pe acorduri mediate trebuie să aibă același statut ca și hotărârile sau sentințele judecătorești și trebuie să excludă urmărirea în justiție pentru aceleași fapte (*ne bis in idem*).

17. Când un caz este trimis înapoi autorităților justiției penale fără încheierea unui acord între părți sau după ce punerea în aplicare a unui astfel de acord a eșuat, trebuie luată fără întârziere o hotărîre privind continuarea acțiunii.

V. Funcționarea serviciilor de mediere

V. 1. Standarde

18. Serviciile de mediere trebuie reglementate prin standarde recunoscute.

19. Serviciile de mediere trebuie să aibă suficientă autonomie în îndeplinirea îndatoririlor pe care le au. Trebuie stabilite standarde privind competența și norme etice, ca și proceduri de selectare, pregătire și evaluare a mediatorilor.

20. Serviciile de mediere trebuie monitorizate de un organism competent.

V.2. Calificarea și pregătirea mediatorilor

21. Mediatorii trebuie recrutați din toate sectoarele sociale și, în general, trebuie să cunoască bine culturile și comunitățile locale.

22. Mediatorii trebuie să fie capabili să dea dovadă de judecată solidă și abilitățile interpersonale necesare medierii.

23. Înainte de a prelua activitățile de mediere, mediatorii trebuie să urmeze o pregătire inițială și una multidisciplinară. Pregătirea lor trebuie să vizeze dobîndirea unui înalt nivel al competenței, ținînd cont de abilitățile de a rezolva conflicte, de condițiile speciale ale muncii cu victimele și infractorii și de cunoașterea sistemului justiției penale.

V. 3. Rezolvarea cazurilor individuale

24. Înainte de începerea procesului de mediere, mediatorul trebuie să fie informat despre toate elementele semnificative ale cazului și trebuie să i se înmîneze documentele necesare de către autoritățile competente ale justiției penale.

25. Procesul de mediere trebuie să se desfășoare într-o manieră imparțială, pe baza elementelor cazului și a nevoilor și dorințelor părților. Mediatorul trebuie să respecte întotdeauna demnitatea părților și să asigure că părțile se comportă respectuos una cu alta.

26. Mediatorul este responsabil de asigurarea unui mediu sigur și confortabil pentru mediere. Mediatorul trebuie să fie sensibil la vulnerabilitatea părților.

27. Medierea trebuie să se desfășoare eficient, dar într-un ritm accesibil părților.

28. Medierea trebuie să se desfășoare *in camera*.

29. În ciuda principiului confidențialității, mediatorul trebuie să încredințeze autorităților competente sau persoanelor implicate orice informație privind infracțiuni grave iminente, care poate apărea în cursul procesului de mediere.

V.4. Rezultatul medierii

30. Acordurile trebuie încheiate în mod voluntar de către părți. Ele trebuie să conțină numai obligații rezonabile și proporționale.

31. Mediatorul trebuie să raporteze autorităților justiției penale măsurile luate și rezultatul medierii. Raportul mediatorului nu va dezvălui conținutul sesiunilor de mediere, nici nu va exprima vreo judecată privind comportamentul părților pe parcursul medierii.

VI. Promovarea continuă a medierii

32. Trebuie să existe o consultare constantă între autoritățile justiției penale și serviciile de mediere pentru dezvoltarea unei înțelegeri comune.

33. Statele Membre trebuie să promoveze cercetarea și evaluarea medierii în cazurile penale.

RECOMANDAREA NR. R 22 (99)
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA SUPRAAGLOMERAREA ÎNCHISORILOR ȘI INFLAȚIA POPULAȚIEI
ÎNCHISORILOR

*(Adoptată de către Comitetul de miniștri la 30 septembrie 1999 la cea de-a 681
adunare a reprezentanților miniștrilor)*

Comitetul de miniștri, în conformitate cu termenii articolului 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Considerînd că supraaglomerarea închisorilor și o creșterea populației închisorilor reprezintă o provocare majoră pentru conducerile închisorilor și pentru sistemul justiției penale ca întreg, atît în termenii drepturilor omului cît și ai conducerii eficiente a instituțiilor penale;

Considerînd că rezolvarea eficientă a situației populației închisorilor este legată de aspecte ca situația infracțională generală, prioritățile controlării infracționalității, gama de pedepse disponibile prevăzute de legislație, severitatea sentințelor pronunțate, frecvența folosirii sancțiunilor și măsurilor comunitare, folosirea detențiunii în așteptarea judecării, eficacitatea agențiilor de justiție penală și, nu în ultimul rînd, atitudinea publicului față de infracționalitate și pedepse;

Afirmînd că măsurile concepute pentru combaterea supraaglomerării închisorilor și reducerea populației închisorilor trebuie integrate într-o politică rațională și coerentă privind infracționalitatea îndreptată spre prevenirea infracționalității și a comportamentului infracțional, adoptarea unei legislații eficiente, protejarea siguranței publice, individualizarea sancțiunilor și măsurilor și reintegrarea socială a infractorilor;

Considerînd că aceste măsuri trebuie să respecte principiile de bază ale statelor democratice guvernate de statul de drept și supuse scopului fundamental al garantării drepturilor omului, în conformitate cu Convenția europeană pentru drepturile omului și cu jurisprudența organelor împuternicite să o aplice;

Recunoscînd că aceste măsuri necesită implicarea conducătorilor politici și administrativi, a judecătorilor, procurorilor și a publicului larg, ca și furnizarea informațiilor referitoare la funcțiile pedepsirii, la eficacitatea relativă a sancțiunilor și măsurilor privative și neprivative de libertate și la realitățile din închisori;

Ținînd cont de Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane ori degradante;

Recunoscînd importanța Recomandării nr. R 11 (80) referitoare la detențiunea în așteptarea judecării, a Recomandării nr. R 3 (87) referitoare la Normele europene privind închisorile, a Recomandării nr. R 18 (87) referitoare la simplificarea justiției penale, a Recomandării nr. R 16 (92) referitoare la Normele europene privind sancțiunile și măsurile comunitare și a Recomandării nr. R 17 (92) referitoare la consecvența în pronunțarea sentințelor,

Recomandă guvernelor statelor membre:

- să adopte toate măsurile necesare, atunci îsi cînd revizuiesc legislația și practica în legătură cu supraaglomerarea închisorilor și cu inflația populației în-

- chisorilor, pentru a aplica principiile cuprinse în Anexa acestei Recomandări;
- să încurajeze difuzarea cât mai largă posibil a Recomandării și a raportului privind supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor, elaborat de comitetul European pentru probleme penale.

Anexa Recomandării nr. R 22 (99)

I. Principii de bază

1. Privarea de libertate trebuie considerată o sancțiune sau măsură extremă și, de aceea, trebuie impusă numai când, din cauza gravității infracțiunii, orice altă sancțiune sau măsură ar fi evident inadecvată.

2. Extinderea capacității închisorilor trebuie să fie o măsură mai curînd excepțională, deoarece în general este puțin probabil să ofere o soluție durabilă pentru problema supraaglomerării. Țările în care capacitatea închisorilor poate fi suficientă în termeni generali, dar nu este adaptată la nevoile locale, trebuie să încerce să obțină o distribuire mai rațională a capacității închisorilor.

3. Trebuie prevăzut un set corespunzător de sancțiuni și măsuri comunitare, posibil gradate în funcție de severitate; procurorii și judecătorii trebuie determinați să le folosească cât mai mult posibil.

4. Statele membre trebuie să analizeze posibilitatea depenalizării anumitor tipuri de infracțiuni sau a reclasificării acestora astfel încît să nu atragă pedepse privative de libertate.

5. Pentru a concepe o strategie coerentă împotriva supraaglomerării închisorilor și a inflației populației închisorilor trebuie efectuată o analiză detaliată a principalilor factori care contribuie la acestea, avînd în vedere în primul rînd aspecte ca tipurile de infracțiuni care impun pedepse cu închisoarea pe termen lung, prioritățile controlării infracționalității, atitudinea și preocupările publicului și practicile de pronunțare a sentinței existente.

II. Problema instituțiilor de detențiune insuficiente

6. Pentru a evita supraaglomerarea excesivă trebuie stabilită capacitatea maximă a instituțiilor penale.

7. Cînd apar condițiile supraaglomerării, o importanță deosebită trebuie acordată în special principiilor demnității umane, angajamentului administrației închisorii de a aplica un tratament uman și pozitiv, recunoașterii rolului angajaților și abordărilor manageriale moderne, eficiente. În conformitate cu Normele europene privind închisorile, trebuie acordată o atenție specială spațiului disponibil pentru prizonieri, igienei și condițiilor sanitare, asigurării hranei suficiente și corespunzător preparate și prezentate, îngrijirii sănătății prizonierilor și posibilității de a beneficia de activități în aer liber.

8. Pentru a contracara consecințele negative ale supraaglomerării închisorilor, trebuie facilitate în măsura posibilului contactele deținuților cu familiile lor și folosit la maximum sprijinul oferit de comunitate.

9. Trebuie folosite pe cât posibil modalități specifice de aplicare a sentințelor pri-

vative de libertate, cum ar fi semilibertatea, regimul deschis, permisiunea de a părăsi închisoarea, și plasamentele externe, pentru a contribui la tratarea și restabilirea prizonierilor, la menținerea legăturilor acestora cu familia și comunitatea și la reducerea tensiunii în instituțiile penale.

III. Măsuri referitoare la etapa anterioară judecării

Evitarea procedurilor penale – Reducerea recurgerii la detențiunea în așteptarea judecării

10. Trebuie luate măsurile necesare în scopul implementării principiilor prevăzute în recomandarea nr. 18 (87) privind simplificarea justiției penale; aceasta implică mai ales ca statele membre, ținând cont de propriile principii constituționale sau tradiții juridice, să recurgă la principiul urmăririi discreționare (sau la măsuri care au același scop) și să folosească proceduri simplificate și înțelegeri în afara tribunalului ca alternative la urmărire în cazurile în care acest lucru este posibil, pentru a evita procedurile penale.

11. Aplicarea detențiunii în așteptarea judecării și durata acesteia trebuie reduse la un minimum compatibil cu interesele justiției. În acest scop, statele membre trebuie să asigure că legislația și practica lor sunt conforme cu prevederile pertinente ale Convenției europene pentru drepturile omului și cu jurisprudența organelor sale de control și să urmeze principiile prevăzute în Recomandarea nr. R. 11 (80) privind detențiunea în așteptarea judecării, mai ales în ceea ce privește temeiul în care poate fi dispusă detențiunea în așteptarea judecării.

12. Trebuie folosite în cea mai mare măsură posibil alternativele la detențiunea în așteptarea judecării, cum ar fi condiția ca infractorul suspectat să locuiască la o adresă specificată, restricția de a părăsi un loc sau de a intra într-un anumit loc fără autorizație, prevederea cauțiunii sau supravegherii și asistării de către o agenție specificată de autoritatea judecătorească. În legătură cu aceasta, trebuie să se acorde atenție posibilităților de a verifica respectarea condiției de a rămâne într-un loc specificat prin dispozitive de supraveghere electronică.

13. Pentru a sprijini folosirea umană și eficientă a detențiunii în așteptarea judecării, trebuie alocate resursele umane și financiare corespunzătoare și dezvoltate mijloace procedurale și tehnici manageriale adecvate, în funcție de necesități.

IV. Măsuri referitoare la etapa judecării

Sistemul sancțiunilor/măsurilor – Termenul sentinței

14. Trebuie depuse eforturi pentru reducerea recurgerii la sentințe privative de libertate, care împovărează sistemul penitenciar, și substituirea sentințelor privative de libertate scurte cu sancțiuni și măsuri comunitare.

15. În stabilirea sancțiunilor și măsurilor comunitare care pot fi folosite în locul privării de libertate, trebuie acordată atenție următoarelor:

- suspendarea aplicării unei condamnări la închisoare cu condiții impuse,
- eliberarea condiționată ca sancțiune independentă impusă fără pronunțarea unei condamnări la închisoare,

- supravegherea sporită,
- muncă în folosul comunității (de ex. muncă neplătită prestată în folosul comunității),
- de tratament pentru anumite categorii de infractori;
- medierea victimă-infractor/compensarea victimei;
- limitarea liberei circulații, de exemplu prin ordin de interdicție sau monitorizare electronică.

16. Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie impuse numai în conformitate cu garanțiile și condițiile prevăzute în Normele europene privind sancțiunile și măsurile comunitare.

17. Trebuie introduse în legislație și practică combinații de sancțiuni și măsuri privative și neprivative de libertate, cum ar fi sentințele privative de libertate nesuspendate, urmate de muncă în folosul comunității, supraveghere (sporită) în cadrul comunității, arestul la domiciliu monitorizat electronic sau, în anumite cazuri, obligația de a urma un tratament.

Condamnarea și rolul procurorilor și al judecătorilor

18. În aplicarea legii procurorii și judecătorii trebuie să țină cont de resursele disponibile, mai ales în ceea ce privește capacitatea închisorilor. Astfel, trebuie acordată atenție evaluării impactului pe care structurile de condamnare existente și politicile concepute îl au asupra dezvoltării populației închisorilor.

19. Procurorii și judecătorii trebuie să se implice în procesul de concepere a politicilor penale referitoare la supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor, în scopul de a obține colaborarea acestora și de a evita practici de condamnare contraproductive.

20. Trebuie stabilite de către legislator sau alte autorități competente argumente pentru condamnare, în scopul, inter alia, reducerii folosirii privării de libertate, extinderii folosirii sancțiunilor și măsurilor comunitare și folosirii unor metode de diversivare cum ar fi medierea sau compensarea victimei.

21. O atenție specială trebuie acordată rolului pe care circumstanțele agravante și cele atenuante, ca și condamnările anterioare, îl joacă în stabilirea sentinței corespunzătoare.

V. Măsuri referitoare la etapa ulterioară judecării

Implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare – Aplicarea sentințelor privative de libertate

22. Pentru a face din sancțiunile și măsurile comunitare alternative credibile la pedeapsa cu închisoarea pe termen scurt, trebuie asigurată implementarea efectivă a acestora, mai ales prin:

- asigurarea infrastructurii pentru executarea și monitorizarea unor astfel de sancțiuni comunitare, și pentru a da procurorilor și judecătorilor încredere în eficacitatea lor;
- dezvoltarea și folosirea unor tehnici sigure de anticipare și evaluare a riscurilor ca și a unor strategii de supraveghere, în scopul identificării riscului ca

infractorul să recidiveze și al garantării siguranței și protecției publicului.

23. Trebuie promovată dezvoltarea măsurilor care reduc durata condamnării executate, preferându-se măsurile individualizate, cum ar fi eliberarea condiționată înainte de termen (pentru bună purtare), celor colective de rezolvare a supraaglomerării închisorilor (amnistii, grațieri colective).

24. Eliberarea pentru bună purtare trebuie considerată un adintre cele mai eficiente și constructive măsuri, care nu numai că reduc durata detențiunii, dar și contribuie substanțial la reintegrarea infractorului în comunitate.

25. Pentru a promova și extinde folosirea eliberării pentru bună purtare, trebuie create cele mai bune condiții pentru sprijinirea, asistarea și supravegherea infractorului în cadrul comunității, nu în ultimul rând pentru a determina autoritățile judecătorești sau administrative competente să considere această măsură drept o opțiune valoroasă și responsabilă.

26. Trebuie concepute și implementate programe eficiente pentru tratarea în timpul detențiunii și pentru supravegherea și tratarea după eliberare, astfel încât să se faciliteze restabilirea infractorilor, să se reducă recidivismul, să se asigure securitatea și protecția publicului, iar judecătorii și procurorii să aibă credința că măsurile concepute pentru reducerea duratei condamnării care trebuie executată și sancțiunile și măsurile comunitare reprezintă opțiuni constructive și responsabile.

RECOMANDAREA (2000) 19 A COMITETULUI DE MINIȘTRI AL STATELOR MEMBRE PRIVIND ROLUL URMĂRIII PENALE ÎN SISTEMUL DE JUSTIȚIE PENALĂ

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 6 octombrie 2000 la cea de-a 724-a reuniune a delegațiilor Miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în virtutea articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Reamintind că scopul Consiliului Europei este de a atinge o unitate mai mare între membrii săi,

Amintind că scopul Consiliului Europei este de asemenea de a promova domnia legii; ceea ce constituie baza tuturor democrațiilor veritabile;

Luînd în considerare că sistemul de justiție penală joacă un rol cheie în protejarea domniei legii;

Fiind conștienți de nevoia comună a tuturor statelor membre de a urgenta lupta împotriva infracțiunilor atât la nivel național cât și internațional;

Luînd în considerare că, în acest scop, eficiența nu numai sistemului de justiție penal național ci de asemenea cooperarea internațională pe probleme penale ar trebui sporită, în timp ce sunt protejate principiile consfințite în Convenția pentru protejarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;

Fiind conștienți de faptul că acuzarea publică joacă de asemenea un rol cheie în sistemul de justiție penal ca și în cooperarea internațională pe probleme penale;

Fiind convinși că, în acest scop, ar trebui încurajată definirea principiilor comune pentru acuzarea publică în statele membre;

Luînd în considerare toate principiile și regulile prevăzute în textele privind probleme penale adoptate de Comitetul de Miniștri,

Recomandă ca guvernele statelor membre să își fundamenteze legislația și practica privitoare la rolul acuzării publice în sistemul de justiție penală pe următoarele principii:

Funcțiile procurorului public

1. „Procurorii publici” reprezintă autorități publice care, în numele societății și al interesului public, asigură aplicarea legii atunci când încălcarea acesteia atrage o sancțiune penală, luînd în considerare atât drepturile individului cât și eficacitatea necesară sistemului de justiție penală.

2. În toate sistemele de justiție penală. Procurorii publici:

- decid dacă să inițieze sau să continue urmărirea penală;
- să aducă urmărirea în fața instanței;
- pot face apel sau să urmeze un apel privind toate sau unele din deciziile instanței.

3. În anumite sisteme de justiție penală, procurorii publici, de asemenea:

- implementează politica națională privind infracțiunile în timp ce o adaptează, atunci când este cazul, la circumstanțele regionale și locale;

- conduc, direcționează sau supraveghează investigațiile;
- se asigură că victimele sunt asistate eficient;
- decid asupra alternativelor la urmărirea penală;
- supraveghează executarea hotărârilor instanței;
- etc.

Garanțiile oferite Procurorilor publici pentru îndeplinirea funcțiilor lor

4. Statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a garanta că procurorii publici sunt capabili să își îndeplinească îndatoririle și responsabilitățile profesionale în virtutea condițiilor adecvate legale și organizaționale ca și condițiilor adecvate în ceea ce privește mijloacele, în special mijloacele bugetare la dispoziția lor. Astfel de condiții ar trebui stabilite în cooperare strânsă cu reprezentanții procurorilor publici.

5. Statele ar trebui să ia măsuri astfel încât:

- a) recrutarea, promovarea și transferul procurorilor publici să fie efectuate conform unor proceduri corecte și imparțiale care îndeplinesc garanțiile împotriva oricărei abordări care favorizează interesele unor grupuri specifice, și exclud discriminarea pe orice motiv de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altfel, origine socială sau națională, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut;
- b) Cariera procurorilor publici, promovarea și mobilitatea lor sunt guvernate de criterii obiective și cunoscute, cum ar fi competența și experiența;
- c) Mobilitatea procurorilor publici este guvernată de asemenea de necesitățile serviciului;
- d) Procurorii publici au condiții rezonabile de serviciu cum ar fi remunerația, durata a serviciului și pensie corespondente cu rolul lor crucial, ca și o vîrstă de pensionare adecvată și aceste condiții fiind guvernate de lege;
- e) Procedurile disciplinare împotriva procurorilor publici sunt guvernate de lege și ar trebui să garanteze o evaluare și o decizie corectă și obiectivă care ar trebui să facă obiectul unei revizui independente și imparțiale;
- f) Procurorii publici au acces la o procedură satisfăcătoare de plîngere, inclusiv atunci cînd este adecvat accesul la tribunal, dacă statutul lor legal este afectat;
- g) Procurorii publici, împreună cu familiile lor, sunt protejați fizic atunci cînd este amenințată securitatea lor personală ca rezultat al îndeplinirii adecvate a funcțiilor lor.

6. Statele ar trebui de asemenea să ia măsuri pentru a se asigura că procurorii publici au un drept efectiv la libertatea de exprimare, credință, asociere sau adunare. În special, ei ar trebui să aibă dreptul să ia parte la discuții publice pe chestiuni de drept, administrarea justiției și promovarea și protecția drepturilor omului și să se alăture sau să formeze organizații locale, naționale sau internaționale și să participe la întrunirile acestora în calitate particulară, fără a suferi dezavantaje profesionale din cauza acțiunii lor legale sau a calității de membru al unei organizații legale. Drepturile menționate mai sus pot fi limitate doar atunci cînd aceasta este prevăzută

de lege și este necesară păstrarea poziției constituționale¹ a procurorilor publici. În cazul în care drepturile menționate mai sus sunt încălcate, ar trebui să fie disponibilă o reparație eficientă.

7. Pregătirea este atât o datorie cât și un drept al tuturor procurorilor publici, înainte de numirea lor cât și în mod permanent. Statele ar trebui astfel să ia măsuri eficiente pentru a asigura că procurorii publici au o educație și o pregătire adecvate, atât înainte cât și după numirea în funcție. În special, procurorii publici ar trebui să cunoască:

- h) principiile și îndatoririle etice ale funcției lor;
- i) protecția constituțională și legală a suspectilor, victimelor și martorilor;
- j) drepturile omului și libertățile după cum au fost stabilite în Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în special drepturile stabilite în Articolul 5 și 6 din această Convenție;
- k) principiile și practicile organizării activității, management și resurse umane în context juridic;
- l) mecanismele și materialele care contribuie la consecvența în activitatea lor;

Mai mult decât atât, statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a oferi pregătire suplimentară pe chestiuni specifice sau în domenii specifice, având în vedere condițiile prezente, luând în considerare în special tipurile și dezvoltarea infracționalității, ca și cooperarea internațională pe probleme penale.

8. Pentru a răspunde mai bine formelor în dezvoltarea ale infracționalității, în special ale crimei organizate, specializarea ar trebui privită ca o prioritate, în ceea ce privește organizarea procurorilor publici, ca și în ceea ce privește pregătirea și cariera lor. Ar trebui de asemenea dezvoltată recurgerea la o echipă de specialiști, inclusiv echipe multi-disciplinare menite să asiste procurorii publici în desfășurarea activităților lor.

9. În ceea ce privește organizarea și funcționarea internă a Procurorilor Publici, în special atribuirea și re-atribuirea cazurilor, aceasta ar trebui să îndeplinească cerințele de imparțialitate și independență și să maximizeze funcționarea adecvată a sistemului de justiție penală, în special nivelul de calificare legală și de specializare pentru fiecare domeniu.

10. Toți procurorii publici au dreptul de a solicita ca ordinele ce le sunt adresate să fie exprimate în scris. Atunci când acesta consideră că un ordin este ilegal sau împotriva conștiinței sale, ar trebui să fie disponibilă o procedură internă care să ducă la o eventuală înlocuire a sa.

Relația dintre procurorii publici și puterea executivă și legislativă

11. Statele ar trebui să ia măsuri adecvate pentru a asigura că procurorii publici își pot efectua îndatoririle și responsabilitățile profesionale fără intervenție nejustificată sau expunere la responsabilitate civilă, penală sau de alt tip. Totuși, procurorii publici trebuie să dea socoteală în mod periodic și public pentru activitățile lor și în special pentru modul în care au fost efectuate prioritățile.

¹ Cuvîntul constituțional este folosit aici cu referire la scopurile stabilite legal și puterile procurorului public, nu la Constituția vreunui stat.

12. Procurorii publici nu ar trebui să interfereze cu competența puterilor legislative și executive.

13. Atunci când procurorul face parte din sau est subordonat guvernului, statele ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a garanta că:

- a) natura și întinderea puterilor guvernului față de urmărirea penală sunt stabilite de lege;
- b) guvernul își exercită puterile într-un mod transparent și în conformitate cu tratatele internaționale, legislația națională și principiile generale de drept;
- c) atunci când guvernul dă ordine de natură generală, astfel de ordine trebuie exprimate în scris și publicate într-un mod adecvat;
- d) atunci când guvernul are puterea de a da ordine în privința urmăririi penale a unui caz, astfel de ordine trebuie să poarte garanții adecvate de respectare a transparenței și echității în conformitate cu legea internă, guvernul avînd datoria, de exemplu:
 - de a solicita înainte avizul în scris de la procurorul public respectiv sau de la organul care se ocupă de urmărirea penală;
 - să explice ordinele sale scrise, mai ales atunci când acestea nu urmează avizul procurorului public și să le transmită prin intermediul canalelor ierarhice;
 - să urmărească ca, înainte de proces, avizul și ordinele să facă parte din dosar astfel ca cealaltă parte să le ia la cunoștință și să le comenteze;
- a) procurorul public să fie liber să supună instanței argumentele legale la alegerea sa, chiar și atunci când au îndatorirea să reflecte în scris ordinele primite;
- b) ordinele de a nu porni urmărirea penală într-un anumit caz, ar trebui să fie în principiu interzise. Dacă nu este cazul, astfel de ordine trebuie să fie excepționale și să facă obiectul cerințelor din paragrafele d. Și e de mai sus și al unui control specific în vederea garantării transparenței.

14. În țările în care urmărirea penală este independentă de guvern, statul ar trebui să adopte măsuri eficiente pentru a garanta că natura și întinderea independenței procurorului public să fie stabilite de lege.

15. Pentru a promova corectitudinea și eficacitatea politicii infracționale, procurorii publici ar trebui să coopereze cu agențiile și instituțiile guvernamentale în măsura în care acesta se conformează legii.

16. Procurorii publici ar trebui, în orice caz să aibă posibilitatea de a efectua urmărirea penală fără a fi obstructionați, împotriva funcționarilor publici pentru infracțiuni comise de aceștia, în special corupție, folosirea nelegitimă a puterii, grave încălcări ale drepturilor omului și alte infracțiuni recunoscute de dreptul internațional.

Relația dintre procurorii publici și judecători

17. Statele ar trebui să ia măsuri adecvate pentru a se asigura că statutul legal, competența și rolul procedural al procurorului public sunt stabilite de lege astfel încît să nu poată exista vreo îndoială legitimă privind independența și imparțialitatea

judecătorului. În special, statele ar trebui să garanteze că o persoană nu poate să desfășoare în același timp îndatorirea de procuror public și pe cea de judecător.

18. totuși, dacă sistemul legal o permite, statele ar trebui să ia măsuri pentru a face posibil ca această persoană să desfășoare în mod succesiv funcția de procuror public cu cea de judecător și invers. Astfel de schimbări ale funcției sunt posibile doar la cererea expresă a persoanei respective și cu respectarea garanțiilor,

19. Procurorii publici trebuie să respecte strict independența și imparțialitatea judecătorilor; în special ei nu se vor îndoii de deciziile judecătorești și nici nu vor împiedica executarea acestora, cu excepția cazului în care își exercită dreptul de apel sau invocă o altă procedură declaratorie.

20. Procurorii publici trebuie să fie obiectivi și corecți pe durata procedurilor în instanță. Ei ar trebui să se asigure că instanța deține toate faptele relevante și argumentele legale necesare pentru administrarea corectă a justiției.

Relația dintre procurorii publici și poliție

21. În general, procurorii publici ar trebui să cerceteze legalitatea investigațiilor poliției cel mai târziu atunci când decid dacă să înceapă sau să continue o urmărire penală. În această privință, procurorii publici vor monitoriza de asemenea respectarea drepturilor omului de către poliție.

22. În țările în care poliția se află sub autoritatea procurorului public sau atunci când investigațiile poliției sunt fie conduse fie supervizate de procurorul public, statul ar trebui să ia măsuri eficiente pentru a garanta ca procurorul public să poată:

- a) să dea ordine în mod adecvat poliției în vederea implementării eficiente a priorităților politicii infracționale, mai ales în ceea ce privește a decide care categorii de cazuri ar trebui să fie prelucrate primele, metodele folosite pentru a căuta dovezi, personalul folosit, durata investigațiilor, informațiile să fie oferite procurorului public, etc.
- b) acolo unde sunt disponibile diferite agenții de poliție, să fie alocate cazuri individuale agenției care este cea mai în măsură să se ocupe de acestea;
- c) să fie efectuate evaluări și controale în măsura în care este necesar pentru a monitoriza conformarea cu ordinele și cu legea;
- d) sancționarea sau promovarea sancționării, dacă este posibil, a eventualelor încălcări.

23. Statele în care poliția este independentă de procurorii publici, ar trebui să ia măsuri eficiente pentru a garanta că există o cooperare adecvată și operativă între procurorii publici și poliție.

Îndatoririle procurorului public față de indivizi

24. În efectuarea îndatoririlor lor, procurorii publici ar trebui, în special:

- e) a. să își exercite funcțiile în mod corect, imparțial și obiectiv;
- a) b. să respecte și să protejeze drepturile omului, astfel cum au fost prevăzute în Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale;

b) c. să încerce să asigure ca sistemul de justiție penală să funcționeze cât mai rapid posibil.

25. Procurorii publici ar trebui să se abțină de la discriminare de orice fel cum ar fi sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de alt fel, origine socială sau națională, asocierea cu o minoritate națională, proprietate, naștere, sănătate, handicapuri sau alt statut.

26. Procurorii publici ar trebui să asigure egalitatea în fața legii, și să fie conștienți de toate circumstanțele relevante, inclusiv cele ce îl afectează pe suspect, indiferent dacă acestea sunt în avantajul sau dezavantajul acestuia.

27. Procurorii publici nu ar trebui să înceapă sau să continue urmărirea penală atunci când investigațiile imparțiale dovedesc acuzația nefondată.

28. Procurorii publici nu ar trebui să aducă dovezi împotriva suspecților, știind sau crezând în mod fundamentat că acestea au fost obținute prin recurgerea la metode contrare legii. În caz de îndoială, procurorii publici ar trebui să întrebe instanța cu privire la admisibilitatea unor astfel de dovezi.

29. Procurorii Publici ar trebui să ocrotească principiul egalității armelor, în special dezvăluind celorlalte părți, cu excepția cazului în care este prevăzut diferit de lege, orice informație pe care o posedă și care poate afecta corectitudinea procedurilor.

30. Procurorii publici ar trebui să păstreze confidențiale informațiile obținute de la terți, în special atunci când prezumția de nevinovăție este pusă la îndoială, cu excepția cazului în care divulgarea este necesară în interesul justiției sau este prevăzută de lege.

31. Atunci când procurorii publici sunt îndreptățiți să ia măsuri care cauzează o interferență în drepturile și libertățile fundamentale ale suspectului, trebuie să fie posibil un control judiciar privind aceste măsuri.

32. Procurorii publici ar trebui să țină seama de interesele martorilor, în special să ia și să promoveze măsuri pentru protejarea vieții lor, a siguranței și intimității, sau să aibă grijă să fie luate aceste măsuri.

33. Procurorii publici ar trebui să țină seama de punctele de vedere și de preocupările victimelor atunci când sunt afectate interesele lor personale și să ia sau să promoveze acțiuni pentru a se asigura că victimele sunt informate cu privire la drepturile lor și în ceea ce privește evoluția procedurii.

34. Părțile interesate cu statut recunoscut sau identificabil, în special victimele, ar trebui să poată ataca deciziile procurorilor publici de a u pune sub urmărire penală; un astfel de atac poate fi efectuat, în urma unei revizuirii ierarhice, printr-o revizuire judiciară sau prin autorizarea părților de a angaja urmărire privată.

35. Statele ar trebui să asigure că în desfășurarea sarcinilor lor, procurorii publici trebuie să se conformeze „codurilor de conduită”. Încălcărilor acestor coduri pot duce la sancțiuni adecvate în conformitate cu paragraful 5 de mai sus. Performanța procurorilor publici ar trebui să facă obiectul revizuirii interne regulate.

36. a. În vederea promovării unei activități corecte, consecvente și eficiente a procurorilor publici, statele ar trebui să:

- să acorde considerație principală metodelor ierarhice de organizare, fără a permite acestor metode organizaționale să ducă la structuri birocratice ineficiente sau obstrucționare;

- să definească direcțiile generale pentru implementarea politicii infracționale;
- să definească principiile și criteriile generale ce trebuie folosite prin referire, împotriva cărora ar trebui luate deciziile în cazuri individuale, pentru a se proteja împotriva deciziilor arbitrare.
- b) Metodele de organizare, direcțiile, principiile și criteriile de mai sus ar trebui decise de parlament sau de guvern sau, dacă legea națională consfințește independența procurorilor publici, de reprezentanții acestora.
- c) Publicul trebuie informat despre organizarea, direcțiile, principiile și criteriile de mai sus; acestea vor fi comunicate oricărei persoane la cerere.

Cooperarea internațională

37. În ciuda rolului care ar putea aparține altor organe în chestiuni legate de cooperarea judiciară internațională, contactele directe între procurorii publici din diferite țări ar trebui sporite, în cadrul acordurilor internaționale acolo unde acestea există sau pe baza unor aranjamente practice.

38. Ar trebui efectuate anumite acțiuni în numeroase domenii pentru a spori contactele directe între procurorii publici în contextul cooperării judiciare internaționale. Astfel de acțiuni ar trebui să constea în principal în:

- a) diseminarea documentării;
- b) Alcătuirea unei liste de contacte și adrese cu numele persoanelor de contact relevante din diferitele autorități ale procurorilor, în privința domeniilor de specializare, arii de responsabilitate, etc.;
- c) Stabilirea de contacte personale regulate între procurorii publici din diferite țări, în special prin organizarea întâlnirilor regulate între Procurorii Generali;
- d) Organizarea de sesiuni de formare profesională și de sporire a conștiinței;
- e) Inițierea și dezvoltarea funcției de ofițer de legătură stabilit în altă țară;
- f) Pregătirea în limbi străine;
- g) Dezvoltarea folosirii transmițerii electronice de date;
- h) Organizarea de seminarii de lucru cu alte state, pe probleme ce privesc ajutorul reciproc și chestiuni comune privind infracțiunile.

39. Pentru a îmbunătăți raționalizarea și a atinge coordonarea procedurilor de asistență reciprocă, ar trebui făcute eforturi pentru a promova:

- a) între procurorii publici în general, conștiința necesității de participare activă la cooperarea internațională și
- b) specializarea unor procurori publici în domeniul cooperării internaționale,
- c) În acest sens, statele ar trebui să întreprindă măsuri pentru a asigura că procurorii publici ai statului solicitant, acolo unde acesta este responsabil de cooperarea internațională, poate adresa solicitări de asistență reciprocă, direct autorității celui alt stat care este competent să efectueze acțiunea solicitată, și al cărui autoritate poate înapoia direct dovezile obținute.

RECOMANDAREA REC (2000) 22
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA STIMULAREA IMPLEMENTĂRII REGULAMENTULUI EUROPEAN
PRIVIND SANȚIUNILE ȘI MĂSURILE COMUNITARE*

*(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 29 noiembrie 2000 la cea de-a 731-a
intrunire a prim-miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Punînd accentul pe importanța în continuare a creării, impunerii și implementării sancțiunilor și măsurilor comunitare bazate pe principiile menționate în Recomandarea nr. R (92) 16 cu privire la Regulamentul European al sancțiunilor și măsurilor comunitare;

Ținînd cont de rezultatele anchetei efectuate de Comisia Europeană pe Probleme de Infrațiune în implementarea Regulamentului European și, în special, dificultățile întîlnite de statele membre;

Recunoscînd necesitatea modificării Regulamentului 5 al Regulamentului European în lumina rezultatelor anchetei și dezvoltarea practicii de supraveghere a inculpaților;

Fiind conștienți de faptul că odată cu expirarea timpului apar noi posibilități pentru o utilizare mai efektivă și mai vastă a sancțiunilor și măsurilor comunitare;

Recunoscînd în continuare că dezvoltările esențiale și schimbarea practicii în domeniul sancțiunilor și măsurilor comunitare și problemele depistate de către statele membre necesită explicări și interpretări suplimentare a cîtorva prevederi conținute în Regulamentul European;

Accentuînd că recursul la sancțiunile și măsurile comunitare, și implementarea lor, întotdeauna trebuie să se conducă de respectarea protecției legale fundamentale, după cum e stipulat în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și de principiile cuprinse în Regulamentul European;

Recunoscînd relevanța prezentei Recomandări cu Recomandările: nr. R (92) 17 cu privire la consecvența acuzării, nr. R (97) 12 cu privire la personalul responsabil pentru implementarea sancțiunilor și măsurilor, nr. R (99) 19 cu privire la medierea în problemele penale și nr. R (99) 22 cu privire la suprapopularea penitenciarelor și inflația populației în penitenciare;

Recomandă guvernelor statelor membre:

– să se conducă în legislația și practicile sale în ceea ce privește durata sancțiunilor și măsurilor comunitare de textul revizuit al Regulamentului 5 al Recomandării nr. R (92) 16 cu privire la Regulamentul European privind sancțiunile și măsurile comunitare, descrise în anexa 1 a prezentei Recomandări;

* Traducere neoficială Mariana Izvoreanu, Institutul de Reforme Penale.

– să se conducă la revizuirea legislației, politicii și practicii sale ce ține de crearea, impunerea și implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare, de principiile definite în Anexa II a prezentei Recomandări, în vederea utilizării mai eficiente a sancțiunilor și măsurilor comunitare;

– să asigure cea mai vastă posibilă răspândire a Recomandării și a raportului cu privire la utilizarea mai eficientă a sancțiunilor și măsurilor comunitare elaborate de Comisia Europeană pe Probleme de Infracțiune, acordând o atenție deosebită asupra interpretărilor și explicărilor suplimentare a anumitor Regulamente Europene, expuse în par. 129-168 al raportului sus-menționat.

Anexa 1 la Recomandarea Rec (2000) 22

MODIFICAREA REGULAMENTULUI 5 AL REGULAMENTULUI EUROPEAN CU PRIVIRE LA SANCTIUNILE ȘI MĂSURILE COMUNITARE

În mod normal, sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să aibă o durată nelimitată.

În caz excepțional, sancțiunile și măsurile comunitare nelimitate pot fi aplicate față de infractorii care, datorită unei infracțiuni anterioare grave sau infracțiunii curente, și a caracteristicii personale deosebite, evident manifestă o amenințare serioasă pentru viața, sănătatea și siguranța comunității. Prevederile legislative trebuie întocmite cu revederea în mod regulat a aplicării unei astfel de sancțiuni sau măsuri nelimitate de către organul executiv independent și prevăzut de lege.

Durata sancțiunilor și măsurilor comunitare trebuie stabilită de autoritatea împuternicită de a lua decizii în limitele și conform condițiilor stipulate în lege.

Anexa 2 la Recomandarea Rec (2000) 22

PRINCIPII CĂLĂUZITOARE PENTRU UTILIZAREA MAI EFICIENTĂ A SANCTIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE

Legislația

1. Urmează a stabili un număr suficient de sancțiuni și măsuri comunitare potrivite și variate, cum ar fi:

- alternative la detenția prezentențială, cu ar fi obligațiunea infractorului de a avea loc stabil de trai, de a fi supravegheat și însoțit de agenție specificată de autoritățile legale;
- probațiunea ca sancțiune independentă aplicată fără pronunțarea pedepsei cu închisoarea;
- suspendarea executării pedepsei cu închisoarea cu condițiile aplicate;
- munca în beneficiul comunității
- compensarea/remunerarea/medierea victimă/infractor;
- ordine de tratament pentru infractorii care fac abuz de alcool și droguri și acei care suferă de boli psihice care se reflectă asupra comportamentului lor penal.
- supravegherea intensă a anumitor categorii de infractori;
- restricții la libertatea mișcării, cum ar fi: ordine de interdicție de a ieși din casă

sau monitorizare electronică aplicate în conformitate cu Regulamentul 23 și 55 ale Regulamentului European;

– eliberarea condiționată din penitenciar urmată de supravegherea post-liberare.

2. Pentru a promova utilizarea sancțiunilor și măsurilor fără aplicarea arestului preventiv, și în special, în cazul când sunt adoptate noi legi, legislatorul trebuie să țină cont de indicarea sancțiunii și măsurii fără aplicarea arestului preventiv decât a aplicării pedepsei cu închisoarea ca sancțiune de referință pentru anumiți infractori.

3. Trebuie de ținut cont și de revizuirea și reducerea prevederilor formale care împiedică aplicarea sancțiunilor și măsurilor comunitare față de infractorii periculoși și recidivi.

4. Urmează a introduce noi sancțiuni și măsuri comunitare ca metode de probă;

5. Orice experiență întreprinsă trebuie efectuată în spiritul Regulamentului European, și să fie monitorizat și evaluat cu o atenție cât mai mare. Experimentarea trebuie efectuată în conformitate cu standardele etice ale comunității internaționale.

Practica de acuzare

6. Trebuie stabilite argumentări, dacă aceasta se permite de principiile constituționale și tradițiile legale, și revizuite periodic de legislator sau alte autorități competente, în vederea, inter alia, reducerii aplicării pedepsei cu închisoarea, răspîndind aplicarea sancțiunilor și măsurilor comunitare și asigurînd compensarea victimelor.

7. Autoritățile legale trebuie să se implice în procesul de întocmire și revizuire a politicilor cu privire la aplicarea sancțiunilor și măsurilor comunitare, și trebuie să se informeze despre rezultatele lor, pentru a asigura răspîndirea ideii în comunitatea de drept despre natura sa.

8. O atenție deosebită trebuie acordată asupra definirii factorilor atenuanți care vor da posibilitate autorităților legale de a evita aplicarea pedepsei cu închisoarea și aplicarea în loc a sancțiunilor și măsurilor comunitare.

Cerințele de bază pentru implementarea eficientă a sancțiunilor și măsurilor comunitare

9. Trebuie create servicii adecvate pentru implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare, oferite resurse suficiente și dezvoltate ca fiind necesare în vederea păstrării confidenței autorităților legale în aplicarea sancțiunilor și măsurilor comunitare, asigurînd protecția comunitară, și îmbunătățirea situației sociale și personale a infractorilor.

10. Serviciile de implementare trebuie să dispună de colaboratori înalt calificați profesional, recrutați, instruiți și utilizați în conformitate cu principiile expuse în Recomandarea nr. R (97) 12 cu privire la personalul responsabil de implementarea sancțiunilor și măsurilor dacă e necesar de atins scopul sancțiunilor și măsurilor comunitare.

11. Activitatea serviciilor de implementare trebuie să se bazeze pe declarație politică clară care să descrie activitatea, scopul și valorile de bază ale ei. Această declarație trebuie să cuprindă astfel de probleme cum ar fi: obligațiunile și drepturile infractorului, intervenții și programe eficiente pentru plasarea infractorilor, interesele legitime ale victimei, responsabilitatea organizatorică de protecție comunitară, și

colaborarea cu personalul penitenciarului, agenții și organizații înrudite, și indivizi din comunitate.

12. La declarația politică trebuie anexate planurile și practicile serviciului întocmite în vederea sensibilizării opiniei publice a diferitor organizații și indivizi implicați în procesul de implementare a sancțiunilor și măsurilor comunitare ce țin de importanța de a lucra asupra scopului comun și împărtășirii ideii comune a metodelor efective.

13. Trebuie de atras atenție asupra creării prevederii legislative pentru revizuirea regulată și independentă a activității autorităților de implementare de către persoană cu experiență reglementat de Regulamentul European.

Sporirea credibilității sancțiunilor și măsurilor comunitare (cu autoritățile legale, agențiile complementare, populația de rînd și politicieni)

14. Trebuie asigurată cea mai vastă răspîndire posibilă a Recomandării nr. R (92) 16 a Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, în limba națională respectivă.

15. Liderii politici și administrativi și populația de rînd trebuie să primească informație periodică despre beneficiul economic și social care rezultă din recurgerea redusă la pedeapsa cu închisoarea și recurgerea sporită la sancțiunile și măsurile comunitare. Trebuie să existe o politică a relațiilor publice ce se referă la căile de comunicare locale. Informația trebuie să pună accentul pe faptul că sancțiunile și măsurile comunitare pot implica supravegherea eficientă și controlul asupra infractorilor.

16. Autoritățile de drept și personalul serviciilor de implementare trebuie să creeze canale de comunicare care să informeze regulat aspectele practice de recomandare și implementare a sancțiunilor și măsurilor comunitare.

17. Deoarece reintegrarea socială reprezintă scopul principal de implementare a sancțiunilor și măsurilor comunitare, serviciile trebuie să colaboreze activ cu comunitățile locale, spre exemplu; prin implicarea persoanelor din comunitate în supravegherea infractorilor sau prin colaborarea în scheme de prevenire a infracțiunilor la nivel local.

18. Introducerea noilor sancțiuni și măsuri comunitare în legislație și practică trebuie să fie însoțite de campanii de relații cu publicul în vederea obținerii sprijinului din partea populației.

Stabilirea programelor și intervențiilor eficiente

19. Criteriile eficacității trebuie să fie expuse astfel încît să facă posibilă evaluarea din diferite perspective a costurilor și veniturilor programelor și intervențiilor în scopul sporirii calității rezultatelor. Trebuie stabilite standarde și indici performanți pentru executarea programelor și intervențiilor.

20. Programele și intervențiile trebuie structurate în conformitate cu cunoștințele ce rezultă din cercetări în domeniu și furnizate de personal specializat.

21. Programele și intervențiile pentru reintegrarea infractorilor trebuie să se bazeze pe o varietate de metode. În cadrul întocmirii programelor și intervențiilor, în contextul sancțiunilor și măsurilor comunitare, o atenție deosebită trebuie acordată impactului lor asupra infractorilor, în special ce ține de:

– aptitudini de bază (e.g. știință de carte și de numărare de bază, rezolvarea prob-

lemelor de ordin general, relațiile personale și familiare, conduita prosocială);

- situația școlară și de muncă;
- posibila utilizare a drogurilor, alcoolului medicamentelor și
- acomodarea la comunitate.

22. La repartizarea infractorilor la anumite programe și intervenții trebuie de condus după anumite criterii, cum ar fi: capacitatea lor de a reacționa la intervenție, pericolozitatea lor presupusă pentru populație și/sau personalul responsabil pentru programe sau intervenție, și factorii sociali sau personali care sunt legați de eventuala repetare a infracțiunii. În acest scop, instrumentele sigure de evaluare care contribuie la asemenea repartizare trebuie să fie dezvoltată și utilizată. Informația despre aceste proceduri trebuie să fie accesibilă autorităților/persoanelor interesate.

23. O atenție deosebită trebuie acordată dezvoltării programelor și intervențiilor pentru infractorii care au recidivat infracțiuni grave sau care pot recidiva. În lumina cercetărilor recente, astfel de programe și intervenții trebuie să utilizeze, în special, metodele de conduită cognitivă, e.g. învățând infractorii de a cugeta asupra implicărilor comportamentului lor criminal, sporirea conștiinței de sine și auto-controlului, recunoașterea și evitarea situațiilor care precedă fapte criminale, și acordarea de posibilități de a practica comportamentul prosocial.

Cercetarea în domeniul sancțiunilor și măsurilor comunitare

24. Trebuie făcut o investiție adecvată în evaluarea rezultatelor programelor și intervențiilor utilizate în procesul de implementare a sancțiunilor și măsurilor comunitare.

25. Cercetarea trebuie să depisteze atât factori care duc ca infractorii să nu mai comită infracțiuni, precum și factori care duca la aceasta.

26. Cercetările în domeniul efectelor sancțiunilor și măsurilor comunitare nu trebuie să se limiteze la simpla înregistrare a condamnărilor post-supraveghere, dar trebuie să utilizeze criterii mai sensibile. Aceste cercetări trebuie să examineze, spre exemplu, frecvența și gravitatea recidivei deopotrivă cu indicii personali și sociali de acomodare în comunitate, și opiniile infractorilor asupra implementării sancțiunilor și măsurilor comunitare.

27. În cea mai mare măsură posibilă cercetarea trebuie să facă posibilă comparația între eficacitatea diferitor programe.

28. Statistica trebuie să fie dezvoltată încât să descrie în mod de rutină măsura utilizării rezultatelor sancțiunilor și măsurilor comunitare.

29. Evaluările cantitative și calitative a sarcinii de lucru a personalului în legătură cu diferite sarcini întreprinse în procesul de implementare a sancțiunilor și măsurilor comunitare trebuie efectuate periodic în vederea atingerii unor nivele înalte de eficiență, sănătății morale și psihice a personalului.

RECOMANDAREA REC (2001)10 A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE PRIVIND CODUL EUROPEAN DE ETICĂ AL POLIȚIEI

(Adoptata de catre Comitetul Ministrilor la 19 septembrie 2001, în cadrul a celei de a 765a reuniune a delegatilor ministrilor)

Comitetul Miniștrilor, conform articolului 15b al statutului Consiliului Europei.

Reamintind că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi;

Conștient că unul dintre obiectivele Consiliului Europei este deopotrivă favorizarea Statului de Drept, care este la baza unei democrații adevărate;

Considerând că sistemul de justiție penală joacă un rol determinant în protejarea Statului de drept și că poliția are un rol esențial în cadrul acestui sistem;

Conștient de necesitatea, comună tuturor Statelor membre, de a duce o luptă eficace contra criminalității, la nivel național, cât și pe plan internațional;

Considerând că activitățile poliției sunt întreprinse într-o largă măsură, în raport strâns, cu populația și că eficiența lor depinde de susținerea acesteia din urmă;

Recunoscând că majoritatea serviciilor de poliție europene - în afara faptului ca veghează la respectarea legilor - joacă un rol social și asigură un anumit număr de servicii în cadrul societății;

Convins că încrederea populației în poliție este în mod riguros legată de atitudinea și comportamentul poliției vis-a-vis de populație și, în particular, de respectul demnității umane, libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, care sunt consacrate îndeosebi în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Considerând că principiile formulate în Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru cei responsabili de aplicarea legilor și Rezoluției Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația despre poliție.

Păstrînd în memorie principiile și regulile enunțate în textele referitoare la poliție - în spiritul dreptului penal, civil și public și al drepturilor omului, astfel adoptate de Comitetul de Miniștri, precum și în deciziile și hotărârile Curții europene pentru Drepturile Omului și în principiile adoptate de Comitetul pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

Recunoscând diversitatea structurilor de poliție și a mijloacelor de organizare ale acțiunii poliției în Europa;

Considerând necesitatea de definire a orientărilor și principiilor europene comune, în cadrul obiectivelor generale, funcționării și reponsabilității poliției, în scopul asigurării securității și respectării drepturilor persoanei în societățile democratice funcționînd pe baza principiului preeminenței dreptului;

Recomandă guvernelor Statelor membre de a se inspira, în legislația și practicile interne ale acestora și în codurile lor de conduită în materie de poliție, din principiile enunțate în „Codul european de etică al poliției”, ce figurează în anexa prezentei Recomandări, în vederea aplicării lor progresive și asigurării unei difuzări cât mai ample a acestui text.

Anexa la Recomandarea Rec (2001) 10

Definirea câmpului de aplicare

Prezentul cod se aplică forțelor sau serviciilor de poliție publice tradiționale sau altor organe autorizate și/sau controlate de puterile publice, al căror prim obiectiv constă în a asigura menținerea ordinii într-o societate civilă și care sunt autorizate prin Stat să aplice forța și/sau puteri speciale, pentru a atinge acest obiectiv.

I. Obiectivele poliției

1. Principalele scopuri ale poliției constă, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului, în următoarele sarcini:

- de a asigura menținerea liniștii publice, respectul legii și ordinii în cadrul societății;
- de a proteja și respecta libertățile și drepturile fundamentale ale individului care sunt consacrate, îndeosebi, de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
- de a preveni și de a combate criminalitatea;
- de a depista criminalitatea;
- de a oferi asistență și servicii populației.

II. Bazele juridice ale poliției

2. Poliția este un organ public, care trebuie instituit prin lege.

3. Operațiunile poliției trebuie să fie întotdeauna îndeplinite conform dreptului intern și normelor internaționale acceptate de țări.

4. Legislația de organizare a poliției trebuie să fie accesibilă cetățenilor și suficient de clară și precisă; în cazul contrar aceasta trebuie completată prin regulamente de asemenea accesibile cetățenilor și clare.

5. Personalul poliției este supus aceleiași legislații ca și cetățenii obișnuiți, singurele excepții de la acest principiu nu pot fi justificate, decât în vederea asigurării unei bune desfășurări a sarcinilor poliției, într-o societate democratică.

III. Poliția și sistemul de justiție penală

6. O distincție netă trebuie stabilită între rolul poliției și cel al sistemului judiciar, al parchetului și al sistemului penitenciar; poliția nu trebuie să aibă nici o putere de control asupra acestor organe.

7. Poliția trebuie să respecte, cu strictețe, independența și imparțialitatea judecătorilor; poliția nu trebuie, nici să ridice obiecții față de hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare legitime, nici să împiedice executarea lor.

8. Poliția nu trebuie, în principiu, să exercite funcțiuni judiciare. Orice delegare de putere judiciară trebuie să fie limitată și prevăzută prin lege. Trebuie ca întotdeauna să fie posibilă contestarea în fața unui organ judiciar a tuturor actelor, deciziilor sau omisiunilor poliției privind drepturile indivizilor.

9. Este cazul să se asigure o cooperare funcțională și corespunzătoare, între poliție și ministerul public. În țările unde poliția se află sub autoritatea ministerului

public sau judecătorilor de instrucție, ea trebuie să primească instrucțiuni clare, atât în privința priorităților care determină politica anchetelor criminale și desfășurarea diferitelor anchete criminale. Poliția trebuie să informeze judecătorii de instrucție sau ministerul public, de modul în care instrucțiunile lor sunt aplicate și, mai ales trebuie să îi țină la curent cu evoluția cazurilor penale.

10. Poliția trebuie să respecte rolul avocaților apărării în procesele de justiție penală și, dacă este necesar, să contribuie la asigurarea dreptului efectiv de a avea acces la asistență juridică, în mod deosebit, pentru persoanele private de libertate.

11. Poliția nu trebuie să se substituie personalului penitenciar, cu excepția cazurilor de urgență.

IV. Organizarea structurilor poliției

A. Generalități

12. Poliția trebuie să fie organizată, în așa fel încât, membrii săi să beneficieze de respectul populației, atât ca profesioniști însărcinați cu aplicarea legii, cât și ca prestatori de servicii.

13. Serviciile de poliție trebuie să-și exercite misiunile de poliție, într-o societate civilă sub responsabilitatea autorităților civile.

14. Poliția și personalul în uniformă trebuie în mod normal să fie recunoscuți cu ușurință.

15. Serviciul de poliție trebuie să beneficieze de o independență operațională suficientă, vis-a-vis de alte organe ale Statului; în îndeplinirea sarcinilor de poliție care-i revin și de care trebuie să fie pe deplin responsabil.

16. Cadrele poliției trebuie să fie, la toate nivelele ierarhice, personal responsabile de actele lor, de neglijențele sau de ordinele date subordonaților lor.

17. Organizarea poliției trebuie să cuprindă o rețea de comandă clar definită. Trebuie să fie posibilă, în toate cazurile determinarea superiorului responsabil de actele de neglijență ale unui membru din personalul de poliție.

18. Poliția trebuie să fie organizată astfel încât, să promoveze bunele raporturi între poliție și populație și, eventual, o cooperare efectivă cu celelalte organisme, asociații locale, organizații nonguvernamentale și alți reprezentanți ai populației, cuprinzând grupurile etnice minoritare.

19. Serviciile de poliție trebuie să fie pregătite să furnizeze cetățenilor informații obiective despre activitățile lor, fără însă, a dezvălui informații confidențiale. Trebuie elaborate liniile directe profesionale, care guvernează raporturile cu mass-media.

20. Organizarea serviciilor de poliție trebuie să cuprindă măsuri eficiente, pentru a garanta integritatea personalului de poliție și comportamentul adecvat al acestuia, în executarea misiunilor, și în special, respectarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, în mod particular, prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

21. Măsuri eficiente pentru prevenirea și lupta împotriva corupției trebuie aplicate la toate nivelele serviciilor de poliție.

B. Calificative, recrutări și fidelitatea personalului de poliție

22. Personalul de poliție, oricare ar fi nivelul la care se angajează, trebuie să fie recrutat pe baza competenței și experienței personale, care trebuie adaptate obiectivelor poliției.

23. Personalul de poliție ar trebui să fie în măsură să dea dovadă de discernământ, de deschidere intelectuală, de maturitate, de simț justițiar, de capacități de comunicare și, dacă este cazul, de aptitudini de conducere și organizare. Ei trebuie să aibă și o bună putere de înțelegere a problemelor sociale, culturale și comunitare.

24. Persoanele care au fost recunoscute vinovate de infracțiuni grave nu trebuie să aibă funcții în poliție.

25. Procedurile de recrutare trebuie să se bazeze pe criterii obiective și nediscriminatorii și să se facă conform unui examen obligatoriu al candidaturilor. Trebuie, în plus, aplicat o politică prin care să se recruteze bărbați și femei, reprezentând diverse categorii ale societății, printre care grupurile etnice minoritare, obiectivul ultim fiind ca personalul de poliție să reflecte societatea în serviciul căreia se găsește.

C. Formarea personalului de poliție

26. Formarea personalului de poliție care trebuie să se bazeze pe principiile fundamentale, cum ar fi democrația, Statul de drept și protecția drepturilor omului trebuie să se realizeze în funcție de obiectivele poliției.

27. Formarea generală a personalului de poliție trebuie să fie cât mai deschisă posibil, pentru societate.

28. Formarea generală inițială ar trebui, de preferință, să fie urmată de perioade regulate de formare continuă și de formare specializată, și dacă este cazul, de formare pentru sarcini speciale și de gestiune.

29. O formare practică privind aplicarea forței și limitele sale referitoare la principiile stabilite în materie de drepturi ale omului și, mai ales a Convenției europene a drepturilor omului și a jurisprudenței corespondente trebuie integrată în formarea polițiștilor la toate nivelele.

30. Formarea personalului de poliție trebuie să integreze pe deplin necesitatea de a combate rasismul și xenofobia.

D. Drepturile personalului din poliție

31. Personalul din poliție trebuie, în reguli generale, să beneficieze de aceleași drepturi civile și politice, ca și ceilalți cetățeni. Restricțiile privind aceste drepturi nu sunt posibile, decât dacă ele sunt necesare în exercitarea funcțiilor poliției, într-o societate democratică, în conformitate cu legea și cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

32. Personalul de poliție trebuie să beneficieze, în calitate de funcționari, de o gamă de drepturi sociale și economice, cât mai mare posibil. Trebuie să beneficieze, în special de dreptul sindical sau de a participa în instanțe, de dreptul de percepere a unei remunerații corespunzătoare, de dreptul la o acoperire socială și de măsuri specifice de protecție a sănătății și securității, ținând cont de caracterul particular al muncii poliției.

33. Orice măsură disciplinară luată împotriva unui membru al poliției trebuie să fie supusă controlului unui organ independent sau tribunalului.

34. Autoritatea publică trebuie să susțină personalul de poliție, pus în cauză într-un mod nejustificat, în exercitarea funcțiilor sale.

V. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției

A. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției: principii generale

35. Poliția și toate intervențiile poliției trebuie să respecte dreptul oricărei persoane la viață.

36. Poliția nu trebuie să aplice, să încurajeze sau să tolereze acte de tortură, tratamente sau pedepse inumane sau degradante, în orice circumstanță s-ar afla.

37. Poliția nu poate recurge la forță decît în caz de necesitate absolută, și numai în măsura necesară atingerii unui obiectiv legitim.

38. Poliția trebuie să verifice, în mod sistematic, legalitatea operațiunilor pe care și le-a propus să le execute.

39. Personalul de poliție trebuie să execute ordinele date în mod regulamentar de superiori, dar au datoria de a se abține de la executarea celor care sunt evident ilegale și de a face raport privind acest subiect, fara a se teme de eventuale sanctiuni in astfel de situatii.

40. Poliția trebuie să-și îndeplinească misiunile, într-o manieră echitabilă, inspirîndu-se, în special, din principiul de imparțialitate și de nediscriminare.

41. Poliția nu trebuie să lezeze dreptul fiecărui la viața sa privată, decît în caz de necesitate absolută și numai în măsura necesară pentru realizarea obiectivului legitim.

42. Adunarea, stocarea și utilizarea datelor personale de către poliție trebuie să fie în conformitate cu principiile internaționale privind protecția datelor și, în special, să se limiteze la ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor legale, legitime și specifice.

43. În îndeplinirea misiunii sale, poliția trebuie întotdeauna să vegheze la spiritul drepturilor fundamentale ale fiecăruia, cît și la libertatea de gîndire, de conștiință, de religie, de exprimare, de reuniune pacifistă, de circulație și dreptul asupra bunurilor sale.

44. Personalul de poliție trebuie să acționeze cu integritate și respect față de populație, ținînd în mod special cont de situația indivizilor care face parte din grupuri vulnerabile.

45. Personalul de poliție trebuie în mod normal, în timpul intervențiilor lor, să fie în măsură să ateste calitatea sa de membru al poliției și identitatea sa profesională.

46. Personalul de poliție trebuie să se opună tuturor formelor de corupție din poliție. Trebuie să-și informeze superiorii și celelalte organe competente, de toate cazurile de corupție din poliție.

B. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției: situatii specifice

1. Anchete de poliție

47. Anchetele de poliție trebuie, cel puțin, să fie fondate pe supoziții rezonabile ca a fost sau va comisa o infracțiune.

48. Poliția trebuie să respecte principiile, conform cărora, oricine este acuzat de un delict penal trebuie presupus a fi nevinovat, pînă ce acesta va fi găsit vinovat de un tribunal și trebuie să beneficieze de anumite drepturi, în special de acela de a fi informat, în cel mai scurt timp, de acuzația formulată împotriva sa și de a pregăti apărarea sa, fie personal, fie prin intermediul unui avocat ales de el.

49. Anchetele polițienești trebuie să fie obiective și echitabile. Ele trebuie să țină cont de nevoile specifice ale persoanelor, cum ar fi copiii, adolescenții, femeile, membrii ai minorităților cuprinzînd minoritățile etnice sau persoanele vulnerabile, și să se adapteze în consecință.

50. Se vor stabili, ținînd cont de principiile enunțate în articolul 48 de mai sus, liniile directoare cu privire la conduita interogatoriilor de poliție. În special, este vorba de a se asigura că aceste interogatorii să se desfășoare într-un mod echitabil, aceasta însemnînd ca cei interesați să fie informați de motivele interogatoriului și de alte fapte pertinente. Conținutul interogatoriilor de poliție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnat.

51. Poliția trebuie să fie conștientă de necesitățile specifice martorilor și trebuie să respecte anumite reguli, inclusiv protecția și asistența care le pot fi asigurate în timpul anchetei, mai ales cînd există riscul de intimidare a martorilor.

52. Poliția trebuie să asigure victimelor criminalității susținerea, asistența și informarea de care acestea au nevoie, fara discriminare.

53. Poliția ar trebui să fie în măsură să ofere servicii de interpretare/traducere necesare pe toată durata anchetei de poliție.

2. Arestarea/Privarea de libertate de către poliție

54. Privarea de libertate trebuie să fie pe cît posibil limitată și aplicată, ținînd cont de demnitatea de vulnerabilitatea și de necesitățile individuale ale fiecărei persoane deținute. Plasările în detenție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnate într-un registru.

55. Poliția trebuie, în măsura în care este posibil conform legii naționale, să informeze rapid orice persoană privată de libertatea sa asupra motivelor acestei privațiuni și asupra acuzațiilor ce i se aduc și totodată, să o informeze fără întîrziere despre procedura aplicabilă în cazul său.

56. Poliția trebuie să garanteze securitatea persoanelor deținute, să vegheze la starea lor de sănătate, să le asigure condițiile satisfacatoare de igienă și o alimentație adecvată. Celulele de poliție prevăzute în acest scop trebuie să aibă dimensiuni rezonabile, să dispună de iluminat și ventilație corespunzătoare și să fie dotate, astfel încît, să permită odihna.

57. Persoanele private de libertate de către poliție trebuie să aibă dreptul ca mandatul lor de reținere să fie notificat unei terțe persoane, aleasa de ele, să beneficieze de un avocat și să poată fi examinată de un medic, în măsura în care este posibil și în conformitate cu opțiunea lor.

59. Poliția trebuie, pe cît posibil, să separe persoanele reținute în incintele poliției suspectate de fi comis infracțiuni penale de persoanele reținute din alt motiv. În

mod normal bărbații trebuie să fie separați de femei, cât și persoanele majore de persoanele minore, private de libertate.

VI. Responsabilitatea și controlul poliției.

59. Poliția trebuie să fie responsabilă în fața Statului, cetățenilor și reprezentanților acestora. Ea trebuie să reprezinte obiectul unui control extern, eficient.

60. Controlul poliției de către Stat trebuie repartizat între puterile legislative, executive și judiciare.

61. Puterile publice trebuie să aplice procedurile efective și imparțiale de recurs împotriva poliției.

62. Ar trebui să se încurajeze crearea unor mecanisme care să determine responsabilitatea poliției și care se bazează pe comunicare și comprehensiune mutuală între populație și poliție.

63. Statele membre, supervizate de organele în drept, trebuie să elaboreze coduri de deontologie ale poliției, care se bazează pe principiile enunțate în prezenta Recomandare.

VII. Cercetarea și cooperarea internațională

64. Statele membre trebuie să favorizeze și să încurajeze activitățile de cercetare în privința poliției, efectuate de poliția însăși sau de instituțiile din exterior.

65. Ar trebui să se promoveze cooperarea internațională în privința problemelor de etică a poliției și aspectelor acțiunilor sale, privitoare la drepturile omului.

66. Mijloacele de promovare a principiilor enunțate în prezenta Recomandare și aplicarea lor ar trebui să constituie obiectul unei atente examinări din partea Consiliului European.

Expunerea motivelor

Recomandarea Rec (2001)10 a Comitetului Ministrilor privind Codul european de etică al poliției

I. Introducere

I.1. Coduri de etică ale poliției

O bună parte din ceea ce se scrie a propoz de poliție, constă în descrierea manierei sale de acțiune, în diverse situații. Există tendința de a nu trata, cu excepția procedurii moralizator, chestiunea de a ști cum „ar trebui” să acționeze polițiștii, ceea ce ar presupune o formulare clară a valorilor și normelor așteptate de la poliție, într-o societate modernă, democratică. Dispozițiile „Codului european de etică al poliției” pun într-un mod precis, bazele unui anumit cadru și acest text nu poate fi mai oportun. Numeroase țări europene încep, actualmente, cu reorganizarea poliției lor, în scopul de a promova și consolida valorile democratice. Ele se preocupă, de asemenea, de asigurarea normelor comune, în materie de poliție, dincolo de granițele naționale, atât pentru a satisface așteptările europenilor care, din ce în ce mai mobili, își doresc să se poată baza pe un tratament uniform, echitabil și previzibil din partea poliției, cât și pe consolidarea capacităților lor de cooperare și deci de eficacitate, în

lupta împotriva criminalității internaționale. Dispozițiile Codului sunt formulate în spiritul obiectivului Consiliului Europei, care urmărește realizarea unei unități cât mai mare între membrii săi.

Este suficient să se reflecteze, o clipă, la rolul poliției într-o democrație, pentru a se putea evalua relevanța unui cod de etică pentru poliție. Cetățenii țărilor democratice au organizat statele, în maniera de a se garanta o libertate maximă privind respectarea legalității. De asemenea sistemele de justiție penală au fost dezvoltate în scopul garantării libertății individuale și securității. În societățile democratice, guvernate de principiul legalității, poliția îndeplinește funcțiile tradiționale de prevenire, de luptă și de detectare a criminalității, de ocrotire a liniștii publice, de respectare a legii și ordinii publice și de protejare a drepturilor fundamentale ale individului. Mai mult, în cadrul acestor societăți, poliția asigură diverse servicii cu caracter social, care sprijină celelalte activități. Pentru a duce aceste misiuni la bun sfârșit, ea beneficiază de o largă capacitate de inițiativă. În statele democratice, poliția contribuie la menținerea valorilor democrației și ea însăși este penetrată de aceste valori. În general, publicul acceptă și chiar aprobă exercitarea autorității legale a poliției atâta timp cât aceasta este percepută ca îndeplinindu-și misiunile într-un mod etic acceptabil și are obiective valabile și democratice. Când aceste condiții sunt îndeplinite, poliția este îndreptățită să se aștepte ca publicul să aibă încredere și să-i ofere ajutor și sprijin în exercitarea funcțiilor menționate. Această concepție, privind exercitarea atribuțiilor poliției în democrații, reprezintă punctul central al viziunii Consiliului Europei.

Chiar dacă un cod de etică polițienească nu este decât prima etapă al acestui întreg proces, care tinde să aplice norme comune în domeniul activității de poliție, în absența acestuia, un astfel de proces are puține șanse de reușită. Proiectând bazele normelor de etică, un cod de deontologie polițienească este îndreptățit să faciliteze identificarea problemelor etice, permițând o mai bună capacitate de înțelegere, o analiză mai aprofundată și o soluționare fără efort. El incită, de altfel, la punerea unor probleme privind valorile pe care le respectă poliția, atât în privința organizării, cât și în privința aplicării adecvate a acestora.

Noțiunile fundamentale pentru poliție, cum ar fi cele de loialitate, de imparțialitate, de discreție și de profesionalism, nu pot decât să beneficieze de abordarea comună din punct de vedere al semnificației și deci al înțelegerii pe care o poate permite un cod.

Acesta poate, în plus, să ajute la formularea normelor personale de comportament, bazându-se pe sentimentul mândriei că aparține unei structuri de poliție. Acest aspect este important, în mod particular, pentru tinerii angajați, care trebuie să cunoască de la început valorile fundamentale care definesc și conduc munca lor. Această precizare a noilor angajați reaminteste importanța codurilor de comportament în formarea polițiștilor. În absența unor astfel de referințe obiective în materie de norme și valori, sarcina personalului de instruire este mult mai dificilă. Originea și autoritatea normelor trebuie explicate și apărute, cu riscul ca ele să rămână locale și să reprezinte un singur formator, adăugând că un cod de deontologie polițienească este prețios la toate nivelele de formare.

Cum s-a menționat mai sus, serviciile de poliție sunt considerabil sprijinite în acți-

unea lor, chiar dacă beneficiază de aprobarea și colaborarea strânsă a publicului. Este vital pentru acesta din urmă, să fie asigurate, într-o manieră responsabilă, serviciile pentru exercitarea cărora, poliția este investită cu o autoritate considerabilă și cu o capacitate de inițiativă, asigurându-i acesteia monopolul unei coerciții legitime. De aceea, publicul are nevoie de garanții. Un cod de etică polițienească, beneficiind de o largă publicitate, poate, punând în lumină normele, finalitățile și valorile, care sunt cele ale poliției, să contribuie la consolidarea încrederii publicului și la îmbunătățirea relațiilor și cooperării sale cu poliția. Aceleași norme, delimitând clar gama și câmpul de acțiune încredințate poliției, contribuie la protejarea acesteia de întrebări nejustificate, inutile, insistente și mai ales, la limitarea riscurilor unor încălcări în serviciu.“

Un cod de etică poate, în plus, să fie un instrument de reglare la nivelul organizării interne a poliției. Acesta este una dintre caracteristicile remarcabile ale „Codului european de etică al poliției”. În definirea normelor valorilor și cadrului etic minim, acesta poate îndeplini o funcție de reglementare, prin cel puțin 4 mijloace, menținând astfel un control de calitate al personalului poliției (cuprinzând și civili); ușurând exercitarea actului de comandă, gestiunea și supervizarea; responsabilizând cadrele structurii; elaborând norme pentru reglementarea delicatelor conflicte interne.

În ceea ce privește posibila influență asupra practicii polițienești, un cod de etică al poliției recomandă cea mai bună practică pentru forțele de ordine și constituie o versiune specifică a principiilor de conduită cotidiene, inspirate din bunul simț. Cuvântul „etic” poate avea mai multe semnificații, cea mai acceptată, fiind cea definită de Aristotel. Este vorba despre disciplina critică, care are drept obiect conduita și convingerile etice cotidiene. Acesta nu este sensul dorit în titlul „Codul european de etică al poliției”. Societățile moderne și polițiile lor sunt organizate conform unui principiu dublu de diviziune a muncii și de cooperare. Oamenii sunt ocupați cu un număr mare de activități specializate. Dacă viața lor cotidiană se bazează pe reguli comune de conduită, au, în același timp, nevoie de cunoștințe și orientări specifice în cadrul exercitării meseriei și atribuțiilor lor. Aceasta se datorează faptului că munca lor implică aspectele particulare ale comportamentului uman, care dezvăluie dilemele etice cu care ei sunt confrunțați într-un mod constant și că ei trebuie să le rezolve, dată fiind profesia lor. Este, mai ales, cazul acelor care lucrează în serviciile publice, căci publicul încredințează bunăstarea sa profesioniștilor. În acest context, cuvântul, „etic” trimite la acest ansamblu de valori, principii și exigențe, care permit reglementarea exercitării unei profesii. Este important de remarcat că „etica”, luată în acest sens, reprezintă o tentativă de adaptare a eticii cotidiene nevoilor și dilemelor unei structuri publice. În acest sens, este „etica” utilizată în „Codul european de etică al poliției”.

Obiectivul poliției – respectarea Statului de drept - este de a acoperi două sarcini distincte, dar unite între ele: aceea de a supraveghea la aplicarea legilor fundamentale ale Statului, asigurând o situație generată de liniște publică și sarcina comună, de a se limita strict la puterile ce-i sunt conferite, abținându-se de la orice act arbitrar și respectând libertățile și drepturile individuale ale cetățenilor.

Respectarea statului de drept nu implică nu numai preocuparea pentru ceea ce s-a făcut, ci și mai ales maniera în care se face. În exercitarea atribuțiilor sale, poliția trebuie să respecte dreptul subiectiv, inclusiv libertățile și drepturile omului și de să evite

de a acționa într-o manieră arbitrară sau ilegală. Aceasta este fundamental pentru un stat de drept și, deci, pentru semnificația și obiectivul misiunii poliției, în democrație.

Statul de drept presupune înainte de toate, că cei care fac, interpretează și aplică lege se supun acestei legi. În alți termeni, poliția trebuie să depindă de legile pe care le aplică. Prin aceasta se recunoaște poliția unui stat cu adevărat democratic: ea se supune aleceiași legi pe care s-a angajat să o apere. Rolul poliției în apărarea și ocrotirea preeminenței dreptului este atât de important, că deseori se poate astfel aprecia stadiul unei democrații, observând comportamentul poliției.

Codul european de etică al poliției are drept scop furnizarea unui ansamblu de principii și linii directoare pentru obiectivele, atribuțiile și controlul poliției în societățile democratice, în care se respectă statul de drept și este într-o mare măsură, influențat de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Codul caută să formuleze recomandări specifice și să definească necesitățile poliției și măsurile indicate pentru a-i permite să-și conducă misiunea exigentă și delicată de prevenire și detectare a criminalității, de păstrare a legalității și ordinii într-o societate civilă, democratică. Chiar dacă Recomandarea este destinată în primul rând guvernelor, principiile directoare sunt redactate astfel încât să poată de asemenea servi drept sursă de inspirație celor care se ocupă de chestiuni de tip polițist, la un nivel mai concret.

1.2. Istoricul „Codului european de etică al poliției”

Consiliul Europei s-a interesat foarte devreme de probleme privind poliția. Aceasta, într-adevăr, joacă un rol atât de important în legătură cu protecția valorilor fundamentale ale Consiliului Europei (democrație pluralistă, Statul de drept și drepturile omului), deoarece Consiliul Europei oferă un forum, adaptat dezbaterilor privind rolul poliției într-o societate democratică.

Curtea europeană a Drepturilor Omului a stabilit o jurisprudență considerabilă. Pe de altă parte, Comitetul european pentru prevenirea torturii (CPT), pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante a elaborat principii directoare importante pentru poliție. Carta socială europeană și jurisprudența sa cuprind principii referitoare la drepturile sociale și economice ale personalului de poliție. Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) a elaborat în domeniul său de competență, principii în atenția poliției. În schimb, Comisia europeană pentru democrație (Comisia de la Veneția) a adoptat texte despre aspectele constituționale ale poliției. Grupul de State împotriva corupției (GRECO) are drept sarcină evaluarea administrațiilor naționale, printre care poliția, sub aspectul corupției.

Poliția trebuie, deopotrivă, să răspundă așteptărilor autorităților locale și regionale, din punct de vedere al problemelor de insecuritate urbană. Poliția și relațiile interetnice constituie o altă problemă, ce reține atenția. Consiliul Europei a desfășurat activități destinate să sensibilizeze poliția privind aspectele muncii sale care vizează drepturile omului. Activitățile au permis practicienilor politiciști și specialiștilor în drepturile omului, reprezentanților statelor și organizațiilor nonguvernamentale să se aplece, împreună, asupra problemelor drepturilor omului, în contextul profesional al poliției. Printre rezultatele concrete ale acestei munci, poate fi menționată formarea personalului de poliție în materie de drepturile omului și un mare număr

de documente, manuale, în legătură cu poliția și drepturile omului. Aceste activități au permis să se înțeleagă mai bine, în serviciile de poliție naționale, necesitatea unei puternice conștientizări a drepturilor omului, la toate nivelele poliției.

„Declarația privind poliția” adoptată de către Adunarea parlamentară a Consiliului Europei în 1979 a marcat o primă tentativă de stabilire a normelor etice pentru poliție. Ea a fost, în numeroase State membre, o sursă de inspirație în căutarea răspunsurilor la chestiuni privind opțiunile politice. Deși împărțind punctul de vedere al Adunării asupra necesității pentru societățile democratice, de a aplica norme etice deosebit de exigente pentru poliție. Comitetul de Miniștri nu a susținut, în masă, Declarația care, de fapt, nu s-a transformat într-un instrument juridic al Consiliului Europei.

Tradiționala activitate normativă interguvernamentală a Consiliului Europei, aflată sub autoritatea Comitetului de Miniștri s-a axat pe poliție în cadrul politicii în materie de justiție penală, drept penal și criminologie (procedura penală, prevenirea criminalității, protecția victimelor și martorilor, delincvența juvenilă, crima organizată, corupția, minister public, detentia, etc.) cât și de drept public (integritate personală, și protecția datelor). Instrumente juridice - convenții și recomandări - care interesează poliția au fost elaborate în acest cadru.

Pornind din 1989, Europa Centrală și Orientală a cunoscut mișcări, care au determinat Consiliul Europei să intensifice considerabil activitățile sale referitoare la poliție. În cadrul programelor destinate să susțină reformele juridice cât și reforma administrației publice - incluzând și poliția - un mare număr de activități (seminarii, sesiuni de informare și difuzare de expertize de natură juridică) au fost desfășurate în jurul temelor, cum ar fi „rolul poliției într-o societate democratică”, „etica poliției” și „poliția și Statul de drept”.

În contextul reformei poliției, a fost, din nou pusă în evidență necesitatea unui cadru paneuropean pentru poliție. Comitetul de Miniștri a creat, prin urmare, Comitetul de experți privind etica poliției și problemele legate de sarcinile poliției (PC-PO) sub conducerea Comitetului European pentru Probleme Criminale (CDPC).

Mandatul Comitetului PC-PO a fost adoptat de CDPC în cea de-a 47 sesiune plenară, în 1998 și confirmat de Comitetul de Miniștri în cea de-a 64 reuniune a Delegaților, în septembrie 1998.

Acest mandat cuprinde:

„Poliția joacă un rol important în sistemul de justiție penală. Puține instrumente internaționale se aplică poliției, contrar altor corpuri profesionale din acest sistem. Numeroase State europene își reorganizează, actualmente, poliția, reorganizare care constituie parte deloc neglijabilă a procesului de promovare și consolidare a ideilor și valorilor democratice, din societate. Deontologia politiei a devenit deci un aspect important în diferite State membre ale Consiliului Europei.

Comitetul de experți va trebui să realizeze un studiu privind deontologia poliției, în sens larg, ținând cont de următoarele chestiuni:

- rolul poliției într-o societate democratică și locul său în sistemul de justiție penală;
- misiunile poliției într-un Stat de Drept - prevenirea criminalității, descoperirea infracțiunilor etc;

- controlul poliției.

Comitetul de experți se va apleca, mai ales asupra aspectelor deontologiei poliției, avînd trăsăturile unor anumite situații, care se regăsesc periodic, în activitatea poliției, cum ar fi interogarea suspectilor și alte investigații de procedură penală, utilizarea forței, libertatea nelimitată a poliției, etc. Vor fi, de asemenea, tratate aspectele deontologice ale gestiunii poliției, în general, și includerea lor în programele de formare. În acest sens, va trebui să se țină cont de diferențele existente între codurile de deontologie, codurile de conduită profesională și codurile de disciplină. În executarea acestei misiuni, Comitetul va trebui să fie în spiritul Convenției europene a Drepturilor Omului și Convenției Europene pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, ca și a Rezoluției 690 (1979) a Adunării parlamentare referitoare la Declarația privind poliția. Ar trebui să țină cont de lucrările Comitetului de experți pentru parteneriat în prevenirea criminalității (PC-PA) cît și a altor activități pertinente ale Consiliului Europei.

Această sarcină ar trebui să se finalizeze cu un raport și/sau o recomandare despre deontologia poliției, care ar putea servi drept cadru orientativ Statelor membre, care vizează o reformă a poliției sau elaborarea unui cod național de deontologie al poliției”.

Comitetul a fost alcătuit din experți delegați din următoarele țări: Austria, Belgia, Croația, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Grecia, Italia, Lituania, Moldova, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, ex-Republica iugoslavă a Macedoniei, Turcia, Regatul Unit. Acesta cuprindea experți veniți din ministerele de interne, ministerele de justiție, poliție, Ministerul Public și autoritate judiciară. Comitetul a fost prezidat de dl. Karsten Petersen, director adjunct al poliției din Danemarca. Doi experți - dl. Amadeu Recasens i Brunet (director al Școlii de Poliție din Catalonia și profesor la Universitatea din Barcelona, Spania) și dl. Neil Richards (director al Programului de dezvoltare, pentru șefii de poliție, Național Police Training, Bramshill, Regatul Unit) au fost desemnați pentru a asista Comitetul Secretariatului a fost asigurat de Direcția generală a afacerilor juridice, DGI, a Consiliului Europei.

Comisia europeană, OICP - Interpol, Asociația școlilor europene de poliție (the Association of European Police Colleges - AEPC) și Centrul internațional de cercetări și studii sociologice, penale și penitenciare (Intercenter) au avut statut de observator pe lângă Comitet. Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT), Consiliul European al Sindicatelor de Poliție (CESP), Asociația Europeană a femeilor din poliție (the European Network of Police Women - ENP), Federația europeană a Personalului din Serviciile publice (EUROFEDOP), Federația internațională a Funcționarilor superiori din Poliție (FIFSP), Asociația internațională de Poliție (AIP) și Uniunea Internațională a Sindicatelor de Poliție (UISP) au fost consultate în faza finală a lucrărilor.

Comitetul s-a axat pe instrumente juridice (convenții și recomandări ale Consiliului Europei și altor organizații internaționale) cît și, pe principiile stabilite de Curtea europeană a Drepturilor Omului și de alte organe ale Consiliului Europei. Comitetul a organizat audieri cu reprezentanții Comitetului European pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) și

Comitetul European ale Drepturilor sociale. Comitetul a fost, de altfel, informat de proiectele și activitățile ce au legătură cu poliția, desfășurate în cadrul diverselor Direcții generale ale Consiliului Europei. Lucrările Comitetului au fost prezentate și aprobate în timpul celui de al 12-lea Colocviu de criminologie organizat de Consiliul Europei, în noiembrie 1999, pe tema „puterile și responsabilitățile poliției într-o societate democratică”, cât și în cadrul Conferinței la nivel înalt, care a reunit miniștrii europeni de interne, în iunie 2000.

Comitetul a organizat șase reuniuni plene și trei reuniuni ale grupului de lucru, între decembrie 1998 și martie 2001. La cererea Adunării Parlamentare, Comitetul Miniștrilor și-a dat acordul, pentru ca un pre-proiect de recomandare să fie înaintat Adunării parlamentare, pentru avizare. Avizul Adunării a fost luat în considerare de Comitet, în cea de a 6-a reuniune.

Textul proiectului de recomandare „Codul european de etică al poliției” și expunerea motivelor care l-au însoțit au fost stabilite în cea de-a 6-a reuniune a Comitetului, în martie 2001 și supuse pentru aprobare și transmitere Comitetului Miniștrilor, în a 50-a sesiune plenară a Comitetului european pentru probleme criminale (CDPC), în iunie 2001. În timpul celei de-a reuniune a Delegaților, din 2001, Comitetul Miniștrilor a adoptat Recomandarea și a autorizat publicarea expunerii motivelor aferente.

II. Preambulul Recomandării

Comitetul Miniștrilor, conform articolului 15b al statutului Consiliului Europei.

Reamintind că scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strânsă între membrii săi;

Conștient că unul dintre obiectivele Consiliului Europei este deopotrivă favorizarea Statului de Drept, care este la baza unei democrații adevărate;

Considerînd că sistemul de justiție penală joacă un rol determinant în protejarea Statului de drept și că poliția are un rol esențial în cadrul acestui sistem;

Conștient de necesitatea, comună tuturor Statelor membre, de a duce o luptă eficientă contra criminalității, la nivel național, cât și pe plan internațional;

Considerînd că activitățile poliției sunt întreprinse într-o largă măsură, în raport strîns, cu populația și că eficiența lor depinde de susținerea acesteia din urmă;

Recunoscînd că majoritatea serviciilor de poliție europene - în afara faptului că veghează la respectarea legilor - joacă un rol social și asigură un anumit număr de servicii în cadrul societății;

Convins că încrederea populației în poliție este în mod riguros legată de atitudinea și comportamentul poliției vis-a-vis de populație și, în particular, de respectul demnității umane, libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, care sunt consacrate îndeosebi în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Considerînd că principiile formulate în Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru cei responsabili de aplicarea legilor și Rezoluției Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația despre poliție.

Păstrînd în memorie principiile și regulile enunțate în textele referitoare la poliție - în spiritul dreptului penal, civil și public și al drepturilor omului, astfel adoptate

de Comitetul de Miniștri, precum și în deciziile și hotărârile Curții europene pentru Drepturile Omului și în principiile adoptate de Comitetul pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante.

Recunoscînd diversitatea structurilor de poliție și a mijloacelor de organizare ale acțiunii poliției în Europa;

Considerînd necesitatea de definire a orientărilor și principiilor europene comune, în cadrul obiectivelor generale, funcționării și reponsabilității poliției, în scopul asigurării securității și respectării drepturilor persoanei în societățile democratice funcționînd pe baza principiului preeminenței dreptului;

Recomandă guvernelor Statelor membre de a se inspira, în legislația și practicile interne ale acestora și în codurile lor de conduită în materie de poliție, din principiile enunțate în „Codul european de etică al poliției”, ce figurează în anexa prezentei Recomandări, în vederea aplicării lor progresive și asigurării unei difuzări cît mai ample a acestui text.

III. Comentariu

De la crearea sa, Consiliul Europei lucrează la stabilirea și promovarea principiilor comune în legislațiile, practicile și sistemele Statelor membre. Sistemul de justiție penală a fost una dintre prioritățile în această privință, dat fiind că lupta împotriva criminalității necesită aplicarea directă, concretă a principiilor care se află la baza existenței Consiliului Europei și pe care are drept misiune să le apere, cum ar fi preeminența dreptului, democrația și drepturile omului.

În plus, eficacitatea riposteii la criminalitate depinde, în mare măsură, de armonizarea în cadrul unei politici europene coerente și concertate. Această condiție devine din ce în ce mai imperativă dat fiind existența fenomenelor ca de exemplu criminalitatea organizată și corupția care, deseori, au dimensiuni internaționale și față de care sistemele naționale riscă să apară insuficiente.

În mod tradițional, elaborarea normelor comune ce se aplică organelor represive, cum ar fi poliția, nu a cunoscut aceeași evoluție observabilă ca și în cazul, de exemplu, al componentei judiciare din justiția penală sau domeniul de aplicare a pedepselor. Adoptarea recentă a Recomandării Rec (2000)19 a Consiliului Europei, privind rolul Ministerului public în sistemul de justiție penală, cît și prezenta recomandare exprimă, totodată, o nouă tendință în acest domeniu. De asemenea, faptul de a recunoaște poliția ca pe o componentă a sistemului de justiție penală, ceea ce alătură justiția afacerilor interne, este de natură să ofere o bază solidă unei armonizări mai vaste a normelor aplicabile poliției.

Într-o Europă în care frontierele se estompează, este inevitabil să nu se ia în considerare poliția și puterile sale într-o perspectivă internațională. Discuția este purtată într-o mare măsură în legătură cu eficacitatea poliției, în lupta contra formelor de delincvență care depășesc, din ce în ce mai mult, frontierele naționale, ca de exemplu criminalitatea organizată și corupția. Reflectarea nu se limitează doar la această perspectivă. Într-o societate democratică, puterile poliției sunt limitate, în limita a ceea ce este acceptabil din punct de vedere al libertăților și drepturilor fundamentale ale individului, precum sunt enunțate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Trebuie deci, găsit un echilibru adecvat între aceste interese și aici intră în joc etica internațională a poliției.

Relația dintre poliție și public este un element cheie într-o democrație. În acest tip de societate, poliția este responsabilă nu doar în fața Statului, dar și vis-a-vis de populație, iar eficacitatea sa depinde, în mare măsură, de susținerea celei din urmă. În acest sens, funcția socială și calitatea de serviciu public al poliției sunt importante, de asemenea, pentru funcția sa represivă.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența sa au furnizat o bază pentru redactarea prezentei Recomandări care, pe de altă parte, cuprinde principiile Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT). Această redactare a fost, de asemenea, influențată, pentru părțile corespondente, de considerente și principii generale ale Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) și de Carta Socială europeană și jurisprudența sa. Alte texte internaționale, în mod particular, printre cele aplicabile poliției, cum ar fi Codul de conduită al Națiunilor Unite pentru persoanele responsabile de aplicarea legilor și Rezoluția 690 (1979) a Adunării parlamentare a Consiliului Europei referitoare la Declarația privind Poliția au făcut nu numai obiectul unui studiu aprofundat ci și a constituit o sursă prețioasă pentru elaborarea prezentei Recomandări.

Printre altele, se menționează și alte texte ale Consiliului Europei, care oferă orientări în domeniile privind prezenta Recomandare și au fost studiate cu cea mai mare atenție:

- Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (STE Nr.157);
- Rezoluția (78)62 privind delincvența juvenilă și transformarea socială;
- Recomandarea R(79)17 referitoare la protecția copiilor împotriva maltratarii
- Recomandarea R(80)11 referitoare la detenția provizorie;
- Recomandarea R(83)7 despre participarea publicului la politica privind criminalitatea;
- Recomandarea R(85)4 despre poziția victimei în cadrul dreptului penal și procedurii penale;
- Recomandarea R(87)15 vizînd reglementarea utilizării de date cu caracter personal în sectorul poliției;
- Recomandarea R(87)19 despre organizarea prevenirii criminalității;
- Recomandarea R(88)6 despre reacțiile sociale față de comportamentul delincent ale tinerilor proveniți din familii de imigranți;
- Recomandarea R(96)8 despre politica criminalității într-o Europă în transformare;
- Recomandarea R(97)13 despre intimidarea martorilor și drepturile la apărare;
- Rezoluția (97)24 asupra celor 20 de principii directoare pentru lupta împotriva corupției;
- Recomandarea R(99)19 despre medierea în domeniul penal;

- Recomandarea R(2000)10 despre codurile de conduită pentru agenții publici;
- Recomandarea Rec(2000)19 despre rolul ministerului public în sistemul de justiție penală;
- Recomandarea Rec(2000)20 despre rolul intervenției psiho-socială precoce în prevenirea comportamentelor de tip criminal;
- Recomandarea Rec(2000)21 despre libertatea de exercițiu a profesiei de avocat;
- Recomandări de politică generală a ECRI - Comisia europeană contra rasismului și intoleranței.

Ar trebui menționat, că s-a ținut cont de mai multe texte (instrumente și manuale, etc.) elaborate în cadrul Consiliului Europei, referitoare la probleme de poliție, chiar și la „poliția și drepturile omului”, „etica poliției”, mass-media, rasismul și intoleranța, egalitatea și minoritățile.

Prezenta Recomandare a fost redactată pornind de la constatarea că maniera în care sunt dirijate misiunile poliției diferă în mare măsură între statele membre. Aceasta este vizibilă în mod special la nivelul statutului și a organizării forțelor/serviciilor precum și a metodelor lor. În același timp, se observă mari similitudini, mai ales în privința obiectivelor poliției și a problemelor cărora ea trebuie să le facă față în activitatea sa cotidiană. Pentru a se ține cont de această stare de lucruri, Recomandarea conține principii directoare considerate fundamentale într-o democrație stabilă, atât pentru eficacitatea poliției, cât și pentru acceptarea sa de către public.

Stabilirea normelor comune a venit la momentul oportun. În toată Europa s-a trecut la reforma poliției și, în particular, în democrațiile mai recente, aceste reforme se înscriu într-un proces general, al cărui obiectiv global este consolidarea principiilor democratice, a preeminenței dreptului și protecției drepturilor omului în administrarea publică.

Prezentul ansamblu de principii directoare poate servi drept orientare și sursă de inspirație pentru reforma sistemelor de poliție. Este clar, în orice caz, că o marjă rezonabilă de apreciere trebuie lăsată Statelor membre, având în vedere, trecutul lor diferite și nivelurile inegale de dezvoltare. Prezenta Recomandare furnizează o bază solidă pentru urmărirea efortului în ceea ce privește poliția și Consiliul Europei situează această problemă la rang de priorități.

Definirea câmpului de aplicare

„Prezentul cod se aplică forțelor sau serviciilor de poliție publice tradiționale sau altor organe autorizate și/sau controlate de puterile publice, al căror prim obiectiv constă în a asigura menținerea ordinii într-o societate civilă și care sunt autorizate prin Stat să aplice forța și/sau puteri speciale, pentru a atinge acest obiectiv”.

Comentariu

Definirea câmpului de aplicare al Codului din primele rânduri ale Recomandării urmărește aplicabilitatea sa. Definiția propusă este foarte amplă, pentru ca Codul să poată fi utilizat de un număr mare de sisteme de poliție și să țină cont de extrema

diversitate a sistemelor de poliție existente în Europa și, în particular, de diferențele constatate la nivelul dezvoltării și al structurilor organizaționale. Definiția reținută în acest paragraf permite aplicarea Codului forțelor sau serviciilor de poliție „tradiționale” din toate Statele membre (este de notat că această definiție nu trebuie să fie confundată cu scopurile poliției preconizate în articolul întâi al Codului).

Din motivele citate deasupra, definirea câmpului de aplicare al Codului nu conține decât caracteristicile principale ale misiunii încredintate tuturor organelor de poliție existente în Europa, mai precis puterea de a utiliza forța pentru a menține ordinea într-o societate civilă, misiune care este alcătuită în general de menținerea ordinii și prevenirea și depistarea criminalității. Aceasta definiție, în calitate de cel mai mic denominator comun pentru aplicabilitatea Codului, dispensează necesitatea de a descrie în detaliu diferitele tipuri de servicii ale poliției. Astfel, prezentul Cod se aplică tuturor organelor însărcinate cu exercițiul de tip polițist în societatea civilă. Codul este aplicabil oricărui tip de organizare a poliției, centralizată sau ancorată la nivel local, bazându-se pe structuri civile sau militare, purtând numele de servicii sau de forțe responsabile în fața puterii centrale, puterilor regionale sau locale sau în fața unui public larg.

Chiar dacă intenția ar fi de a da Codului o deschidere cât mai amplă, anumite tipuri de servicii ale poliției sunt excluse din câmpul de aplicare. Referirea la poliția „tradițională” trebuie să fie considerată ca și cum s-ar opune polițiilor „de tip special”, care vizează alte scopuri în afara menținerii ordinii în societatea civilă. Printre polițiile care se situează în afara câmpului de aplicare a Codului, poate fi citată poliția militară în exercitarea funcțiilor militare și secrete, de asemenea „poliția penitenciară”, care în țările în care există nu își exercită funcțiunile decât în penitenciare.

Este important de menționat că Recomandarea nu se aplică agențiilor private de securitate.

I. Obiectivele poliției

1. *Principalele scopuri ale poliției constă, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului, în următoarele sarcini:*

- *de a asigura menținerea liniștii publice, respectul legii și ordinii în cadrul societății;*
- *de a proteja și respecta libertățile și drepturile fundamentale ale individului care sunt consacrate, îndeosebi, de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului;*
- *de a preveni și de a combate criminalitatea;*
- *de a depista criminalitatea;*
- *de a oferi asistență și servicii populației.*

Comentariu

În acest articol sunt enunțate cele mai importante obiective ale poliției, într-o societate democratică condusă de principiul preeminenței dreptului.

Menținerea liniștii într-o societate și vegherea la *respectarea legii* sunt, în mod tradițional, obiectivele generale ale poliției, prima sa responsabilitate, deseori calificată

drept misiune „de ordine publică”. Această noțiune foarte amplă acoperă o serie de activități ale poliției, printre care se vor menționa siguranța și securitatea persoanelor (fizice cât și juridice) și bunurilor (private cât și publice) și aplicarea legii între Stat și particulari, și în raporturile între indivizi.

Respectarea *libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei*, așa cum sunt stipulate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ca obiectiv al poliției, este, probabil, caracteristica cea mai semnificativă a unei poliții care se află în serviciul unei societăți patronate de drept. Acest obiectiv implică nu numai o obligație distinctă de a apăra aceste drepturi dar și existența unor limite ale acțiunii poliției în urmărirea altor obiective.

Formula „în special de către Convenția Europeană a Drepturilor Omului” a fost reținută pentru a indica o referire precisă la un instrument special, fără a nega importanța altor texte pertinente în materie de drepturi ale omului.

Acțiunea de „*prevenire a criminalității*” este privită diferit, potrivit Statelor membre, dar de obicei, ea este considerată ca aparținând responsabilității generale a Statului. Prevenirea criminalității este deseori divizată în prevenirea socială și prevenirea situațională, două forme de prevenire care se referă la poliție.

Precum reiese din Recomandarea n° R(83)7 a Consiliului Europei privind participarea publicului la politica privind criminalitatea, cât și din Recomandarea n° R(87)19 despre organizarea prevenirii criminalității, prevenirea criminalității solicită, pentru a fi eficace, participarea întregii comunități, a întregii societăți. De câțiva ani, se vorbește deseori de „parteneriat” în domeniul de prevenire al criminalității, ceea ce demonstrează că nu este vorba de o sarcină rezervată exclusiv poliției. În acest domeniu se impune coordonarea eforturilor poliției și altor organe, dar și ale populației. Chiar dacă responsabilitatea politicii de prevenire a criminalității nu aparține în final, în cea mai mare parte a Statelor membre, poliției, ea constituie unul dintre principalele obiective ale acesteia, ceea ce, într-o societate democrată condusă de principiul preeminenței dreptului, oferă anumite garanții împotriva tuturor abuzurilor față de indivizi.

Depistarea criminalității, în toate Statele, reprezintă unul dintre obiectivele clasice principale ale poliției. Chiar dacă depistarea criminalității nu reprezintă deseori decât o parte relativ redusă a ansamblului misiunilor poliției, aceasta constituie unul din elementele esențiale ale activităților sale. Populația așteaptă multe din partea poliției în acest domeniu. Printre altele,; eficacitatea acestei depistări are ea însăși un efect preventiv și este deci indispensabilă pentru promovarea încrederii populației în justiția penală.

Depistarea criminalității este organizată conform diferitelor modalități specifice Statelor. În câteva dintre acestea, depinde de poliția generală, în timp ce în altele, este încredințată serviciilor speciale și poliției judiciare. Independența poliției vis-à-vis de autoritățile care exercită urmărirea în justiție (Ministerul Public) este foarte variată de la o țară la alta. Problemele, cu care poliția se confruntă în munca sa de depistare a criminalității, sunt aceleași în întreaga Europă. Prezentul Cod nu pune sub semnul întrebării locul central al luptei împotriva criminalității în cadrul misiunii poliției, ci subliniază necesitatea de conciliere, atît cît se poate face, eficacitatea poliției și respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, ceea ce este destul de

delicat, cînd este vorba de combaterea criminalității. Principiul prezumției de inocență și garantiile pe care le prezintă au, bineînțeles, o importanță deosebită pentru persoanele suspectate de infracțiuni. În plus, respectarea drepturilor individuale în cazul depistării criminalității se extinde și la drepturile altor persoane, cum ar fi victimele și martorii, față de care poliția are de asemenea responsabilități. Garanțiile în materie de depistare a criminalității sunt tratate la Capitolul V.2.

„Asistența (sprijinul)” populației este un alt aspect al activității majorității organelor de poliție, dar această sarcină este mai mult sau mai puțin dezvoltată. Incluziunea unei funcții de „serviciu” printre obiectivele poliției este puțin diferită, în sensul că ea modifică rolul poliției, care încetînd să mai fie o „forță” utilizată în societate, devine atunci un organ în „serviciu” acesteia din urmă. De cîteva ani, în Europa a apărut o tendință netă de integrare a poliției în societatea civilă și de a o apropia de populație. Acest scop este atins prin dezvoltarea „poliției comunitare” în mai multe State membre. Unul dintre principalele mijloace utilizate constă în conferirea unui statut de organ de serviciu public și nu de simplu organ însărcinat cu aplicarea legii. Dacă se dorește ca această transformare să nu fie de ordin pur lingvistic, este necesară introducerea unor categorii de „servicii” în cadrul acțiunii poliției, printre obiectivele unei poliții democratice moderne. Asistența asigurată de poliție, privește în general, situații concrete în care ea ar fi trebuit să intervină, cum ar fi de exemplu a veni în ajutorul tuturor persoanelor care se află în pericol, sau a asista persoane pentru a intra în contact cu alte autorități sau servicii sociale, aspectul „serviciu” fiind tot mai vag și, deci, mai dificil de definit. El nu trebuie confundat cu anumite sarcini administrative încredințate poliției (eliberarea pașapoartelor). În manieră generală, funcția poliției, ca organ de serviciu public, este legată de rolul său de salvare a populației și accesibilitatea poliției este unul dintre aspectele fundamentale și importante, în acest sens. Funcția de serviciu a poliției este mult mai legată de starea de spirit a acesteia din urmă, în privința populației decît de faptul că i se încredințează sarcini de serviciu, în plus față de sarcinile obișnuite. Este clar că poliția nu poate să-și asume responsabilități prea dificile, în materie de servicii prestate către populație. Statele membre ar trebui să elaboreze linii directoare aplicabile atribuțiilor poliției în acest domeniu și maniera în care sunt îndeplinite.

II. Bazele juridice ale poliției

2. *Poliția este un organ public, care trebuie instituit prin lege.*
3. *Operațiunile poliției trebuie să fie întotdeauna îndeplinite conform dreptului intern și normelor internaționale acceptate de țări.*
4. *Legislația de organizare a poliției trebuie să fie accesibilă cetățenilor și suficient de clară și precisă; în cazul contrar aceasta trebuie completată prin regulamente de asemenea accesibile cetățenilor și clare.*
5. *Personalul poliției este supus aceleiași legislații ca și cetățenii obișnuiți, singurele excepții de la acest principiu nu pot fi justificate, decît în vederea asigurării unei bune desfășurări a sarcinilor poliției, într-o societate democratică.*

Comentariu

Această secțiune stabilește pentru poliție în calitate de instituție, cât și pentru acțiunile sale, un cadru juridic în conformitate cu principiul preeminenței dreptului. Ea conține, de asemeni, câteva regulamente juridice fundamentale, din care, câteva sunt deduse din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și din jurisprudența aferentă acesteia. Articolele 2-5 recapitulează anumite principii ce se află la baza noțiunii de preeminență a dreptului pentru poliție.

Articolul 2 subliniază că, în calitate de instituție, poliția este un organ public. Cu alte cuvinte, puterile publice, în ultimă instanță Statul, nu pot să se sustragă responsabilităților în materie de poliție și elementul care are drept sarcină, respectarea regulamentelor de poliție, nu poate fi transformat într-un organ privat. Funcțiile/puterile poliției pot însă să fie delegate organelor private.

Articolul 2 menționează, în plus, că organele de poliție trebuie instituite prin lege. Aceasta înseamnă că poliția este fondată prin Constituție și prin legislație obișnuită, totuși, aceasta nu exclude regulamentele expuse în textele de ordine regulamentară, cum ar fi decretele puterii executive sau în cadrul instrucțiunilor de serviciu, dacă aceste decrete sau instrucțiuni sunt adoptate în virtutea unei însărcinări de puteri corespunzătoare Constituției și legilor.

Articolul 3 anunță principiile care trebuie să conducă, în toate circumstanțele, operațiunile de poliție; ele trebuie să fie regulamentare, în privința, atât a dreptului intern, cât și a normelor internaționale aplicabile. Referitor la acestea din urmă, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și instrumentele conexe au o importanță deosebită.

Articolul 4 definește două principii generale suplimentare în legătură cu „noțiunea de preeminență a dreptului”, la care s-a referit Curtea europeană a drepturilor omului, în mai multe cazuri. Pentru a putea apăra drepturile sale de puterile poliției, cetățeanul trebuie să cunoască regulamentele juridice aplicabile. Aceasta presupune, în primul rând, ca aceste regulamente să fie accesibile publicului și în al 2-lea rând, ca regulamentul, fie el o norma legislativă sau regulamentară, să fie formulat într-un mod suficient de precis. Aceste două imperative sunt necesare, pentru ca cetățeanul să poată intui consecințele pe care le poate implica un regulament dat. Sigur, consecințele nu pot fi niciodată prevăzute cu o certitudine absolută, în plus, legile și regulamentele trebuie să se adapteze evoluției situațiilor. Acesta este motivul pentru care Recomandarea nu merge mai departe de Curtea europeană a drepturilor omului și vorbește despre „o legislație suficient de clară”. Un echilibru între gradul de precizie al unui regulament privind poliția și suplețea sa trebuie stabilit, când este vorba de reglementarea organizării poliției sau a modului de executare a operațiilor sale. Nu ar trebui supraestimată importanța acestor principii în cazul exercitării puterii publice în privința persoanelor private. De aceea, acestea sunt enunțate în Recomandare.

Un principiu esențial al Statului de drept, care figurează la articolul 5, dorește ca legea să se aplice, la fel, tuturor cetățenilor, chiar și celor care, cum ar fi personalul de poliție, sunt însărcinați să-l aplice. Excepțiile de la acest principiu nu sunt acceptate, decât în condițiile în care sunt indispensabile pentru buna executare a sarcinilor poliției.

Acest articol menționează că, în afara anumitor cazuri particulare, personalul de poliție este supus dreptului comun și procedurile și sancțiunile juridice obișnuite.

Sancțiunile interne cu caracter disciplinar se află în afara câmpului de aplicare a acestui articol. Curtea europeană a drepturilor omului a stabilit o jurisprudență privind diferența între problemele disciplinare și problemele penale. Nu este permis ca un Stat să califice drept disciplinară o problemă care, în dreptul internațional, trebuie să fie considerată ca fiind de natură penală și, de aceea, să nu respecte garanțiile de procedură prevăzute în articolul 6 al Convenției drepturilor omului.

III. Poliția și sistemul de justiție penală

6. *O distincție netă trebuie stabilită între rolul poliției și cel al sistemului judiciar, al parchetului și al sistemului penitenciar; poliția nu trebuie să aibă nici o putere de control asupra acestor organe.*

Comentariu

Cum a fost indicat în prefață, poliția este unul dintre cele patru elemente al sistemului de justiție penală (poliție, parchet, tribunale și sisteme penitenciare). Chiar dacă acest model de sistem penal consideră fiecare element ca fiind independent, trebuie recunoscut că acest sistem trebuie să admită un anumit număr de mecanisme corectoare pentru a face ca sistemul și fiecare din elementele sale să funcționeze în conformitate cu legea și într-o manieră eficientă. Acest model de sistem de justiție penală, face să treacă fiecare caz de la un element la altul și justifică procesul de justiție penală, pretinde ca aceste elemente să fie pînă la un anumit punct, independente și autonome, unele în raport cu altele. Un astfel de sistem pare că trebuie să furnizeze garanții justițiabililor.

Acest articol subliniază importanța separării rolului poliției de cel al celorlalte elemente din sistemul de justiție penală. Poliția, care este „prima verigă din lanț” nu ar trebui să aibă nici o putere de control asupra altor organe din sistem.

7. *Poliția trebuie să respecte, cu strictețe, independența și imparțialitatea judecătorilor; poliția nu trebuie, nici să ridice obiecții față de hotărârile judecătorești sau deciziile judiciare legitime, nici să împiedice executarea lor.*

Comentariu

Acest articol se referă la integritatea sistemului de justiție penală. Independența și imparțialitatea puterii judiciare reprezintă una din pietrele de temelie ale unei societăți conduse de principiul preeminenței dreptului. Ca element al sistemului de justiție penală, poliția se află în raport strîns cu puterea judiciară și nu trebuie niciodată să acționeze într-o manieră susceptibilă de a aduce prejudicii sau care ar avea să aducă prejudicii imparțialității acesteia. Pe de altă parte, puterea judiciară trebuie să respecte poliția, ca pe un organ profesional distinct și nu poate să se amestece în organizarea sa profesională.

Poliția este subordonată puterii judiciare, în privința deciziilor judiciare, pe care trebuie să le respecte, în mod scrupulos și deseori să le execute, dacă sunt legitime. Legitimitatea sau legalitatea este hotărîită, prin referire atît la dreptul intern, cît și la dreptul internațional (referitor la drepturile omului) (a se vedea de asemenea articolul 3).

A doua parte a acestui articol ar trebui, în mod normal, să susțină că poliția trebuie să respecte toate hotărârile judecătorești și deciziile tribunalelor și chiar de a face tot ce este necesar pentru executarea lor. În orice caz, maniera în care este redactat articolul oferă posibilitatea poliției de a nu juca un rol de „executor orb” în situațiile, în care este clar, că imperativele justiției, într-o societate democratică, nu sunt respectate. Din articolele 3 și 37 rezultă că poliția trebuie, totdeauna, să verifice legalitatea acțiunilor sale.

Acest articol nu aduce prejudicii drepturilor și libertăților personalului de poliție, în calitate de cetățeni.

8. *Poliția nu trebuie, în principiu, să exercite funcțiuni judiciare. Orice delegare de putere judiciară trebuie să fie limitată și prevăzută prin lege. Trebuie ca întotdeauna să fie posibilă contestarea în fața unui organ judiciar a tuturor actelor, deciziilor sau omisiunilor poliției privind drepturile indivizilor.*

Comentariu

Ca excepție la regulamentul principal de separare strictă a puterilor între executiv și judiciar, poliția poate, în anumite situații, să fie împuternicită cu puteri judiciare. Recomandarea precizează că poliția nu trebuie să poată exercita puteri judiciare, decât în măsură limitată, de regula generală numai în cazul infracțiunilor minore (faptele sunt simple, autorul infracțiunii își recunoaște vina și sancțiunile sunt limitate, deseori standardizate). Este esențial, ca deciziile luate de poliție în cadrul unei delegări de competențe judiciare să poată fi mereu contestate în fața unui tribunal și ca delincventul să fie informat. Această dispoziție își are originea în articolul 6 a Convenției Europene a Drepturilor Omului, care prevede ca audierea oricărei persoane să se facă, în mod echitabil, de un tribunal. Prezentul articol prevede posibilitatea de contestare a oricărei decizii a poliției în fața autorităților judiciare.

9. *Este cazul să se asigure o cooperare funcțională și corespunzătoare, între poliție și ministerul public. În țările unde poliția se află sub autoritatea ministerului public sau judecătorilor de instrucție, ea trebuie să primească instrucțiuni clare, atât în privința priorităților care determină politica anchetelor criminale și desfășurarea diferitelor anchete criminale. Poliția trebuie să informeze judecătorii de instrucție sau ministerul public, de modul în care instrucțiunile lor sunt aplicate și, mai ales trebuie să îi țină la curent cu evoluția cazurilor penale.*

Comentariu

Acest articol evocă principiile enunțate în Recomandarea Rec (2000)19 a Consiliului European, privind rolul ministerului public în sistemul de justiție penală și legăturile între ministerul public și poliție. Dat fiind că țările Europei nu aplică același sistem, această Recomandare stabilește o distincție între Statele membre unde poliția este independentă de parchet și acelea în care se află sub autoritatea acestuia. Făcând abstracție de sistemul în vigoare, această Recomandare atribuie Ministerului Public o dublă misiune generală vis-a-vis de poliție, de a ști să verifice legalitatea anchetelor de poliție și de a se asigura că drepturile omului sunt respectate. Ea subliniază, pe de altă parte, necesitatea unei colaborări corespunzătoare și eficace între Ministerul Public și poliție.

În țările, unde poliția se află sub autoritatea Ministerului Public, Recomandarea sus-numită precizează la punctul 22 că „Statul ia toate măsurile pentru ca Ministerul Public să poată:

- a) să dea instrucțiuni utile serviciilor de poliție, pentru o aplicare efectivă a priorităților de politică penală, fiind vorba, în mod deosebit, de elucidarea cazurilor, a modului de cercetare a probelor, a mijloacelor specifice, de durata anchetelor, a informării Ministerului Public, etc.;
- b) în cazul pluralității serviciilor, să încredințeze ancheta individuală serviciului de poliție, pe care îl consideră adecvat;
- c) să treacă la evaluările și controalele necesare pentru respectarea instrucțiunilor și legii;
- d) să sancționeze, dacă este cazul, eventualele încălcări ale legii”.

Articolul 9 al prezentei Recomandări reproduce regulile, de mai sus, cu privire la poliție și la raporturile acesteia cu Ministerul Public. Statele trebuie să vegheze la cooperarea funcțională și corespunzătoare între poliție și Ministerul Public, de asemenea în optica poliției. În mod deosebit, ei trebuie să ia măsuri, astfel încât poliția să primească de la Ministerul Public, instrucțiuni clare și precise. Aceste măsuri pot lua forma unor directive enunțate pe cale legislativă sau regulamentară și să fie însoțite de o echipă comună care asociază poliția cu Ministerul Public. Pe de altă parte, cooperarea obligă poliția să informeze, autoritatea superioară în materie de instrucție, de progresele înregistrate în aplicarea politicii adoptate și, în mod particular, de evoluția fiecărui caz. Obligația de a da socoteala Ministerului Public/judecătorului de instrucție ar trebui să constituie obiectul unei reglementări amănunțite și solicită, totodată, o organizare.

10. Poliția trebuie să respecte rolul avocaților apărării în procesele de justiție penală și, dacă este necesar, să contribuie la asigurarea dreptului efectiv de a avea acces la asistență juridică, în mod deosebit, pentru persoanele private de libertate.

Comentariu

Unul dintre principiile fundamentale, într-o societate în care se respectă preeminența dreptului este de a asigura fiecăruia un acces egal la drept și justiție. În general, aceasta implică garantarea unei asistențe juridice efective tuturor persoanelor, a căror drepturi și interese personale sunt amenințate, a se vedea Recomandarea Rec (2000)21, privind libertatea de exercitare a profesiei de avocat. Mai mult, articolul 6 al Convenției europene a Drepturilor Omului prevede, în mod expres, că orice persoană acuzată de o infracțiune penală, are dreptul de a se apăra, ea însăși sau de a beneficia de asistența unui apărător pe care l-a ales ea însăși (a se vedea articolul 47 al prezentei Recomandări).

Articolul 10 subliniază faptul că poliția trebuie să respecte rolul de apărare al avocaților în procesul de justiție penală. Printre altele, aceasta presupune ca poliția să nu se amestece, pe nedrept, în munca lor și nici să-i supună unei forme de intimidare sau de tracasare. Mai mult, poliția nu trebuie să asocieze apărătorii cu clienții lor. Colaborarea poliției în privința dreptului delincvenților la consiliere este, în mod special, necesară când persoana în cauză este privată de libertate poliție.

11. *Poliția nu trebuie să se substituie personalului penitenciar, cu excepția cazurilor de urgență.*

Comentariu

Acest articol, care completează articolul 6, a fost introdus pentru a pune în lumină diferența radicală între funcțiile poliției, care, în exercitarea competenței sale judiciare, se ocupă de procedura prealabilă procesului și funcțiile privind tratamentul delincvenților recunoscuți vinovați, care fac obiectul unei condamnări. Astfel reiese, cu claritate, din normele Consiliului Europei ce se aplică administrării și gestionării sistemelor penitenciare și de probare în justiție, precum și Regulamentele penitenciare europene (Rec No R (87)3) și Recomandarea privind personalul însărcinat cu aplicarea sancțiunilor și măsurilor (Rec. No R(97)12; ca agentul de probațiune și personalul penitenciar exercita funcțiuni complet diferite de acelea ale poliției, mai ales în cadrul depistării criminalității.

În consecință, calificativele, procedurile de recrutare și pregătirea sunt foarte diferite. Prezentul articol determină apariția unui principiu important, cel al separării puterilor în cadrul sistemului de justiție penală, înainte și după condamnare, fără însă a înlătura posibilitatea de a chema poliția în situații de urgență.

(În anumite țări, personalul penitenciar este denumit, „poliție penitenciară”. Cum a fost indicat în comentariul despre „Definirea câmpului de aplicare al Codului”, această Recomandare nu se aplică acestei categorii de personal).

IV. Organizarea structurilor poliției

IV.1. Generalități

12. *Poliția trebuie să fie organizată, în așa fel încât, membrii săi să beneficieze de respectul populației, atât ca profesioniști însărcinați cu aplicarea legii, cât și ca prestatori de servicii.*

Comentariu

Acest articol stipulează un principiu care este esențial în identificarea unei organizații de poliție dintr-o societate democratică bazată pe principiul preeminenței dreptului. În acest tip de societate, acordul populației («a se bucura de respectul publicului») este cea mai bună garanție pentru succesul activității poliției. Este deci, crucial pentru poliție, să instaureze o înțelegere mutuală și o cooperare cu populația. Aceasta este valabilă pentru majoritatea atribuțiilor cu care este însărcinată poliția.

Organizarea serviciilor ar trebui să fie structurată astfel încât, să fie promovată încrederea între poliție și populație. Un element important în această privință constă în instituirea unui nivel ridicat de profesionalism printre membrii săi. Se poate de asemenea prevedea transformarea acestei instituții într-un organ „transparent” de serviciu public. În acest fel, populația poate considera poliția ca pe un serviciu la dispoziția sa și nu ca pe o forță care i-a fost impusă.

13. *Serviciile de poliție trebuie să-și exercite misiunile de poliție, într-o societate civilă sub responsabilitatea autorităților civile.*

Comentariu

Trebuie reamintit, că doar atribuțiile poliției, exercitate în cadrul societății civile sunt în câmpul de aplicare a prezentului Cod. Funcțiunea judiciară a poliției – poliția ca element al sistemului de justitie penala - și funcția sa de garant al ordinii publice, cât și funcția de serviciu public, care urmăresc integrarea în societatea civilă, sunt, totodată, elemente care o diferentiază de funcțiuni și obiective militare. Mai mult, bazele juridice ale poliției și funcțiunile pe care ea trebuie să le exercite într-o societate condusă de principiul preeminenței dreptului, bazata pe respectarea drepturilor civile și politice ale individului sunt diferite, de asemenea, de cele ale personalului militar. Se remarcă anumite similitudini între funcțiile și sarcinile polițienești și militare, dar caracteristicile poliției, mai sus descrise, sunt atât de importante într-un stat de drept, că ar trebui sustinute prin orice mijloace. Cadrul organizațional este unul dintre mijloacele aplicate în acest scop. Un serviciu de poliție care susține valorile civile are toate șansele să fie cel mai bun în practicarea unui profesionalism de tip polițist adaptat cerințelor societății civile.

Structura organizațională - civilă sau militară - a poliției diferă mult, potrivit țărilor europene. În Europa de vest și de nord, poliția este în esență civilă. În mai multe țări din Europa centrală și orientală, poliția este organizată după o structură militară, în timp ce în zona meridională a continentului cele 2 modele există, chiar coexistă în anumite țări. Procesul care tinde să pună poliția în serviciul colectivității a început în mai multe State membre. Reforma organizațională este deseori o componentă a acestui proces. În Europa centrală și orientală, această reformă se înscrie într-un proces mai general de tranziție spre un sistem democratic, spre statul de drept. Totuși, această tendință este observabilă în anumite părți ale Europei, în care există solide tradiții democratice.

În stadiul actual de lucruri, respectând istoria și tradițiile Statelor membre, prezentul articol subliniază numai că exercitarea misiunilor de poliție în societatea civilă, asigurate de serviciile civile sau militare, trebuie să se afle sub responsabilitatea autorităților civile.

14. *Poliția și personalul în uniformă trebuie în mod normal să fie recunoscuți cu ușurință.*

Comentariu

Acest articol enunță un principiu de o importanță crucială pentru poliția tradițională într-o societate democratică guvernata de drept; publicul trebuie să poată recunoască lesne posturile de poliție și poliția în uniformă. Aceasta este valabilă pentru echipamentele utilizate (vehicule, etc.). Acest articol arată că, doar cu excepția unor motive, precum ar fi executarea adecvată a funcțiunilor poliției, aceasta ar trebui să poarte semne distinctive, recunoscute prin comparație cu alte organe. Aceasta face parte din exigența generală de deschidere și de transparență a poliției, dar servește totodată la ușurarea intervenției poliției, în caz de urgență (vezi articolul 40).

15. *Serviciul de poliție trebuie să beneficieze de o independență operațională suficientă, vis-a-vis de alte organe ale Statului; în îndeplinirea sarcinilor de poliție care-i revin și de care trebuie să fie pe deplin responsabil.*

Comentariu

Poliția aparține puterii executive. Ea nu poate fi în totalitate, independentă de executiv, de la care ea primește instrucțiuni. Cu toate acestea, în executarea sarcinilor ce-i revin, poliția trebuie să respecte legea și este dotată în plus, cu o mare capacitate de inițiativă. În exercitarea puterilor sale, poliția nu trebuie să primească nici o instrucțiune de natură politică. Independența operațională trebuie aplicată întregii instituții. Ea reprezintă un aspect important al preeminenței dreptului, în măsura în care ea garantează ca poliția realizează operațiunile conform legii, în condițiile în care este necesară respectarea legii, aceasta este concepută într-un mod imparțial și profesional. Independența operațională pretinde ca poliția să fie, pe deplin, responsabilă de acțiunile sau neglijențele sale (a se vedea secțiunea VI).

16. Cadrele poliției trebuie să fie, la toate nivelele ierarhice, personal responsabile de actele lor, de neglijențele sau de ordinele date subordonaților lor.

Comentariu

Într-o societate guvernată de principiul preeminenței dreptului, legea se aplică, în mod egal, tuturor cetățenilor. Aceasta înseamnă, concret că efectivele de poliție, în aceeași calitate ca și ceilalți cetățeni, trebuie să fie, personal responsabil de actele lor. Mai mult, membrii ierarhici trebuie să fie pe deplin, responsabili de ordinele date subordonaților lor, în virtutea autorității cu care au fost investiți.

17. Organizarea poliției trebuie să cuprindă o rețea de comandă clar definită. Trebuie să fie posibilă, în toate cazurile determinarea superiorului responsabil de actele de neglijență ale unui membru din personalul de poliție.

Comentariu

Acest articol, care completează articolul 14, se referă la responsabilitatea ordinelor date în cadrul poliției. Faptul, ca tot personalul de poliție să fie responsabil de actele sale nu împiedică superiorii ierarhici să fie responsabili de a fi dat un anumit ordin. Superiorul poate fi responsabil în același timp cu agentul „de execuție” sau, separat în cazul în care acesta a executat ordinul, „de bună credință” (a se vedea articolul 38). O rețea de comandă permite determinarea, într-un mod eficace, a persoanei responsabile, în ultima instanță, de o anumită acțiune a poliției.

18. Poliția trebuie să fie organizată astfel încât, să promoveze bunele raporturi între poliție și populație și, eventual, o cooperare efectivă cu celelalte organisme, asociații locale, organizații nonguvernamentale și alți reprezentanți ai populației, cuprinzând grupurile etnice minoritare.

Comentariu

Acest articol recomandă Statelor membre să-și organizeze poliția într-o perspectivă de integrare a acesteia în societate. Eficacitatea muncii poliției are de câștigat de la instaurarea relațiilor continue, la diferite niveluri, cu celelalte organe publice și în particular, între poliție și marele public, acesta fiind deseori reprezentat de asociațiile sau organizațiile cu caracter neguvernamental.

Recomandarea nu tratează problema de a ști cum se concretizează acest principiu.

Europa oferă numeroase modele de cooperare între poliție și celelalte organizații și de instaurare a raporturilor mai strânse între poliție și populație. Descentralizarea organizării poliției este, în general, considerată ca o modalitate importantă, în acest caz. Totuși, acest aspect este strâns legat de gradul de dezvoltare al democrației locale, în țările considerate. „Poliția în serviciul comunității” (community policing) este o idee ce a luat naștere în Regatul Unit, unde era vorba de asocierea întregii comunități, în particular, pentru prevenirea criminalității, dar și pentru depistarea acesteia. Acest model a fost preluat de numeroase țări europene.

Insecuritatea din marile orașe ale Europei este un exemplu de fenomen având aspecte multiple, deseori legate de probleme, cum ar fi sărăcia și delincvența juvenilă, care nu poate fi eficient combătută printr-o singură intervenție a poliției, înșur necesitând intervenția unor numeroși factori.

19. *Serviciile de poliție trebuie să fie pregătite să furnizeze cetățenilor informații obiective despre activitățile lor, fără însă, a dezvălui informații confidențiale. Trebuie elaborate liniile directoare profesionale, care guvernează raporturile cu mass-media.*

Comentariu

Poliția ar trebui să fie, pe cât este posibil, transparentă pentru public. Ea trebuie să fie pregătită să furnizeze informații despre activitățile sale, dacă vrea să-și câștige încrederea populației. În același timp, poliția trebuie să respecte confidențialitatea anumitor informații, din anumite motive: integritatea persoanelor, instrucție penală, principiul prezumției de nevinovăție, din motive de securitate sau altele. Cu siguranță, chiar dacă aceste situații fac obiectul unei reglementări adecvate în cea mai mare parte a Statelor, poliția va dispune totdeauna de o marjă de apreciere, pentru a pune în balanță cele două categorii de interese. Pe de altă parte, comunicarea între poliție și mass-media poate fi dificilă și poliția nu poate fi totdeauna bine pregătită. Îi este deci recomandat elaborarea unor directive destinate să guverneze raporturile sale cu mass-media. În anumite State membre, raporturile cu mass-media sunt în responsabilitatea serviciilor, special însărcinate cu aceste contacte. Acestea ar trebui să fie, mereu, plasate sub semnul obiectivității.

20. *Organizarea serviciilor de poliție trebuie să cuprindă măsuri eficiente, pentru a garanta integritatea personalului de poliție și comportamentul adecvat al acestuia, în executarea misiunilor, și în special, respectarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei, în mod particular, prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului.*

Comentariu

Scopul acestui articol este de a dezvolta la personalul de poliție o formă de cultură bazată pe conștiința responsabilității lor, în apărarea libertăților și drepturilor fundamentale ale persoanei și de a asigura integritatea profesională prin intermediul unor măsuri de transparență interne. Există diferite mijloace pentru a ajunge la această soluție. Stilul de conducere și de gestiune joacă un rol important în crearea unui „ethos” al acestei structuri profesionale care pastrează drepturile individuale și principiul de nediscriminare împreună în cadrul organizației și în raporturile acesteia cu publicul. Totodată se poate instaura o comunicare deschisă între personal (co-

municare pe orizontală și pe verticală), fixa norme (coduri deontologice) și exercita un control. Este clar că recrutarea și formarea joacă un rol major în această privință. (problema transparenței și a responsabilității vis-a-vis de exterior este tratată la capitolul VI).

21. Măsuri eficiente pentru prevenirea și lupta împotriva corupției trebuie aplicate la toate nivelele serviciilor de poliție.

Comentariu

Nu există o definiție internațională comună pentru corupție. Conținutul acestei noțiuni variază de la o țară la alta. Convenția penală despre corupție, adoptată de Consiliul Europei în 1999 nu furnizează o definiție uniformă pentru corupție; ea și-a propus, totodată, elaborarea unor norme comune aplicabile anumitor delictelor din această categorie (corupție activă și pasivă).

Expresia „corupția poliției” acoperă deseori uneltiri diverse, cum ar fi venalitatea, fabricarea sau distrugerea probelor, favoritismul sau nepotismul. Toate aceste uneltiri au în comun ca determină necesitatea folosirii abuzive a puterilor legate de atribuțiile polițistului. Mai mult, trebuie recunoscut că această corupție trebuie considerată ca reprezentând o amenințare constantă pentru integritatea poliției și buna sa funcționare în cadrul legalității, în toate Statele membre.

Prezentul articol are drept scop să amintească Statelor membre importanța luării de măsuri interne eficiente pentru a lupta împotriva corupției, în cadrul organizațiilor de poliție. În acest sens, ar putea fi vorba despre definirea acțiunilor calificabile de corupție, de studiul cauzelor corupției din poliție și de a crea structuri organizaționale și mecanisme de control pentru a lupta împotriva acestui fenomen.

Trebuie notat că fenomenul de corupție nu figurează demult printre prioritățile internaționale. Statele membre consideră că aceasta constituie o adevărată amenințare pentru democrație, pentru preeminența dreptului și pentru apărarea drepturilor omului, ceea ce a condus Consiliul Europei, care este principala instituție europeană ce lucrează pentru apărarea acestor drepturi, la elaborarea unei serii de instrumente de luptă împotriva corupției: Rezoluția (97)24 cu privire la cele 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției și Recomandările despre statutul agenților publici (no R(2000)10), aplicate poliției, cât și Convenția penală despre corupție (STE No 173) și Convenția civilă despre corupție (STE No 174) adoptată în 1999. În plus, Grupul Statelor împotriva corupției (GRECO) a fost înființat în 1998 pentru urmărirea acestor probleme de corupție, în Statele membre. Consiliul Europei pune în aplicare și alte programe, al căror obiectiv general este combaterea corupției, mai ales din cadrul poliției, și la care Statele membre pot participa.

IV.2 Calificative, recrutări și fidelitatea personalului de poliție

22. Personalul de poliție, oricare ar fi nivelul la care se angajează, trebuie să fie recrutat pe baza competenței și experienței personale, care trebuie adaptate obiectivelor poliției.

Comentariu

Procesul de selecție a candidaților în posturi de polițist nu trebuie să se bazeze decât pe criterii obiective. Acest articol tratează calificativele personale, care pot fi

împărțite în două categorii; competența și experiența. Prima categorie cuprinde capacitățile și aptitudinile personale ale candidatului, dintre care, câteva sunt descrise în articolul 23. A doua categorie - experiența personală - acoperă deodată instrucția, formarea și experiența vieții, deci, experiența profesională deja acumulată. Aceste calificative personale trebuie să corespundă obiectivelor poliției, vezi Articolul 1. Aceleași principii de bază ar trebui aplicat tuturor gradelor, chiar în cazul în care competența cerută poate fi diferită. Ar trebui evitată numirea funcționarilor de poliție din rațiuni politice, fiind vorba, în particular, de posturile operaționale.

23. Personalul de poliție ar trebui să fie în măsură să dea dovadă de discernământ, de deschidere intelectuală, de maturitate, de simț justițiar, de capacități de comunicare și, dacă este cazul, de aptitudini de conducere și organizare. Ei trebuie să aibă și o bună putere de înțelegere a problemelor sociale, culturale și comunitare.

Comentariu

Exemplele de competențe personale ilustrate aici sunt importante pentru personalul operațional din serviciile de poliție, într-o democrație. Această listă nu este exhaustivă. Este vorba în ultima analiză de a se putea baza pe personalul de poliție, cunoscând bine societatea, în serviciul căreia se află și al cărei comportament este adaptat misiunilor lor, conform obiectivelor poliției.

24. Persoanele care au fost recunoscute vinovate de infracțiuni grave nu trebuie să aibă funcții în poliție.

Comentariu

Acest articol definește o normă minimală aplicabilă personalului de poliție care urmează să fie recrutat sau este deja recrutat. Aparține, totuși, Statelor membre sarcina de a decide „gradul de toleranță” care se poate acorda infracțiunilor, care nu fac parte din categoria crimelor grave. În plus, exigența unei condamnări trebuie interpretată ca o normă minimală, ceea ce nu împiedică ca recruții și personalul să fie declarați inapți pentru ocuparea unui post din poliție sau să execute funcțiuni de acest gen, din motiv ca exista mari prezumții de acțiuni infracționale la adresa lor.

25. Procedurile de recrutare trebuie să se bazeze pe criterii obiective și nediscriminatorii și să se facă conform unui examen obligatoriu al candidaturilor. Trebuie, în plus, aplicat o politică prin care să se recruteze bărbați și femei, reprezentând diverse categorii ale societății, printre care grupurile etnice minoritare, obiectivul ultim fiind ca personalul de poliție să reflecte societatea în serviciul căreia se găsește.

Comentariu

Pentru a fi benefice poliției, procedurile de recrutare trebuie să fie aplicate într-un mod obiectiv și nediscriminatoriu. Articolul 22 și comentariul său descriu anumite metode de utilizare pentru a reuși. Recrutarea nediscriminatorie din poliție este susținută de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Protocolul sau nr. 12 și de Carta socială europeană. Jurisprudența care se raportează la aceste două instrumente este, în general, concentrată asupra următoarelor caracteristici: sex, opinii politice, religie, rasă și origine națională și etnică.

Mențiunea de „examenul candidaturilor” subliniază că autoritatea însărcinată cu recrutarea trebuie să adopte ex officio un demers de „investigare” activă pentru a se informa despre antecedentele candidaților. Această exigență este mai dificil de satisfăcut în țările unde administrația publică și, mai ales sistemul de justiție penală, este insuficient dezvoltat și/sau în țările atinse de catastrofe sau de război, decât în țările, în care registrele publice, și mai ales cazierile judiciare sunt actualizate și ușor accesibile.

Este evident că femeile sunt insuficient reprezentate în poliție, în toate Statele membre și, în mod deosebit, în gradele și posturile de încadrare superioare. Este valabil și pentru grupurile minoritare, printre care minoritățile etnice din toate Statele membre.

Se poate înțelege că raporturile între public și poliție să fie îmbunătățite, dacă aceasta reflectă diversitatea societății. Acest lucru întărește eficacitatea poliției și promovează susținerea populației. Eforturi trebuie deci întreprinse în acest scop.

A doua frază a articolului menționează că politica de recrutare trebuie să încurajeze o reprezentare fidelă a societății, în cadrul poliției. Această politică trebuie transmisă publicului și pusă în practică într-un ritm rezonabil, respectând principiile enunțate în articolul 22.

IV.3. Formarea personalului de poliție

26. Formarea personalului de poliție care trebuie să se bazeze pe principiile fundamentale, cum ar fi democrația, Statul de drept și protecția drepturilor omului trebuie să se realizeze în funcție de obiectivele poliției.

Comentariu

Poliția, care joacă un rol esențial de protecție a societății, în serviciul căreia se află, ar trebui, de preferință, să promoveze aceleași valori fundamentale ca și Statul democratic, însuși. Este deci esențial să se evidențieze valorile democratice din cadrul poliției și formarea este unul dintre mijloacele cele mai importante pentru a insufla aceste valori fiecărui membru. Prezentul articol vizează să alinieze formarea poliției în jurul valorilor fundamentale ale tuturor Statelor membre din Consiliul Europei.

Aspectele activității poliției, care se referă la drepturile omului, cât și la dimensiunea etică a acesteia, trebuie, de preferință, să fie prezentată în contextul problemelor concrete, astfel încât să se înțeleagă limpede principiile fundamentale din cadrul raporturilor de lucru cotidiene. Statele membre acordă o atenție deosebită formării în domeniul drepturilor omului, dar mai este mult de făcut pentru evoluția acestei dimensiuni în formarea poliției, fiind vorba, în particular, de punerea la punct a metodelor și materialelor de formare. Consiliul Europei este foarte activ în acest domeniu și multe instrucțiuni, care cuprind directive practice referitoare la drepturile omului în formarea poliției, au fost elaborate de către experți.

27. Formarea generală a personalului de poliție trebuie să fie cât mai deschisă posibil, pentru societate.

Comentariu

Principiul deschiderii și transparenței serviciului de poliție trebuie, de asemeni să

se reflecte în formarea personalului său. Un serviciu de poliție însărcinat să îndeplinească misiunile cu sprijinul populației trebuie să vegheze ca personalul său să fie format într-un mediu cât mai apropiat de realitățile sociale, fie prin cadrul material (loc și echipament) sau prin aspectul intelectual al formării.

Ar putea fi necesară, pentru anumite tipuri de formare specializate, instruirea personalului de poliție în locuri închise sau izolate. Totuși, formarea generală de tip polițist trebuie în măsura în care este posibil să fie realizată în condiții „normale”. Deschiderea implică ca o formare exterioară, care permite intervenția altor instituții în afara poliției, să poată fi oferită în plus de formarea internă.

Deschiderea poliției spre societate favorizează, în același timp, dinamica formării. În particular, pentru formarea de tip activ, axată, pe analiza problemelor, eficacitatea exercițiului presupune o reproducere fidelă a situațiilor sociale concrete.

28. Formarea generală inițială ar trebui, de preferință, să fie urmată de perioade regulate de formare continuă și de formare specializată, și dacă este cazul, de formare pentru sarcini speciale și de gestiune.

Comentariu

Acest articol formulează principiul, conform căruia, personalul de poliție trebuie, într-o manieră generală, să primească în primul rând o formare generală urmată, dacă este nevoie, de o formare mult mai specializată. Acest sistem va permite să se dispună de un personal familiarizat cu aceleași valori fundamentale pentru exercitarea funcțiilor de poliție și în măsură să îndeplinească sarcini multiple. Alegerea unei politici de formare inițială generală pentru personalul de poliție nu înseamnă că acest personal nu ar avea nevoie, de asemenea, de o formare specializată în funcție de sarcinile și responsabilitățile specifice afectării sau gradului. Acest articol subliniază că este important să se completeze formarea inițială printr-o instruire continuă, distribuită la intervale regulate.

Formarea personalului de poliție este strâns legată de sistemul de recrutare al poliției. În anumite State, acest personal este recrutat, în principiu, cu un grad inferior (modelul Regatului Unit), în timp ce în altele, personalul cu grade inferioare și personalul de încadrare poate fi recrutat conform a 2 proceduri diferite (Europa continentală), recrutarea din această ultimă categorie, presupunând deseori, deținerea unei diplome universitare. Principiile enunțate în acest articol se aplică celor două tipuri de sisteme.

29. O formare practică privind aplicarea forței și limitele sale referitoare la principiile stabilite în materie de drepturi ale omului și, mai ales a Convenției europene a drepturilor omului și a jurisprudenței corespondente trebuie integrată în formarea polițiștilor la toate nivelele.

Comentariu

Aspectele concrete de recurgere la forță, în particular, în privința individului sau a grupurilor de indivizi au o importanță atât de crucială pentru poliție, într-o societate bazată pe principiul dreptului, ca a fost subliniată într-un articol separat. O formare practică trebuie să fie cât mai aproape de realitate.

30. Formarea personalului de poliție trebuie să integreze pe deplin necesitatea de a combate rasismul și xenofobia.

Comentariu

Acest articol atrage atenția asupra problemelor legate de rasism și xenofobie, care afectează multe din Statele europene și este un important factor de insecuritate urbană. Formarea personalului din poliție ar trebui să lupte, de fiecare dată când este necesar, orice atitudine rasistă și xenofobă, și să siblițieze de asemenea importanța unei acțiuni eficiente a poliției împotriva crimelor ce se bazează pe ura rasială și care vizează minorități etnice.

IV.4. Drepturile personalului din poliție

31. *Personalul din poliție trebuie, în reguli generale, să beneficieze de aceleași drepturi civile și politice, ca și ceilalți cetățeni. Restricțiile privind aceste drepturi nu sunt posibile, decât dacă ele sunt necesare în exercitarea funcțiilor poliției, într-o societate democratică, în conformitate cu legea și cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului.*

Comentariu

Articolele prezentei secțiuni se bazează pe principiul general conform căruia, într-o societate democratică poliția trebuie, în cea mai mare măsură, să se bucure de aceleași drepturi ca și ceilalți cetățeni. Acesta este un element important al Statului de drept și al integrării poliției într-o societate, în serviciul căreia se află.

Drepturile (civile și politice) garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului se aplică, pe deplin, în Statele membre, tuturor cetățenilor, incluzând și personalul de poliție. Câteva din aceste drepturi au un caracter „absolut”, pe când altele pot, în anumite circumstanțe, să constituie obiectul unor restricții. În acest sens, se va raporta la bogata jurisprudență a Curții europene a drepturilor omului.

Prezentul articol subliniază că Statele membre nu trebuie să-și priveze personalul de poliție de nici unul dintre drepturile lor civile și politice, cu excepția cazurilor în care există argumente legitime direct legate de necesitatea de a asigura buna executare a sarcinilor de poliție într-o societate democratică, guvernată de principiul preeminenței dreptului.

32. *Personalul de poliție trebuie să beneficieze, în calitate de funcționari, de o gamă de drepturi sociale și economice, cât mai mare posibil. Trebuie să beneficieze, în special de dreptul sindical sau de a participa în instanțe, de dreptul de percepere a unei remunerații corespunzătoare, de dreptul la o acoperire socială și de măsuri specifice de protecție a sănătății și securității, ținând cont de caracterul particular al muncii poliției.*

Comentariu

Acest articol se referă la drepturile sociale și economice, ce sunt garantate prin Carta socială europeană, instrument care completează Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Personalul de poliție are statutul de funcționar în numeroase State membre. Cum acest statut nu-l are în toate Statele membre, este indicat ca acest personal să bene-

ficienze, în măsura în care este posibil, de drepturi sociale și economice recunoscute funcționarilor. Aceste drepturi pot fi limitate, din motive care țin de caracterul particular al activității de poliție. În acest articol sunt enunțate anumite drepturi sociale și economice esențiale, fără să se întocmească lista exhaustivă.

Carta socială europeană (articolul 5) oferă o interpretare specială pentru dreptul de „a-și crea un sindicat” în cazul poliției, lăsând în acest sens o marjă de apreciere Statelor membre.

Totusi, conform jurisprudenței referitoare la Cartă, chiar dacă nu poate fi vorba de acordarea dreptului nelimitat de a se organiza în sindicate, nu se poate interzice funcționarilor din poliție, fără a încălca Carta, să-și creeze propriile organizații reprezentative. Dreptul intern poate prevedea organizații alcătuite doar din polițiști, aceasta fiind cazul unor State membre. Insa, interdicția totală a dreptului la grevă pentru poliție nu este în contradictoriu cu Carta și jurisprudența corespunzătoare și prezenta Recomandare nu merge mai departe.

Drepturile la o remunerație corespunzătoare și la o acoperire socială și măsurile specifice de protejare a sănătății și securității au fost subliniate în Recomandare, pentru a lua în calcul caracterul particular al activității poliției. Se referă, de exemplu, la sarcinile imprevizibile pe care personalul de poliție le pot îndeplini zilnic, cu riscurile și pericolele inerente muncii lor și programelor neregulate. Mai mult, recunoașterea acestor drepturi este indispensabilă pentru atragerea candidaților. Acest aspect este extrem de important, având în vedere necesitatea de recrutare și de menținere a personalului de poliție foarte calificat. Pe de altă parte, un proces de salarizare atractiv este mult mai susceptibil de a îndepărta personalul de anumite intrigi nedorite, ca de exemplu corupția.

33. *Orice măsură disciplinară luată împotriva unui membru al poliției trebuie să fie supusă controlului unui organ independent sau tribunalului.*

Comentariu

În general, sancțiunile disciplinare împotriva membrilor poliției nu depind decât de aceasta și deseori sunt ușoare. Totuși, acestea pot fi grele și este uneori dificil de a face distincție între aspectul penal și aspectul disciplinar al unui caz. În plus, procedurile și sancțiunile penale pot fi urmate de măsuri disciplinare.

Posibilitatea de a contesta o decizie disciplinară în fața unui organ independent, de preferință un tribunal, are două avantaje principale: ea reprezintă, pe de o parte, o garanție contra despotismului pentru personalul de poliție și pe de altă parte, ea deschide poliția spre societate (transparență), dat fiind că audiențele și pronunțarea sentințelor sau deciziilor de justiție sunt în general publice.

Există un alt aspect, mai „legal” al problemei: dacă măsurile disciplinare ar fi supuse controlului unui tribunal, dreptul la un proces echitabil stabilit prin articolul 6 al Convenției europene a drepturilor omului și care se aplică în anumite circumstanțe cazurilor disciplinare, ar fi totdeauna garantat.

34. *Autoritatea publică trebuie să susțină personalul de poliție, pus în cauză într-un mod nejustificat, în exercitarea funcțiilor sale.*

Comentariu

Personalul de poliție, datorită atribuțiilor deosebite și contactelor strânse cu publicul face uneori obiectul unor acuzații, în privința comportamentului profesional. Dacă aceste acuzații se demonstrează a fi lipsite de fundament (ca urmare a anchetelor/procedurilor imparțiale), acest personal trebuie să poată beneficia de susținerea autorităților lor, mai ales, în materie de asistență personală. (Sistemul de reclamații sunt tratate la capitolul VI). Acest articol nu exclude ca susținerea personalului de poliție să fie necesară în alte situații, cum ar fi în cadrul procedurilor interne împotriva personalului.

V. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției

Comentariu

Această parte a Recomandării privește, într-o mare măsură, principiile directoare aplicabile exercitării sarcinilor cotidiene, de către personalul de poliție. În timpul lucrărilor pregătitoare, s-a făcut referire uneori la „etica internă”, fiind vorba de această parte a textului, în opoziție cu „etica generală a poliției” care ar corespunde secțiunilor privind aspectul general al poliției într-o societate democratică, locul său în cadrul sistemului de justiție penală, organizarea structurilor sale, etc.

Principiile directoare sunt divizate în două părți, cele care tratează principiile generale ale exercițiului poliției într-o societate democratică, principii care se aplică aproape în toate situațiile și principiile aplicabile situațiilor specifice, care ridică probleme pe planul eticii și drepturilor omului în toate Statele membre.

V.1. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției: principii generale

35. Poliția și toate intervențiile poliției trebuie să respecte dreptul oricărei persoane la viață.

Comentariu

Acest articol - care se bazează pe Articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului - stipulează că poliția și intervențiile sale nu pot să cauzeze moartea intenționată. Dacă se face referire la articolul 2 al Convenției, Protocolului Nr. 6 la aceeași Convenție, privind abolirea pedepsei cu moartea, ar trebui exclus faptul că poliția să fie folosită pentru a executa o pedeapsă capitală.

Pe de altă parte, intervențiile poliției pot provoca moartea datorită utilizării forței, ceea ce nu este contrar obligației de a respecta dreptul la viață, cu condiția ca anumite condiții să fie reunite.

Articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, care interzice provocarea morții, în mod intenționat, pretinde că dreptul fiecăruia la viață să fie protejat, prin lege.

Al doilea paragraf al articolului 2 este astfel redactat:

«Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol, în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

*pentru a asigura apararea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal
deținute;*

pentru a reprima, conform legii, tulburari violente sau o insurecție”.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (de exemplu, cazul „McCann”, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, seria A Nr. 324-A) a concluzionat că aceste excepții privesc situațiile în care este permisă recurgerea la forță, ceea ce poate provoca moartea în manieră neintenționată. Recurgerea la forță trebuie să fie absolut necesară pentru realizarea unuia dintre obiectivele enunțate la alineatele a, b, și c. Prin „absolut necesar”, trebuie înțeles, conform Curții Europene a Drepturilor Omului, în particular, că forța trebuie riguros proporționată în îndeplinirea scopurilor menționate (a, b și c).

În acest sens formarea personalului de poliție are o deosebită importanță.

36. Poliția nu trebuie să aplice, să încurajeze sau să tolereze acte de tortură, tratamente sau pedepse inumane sau degradante, în orice circumstanță s-ar afla.

Comentariu

Interzicerea torturii, tratamentului sau pedepsei inumane sau degradante enunțate în acest articol, se întemeiază pe articolul 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Curtea europeană a drepturilor omului afirmă, cu claritate, și în mod sistematic că articolul 3 al Convenției europene formulează una dintre valorile fundamentale ale societății democratice și că această interdicție este absolută. Astfel, nu este admis în nici o circumstanță și sub nici un motiv ca poliția să aplice, să încurajeze sau să tolereze vreoaică formă de tortură. Folosirea cuvântului „a tolera” obligă poliția să facă tot ce-i stă în putință, pentru a se opune unui asemenea tratament, această obligație decurge, de altfel din obiectivele generale ale poliției (vezi Articolul 1 și 38).

În afara faptului că tortura și pedepsele sau tratamentele inumane sau degradante sunt grave atentate la demnitatea umană și constituie o violare a drepturilor omului, aceste măsuri, atâta timp cât sunt utilizate pentru obținerea mărturiilor sau informațiilor de acest tip, pot și par să nu ajungă decât să smulgă informații eronate persoanelor supuse torturii sau metodelor similare. Nu poate deci exista nici un argument rațional pentru a justifica recurgerea la aceste metode într-un Stat guvernat de principiul preeminenței dreptului.

Este clar că suferințele fizice și mentale sunt de asemenea vizate de această interdicție. Pentru analize mai detaliate a tipurilor de comportament care pot fi definite ca acte de tortură sau tratamente inumane sau degradante, se poate vedea jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și principiile elaborate de Comitetul European pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT). Activitățile acestor organe reprezintă pentru poliție o sursă abundentă de orientări, care trebuie să guverneze acțiunea poliției și să fie utilizată în formarea personalului de poliție.

Se poate spune, că un serviciu de poliție care practică tortura sau aplică tratamente inumane sau degradante, nu are nici o șansă de a câștiga respectul sau încrederea populației.

37. *Poliția nu poate recurge la forță decât în caz de necesitate absolută, și numai în măsura necesară atingerii unui obiectiv legitim.*

Comentariu

Acest articol se referă la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu privire la articolul 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului (vezi comentariul referitor la articolul 34). Totuși, se remarcă că prezentul articol se aplică tuturor tipurilor de situații în care poliția este autorizată să recurgă la forță.

Principiul fundamental este ca operațiunile poliției, inclusiv recurgerea la forță, trebuie, totdeauna, să aibă o bază juridică (articolul 3). Recurgerea arbitrară la forță nu poate fi în nici un caz acceptată. Mai mult, prezentul articol indică faptul de a recurge la forță de către poliție, trebuie considerat ca o măsură excepțională și că, dacă se recurge, folosirea forței să nu depășească ceea ce este absolut necesar. Altfel spus, forța utilizată trebuie să fie proporționată cu obiectivul legitim de atins, prin acest mijloc. Trebuie deci să se găsească un echilibru just între recurgerea la forță și situațiile în care este folosită. Concret, aceasta înseamnă de exemplu că nu va fi utilizată forța psihică dacă nu este absolut indispensabilă, că armele nu vor fi folosite decât în caz de necesitate absolută și că dacă utilizarea armelor distrugătoare este considerată necesară, aceasta utilizare este limitată la strictul necesar; se vor trage focuri de armă cu titlu de avertisment înainte de a trage pentru a răni și nu se vor provoca răni mai grave decât este necesar.

Dreptul intern și regulamentele naționale ar trebui, în mod normal, să cuprindă dispoziții cu privire la utilizarea forței, bazate pe principiul de „*necesitate și de proporționalitate*”. Totuși, intervenția concretă într-o situație dată este mai dificilă, deoarece recurgerea la forță cu respectarea principiilor menționate, reprezintă o sarcină dificilă pentru poliție și scoate în lumină necesitatea ca acest personal să fie într-o bună condiție fizică și bine echipat, dar și dotat cu o competență solidă, în materie de psihologie. Nu ar trebui supraestimată importanța recrutării și formării, din acest punct de vedere, (a se vedea de asemenea articolele 23 și 29).

38. *Poliția trebuie să verifice, în mod sistematic, legalitatea operațiunilor pe care și le-a propus să le execute.*

Comentariu

Este imperativ pentru poliție, într-o societate guvernată de principiul preeminenței dreptului, să execute doar operațiuni legale. Este prevăzut în articolul 3 că legalitatea acestor operațiuni nu este evaluată doar prin prisma dreptului intern, dar și prin aceea a normelor internaționale, în materie de drepturi ale omului.

În virtutea prezentului articol, poliția trebuie să verifice, din oficiu, legalitatea intervențiilor sale, înainte și în timpul acestora. Acest principiu se aplică poliției, în calitate de instituții cât și indivizilor care o alcătuie. Un sistem de control și de evaluare cât și o formare pentru ca această verificare să devină sistematică sunt necesare.

39. *Personalul de poliție trebuie să execute ordinele date în mod regulamentar de superiori, dar au datoria de a se abține de la executarea celor care sunt evident ilegale și de a face raport privind acest subiect, fara a se teme de eventuale sanctiuni in astfel de situatii.*

Comentariu

Dat fiind că personalul de poliție, conform articolului 16, trebuie să fie responsabil de actele sale, acesta trebuie să aibă posibilitatea de a refuza executarea ordinelor ilegale (contrare legii). Expresia „evident ilegale” a fost reținută pentru evitarea riscului de nesupunere, în situațiile în care, legalitatea unui ordin nu este foarte clară.

Respectând organizarea ierarhică a serviciilor de poliție, prezentul articol intenționează să evite ca aceste structuri să „acopere” responsabilitatea individuală, în caz de activități ilegale și de încălcări flagrante ale dreptului omului. „Independența operațională” a poliției vis-a-vis de celelalte organe ale Statului (art.15) merge în același sens. Datoria privind ordinele ilegale trebuie să conducă la obligația de a face raport despre acest subiect. Raportul privind ordinele ilegale nu trebuie să aibă consecințe negative sau să sancționeze personalul de poliție în cauza.

40. *Poliția trebuie să-și îndeplinească misiunile, într-o manieră echitabilă, inspirându-se, în special, din principiul de imparțialitate și de nediscriminare.*

Comentariu

Expresia de „echitate” corespunde unei calități generale și nelimitate, care înglobează, printre altele, principiile de imparțialitate și de nediscriminare. Poliția se comportă „cu echitate”, atunci când respectă, pe deplin, pozițiile și drepturile oricărei persoane de care se ocupă în cadrul misiunilor sale. Preocuparea pentru echitate trebuie să cuprindă toate aspectele activității de poliție, dar are o importanță deosebită în raporturile sale cu publicul.

Imparțialitatea obligă poliția, de exemplu, să dovedească integritate și să evite să participe la un litigiu, care face obiectul unei anchete. În cazul unei infracțiuni, poliția nu trebuie să se pronunțe în problema culpabilității (a se vedea art.47). În plus, imparțialitatea presupune ca personalul de poliție să se abțină de la toate activitățile exterioare poliției, care l-ar împiedica să-și îndeplinească imparțial misiunile, sau să dea populației impresia că astfel este situația.

Principiul general de nediscriminare și de egalitate este un element fundamental al dreptului internațional privind drepturile omului. După adoptarea protocolului Nr.12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, acest instrument interzice, de acum înainte, discriminarea. Cîmpul de protecție împotriva nediscriminării cuprinde drepturile garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului, drepturile individuale garantate, în mod direct, prin dreptul intern sau prin intermediul obligațiilor puterilor publice, actele autorităților pentru exercitarea puterilor discreționare sau a tuturor celorlalte acte întreprinse de un astfel de organ, printre care poliția.

Prezentul articol nu enumeră motivele particulare de discriminare. Intenția nu este totuși de a se abate de la lista nonexhaustivă, care figurează în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care s-ar putea adăuga noi motive. Motivele de discriminare sunt, mai ales, sexul, rasa, culoarea pielii, limba, religia, opiniile politice sau toate celelalte opinii, originea națională sau socială, apartenența la o minoritate etnică, starea materială, obârșia sau alte situații, incapacitatea fizică sau mentală, orientarea sexuală sau vârsta.

În sfîrșit, trebuie remarcat că în anumite situații, un tratament inegal care să

corespundă unui obiectiv și care să fie rezonabil justificat, conform Convenției Europene a Drepturilor Omului și jurisprudenței căreia îi corespunde, nu constituie o discriminare.

41. *Poliția nu trebuie să lezeze dreptul fiecărui la viața sa privată, decât în caz de necesitate absolută și numai în măsura necesară pentru realizarea obiectivului legitim.*

Comentariu

Dreptul fiecăruia la „respectarea vieții sale private” acoperă drepturile garantate prin articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului: respectarea vieții private și familiale, a domiciliului și corespondenței. Operațiunile de poliție, incluzând și eventualele atentate cu privire la viața privată trebuie totdeauna să aibă un fundament juridic (articolul 3). Orice amestec arbitrar la acest drept este inacceptabil. Mai mult, după cum stipulează prezentul articol, orice amestec în sfera privată trebuie considerat ca o măsură excepțională care, chiar dacă este justificată, nu trebuie să depășească ceea ce este absolut necesar.

42. *Adunarea, stocarea și utilizarea datelor personale de către poliție trebuie să fie în conformitate cu principiile internaționale privind protecția datelor și, în special, să se limiteze la ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor legale, legitime și specifice.*

Comentariu

Utilizarea noilor tehnologii de informație facilitează enorm operațiunile executate de poliție, împotriva diverselor forme de criminalitate. Înregistrarea și analiza datelor personale, în special, permit poliției să verifice și, deci, să descopere rețele a căror existență, fără aceste mijloace, ar rămâne ascunsă. Totuși, utilizarea neregulamentară a datelor personale poate constitui o violare a dreptului interesatilor la respectul vieții private. Pentru evitarea tuturor abuzurilor cu ocazia adunării, stocării și utilizării datelor personale, aceste activități ale poliției trebuie să fie ghidate de principiile referitoare la protecția datelor. În acest sens, principiile enunțate în prezentul articol trebuie luate în considerare la lumina Recomandării No R (87)15 a Consiliului European, ce vizează utilizarea de date cu caracter personal în sectorul poliției.

43. *În îndeplinirea misiunii sale, poliția trebuie întotdeauna să vegheze la spiritul drepturilor fundamentale ale fiecăruia, cât și la libertatea de gândire, de conștiință, de religie, de exprimare, de reuniune pacifistă, de circulație și dreptul asupra bunurilor sale.*

Comentariu

Drepturile menționate în prezentul articol reiau drepturile garantate prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului (articolul 9, 10 și 11 ale Convenției, articolul 1 al Protocolului nr. 1 și articolul 2 al Protocolului nr.4 la aceeași Convenție), a căror respectare este esențială pentru buna funcționare a unei societăți democratice deschise, dar la care nu se referă nici un alt punct din Recomandare.

Poliția joacă un rol esențial în protejarea acestor drepturi - fără care democrația nu ar fi decât o noțiune golită de tot conținutul concret - fie, în mod direct, prin ocrotirea organizării democratice, fie indirect, prin responsabilitatea generală pe care și-o asumă pentru a menține Statul de drept.

44. *Personalul de poliție trebuie să acționeze cu integritate și respect față de populație, ținând în mod special cont de situația indivizilor care face parte din grupuri vulnerabile.*

Comentariu

Populația judeca, într-o mare măsură, un serviciu de poliție, după modul în care acționează personalul său. Un comportament corect din partea fiecărui funcționar de poliție are o deosebită importanță pentru credibilitatea poliției. Pentru a câștiga respectul populației, nu este suficient să se acționeze în conformitate cu legea. Trebuie aplicată legea cu integritate și respectând populația, să se facă dovada, „de bun simț” în aplicarea legii și nu trebuie niciodată pierdută din vedere noțiunea de „serviciu public”, care este o dimensiune indispensabilă pentru activitatea poliției.

Personalul de poliție acționează cu integritate și respect față de populație când demonstrează a fi profesional, imparțial, onest, conștiincios, echitabil, neutru din punct de vedere politic și politicos. În plus, poliția trebuie să înțeleagă că populația este alcătuită din indivizi, cu nevoi și urgențe proprii. Grupurile vulnerabile trebuie, în mod special, să atragă atenția poliției.

45. *Personalul de poliție trebuie în mod normal, în timpul intervențiilor lor, să fie în măsură să ateste calitatea sa de membru al poliției și identitatea sa profesională.*

Comentariu

Acest articol este strâns legat de articolul 14 și conține două obiective principale. În primul rând, personalul de intervenție al poliției trebuie să fie mereu în măsură să-și justifice apartenența la poliție. Prin urmare, trebuie să fie în măsură să se identifice cu un membru individual al poliției (identitatea profesională). Aceasta hotărâre conform careia poliștii trebuie să-și facă cunoscută identitatea profesională a poliției înainte, în timpul și după o intervenție, este strâns legată de responsabilitatea personala a poliției pentru acțiunile sau greșelile sale (art.16). În absența unei posibilități de identificare a poliștului, responsabilitatea personala, din punctul de vedere al publicului, nu este decât o soluție fără sens. Este clar că aplicarea acestei reguli trebuie să pună în balanță, de la caz la caz, interesul public și securitatea personalului de poliție. Este de subliniat, faptul că identificarea unui membru al poliției nu implică, neapărat, descoperirea numelui acestuia.

46. *Personalul de poliție trebuie să se opună tuturor formelor de corupție din poliție. Trebuie să-și informeze superiorii și celelalte organe competente, de toate cazurile de corupție din poliție.*

Comentariu

Prezentul articol, care se referă la comportamentul poliției, completează art. 21, care tratează structurile organizaționale de luptă împotriva corupției. Acesta impune obligația funcționarilor de poliție să se abțină de la orice comportament individual corupt și să-i descurajeze pe colegii lor. Funcționarii de poliție trebuie să-și îndeplinească misiunile lor în conformitate cu legea și într-o manieră onestă și imparțială, și nu trebuie să permită ca interesele particulare să interfereze cu obligațiile profesionale. De aceea, trebuie să fie atenți la orice conflict (sau risc de conflict) de interese

și să facă tot ce este necesar pentru evitarea acestor situații. Ei trebuie să semnaleze superiorilor sau celorlalte autorități competente orice caz de corupție din rândurile poliției de care au cunoștință.

Trebuie menționat, că Recomandarea No R(2000) 10 a Consiliului Europei privind codurile de conduită ale agenților publici (elaborată de „Grupul multidisciplinar privind corupția, GMC) se aplică poliției și personalului său.

V.2. Principii directoare vizînd acțiunea/intervenția poliției: situații specifice

V.2.1. Anchete de poliție

47. Anchetele de poliție trebuie, cel puțin, să fie fondate pe supoziții rezonabile ca a fost sau va comisa o infracțiune.

Comentariu

Pentru a evita orice investigație arbitrară, trebuie ca deschiderea unei anchete să fie realizată, numai dacă sunt îndeplinite condițiile minime. Trebuie să aibă cel puțin o supoziție rezonabilă (și legitimă) privind o infracțiune și că această supoziție să fie justificată de anumite criterii obiective.

48. Poliția trebuie să respecte principiile, conform cărora, oricine este acuzat de un delict penal trebuie presupus a fi nevinovat, pînă ce acesta va fi găsit vinovat de un tribunal și trebuie să beneficieze de anumite drepturi, în special de acela de a fi informat, în cel mai scurt timp, de acuzația formulată împotriva sa și de a pregăti apărarea sa, fie personal, fie prin intermediul unui avocat ales de el.

Comentariu

Principiul prezumției de nevinovăție, enunțat în articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, reprezintă unul dintre drepturile individuale mai importante, în procesul justiției penale. Poliția, care este deseori, „prima verigă a lanțului” în acest proces, are o responsabilitate destul de dificilă, deoarece ea trebuie să ancheteze un caz în mod obiectiv și, chiar dacă elementele de probă acumulate împotriva celui în cauză par covârșitoare, este necesară respectarea prezumției de nevinovăție. Problema se complică, dacă este vorba de relațiile poliției cu publicul și, în special, cu mass-media (vezi de asemeni art.19).

Este, de asemeni, foarte important ca poliția să aibă în vedere și lista celorlalte drepturi minime ale persoanelor acuzate de o infracțiune penală și care se regăsesc în articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Într-adevăr, aceste drepturi trebuie garantate de la începutul procesului de justiție penală, adică, deseori, în timpul anchetei de poliție.

49. Anchetele polițienești trebuie să fie obiective și echitabile. Ele trebuie să țină cont de nevoile specifice ale persoanelor, cum ar fi copiii, adolescenții, femeile, membrii ai minorităților cuprinzînd minoritățile etnice sau persoanele vulnerabile, și să se adapteze în consecință.

Comentariu

Poliția ar trebui să-și realizeze întotdeauna misiunile și îndeosebi anchetele, cu

obiectivitate și echitate. Această obiectivitate presupune ca poliția să realizeze o anchetă în manieră imparțială, aceasta însemnând că ea să-și fondeze ancheta pe baza tuturor faptelor, circumstanțelor și elementelor valabile care confirmă sau nu banuierile sale. Obiectivitatea este totodată un criteriu de echitate, care presupune ca desfășurarea anchetei, inclusiv a metodelor utilizate, să fie în măsură să creeze un climat propice unei proceduri „juste”, respectând drepturile fundamentale ale individului.

Cerința de echitate pe care trebuie să o satisfacă anchetele de poliție înseamnă că trebuie să se ia în calcul dreptul individului de a participa pe deplin la procedura de anchetă. De exemplu, procedura trebuie adaptată capacităților psihice și intelectuale, dar și diferențelor culturale ale celor împlicinați. Este cazul particular al anchetelor, în care sunt implicați copiii, adolescenți, femei și persoane aparținând minoritatilor, de asemenea minoritatilor etnice. Ancheta trebuie aprofundată și totodată se impune reducerea la minimum al nedreptăților suportate de cei în cauză. Aplicând aceste măsuri se poate garanta „exercițiul echitabil al poliției”, care se află la baza unui „proces echitabil”.

50. *Se vor stabili, ținând cont de principiile enunțate în articolul 48 de mai sus, liniile directoare cu privire la conduita interogatoriilor de poliție. În special, este vorba de a se asigura că aceste interogatorii să se desfășoare într-un mod echitabil, aceasta însemnând ca cei interesați să fie informați de motivele interogatoriului și de alte fapte pertinente. Conținutul interogatoriilor de poliție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnat.*

Comentariu

Acest articol, care se aplica, într-o manieră generală, interogatoriilor de poliție, are la origine o declarație formulată de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, în strânsă legătură cu interogatoriile conduse în perioada de detenție și consemnată în al doilea raport general (1992).

“... Comitetul consideră că ar trebui să existe reguli sau directive clare referitoare la modul în care se impune a fi conduse interogatoriile de poliție. Aceste reguli, printre altele, ar trebui să se raporteze la următoarele probleme: informarea persoanei deținute despre identitatea persoanelor prezente la interogatoriu (numele și/sau număr matricol); durata maximă autorizată a unui interogatoriu; perioada de pauză între două interogatorii și pauzele din timpul unui interogatoriu; incintele în care se pot desfășura interogatoriile; problema de a ști dacă se poate cere persoanei deținute să stea în picioare în timpul interogatoriului; interogarea persoanelor drogate, alcoolice, etc. Ar trebui să se pretindă ca mențiunea, în mod sistematic, a orei la care a început interogatoriul și a orei la care s-a terminat, să fie consemnata, orice solicitare a persoanei deținute în timpul interogatoriului și identitatea persoanelor prezente la fiecare interogatoriu.

Comitetul adaugă că înregistrarea electronică a interogatoriilor de poliție este o altă garanție necesară împotriva tratamentelor dure aplicate deținuților (în afara faptului că aceasta prezintă avantaje importante pentru poliție)”.

Prezentul articol se aplică tuturor interogatoriilor de poliție, în care persoanele interogate sunt sau nu reținute.

51. *Poliția trebuie să fie conștientă de necesitățile specifice martorilor și trebuie să*

respecte anumite reguli, inclusiv protecția și asistența care le pot fi asigurate în timpul anchetei, mai ales când există riscul de intimidare a martorilor.

Comentariu

Poliția trebuie să acționeze cu pricepere în timpul primelor stadii ale anchetei, în special, în privința contactelor cu persoanele implicate în infracțiuni. Este important de a se li se asigura martorilor o protecție care să le garanteze acestora securitatea, condiție de care depinde, în plus, mărturia lor și, în consecință, rezultatul anchetei. Dacă martorilor le este teamă de consecințele pe care le pot avea mărturiilor lor, tehnicile de anchetă trebuie să fie suficient de flexibile pentru a fi luate în considerație. Problema de intimidare a martorilor devine acută mai ales în situațiile de terorism, criminalitate organizată, infracțiuni legate de droguri și violență în familie. Este și mai dificil de colaborat cu martorii, care sunt, în același timp, victimele infracțiunilor în cauză.

Prezentul articol demonstrează cât de important este ca poliția să fie conștientă de necesitățile martorilor care se află în situații diferite și să le asigure acestora protecția. Aceasta presupune, nu doar, o formare specială a personalului de poliție ci și indicații referitoare la modalitățile conform cărora poliția trebuie să lucreze cu martorii. În acest sens, ne vom referi la activitatea considerabilă a Consiliului Europei în ceea ce privește protecția martorilor și victimelor (Recomandările Nr.R (85)4 privind violența în familie, Nr.R(85)11 privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și procedurii penale, Nr.R(87)21 privind asistența victimelor și prevenirea victimizării, Nr. R(91)11 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția și traficul de copii și tineri, Nr.R(96)8 privind politica criminală dintr-o Europă în transformare și Nr. R(97)13 privind intimidarea martorilor și dreptul la apărare).

52. Poliția trebuie să asigure victimelor criminalității susținerea, asistența și informarea de care acestea au nevoie, fara discriminare.

Comentariu

Prezentul articol recapitulează sarcinile poliției în privința asistenței și informației oferite victimelor criminalității, precum enunțate în recomandarea Nr.R(85)11 despre poziția victimelor în cadrul dreptului penal și procedurii penale. În plus, acest articol obligă poliția să asigure victimelor suportul de care acestea au nevoie, ceea ce presupune ca membrii săi să aibă voința și mijloacele necesare asigurării acestui suport, fie în mod direct, fie prin intermediul altor structuri și organizații.

53. Poliția ar trebui să fie în măsură să ofere servicii de interpretare/traducere necesare pe toată durata anchetei de poliție.

Comentariu

Prezentul articol completează articolul 5.2 al Convenției europene a Drepturilor Omului, care garantează oricărei persoane reținute dreptul de a fi informată, într-o limbă pe care aceasta o înțelege, despre motivele arestării sale și despre toate acuzațiile ce i se aduc.

V.2.2. Arestarea/Privarea de libertate de către poliție

54. *Privarea de libertate trebuie să fie pe cât posibil limitată și aplicată, ținând cont de demnitatea de vulnerabilitatea și de necesitățile individuale ale fiecărei persoane deținute. Plasările în detenție trebuie să fie, în mod sistematic, consemnate într-un registru.*

Comentariu

Privarea de libertate trebuie să fie considerată ca o măsură excepțională la care ar trebui să se apeleze doar în caz de necesitate absolută și care trebuie să fie limitată în timp. Ca și în cazul celorlalte operațiuni ale poliției, această măsură trebuie să se situeze întotdeauna în cadru legal. Articolul insistă asupra faptului că, în orice caz de arestare/privare de libertate, necesitățile individuale ale celui interesat trebuie să fie, pe deplin, luate în considerare.

Conform declarației Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante ce figurează în al doilea raport general (1992), trebuie întocmit detaliat un registru de arestare pentru orice persoană arestată/deținută.

“Comitetul consideră că garanțiile fundamentale acordate persoanelor reținute ar trebui consolidate (și munca funcționarilor de poliție forate probabil ușurată), dacă s-ar institui un registru unic și complet de arestare pentru fiecare persoană detinută, în care să fie menționate toate aspectele arestării și măsurile care au fost aplicate (data privării de libertate și motivele acestei măsuri; momentul în care aceste drepturi i-au fost notificate; semne de răniri, maladii mentale etc.; data la care o rudă apropiată/consulatul și avocatul au fost contactați și data vizitei lor; momentul în care persoana deținută a fost hrănită; datele interogatorilor; data transferului sau eliberării, etc.). În anumite cazuri (de exemplu, obiectele personale, notificarea drepturilor sale și momentul în care au fost prevalate sau la care a renunțat) ar trebui să se obțină semnătura persoanei deținute și, dacă este cazul, explicarea absenței semnăturii. Mai mult, avocatul persoanei deținute ar trebui să poată consulta acest registru de arestare.

55. *Poliția trebuie, în măsura în care este posibil conform legii naționale, să informeze rapid orice persoană privată de libertatea sa asupra motivelor acestei privațiuni și asupra acuzațiilor ce i se aduc și totodată, să o informeze fără întârziere despre procedura aplicabilă în cazul său.*

Comentariu

Prezentul articol atrage atenția asupra dreptului garantat prin articolul 5.2 al Convenției europene a drepturilor omului (care menționează că “orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, despre motivele arestării sale și despre întreaga acuzație ce i se aduce”) și asupra declarației Comitetului european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante repertoriare în al doilea raport general (1992), conform căruia persoanele reținute trebuie să fie formal informate despre totalitatea drepturilor lor” (inclusiv cele care se află în articolul 56). Prezentul articol adaugă că persoanele private de libertate trebuie să fie informate despre procedura aplicabilă cazului lor. Expresia “în măsura în care este posibil conform legii naționale” este utilizată pentru a se ține cont de faptul că această informație este uneori dată

de alte autorități decât poliția (de exemplu, Ministerul Public).

56. Poliția trebuie să garanteze securitatea persoanelor reținute, să vegheze la starea lor de sănătate, să le asigure condițiile satisfăcătoare de igienă și o alimentație adecvată. Celulele de poliție prevăzute în acest scop trebuie să aibă dimensiuni rezonabile, să dispună de iluminat și ventilație corespunzătoare și să fie dotate, astfel încât, să permită odihna.

Comentariu

În virtutea prezentului articol, poliția este pe deplin responsabilă de condițiile materiale în care trăiesc persoanele private de libertate, reținute în incintele poliției. Astfel poliția trebuie să vegheze, în mod activ, asupra securității persoanelor reținute. Aceasta își asumă deplina responsabilitate pentru protecția deținuților împotriva oricărui pericol, ce vine din exterior și în interiorul locului de detenție, inclusiv, împotriva răului pe care deținuții și l-ar putea face lor însuși. Se poate, de exemplu, realiza izolarea deținuților periculoși. Pe de altă parte, poliția trebuie, în măsura posibilului, să prevină deteriorarea stării de sănătate – mentală cât și fizică – a persoanelor private de libertate și să le asigure acestora asistența medicală, în caz de necesitate. Aceasta se poate traduce prin necesitatea de a urma instrucțiunile medicilor sau ale personalului medical competent. Poliția trebuie, totodată, să asigure condiții de igienă corespunzătoare inclusiv în privința instalațiilor sanitare și să ofere deținuților o alimentație adecvată.

Celulele de poliție trebuie să aibă dimensiuni rezonabile în funcție de numărul persoanelor reținute. În plus, trebuie să dispună de “un iluminat adecvat”, lumina zilei completând, dacă este posibil, lumina artificială. Prin “ventilarea adecvată” trebuie înțeles o instalație care să permită reciclarea aerului la o temperatură corectă. Mobilier suficient pentru odihnă (patul, scaune) trebuie oferit tuturor persoanelor reținute (se face trimitere la normele complementare stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante).

57. Persoanele private de libertate de către poliție trebuie să aibă dreptul ca mandatul lor de reținere să fie notificat unei terțe persoane, aleasă de ele, să beneficieze de un avocat și să poată fi examinată de un medic, în măsura în care este posibil și în conformitate cu opțiunea lor.

Comentariu

Prezentul articol se bazează pe cele trei drepturi ale persoanelor private de libertate de către poliție stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante:

“Comitetul acordă o importanță deosebită celor trei drepturi ale persoanelor reținute: dreptul ca o terță persoană, la alegerea lor, să vadă mandatul de arestare, (membru de familie, prieten, consulat), dreptul de a beneficia de un avocat și dreptul de a solicita să fie examinat de un medic ales de el (în plus față de orice examen medical efectuat de un medic solicitat de autoritățile de poliție). Aceste drepturi sunt, conform opiniei Comitetului, trei garanții fundamentale împotriva relor tratamente ce pot fi aplicate deținuților, chiar de la începutul privării de libertate, oricare ar fi modalitatea în care aceasta este descrisă de sistemul juridic în cauză (arestări)” (al doilea raport general al Comitetului, 1992).

59. *Politia trebuie, pe cât posibil, sa separe persoanele reținute în incintele poliției suspectate de fi comis infracțiuni penale de persoanele reținute din alt motiv. În mod normal bărbații trebuiesc separati de femei, cât și persoanele majore de persoanele minore, private de libertate.*

Comentariu

Pentru respectarea demnității și integrității celor în cauză, poliția trebuie să facă tot ce poate pentru a se evita plasarea persoanelor suspectate de infracțiuni în aceleași încăperi cu alte categorii de persoane private de libertate. Acest regulament este în conformitate cu principiile stabilite de Comitetul european pentru prevenirea torturilor și pedepselor sau tratamentelor inumane. Alte motive de separare se referă la sex și vîrstă, considerații de ordin personal și de decență.

VI. Responsabilitatea și controlul poliției.

59. *Poliția trebuie să fie responsabilă în fața Statului, cetățenilor și reprezentanților acestora. Ea trebuie să reprezinte obiectul unui control extern, eficient.*

Comentariu

Poliția trebuie să fie responsabilă (prin intermediul organelor centrale, regionale sau locale) în fața Statului de care a fost împuternicită și de la care și-a primit misiunea. De aceea, Statele membre au instituit organe însărcinate cu supervizarea poliției. Totuși, într-o societate democratică deschisă, controlul exercitat de Stat asupra poliției trebuie să fie completat de responsabilitatea politiei pentru acțiunilor sale în fața populației, adică în fața cetățenilor și reprezentanților lor. Responsabilitatea poliției vis-a-vis de public este de o importanță capitală pentru relația dintre poliție și populație.

Există numeroase modalități ca poliția să fie răspunzătoare în fața publicului. Poate fi vorba despre o responsabilitate directă sau prin intermediul organelor reprezentative ale populației. Într-o manieră generală, deschiderea și transparența poliției sunt, totuși, condiții indispensabile pentru eficiența oricărui sistem de răspundere/control. Procedurile de recurs, dialogul și cooperarea, ca modalități de creștere a responsabilității, sunt tratate în articolele 59-62.

60. *Controlul poliției de către Stat trebuie repartizat între puterile legislative, executive și judiciare.*

Comentariu

Pentru ca poliția să întreprindă un control cât mai eficient, aceasta trebuie să răspunda în fata diverselor puteri independente din Statul democratic, adică puterile legislative, executive și judiciare.

Conform unui model simplificat, puterea legislativă (Parlament) exercită un control apriori, adoptînd legile care reglementează activitatea poliției și puterilor sale. Cateodata, puterea legislativă realizează un control aposteriori prin intermediul "comisiei pentru afaceri interne și judiciare" sau a "mediatorilor parlamentari", care pot deschide anchete fie de drept, fie datorită unor reclamații ale publicului motivate de cazurile de prevaricațiune.

Puterea executivă (Guvernul, autoritățile centrale, regionale sau locale) fata de

care poliția trebuie să țină răspunda de actele sale în toate Statele, exercită un control direct asupra poliției, deoarece poliția depinde de aceasta. Poliția primește credite bugetare, a căror sumă totală este stabilită de Guvern (și uneori aprobată de Parlament). Acesta decide, în plus, direcțiile care privesc atât prioritățile generale ale activității poliției, cât și regulamentele detaliate ce guvernează aceste activități. Este important de subliniat, că poliția trebuie să beneficieze de o independență operațională vis-a-vis de executiv, în exercitarea funcțiilor sale, specifice (vezi art.15).

Puterii judiciare (incluzând în acest context parchetul și tribunalele) îi revine sarcina de a controla, în permanență, modalitatea în care poliția se achită de atribuțiile sale, în calitatea sa de componentă a sistemului de justiție penală.

Puterea judiciară (tribunalele) exercită, în același timp, asupra poliției un control a posteriori, prin intermediul procedurilor civile și penale demarate atât de organele Statului cât și de cetățeni.

Cel mai important lucru este să se vegheze asupra acestor trei puteri ca să participe, în mod echilibrat, la controlul poliției.

61. *Puterile publice trebuie să aplice procedurile efective și imparțiale de recurs împotriva poliției.*

Comentariu

Reclamațiile ce vizează poliția trebuie să constituie obiectul unei anchete imparțiale.

“Poliția anchetând poliția” este o operațiune care în general provoacă dubii în privința imparțialității acesteia. Statul trebuie să aplice sisteme care nu sunt doar imparțiale, dar sunt și vizibile, capabile să câștige încrederea publicului. În ultimă instanță, ar trebui să fie posibilă prezentarea acestor reclamații în fața unui tribunal.

62. *Ar trebui să se încurajeze crearea unor mecanisme care să determine responsabilitatea poliției și care se bazează pe comunicare și comprehensiune mutuală între populație și poliție.*

Comentariu

Prezentul articol atrage atenția asupra posibilităților de dezvoltare a relațiilor dintre populație și poliție, prin intermediul mecanismelor care prin apropierea poliției de populației ar putea contribui la ameliorarea comprehensiunii mutuale. Ar trebui deci să fie privilegiată aplicarea mecanismelor care permit reglementarea diferendelor între populație și poliție. Se poate reflecta de asemenea, asupra unor structuri de mediere sau de recurs, care oferă populației și poliției mijloace de reglementare a diferendelor, în cadrul contactelor și negocierilor neoficiale dintre părți. Astfel de mecanisme ar trebui, de preferință, să fie independente de poliție.

Mai mult, Statele membre ar trebui să intenționeze să consolideze structurile existente sau să creeze altele noi, pentru a asigura *responsabilitatea poliției*, în situațiile în care aceasta beneficiază de o largă capacitate de inițiativă față de individ, de exemplu, când recurge la forță, când persoanele sunt private de libertate, când interoghează suspecti și când recurge la anumite măsuri de anchetă.

Transparența și controlul public în aceste situații, ca accesul publicului la celule

de poliție reprezintă un exemplu de măsuri benefice, atât pentru populație, cât și pentru poliție, în sensul în care ea permite populației să-și exercite o anumită supraveghere și să contribuie la combaterea acuzațiilor nefondate aduse poliției.

63. Statele membre, supervizate de organele în drept, trebuie să elaboreze coduri de deontologie ale poliției, care se bazează pe principiile enunțate în prezenta Recomandare.

Comentariu

Statele membre sunt încurajate să elaboreze coduri de deontologie ce se bazează pe valorile etice, ce sunt sursă de inspirație pentru prezenta recomandare. Chiar dacă ar putea fi dificil de stabilit o distincție între codurile de deontologie și codurile de conduită, aceste coduri trebuie să fie distinse de instrumentele disciplinare, care au mai degrabă drept obiectiv definirea a ceea ce reprezintă o lipsă în regulamentul de comportament profesional și consecințele interne ale unei astfel de lipsă.

Codurile de deontologie ar trebui să fie supervizate de organele în drept corespunzătoare. Este de competența Statelor membre de a încredința această sarcină organelor existente sau noilor organe create în acest scop. Aceste organe ar trebui să fie independente de poliție, să-și desfășoare activitatea într-o manieră transparentă vis-a-vis de populație și să cunoască bine tot ceea ce privește poliția. Mediatorul este un exemplu de instituție de acest gen.

VII. Cercetarea și cooperarea internațională

64. Statele membre trebuie să favorizeze și să încurajeze activitățile de cercetare în privința poliției, efectuate de poliția însăși sau de instituțiile din exterior.

Comentariu

Poliția este o instituție importantă a Statului democratic, guvernat de principiul preeminenței dreptului. Ea reprezintă un element esențial al sistemului de justiție penală și al organului responsabil cu menținerea ordinii publice. Poliția este însărcinată cu puteri specifice, dar în același timp, trebuie să fie integrată în societate, în serviciul căreia își desfășoară activitatea.

Un astfel de organ, care își modifică mereu forma, merită să facă obiectul cercetării și studiului. Ar trebui completate studiile făcute de poliție prin activități de cercetare privind poliția, realizate de instituții independente. Instituirea legăturilor strânse între perfecționarea poliției și universități reprezintă un exemplu concret, în acest sens.

65. Ar trebui să se promoveze cooperarea internațională în privința problemelor de etică a poliției și aspectelor acțiunilor sale, privitoare la drepturile omului.

Comentariu

Valorile și principiile exprimate în Recomandare trebuie să-și găsească o aplicare concretă prin intermediul legislației, regulamentelor și formării de specialitate. În plus, poliția ar trebui să se apropie mai mult de aceste valori. Trebuie, de asemenea, stimulată cooperarea internațională între polițiile europene, atât la nivelul statelor cât

și a organizațiilor internaționale, ca de exemplu, OIPC-INTERPOL, EUROPOL și CEPOL.

Datorită competențelor și experienței în materie de valori democratice, de etică, de drepturi ale omului și de Stat de drept, Consiliul Europei poate să faciliteze o astfel de cooperare.

66. Mijloacele de promovare a principiilor enunțate în prezenta Recomandare și aplicarea lor ar trebui să constituie obiectul unei atente examinări din partea Consiliului Europei.

Comentariu

Adoptarea “Codului european de etică al poliției” reprezintă o etapă importantă în promovarea principiilor Consiliului Europei privind poliția în Statele membre. În același timp, este important ca aplicarea acestor principii conținute în acest Cod, să fie activ încurajată, după adoptarea acestuia.

În primul rând, codul este un text de bază care ar trebui să fie completat de alte instrumente juridice ale Consiliului Europei, abordând în profunzime anumite subiecte, bine precizate.

Prin urmare, existența unor structuri interguvernamentale din cadrul Consiliului Europei ar putea constitui o bază utilă pentru urmărirea problemelor legate de poliția din Statele membre. Poliția este, în toate Statele membre, strâns legată de sistemele de justiție penală și activitățile sale sunt, de asemenea, în legătură cu dreptul și cu menținerea ordinii, cu prevenirea criminalității și lupta împotriva delincvenței, iar activitățile sale ar trebui examinate într-un astfel de context. “Le savoir – faire” și experiența acumulată în materie de etică a poliției, de justiție penală, de drepturi fundamentale ale persoanei și de preeminența dreptului ar putea fi păstrate în cadrul Consiliului Europei.

RECOMANDAREA (2002)5
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE
REFERITOARE LA PROTECȚIA FEMEILOR ÎMPOTRIVA VIOLENȚEI*

(adoptată de Comitetul Miniștrilor la 30 aprilie 2002, la cea de-a 794-a reuniune a Delegațiilor Miniștrilor)

Comitetul Miniștrilor, în conformitate cu articolul 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Reafirmînd că violența împotriva femeilor este rezultatul raporturilor inegale de forță între bărbați și femei și conduce la o gravă discriminare a sexului feminin atât în cadrul societății cît și în familie;

Afirmînd că violența împotriva femeilor afectează drepturile și libertățile lor fundamentale și împiedică parțial sau total exercitarea acestor drepturi;

Constatînd că violența împotriva femeilor le afectează integritatea fizică, psihică și/sau sexuală;

Constatînd cu îngrijorare că femeile sunt adesea subiectul multiplelor discriminări bazate pe genul și pe originea lor și că ele sunt, de asemenea, victime ale practicilor tradiționale sau cutumiare incompatibile cu drepturile omului și cu libertățile fundamentale ale acestora;

Considerînd că violența împotriva femeilor se opune instaurării egalității și păcii și constituie un obstacol major pentru securitatea cetățenilor și a democrației în Europa;

Estimînd că este urgent să combatem acest fenomen ce afectează toate societățile europene și care privește toți membrii acestora;

Reamintind Declarația finală adoptată la cel de-al 2-lea Summit al Consiliului Europei (Strasbourg, 1997) în care șefii de stat și de guvern ai statelor membre și-au afirmat determinarea în combaterea violenței împotriva femeilor și a tuturor formele de exploatare sexuală a femeilor;

Avînd în vedere dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului (1950) și jurisprudența organismelor sale care garantează, în special, dreptul la viață și dreptul de a nu fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane, dreptul la libertate și securitate precum și dreptul la un proces echitabil;

Luînd în considerare dispozițiile Cartei Sociale Europene (1961) și ale Cartei Sociale Revizuite (1996) și mai ales dispozițiile acestora privind egalitatea între femei și bărbați referitoare la ocuparea forței de muncă, precum și cele ale Protocolului adițional al Cartei sociale europene, care prevede un sistem de reclamații colective;

Reamintind următoarele recomandări ale Comitetului Miniștrilor pentru statele membre din Consiliul Europei: Recomandarea R(79)17 cu privire la protecția copiilor împotriva tratamentelor inumane, Recomandarea R(83)4 despre violența în familie, Recomandarea R(85)11 privind poziția victimei în cadrul dreptului și

* În conformitate cu articolul 10.2 c al Regulamentului interior al Delegațiilor Miniștrilor, Suedia își rezervă dreptul de a se conforma sau nu paragrafului 54 al acestei Recomandări.

procedurii penale; Recomandarea R(87)21 privind asistența victimelor și prevenirea victimizării, Recomandarea R(90)2 privind măsurile sociale referitoare la violența în familie, Recomandarea R(91)11 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția, precum și traficul de copii și adolescenți, Recomandarea R(93)2 privind aspectele medico-sociale ale abuzurilor față de copii, Recomandarea R(2000)11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale și Recomandarea R(2001)16 privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale;

Reamintind, de asemenea, declarațiile și rezoluțiile adoptate de a 3-a Conferință ministerială europeană privind egalitatea între femei și bărbați, organizată de Consiliul Europei (Roma, 1993);

Avînd în vedere Declarația Națiunilor Unite privind eliminarea violenței împotriva femeilor (1993), Convenția Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare a femeilor (1979), Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale și Protocolul acestei convenții vizînd prevenirea, suprimarea și sancționarea traficului de ființe umane, în special al femeilor și copiilor (2000), Programul de acțiune adoptat la cea de-a 4-a Conferință mondială a femeilor (Pekin, 1995) și Rezoluția privind noile măsuri și inițiative pentru implementarea Declarației și Programului de acțiune Pekin, adoptate de Adunarea Generală a Națiunilor Unite (a 23-a sesiune extraordinară, New York, 9 iunie 2000);

Avînd în vedere Convenția Națiunilor Unite asupra drepturilor copiilor (1981), precum și Protocolul opțional al acesteia privind vânzarea copiilor, prostituția și pornografia copiilor (2000);

De asemenea, avînd în vedere Convenția nr. 182 a Organizației Internaționale a Muncii cu privire la interdicția și acțiunile imediate pentru eliminarea celor mai rele forme de muncă pentru copii (1999) precum și Recomandarea (R 190) privind cele mai rele forme de muncă pentru copii (1999);

Reamintim principiile elementare ale dreptului umanitar internațional și în special a 4-a Convenție de la Geneva privind protecția persoanelor civile pe timp de război (1949) și primul și al doilea Protocol adițional la aceasta;

Reamintind, de asemenea, și includerea crimelor legate de apartenența sexuală și a violențelor sexuale în statutul Curții Penale Internaționale (Roma, 17 iulie 1998);

Recomandă guvernelor statelor membre:

I. Să-și revadă legislația și politicile pentru a :

1. garanteze femeilor recunoașterea, exercitarea, protecția și dreptul de a se bucura de drepturile și libertățile fundamentale ale omului;
2. lua, dacă este cazul, măsurile necesare pentru a permite femeilor exercitarea liberă și efectivă a drepturilor lor economice și sociale;
3. vegheze ca toate măsurile pe care le adoptă să fie coordonate la nivel național și centrate pe nevoile victimelor, asociind organismele publice și organizațiile non-guvernamentale competente în elaborarea și aplicarea măsurilor necesare, în special a celor menționate în prezenta recomandare;
4. încurajeze, la toate nivelurile, acțiunile ONG-urilor care luptă împotriva violenței față de femei și pentru a stabili o cooperare activă cu aceste ONG-uri, care să includă o susținere financiară și logistică adecvată;

II. să recunoască faptul că statele au obligația de a-și exercita cu seriozitate prerogativele pentru a preveni, investiga și sancționa actele de violență, indiferent dacă aceste acte sunt săvârșite de către state sau persoane private, și pentru a proteja victimele;

să recunoască faptul că violența bărbaților împotriva femeilor constituie o problemă structurală și majoră a societății, fondată pe relații de putere inegală între femei și bărbați și, în consecință, să încurajeze participarea activă a bărbaților în acțiuni ce vizează combaterea violenței împotriva femeilor;

să încurajeze toate instituțiile care tratează violența împotriva femeilor (poliția, profesiile medicale și sociale) să elaboreze planuri de acțiune pe termen mediu și lung, care să prevadă activități pentru prevenirea violenței și protecția victimelor;

III. să promoveze cercetarea, culegerea de date și crearea rețelilor la nivel național și internațional;

IV. să susțină implementarea programelor de educație superioară și a centrelor de cercetare, inclusiv a celor universitare pe tema egalității între femei și bărbați și, mai ales, privind violența împotriva femeilor;

să îmbunătățească interacțiunea dintre comunitatea științifică, ONG-urile ce își desfășoară activitatea în acest domeniu, legislatorul și organismele competente în materie de sănătate, educație, politică socială și poliție, pentru a concepe acțiuni coordonate împotriva violenței;

să adopte și să implementeze măsurile descrise în anexa acestei recomandări în maniera pe care ei o consideră cea mai potrivită, în lumina circumstanțelor și preferințelor naționale și să elaboreze în acest sens un plan național de acțiune pentru combaterea violenței împotriva femeilor;

V. să informeze Consiliul Europei asupra urmărilor survenite la nivel național după aplicarea dispozițiilor prezentei recomandări .

Anexa la Recomandarea R(2002)5

Definiție

1. În sensul prezentei recomandări, termenul de "violență împotriva femeilor" trebuie înțeles ca orice act de violență care conduce sau este susceptibil să conducă în cazul femeilor la daune sau suferințe de natură fizică, sexuală sau psihologică, inclusiv amenințarea de a fi supus unor astfel de acte, constrângerea, privarea arbitrară a libertății, atât în viața publică cât și în viața privată. Această definiție se aplică, dar nu este limitată la actele următoare:

- a) violența produsă în sînul familiei sau al căminului familial, incluzînd, mai ales, agresiunile de natură fizică sau psihică, abuzurile de natură emoțională și psihică, violul și abuzul sexual, incestul, violul între soți, partenerii obișnuiți sau ocazionali concubini, crimele comise în numele onoarei, mutilarea organelor genitale sau sexuale feminine, precum și la celelalte practici tradiționale care prejudiciază femeile, cum ar fi: căsătoriile forțate;
- b) violența produsă în comunitate, în general și mai ales violul, abuzul sexual, hărțuirea sexuală și intimidarea la locul de muncă, în instituții sau în alte locuri, traficul de femei în scopul exploatării sexuale sau economice, cât și

turismul sexual;

- c) violența produsă sau tolerată de stat sau de oficialii acestuia;
- d) încălcarea drepturilor fundamentale ale femeilor în situația unui conflict armat, în special, luarea de ostateci, deplasarea forțată, violul sistematic, sclavia sexuală, însărcinarea forțată și traficul în scopul exploatării sexuale sau economice;

Măsuri generale privind violența împotriva femeilor

2. Este responsabilitatea și interesul statelor, care trebuie să facă din aceasta o prioritate a politicilor lor naționale, să garanteze femeilor dreptul de a nu suferi nici o violență, indiferent de natura ei sau de autor. În acest sens, statele nu vor putea invoca cutuma, religia sau tradiția pentru a se sustrage acestei obligații.

3. Statele trebuie să introducă, să dezvolte și/sau să amelioreze, după caz, politicile naționale de luptă împotriva violenței bazându-se pe:

- a) securitatea maximală și protecția victimelor;
- b) consolidarea capacității de acțiune a femeilor, victime ale violenței, prin crearea unor structuri optime de susținere și de asistență care să evite o victimizare secundară;
- c) amendarea dreptului penal și civil, inclusiv a procedurilor judiciare;
- d) sensibilizarea publicului și educarea copiilor și tinerilor;
- e) formarea specializată a profesioniștilor care se confruntă cu violența împotriva femeilor;
- f) prevenire în toate domeniile potrivite.

4. În acest cadru, va fi necesar să se creeze la nivel național, ori unde este posibil, și în cooperare, dacă este necesar, cu autoritățile regionale și/sau locale, instituții sau organisme guvernamentale care să implementeze măsuri pentru combaterea violenței împotriva femeilor și, de asemenea, pentru monitorizarea și evaluarea periodică a oricărei reforme juridice sau a oricărei noi forme de intervenție în domeniul luptei împotriva violenței, în consultare cu ONG-urile, instituțiile academice sau altele.

5. Cercetarea, colectarea de date și crearea de rețele naționale și internaționale ar trebui să se dezvolte, mai ales în următoarele domenii:

- a) elaborarea de statistici comparative pe sexe, statistici integrate și criterii comune pentru a evalua mai bine amploarea violenței împotriva femeilor;
- b) consecințele violenței asupra victimelor, pe termen mediu și lung;
- c) consecințele violenței asupra martorilor acestora, în special, în mijlocul familiei;
- d) costurile sanitare, sociale și economice ale violenței împotriva femeilor;
- e) evaluarea eficacității mecanismelor judiciare și juridice în lupta împotriva violenței față de femei;
- f) cauzele violenței împotriva femeilor, de exemplu motivele pentru care bărbații ar putea fi violenți și motivele care fac ca societatea să admită

această violență;

- g) elaborarea de criterii etalon în domeniul violenței.

Informare, sensibilizare, educare și formare Statele membre

trebuie:

6. să compileze, într-o manieră adaptată, informațiile privind diferitele forme de violență și consecințele acestora pentru victime, inclusiv datele statistice integrate, și să le difuzeze apoi marelui public, folosind toate suporturile mediatice disponibile (presa, radio, televiziunea etc.)

7. să mobilizeze opinia publică, organizând și susținând conferințe și campanii de informare, astfel încât societatea să devină conștientă de problema în cauză și de efectele sale devastatoare pentru victimă și societate în general, și să facă posibil ca subiectul violenței împotriva femeilor să poată fi abordat deschis, fără prejudecăți sau idei preconcepute;

8. să includă în cadrul formării de bază a membrilor poliției, personalului judiciar, personalului din sfera medicală și socială, elementele importante privitoare la tratamentul violenței domestice, precum și la alte forme de violență ce afectează femeile;

9. să includă în programele de formare profesională a acestui personal, elemente de informare și formare pentru a le furniza acestora mijloacele necesare detectării și gestionării situațiilor de criză și îmbunătățirii modului în care victimele sunt primite, ascultate și sfătuite;

10. să încurajeze participarea acestui personal la programe specializate de formare, integrate într-un sistem de promovare profesională;

11. să încurajeze includerea chestiunilor referitoare la violența împotriva femeilor în formarea magistraților;

12. să încurajeze profesiile care funcționează prin autoreglementare, cum ar fi terapeuții, să dezvolte strategii ce vizează combaterea abuzurilor sexuale care ar putea fi comise de persoane în poziții de autoritate;

13. să organizeze campanii de sensibilizare pe tema violenței masculine împotriva femeilor, subliniind că bărbații ar trebui să-și asume responsabilitatea propriilor acte și încurajându-i să analizeze și să demonteze mecanismele violenței și să adopte un comportament diferit;

14. să introducă sau să consolideze perspectiva egalității între femei și bărbați în toate programele de educație a drepturilor omului și să susțină programele de educație sexuală, acordând o importanță particulară egalității între sexe precum și respectului reciproc;

15. să asigure ca băieții și fetele să primească o educație de bază care evită prejudecățile sociale și culturale, imaginile stereotipe ale rolului fiecărui sex și să includă cursuri de formare ce permit dezvoltarea personalității, acordând o atenție particulară tinerilor cu dificultăți școlare; să formeze toți membrii personalului didactic pentru a integra conceptul de educație între sexe în procesul lor de predare;

16. să includă în programele școlare o informație specifică despre drepturile copiilor, liniile telefonice de urgență, instituțiile unde pot fi ajutați și persoane în care pot avea încredere și cărora li se pot adresa.

Media

Statele membre trebuie:

17. să încurajeze mass-media pentru a promova o imagine a femeilor și bărbaților bazată pe respectul față de persoana umană și demnitatea umană și pentru a evita programele ce asociază violența și sexul; să țină cont, în măsura posibilului, de aceste elemente și în domeniul noilor tehnologii de informare;

18. să încurajeze mass-media să participe la campanii de informare pentru a alerta și sensibiliza marele public asupra violenței împotriva femeilor;

19. să încurajeze organizațiile de pregătire profesională să informeze și să alerteze profesioniștii media în ceea ce privește posibilele consecințe ale programelor care asociază violența cu sexul;

20. să încurajeze elaborarea de coduri de conduită pentru profesioniștii media, ținând cont de problematica violenței împotriva femeilor și să încurajeze, în cadrul mandatului organizațiilor autonome de supraveghere a media, existente sau care urmează a fi create, includerea de responsabilități ce se refera la violența împotriva femeilor și la sexism.

Amenajarea teritoriului și urbanism

21. să încurajeze în cadrul politicilor de amenajare teritorială și urbanism, necesitatea de a mări securitatea femeilor și de a preveni actele de violență care ar putea fi realizate în locuri publice;

22. să ia, în măsura posibilului, toate măsurile necesare în ce privește mai ales iluminatul public, organizarea transportului public, a serviciilor de taxi, amenajarea parcărilor și a zonelor de staționare, precum și a imobilelor de locuit.

Asistență și protecție pentru victime (primire, tratament și consiliere)

Statele membre trebuie:

23. să asigure ca victimele să poată beneficia, fără nici-o discriminare, dacă fac plângere sau nu, de o asistență imediată și a tot cuprinzătoare furnizată într-o manieră coordonată, multidisciplinară și profesională, cuprinzând examinări făcute de medici sau de medici legiști și tratamente medicale, precum și o susținere psihologică, socială post-traumatică și o asistență juridică; aceasta trebuie oferită confidențial și gratuit și trebuie să fie permanent disponibilă.

24. să asigure, în special, ca toate serviciile și recursurile legale prevăzute pentru victimele violenței domestice să fie furnizate femeilor imigrante, la cererea acestora;

25. să ia toate măsurile necesare pentru a asigura ca elementele de probă din sfera medicinei legale și informațiile să fie colectate conform unui protocol și prin utilizarea unor formulare standard;

26. să difuzeze documentele, concentrându-se mai ales asupra victimelor, cu scopul de a le informa clar și comprehensibil asupra drepturilor lor, serviciilor de care au beneficiat și acțiunilor pe care acestea le pot întreprinde, indiferent dacă înaintează o plângere sau nu, precum și asupra posibilităților de a continua să primească o susținere psihologică, medicală și socială, precum și o asistență juridică;

27. să promoveze cooperarea între serviciile de poliție, medicale, sociale și siste-

mele judiciare pentru a acționa într-o manieră coordonată; să încurajeze și să susțină înființarea unei rețele de organizații nonguvernamentale care să participe la acțiunile coordonate;

28. să încurajeze formarea unor servicii de urgență, cum ar fi liniile de urgență anonime și gratuite pentru victimele violenței și/sau persoanele confruntate sau amenințate de situații de violență; să asigure o monitorizare regulată a apelurilor, precum și o evaluare a datelor obținute și a asistenței furnizate ca urmare a respectării regulilor referitoare la protecția datelor;

29. să garanteze ca poliția, precum și alte servicii de anchetă să primească, să preia și să consilieze victimele, bazându-se pe respectul pentru persoana umană și demnitatea acesteia și tratând plîngerile confidențial; victimele trebuie să fie ascultate neîntârziat de persoane special pregătite și într-un cadru amenajat ce permite stabilirea unei relații de încredere între victimă și agentul de poliție și, în măsura posibilului să se asigure ca victimele violenței să aibă posibilitatea de a fi ascultate de personal feminin de poliție, dacă doresc acest lucru;

30. în cele din urmă, să mărească numărul femeilor funcționare în poliție, la toate nivelurile de responsabilitate;

31. să garanteze un tratament comprehensiv și adaptat copiilor de către un personal specializat, la toate nivelurile (primire inițială, poliție, ministerul public, magistrați) și să facă posibil ca asistența prevăzută să răspundă necesităților copiilor;

32. să prevadă măsurile necesare pentru susținerea psihologică și morală a copiilor victime ale violenței, prin crearea unor facilități potrivite și asigurarea unui personal instruit pentru a trata copiii; aceste servicii trebuie să fie gratuite;

33. să ia măsurile necesare pentru a evita ca vreuna dintre victimele violenței să sufere o victimizare secundară precum și pentru a evita orice tratament care nu ține cont de specificitatea sexului acestora din partea personalului poliției, personalului medical și social însărcinat cu asistența victimelor, precum și a personalului judiciar.

Drept penal, drept civil și proceduri judiciare

Drept penal

Statele membre trebuie:

34. să asigure ca legislația penală să prevadă că orice act de violență, în special psihic sau sexual împotriva unei persoane constituie un atentat la libertatea și integritatea psihică, psihologică și/sau sexuală a acelei persoane, nu numai o violare a moralității, onoarei sau decenței;

35. să prevadă în legislația națională măsurile și sancțiunile potrivite care să permită o acțiune rapidă și eficace împotriva autorilor violențelor, precum și repararea pagubelor provocate femeilor victime ale violenței. în special, legislațiile naționale ar trebui:

- să penalizeze actele de violență sexuală și violul între soți, parteneri obișnuiți, ocazionali sau concubini;
- să penalizeze orice act cu caracter sexual comis asupra unei persoane care nu a consimțit, chiar dacă aceasta nu arată semne de rezistență;
- să penalizeze orice act de penetrare sexuală, indiferent de natura sa și ori-

care ar fi mijloacele utilizate, săvârșite împotriva unei persoane care nu a consimțit;

- să penalizeze orice abuz asupra unei stări de vulnerabilitate specială a unei sarcini, a unei incapacități de a se apăra, a unei boli, infirmități, deficiențe psihice ori mentale sau a unei stări de dependență;
- să penalizeze orice abuz de autoritate din partea autorului, mai ales dacă este vorba de un adult ce abuzează de poziția sa vis-a vis de un copil.

Drept civil

36. să asigure victimelor, în cazurile în care faptele de violență au fost deja stabilite, o justă reparare a prejudiciului material, psihologic, moral și social suferit, în funcție de gravitatea sa, precum și o indemnizație de cheltuieli făcute în timpul acționării în judecată;

37. să aibă în vedere stabilirea de mecanisme financiare ce vizează compensarea victimelor.

Proceduri judiciare

Statele membre trebuie:

38. să asigure ca toate victimele violenței să fie capabile să instituie proceduri juridice, precum și, dacă este cazul, ca organizații publice sau private de apărare a femeilor, dotate cu personalitate juridică, să acționeze fie alături de victime, fie în numele acestora;

39. să prevadă ca o acțiune penală să poată fi angajată la cererea Ministerului Public;

40. să încurajeze Ministerului Public (procurorii) să considere că violența împotriva femeilor și a copiilor este un factor agravant sau decisiv atunci când el decide eventualitatea de a judeca în interes public;

41. să prevadă toate măsurile necesare pentru a ține cont, în toate stadiile de procedură, de starea psihică și psihologică a victimelor, care trebuie să poată beneficia de asistență medicală și psihologică;

42. să aibă în vedere instaurarea unor condiții speciale de audiere a victimelor sau martorilor unei violențe pentru a evita repetiția mărturiilor și pentru a reduce efectele traumatizante ale procedurilor;

43. să se asigure că regulile procedurii permit evitarea interogatoriile deplasate și/ sau umilitoare pentru victime sau martorii violenței, ținându-se cont de traumatismele la care au fost supuși și pentru a evita alte traumatisme;

44. dacă este cazul, să prevadă măsuri pentru a asigura protecția eficace a victimelor împotriva amenințărilor și riscurilor răzbunării;

45. să vegheze, prin măsuri specifice, la protecția drepturilor copiilor în timpul procedurilor;

46. să facă posibil ca minorul/ii să fie însoțit/i în timpul oricărei audiții de reprezentant legal sau de o persoană majoră desemnată de el/ei, cu excepția unei decizii contrare motivate luate de un tribunal în numele acestei persoane;

47. să asigure copiilor posibilitatea de a acționa în justiție prin intermediul reprezentantului lor legal, organizațiilor publice sau private, sau a unei persoane majore la alegerea acestora, acceptată de autoritățile judiciare și să beneficieze, dacă este cazul, de o asistență juridică gratuită;

48. să prevadă, pentru crimele și delictele de natură sexuală, ca orice amânare a ordinului de prescriere să înceapă la data la care victima împlinește vârsta majoratului;

49. să prevadă, în situații excepționale, o exceptare de la secretul profesional pentru persoanele cărora, în exercitarea funcției, li se aduc la cunoștință, ca urmare a examinării sau încrederii acordate, unele cazuri de violență împotriva copiilor.

Programe de intervenție pentru autorii violențelor

Statele membre trebuie:

50. să organizeze programe de intervenție care să aibă drept obiectiv încurajarea autorilor violenței în adoptarea unor comportamente lipsite de violență, permițându-le acestora să devină conștienți de actele lor și să-și recunoască responsabilitatea;

51. să propună autorilor violenței posibilitatea de a urma un program de intervenție, nu ca o alternativă la închisoare, ci ca o măsură suplimentară destinată prevenirii violenței; participarea la acest program de intervenție trebuie să aibă loc pe bază de voluntariat;

52. să asigure crearea de centre agreate de stat, specializate în programul de intervenții pentru bărbații violenți și centre de susținere inițiate de ONG-uri și de asociații în limita resurselor disponibile;

53. să asigure cooperarea și coordonarea între programele de intervenție focalizate pe bărbați și cele care au ca scop protecția femeilor.

Măsuri adiționale privind violența sexuală

Banca de date genetice

Statele membre trebuie:

54. să aibă în vedere crearea de bănci de date naționale și europene care să conțină profilul genetic al tuturor autorilor violențelor sexuale identificați sau nu, pentru a aplica o politică eficace de urmărire a infractorilor, de prevenire a recidivei și care să respecte normele fixate în acest domeniu de legislațiile naționale și de Consiliul Europei.

Măsuri adiționale privind violența în familie

Statele membre trebuie:

55. să clasifice ca infracțiune penală toate formele de violență ce au loc în sînul familiei;

56. să revizuiască și/sau să mărească, dacă este necesar, pedepsele prevăzute pentru loviturile și rănilor voluntare, dacă acestea sunt săvîrșite în sînul familiei, indiferent ce membru al familiei implică;

57. să excludă ideea că adulterul poate fi reținut ca o justificare admisă a violențelor fizice săvîrșite în familie;

58. să aibă în vedere posibilitatea de a lua măsuri pentru:

- a) a permite forțelor de poliție să intre în locuința în care o persoană este în pericol pentru a aresta autorul violenței și a se asigura că el va fi dat în judecată;

- b) a permite autorităților judiciare să adopte măsuri interimare în vederea protejării victimelor, împiedicării autorului violenței de a intra în contact cu victimele, comunicării cu sau apropierii de acestea, de a locui în anumite locuri specificate sau frecventării anumitor locuri;
- c) a stabili un protocol obligatoriu de intervenție pentru ca poliția, serviciile medicale și sociale să urmeze aceleași proceduri de intervenție;
- d) a promova crearea de servicii pro-active de protecție a victimelor care au inițiativa de a contacta victimele imediat după ce un raport este transmis serviciilor de poliție;
- e) a garanta o bună cooperare a tuturor instituțiilor implicate, precum poliția, tribunalele și serviciile de protecție a victimelor, pentru ca victima să poată folosi toate măsurile juridice și practice necesare pentru a obține ajutor și pentru a intenta o acțiune împotriva agresorului în timpul limită corespunzător și fără a intra în contact cu agresorul său;
- f) a penaliza toate infracțiunile cu măsurile impuse de către autorități pentru agresori.

59. să aibă în vedere, acolo unde este nevoie, acordarea pentru femeile imigrante ce au fost/sunt victime ale violenței în familie, a dreptului de a avea o reședință proprie, pentru a le permite acestora să se separe de soțul agresor, fără a fi nevoite să părăsească țara pe teritoriul căreia se află.

Măsuri adiționale privind hărțuirea sexuală

Statele membre trebuie:

60. să ia măsuri pentru a interzice orice comportament cu conotație sexuală sau orice alt comportament bazat pe sex, care afectează demnitatea femeilor la locul de muncă, incluzând comportamentul unui superior ierarhic sau al unui coleg; orice comportament cu conotație sexuală, în care autorul utilizează o poziție de autoritate, oriunde el apare inclusiv în cazul relațiilor de vecinătate, între studenți/te și profesori, hărțuirii telefonice, etc. Aceste situații constituie o violare a demnității persoanelor.

61. să promoveze sensibilizarea, informarea și prevenirea în materie de hărțuire sexuală la locul de muncă, în legătură cu locul de muncă sau indiferent de loc, și să ia toate măsurile necesare pentru a proteja femeile și bărbații împotriva unor astfel de comportamente.

Măsuri adiționale privind mutilarea organelor genitale

62. să incrimineze orice mutilare a organelor genitale ale unei persoane de sex feminin, cu sau fără consimțământul acesteia; prin mutilarea organelor genitale se înțelege coaserea clitorisului, excizia, clitoriectomia, infibularea.

63. să incrimineze orice persoană care în mod voluntar a practicat, facilitat sau favorizat orice formă de mutilare a organelor genitale ale unei persoane de sex feminin cu sau fără consimțământul acesteia; astfel de acte trebuie pedepsite chiar dacă au fost săvârșite numai parțial.

64. să organizeze campanii de informare și prevenire pentru populațiile în cauză,

mai ales imigranții și refugiații, campanii privind riscurile pentru sănătatea victimelor și consecințele penale pentru autori;

65. să sensibilizeze corpul medical și, în special, medicii însărcinați cu efectuarea vizitelor medicale pre și postnatale precum și cu monitorizarea sănătății copiilor;

66. să prevadă încheierea de sau consolidarea acordurilor bilaterale ce privesc prevenirea și interdicția mutilării organelor genitale ale unei persoane de sex feminin și acuzarea autorilor;

67. să examineze posibilitatea de a acorda acestor femei o protecție specială ca grup amenințat datorită sexului lor.

Măsuri adiționale privind violența în situații de conflict sau post-conflict

Statele membre trebuie:

68. să incrimineze orice formă de violență împotriva femeilor și a copiilor aflați în situație de conflict, în conformitate cu dispozițiile dreptului umanitar internațional, dacă este vorba de umiliri, torturi, sclavagism sexual sau moarte urmare a acestor acte;

69. să incrimineze violul, sclavagismul sexual, sarcina și sterilizarea forțată sau oricare alte forme de violență sexuală de o gravitate comparabilă cu o violare intolerabilă a drepturilor persoanei umane, ca o crimă împotriva umanității și când sunt realizate în situație de conflict armat ca o crimă de război;

70. să asigure protecția victimelor chemate ca martori în fața tribunalelor naționale și a tribunalelor penale internaționale ce judecă genocidurile, crimele împotriva umanității și crimele de război, acordându-le un permis de sejur, cel puțin pe durata procedurii;

71. să asigure o asistență socială și juridică tuturor martorilor citați în fața tribunalelor naționale și tribunalelor penale internaționale ce judecă genociduri, crime împotriva umanității și crime de război;

72. să aibă intenția de a acorda statutul de refugiat sau o protecție subsidiară pentru persecuțiile bazate pe apartenență sexuală și/sau să acorde statutul de rezident pentru motive umanitare femeilor ce sunt victime ale violenței în timpul unui conflict;

73. să susțină și să finanțeze ONG-urile care consiliază și ajută victimele violenței în situații de conflict și post-conflict;

74. în situațiile post-conflict, să încurajeze luarea în calcul a problemelor specifice femeilor în procesul de reconstrucție și reînnoire politică în zonele afectate;

75. la nivel național și internațional, să procedeze în așa fel încât toate intervențiile efectuate în zonele afectate de un conflict să fie conduse de un personal cu pregătire în materia egalității între femei și bărbați;

76. să susțină și să finanțeze programe ce vizează asistența pentru victimele conflictelor și să contribuie la eforturile de reconstrucție și de repatriere ca urmare a conflictelor prin perspectiva egalității între femei și bărbați.

Măsuri adiționale privind violența în mediul instituțional

Statele membre trebuie:

77. să incrimineze orice formă de violență fizică, sexuală și psihologică săvârșită sau tolerată de către stat sau de oficialii acestuia, indiferent de loc și, în special, în închisori sau în centrele de detenție, în instituțiile psihiatrice sau altele;

78. să incrimineze orice formă de violență fizică sexuală și psihologică săvârșită sau tolerată în contextul în care responsabilitatea statului sau a unui terț poate fi invocată, de exemplu în școli de corecție, internate, cămine de bătrâni și alte instituții.

Măsuri adiționale privind nerespectarea dreptului de liberă alegere în materia procreării

Statele membre trebuie:

79. să interzică sterilizările sau avorturile forțate, contracepția impusă prin constrângere sau forță și selecția prenatală în funcție de sex, și să ia toate măsurile necesare în acest scop.

Măsuri adiționale privind omorurile în numele onoarei

Statele membre trebuie:

80. să incrimineze toate formele de violență față de femei și de copii, comise potrivit cutumei „ucidând în numele onoarei”;

81. să ia toate măsurile necesare pentru a preveni “uciderea în numele onoarei”, în special prin campanii de informare care să vizeze grupurile de populație și profesiile în cauză, în particular, judecătorii și personalul judiciar;

82. să incrimineze orice persoană care, în mod voluntar a participat, facilitat sau încurajat o „crimă în numele onoarei”;

83. să susțină ONG-urile sau alte grupuri care combat aceste practici.

Măsuri adiționale privind căsătoriile precoce

84. să interzică căsătoriile forțate, făcute fără consimțământul persoanelor în cauză;

85. să ia măsurile necesare pentru a preveni și împiedica practicile de vindere a copiilor.

RECOMANDAREA REC (2003) 13
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA FURNIZAREA INFORMAȚIEI PRIN COMUNICAȚII DE MASĂ
REFERITOR LA PROCEDURILE PENALE

*(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 10 iulie 2003, la cea de-a 848-a
întrunire a prim-miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15 b. Al Statutului Consiliului Europei,

Luînd în considerație că scopul Consiliului Europei este de a atinge o unitate mai mare între membrii săi în scopul siguranței și ținînd seama de idealurile și principiile care reprezintă patrimoniul lor comun;

Reamintind angajamentul statelor membre față de dreptul fundamental la libera exprimare și informare, stipulat în art. 10 al Convenției pentru Protecția Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului (în continuare „Convenția”), care constituie una din principalele fondări ale societății democratice și una din condițiile de bază pentru progresul său și pentru dezvoltarea fiecărui individ;

Făcînd referință la faptul că comunicația în masă are dreptul de a informa publicul conform dreptului de a primi informație, inclusiv informația referitor la problemele publice, conform art. 10 al Convenției, și au dreptul profesional de a o face;

Reamintind că dreptul la prezumția nevinovăției, la un proces echitabil și la respectarea vieții personale și familiare conform art. 6 și 8 al Convenției constituie cerințe fundamentale care trebuie respectate în orice societate democratică.

Accentuînd importanța comunicațiilor de masă în informarea publicului despre procesele penale, făcînd funcționarea de intimidare a dreptului penal vizibil, precum și în asigurarea scrutinului public de funcționarea a sistemului de justiție penală.

Avînd în vedere interesele conflictuale posibile prevăzute de art. 6, 8 și 10 ale Convenției și necesitatea balansării acestor drepturi în lumina faptelor din fiecare caz separat, cu referire la rolul de supraveghere a Curții Europene pentru Drepturile Omului în asigurarea respectării obligațiilor prevăzute de Convenție;

Reamintind, în continuare, dreptul comunicațiilor de masă și al ziaristilor la crearea asociațiilor profesionale, stipulat de dreptul la libera asociere prevăzut de art. 11 al Convenției, care reprezintă baza auto-reglementării în domeniul comunicării;

Fiind conștienți de multele inițiative ale comunicațiilor de masă și ale ziaristilor în Europa de a promova exerciții responsabile de ziaristică, fie prin auto-reglementare, fie prin colaborarea cu statul prin intermediul cadrelor de co-reglementare;

Doritoare de a intensifica controversa de informare cu privire la protecția drepturilor și intereselor la risc, în contextul relatării în masă despre procesele penale, și de a dezvolta practica bună în întreaga Europă în cadrul asigurării accesului comunicațiilor de masă la procesele penale;

Reamintind Rezoluția (74) 26 cu privire la individul în relația cu presa, Recomandarea nr. R (85) 11 cu privire la poziția victimei în cadrul legii și procedurii penale, Recomandarea nr. R (97) 13 cu privire la intimidarea martorului și dreptu-

riile la apărare, și Recomandarea nr. R (97) 21 cu privire la informare și promovarea culturii toleranței;

Accentuând importanța protecției surselor informaționale ale ziaristilor în contextul procedurii penale, în conformitate cu Recomandarea nr. R (2000) 7 cu privire la dreptul ziaristilor de a nu divulga sursele lor de informare;

Ținând cont de Rezoluția nr. 2 cu privire la libertatea ziaristică și drepturile omului adoptată la cea de-a 4-a Conferință Europeană Ministerială cu privire la Politica Informării în Masă (Praga, decembrie 1994), precum și de Declarația cu privire la politica de informare pentru ziua de mâine adoptată la cea de-a 6-a Conferință Europeană Ministerială cu privire la Politica de Informare în Masă (Cracova, iunie 2000);

Reamintind că prezenta recomandare nu are scopul de a limita standardele în vigoare în statele membre, în vederea protecției liberei exprimări,

Recomandă, în cazul recunoașterii diversității sistemelor legale naționale cu privire la procedura penală, guvernelor statelor membre:

1. să ia sau să execute, după caz, toate măsurile pe care le consideră necesare în vederea implementării principiilor anexate la prezenta recomandare, în limitele prevederilor prevăzute de constituție,

2. să răspundească pe larg recomandarea și principiile anexate la ea, dacă e cazul, însoțită de traducere, și

3. să le aducă personal la atenția autorităților legale și serviciilor de poliție, precum și să le facă accesibile pentru reprezentanții organizațiilor de avocați și profesionalilor din sfera comunicațiilor.

Anexă la Recomandarea Rec(2003) 13

PRINCIPII CU PRIVIRE LA FURNIZAREA INFORMAȚIEI PRIN INTERMEDIUL COMUNICĂRII ÎN MASĂ ÎN LEGĂTURĂ CU PROCESELE PENALE

Principiul 1 – Informarea publicului prin comunicare în masă

Publicul trebuie să aibă posibilitatea de a primi informație despre activitățile autorităților legale și serviciilor de poliție prin intermediul comunicării în masă. Cu toate acestea, ziaristii trebuie să poată să raporteze și să comenteze liber despre funcționarea sistemului de justiție penală, cu condiția restricțiilor prevăzute, conform următoarelor principii.

Principiul 2 – Prezumția nevinovăției

La principiul prezumției nevinovăției se referă o parte întregă a dreptului la un proces echitabil. În consecință, opiniile și informațiile referitor la procesele penale continue trebuie să fie comunicate sau răspândite doar prin intermediul presei în cazul în care aceasta nu prejudiciază prezumția nevinovăției a bănuitului sau acuzatului.

Principiul 3 – Exactitatea informației

Autoritățile legale și serviciile de poliție trebuie să furnizeze presei doar informație verificată sau informație care sunt bazate pe presupuneri întemeiate. În ultimul caz, aceasta trebuie clar indicat presei.

Principiul 4 – Accesul la informație

În cazul în care ziaristii au obținut pe cale legală informație în contextul proceselor continue de la autoritățile legale sau serviciile de poliție, aceste autorități și servicii trebuie să facă această informație accesibilă, fără discriminare, pentru toți ziaristii care fac sau au făcut o asemenea solicitare.

Principiul 5 – Căi de furnizare a informație pentru presă

În cazul în care autoritățile legale și serviciile de poliție au decis personal să furnizeze informație presei în contextul proceselor penale continue, această informație trebuie furnizată pe bază non-discriminatorie și, dacă e posibil, prin comunicate de presă, conferințe de presă de către ofițerii autorizați sau mijloace autorizate similare.

Principiul 6 – Informare regulată în cadrul proceselor penale

În contextul proceselor penale de interes public sau alte proceduri penale care au atras o atenție deosebită a publicului, autoritățile legale și serviciile de poliție trebuie să informeze presa despre acțiunile lor esențiale, atât timp cât aceasta nu prejudiciază secretului investigațiilor și cercetărilor poliției sau tergiversează sau împiedică rezultatele proceselor. În cazurile proceselor penale de lungă durată, această informație trebuie furnizată regulat.

Principiul 7 – Interzicerea publicării informației

Autoritățile legale și serviciile de poliție nu trebuie să publice informație despre procesele penale continue în scopuri comerciale altele decât cele în conformitate cu legea în vigoare.

Principiul 8 – Protecția confidențialității în contextul proceselor penale continue

Furnizarea informației despre bănușiți, acuzați sau persoanele condamnate sau alte părți în procesele penale trebuie să fie respectată de dreptul la protecția confidențialității în conformitate cu art. 8 al Convenției. O protecție separată trebuie acordată părților care sunt minori sau altor persoane vulnerabile, precum și victimelor, martorilor și familiilor bănușiților, acuzaților și condamnaților. În toate cazurile, trebuie de ținut cont în special de efectul dăunător pe care îl poate avea divulgarea informației despre identificarea lor asupra persoanelor enumerate în prezentul Principiu.

Principiul 9 – Dreptul la corecție sau dreptul la replică

Fără vreun prejudiciu la folosirea altor mijloace, oricine care a fost subiectul relatărilor de presă incorecte sau defăimătoare în contextul proceselor penale au dreptul la corecție sau replică, după caz, împotriva mijlocului de comunicare. Dreptul la corecție trebuie să fie accesibil în legătură cu comunicatul de presă care conține informație greșită care a fost furnizată de autoritățile legale sau serviciile de poliție.

Principiul 10 – Prevenirea influenței prejudiciabile

În contextul proceselor penale, în special acele în care sunt implicați jurați sau judecători laici, autoritățile legale sau serviciile de poliției trebuie să se abțină de la furnizarea în public a informației care poate avea riscul prejudicierii substanțiale a unui proces echitabil.

Principiul 11 – Publicarea pre-sentențială prejudiciabilă

În cazul în care acuzatul poate dovedi că furnizarea informației poate duce în rezultat, sau a rezultat în încălcarea dreptului lui/ei la un proces echitabil, el/ea trebuie să dispună de un remediu legal eficient.

Principiul 12 – Admiterea ziaristilor

Ziaristii trebuie să fie admiși în ședințele de judecată și pronunțarea sentințelor în public fără discriminare și fără cerințe de acreditare prealabile. Ei nu trebuie excluși din ședințele de judecată, numai dacă și pînă cînd publicul este exclus în conformitate cu art. 6 al Convenției.

Principiul 13 – Accesul ziaristilor în sălile de judecată

Autoritățile competente trebuie, numai în cazul în care nu se aplică în practică, să admită în sălile de judecată un număr suficient de locuri pentru ziarști în conformitate cu solicitarea, fără excluderea prezenței publicului ca atare.

Principiul 14 – reportaje în direct și înregistrări în sălile de judecată

Reportajul în direct sau înregistrările de către presă în sălile de judecată nu sunt admise, numai în cazul în care și pînă cînd sunt permise de lege sau de autoritățile legale competente. Aceste reportaje trebuie să fie autorizate numai dacă nu prezintă riscul de influență asupra victimelor, martorilor, părților la procesele penale, jurați sau judecători.

Principiul 15 – Sprijinul reportajelor de presă

Declarațiile audierilor programate, condamnările sau acușările și alte informații ce țin de relatările legale trebuie să fie accesibile pentru ziarști printr-o simplă solicitare la timp de la autoritățile competente, numai dacă nu se aplică în practică. Ziarștilor trebuie să li se permită, pe bază non-discriminatorie, să facă sau să primească copii ale sentințelor pronunțate public. Ei trebuie să aibă posibilitatea de a răspîndi sau comunica aceste sentințe publicului.

Principiu 16 – Protecția martorilor

Identitatea martorilor nu trebuie divulgată, numai în cazul în care martorul și-a dat acordul în prealabil, identificarea martorului reprezintă un interes public, sau declarațiile au fost făcute deja public. Identitatea martorilor nu trebuie divulgată niciodată dacă aceasta pune în primejdie viața și securitatea lor. O atenție deosebită trebuie acordată programelor de protecție a martorilor, în special în procesele penale împotriva crimei organizate sau infracțiunilor familiare.

**Principiul 17 – Relatările în presă cu privire la executarea sentințelor
judecătorești**

Ziariștilor trebuie să li se permită să intre în contact cu persoanele care își execută pedeapsa în penitenciare, atât timp cât aceasta nu prejudiciază administrarea justiției echitabile, drepturile deținuților și ofițerilor din penitenciare sau securitatea penitenciară.

Principiul 18 – Relatările de presă după executarea pedepsei

Pentru a nu prejudicia reintegrarea socială a persoanelor care și-au executat pedeapsa, dreptul la protecția confidențialității prevăzut de art. 8 al Convenției trebuie să includă dreptul la protecția identității acestor persoane în legătură cu infracțiunea anterioară după executarea pedepsei, numai dacă și-au dat acordul de divulgare a identității lor sau dacă ei sau infracțiunea comisă de ei reprezintă un interes public sau au devenit o preocupare publică.

RECOMANDAREA REC (2003) 14 A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE PRIVIND INTEROPERABILITATEA SISTEMELOR INFORMATICE ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI

(Adoptată de Comitetul de Miniștri la 9 septembrie 2003 la cea de-a 851-a reuniune a delegaților miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în virtutea Articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Luînd în considerare faptul că obiectivul Consiliului Europei este de a atinge o mai mare unitate între membrii săi,

Hotărît să îmbunătățească calitatea serviciului public oferit cetățenilor și mediului de afaceri, în sectorul justiției,

Afirmînd că un sistem de justiție eficient este esențial pentru a consolida democrația și domnia legii, acesta sporind încrederea publică în autoritatea statală, în special în capacitatea sa de a lupta împotriva infracțiunilor și de a rezolva conflicte legale,

Recunoscînd că tehnologia informației a devenit indispensabilă pentru funcționarea eficientă a sistemului de justiție, în special avînd în vedere volumul crescînd de activitate al instanțelor și al altor organizații din sectorul justiției,

Recunoscînd că funcționarea eficientă a sectorului justiției în epoca informaticii necesită recunoaștere legală și folosirea extinsă a schimburilor electronice de date între diferite organizații,

Cunoscînd faptul că cerințele constituționale, legale și administrative și tradițiile atrag existența unei mari diversități de sisteme informatice în sectorul de justiție al statelor membre,

Cunoscînd complexitatea crescîndă a sistemelor informatice din sectorul justiției,

Realizînd că schimbul electronic de date eficient și sigur între diferite organizații din sectorul justiției în aceste condiții necesită interoperabilitatea sistemelor informatice,

Recunoscînd potențialul interoperabilității pentru facilitarea cooperării legale transfrontaliere pentru a se adapta la necesitatea practică crescîndă de cooperare mai strînsă între țări în sectorul justiției,

Cunoscînd diferitele probleme de interoperabilitate ale sistemelor informatice din sectorul justiției, care rezultă din deficiențe administrative, de management sau tehnice,

Recunoscînd necesitatea de a îmbunătăți interoperabilitatea sistemelor informatice din sectorul justiției prin aplicarea documentului interoperabil, standardele de comunicare și abordările integrate proiectelor de tehnologie a informației,

Recunoscînd faptul că introducerea interoperabilității în sectorul justiției necesită de asemenea modificări adecvate ale legii respective și ale proceselor de lucru și pregătirea adecvată a personalului,

Cunoscînd faptul că soluțiile de interoperabilitate pentru sectorul justiției ar trebui să fie adaptate la cerințele specifice ale statelor membre,

Recunoscînd existența diferitelor necesități de interoperabilitate ale statelor membre, rezultînd din diferențele privind dezvoltarea tehnologiei informației în sectorul justiției,

Reamintind că modificările proceselor de lucru ale organizațiilor din sectorul justiției, introduse de interoperabilitate nu ar trebui să afecteze garanțiile constituționale ale independenței sistemului judiciar în procesul administrării justiției,

Cunoscînd faptul că procesarea datelor în condițiile interoperabilității prezintă atât avantaje cît și riscuri cu privire la securitatea informațiilor și protecția elementelor private în sectorul justiției,

Luînd în considerare Recomandarea Rec (2001) 2 privind crearea și re-crearea sistemelor instanțelor și sistemelor de informații legale într-o manieră eficientă din punct de vedere al costului, Recomandarea Rec (2001) 3 privind citarea și alte servicii legale pentru cetățeni prin folosirea noilor tehnologii și Recomandarea Rec (2002) 2 privind accesul la documente oficiale, Recomandă ca guvernele statelor membre:

1. să implementeze principiile și liniile directoare stabilite în această recomandare în legile și practica lor internă,
2. să aducă aceste principii și linii directoare în atenția persoanelor și instituțiilor responsabile pentru tehnologia informației și interoperabilitatea din sectorul justiției.

II.Prevederi Generale

1. Definiții

În scopul acestei recomandări:

- „organizații din sectorul justiției” vor include instanțele, parchetele și alte instituții publice și private, cum ar fi poliția, sistemele penitenciare, registrele publice, autoritățile de stare civilă, avocații, notarii ca și alți actori publici sau privați care fac schimb de date și informații în procesul de administrare al justiției,
- „sisteme informatice” vor însemna sistemele de tehnologia informației folosite de organizațiile din sectorul justiției pentru procesarea electronică a datelor, pentru stocare și schimb, cum ar fi sistemele de management de caz și baze de date,
- „interoperabilitate” va reprezenta schimburi eficiente și sigure de date și informații între sistemele informatice ale organizațiilor din sectorul justiției.

2.Obiectiv

Obiectivul acestei recomandări este de a facilita interoperabilitatea sistemelor de informații prin stabilirea principiilor și liniilor directoare pentru statele membre privind etapele și măsurile ce trebuie luate la nivelul politicii de tehnologie a informației, a creării procesului și arhitecturii tehnice a datelor și informațiilor din sectorul justiției.

II. Elemente de politică

3. Strategia de interoperabilitate

3.1. Statele membre ar trebui să asigure ca proiectele de tehnologie a informației din sectorul justiției să ia în considerare necesitatea de a asigura interoperabilitatea sistemelor de informații între diferitele organizații din sectorul justiției.

3.2. O strategie de tehnologie a informației pentru sectorul justiției ar trebui să ia în considerare, între altele, următoarele:

- informatizarea sistemului judiciar pas cu pas;
- stabilirea infrastructurii de comunicare, inclusiv posibilități de poștă electronică;
- dezvoltarea unei strategii de integrare pentru a permite comunicarea de la sistem la sistem;
- armonizarea informației la nivelul necesar;
- stabilirea unui sistem integrat pentru colectarea datelor și analiză statistică;
- introducerea unui sistem de management comun al informațiilor;
- stabilirea registrelor comune de informații interne;
- dezvoltarea unui software standard pentru bazele de date.

3.3. Proiectele de tehnologie a informației din sectorul justiției ar trebui, așadar, să fie implementate în cadrul programelor coordonate, care permit să fie efectuate acțiuni consecvente în diferite domenii interconectate și între diferiți actori, asigurând astfel coordonarea și finanțarea adecvată.

3.4. Introducerea interoperabilității în sectorul justiției ar trebui să se bazeze pe considerații legate de costuri. Nivelul necesar al interoperabilității în fiecare caz în parte ar trebui să fie stabilit având în vedere costurile implicate și beneficiile dorite.

4. Securitatea non-tehnică și protecția datelor personale

4.1. Statele membre ar trebui să implementeze interoperabilitatea sistemelor de informații în sectorul justiției, luând în considerare necesitatea de a asigura securitatea informației și protecția datelor personale după cum este prevăzut în standardele internaționale aplicabile și în legea internă.

4.2. Statele membre ar trebui să ia măsuri pentru a stabili rolurile și responsabilitățile personalului organizațiilor din sectorul justiției privind folosirea aplicațiilor de tehnologie a informației. Organizațiile din sectorul justiției ar trebui să asigure, în special, că își informează personalul cu privire la legislația relevantă și la regulile ce se aplică astfel ca datele și informațiile să fie folosite în interiorul sectorului de justiție.

4.3. Statele membre ar trebui să prevadă instituirea unor puncte de audit sau de control în poziții relevante pentru cursul automat al informațiilor și documentelor înăuntrul și între organizațiile din sectorul justiției.

5. Resursele umane

5.1. În introducerea tehnologiei informației, organizațiile din sectorul justiției ar trebui să implice resursele umane necesare pentru a lua hotărâri corecte privind sistemele și serviciile propuse.

5.2. Organizațiile din sectorul justiției ar trebui să aibă personal calificat respon-

sabil de sistemele de informații ale acestora pentru a asigura respectarea integrității, disponibilității, stocării și identificării documentelor electronice și ale datelor procesate de către organizațiile respective.

5.3. Statele membre ar trebui să ia măsuri pentru a promova pregătirea avocaților și a altui personal din organizațiile din sectorul de justiție, în chestiuni legate de aplicarea tehnologiei informației. Ar trebui create stimulente pentru personalul din sectorul justiției pentru a-i încuraja să folosească aplicațiile tehnologiei informației în activitatea lor zilnică.

6. Interoperabilitatea între sectorul public și cel privat

6.1. Statele membre ar trebui să promoveze metode de schimb electronic între sistemele informatice ale sectorului public de justiție și cele ale organizațiilor din sectorul privat al justiției cum ar fi avocații și alți actori. Astfel de schimburi de date pot fi efectuate doar în conformitate cu legea națională și internațională.

6.2. Statele membre ar trebui, în același timp, să ia în considerare și să implementeze precauții adecvate pentru a asigura securitatea informațiilor și protecția datelor personale. Ar trebui instituite sisteme de responsabilitate pentru a putea controla modul în care sunt folosite informațiile ce fac obiectul unei protecții speciale.

III. Redefinirea creării procesului

7. Schimbările proceselor de lucru

7.1. Pentru a obține maximum de beneficii din introducerea tehnologiei informației, statele membre ar trebui să conecteze introducerea tehnologiei informatice moderne în sectorul justiției cu schimbările organizaționale ale proceselor de lucru ale organizațiilor din sectorul justiției.

7.2. Statele membre ar trebui să aibă o abordare deschisă privind modernizarea legilor și reglementărilor atunci când acestea obligă la folosirea oportunităților disponibile datorită noii tehnologii informatice și în special interoperabilității.

7.3. Introducerea interoperabilității în sectorul justiției ar trebui să fie totuși un proces controlat. Statele membre ar trebui să se asigure că organizațiile din sectorul justiției identifică, documentează și descriu procesele lor de lucru și monitorizează și controlează modificările aduse de interoperabilitate.

8. Seriile de procese interorganizaționale

8.1. Statele membre ar trebui să aplice soluțiile de interoperabilitate tuturor domeniilor relevante în care cooperarea interinstituțională a organizațiilor individuale din sectorul justiției este vitală, cum ar fi sistemele de justiție penală și civilă.

8.2. Sistemele de management al cauzelor ale organizațiilor din sistemul justiției ar trebui să fie, în special, pregătite pentru trimiterea și primirea de informații din alte sisteme externe de management al cauzelor și să ofere suport în procesul de luare a deciziilor prin oferirea accesului la o gamă completă de baze de date relevante.

8.3. Statele membre ar trebui să faciliteze interoperabilitatea diferitelor baze de date prin introducerea unor astfel de măsuri de unificare cum ar fi coduri unice de identificare și definiții uniforme ale datelor.

IV. Arhitectura tehnică și informațională

9. Standardele de comunicare și de documentare

9.1. Statele membre ar trebui să adopte o abordare integrată în ceea ce privește introducerea standardelor de documentare și de comunicare în sectorul justiției pentru a permite ca datele să fie adunate într-o modalitate agreată și structurată.

9.2. Interoperabilitatea poate fi totuși obținută și prin folosirea a mai mult de un standard de date, pentru că adoptarea unui singur standard ar putea să nu fie întotdeauna posibilă. În această privință, statele membre ar trebui să urmeze dezvoltarea standardelor *de facto* ale pieței principale decât să încerce să creeze standarde distincte pentru sectorul justiției.

9.3. În special, statele membre ar trebui să acorde atenție dezvoltării limbajelor de mark-up ca standarde noi de documentare și comunicarea în sectorul justiției.

10. Securitatea tehnică

10.1. Organizațiile din sectorul justiției ar trebui să instituie proceduri pentru a monitoriza și controla expunerile potențiale la risc care decurg din folosirea incorectă sau defectarea sistemelor informatice. Aceste proceduri ar trebui să includă linii directoare de securitate care asigură controlul accesului la diferite nivele ale sistemelor informatice.

10.2. Statele membre ar trebui, acolo unde este cazul, să promoveze aplicarea criptografiei în sectorul justiției pentru a răspunde unor riscuri inerente în mediul digital pentru a securiza comunicările electronice între diferite organizații din sectorul justiției.

10.3. Statele membre ar trebui de asemenea, să implementeze pe scară largă Infrastructura Publică Cheie în privința organizațiilor din sectorul public pentru a asigura integritatea mesajului și nerespingerea ca și confidențialitatea prin capacitatea de a autentifica destinatarul sau expeditorul mesajului și verificarea semnăturilor electronice cu certificatele electronice emise de intermediari de încredere.

RECOMANDAREA REC (2003) 21
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU
PRIVIRE LA PARTENERIATUL ÎN PREVENIREA INFRAȚIUNII*

(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 24 septembrie 2003, la cea de-a 853-a întrunire a prim-miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b al Statutului Consiliului Europei,

Luînd în considerație că scopul Consiliului Europei constă în atingerea unei unități mai mari între membrii săi, în scopul ocrotirii și promovării idealurilor și principiilor care reprezintă patrimoniul lor comun;

Recunoscînd că utilizarea numai a justiției penale tradiționale și a măsurilor de executare a legii nu s-a dovedit a fi suficient de efectivă în reducerea numărului și impactului problemelor infracționale contemporane, și apariția unor noi forme infracționale în Europa în general;

Avînd în vedere că această situație infracțională și preocuparea tot mai sporită de problemele infracționale contribuie la sentimentul de insecuritate trăit de mulți oameni în Europa, care în cazuri extreme poate fi asociat cu pierderea încrederii în autoritățile politice, lege și instituțiile responsabile de executarea ei, și care, ulterior, poate ridica lipsă de toleranță, eliminare și xenofobie;

De asemenea ținînd cont de faptul că cercetările au demonstrat, că în cadrul abordărilor tradiționale, dezvoltarea și implementarea strategiilor de prevenire a infracțiunii cu implicarea societății și a autorităților locale sunt potențial eficiente și costisitoare;

Reamintind Declarația Finală a celui de-al Doilea Summit al Conducătorilor de State și Guverne ale Consiliului Europei, în Strasbourg din 10 și 11 octombrie 1997, în cadrul căruia „(este acordat) sprijin deplin Consiliului Europei în vederea intensificării contribuției sale la coeziunea, stabilitatea și securitatea în Europa”;

Luînd în considerație Recomandarea nr. R (83) 7 cu privire la participarea în politica infracțională, Recomandarea nr. R (87) 19 cu privire la organizarea prevenirii infracțiunii; Recomandarea nr. R (96) 8 cu privire la politica infracțională în Europa în timpul de schimbare și Recomandarea Rec (2000) 20 cu privire la rolul intervenției psiho-sociale timpurii în prevenirea criminalității;

Avînd în vedere Recomandarea CLRAE 36 (1997) cu privire la infracțiune și lipsa de securitate în orașe, precum și Recomandarea 80 (2000) cu privire la infracțiune și lipsa de securitate urbană în Europa: rolul autorităților locale;

Ținînd cont de Recomandarea Întrunirii Parlamentare 1531 (2001) cu privire la securitate și prevenirea infracțiunii în orașe: crearea unui organ observator European;

Reamintind Declarația de la Viena cu privire la Infracțiune și Justiție la cel de-al 10-ea Congres al Națiunilor Unite cu genericul „Prevenirea Infracțiunii și Tratatamentul Infracților” din aprilie 2000;

Avînd în vedere rezultatele activității Forumului European pentru Siguranță în

* Traducere neoficială Mariana Izvoreanu, Institutul de Reforme Penale.

Orașe și mai ales Naples Manifesto cu privire la Siguranță și Democrație din decembrie 2000;

Reamintind concluziile întrunirii Consiliului Europei în Tampere cu referire la crearea unei zone de liberate, securitate și justiției (1999), precum și crearea unei Rețele de Prevenire a Infracțiunii Europene (2001);

Ținând cont de Reperele Națiunilor Unite pentru Prevenirea Infracțiunii (2002) și rolul central al parteneriatelor recunoscute în acest scop;

Luînd în considerație experiența acumulată într-un număr impunător de țări, care pe parcursul ultimului deceniu au dezvoltat și implementat pe scară mică și largă programe și proiecte de prevenire a infracțiunii;

Considerînd prin urmare că abordarea efectivă de prevenire pentru reducerea infracțiunii și dauna asociată trebuie să implice stabilirea relațiilor de parteneriat între actorii-cheie respectivi la toate nivelele – național, regional și local – pentru a aborda în timp scurt, mediu și lung cauzele și posibilitățile infracțiunii, să reducă riscurile pentru potențialele victime și prin urmare să contribuie la calitatea vieții prin sporirea siguranței în societate,

Recomnadă guvernelor statelor membre:

1. să recunoască că responsabilitatea pentru prevenirea infracțiunii trebuie să fie răspîndită pe larg în societate, și abordările de parteneriat constituie mijloace practice de împărtășire a responsabilității și împărțirea diferitor resurse;

2. să asigure ca cadrul legal să fie adecvat și să permită, dar nu să constrîngă parteneriatul, și să revizuiască noua legislație și regulamentele propuse care au impact asupra parteneriatului în prevenirea infracțiunii;

3. să creeze o idee mai amplă între politicieni, administratori, practicieni, businessul privat, public și presă a cauzelor și efectelor diverse ale infracțiunii; a numărului de activități pentru revenirea infracțiunii bazate pe responsabilitatea și interesele împărtășite printre diferiți oameni și agenții; și a abordării parteneriatului ca mijloc de unire a acestor responsabilități cu implementarea sau sprijinul acestor acțiuni;

4. la examinarea separării puterilor și responsabilităților în societate, să asigure că pregătirile pentru parteneriat sunt în mod convenit sprijinite de consultații, participarea cetățenilor și răspundere democrată sau profesională cum ar fi cecurile și bilanțurile împotriva abuzului; și că schimbul de informație între membrii diferitor relații de parteneriat corespunde cu protecția drepturilor omului, inclusiv protecția informației personale;

5. să identifice unele politici și practici publice care în mod specific sunt adecvate pentru activitatea de parteneriat în prevenirea infracțiunii și agențiile și instituțiile responsabile de aceasta (spre exemplu; sistemul de executare a legii și cel de justiție penală, bunăstare socială, încadrarea în câmpul muncii, ocrotirea sănătății, învățămîntul, cultura și planul orășenesc);

6. în particular să exploreze scopul, și să specifice limitele constituționale și practice, pentru implicarea în parteneriatele în prevenirea infracțiunii în cadrul sistemului de justiție formal (penal, ș.a.);

7. să exploreze scopul, și limitele, pentru implicarea sectorului privat în parteneriate locale și naționale, fie ca organizații umbrelă sau companii individuale;

8. să stabilească hotarele între ce este adecvat și ce nu este adecvat pentru inițiativele colective care implică cetățeni de creare a formei de „control social”, pentru a evita vigilența și excluderea socială;

9. să întreprindă acțiuni pentru a crea și stimula parteneriatele la diferite nivele (internațional, național, regional și local), să asigure că ele sunt bine-proiectate, în conformitate cu constituția, moderne și contribuie la prevenirea infracțiunii în mod eficient și acceptabil;

10. să recunoască, în primul rând, necesitatea implicării autorităților locale și societății locale în activitățile de prevenire a infracțiunii, dacă e prevăzut de constituție, ca inițiatori și participanți;

11. să sprijine alocare de resurse suficiente, pentru a crea și menține relațiile de parteneriat, precum și de a sporească eficacitatea și efectul lor; să dezvolte cadre financiare adecvate și regulamente pentru a permite schimbul de resurse, cu cecuri și bilanțuri respective;

12. să prezică efectele noi tehnologii și schimbului social-economic referitor la dezvoltarea infracțiunii și în același timp să recunoască impactul potențial pozitiv sau negativ asupra prevenirii infracțiunii și parteneriatului, și să acționeze respectiv;

13. să recunoască, că opinia, filozofia și retorica noțiunii de parteneriat trebuie să corespundă pregătirilor practice dacă scopul este de obține și sprijini câștigul adevărat în prevenirea infracțiunii;

14. să supravegheze motivarea, educația și instruirea personalului, și mobilizarea și împuternicirea responsabilității sociale în instituțiile private și publice, participanți voluntari și cetățeni de rând;

15. să acumuleze și să facă accesibile cunoștințele și informația de încredere și valabilă și să faciliteze schimbul expertizei practice și experienței între actori în domeniul parteneriatelor în prevenirea infracțiunii cu respectarea confidenței profesionale și a informației;

16. să promoveze studiul științific și evaluarea abordării parteneriatelor în prevenirea infracțiunii în termeni de operațiune, rezultate și legitimitate;

17. să încurajeze dezvoltarea unei baze de cunoștințe sistematice și de rigoare a parteneriatului; să împărtășească, răspândească și să aplice cunoștințele la nivel național și internațional; să sprijine abordarea bazată pe probe, inovativă, evoluționară și de îmbunătățire, care poate adapta schimbările în problemele infracționale, condițiile sociale și legislație;

Consideră, că în conformitate cu prezenta recomandare, trebuie utilizare următoarele definiții

– „parteneriat” reprezintă metoda de sporire a performanței în realizarea unui scop comun, prin asumarea responsabilității comune și prin schimbul de resurse între diferiți agenți publici sau privați, colectivi sau individuali. Partenerii vor acționa împreună fără pierderea identității profesionale separate, fără umbrirea inacceptabilă sau ilegală a puterilor și intereselor lor, și fără pierderea responsabilității;

– „prevenirea infracțiunii” reprezintă intervenția în cazuri penale și probleme înrudite, pentru a reduce riscul apariției lor, evoluției și gravității de pe urma

consecințelor potențiale;

– „siguranța socială” reprezintă situația, în care oamenii, în mod individual sau colectiv, sunt liberi față de numărul real și perceput al riscurilor de pe urma infracțiunii și conduita respectivă, sunt suficient de apti de a înfrunța riscurile pe care totuși le retrăiesc, sau dacă nu le pot înfrunța fără ajutorul cuiva, sunt protejați suficient de consecințele acestor riscuri astfel încât pot duce o viață normală culturală, socială și economică, să-și aplice aptitudinile și să se bucure de bunăstare și de primirea serviciilor adecvate;

– „parteneri” se consideră agenții fie individuali sau colectivi, care pot interveni împreună, direct sau indirect, în cazurile de infracțiuni și problemele înrudite, sau care pot facilita aceste intervenții;

Și încurajează guvernele statelor membre de a conduce de următoarele repere în implementarea recomandărilor de mai sus:

REPERE

I. Crearea unui mediu favorabil pentru parteneriat

1. La nivel național, guvernele trebuie să-și asume obligațiunea de a coordona inițiativele lor în dezvoltare și implementarea politicilor și strategiilor de prevenire a infracțiunii și siguranța socială (spre exemplu, prin crearea consiliilor naționale de prevenire a infracțiunii, adoptând programe de prevenire a infracțiunii etc.).

2. Guvernele trebuie de asemenea să faciliteze coordonarea echivalentă de către autoritățile politice la nivel regional și local.

3. Crearea și menținerea parteneriatelor trebuie să fie promovată ca un mijloc important de obținere a acestei coordonări, prin schimbul de competențe și o definire clară a responsabilităților.

4. Necesitatea sprijinului politic pentru parteneriate trebuie să fie totuși, recunoscută, care urmează a fi reflectată în eforturile de creare și menținere a condițiilor în mediul politic, legal și /sau structural.

5. Coordonarea eforturilor și inițiativelor politice, precum și planificarea strategică, constituie o cerință care nu este limitată la începutul parteneriatului, trebuie să fie efectuată pe bază continuă pentru a permite dezvoltarea soluțiilor problemelor care apar și chiar în unele cazuri de anticipare a lor.

6. Necesitatea trebuie recunoscută pentru a balansa schimbul instituțional, legal și financiar în corespundere cu stabilitatea termenului mediu solicitat de parteneriate în mediul lor de activitate de a se crea și a menține o bună executare; aceasta e în primul rând important dacă sarcina parteneriatelor sunt de lungă durată.

7. Trebuie de recunoscut pe larg că pregătirile de parteneriat implică inovarea, tendința creativă și o oarecare asumare a riscului, și că orice cadru legislativ trebuie să permită mai degrabă de cât să restrângă, adaptarea la circumstanțe locale și condițiile de schimb și pentru îmbunătățire.

8. Stabilirea parteneriatelor pot fi sprijinite la nivel practic prin metode ce includ dezvoltarea modelelor de coduri practice, protocoale de acorduri și contracte pentru executarea anumitor inițiative, și dacă e posibil, desemnarea unor coordonatori

remunerați.

9. Este necesar de a dezvolta rețele mai largi de instituții și indivizi interesați în prevenirea infracțiunii, din care pot reieși pregătiri de parteneriat mai vaste.

10. Mediul care duce la succesul parteneriatului presupune o legătură strânsă între organele legislative. Bunele practici deocamdată accentuează crearea unui cadru legal și/sau structural (spre exemplu, consilii de prevenire a infracțiunii, contracte de colaborare și acțiuni comune, crearea grupurilor de lucru mixte etc.).

11. Autoritățile la nivele respective (de obicei național sau regional) trebuie să dezvolte scheme de sprijin, inclusiv finanțarea activităților, crearea organelor de experți sau centre informaționale a bunilor practici, facilități și programe de instruire, și evaluarea practicilor și parteneriatelor și activitatea lor.

12. Este important de a ține cont de diversitatea conceptului „societate” și variitatea de metode care se referă la infracțiune și la prevenirea acesteia.

13. Pentru a menține viabilitatea parteneriatelor este important de a căuta dezvoltări viitoare naționale și internaționale care pot afecta abordarea parteneriatului în general, precum și parteneriatele individuale.

II. Inițierea relațiilor de parteneriat

14. Trebuie ținut cont de ciclul de dezvoltare a relațiilor de parteneriat, de la inițiere la posibila finisare.

15. Relațiile de parteneriat se pot întruni prin diferite mijloace, și să înceapă la diferite etape ale ciclului de Identificare și soluționare a problemelor infracționale.

16. La inițierea unei relații de parteneriat este necesar de a identifica clar natura infracțiunii și probleme care urmează a fi soluționate și de a determina dacă există metodele adecvate de prevenire sau dacă pot fi dezvoltate; și apoi să se considere dacă:

- unica agenție de parteneriat existentă (dacă e posibil de reglare) își poate asuma responsabilitatea de a soluționa problema;
- e nevoie de o nouă agenție; sau
- e nevoie de un nou parteneriat.

17. Proliferarea parteneriatelor similare poate fi inutilă, uneori chiar și dăunătoare. Dacă sunt identificat coincidențe între parteneriate, trebuie întreprinse acțiuni de a rezolva aceasta pe căi constructive.

18. Criteriile de alegere a creării partenerilor potențiali trebuie să se refere la scopul parteneriatului și să includă.

- Competența lor și resursele mai ample, inclusiv dacă e cazul, capacitatea de conducere;
- accesul la informație;
- acoperirea pe care o prezintă la fața locului (adică, dacă acoperă timpul corect și mărimea teritoriului);
- caracterul acceptabil/legitim pentru efectuarea rolului său, inclusiv anumite independență;
- pregătirea lor de a colabora în baza unui bilanț adecvat al puterii economice sau organizatorice și expertiză între parteneri;
- un bilanț adecvat între independență și implicare, fie în lumea politică sau

sectorul privat;

- coinciderea scopurilor parteneriatelor cu responsabilitățile existente;
- dispunerea de motivare suficientă profesională, sau personală de asumarea responsabilității; potențialul lor de a explora noi metode de activitate atât la faza începătoare, cât și pe parcursul existenței parteneriatului;

19. Parteneriatele trebuie de asemenea să ia în considerație implicările limitate sau ad-hoc ale altor indivizi și organizații care pot sprijini activitățile lor, spre exemplu prin sponsorizarea anumitor evenimente sau schimbul de experiență și consiliere.

20. Trebuie de recunoscut că parteneriatul eficient necesită existența în primul rând a încrederii între parteneri, sau dezvoltarea sa, care poate dura în timp și necesită anumite eforturi. (Această constituie un motiv pentru care o politică de creare a parteneriatelor de scurtă durată pot fi mai puțin eficiente decât una singură, de lungă durată, deși probabil mai flexibilă). Compromisul trebuie să implice parteneriatele de lungă durată în combinație cu parteneriatele flexibile „satelit”.

21. Trebuie de recunoscut că numărul parteneriatelor alternative sunt posibile la nivel local, regional și național, și că diferite pregătiri pot face față anumitor probleme infracționale și diferitor circumstanțe. O mărime și un tip nu pot face față tuturor problemelor.

22. Baza organizatorică a parteneriatelor trebuie să fie determinată după cum urmează (lista, cu toate acestea, nu trebuie să sugereze o succesiune fixă, sau o anumită ordine de importanță):

- analiza inițială a problemelor infracționale trebuie să fie efectuată cât mai riguros posibil;

- pe baza acestei analize, trebuie analizate atât acțiunile strategice, cât și cele imediate;

- trebuie ajunse la scopuri comune de reducere a problemelor infracționale, și să fie definite criterii de succes adecvate (pentru monitorizarea activității parteneriatului și pentru evaluarea rezultatelor);

- în circumstanțe adecvate trebuie analizate unele tipuri de intervenții de prevenire care intră în sarcina parteneriatului; deși în alte cazuri, partenerii pot decide asupra abordărilor de prevenire potrivite numai când sunt în vigoare.

- problema ridicării fondurilor pentru costurile curente (pentru ambele cheltuieli cum ar fi localul și pentru implementarea acțiunii de prevenire) trebuie examinată cu atenție deoarece experiența a demonstrat că parteneriatele au petrecut prea mult timp pentru căutarea suportului financiar;

- trebuie examinată finanțarea oricărei evaluări independente;

- trebuie examinată durata existenței parteneriatului – scurtă, medie sau lungă.

- scopurile inițiale trebuie să includă acele scopuri care sunt realizabile rapid și ușor pentru a da dovadă de acțiune și succes, atât la inspirarea și motivarea partenerilor, cât și la generarea sprijinului extern.

- trebuie creat un cadru de proceduri funcționale, inclusiv cele care conțin schimbul de informație și cunoștințele în cadrul și în afara relațiilor de parteneriat,

precum și procesul de luare a deciziilor și soluționarea posibilelor conflicte între parteneri. Totuși, în principiu general, trebuie adoptată o poziție adecvată cu referire la faptul dacă parteneriatul trebuie să identifice problemele interne în prealabil și să pregătească proceduri respective, sau dacă trebuie doar să soluționeze probleme care apar:

- trebuie obținută o definiție clară și delimitare a competențelor individuale ale partenerilor (și orice încurcare a rolului trebuie să fi evitată), și evaluate necesitățile de instruire inițială;
- trebuie întocmite/adoptate standarde etice;
- trebuie definită terminologia obișnuită de lucru;
- trebuie discutate așteptările reciproce între parteneri;
- trebuie obținută responsabilitatea organizațiilor partenere.
- trebuie convenită repartizarea rezonabilă și adecvată a forțelor partenerilor (finanțare, numărul membrilor și timpul, utilizarea localului etc.) și, dacă e cazul, trebuie stabilite proceduri de soluționare a plîngerilor;
- trebuie întocmită structura parteneriatului, inclusiv ținînd cont de veniturile pregătirii la cele două nivele, cum ar fi grupurile operative și de planificare, desemnarea coordonatorilor remunerați, și un bilanț mai general între membri salariați și voluntari, și între agențiile membre finanțate în mod diferit;
- numărul partenerilor trebuie să corespundă scopului parteneriatelor și considerentelor practice de colaborare (prea mulți parteneri pot fi inutili fără anumite pregătiri de facilitare a colaborării);
- trebuie dezvoltate reguli de bază în colaborarea cu presa, și întocmită și implementată o strategie de lansare a presei.

III. Activitatea și menținerea parteneritelor

23. Trebuie depuse eforturi pentru a menține, și a monitoriza în acest mod, toate condițiile benefice create conform „inițiativei” menționate anterior.

24. Trebuie adoptate practici de bună supraveghere cu privire la revizuirea, monitorizarea și atingerea scopurilor, metodelor, planurilor de acțiune etc.

25. Trebuie întreprinși pași pentru a asigura fluctuația minimă (sau optimă) a indivizilor în rolul parteneriatelor, pentru a spori eficiența (prin rezervarea schimbului de cunoștințe comune) și a menține încrederea.

26. Membrii parteneriatelor trebuie instruiți în continuu pentru a asigura competența și a facilita adaptarea la schimbările considerabile în activitățile parteneriatelor și ale organizației.

27. Există o necesitate sporită de a respecta și supraveghea atât dimensiunile politice cît și profesionale ale abordării parteneriatelor de prevenire a infracțiunii, în încercarea de a stabili un hotar clar între ele, spre exemplu, prin întocmirea regulilor etice și a cadrelor.

28. Trebuie ajuns la un acord asupra principiilor pentru stabilirea priorităților de către parteneriate, și mecanismele administrative și democratice ale lor.

29. Schimbul convenit de informației între membrii anumitor parteneriate trebuie să fie facilitat prin dezvoltarea protocoalelor de protejare a informației, intimitate și

legislația drepturilor omului, și în special obligațiunile profesionale ale partenerilor individuali, și anume cu referire la respectarea confidenței profesionale.

30. Este nevoie de efectuat un scrutin regulat al valorii adăugate pentru pregătirile parteneriatului, în special în condiții de schimbare. Trebuie dezvoltate de asemenea mecanisme de efectuare a acestor revizuirii și de acționare conform celor depistate, în consultație cu toți acționarii, adică partenerii și alte persoane afectate de activitățile parteneriatului.

IV. Comunicarea între parteneriate și societatea pe larg

31. Comunicarea între parteneriate și organizațiile membre trebuie să fie supravegheată în mod activ, atât pentru a menține sprijinul colegilor cât și de a transmite noi perspective și idei organizațiilor membrei mai mari și grupurilor profesionale respective.

32. Partenerii trebuie să colaboreze cu presa și publicul în general pentru a asigura acceptarea în continuarea a parteneriatelor și activitățile lor specifice, în particular, să raporteze progresul în implementarea, prezentarea rezultatelor și rezultatele evaluărilor externe.

33. Partenerii trebuie să țină cont la utilizarea comunicațiilor pe căi tradiționale și noi de comunicarea internă, cu acționarii și cu publicul în general.

34. Organizațiile naționale trebuie să preia conducerea la stabilirea unor standarde clare de asigurare a calității pentru conținutul paginilor web, în special cu referire la informația sigură despre experiențele parteneriatului.

35. Autoritățile administrative și politice trebuie să fie ținute la curent cu activitatea parteneriatelor pentru a asigura sprijinul lor în continuare.

36. Fiecare partener trebuie să stabilească comunicări orizontale cu alte parteneriate pentru a face schimb de informații și idei.

V. Încheierea relațiilor de parteneriat

37. Relațiile de parteneriat vor fi încheiate din câteva motive, spre exemplu:

- a fost atins scopul pentru care ele au fost create;
- situația infracțională și problemele infracționale s-au schimbat în dependență de scopul parteneriatelor existente de a organiza și prezenta soluții;
- efectul costisitor și eficacitatea parteneriatelor este foarte scăzut și nu poate fi ameliorat.

38. La încheierea sau înainte de încheiere trebuie elaborat o strategie de ieșire, care prevede:

- asumarea sau transmiterea responsabilităților morale sau legale, obligațiunilor și angajamentelor, inclusiv clienților și personalului;
- lichidarea sau transmiterea proprietății altor active inclusiv resursele materiale și informația;
- rezervarea și/sau transmiterea cunoștințelor și experienței;
- supravegherea presei.

VI. Metodologia, evaluarea și estimarea

39. Trebuie sprijinite cercetările științifice regulate cu privire la parteneriate și proiectele de parteneriat și finanțate atât la nivel național cât la nivel internațional.

40. Se recomandă ca să fie create sau încurajate rețele naționale și internaționale de prevenire a infracțiunii prin colaborarea cu parteneriatele, pentru a supraveghea comunicarea și schimbul de informație, să instruiască personalul și să promoveze cercetările.

41. Trebuie dezvoltate tehnici pentru parteneri pentru a colabora în vederea evaluării impactului infracțional și a evaluării riscului infracțional, sau supravegherii noilor probleme infracționale și oportunităților pentru prevenirea lor, precum și tendințelor relevante de natură mai amplă.

42. Trebuie dezvoltat un cadru adecvat metodologic și conceptual pentru evaluarea parteneriatelor și activității lor, și în special, pentru deosebirea între activitatea parteneriatului și activitatea anumitor proiecte efectuate de alte organizații, pe care parteneriatele le sprijină sau inițiază.

43. Trebuie dezvoltate metode pentru evaluarea costurilor/veniturilor proiectelor și parteneriatelor, și adoptate abordări standarde pentru a permite evaluarea comparativă între diferite tipuri de activitate.

44. Trebuie atins un bilanț adecvat între auto-evaluarea internă și monitorizarea administrativă de către parteneriate, și evaluarea externă, independentă.

45. Orice evaluare trebuie să corespundă scopului: prin urmare trebuie determinat nivelul adecvat de sofisticare, cost, efort și timpul pentru fiecare scop aparte.

46. Evaluarea costului și efortului trebuie să fie determinat de risc, și costul de acțiune potrivit concluziilor greșite. Finanțatorii evaluărilor trebuie, totuși, să țină cont de sporirea standardului evaluării lor conform cerințelor imediate locale în circumstanțele unde rezultatele se consideră a contribui la cunoștințe colective ale bunei practici.

47. Trebuie colectate în mod sistematic diferite tipuri de cunoștințe care rezultă din evaluări, estimate pentru calitate științifică, sintetizate și introduse în învățământ, ghiduri de instruire și pentru perfecționare a membrilor parteneriatelor.

Aceste cunoștințe trebuie făcute accesibile cât mai pe larg posibil pe bază de non-profit sau gratis. Dacă supravegherea parteneriatelor sau anumite scheme de prevenire a infracțiunii este efectuată în bază de contract sau comercială, sunt necesare anumite condiții de a avea această informație accesibilă și de a o promova între contractori.

RECOMANDAREA REC (2003)20 A COMITETULUI DE MINIȘTRI A STATELOR MEMBRE CU PRIVIRE LA NOILE MODALITĂȚI DE TRATARE A DELICVENȚEI JUVENILE ȘI ROLUL JUSTIȚIEI JUVENILE

(Adoptată de Comitetul de miniștri la 24 septembrie 2003)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu articolul 15. b al Regulamentului Consiliului Europei,

Considerînd că delicvența juvenilă este percepută ca o chestiune de urgență în mai multe state din Europa,

Fiind conștienți de faptul că deși rata delicvenței juvenile rămîne a fi mai mult sau mai puțin constantă, caracterul și gravitatea delicvenței juvenile necesită noi abordări și căi de intervenție,

Luînd în considerație faptul că sistemul tradițional de justiție penală nu este capabil, izolat să ofere soluții adecvate privind tratamentul delicvenților juvenili, în virtutea faptului că nevoile sociale și educaționale ale acestora diferă de cele ale adulților;

Fiind convinși că reacțiile la delicvența juvenilă trebuie să poată caracter un multidisciplinar și multistructural care să vizeze varietatea da factori care joacă un anumit rol la diferite nivele ale societății: individual, cel al familiei, al societății și al comunității;

Luînd în considerație faptul că majoratul juridic nu coincide în mod imperios cu majoratul personalității, în așa fel încît infractori adulți necesită al tip de intervenție diferit de cel aplicabil în cazul minorilor;

Mai mult ca atît în virtutea faptului că unele categorii de infractori minori așa ca membrii minorităților etnice, femeile tinere și cei care comit infracțiuni în grup pot avea nevoie de programe speciale de intervenție,

Ținînd cont, inter alia de Recomandarea Nr. R (87) 20 privind reacțiile sociale la delicvența juvenilă, Recomandarea Nr. R (88) 6 privind reacțiile sociale la delicvența juvenilă a minorilor care provin din familiile de emigranți, Recomandarea Nr. R (2000) 20 privind rolul intervenției psihologice la etapa inițială în scopul prevenirii criminalității;

Luînd în considerație rezultatele Forului al 10-lea privind infractorii juvenili și politicile penale (1991);

Respectînd de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, Convenția Europeană privind Exercițarea Drepturilor Copilului, Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, Regulile Standard Minime de Înfăptuire a Justiției Juvenile (regulile de la Beijing), principiile ONU pentru prevenirea delicvenței juvenile (principiile Riyadh) și Regulile Națiunilor Unite pentru protecția Minorilor aflați în detenție,

Recomandă guvernelor Statelor Membre:

- Să se ghideze în legislația, politica și practica sa de principiile și măsurile prevăzute de prezenta recomandare;
- Să aducă prezenta recomandare precum și memorandumul explicativ în atenția tuturor structurilor pertinente, mijloacelor mas media și publicului; și

- Să recunoască necesitatea normelor Europene separate și distincte privitor la sancțiunile și măsurile comunitare precum și normele europene penitenciare pentru minori;

I. Definiția

În scopul prezentei recomandări:

- „minor, juvenil” înseamnă persoana care a atins vârsta de răspundere penală dar nu și majoratul; totuși prezenta recomandare se poate extinde asupra celor care în viitorul apropiat vor atinge sau au atins această vârstă;
- „delicvență” semnifică faptele care se încadrează în sfera dreptului penal. În unele state aceasta se extinde asupra comportamentului antisocial și /sau deviat care face parte din sfera administrativă și civilă;
- „sistemul de justiție juvenilă” este definit ca o componentă formală a definiției mai largi care cuprinde toate infracțiunile comise de minori. Suplimentar, instanțelor de judecată care examinează cauzele minorilor, sistemul cuprinde structurile oficiale așa ca poliția, procuratura, avocatura, serviciul de probațiune și instituțiile penale. Sistemul activează în cooperare cu autoritățile relevante domeniul sănătății, învățământului, de asistență socială și organele nonguvernamentale din sfera protecției victimelor și martorilor.

II. O abordare mai strategică

1. Obiectivul de bază al justiției juvenile a măsurilor conexe de abordare a justiției juvenile trebuie să fie:
 - i) de a preveni comiterea și recidiva faptelor de natură penală; și
 - ii) de a (re)socializa și a (re)integra infractorii, și
 - iii) de a se preocupa de necesitățile și interesele victimelor.
2. Sistemul de justiție juvenilă trebuie privit ca un component al unei strategii mai largi de prevenire a delicvenței juvenile care ține cont de contextul larg al familiei, școlii, vecinătății și grupului de cunoștințe în interiorul căruia are loc comiterea faptei.
3. Resursele trebuie să vizeze în special infracțiunile grave, violente care persistă precum și a celor care sunt legate de consumul de alcool și droguri.
4. Este necesară elaborarea măsurilor mai adecvate și mai eficiente în scopul prevenirii comiterii și recidivei infracțiunilor comise de membrii minorităților etnice, grupurilor de minori, femeilor tinere și de persoane care nu au atins vârsta de la care pot fi atrași la răspundere penală.
5. Intervenția în cazul infractorilor minori trebuie pe cât este posibil să se bazeze pe dovezi de ordin științific care dă răspuns când acestea sunt aplicabile, în privința cui și în ce condiții.
6. În scopul prevenirii discriminării, autoritățile publice trebuie să elaboreze declarații referitoare la eventualele consecințe ale politicilor și practicilor noi asupra membrilor tineri ai minorităților etnice.

III. Reacții noi

1. Este necesară continuarea extinderii spectrului de alternative susceptibile să substituie condamnarea formală. Acestea trebuie să facă parte din procedura ordinară, să respecte principiul proporționalității, să reflecte interesele minorului și să fie aplicabile în cauzele în care responsabilitatea este liber acceptată.

2. În vederea contracarării infracțiunilor grave, violente și comise persistente de minori, statele membre trebuie să elaboreze o gamă largă de sancțiuni și măsuri de natură comunitară care ar fi novatorii, eficiente (dar proporționale). Acestea trebuie direct să vizeze comportamentul infracțional dar și necesitățile făptuitorului. Măsurile comunitare trebuie să-i implice pe părinții sau tutorii minorului (cu excepția cazurilor în care acest lucru nu este productiv) iar ori de câte ori este posibil și adecvat se cere de a media și de a recupera și de a compensa prejudiciul cauzat victimei.

3. Învinuirea trebuie să reflecte vârsta și nivelul de maturitate a persoanei, să se rializeze la etapa de dezvoltare a infractorului, iar măsurile cu caracter penal să se aplice în mod ascendent dar în pas cu creșterea nivelului individual de răspundere.

4. Părinții (sau tutorii și curatorii) trebuie încurajați să fie conștienți și să accepte responsabilitatea care o au în legătură cu comportamentul infracțional al copiilor lor minori. Se cere ca aceștia să ia parte la ședințele din cadrul instanței de judecată (cu excepția cazurilor în care acest lucru nu este productiv) iar ori de câte ori este posibil este necesar de a le oferi ajutor, susținere și îndrumări. Părinților și tutorilor trebuie să li se ceară să frecventeze cursuri de instruire și consultare, pentru a asigura ca copilul să meargă la școală astfel ajutând structurile oficiale să implementeze sancțiunile și măsurile comunitare.

5. Reflectând tranziția mai îndelungată spre maturitate trebuie să fie posibil pentru tinerii pînă la vârsta de 21 de ani să fie tratați într-o manieră comparabilă cu cea utilizată în cazul minorilor de vîrstă mai fragedă, primii fiind supuși aceluiași intervenții, atunci cînd judecătorul este de părerea că ei nu sunt suficienți de maturi pentru a fi atrași la răspundere deplină pentru acțiunile comise, similar adulților.

6. În scopul facilitării accesului acestora pe piața forței de muncă este necesar de a depune eforturi în vederea asigurării ca persoanele tinere pînă la vârsta de 21 de ani care au comis infracțiuni să fie scutiți de obligația de a dezvălui antecedentele penale potențialilor angajatori, cu excepția cazului cînd natura viitoareii munci presupune aceasta în mod obligatoriu.

7. Statele trebuie să elaboreze instrumentele de evaluare a riscului pe care în prezintă persoanele în sensul recidivei, pentru ca natura, intensitatea și durata intervențiilor să fie proporțională riscului comiterii repetate a infracțiunilor în viitor, dar să fie conforme și necesitățile infractorului, evitînd atitudinea neglijentă față de principiul proporționalității. În caz de necesitate, autoritățile trebuie încurajate să ofere informație dar întotdeauna în conformitate cu legislația care protejează confidențialitatea informațiilor.

8. Fiecare etapă procesual penală trebuie să se încadreze în limite stricte pentru a evita tergiversarea și pentru a asigura o reacție cît mai rapid posibilă față de infracțiunile comise de minori. În tot cazul, măsurile menite să grăbească înfăptuirea justiției și să mărească eficiența acestora trebuie să fie echilibrate cu noțiunea de termen rezonabil al procesului.

9. În cazul în care minorii se află în arestul poliției, se va lua în considerație statutul lor de minor, vârsta, gradul de vulnerabilitate și de maturitate. Ei trebuie informați despre drepturile și garanțiilor lor în mod prompt și într-o manieră foarte accesibilă. La interogatoriile poliției, minorii trebuie să fie însoțiți de părinte-tutore sau de un alt adult potrivit. Minorilor trebuie să li se garanteze accesul la avocat și la medic. Minorii nu trebuie deținuți în arestul poliției mai mult de 48 ore în total iar în cazul infractorilor de vîrstă foarte fragedă se va urmări reducerea chiar și acestui termen. Detenția minorilor în arestul poliției trebuie supravegheată de autoritățile pertinente.

10. Totuși, în ultimă instanță, în cazul minorilor bănuși de comiterea infracțiunii, detenția provizorie nu trebuie să fie mai mare decît 6 luni înainte de judecată. Acest termen poate fi prelungit numai dacă judecătorul care nu este implicat în anchetarea cazului cere prelungirea procedurii dacă aceasta este pe deplin justificat de circumstanțe excepționale.

11. Ori de cîte este posibil, în cazul bănușilor minor se vor aplica alternative la detenție așa ca plasarea minorului la rude și stimularea familiilor sau centrelor de plasament să ia minorul. Privarea de libertate nu trebuie să fie niciodată utilizată în calitate de pedeapsă iminentă, ca formă de intimidare sau să servească drept substitut al protecției copilului sau a măsurilor de sănătate mintală.

12. Ținînd cont de factorul preventiv pe care detenția îl joacă în cazul minorilor bănuși, instanțele de judecată trebuie să efectueze o analiză a tuturor riscurilor inerente, în baza informațiilor depline și confirmate referitoare la personalitatea și circumstanțele sociale ale minorului respectiv.

13. Pregătirea de eliberare a minorilor privași de libertate trebuie să înceapă din prima zi de ispășire a termenului de pedeapsă. O evaluare deplină a riscurilor și a necesităților trebuie să constituie un prim pas spre planul de reintegrare care îi pregătește pe infractori într-o manieră coordonată cu necesităților lor care țin de educație, angajarea în cîmpul muncii, venituri, sănătate, loc de trai, supraveghere, familie și mediu social.

14. Este necesar de a aborda larg momentul reintegrării, prin intermediul concediilor, instituțiilor de tip deschis, eliberarea în bază pe permis și unități de plasament. Resursele vor trebuie investite în măsurile de reabilitare după eliberare care în toate cazurile vor fi planificate și implementate în strînsă cooperare cu autoritățile din exterior.

IV. Implementarea

1. Reacția la delicvența juvenilă poartă un caracter planificat, coordonat și realizat de parteneriatele locale care cuprind autoritățile publice cheie: poliția, probațiunea, serviciile de asistență socială pentru tineri, autoritățile judiciare, de amplasare în muncă, de învățămînt, de educație, sănătate și de asigurare cu spațiu locativ precum și sectorul de voluntariat și cel privat. Asemenea parteneriate trebuie să-și ia răspunderea pentru realizarea scopului clar definit și anume:

- oferirea instruirii inițiale și continue;
- planificarea, finanțarea și prestarea serviciilor;

- stabilirea standardelor și monitorizarea realizării lor;
- împărtășirea informației (în conformitate cu cerințele juridice privitoare la protecția informației și secretul profesional ținând cont de atribuțiile specifice ale structurilor respective); și
- evaluarea eficienței și distribuirea informației referitoare la cele mai reușite practici.

V. Drepturi și garanții

1. Toate reacțiile și procedurile consfințite în prezenta recomandare trebuie integrate în contextul de drepturi și garanții prevăzute de instrumentele internaționale relevante în domeniu.

VI. Monitorizarea, evaluarea și răspîndirea informației

1. În vederea sporirii fundamentului de cunoștințe care se referă la politica de intervenție este necesară alocarea fondurilor în vederea efectuării unei evaluări a potențialelor măsuri de intervenție și pentru distribuirea acestor informații practice din domeniu.

2. În scopul prevenirii discriminării din motive etnice în cadrul sistemului de justiție juvenilă și identificarea cazurilor în care sunt imperioase intervențiile de ordin cultural specific este necesar de a obține informații și de a petrece studii privitoare la tratamentul special al minorităților etnice care se va lua în considerație la fiecare etapă a sistemului de justiție juvenilă.

3. În vederea contracarării atitudinii negative este necesar de a informa opinia publică și de a câștiga creditul de încredere a societății prin elaborarea strategiilor informaționale privitoare la delinquența juvenilă și referitor la eficiența sistemului de justiție juvenilă, prin intermediul unui spectru larg de mijloace așa ca televiziunea, rețeaua Internet. Realizarea acestui scop se va petrece fără a dezvălui date cu caracter personal sau alte informații care pot ajuta identificarea unui infractor sau a unei victime concrete.

RECOMANDAREA REC (2003) 22
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA LIBERAREA CONDIȚIONATĂ*

(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 24 septembrie 2003, la cea de-a 853-a întrunire a prim-miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15 b. al Statutului Consiliului Europei,

Luînd în considerație că interesul statelor membre ale Consiliului Europei este stabilii principii comune cu privire la executarea sancțiunilor de arest pentru a consolida colaborarea internațională în acest domeniu;

Recunoscînd că eliberarea condiționată prezintă una din cele mai eficiente căi de prevenire a recidivei și promovare a plasării, reintegrării planificate, asistenței și supravegherii deținutului în comunitate;

Luînd în considerație că urmează a fi utilizată conform metodelor adaptate circumstanțelor individuale și în corespundere cu principiul justiției și echității;

Ținînd cont că costurile financiare de executare a pedepsei cu închisoarea reprezintă o povară grea pentru societate și că cercetările au demonstrat că detenția deseori are efecte inverse și nu sporește efectul de reabilitare a inculpaților;

Ținînd seama, în continuare, că este de dorit de a reduce durata sentinței cu închisoarea cît mai mult posibil și că liberarea condiționată înainte de executarea pedepsei totale constituie un mijloc important pînă în sfîrșit;

Recunoscînd că măsurile de liberare condiționată necesită sprijinul liderilor politici, oficialităților administrativi, procurorilor publici, avocaților și publicului, care, prin urmare, solicită o explicație minuțioasă a motivelor de adaptare a pedepselor cu închisoarea;

Luînd în considerație că legislația și practica liberării condiționate trebuie să corespundă principiilor fundamentale ale statelor democratice guvernate de regula de drept, al cărui obiectiv primar este de a garanta drepturile omului în conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența organelor împuternicite cu aplicarea ei;

Reținînd Convenția Europeană cu privire la Supravegherea Infractorilor sancționați condiționat sau liberați condiționat (ETS nr. 51);

Recunoscînd importanța:

– Rezoluției (65) 1 cu privire la pedeapsa suspendată; probațiune și alte alternative la închisoare;

– Rezoluția (70) 1 cu privire la organizarea practică a măsurilor de supraveghere și îngrijire a infractorilor sancționați condiționat sau liberați condiționat;

– Rezoluția (76) 2 cu privire la tratamentul deținuților pe termen lung;

– Rezoluția (76) 10 cu privire la anumite măsuri alternative de închisoare;

– Recomandarea nr. R (82) 16 cu privire la părăsirea închisorii;

– Recomandarea nr. R (87) 3 cu privire la Regulamentul Penitenciar European;

* Traducere neoficială Mariana Izvoreanu, Institutul de Reforme Penale.

- Recomandarea nr. R (89) 12 cu privire la educația în penitenciare;
 - Recomandarea nr. R (92) 16 cu privire la Regulile Europene privind sancțiunile și măsurile comunitare;
 - Recomandarea nr. (92) 17 cu privire la consistența sancționării;
 - Recomandarea nr. (97) 12 cu privire la personalul responsabil pentru implementarea sancțiunilor și măsurilor;
 - Recomandarea nr. R (99) 22 cu privire la suprapopularea penitenciară și inflația populației în penitenciare;
 - Recomandarea Rec (2000) 22 cu privire la stimularea implementării Regulamentului European privind sancțiunile și măsurile comunitare,
- Recomandă guvernelor statelor membre:
1. să introducă liberarea condiționată în legislația lor dacă aceasta încă nu e prevăzut;
 2. să se conducă în legislația, politica și practica lor cu privire la liberarea condiționată de principiile enumerate în anexa la prezenta recomandare;
 3. să asigure ca prezenta recomandare cu privire la liberarea condiționată și memorandumul ei explicativ să fie răspândite cât mai pe larg posibil.

Anexă la Recomandarea Rec (2003) 22

I. Definiția liberării condiționate

1. Potrivit prezentei recomandări, liberarea condiționată reprezintă liberarea de vreme a deținuților sancționați conform condițiilor individualizate de post-eliberare. Amnistia și grațierea nu sunt incluse în această definiție.
2. Liberarea condiționată reprezintă o măsură comunitară. Introducerea ei în legislație și aplicarea la cazuri individuale sunt expuse în Regulamentul European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare definite în Recomandarea nr. R (92) 16, precum și în Recomandarea Rec (2000) 22 cu privire la stimularea implementării Regulamentului European privind sancțiunile și măsurile comunitare.

II. Principii generale

3. Liberarea condiționată are scop asistența deținuților de a trece de la viața penitenciară la viața supusă legilor în comunitate prin condițiile post-eliberare și supraveghere care promovează și contribuie la siguranța publică și reducerea infracțiunilor în comunitate.
 - 4.a. Pentru a reduce efectele dăunătoare ale închisorii și a promova reintegrarea deținuților conform condițiilor care urmăresc a garanta siguranța comunității din afară, legea trebuie să facă accesibilă liberarea condiționată pentru toți deținuții condamnați, inclusiv deținuții pe viață.
 - 4.b. Dacă pedeapsa cu închisoarea este pe un termen scurt, încât nu este posibilă liberarea condiționată, trebuie căutate alte căi de a atinge acest scop.
5. La începutul executării pedepsei, deținuții trebuie să cunoască atât când vor putea fi eliberați datorită executării perioadei minime a pedepsei (definită în termeni absoluți și/sau cu referință la o parte a sentinței), cât și criteriile aplicate de determinare dacă ei urmează a fi eliberați („sistemul liberării discreționare”) sau când vor fi

împuțnericiți de a elibera datorită executării unei perioade fixe definită în termeni absoluți și/sau cu referință la o parte a sentinței („sistemul liberării mandatate”).

6. Perioada minimală sau fixată nu trebuie să fie într-atît de lungă încît să nu poată fi executată prevederea liberării condiționate.

7. Trebuie luată în considerație economisirea resurselor care pot fi făcute prin aplicarea sistemului liberării mandatate cu privire la sentințele în care evaluarea individualizată negativă va face doar o mică diferență în data eliberării.

8. Pentru a reduce riscul recidivei din partea deținuților liberați condiționat, trebuie să fie posibilă impunerea față de ei a condițiilor individualizate, cum ar fi:

- plata compensațiilor sau de reparare pentru victime;
 - tratamentul contra utilizării de droguri și alcool sau alte condiții de tratament asociate de comiterea infracțiunii;
 - munca sau urmarea altor activități profesionale aprobate, spre exemplu, educația sau instruirea profesională;
 - participarea în programe de dezvoltare personală;
- interzicerea de a locui, sau vizita anumite locuri.

9. În principiu, liberarea condiționată trebuie de asemenea să fie însoțită de supraveghere, care constă în măsuri de ajutor și control. Natura, durata și intensitatea supravegherii trebuie adaptate la fiecare caz individual. Adaptările trebuie să fie posibile pe întreaga perioadă a liberării condiționate.

10. Condițiile sau măsurile de supraveghere trebuie să fie aplicate pentru o perioadă care nu depășește partea termenului pedepsei cu închisoarea care nu a fost executată.

11. Condițiile și măsurile de supraveghere a duratei nelimitate trebuie aplicată doar cînd e absolut necesar pentru protecția societății și în conformitate cu siguranța definită în Regula 5 a Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare expuse în Recomandarea Rec (2000) 22.

III. Pregătirea pentru liberarea condiționată

12. Pregătirea pentru liberarea condiționată trebuie organizată în strînsă colaborare cu personalul respectiv ca re activează în penitenciar și acei implicați în supravegherea post-eliberare, și să fie decisă înainte de sfîrșitul perioadei minime sau fixate.

13. Serviciile penitenciare trebuie să asigure ca deținuții să poată participa în programele de pre-eliberare respective, și să fie încurajați de a participa la cursuri educative și de instruire de pregătire a lor pentru viața în comunitate. Modalitățile specifice pentru executarea sentinței cu închisoarea cum ar fi: semi-libertatea, regimuri deschise sau reintegrarea în afara instituției, trebuie utilizate cît mai mult posibil în vederea pregătirii reintegrării deținuților în comunitate.

14. Pregătirea pentru liberarea condiționată de asemenea trebuie să includă posibilitatea de menținere, stabilire și restabilire a legăturilor deținuților cu familiile lor și cu rudele apropiate, și a contactelor cu serviciile, organizațiile și asociațiile voluntare care pot contribui la adaptarea deținuților condiționați la viața în comunitate. În acest scop, trebuie prevăzute diferite forme de părăsire a închisorii.

15. Aprecieria timpurie a condițiilor respective de post-eliberare trebuie

încurajată. Condițiile posibile, ajutorul care poate fi acordat, obligațiunile de control și consecințele posibile de nereușită trebuie explicate minuțios și discutate cu deținuții.

IV. Asigurarea liberării condiționate

Sistemul de liberare discreționar

16. Perioada minimală pe care deținuții urmează să o execute de a fi aleși pentru liberarea condiționată trebuie fixată în conformitate cu legea.

17. Autoritățile relevante trebuie să inițieze procedura necesară pentru ca decizia de liberare condiționată să fie aplicată de îndată ce deținutul a executat perioada minimală a sentinței.

18. Criteriile pe care trebuie să le îndeplinească deținuții pentru a fi liberați condițional trebuie să fie explicite și clare. Trebuie să fie de asemenea realiste în sensul că trebuie să țină cont de personalitatea deținutului și condițiile sociale și economice, precum și de accesibilitatea programelor de reintegrare.

19. Lipsa posibilităților pentru lucrul asupra eliberării nu trebuie să constituie motiv de refuz sau amânare a liberării condiționate. Trebuie depuse eforturi de găsimă a altor forme de ocupație. Absența locului stabil de trai nu trebuie să constituie motiv pentru refuz sau amânarea liberării condiționate și în astfel de cazuri trebuie aranjat locul temporar de trai.

20. Criteriile de asigurare a liberării condiționate trebuie aplicate pentru a garanta liberarea condiționată tuturor deținuților care sunt considerați că fac față nivelului minim de siguranță pentru a deveni cetățeni supuși legii. Trebuie să fie de datoria autorităților de a demonstra că deținutul nu a îndeplinit criteriile.

21. Dacă autoritatea legislativă decide să nu aplice liberarea condiționată, ea trebuie să stabilească o dată pentru a vedea întrebarea. În orice caz, deținuții trebuie să poată de a reapela la autoritatea legislativă de îndată ce situația lor s-a schimbat în avantajul lor în mod substanțial.

Sistemul liberării mandatate

22. Perioada pe care deținuții trebuie să o execute pentru a putea fi aleși pentru liberare trebuie să fie stabilită de lege.

23. Doar în cazuri excepționale definite de lege liberarea poate fi amânată.

24. Decizia de amânare a liberării trebuie să stabilească o nouă dată pentru liberare.

V. Impunerea condițiilor

25. La examinarea condițiilor care urmează a fi impuse și dacă e necesară supravegherea, autoritatea legislativă trebuie să aibă la dispoziție raporturi, inclusiv declarații verbale, de la personalul care activează în penitenciar și care cunosc deținuții și condițiile personale. Profesioniștii implicați în supravegherea post-eliberare sau alte persoane care sunt la curent cu condițiile sociale ale deținuților la fel trebuie să prezinte informație.

26. Autoritatea legislativă trebuie să asigure că deținuții înțeleg impunerea condițiilor, ajutorul care poate fi acordat, obligațiunile de control și consecințele posibile de nereușită de a corespunde condițiilor.

VI. Implementarea liberării condiționate

27. Dacă implementarea liberării condiționate trebuie amânată, deținuții care sunt în așteptarea liberării trebuie să fie menținuți în condiții cât mai aproape posibil de cele de care se vor bucura la libertate.

28. Implementarea liberării condiționate și măsurile de supraveghere țin de responsabilitatea autorității de implementare în conformitate cu Regula 7, 8 și 11 a Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare.

29. Implementarea trebuie organizată și realizată în conformitate cu Regulile 37 și 75 ale Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, și cu cerințele de bază pentru eficacitate expuse în prevederile respective ale principiilor 9-13 ale Recomandării Rec (2000)22 cu privire la stimularea implementării Regulamentului European privind sancțiunile și măsurile comunitare.

VII. Nerespectarea condițiilor impuse

30. De nerespectarea condițiilor impuse se va ocupa autoritatea de implementare prin metode de consiliere sau avertizare. Orice încălcare semnificativă va fi raportată imediat autorității care decide eventuala revocare. Această autoritate, trebuie, totuși, să țină cont, de faptul dacă consilierea sau avertizarea, condițiile mai stricte sau revocarea temporară va constitui o pedeapsă suficientă.

31. În general, nerespectarea condițiilor impuse va fi soluționată în conformitate cu Regula 85 al Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare, precum și potrivit prevederilor relevante ale Capitolului X al Regulamentului.

VIII. Protecția procedurală

32. Deciziile de acordare, amânare sau revocare a liberării condiționate, precum și impunerea sau modificarea condițiilor și măsurilor anexate la ele, urmează a fi luate de către autoritățile stabilite de lege, în conformitate cu procedurile prevăzute de următoarele măsuri de protecție.

- a. condamnații au dreptul de a fi audiați personal și de a fi ajutați conform legii;
- b. autoritatea legislativă trebuie să revizuiască cu atenție orice elemente, inclusiv declarații, prezentate de condamnați în favoarea cauzei sale;
- c. condamnații trebuie să aibă acces la dosarele lor;
- d. deciziile trebuie să conțină motivele de bază și să fie aduse la cunoștință în scris;

33. Condamnații trebuie să aibă posibilitate de a înainta plîngerii într-o instanță legislativă superioară independentă stabilită de lege împotriva deciziilor precum și împotriva nerespectării garanțiilor procedurale.

34. Procedurile de plîngere trebuie să fie accesibile în ceea ce privește implementarea liberării condiționate.

35. Toate procedurile de plîngere trebuie să se efectueze în corespundere cu garanțiile expuse în Regulile de la 13 la 9 ale Regulamentului European cu privire la sancțiunile și măsurile comunitare.

36. Nimic din paragrafele 32-35 nu trebuie să limiteze sau să se abată de la orice drept care poate fi garantat în această privință de către Convenția Europeană a drepturilor Omului.

IX. Metode de facilitare pentru luarea deciziilor

37. Utilizarea și dezvoltarea riscului de încredere și instrumentele de evaluare a necesităților care, în legătură cu alte metode, contribuie la luarea deciziilor trebuie încurajate.

38. trebuie organizate sesiuni de informare și/sau programe de instruire pentru legiuitori, cu contribuția specialiștilor de drept și științe sociale, și toți cei implicați în reintegrarea deținuților eliberați condiționat.

39. Trebuie întreprinse măsuri de asigurare a gradului rezonabil de consecvență în luarea deciziilor.

X. Informația și consultația cu privire la liberarea condiționată

40. Politicienii, autoritățile legale, autoritățile legislative și de implementare, lideri sociali, asociații de acordare a ajutorului victimei și deținuților, precum și lectori universitari și cercetători interesați în subiect trebuie să primească informație și consultație cu privire la funcționarea liberării condiționate, și introducerea noii legislații sau practici în acest domeniu.

41. Autoritățile legislative trebuie să primească informație despre numărul deținuților eliberați condiționat cu succes sau invers, precum și despre circumstanțele succesului sau nereușitei.

42. Trebuie organizate campanii de informarea în masă sau altele de a informa publicul în masă despre funcționarea noilor evoluții în aplicarea liberării condiționate și rolul ei în cadrul sistemului de justiție penală. Această informație trebuie să fie accesibilă cât mai urgent în cazul oricăror eșecuri dramatice sau de publicare care au loc în perioada de eliberare condiționată a deținutului. În timp ce aceste evenimente vor obține interesul mass-mediei, scopul și efectele pozitive ale liberării condiționate la fel trebuie să fie evidențiate.

XI. Studiul și statistica

43. Pentru a obține cunoștințe mai ample despre justetea sistemului existent de liberare condiționată și evoluția sa ulterioară, trebuie efectuate evaluări și statistici pentru a obține date despre funcționarea acestor sisteme și eficacitatea lor în atingerea scopurilor de bază a liberării condiționate.

44. Pe lângă evaluările recomandate mai sus, trebuie încurajate și studiile în domeniul funcționării sistemelor de liberare condiționată. Astfel de studii trebuie să includă opiniile, atitudinile și percepțiile asupra liberării condiționate a autorităților legale și legislative, autorităților de implementare, victimelor, membrilor din comunitate și deținuților. Alte aspecte care de asemenea trebuie luate în vedere constau în faptul dacă liberarea condiționată ține de bani, dacă produce reducerea ratei de recidivă, măsura în care deținuții eliberați condiționat se acomodează în mod satisfăcător la viața în comunitate și influența evoluției schemei de eliberare condiționată asupra aplicării sancțiunilor și măsurilor, și executarea sentințelor. Natura programelor de pregătire trebuie să fie supusă unui scrutin de studiu.

45. Statistica trebuie să conțină astfel de probleme ca: numărul deținuților eliberați condiționat, durata sentinței și infracțiunile comise, perioada termenului executat înainte de liberarea condiționată, numărul revocațiilor, rata acuzărilor repetate și antecedentele penale și socio-demografice ale deținuților eliberați condiționat.

RECOMANDAREA REC(2006)2
COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELOR MEMBRE,
REFERITOARE LA REGULILE PENITENCIARE EUROPENE

*(Adoptată de Comitetul de Miniștri, la 11 ianuarie 2006,
în timpul celei de a 952-a reuniuni a Miniștrilor Delegați)*

Preambul

Partea I

Principii fundamentale

1. Toate persoanele private de libertate vor fi tratate prin respectarea drepturilor omului.
2. Persoanele private de libertate își păstrează toate drepturile care nu le-au fost retrase prin lege, în urma deciziei de condamnare la pedeapsa cu închisoarea sau de arestare preventivă.
3. Restricțiile impuse persoanelor private de libertate trebuie să se reducă la strictul necesar și vor fi proporționale cu obiectivele legitime pentru care au fost impuse.
4. Condițiile de detenție care încalcă drepturile omului nu pot fi justificate prin lipsa de resurse.
5. Viața în închisoare trebuie să se apropie cât mai mult posibil de aspectele pozitive ale vieții din exteriorul penitenciarului.
6. Fiecare perioadă de detenție trebuie să fie gestionată astfel încât să faciliteze reintegrarea persoanelor private de libertate în societatea liberă.
7. Cooperarea cu serviciile sociale externe și participarea societății civile la viața din penitenciar trebuie încurajate pe cât posibil.
8. Personalul din penitenciar desfășoară o importantă misiune a serviciului public, iar angajarea, pregătirea și condițiile de muncă ale acestuia trebuie să-i permită să ofere un nivel ridicat de asistență deținuților.
9. În mod regulat, toți deținuții trebuie să facă obiectul unei inspecții guvernamentale și unui control exercitat de o autoritate independentă.

Domeniu de aplicare

1. 1. Regulile penitenciare europene se aplică persoanelor plasate în arest preventiv de către o autoritate judiciară sau persoanelor private de libertate în urma unei condamnări.
2. În principiu, persoanele plasate în arest preventiv de către o autoritate judiciară și cele private de libertate în urma unei condamnări nu pot fi închise decât în închisori sau în stabilimente rezervate deținuților din ambele categorii.
3. Regulile se aplică și următoarelor persoane:
 - a. deținuților care se află într-un penitenciar, indiferent de motiv;
 - b. persoanelor care au fost plasate în arest preventiv de către o autoritate judiciară sau au fost private de libertate ca urmare a condamnării și care pot, din orice motiv, să fie încarcerate în alte locuri.

4. Toate persoanele încarcerate într-un penitenciar sau care se află în condițiile menționate la paragraful 10.3.b sunt considerate „deținuți”, în conformitate cu aceste Reguli.

11. 1. Copii cu vârsta sub 18 ani nu vor fi încarcerați în penitenciare pentru adulți, ci în instituții special concepute în acest scop.

2. Totuși, dacă în condiții excepționale copiii sunt încarcerați în astfel de penitenciare, situația și nevoile acestora trebuie să fie reglementate prin reguli speciale.

12. 1. Persoanele care suferă de afecțiuni psihice și a căror sănătate mentală este incompatibilă cu detenția în penitenciar trebuie să fie trimise într-o instituție special concepută în acest sens.

2. Totuși, dacă în condiții excepționale sunt închise astfel de persoane în penitenciare, situația și nevoile acestora trebuie să fie reglementate prin reguli speciale.

13. Regulile de față trebuie să fie aplicate cu imparțialitate, fără discriminări bazate pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de alt tip, naționalitate, nivel social, apartenență la o minoritate națională, avere, locul nașterii sau de alt tip.

Partea a II-a

Condiții de detenție

Depunere

14. 1. Nici o persoană nu poate fi depusă sau reținută într-un penitenciar, în calitate de deținut, fără un ordin valabil de încarcerare, în conformitate cu legislația națională.

15. 1. Pentru fiecare deținut nou depus, trebuie să se înregistreze imediat următoarele:

- a. date privind identitatea deținutului;
- b. motivele condamnării și numele autorității competente care a decis acest lucru;
- c. data și ora depunerii;
- d. lista obiectelor personale ale deținutului, care vor fi păstrate într-un loc sigur, în conformitate cu Regula 31;
- e. toate rănilor vizibile și plîngerile anterioare de rele tratamente;
- f. sub rezerva restricțiilor dictate de confidențialitatea medicală, orice informație legată de starea de sănătate a deținutului, semnificativă pentru bunăstarea fizică și psihică a deținutului respectiv sau a celorlalți.

2. La depunere, toți deținuții trebuie să primească informațiile prevăzute la Regula 30.

3. Imediat după depunere, trebuie să fie făcută o înștiințare cu privire la detenția deținutului, în conformitate cu Regula 24.9.

16. La cât mai scurt timp posibil de la depunere:

- a. informațiile referitoare la starea de sănătate a deținutului trebuie să fie completate cu un examen medical, în conformitate cu Regula 42;
- b. regimul de siguranță aplicat deținutului trebuie să fie stabilit în conformitate cu Regula 51;
- c. gradul de risc al deținutului trebuie să fie stabilit în conformitate cu Regula 52;
- d. toate informațiile existente, cu privire la situația socială a deținutului, trebuie

să fie astfel evaluate încât să trateze nevoile personale și sociale imediate ale acestuia;

- e. măsurile întreprinse în cazul deținuților condamnați trebuie să urmărească aplicarea programelor, în conformitate cu Partea a VIII-a, din cadrul acestor Reguli.

Repartizare și spații de detenție

1. 1. Deținuții trebuie să fie repartizați, pe cât posibil, în penitenciare situate cât mai aproape de domiciliul sau centrul de reintegrare socială al acestora.

2. La repartizare, se va ține cont de cerințele legate de urmărirea judiciară și anchetele penale, securitate și siguranță, precum și de necesitatea de a oferi regimuri potrivite tuturor deținuților.

3. Pe cât posibil, deținuții vor fi consultați cu privire la repartizarea inițială și la transferurile ulterioare, dintr-un penitenciar într-altul.

18. 1. Spațiile de detenție, în special cele destinate cazării deținuților pe timpul nopții, trebuie să respecte demnitatea umană și intimitatea, și să întrunească standardele minime sanitare și de igienă, ținându-se cont de condițiile climatice și, în special, de suprafața de locuit, volumul de aer, iluminare, sursele de încălzire și ventilație.

2. În toate clădirile în care deținuții trebuie să locuiască, să muncească sau să conviețuiască:

- a. ferestrele vor fi suficient de largi încât deținuții să poată citi sau munci la lumină naturală, în condiții normale, și să permită pătrunderea aerului proaspăt, excepție făcând spațiile în care există sisteme adecvate de aer condiționat;

- b. lumina artificială trebuie să corespundă standardelor tehnice recunoscute în domeniu;

- c. un sistem de alarmă trebuie să permită deținuților să contacteze imediat personalul.

3. Condițiile minime, cu privire la aspectele la care au făcut referiri paragrafele 1 și 2, vor fi stipulate în legislația națională.

4. Legislația națională trebuie să prevadă mecanisme care să garanteze că respectarea acestor condiții minime nu va fi încălcată în urma supraaglomerării penitenciare.

5. În mod normal, deținuții trebuie să fie cazați pe timpul nopții în celule individuale, excepție făcând cazurile în care se consideră că este în beneficiul lor să împartă camera cu alți deținuți.

6. O celulă va fi împărțită numai dacă este adaptată uzului colectiv și va fi ocupată numai de deținuți care sunt declarați ași pentru conviețuire.

7. În măsura în care este posibil, deținuților trebuie să li se acorde posibilitatea de a alege atunci când sunt constrânși să împartă celula pe timpul nopții.

8. Decizia de a repartiza un deținut într-un anumit penitenciar sau într-o anumită parte dintr-un penitenciar, trebuie să țină cont de necesitatea de a separa:

- a. arestații preventiv, de condamnați;

- b. bărbații, de femei;

- c. deținuții tineri, de deținuții adulți.

9. Se pot face derogări de la dispozițiile paragrafului 8, cu privire la separația deținuților, cu scopul de a le permite acestora să participe împreună la activitățile organi-

zate. Totuși, grupurile vizate trebuie să fie separate întotdeauna pe timpul nopții, dacă nu există consimțământul lor de a împărți camera de detenție și dacă autoritățile penitenciarului consideră că măsura nu este în beneficiul tuturor deținuților respectivi.

10. Condițiile de cazare a deținuților vor fi supuse unor măsuri de securitate cât mai puțin restrictive posibil, ținându-se cont de riscul de evadare, autorănire sau rănire a celorlalți.

Igiena

19. 1. În orice moment, toate spațiile dintr-un penitenciar trebuie să fie menținute într-o stare adecvată.

2. Celulele sau celelalte spații destinate deținuților trebuie să fie curate.

3. Deținuții trebuie să aibă acces la instalații sanitare igienice, care să le protejeze intimitatea.

4. Trebuie să fie puse la dispoziția deținuților spații adecvate pentru baie sau duș, astfel încât deținuții să le poată folosi la o temperatură adecvată, zilnic sau cel puțin de două ori pe săptămână (sau mai frecvent dacă este necesar), în conformitate cu regulile generale de igienă.

5. Deținuții vor respecta curățenia corporală și își vor păstra hainele și spațiul de detenție curate și în ordine.

6. Autoritățile penitenciare vor furniza deținuților mijloacele necesare păstrării curățeniei, inclusiv obiecte de toaletă și menaj, precum și produse de întreținere.

7. Pentru a răspunde nevoilor speciale de igienă ale femeilor, se vor lua măsuri speciale.

Îmbrăcăminte și lenjerie de pat

20. 1. Deținuții care nu au îmbrăcăminte personală adecvată trebuie să primească haine adecvate din punct de vedere climatic.

2. Aceste haine nu trebuie să fie nici degradante, nici umilitoare.

3. Îmbrăcămintea va fi menținută în condiții bune și va fi înlocuită atunci când este necesar.

4. Când un deținut obține permisiunea de a ieși din penitenciar, acesta nu trebuie să fie obligat să poarte îmbrăcăminte care să-i arate condiția de deținut.

21. Fiecare deținut va avea pat separat și lenjerie de pat adecvată, care va fi întreținută corect și înnoită la intervale de timp ce vor permite păstrarea sa într-o stare adecvată.

Regimul alimentar

22. 1. Deținuții trebuie să beneficieze de un regim alimentar care să țină cont de vîrstă, stare de sănătate, condiție fizică, religie, cultură și de natura muncii pe care o prestează.

2. Legislația internă trebuie să stabilească criteriile de calitate ale regimului alimentar, precizînd, în special, conținutul energetic și proteic minimal.

3. Mîncarea trebuie să fie pregătită și servită în condiții igienice.

4. Zilnic trebuie să se asigure trei mese, la intervale de timp rezonabile.

5. Deținuții trebuie să aibă acces în orice moment la apă potabilă.

6. Medicul sau un/o asistent/ă calificat/ă trebuie să prescrie modificarea regimului alimentar al unui deținut, dacă această măsură se impune din motive medicale.

Consiliere juridică

23. 1. Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarului trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere.

2. Orice deținut are dreptul de a consulta pe cheltuiuala sa un avocat, la alegere, în legătură cu orice problemă juridică.

3. În cazurile în care legislația prevede un sistem de consiliere judiciară gratuită, această posibilitate trebuie să fie adusă la cunoștința tuturor deținuților de către autoritățile penitenciarului.

4. Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale.

5. În circumstanțe excepționale, o autoritate juridică poate să autorizeze o derogare de la principiul confidențialității, cu scopul de a preveni comiterea unor infracțiuni grave sau încălcarea gravă a siguranței și securității penitenciarului.

6. Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.

Contact cu exteriorul

24. 1. Deținuților li se va permite să comunice, cât de des posibil, prin corespondență, telefon sau alte mijloace de comunicare cu familiile lor, terțe persoane și reprezentanții organismelor exterioare, precum și să primească vizite de la aceste persoane.

2. Orice restricție sau supraveghere a comunicărilor și vizitelor, necesară în cadrul urmăririi și anchetei penale, menținerii ordinii, securității și siguranței, precum și prevenirii infracțiunilor penale și protecției victimelor – inclusiv în urma unui ordin specific dat de o autoritate judiciară – trebuie, totuși, să permită un nivel minim acceptabil de contact.

3. Legislația națională trebuie să specifice organismele naționale și internaționale, precum și funcționarii cu care deținuții pot comunica fără restricții.

4. Modalitățile de realizare a vizitelor trebuie să permită deținuților să mențină și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil.

5. Autoritățile penitenciarului vor ajuta deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, oferindu-le asistență socială în acest sens.

6. Deținutul trebuie să fie informat imediat despre decesul sau îmbolnăvirea gravă a unei rude apropiate.

7. Ori de câte ori este posibil, deținutul trebuie să fie autorizat să părăsească penitenciarul fie sub escortă, fie liber, pentru a vizita o rudă bolnavă, pentru a participa la o înmormântare sau pentru alte motive umanitare.

8. Deținuților trebuie să li se permită să-și anunțe imediat familiile cu privire la încarcerare sau la transferul într-un alt penitenciar, precum și cu privire la o îmbolnăvire sau vătămare gravă.

9. Chiar dacă deținutul solicită sau nu, autoritățile vor informa neîntârziat soția/soțul deținutului/deținutei sau cea mai apropiată rudă ori o persoană desemnată în

prealabil de către deținut, cu privire la deces, îmbolnăvirea sau vătămarea gravă, sau transferul deținutului respectiv într-un alt penitenciar sau într-un spital.

10. Deținuții trebuie să aibă posibilitatea de a se informa în mod regulat cu privire la problemele de interes public, prin realizarea unor abonamente la ziare, publicații periodice sau de alt tip sau prin urmărirea emisiunilor de radio și televiziune, cu excepția cazurilor în care o autoritate judiciară a pronunțat o interdicție, într-un caz individual, pentru o durată determinată de timp.

11. Autoritățile penitenciarului se vor asigura că deținuții pot participa la vot, referendum și alte aspecte ale vieții publice, atâta timp cât dreptul lor de participare nu este restricționat prin legislația națională.

12. Deținuților li se va permite să comunice cu mass-media, doar dacă nu există motive întemeiate care să interzică acest lucru din rațiuni de menținere a siguranței, interes public sau protecție a victimelor, a altor deținuți sau a personalului.

Regim penitenciar

25. 1. Regimul stabilit pentru toți deținuții trebuie să asigure un program echilibrat de activități.

2. Acest regim trebuie să permită tuturor deținuților să petreacă în fiecare zi, în afara celulei, timpul necesar pentru a asigura un nivel suficient de contacte umane și sociale.

3. Un astfel de regim trebuie, de asemenea, să răspundă nevoilor sociale ale deținuților.

4. O atenție specială trebuie acordată nevoilor deținuților care au suferit violențe fizice, mentale sau sexuale.

Munca

26. 1. Munca în penitenciar trebuie să fie considerată ca un element pozitiv al regimului penitenciar și nu trebuie niciodată să fie impusă ca o pedeapsă.

2. Autoritățile penitenciare trebuie să depună efortul de a oferi deținuților o muncă utilă și corespunzătoare.

3. Această muncă trebuie să permită, pe cât posibil, menținerea sau creșterea capacității deținutului de a-și câștiga existența după liberare.

4. În conformitate cu Regula 13, nici o discriminare de tip sexual nu trebuie să fie exercitată la atribuirea unui tip de muncă.

5. O activitate productivă care include formarea profesională trebuie să fie propusă deținuților în măsură să profite de aceasta, în special tinerilor.

6. Pe cât posibil, deținuții trebuie să poată alege tipul de muncă pe care doresc să-l presteze, în limitele unei selecții profesionale adecvate și ale exigențelor de ordine și disciplină.

7. Organizarea și metodele de lucru din penitenciare trebuie să semene cât mai mult posibil cu cele din comunitate, cu scopul de a pregăti deținuții pentru condițiile unei vieți profesionale normale.

8. Deși profitul financiar adus instituției poate constitui un scop pentru ridicarea standardelor și îmbunătățirea calității pregătirii profesionale, interesele deținuților nu trebuie să fie subordonate acestui scop.

9. Munca deținuților trebuie să fie asigurată de către autoritățile penitenciarului, cu sau fără concursul firmelor private, în interiorul sau exteriorul penitenciarului.

10. În orice caz, munca prestată de deținuți trebuie să fie remunerată în mod echitabil.

11. Deținuților li se va permite să cheltuiască cel puțin o parte din câștiguri pentru achiziționarea de obiecte autorizate de uz personal și să trimită o parte din câștiguri familiei.

12. Deținuții trebuie să fie încurajați să economisească o parte din câștigurile lor pe care o pot recupera la ieșirea din penitenciar sau o pot folosi în alte scopuri permise.

13. Măsurile aplicate în domeniul sănătății și siguranței trebuie să asigure o protecție eficientă a deținuților și nu pot fi mai puțin riguroase decât cele aplicate muncitorilor în exterior.

14. Trebuie să existe prevederi pentru asigurarea deținuților împotriva accidentelor de muncă, inclusiv a bolilor profesionale, la fel de favorabile ca cele menționate în legislație pentru muncitorii din exterior.

15. Numărul maxim de ore de lucru, pe zi și pe săptămână, pentru deținuți trebuie să fie stabilit în conformitate cu normele locale sau cu uzanța care reglementează angajarea muncitorilor liberi.

16. Deținuții trebuie să aibă cel puțin o zi de odihnă pe săptămână și timp suficient pentru educație și alte activități.

17. În măsura în care este posibil, deținuții care muncesc trebuie să fie incluși în sistemele naționale de asigurări sociale.

Exerciții fizice și activități recreative

27. 1. Toți deținuții trebuie să aibă oportunitatea de a efectua cel puțin o oră pe zi de exercițiu fizic în aer liber, dacă timpul o permite.

2. În cazul în care vremea nu permite, deținuților care doresc să facă exerciții fizice trebuie să li se propună alternative.

3. Activitățile organizate corect - concepute pentru a promova menținerea fizică a deținuților și pentru a oferi posibilități de recreere și antrenament fizic - vor constitui parte integrantă a regimului penitenciar.

4. Autoritățile penitenciarului trebuie să faciliteze acest tip de activități prin furnizarea aparaturii și echipamentelor adecvate.

5. Autoritățile penitenciarului trebuie să ia decizii speciale în vederea organizării unor activități speciale, pentru deținuții care au nevoi speciale.

6. Deținuților trebuie să li se propună activități recreative – în special sport, jocuri, activități culturale, de petrecere a timpului – și trebuie să fie autorizați să le organizeze chiar ei, pe cât posibil.

7. Deținuților trebuie să li se permită să se reunească în timpul antrenamentelor de exerciții fizice și să participe la activitățile recreative.

Educație

28. 1. Toate penitenciarele trebuie să ofere deținuților acces la programe de în-

vățămînt cît mai complete, care să răspundă nevoilor individuale, ținînd cont de aspirațiile acestora.

2. Trebuie să se acorde prioritate deținuților care nu știu să citească sau socotească, precum și celor care nu au urmat cursuri de școlarizare elementară sau formare profesională.

3. O atenție deosebită se va acorda educării tinerilor deținuți și a celor cu nevoi speciale.

4. Din punct de vedere al regimului penitenciar, școlarizarea trebuie să fie la fel de importantă ca și munca, iar deținuții nu trebuie să fie penalizați financiar sau de alt gen, pentru participarea la activitățile educative.

5. Fiecare penitenciar trebuie să aibă o bibliotecă destinată tuturor deținuților, care să dispună de un fond suficient de resurse variate, de tip recreativ sau educativ, de cărți și alte materiale de suport.

6. Acolo unde este posibil, biblioteca penitenciarului trebuie să fie organizată cu ajutorul unei biblioteci publice.

7. În măsura în care este posibil, educația deținuților trebuie:

a. să fie integrată în sistemul național de învățămînt și formare profesională, astfel încît după liberare, aceștia să își poată continua procesul de învățămînt și formare profesională;

b. trebuie să se desfășoare sub auspiciile instituțiilor de învățămînt din exterior.

Libertate de opinie, conștiință și religie

29. 1. Deținuților trebuie să li se respecte libertatea de gîndire, a conștiinței și a religiei.

2. Regimul penitenciar trebuie să fie organizat astfel încît să permită deținuților să-și manifeste religia și convingerile, să participe la slujbe sau la întruniri, să primească vizitele reprezentanților religiei lor și să aibă cărți sau publicații cu caracter religios sau spiritual.

3. Deținuții nu pot fi obligați să practice anumite religii sau să aibă anumite convingeri, să participe la slujbe sau reuniuni religioase, la practici cu caracter religios sau să accepte vizita unui reprezentant al unei religii.

Informare

30. 1. La depunere sau ori de cîte ori este necesar, toți deținuții trebuie să fie informați în scris sau oral, într-o limbă pe care o înțeleg, cu privire la regulamentul disciplinar, drepturile și obligațiile pe care le au în penitenciar.

2. Deținuții trebuie să fie autorizați să aibă în posesie versiunea scrisă a informațiilor care le-au fost comunicate.

3. Deținuții vor fi informați cu privire la toate procedurile judiciare în care sunt implicați și, dacă sunt condamnați, cu privire la durata pedepsei și posibilitățile de liberare condiționată.

Obiecte personale ale deținuților

31. 1. Obiectele care nu pot rămîne în posesia deținuților, conform regulamentului interior, vor fi păstrate de către administrația penitenciară într-un loc sigur.

2. Deținuții ale căror obiecte personale sunt preluate, trebuie să semneze într-un inventar întocmit în consecință.

3. Se vor lua măsuri pentru păstrarea în bune condiții a bunurilor menționate.

4. Dacă se consideră necesară distrugerea unui anumit obiect, acest lucru trebuie consemnat și adus la cunoștința deținutului.

5. Deținuții trebuie să aibă dreptul, sub rezerva restricțiilor și regulilor referitoare la igienă, ordine și siguranță, să-și cumpere sau să obțină obiecte, inclusiv alimente și băuturi, la prețuri care nu vor fi superioare celor practicate în exterior.

6. Dacă în momentul depunerii un deținut posedă medicamente, medicul unității va decide asupra administrării acestora.

7. În cazul în care deținuților li se permite să păstreze obiectele personale, autoritățile penitenciarului vor lua măsuri care să permită păstrarea acestora în siguranță.

Transferul deținuților

32. 1. Atunci când deținuții sunt mutați într-un penitenciar sau în alte locuri, cum ar fi tribunal sau spital, aceștia vor fi expuși cât mai puțin privirii publice, luându-se măsuri pentru a le proteja anonimatul.

2. Este interzisă deplasarea deținuților în mijloace de transport cu aerisire sau iluminare improprie sau în condiții care să le producă suferințe fizice, umilitoare.

3. Transportul deținuților trebuie să fie efectuat pe cheltuiala și sub controlul autorităților publice.

Liberarea deținuților

33. 1. Toți deținuții vor fi eliberați fără întârziere, atunci când încetează mandatul de executare a pedepsei sau atunci când un tribunal sau altă autoritate ordonă liberarea acestora.

2. Data și ora liberării vor fi consemnate.

3. Toți deținuții vor beneficia de dispoziții care să le faciliteze reintegrarea în societate, după liberare.

4. La liberare, deținutului i se vor înapoia obiectele personale și banii care au fost păstrați, excepție făcând cazurile în care s-a autorizat retragerea unor sume de bani, trimiterea unor obiecte în afara instituției sau distrugerea vreunui obiect din motive sanitare.

5. Deținutul trebuie să semneze o chitanță pentru obiectele și banii returnați.

6. Atunci când liberarea este prestabilită, deținuților li se va face un control medical, în conformitate cu Regula 42, cât mai aproape de data liberării.

7. Vor fi luate decizii pentru ca deținuții eliberați să aibă documente și acte de identitate și să primească ajutor la găsirea unei locuințe adecvate și a unui loc de muncă.

8. Deținuților eliberați li se vor da imediat mijloace de subsistență, îmbrăcăminte potrivită anotimpului și suficiente mijloace pentru a ajunge la destinație.

Femei

34. 1. În plus față de prevederile specifice ale acestor reguli, autoritățile trebuie să respecte nevoile deținutei femei, acordând o atenție deosebită nevoilor fizice, profesionale, sociale și psihologice, în momentul luării unor decizii care afectează aspectele detenției lor.

2. Trebuie să se întreprindă eforturi deosebite pentru a permite accesul la servicii speciale deținuților care au nevoi speciale, cum sunt cele menționate la Regula 25.4.

3. Deținuților li se va permite să nască în afara penitenciarului, dar în cazul în care un copil se naște în penitenciar, conducerea penitenciarului va oferi suportul și facilitățile necesare.

Copiii

35. 1. În cazul excepțional în care copiii cu vârsta sub 18 ani sunt încarcerați într-un penitenciar pentru adulți, autoritățile se vor asigura că, în afară de serviciile disponibile tuturor deținuților, copiii deținuți vor avea acces la serviciile sociale, psihologice și educaționale, la învățămînt religios și la programe recreative sau la echivalentul acestora, care sunt disponibile copiilor din comunitate.

2. Toți deținuții copii, cuprinși în procesul de învățămînt obligatoriu, vor avea acces la acesta.

3. Se va acorda asistență suplimentară copiilor eliberați din penitenciar.

4. În cazurile excepționale în care copii sunt încarcerați într-un penitenciar pentru adulți, aceștia vor fi cazați într-o zonă separată de cea frecventată de adulți, excepție făcînd cazurile în care acest lucru nu este în interesul copilului.

Copiii mici

36. 1. Copiii mici pot rămîne în penitenciar alături de un părinte deținut, numai dacă este în interesul lor. Ei nu vor fi considerați „deținuți”.

2. Atunci cînd un copil mic poate rămîne în penitenciar cu unul dintre părinți, trebuie să existe o creșă cu personal calificat, unde copilul poate rămîne atunci cînd părintele participă la o activitate la care nu este permis accesul copiilor mici.

36. 3. Trebuie creată o infrastructură specială cu scopul de a-i proteja pe copiii mici.

Deținuți de alte naționalități

37. 1. Deținuții de alte naționalități vor fi informați imediat, cu privire la dreptul de a lua legătura cu reprezentanții diplomatici sau consulari ai țării lor și de a beneficia de mijloace rezonabile pentru stabilirea acestui gen de comunicare.

2. Deținuții care provin din state ce nu au reprezentanță diplomatică sau consulară în țara de detenție, refugiații sau apatrizii vor beneficia de aceleași facilități și vor avea permisiunea să se adreseze reprezentantului diplomatic al statului care se ocupă de interesul lor sau oricărei autorități naționale sau internaționale a căror misiune este cea de a proteja interesele respective.

3. Autoritățile penitenciare trebuie să coopereze strîns cu acești reprezentanți diplomatici sau consulari, în interesul deținuților străini care pot avea nevoi speciale.

4. Deținuților de altă naționalitate li se vor facilita informațiile specifice de consiliere judiciară.

5. Deținuții străini trebuie să fie informați cu privire la posibilitatea de a solicita transferul într-o altă țară, în vederea executării pedepsei.

Minorități etnice sau lingvistice

38. 1. Se vor face pregătiri speciale care să întâmpine nevoile deținuților ce aparțin unor minorități etnice sau lingvistice.

2. Pe cât posibil, practicile culturale ale diferitelor grupuri vor fi permise în penitenciar.

3. Dificultățile lingvistice vor fi depășite cu ajutorul interpreților competenți și în toate penitenciarele vor fi furnizate broșuri scrise în mai multe limbi străine.

Partea a III-a

Sănătate

Asistență medicală

39. Autoritățile penitenciarului trebuie să protejeze sănătatea tuturor deținuților depuși.

Organizarea asistenței medicale în penitenciar

40. 1. Serviciile medicale acordate în penitenciar vor fi organizate în strânsă legătură cu sistemul medical al administrației locale sau generale din stat.

2. Politica de sănătate din penitenciar va fi integrată în politica națională de sănătate, fiind compatibilă cu aceasta.

3. Deținuții vor avea acces la serviciile de sănătate din rețeaua națională, fără discriminare în ceea ce privește situația lor judiciară.

4. Serviciile medicale din penitenciare vor căuta să depisteze și să trateze orice afecțiune fizică sau psihică, precum și deficiențele care pot cauza suferințe deținuților.

5. În acest scop, fiecare deținut trebuie să beneficieze de asistență medicală, de tip chirurgical și psihiatrică, inclusiv de cea existentă în comunitate.

Personalul medical

41. 1. Fiecare penitenciar va dispune cel puțin de serviciile unui medic generalist.

2. Se vor lua măsurile necesare pentru ca în cazurile de urgență, la orice oră, un medic specialist să fie disponibil imediat.

3. Penitenciarele în care nu există un medic generalist, angajat cu normă întreagă, trebuie să fie vizitate în mod regulat de un medic cu jumătate de normă.

4. În fiecare penitenciar va exista personal instruit în asistență medicală.

5. Toți deținuții vor avea acces la îngrijirile unui stomatolog și oftalmolog.

Obligațiile medicului

42. 1. Medicul sau un/o asistent/ă calificat/ă trebuie să vadă și să consulte fiecare deținut cât mai repede posibil de la depunere, în afară de cazurile în care acest lucru nu este absolut necesar.

2. Medicul sau un/o asistent/ă calificat/ă trebuie să-i examineze pe deținuți la cerere, înainte de liberare și în timpul detenției, cât mai des posibil.

3. Atunci când examinează un deținut, medicul sau asistentul/a trebuie să acorde o importanță deosebită la:

- a. respectarea regulilor normale, referitoare la confidențialitatea medicală;
- b. diagnosticarea afecțiunilor fizice sau psihice și la luarea măsurilor impuse de tratament și de necesitatea continuării tratamentului medical existent;
- c. înștiințarea sau semnalarea autorităților competente, cu privire la orice semn care denotă o creștere a gradului de violență;
- d. simptomele de abținere în consumul de droguri sau alcool;
- e. identificarea problemelor psihologice sau a tensiunilor emoționale provocate pe timpul privării de libertate;
- f. izolarea deținuților suspecți de boli infecțioase sau contagioase și acordarea tratamentului adecvat;
- g. asigurarea că deținuții purtători ai virusului HIV nu sunt izolați doar din acest motiv;
- h. consemnarea afecțiunilor fizice sau mentale care pot împiedica reintegrarea după liberare;
- i. stabilirea capacității de a munci și de a depune efort fizic, în cazul fiecărui deținut;
- j. cooperarea cu serviciile din comunitate în vederea continuării oricărui tratament medical sau psihiatric după liberare, dacă deținutul își dă consimțământul în acest sens;

43. 1. Medicul se va ocupa de supravegherea sănătății fizice și psihice a deținuților și îi va vedea, în condițiile și cu periodicitatea prevăzute în standardele spitalicești, pe toți deținuții bolnavi, pe cei care raportează că sunt bolnavi sau răniți, precum și pe cei care îi atrag atenția în mod special.

2. Medicul sau un/o asistent/ă medical/ă trebuie să acorde o atenție specială deținuților care se află în camere de izolare, trebuie să-i viziteze zilnic, să le ofere cu promptitudine asistență medicală și tratament, la cerere sau la cererea personalului penitenciar.

3. Medicul va prezenta un raport directorului atunci când consideră că sănătatea fizică sau mentală a unui deținut este sau va fi afectată negativ de continuarea detenției sau de condițiile de detenție, inclusiv de condițiile izolării.

44. Medicul sau o autoritate competentă va efectua inspecții regulate, iar dacă este necesar va strânge informații prin alte mijloace și va sfătui directorul penitenciarului cu privire la:

- a) cantitatea, calitatea, pregătirea și distribuția alimentelor și a apei;
- b) igiena și curățenia penitenciarului și a deținuților;
- c) grupurile sanitare, încălzire, iluminare, aerisire;
- d) calitatea și curățenia hainelor și a lenjeriilor de pat.

45. 1. Directorul va lua în considerare rapoartele și sfaturile medicului sau ale autorității competente menționate la Regulile 43 și 44, iar dacă aprobă recomandările formulate, va lua măsurile necesare pentru aplicarea lor.

2. Dacă recomandările făcute de medicul generalist nu sunt de competența directorului sau dacă directorul nu este de acord cu ele, acesta le va supune imediat spre examinare unui for superior, întocmind și un raport personal.

Prevederi referitoare la asistența medicală

46. 1. Deținuții bolnavi care necesită tratament special vor fi transferați în instituții specializate sau în spitale civile, dacă acest gen de îngrijiri nu se acordă în penitenciar.

2. Acolo unde penitenciarul dispune de spital propriu, acesta va fi dotat în mod adecvat și va avea personal calificat, în măsură să asigure îngrijirile și tratamentul adecvat deținuților transferați acolo.

Sănătate psihică

47. 1. Penitenciarele sau secțiile specializate vor fi astfel organizate încât să permită observarea și tratamentul deținuților care suferă de afecțiuni psihice sau tulburări mentale, conform dispozițiilor de la Regula 12.

2. Asistența medicală în mediul penitenciar va asigura tratament psihiatric tuturor deținuților care necesită o astfel de terapie, acordând o atenție specială prevenirii suicidelor.

Alte aspecte

48. 1. Deținuții nu trebuie să fie supuși unor experimente fără consimțământul lor.

2. Trebuie să fie interzise experimentele care îi implică pe deținuți și pot provoca probleme psihice, suferințe morale sau de alt fel, care atentează la sănătatea lor.

Partea a IV-a

Ordine

Aspecte generale

49. În penitenciar, ordinea trebuie să menținută prin respectarea cerințelor de securitate, siguranță și disciplină, și asigurarea unor condiții de viață care să respecte demnitatea umană a deținuților, prin oferirea unui program complet de activități, în conformitate cu Regula 25.

50. Cu condiția să respecte ordinea și siguranța, deținuților li se va permite să se asocieze pentru a discuta probleme referitoare la condițiile de detenție, fiind încurajați să comunice cu autoritățile penitenciarului, în acest sens.

Siguranță

51. 1. Măsurile de siguranță aplicate individual deținuților trebuie să corespundă unor cerințe minime care să asigure siguranța detenției.

2. Siguranța asigurată prin mijloace fizice și tehnice va fi suplimentată cu măsuri dinamice de siguranță, furnizate de echipa de intervenție care trebuie să-i cunoască foarte bine pe deținuți.

3. Imediat după depunere, fiecare deținut va fi evaluat pentru a se stabili:

- a.** riscul pe care l-ar reprezenta pentru comunitate, în eventualitatea unei evadări;
- b.** riscul de tentativă de evadare pe cont propriu sau cu ajutorul unor complici din exterior.

4. Fiecare deținut va fi supus imediat unui regim siguranță corespunzător riscului identificat.

5. Nivelul de siguranță trebuie să fie evaluat în mod regulat pe durata detenției unui deținut.

Securitate

52. 1. Imediat după depunere, deținuții vor fi evaluați pentru a se stabili dacă reprezintă un risc pentru siguranța celorlalți deținuți, a personalului din penitenciare, a vizitatorilor sau chiar pentru ei înșiși.

2. Se vor lua măsuri care să asigure siguranța deținuților, a personalului din penitenciar și a vizitatorilor, care să reducă la minimum riscul de violență și de producere a unor evenimente ce ar putea reprezenta o amenințare pentru siguranță.

3. Trebuie să se depună toate eforturile posibile pentru ca deținuții să participe la activitățile zilnice în siguranță.

4. Deținuții trebuie să aibă posibilitatea de a contacta personalul în orice moment, inclusiv noaptea.

5. Legislația națională referitoare la siguranță și sănătate trebuie să se aplice în aceeași măsură și în penitenciare.

Măsuri speciale de siguranță sporită sau de izolare

53. 1. Recurgerea la măsuri speciale de siguranță sporită sau la măsuri de securitate nu va fi autorizată decât în condiții excepționale.

2. Trebuie să se stabilească proceduri clare care vor fi aplicate cu ocazia recurgerii la astfel de măsuri, pentru toți deținuții.

3. Natura acestor măsuri, durata și motivele pentru care pot fi aplicate vor fi stabilite prin legislația națională.

4. Aplicarea acestor măsuri va fi aprobată, pentru fiecare caz în parte, de către o autoritate competentă, pentru o perioadă determinată de timp.

5. Medicul va vizita zilnic toți deținuții supuși măsurilor speciale de siguranță sporită sau de protecție și va recomanda directorului penitenciarului încetarea sau schimbarea acestor măsuri, dacă este necesar din punct de vedere medical.

6. Orice decizie de prelungire a perioadei de aplicare a unor astfel de măsuri trebuie să obțină o nouă aprobare din partea autorității competente.

7. Astfel de măsuri vor fi aplicate indivizilor și nu grupurilor de deținuți.

8. Orice deținut supus unor astfel de măsuri are dreptul de a face plângere, în conformitate cu procedura prevăzută la Regula 70.

Percheziții și controale

54. 1. Se vor stabili proceduri detaliate, pe care personalul trebuie să le respecte atunci când percheziționează:

- a) spațiile în care muncesc, locuiesc și se întrunesc deținuții;
- b) deținuți;
- c) vizitatorii și obiectele acestora;
- d) membrii personalului.

2. Situațiile în care aceste percheziții sunt necesare și natura lor trebuie să fie definite în legislația națională.

3. Personalul trebuie să fie instruit să întreprindă aceste măsuri într-o manieră care să detecteze și să prevină orice tentativă de evadare sau de contrabandă, respectând în același timp demnitatea și obiectele personale ale deținuților.

4. Persoanele percheziționate nu vor fi umilite de procesul de percheziționare.

5. Persoanele vor fi percheziționate doar de către membrii personalului de același sex.

6. Personalul penitenciar nu poate efectua percheziții asupra cavitaților corporale ale deținuților.

7. În cadrul unei percheziții, numai medicul poate efectua examinări intime.

8. Toți deținuții trebuie să asiste la percheziționarea obiectelor personale, cu excepția cazurilor în care tehnicile percheziției sau existența unui potențial pericol interzic acest lucru.

9. Obligația de a proteja securitatea și siguranța trebuie să fie pusă în balanță cu respectarea intimității vizitatorilor.

10. Asupra procedurilor pentru vizitatorii oficiali, cum ar fi avocați, asistenți sociali, medici etc., se va conveni cu organizațiile pe care aceștia le reprezintă, pentru a se asigura un echilibru între siguranță, protecție și dreptul la confidențialitate.

Infrațiuni penale

55. Un presupus act infracțional comis în penitenciar trebuie să fie cercetat ca și cum ar fi fost comis în exterior, în conformitate cu legislația națională.

Disciplină și sancțiuni

56. 1. Procedurile disciplinare vor constitui mecanisme de ultim resort.

2. Atunci când este posibil, autoritățile penitenciarului vor folosi mecanisme restaurative și de mediere pentru a soluționa disputele cu deținuții sau dintre aceștia.

57. 1. Doar comportamentul care constituie o amenințare pentru ordine, siguranță și securitate poate fi definit ca „abatere disciplinară”.

2. Legislația națională va stabili:

a. acțiunile sau inacțiunile deținuților care constituie abateri disciplinare;

b. procedurile care trebuie să urmeze în domeniul disciplinar;

c. tipul și durata sancțiunilor care pot fi impuse;

d. autoritatea competentă care poate impune sancțiuni;

e. instanța la care deținutul poate apela pentru recurs și procedura de apel.

58. Orice încălcare a regulilor de disciplină de către un deținut trebuie să fie imediat raportată autorității competente, care va întreprinde investigația neîntârziat.

59. Deținuții acuzați de comiterea unor abateri disciplinare trebuie:

a. să fie imediat informați, într-o limbă pe care o înțeleg, detaliat, cu privire la acuzația ce li se aduce;

b. să dispună de timp și mijloace suficiente care să le permită pregătirea apărării;

c. să fie autorizați să se apere singuri sau printr-un reprezentant legal, în conformitate cu legislația;

d. să poată aduce martori, să-i poată interoga sau aceștia să poată fi interogați de alte persoane;

e. să beneficieze de asistența gratuită a unui interpret dacă nu înțeleg sau nu vorbesc limba folosită în tipul audierilor.

60. 1. Orice pedeapsă impusă după condamnare pentru o abatere disciplinară se va aplica conform legii.

2. Severitatea oricărei pedepse trebuie să fie proporțională cu gravitatea abaterii.

3. Sancțiunile colective, pedepsele corporale, izolarea într-o celulă întunecată și alte forme de sancțiuni inumane sau degradante vor fi interzise.

4. Sancțiunea nu poate consta în interzicerea totală a contactelor cu familia.

5. Izolarea nu poate fi considerată sancțiune decât în cazuri excepționale și pentru o perioadă definită de timp, cât mai scurtă posibil.

6. Mijloacele de constrângere nu vor fi niciodată folosite ca sancțiuni.

61. Un deținut găsit vinovat de comiterea unei abateri disciplinare trebuie să poată intenta recurs în fața unei instanțe superioare, competente și independente.

62. Nici un deținut nu va putea ocupa în penitenciar o funcție sau un post care să-i confere puteri disciplinare.

Sanțiuni duble

63. Un deținut nu va fi niciodată pedepsit de două ori pentru aceeași faptă sau pentru același comportament.

Folosirea forței

64. 1. Personalul din penitenciar nu va folosi forța împotriva deținuților decât în cazuri de legitimă apărare, tentativă de evadare, rezistență activă sau pasivă la un ordin și, în toate cazurile, ca ultim resort.

2. Utilizarea forței trebuie să se efectueze la nivelul minim necesar și să fie impusă pentru o perioadă de timp cât mai scurtă posibil.

65. Recurgerea la forță trebuie să fie reglementată prin proceduri speciale, în care să se precizeze inclusiv:

a. diversele tipuri de recurgere la forță, care pot fi folosite;

b. situațiile în care se poate folosi fiecare tip de forță;

c. membrii personalului împuterniciți să facă uz de diversele tipuri de forță;

d. nivelul de autoritate ce trebuie solicitat înainte de folosirea forței;

e. rapoartele care trebuie completate de fiecare dată când se recurge la folosirea forței.

66. Personalul care intră în contact direct cu deținuții va fi instruit în tehnici care să ofere posibilitatea să-i constrângă pe deținuții agresivi, făcând uz minim de forță.

67. 1. Personalul altor servicii de menținere a ordinii nu trebuie să intervină asupra deținuților în interiorul penitenciarului, decât în circumstanțe excepționale.

2. Se va semna un acord formal între autoritățile penitenciarului și orice serviciu de menținere a ordinii, dacă aceste acorduri nu sunt reglementate prin lege.

3. Un astfel de acord va stipula:

a. circumstanțele în care membrii unui serviciu de menținere a ordinii pot intra în penitenciar să rezolve un conflict.

- b. autoritatea de care dispune serviciul de menținere a ordinii în interiorul penitenciarului și relațiile cu directorul penitenciarului;
- c. diversele tipuri de recurgere la forță pe care membrii acestor servicii le pot aplica;
- d. circumstanțele în care fiecare tip de forță poate fi folosit;
- e. nivelul de autoritate solicitat înainte de folosirea forței;
- f. raportul care trebuie să fie completat după fiecare caz de recurgere la forță.

Mijloace de constrângere

- 68. 1.** Folosirea lanțurilor și a obiectelor din fier este interzisă.
- 2.** Cătușele, cămășile de forță și alte instrumente de constrângere corporală nu vor fi folosite decât:
 - a. dacă este necesar, ca măsură de precauție împotriva evadării pe perioada transferului, cu condiția să fie îndepărtate atunci când deținutul compare în fața unei autorități judiciare sau administrative, în cazul în care acea autoritate nu decide contrariul;
 - b. la ordinul directorului, dacă alte metode de control eșuează, pentru a proteja deținutul împotriva autorăririi, pentru a-i proteja pe ceilalți sau pentru a preveni daune aduse împotriva proprietății; se prevede ca în astfel de cazuri directorul să informeze imediat medicul și să raporteze cazul unei autorități penitenciare superioare.
- 3.** Mijloacele de constrângere nu vor fi aplicate o perioadă de timp mai lungă decât cea necesară.
- 4.** Modul de folosire a mijloacelor de constrângere va fi specificat în legislația națională.

Arme

- 69. 1.** Personalul din penitenciar nu va purta niciodată arme letale în perimetrul penitenciarului, decât în cazuri de urgență.
- 2.** Este interzis ca persoanele care intră în contact direct cu deținuții să poarte alte arme, inclusiv bastoane de cauciuc, în perimetrul penitenciarului, cu excepția cazurilor în care acestea sunt necesare pentru menținerea securității și siguranței, în cazul unui incident particular.
- 3.** Personalul va fi dotat cu armament numai după ce a fost instruit cu privire la întreținerea și folosirea acestuia.

Cereri și reclamații

- 70. 1.** Deținuții au dreptul să formuleze cereri și reclamații, individual sau în grup, directorului penitenciarului sau oricărei alte autorități competente.
- 2.** Dacă problema poate fi rezolvată prin mediere, se va recurge în primul rând la aceasta.
- 3.** Dacă o cerere sau o reclamație este respinsă, motivele respingerii trebuie comunicate deținutului în cauză, iar acesta va avea dreptul de a introduce recurs în fața unei autorități independente.
- 4.** Deținuții nu trebuie să fie pedepsiți pentru că au făcut cereri sau reclamații.
- 5.** Autoritatea competentă trebuie să țină cont de toate reclamațiile scrise ale familiilor deținuților, referitoare la încălcări ale drepturilor deținuților.

6. Nici o plîngere a reprezentantului juridic sau a unei organizații care apără drepturile populației penitenciare nu poate fi depusă în numele unui deținut, dacă cel în cauză se opune.

7. Deținuții trebuie să aibă dreptul de a solicita un aviz juridic, cu privire la procedurile de realizare a plîngerilor și apelurilor interne, precum și serviciile unui avocat, dacă este necesar.

Partea a V-a

Conducerea și personalul

Penitenciarul, parte a administrației publice

71. Penitenciarele se vor afla sub responsabilitatea autorităților publice și vor fi separate de armată, poliție și cercetarea penală.

72. 1. Penitenciarele vor fi gestionate într-un context etic, care recunoaște obligația de a trata deținuții cu omenia și respectul cuvenit oricărei ființe umane.

2. Personalul va avea o idee foarte clară asupra scopului sistemului penitenciar. Conducerea va arăta înțelegere cu privire la atingerea eficientă a acestui scop.

3. Responsabilitățile personalului le vor depăși pe cele ale unor simpli gardieni și vor ține cont de nevoia de a facilita reintegrarea deținuților în societate după executarea pedepsei, printr-un program de suport și asistență.

4. Personalul își va desfășura activitatea, respectînd standarde profesionale și personale ridicate.

73. Autoritățile penitenciare vor acorda o mare importanță respectării regulilor aplicabile personalului.

74. O atenție specială se va acorda relației dintre personalul din penitenciar care intră în contact direct cu deținuții și deținuții aflați în custodie.

75. În orice circumstanță personalul trebuie să se comporte și să-și îndeplinească sarcinile astfel încît să constituie un exemplu și o influență pozitivă asupra deținuților, și să suscite respectul acestora.

Selecționarea personalului de penitenciar

Personalul trebuie să fie selecționat cu grijă, instruit corespunzător în cadrul formării inițiale și continue, retribuit asemenea lucrătorilor profesioniști, cu un statut pe care societatea civilă să îl respecte.

La selecționarea noului personal, autoritățile penitenciarului trebuie să pună accent pe integritatea, calitățile umane, competențele profesionale ale candidaților, precum și pe aptitudinile cerute pentru efectuarea muncii complexe care îi așteaptă.

Membrii personalului de penitenciar trebuie să fie în mod normal angajați pe o durată nelimitată de timp, în calitate de agenți sau funcționari publici și vor beneficia, în consecință, de siguranța locului de muncă, cu condiția să aibă un comportament adecvat, să dea dovadă de eficiență, să aibă o stare de sănătate fizică și psihică bună și să aibă un nivel adecvat de studii.

1. Remunerarea trebuie să fie suficientă pentru a atrage și menține personal competent.

2. Avantajele sociale și condițiile de muncă vor fi stabilite în funcție de natura astringentă a muncii efectuate în cadrul unui serviciu de menținere a ordinii.

80. De fiecare dată când se impune angajarea personalului cu jumătate de normă, aceste criterii trebuie să se aplice în măsura în care sunt pertinente.

Formarea personalului penitenciar

81. 1. Înainte de începerea activității, personalul va urma un curs de pregătire generală și de specialitate, susținând teste teoretice și practice.

2. Administrația se va asigura că, de-a lungul carierei, personalul își va menține și îmbunătăți cunoștințele și competențele profesionale, frecventând cursuri de formare continuă și perfecționare, organizate la intervale de timp adecvate.

3. Personalul care urmează să lucreze cu anumite grupuri specifice de deținuți, cum ar fi femei, minori, deținuți cu afecțiuni psihice etc., trebuie să primească o formare specială, adaptată atribuțiilor specializate.

4. Pregătirea întregului personal va include instruire în normele internaționale și regionale ale drepturilor omului, în special în Convenția Europeană asupra Drepturilor Omului și Convenția pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante, precum și în aplicarea Regulilor Penitenciare Europene.

Sisteme de gestiune penitenciară

82. Personalul va fi selecționat și numit în mod egal, fără discriminări bazate pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau altele, de origine socială sau națională, apartenența la o minoritate națională, avere, locul nașterii sau altele.

83. Autoritățile penitenciare trebuie să promoveze metode de organizare și sisteme proprii de gestiune a personalului, care:

a. să asigure o conducere a penitenciarelor la standarde ridicate, respectând instrumentele internaționale și regionale cu privire la drepturile omului;

b. să faciliteze buna comunicare între penitenciare și între diferitele categorii de personal din penitenciare, având în vedere cooperarea serviciilor, interne și externe, în special în ceea ce privește reintegrarea deținuților.

84. 1. Fiecare penitenciar va avea un director adecvat din punct de vedere al profesionalității, competențelor administrative, pregătirii și experienței.

2. Directorii vor fi angajați numai cu normă întreagă și se vor dedica exclusiv îndatoririlor oficiale.

3. Autoritățile penitenciare se vor asigura că în orice moment, fiecare penitenciar va fi plasat sub întreaga responsabilitate a directorului, a directorului adjunct sau a altui funcționar, autorizat în acest sens.

4. Dacă un director are în responsabilitatea sa mai multe penitenciare, fiecare dintre acestea va avea la conducere un funcționar responsabil.

85. Bărbații și femeile trebuie să fie reprezentați în mod echilibrat, în rândul personalului de penitenciar.

86. Se va conveni ca administrația să consulte personalul în privința problemelor generale și, în special, a celor legate de condițiile de muncă.

87. 1. Se vor lua măsuri în vederea încurajării unei bune comunicări între conducere, membrii personalului, serviciile exterioare și deținuți.

2. Directorul, directorul adjunct și majoritatea personalului din penitenciar tre-

buie să vorbească limba pe care o vorbesc deținuții, în marea lor majoritate, sau o limbă înțeleasă de majoritatea acestora.

88. Regulile penitenciare europene se vor aplica integral în țările în care există penitenciare administrate de societăți private.

Personal de specialitate

89. 1. Pe cât este posibil, personalul trebuie să cuprindă un număr suficient de specialiști, cum ar fi: psihiatri, psihologi, asistenți sociali, educatori, instructori tehnici, profesori sau monitori de educație fizică și sport.

2. Personalul auxiliar angajat cu jumătate de normă și voluntarii trebuie să fie încurajați să contribuie, în măsura în care este posibil, la activitățile desfășurate cu deținuții.

Sensibilizarea publicului

90. 1. Autoritățile penitenciare trebuie să informeze constant publicul, cu privire la rolul jucat de sistemul penitenciar și munca întreprinsă de personalul de penitenciar, astfel încât să se înțeleagă mai bine importanța contribuției sale în cadrul societății.

2. Autoritățile penitenciare trebuie să încurajeze membrii societății civile să intervină în mod voluntar în penitenciare, dacă se consideră necesar.

Cercetare și evaluare

91. Autoritățile penitenciare trebuie să susțină un program de cercetare și evaluare a scopului penitenciarului, a rolului pe care acestea îl are într-o societate democratică și a măsurii în care sistemul penitenciar își atinge scopul.

Partea a VI-a

Inspecție și control

Inspecție guvernamentală

92. Penitenciarele vor fi inspectate în mod regulat de către un organism guvernamental, pentru a se vedea dacă sunt administrate în conformitate cu normele juridice naționale și internaționale, și dispozițiile acestor reguli.

Control independent

93. 1. Condițiile de detenție și modalitatea în care sunt tratați deținuții trebuie să fie controlate de către unul sau mai multe organisme independente, iar concluziile acestora trebuie să fie făcute publice.

2. Aceste organisme independente de control trebuie să fie încurajate să coopereze cu organismele internaționale abilitate prin lege să viziteze deținuții.

Partea a VII-a

Arestații preventiv

Statutul arestațiilor preventiv

94. 1. În conformitate cu regulile de față, termenul „arestat preventiv” desemnează deținuții care au fost plasați în detenție provizorie de către o autoritate judiciară, înainte de a fi judecați sau condamnați.

2. Un stat poate alege ca deținuții care și-au recunoscut vina și au fost condamnați la pedeapsa cu închisoarea, însă recursul în apel nu a fost definitiv respins, să fie considerați arestați preventiv.

Abordarea arestațiilor preventiv

95. 1. Regimul arestațiilor preventiv nu trebuie să fie influențat de posibilitatea ca aceștia să fie condamnați pentru comiterea unei infracțiuni penale.

2. Regulile din această parte oferă garanții suplimentare în favoarea arestațiilor preventiv.

3. În raporturile cu arestații preventiv, autoritățile trebuie să se ghideze după regulile aplicabile ansamblului de deținuți și să permită preventivilor să participe la activitățile prevăzute prin regulile de față.

Spații de detenție

96. Pe cât posibil, arestații preventiv trebuie să aibă posibilitatea de a locui într-o celulă individuală, excepție făcând cazurile în care este în beneficiul acestora să fie cazați împreună cu alți deținuți necondamnați sau în care un tribunal a ordonat în mod special criteriile de cazare.

Îmbrăcăminte

97. 1. Arestații preventiv vor avea posibilitatea să poarte hainele personale, dacă acestea sunt adecvate pentru penitenciar.

2. Arestații preventiv care nu au haine personale adecvate, trebuie să primească haine, diferite de o eventuală uniformă purtată de deținuții condamnați.

Consiliere juridică

98. 1. Arestații preventiv trebuie să fie informați explicit cu privire la dreptul lor de a solicita asistență juridică.

2. Se vor face toate înlesnirile necesare pentru ca arestații preventiv să fie sprijiniți în a-și pregăti apărarea și în a se întâlni cu avocatul lor.

Contacte cu lumea exterioară

99. 1. Cu excepția cazurilor în care o autoritate judiciară emite o interdicție pentru o anumită perioadă de timp, arestații preventiv:

a. trebuie să primească vizite și să poată comunica cu familiile lor și cu alte persoane, în aceleași condiții ca și deținuții condamnați;

b. pot primi vizite suplimentare și pot avea acces suplimentar la alte forme de comunicare;

c. trebuie să aibă acces la cărți, ziare și alte mijloace de informare.

Munca

100. 1. Arestaților preventiv li se va oferi posibilitatea să muncească, dar fără a fi obligați, în acest sens.

2. Dacă un arestat preventiv alege să muncească, toate dispozițiile de la Regula 26, inclusiv cele legate de remunerare, trebuie să i se aplice.

Accesul la regimul deținuților condamnați

101. Dacă un arestat preventiv solicită permisiunea de a urma regimul pentru deținuții condamnați, autoritățile penitenciare trebuie să-i satisfacă cererea, în măsura în care este posibil.

Partea a VIII-a

Obiectivul regimului deținuților condamnați

102. 1. În plus față de regulile care se aplică tuturor deținuților, regimul condamnaților va fi conceput astfel încât să le ofere posibilitatea de a duce o viață responsabilă și lipsită de infracționalitate.

2. Privarea de libertate constituie o pedeapsă în sine și, astfel, regimul condamnaților nu trebuie să agraveze suferința inerentă detenției.

Aplicarea regimului condamnaților definitiv

103. 1. Regimul pentru deținuții condamnați va fi aplicat în cel mai scurt timp de la depunerea în penitenciar a unei persoane cu statut de deținut condamnat, cu excepția cazurilor în care a fost aplicat înainte.

2. În cel mai scurt timp de la depunere, se va redacta un raport complet cu privire la deținutul condamnat, care va conține situația personală, proiectele de executare a pedepsei care îi sunt propuse și strategia de pregătire pentru liberare.

3. Deținuții condamnați vor fi încurajați să participe la elaborarea propriului program de executare a pedepselor.

4. În măsura în care este posibil, astfel de programe vor include:

- a.** muncă;
- b.** educație;
- c.** alte activități;
- d.** pregătire pentru liberare.

5. Regimul deținuților condamnați poate include și o activitate socială, cum ar fi intervenția medicilor și a psihologilor.

6. Va exista un sistem de „concediu penitenciar”, ca parte integrantă a regimului general pentru deținuții condamnați.

7. Deținuții care sunt de acord cu acesta vor fi incluși într-un program de justiție restaurativă și de reparare a infracțiunilor pe care le-au comis.

Aspecte organizaționale privind încarcerarea deținuților condamnați

104. 1. În măsura în care este posibil și în conformitate cu Regula 17 trebuie să se efectueze o repartizare a diferitelor categorii de deținuți în diversele penitenciare sau

părți distincte ale aceluiași penitenciar, în vederea facilitării gestionării deferitelor regimuri.

2. Vor exista proceduri pentru stabilirea și revizuirea proiectelor individuale ale deținuților, în urma analizării pertinente a dosarelor, consultării aprofundate a membrilor personalului implicat și, în măsura în care este posibil, cu participarea deținuților în cauză.

3. Fiecare dosar va cuprinde rapoartele întocmite de personalul care răspunde direct de deținutul respectiv.

Munca deținuților condamnați

105. 1. Un program sistematic de muncă va contribui la atingerea obiectivelor urmărite prin regimul deținuților condamnați.

2. Deținuții condamnați care nu au ajuns la vârsta normală de pensionare pot fi supuși obligației de a munci, ținându-se cont de aptitudinile fizice și psihice ale acestora, constatate de către medic.

3. Dacă deținuții condamnați sunt supuși obligației de a munci, condițiile de muncă trebuie să fie conforme cu normele și supravegherea aplicate în exterior.

4. Atunci când deținuții condamnați participă la programe educative sau de alt gen în timpul orelor de lucru, ca parte a regimului lor planificat, aceștia vor fi remunerați ca și când ar fi muncit.

5. În cazul deținuților condamnați, o parte din remunerația sau economiile lor poate fi destinată reparării daunelor pe care le-au produs, dacă un tribunal decide acest lucru sau dacă deținutul își dă acordul.

Educația deținuților condamnați

106. 1. Un program educațional sistematic, cu obiective de menținere a cunoștințelor, îmbunătățire a nivelului general de educație a deținuților și al perspectivelor de a duce o viață responsabilă, lipsită de infracțiuni, va constitui o parte esențială în cadrul regimului deținuților condamnați.

2. Toți deținuții condamnați vor fi încurajați să participe la programele educaționale și de formare.

3. Programele educaționale ale deținuților condamnați trebuie să fie adaptate la durata perioadei de încarcerare.

Liberarea deținuților condamnați

107. 1. Deținuții condamnați vor fi asistați la momentul oportun și înainte de liberare, prin proceduri și programe special concepute, astfel încât să le permită să parcurgă perioada de trecere de la viața din penitenciar la o viață în cadrul colectivității, în care să respecte legislația națională.

2. În cazul deținuților cu pedepse de lungă durată, vor fi luate măsuri pentru a li se asigura o întoarcere progresivă la viața în mediu liber.

3. Acest scop poate fi atins în penitenciar printr-un program de pregătire pentru liberare sau printr-o liberare condiționată, sub supraveghere, însoțite de o asistență socială eficientă.

4. Autoritățile penitenciare vor lucra în strânsă cooperare cu serviciile sociale și

organismele care sprijină deținuții eliberați să-și găsească un loc în comunitate, să se întoarcă în viața de familie și să găsească un loc de muncă.

5. Reprezentanții acestor servicii sau organisme sociale vor avea acces în penitenciare și la deținuți, în vederea pregătirii acestora pentru liberare și planificării asistenței postpenale.

Partea a IX-a

Revizuirea regulilor

108. Regulile penitenciare europene trebuie să fie revizuite cu regularitate.

RECOMANDAREA REC (2006) 13
A COMITETULUI DE MINIȘTRI CĂTRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE
LA CERCETAREA ÎN STARE DE AREST PREVENTIV, CONDIȚIILE DE
DESFĂȘURARE ȘI MĂSURI DE PROTECȚIE
IMPOTRIVA ABUZULUI*

(Adoptată de către Comitetul de Miniștri la 27 septembrie 2006, la cea de-a 974-a întrunire a prim-miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu art. 15.b al Statutului Consiliului Europei, Luînd în considerație importanța fundamentală a prezumției nevinovăției și dreptul la libertatea persoanei;

Fiind conștienți de dauna ireversibilă pe care o poate cauza cercetarea persoanelor în stare de arest preventiv care în rezultat au fost găsite nevinovate sau scoase de sub acuzare și de impactul dăunător pe care îl poate avea arestul preventiv asupra relațiilor de familie;

Luînd în considerație consecințele financiare ale cercetării în stare de arest preventiv pentru stat, indivizii afectați și economia în general;

Ținînd cont de numărul considerabil al persoanelor cercetate în stare de arest preventiv și problemele de suprapopulare a penitenciarelor;

Referindu-se la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, raporturile Comisiei Europene pentru Prevenirea Torturii și Tratatului sau Pedepselor Inumane sau Degradante și opiniile tratatului organelor Națiunilor Unite pentru Drepturilor Omului;

Luînd în considerație Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri cu privire la Regulamentul Penitenciar European și Recomandarea nr. R (99) 22 a Comitetului de Miniștri cu privire la inflația populației din penitenciare;

Ținînd cont de necesitatea asigurării că cercetarea în stare de arest preventiv este întotdeauna excepțională și justificată;

Reținînd drepturile și libertățile fundamentale ale omului ale tuturor persoanelor private de libertate și necesitatea deosebită de a asigura că persoanele cercetate în stare de arest preventiv nu doar că nu pot să se apere de sine stătător și să-și mențină relațiile familiale, dar și că sunt ținuți în condiții care nu corespund statutului legal, care se bazează pe prezumția nevinovăției;

Considerînd important anexarea la dezvoltarea normelor internaționale cu privire la circumstanțele de justificare a arestului preventiv, a procedurilor prin care este aplicat sau continuat, și a condițiilor în care sunt ținute persoanele cercetate în stare de arest preventiv, precum și a mecanismelor pentru implementarea eficientă a acestor norme;

Recomandă guvernelor statelor membre să răspundească și să se conducă în legislația și practica sa de principii definite în anexa la prezenta recomandare care înlocuiește Rezoluția (65) 11 cu privire la arestul preventiv și Recomandarea nr. R (80) 11 a Comitetului de Miniștri statelor membre cu privire la arestul preventiv prezentențial.

* Traducere neoficială Mariana Izvoreanu, Institutul de Reforme Penale.

REGULI DE APLICARE A ARESTULUI PREVENTIV, CONDIȚIILE DE DESFĂȘURARE ȘI MĂSURI DE PROTECȚIE ÎMPOTRIVA ABUZULUI

Preambul

Prezentele reguli au scopul de a:

- a. stabili limite stricte în cadrul aplicării arestului preventiv;
 - b. încuraja aplicarea măsurilor alternative dacă e posibil;
 - c. solicita de la autoritățile legale aplicarea arestului preventiv și a măsurilor alternative;
 - d. asigura că persoanele sub arest preventiv sunt ținte în condiții și supuse unui regim corespunzător statutului lor legal, bazat pe prezumția nevinovăției;
 - e. solicita oferi condiții favorabile și management adecvat pentru ținerea persoanelor sub arest preventiv;
 - f. asigura crearea protecției eficiente împotriva eventualelor încălcări ale regulilor.
- Prezentele reguli reflectă drepturile și libertățile fundamentale ale omului pentru toate persoanele, dar în special interzicerea torturii și tratamentului inuman sau degradant, dreptul la un proces echitabil și drepturile la libertate și securitate și la respectarea vieții private și de familie.

Prezentele reguli se aplică față de toate persoanele bănuite de comiterea infracțiunilor, care includ anumite cerințe pentru minori și alte persoane vulnerabile.

I. DEFINIȚII ȘI PRINCIPII GENERALE

Definiții

1. [1] „Arestul preventiv” reprezintă orice perioadă de detenție a infractorului bănuie cu ordinul autorității legale și care precede acuzarea. De asemenea, reprezintă orice perioadă de detenție prevăzută de regulamentul cu privire la colaborarea legală internațională și extrădarea, în conformitate cu anumite cerințe. Nu presupune privarea inițială de libertate de către poliției sau ofițerul de executare legal (sau oricare altă persoană autorizată) în scopul interogării.

[2] „Arestul preventiv” mai include orice perioadă de detenție ulterior acuzării în timpul căreia persoanele care așteaptă pronunțarea sentinței sau confirmarea acuzării sau sentinței sunt tratați în continuare ca persoane neacuzate.

[3] „Deținuții sub arest preventiv” sunt persoanele care au fost arestați preventiv și încă care nu-și execută pedeapsa cu închisoarea sau sunt deținuți sub orice altă formă.

2. [1] „Măsurile alternative” de arestare preventivă pot include, spre exemplu: obligațiunea de a apărea în fața autorității de drept după cum și când e nevoie, de a nu interveni în cadrul justiției și în angajarea în activități particulare, inclusiv implicarea în profesie; obligațiunea de a raporta zilnic sau periodic autorității legale, poliția sau altă autoritate; obligațiunea de a accepta supravegherea de către o agenție desemnată de autoritatea legală; obligațiunea de a fi supus monitorizării electronice; obligațiunea de a locui pe o anumită adresă, cu sau fără condiția de precizare a

orelor de petrecere acolo; obligațiunea de a nu părăsi sau intra în anumit locuri sau sectoare fără autorizare; obligațiunea de a nu se întâlni cu anumite persoane fără autorizare; obligațiunea de a preda actele de identitate sau alte documente de identitate; și obligațiunea de a prezenta sau asigura forme financiare sau alte forme de garanții cu referire la perioada prezentă.

[2] În cazul în care se practică, măsurile alternative trebuie să fie aplicate în statul în care infractorul bănuیت de fapt locuiește, dacă crima a fost comisă în alt stat.

Principii generale

3. [1] În ceea ce privește ambele prezumții, cea a nevinovăției și cea a libertății, arestul preventiv al persoanelor bănuite de comiterea infracțiunii trebuie să fie mai degrabă o excepție, decât o normă.

[2] Nu trebuie să existe o obligațiune ca persoanele bănuite de comiterea infracțiunii (sau anumite categorii de astfel de persoane) să fie sub arest preventiv.

[3] În cazuri separate, arestul preventiv trebuie aplicat doar în cazuri strict necesare și ca o măsură de ultimă instanță; nu trebuie aplicată ca măsură de pedeapsă.

4. Pentru a evita aplicarea inadecvată a arestului preventiv, trebuie să fie accesibile cea mai largă gamă posibilă de alternative, măsuri mai puțin restrictive ce țin de comportamentul infractorului suspectat.

5. Deținuții sub arest preventiv trebuie să fie supuși unor condiții adecvate statutului legal; care ar face posibilă absența restricțiilor altele decât cele necesare pentru administrarea justiției, securitatea instituției, siguranța deținuților și personalului și protecția drepturilor altora și în special îndeplinirea obligațiilor din Regulamentul Penitenciar European și altor reguli stipulate în Partea III a prezentului text.

II. APLICAREA ARESTULUI PREVENTIV

Justificarea

6. Arestul preventiv în general trebuie aplicat doar față de persoanele bănuite de comiterea infracțiunilor care se sancționează cu închisoarea.

7. Persoana poate fi pusă sub arest preventiv în cazul în care sunt satisfăcute toate din cele 4 condiții:

a. există dovezi întemeiate că el sau ea au comis infracțiune; și

b. există motive importante că, în caz de eliberare, el sau ea fie că (i) se vor ascunde, sau (ii) vor comite o infracțiune gravă, sau (iii) vor interveni în cadrul justiției, sau (iv) vor prezenta o amenințare serioasă pentru ordinea publică; și

c. nu există nici o posibilitate de a aplica măsurile alternative pentru a evita cele menționate în punctul b.; și

d. acesta e un pas în cadrul procesului de justiție penală.

8. [1] Pentru a stabili dacă motivele expuse în Regula 7b. există, sau continuă să existe, precum și dacă ele pot fi în mod satisfăcător soluționate prin aplicarea măsurilor alternative, trebuie aplicate criteriile obiective de către autoritățile de drept responsabile pentru determinarea dacă infractorii bănuїți trebuie să fie puși sub arest preventiv sau, dacă acesta deja e aplicat, dacă acest arest trebuie să fie prelungit.

[2] Sarcina stabilirii existenței unui risc substanțial și al imposibilității de a-l soluționa, trebuie să aparțină organelor de urmărire și al judecătorului de instrucție.

9. [1] Stabilirea oricărui risc trebuie să se bazeze pe circumstanțe individuale ale cauzei, dar o atenție deosebită trebuie acordată:

a. naturii și gravității infracțiunii;

b. pedeapsa care urmează a fi aplicată în cadrul acuzării;

c. vârsta, starea sănătății, caracterul antecedentele și circumstanțele personale și sociale ale persoanei în cauză, și în special relațiile de comunitate al ei/lui; și

d. comportarea persoanei în cauză, în special cum el sau ea și-au îndeplinit obligațiunile care au putu fi aplicate față de el sau ea în cadrul proceselor penale anterioare.

[2] faptul că persoanele în cauză nu este cetățean, sau nu are nici o legătură cu statul în care a fost comisă fapta presupusă, nu trebuie să decida de sine stătător că există riscul zborului.

10. Dacă e posibil aplicarea arestului preventiv trebuie evitat în cazul infractorilor bănuți care au la întreținere minori.

11. La deciderea dacă arestul preventiv trebuie aplicat în continuare, trebuie să se țină cont de probe particulare, care cândva au aplicat astfel de măsuri, care par adecvate, sau aplicarea măsurilor alternative par a fi inadecvate, pot fi considerate mai puțin relevante odată cu scurgerea timpului.

12. Încălcarea măsurilor alternative poate fi supusă aplicării sancțiunii, dar nu trebuie să justifice în mod automat punerea cuiva sub arest preventiv. În astfel de cazuri, înlocuirea măsurilor alternative cu aplicarea arestului preventiv necesită o anumită motivare.

Autorizarea legală

13. Responsabilitatea punerii cuiva sub arest preventiv, cu autorizarea aplicării în continuare sau cu aplicarea măsurilor alternative, trebuie să fie făcută de autoritatea legală.

14. [1] După privarea inițială de libertate a lui sau a ei de către ofițerul de executare legal (sau de oricare altă persoană autorizată), cineva bănuț de comiterea infracțiunii trebuie adus direct în fața autorității de drept în scopul constatării dacă privarea de libertate este sau nu justificată, dacă necesită sau nu prelungire sau dacă infractorul bănuț trebuie sau nu pus sub arest preventiv sau supus măsurilor alternative.

[2] Intervalul dintre privarea inițială de libertate și apariția în fața unei astfel de autorități trebuie să fie de preferință nu mai mare de 48 ore și în majoritatea cazurilor poate fi suficient un interval mult mai scurt.

15. Existența unor cazuri excepționale în conformitate cu art. 15 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului nu trebuie să prevadă un interval mai lung de 7 zile între privarea inițială de libertate și apariția în fața autorității de drept în vederea arestului preventiv numai dacă e absolut imposibil de a efectua ședința.

16. Autoritatea legală responsabilă pentru arestul preventiv sau autorizarea

aplicării lui în continuare, precum și aplicarea măsurilor alternative, trebuie să audieze și să determine cauza fără tergiversare.

17. [1] Existența

Existența unei justificări continue pentru punerea cuiva sub arest preventiv trebuie să fie revizuită periodic de către autoritatea legală, care trebuie să decidă eliberarea infractorului bănuit în cazul în care se constată că nu sunt îndeplinite una sau mai multe condiții ale Regulii 6 și 7 a, b, c și d.

[2] Intervalul dintre revizuirii trebuie în mod normal să nu fie mai lungă de o lună, numai dacă persoana în cauză are dreptul să înainteze și a fost examinată cerere de eliberare.

[3] Responsabilitatea pentru asigurarea că astfel de revizuirii se petrec, trebuie să aparțină autorităților de urmărire sau autorităților legale de investigare, și în cazul neaplicării din partea autorităților de urmărire și celor de investigare, de aplicare a arestului preventiv în continuare, orice persoană supusă unor astfel de măsuri trebuie să fie imediat eliberată.

18. Orice persoană sub arest preventiv, precum și oricine supus prelungirii arestului preventiv sau măsurilor alternative, are dreptul de a face apel împotriva acestei reguli, și trebuie să fie informat despre acest drept când se aplică această regulă.

19. [1] Deținutul sub arest preventiv are un drept separat la recuzarea urgentă în fața tribunalului cu condiția caracterului legal al detenției sale.

[2] Acest drept poate fi satisfăcut prin revizuirea periodic a arestului preventiv când aceasta permite de a ridica toate problemele ce țin de această chestiune.

20. Existența unor cazuri excepționale în conformitate cu art. 15 al Convenției Europene a Drepturilor Omului nu trebuie să afecteze dreptul deținutului sub arest preventiv de a recuza legalitatea detenției sale.

21. [1] Orice regulă a autorității de drept de a pune pe cineva sub arest preventiv, de a prelungi ținerea sub arest sau de a aplica măsuri alternative trebuie să fie argumentată și persoanei afectate trebuie să-i fie înmînată o copie cu aceste argumente.

[2] Doar în cazuri excepționale argumentele pot să nu fie aduse la cunoștință în aceeași zi odată cu aplicarea regulii.

Durata

22. [1] Arestul preventiv trebuie să fie prelungit atît timp cît sunt îndeplinite condițiile din Regula 6 și 7.

[2] În orice caz durata arestului nu trebuie să depășească, nici să nu corespundă cu pedeapsa aplicată pentru infracțiunea comisă.

[3] În nici un caz arestul preventiv nu trebuie să încalce dreptul persoanei deținute de a fi audiat în termeni rezonabili.

23. Orice specificare a perioadei maxime de arest preventiv nu trebuie să împiedice revizuirea la intervale regulate a necesității de prelungire în anumite circumstanțe.

24. [1] organul de urmărire sau autoritatea legală de investigare sunt responsabile de a acționa cu cuviință la efectuarea unei investigații și de a asigura că existența fap-

telor care dovedesc aplicarea arestului preventiv este ținută sub o revizuire continuă.

[2] Trebuie acordată prioritate cazurilor în care sunt implicate persoane sub arest preventiv.

Asistența avocatului, prezența persoanei în cauză și a interpretului

25. [1] Intenția de a efectua urmărirea în stare de arest și cauzele efectuării acesteia vor fi imediat comunicate persoanei în cauză în limba înțeleasă de ea.

[2] Persoana cercetată în stare de arest are dreptul de a fi asistat de un judecător la procesele de cercetare și de a avea o posibilitate adecvată de a se consulta cu avocatul său în vederea pregătirii apărării sale. Persoana în cauză trebuie să fie informat despre aceste drepturi în timp scurt în limba pe care o înțelege.

[3] Asistența juridică trebuie să fie acordată contra cheltuielilor publice în cazul în care persoana cercetată în stare de arest nu-și poate permite aceasta.

[4] Dacă există vreun caz excepțional în conformitate cu art. 15 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului aceasta nu trebuie să afecteze în mod normal accesul la și consultația cu avocatul în cadrul procedurilor de cercetare.

26. Persoana cercetată în stare de arest și avocatul său trebuie să aibă acces la documentația referitor la această decizie la timp.

27. [1] Dacă persoana e cetățean al altui stat și este cercetat în stare de arest, consulul acestei țări trebuie să fie informat la timp, pentru a-i oferi posibilitate persoanei în cauză de a obține asistență și consultație din partea sa.

[2] Acest drept, dacă e posibil, trebuie să se extindă și asupra persoanelor cu dublă cetățenie, adică a țării în care este cercetat în stare de arest și al altei țări.

28. Persoana cercetată în stare de arest are dreptul de a apărea la procesele de cercetare. Conform anumitor condiții această obligațiune poate fi satisfăcută prin utilizarea mijloacelor video adecvate.

29. Servicii adecvate de traducere înaintea autorității legale care cercetează persoana în stare de arest trebuie să fie efectuate din cheltuielile publice, în cazul în care persoana în cauză nu înțelege limba utilizată de fapt în aceste procese.

30. Persoanele care apar la procesele de cercetare au posibilitatea de a se spăla, iar în cazul deținuților de gen masculin, să se radă.

31. Regulile expuse mai sus în această secțiune se aplică și pentru persoanele care urmează să fie cercetate în stare de arest.

Informarea familiilor

32. [1] Persoana cercetată în stare de arest (sau cercetarea va urma) au dreptul de a de a-și anunța membrii familiei la timp, despre data și locul proceselor de cercetare, numai în cazul în care nu există riscul de a prejudicia administrarea justiției sau securitatea națională.

[2] Decizia în orice caz de a contacta membrii familiei aparține persoanelor cercetate în stare de arest (sau care va fi prelungită) numai dacă el sau ea nu are competența legală de a lua o astfel de decizie sau dacă există alte motive serioase.

Deciderea arestului pre-sentențial din sentință

33. [1] Perioada cercetării în stare de arest pre-sentențială, trebuie să fie decisă din durata pedepsei cu închisoarea impusă în rezultat.

[2] Orice perioadă a arestului preventiv trebuie de luat în considerație la stabilirea pedepsei impuse dacă este prevăzută alta decât pedeapsa cu închisoarea.

[3] Natura și durata măsurilor alternative impuse anterior la fel trebuie să fie luate în considerație la stabilirea sentinței.

Compensarea

34. [1] Trebuie de ținut cont de acordarea compensației persoanelor cercetate în stare de arest care în rezultat nu au fost acuzate de comiterea infracțiunii în legătură cu care au fost arestate preventiv; această compensare trebuie să acopere pierderea venitului, oportunităților și dauna morală.

[2] Nu se prevede compensare dacă s-a dovedit că persoana în stare de arest, prin comportamentul său, a contribuit activ la faptul de a fi bănuit întemeiat în comiterea infracțiunii sau a împiedicat în mod intenționat efectuarea investigațiilor de infracțiune.

III. CONDIȚIILE DE CERCETARE ÎN STARE DE AREST

Principii generale

35. Condițiile de cercetare în stare de arest, potrivit Regulilor expuse mai jos, trebuie să fie reglementate de Regulamentul Penitenciar European.

Părăsirea instituției de detenție

36. [1] Deținutul cercetat în stare de arest va părăsi instituția de detenție pentru investigarea ulterioară numai atunci când va fi autorizarea judecătorului sau procurorului sau cu acordul expres al persoanei deținute și pentru o perioadă scurtă.

[2] La reînțoarcerea în instituția de detenție deținutul va fi supus, la solicitarea sa, examinării fizice detaliate de către medic, sau, în cazuri excepționale, de o infirmieră calificată cât mai curînd posibil.

Continuarea tratamentului medical

37. [1] Trebuie de făcut pregătiri pentru a da posibilitate deținutului de a continua tratamentul necesar medical sau stomatologic pe care îl urmau înainte de a fi arestați, dacă aceasta se decide de către doctorul sau stomatologul instituției de detenție, dacă e posibil cu doctorul sau stomatologul persoanei deținute.

[2] Deținuții în stare de arest au posibilitatea de a se consulta și a fi tratați de medicul sau stomatologul lor personal dacă aceasta se cere de necesitatea medicală sau stomatologică.

[3] Trebuie de motivat dacă deținutul refuză de a se consulta cu medicul sau stomatologul său.

[4] Aceste costuri nu trebuie să fie achitate de către administrația instituției de detenție.

Corepondența

38. În mod normal, nu trebuie să existe vreo restricție a numărului de scrisori expediate și primite de către deținuți.

Votarea

39. Deținuții în stare de arest preventiv pot vota la alegerile publice și referendumuri care au loc în perioada de detenție a persoanei.

Educația

40. Arestul preventiv nu trebuie să întrerupă învățămîntul minorilor sau tinerilor sau să intervină în procesul de învățămînt mai avansat.

Disciplina și pedeapsa

41. Nici o pedeapsă disciplinară impusă asupra deținutului nu trebuie să afecteze durata arestului preventiv sau să intervină în pregătirea pentru apărarea sa.

42. Pedeapsa cu regimul celular nu trebuie să afecteze accesul la avocat și trebuie să permită minimum contact cu familia în afară. Nu trebuie să afecteze condițiile de detenție a persoanei sub arest preventiv în ceea ce privește condițiile de dormit, exercițiile fizice, igiena, accesul de a citi materiale și la reprezentări religioși.

Personalul

43. Personalul care activează în instituțiile de detenție trebuie selectați și instruiți astfel încît să poarte deplină responsabilitate de starea și necesitățile particulare a deținuților în stare de arest preventiv.

Procedurile de plîngere

44. [1] Deținuții în stare de arest trebuie să aibă acces liber la înaintarea plîngerilor, atît în interiorul, cît și în afara instituției de detenție, și să aibă acces confidențial la autoritatea cuvenită împuternicită cu examinarea plîngerilor.

[2] Aceste căi de acces sunt suplimentare la orice drept de intentare a proceselor legale.

[3] Plîngerile vor fi examinate cît mai curînd posibil.

IV. ACORDURI

ACORD CU PRIVIRE LA TRANSFERUL CORPURILOR PERSOANELOR DECEDATE*

*Statele membre ale Consiliului European, semnatare ale prezentului Acord**, considerînd necesar de a simplifica formalitățile relative transferului internațional al corpurilor persoanelor decedate,*

ținînd cont de faptul că transferul corpului unei persoane decedate nu creează nici un risc pe plan sanitar, chiar dacă decesul este datorat unei maladii transmisibile, atunci cînd sunt întreprinse măsurile adecvate, și în special etanșarea sicriului, au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

1) Părțile Contractante vor aplica, în relațiile dintre ele, dispozițiile prezentului Acord.

2) În sensul prezentului Acord, prin transferul corpurilor înțelegem transportarea internațională a corpurilor persoanelor decedate din Statul de plecare spre Statul de destinație; Statul de plecare este cel unde începe transferul sau, în cazul unui corp deshumat, cel unde a avut loc înhumarea; Statul de destinație este cel unde corpul va fi înhumat sau incinerat după transportare.

3) Prezentul Acord nu se aplică transportului internațional de rămășițe pămîntești.

Articolul 2

1) Dispozițiile prezentului Acord constituie condițiile maxime cerute pentru expedierea corpului unei persoane decedate, precum și pentru tranzitarea sau admiterea acestuia pe teritoriul uneia din Părțile Contractante.

2) Părțile Contractante sunt libere de a acorda facilități mai mari prin aplicarea fie a acordurilor bilaterale, fie a deciziilor luate de comun acord față de anumite cazuri, în special cînd este vorba de transfer între regiunile frontaliere.

Pentru aplicarea acordurilor și a deciziilor luate față de anumite cazuri, este cerut consimțămîntul tuturor Statelor interesate.

Articolul 3

1) Fiecare corp al unei persoane decedate va fi însoțit pe parcursul transferului internațional, de un document special numit "permis mortuar", eliberat de autoritatea competentă a Statului de plecare.

2) Permisul trebuie să conțină minimumul de date formulate în modelul anexat la prezentul Acord; el urmează a fi redactat în limba sau în una din limbile oficiale ale Statului în care este eliberat și în una din limbile oficiale ale Consiliului European.

Articolul 4

Cu excepția documentelor prevăzute de convențiile și acordurile internaționale cu privire la transport, în general, sau de viitoarele convenții sau aranjamente cu privire

* Adoptat la Strasbourg la 26 octombrie 1973.

** Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, Vol. 35, p. 25.

la transferul corpurilor persoanelor decedate, nici Statul de destinație, nici Statul de tranzit nu vor cere alte documente decât permisul mortuar.

Articolul 5

Permisul este eliberat de autoritatea competentă vizată în Articolul 8 al prezentului Acord, după ce aceasta s-a asigurat că:

- a) formalitățile medicale, sanitare, administrative și legale cerute pentru transferul corpurilor persoanelor decedate și, dacă este cazul, pentru înhumare și deshumare, în vigoare pentru Statul de plecare, au fost îndeplinite;
- b) corpul este plasat într-un sicriu, caracteristicile căruia sunt conforme celor definite în Articolele 6 și 7 ale prezentului Acord;
- c) sicriul nu conține decât corpul persoanei menționate în permis și a obiectelor personale destinate a fi înhumate sau incinerate cu corpul.

Articolul 6

1) Sicriul trebuie să fie etanșat; el trebuie să conțină de asemenea o materie absorbantă. În cazul când autoritățile competente ale Statului de plecare estimează necesar, sicriul trebuie să fie dotat cu un aparat de epurare destinat să uniformizeze presiunea interioară și exterioară. Sicriul urmează a fi constituit:

i) fie dintr-un sicriu exterior în lemn, lățimea pereților căruia nu va fi inferioară la 20 mm și un sicriu interior în zinc bine sudat sau în orice altă materie autodistructibilă;

ii) fie dintr-un singur sicriu în lemn, lățimea pereților căruia nu va fi inferioară la 30 mm, dublat în interior cu o foaie de zinc sau orice altă materie autodistructibilă.

2) Dacă decesul a survenit în urma unei maladii contagioase, corpul va fi învelit într-un giulgiu îmbibat cu o soluție antiseptică.

3) Fără a prejudicia dispozițiile alineatelor 1 și 2 ale prezentului Articol, sicriul trebuie să fie dotat, atunci când transferul este efectuat pe cale aeriană, cu un aparat de epurare sau, în lipsa acestuia, să se prezinte garanțiile de rezistență recunoscute ca suficiente de către autoritatea competentă a Statului de plecare.

Articolul 7

Atunci când sicriul este transportat ca fraht ordinar, el urmează a fi plasat într-un ambalaj care nu are aparența unui sicriu, pe care urmează a se indica să fie deplasat cu precauție.

Articolul 8

Fiecare Parte Contractantă va comunica Secretarului General al Consiliului Europei desemnarea autorității competente menționate în Articolul 3, alineatul 1, în Articolele 5 și 6, alineatele 1 și 3 ale prezentului Acord.

Articolul 9

Atunci când un transfer vizează un Stat terț, parte la aranjamentul de la Berlin cu privire la transferul corpurilor din 10 februarie 1937, fiecare Stat Contractant al

prezentului Acord poate cere unui alt Stat Contractant de a întreprinde măsurile necesare pentru a permite primului din aceste State Contractante de a-și satisface obligațiile în sensul Aranjamentului de la Berlin.

Articolul 10

1) Prezentul Acord este deschis spre semnare Statelor membre ale Consiliului Europei care pot deveni Părți prin:

- a) semnare fără rezerva de ratificare sau acceptare;
- b) semnare sub rezerva ratificării sau acceptării, urmată de ratificare sau acceptare.

2) Instrumentele de ratificare sau acceptare vor fi depuse pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 11

1) Prezentul Acord va intra în vigoare după o lună de la data la care trei State membre ale Consiliului Europei vor deveni Părți la Acord conform dispozițiilor Articolului 10.

2) Față de fiecare Stat membru care va semna Acordul ulterior fără rezerva de ratificare sau acceptare sau, va ratifica sau accepta, acesta va intra în vigoare după o lună de la data semnării sau depunerii instrumentului de ratificare sau acceptare.

Articolul 12

1) După intrarea în vigoare a prezentului Acord, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va putea invita fiecare Stat nemembru al Consiliului să adere la prezentul Acord.

2) Aderarea se va efectua prin depunerea pe lângă Secretarul General al Consiliului Europei, a instrumentului de aderare care va produce efect după o lună de la data depunerii sale.

Articolul 13

1) Fiecare Parte Contractantă poate la momentul semnării sau depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, să desemneze teritoriul sau teritoriile cărora li se va aplica prezentul Acord.

2) Fiecare Parte Contractantă poate la momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare sau aderare, sau în orice alt moment, să extindă aplicarea prezentului Acord prin declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, asupra oricărui teritoriu desemnat în declarație, relațiile internaționale ale căruia le asigură și pentru care este abilitată să stipuleze.

3) Orice declarație făcută în virtutea alineatului precedent va putea fi retrasă față de orice teritoriu desemnat în declarație, în condițiile prevăzute de Articolul 14 al prezentului Acord.

Articolul 14

1) Prezentul Acord va rămâne în vigoare fără limitare de durată.

2) Fiecare Parte Contractantă va putea, în partea în care o privește, să denunțe

prezentul Acord adresînd o notificare Secretarului General al Consiliului Europei.

3) Denunțarea va produce efect după șase luni de la data recepționării notificării de către Secretarul General.

Articolul 15

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica Statelor membre ale Consiliului Europei și fiecărui Stat aderent la prezentul Acord:

- a) fiecare semnare fără rezervă de ratificare sau acceptare;
- b) fiecare semnare sub rezervă de ratificare sau acceptare;
- c) depunerea fiecărui instrument de ratificare, acceptare sau aderare;
- d) fiecare dată de intrare în vigoare a prezentului Acord în conformitate cu Articolul 11;
- e) fiecare declarație recepționată întru aplicarea dispozițiilor alineatelor 2 și 3 ale Articolului 13;
- f) fiecare notificare recepționată întru aplicarea dispozițiilor Articolului 14 și data la care denunțarea va produce efect;
- g) fiecare comunicare care îi va fi adresată în virtutea Articolului 8.

Drept pentru care subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezentul Acord.

Încheiat la Strasbourg, la 26 octombrie 1973, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus în arhiva Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va comunica copie certificată fiecărui Stat semnatar și aderent.

PERMIS MORTUAR

Acest permis este eliberat în conformitate cu dispozițiile Acordului cu privire la transferul corpurilor persoanelor decedate, în special cu Articolele 3 și 5¹.

El autorizează transferul corpului:

Numele și prenumele persoanei decedate

.....
decedat (ă) la în

A se indica cauza decesului (dacă este posibil)² și ³

.....
la vârsta de ani

Data și locul nașterii (dacă este posibil)

Corpul urmează a fi transportat

.....
(mijlocul de transport)

din

(locul de pornire)

prin

(itinerarul)

în

(destinația)

Transferul acestui corp este autorizat și toate autoritățile Statelor pe teritoriul cărora se va efectua transportarea sunt invitate de a-i acorda trecere liberă.

Întocmit la, în

Semnătura autorității

competente

Ștampila oficială a autorității

competente

¹Textul Articolelor 3 și 5 ale Acordului va figura pe partea verso a permisului.

²A se indica cauza decesului, fie în limbile franceză sau engleză, fie utilizând codul cifrat al O.M.S. al clasificării internaționale a maladiilor.

³Atunci când cauza decesului nu este indicată din motive ce țin de secretul profesional, aceasta se menționează într-un certificat plasat în plic sigilat, care va însoți corpul în perioada transportării și va fi prezentat autorității competente a Statului de destinație. Plicul sigilat, care va conține o indicație exterioară în vederea identificării, va fi bine fixat de permis. În caz contrar, în permis se va indica dacă persoana a decedat de moarte naturală sau de maladie contagioasă. Dacă nu este cazul, se vor indica circumstanțele decesului sau natura maladiei contagioase.

ACORD REFERITOR LA TRAFICUL ILICIT PE MARE*

Traducere.

Statele membre ale Consiliului Europei, consimțind a fi obligate prin Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, întocmită la Viena la 20 decembrie 1988, denumită în continuare Convenția de la Viena,

considerînd că scopul Consiliului Europei constă în realizarea unei uniuni mai strînse între membrii săi,

fiind convinse de necesitatea de a urma o politică penală comună în scopul protejării societății,

considerînd că lupta împotriva mării criminalități, care devine din ce în ce mai mult o problemă internațională, cere o cooperare strînsă pe plan internațional,

dorind să intensifice, în cea mai mare măsură, cooperarea lor în vederea suprimării traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope pe mare, conform dreptului internațional al mării și în respectul total al principiului libertății de navigație,

considerînd, în consecință, că dispozițiile art. 17 din Convenția de la Viena trebuie să fie completate printr-un acord regional care să le dea efect și să le întărească eficacitatea, au convenit următoarele:

CAPITOLUL I

Definiții

ARTICOLUL 1

Definiții

În sensul prezentului acord:

- a) expresia stat intervenient desemnează un stat parte care a cerut sau își propune să ceară autorizarea unei alte părți pentru a lua măsuri, în baza prezentului acord, împotriva unei nave purtînd pavilionul sau semnele de înmatriculare ale celui alt stat parte;
- b) prin expresia competență preferențială trebuie înțeles dreptul prioritar al statului de pavilion de ași exercita competența privitor la infracțiune, cu excluderea exercitării unei asemenea competențe care aparține unui alt stat, atunci cînd statul de pavilion are o competență concurentă, pentru o infracțiune relevantă, cu un alt stat;
- c) expresia infracțiune relevantă desemnează orice infracțiune de natura celei descrise la art. 3 paragraful 1 din Convenția de la Viena;
- d) termenul navă desemnează un vapor sau orice altă ambarcațiune maritimă de orice natură, inclusiv aeroglisoare și ambarcațiunile submersibile.

* Adoptat la Strasbourg la 31 ianuarie 1995, în aplicarea articolului 17 din Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, întocmită la Viena la 20 decembrie 1988)

CAPITOLUL II

Cooperarea internațională

SECȚIUNEA 1

Dispoziții generale

ARTICOLUL 2

Principii generale

1. Părțile vor coopera, în cea mai mare măsură posibilă, pentru suprimarea traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope pe mare, în conformitate cu dreptul internațional al mării.
2. În aplicarea prezentului acord părțile vor veghea ca acțiunile lor să optimizeze eficacitatea măsurilor coercitive de luptă împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope pe mare.
3. Orice măsură luată în conformitate cu prezentul acord va ține seama de necesitatea, prevăzută de dreptul internațional al mării, de a nu aduce atingere altor drepturi și obligații sau exercitării competenței statelor de coastă și nici de a modifica aceste drepturi, obligații sau competențe.
4. Nici o dispoziție a prezentului acord nu poate fi interpretată într-o manieră care să aducă atingere principiului non bis in idem, astfel cum este aplicat în legea internă.
5. Părțile recunosc utilitatea de a aduna și de a schimba informații asupra navelor, încărcăturii și faptelor, dacă ele consideră că acest schimb de informații ar putea ajuta o parte să suprima traficul ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope pe mare.
6. Nici o dispoziție a prezentului acord nu afectează imunitatea de care se bucură navele de război și alte nave de stat utilizate în scopuri necomerciale.

ARTICOLUL 3

Competența

1. Fiecare parte va lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la infracțiunile relevante, atunci când infracțiunea este comisă la bordul unei nave care arborează pavilionul său.
2. În scopul aplicării prezentului acord fiecare parte va lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la infracțiunile relevante comise la bordul unei nave arborând pavilionul, având înmatricularea sau orice alt indiciu privind naționalitatea unei alte părți la prezentul acord. Această competență nu poate fi exercitată decât în conformitate cu prezentul acord.
3. În scopul aplicării prezentului acord fiecare parte va lua măsurile necesare pentru a-și stabili competența cu privire la infracțiunile relevante comise la bordul unei nave fără naționalitate sau care este asimilată unei nave fără naționalitate, conform dreptului internațional.
4. Statul de pavilion va avea competență preferențială cu privire la orice infracțiune relevantă comisă la bordul navei sale.

5. Orice stat va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare sau la o dată ulterioară, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să indice celorlalte părți la acord criteriile pe care înțelege să le aplice în exercitarea competenței sale stabilite conform paragrafului 2 al acestui articol.

6. Orice stat care nu are în serviciul său nave de război, aeronave militare sau alte nave ori aeronave utilizate în scopuri necomerciale, care l-ar îndreptăți să acționeze în calitate de stat intervenient, în conformitate cu prezentul acord, va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să declare că nu va aplica dispozițiile paragrafelor 2 și 3 ale prezentului articol. Un stat care a formulat o astfel de declarație va fi obligat să o retragă când circumstanțele care au justificat-o nu vor mai exista.

ARTICOLUL 4

Asistența pentru statul de pavilion

1. Partea care are motive rezonabile să presupună că o navă sub pavilionul său săvârșește sau este folosită pentru săvârșirea unei infracțiuni relevante poate cere celorlalte părți să o ajute în împiedicarea acestei utilizări. Părțile astfel solicitate vor acorda o astfel de asistență în limita mijloacelor de care dispun.

2. În formularea solicitării sale statul de pavilion poate, printre altele, să autorizeze partea solicitată să ia unele sau toate măsurile specificate în prezentul acord, sub rezerva oricăror condiții sau limitări ce ar putea fi impuse.

3. Când partea solicitată consimte să acționeze în baza autorizării date de statul de pavilion conform paragrafului 2, dispozițiile prezentului acord referitoare la drepturile și obligațiile statului intervenient și ale statului de pavilion se vor aplica, dacă este cazul și dacă nu sunt indicații contrare, atât părții solicitate, cât și, respectiv, părții solicitante.

ARTICOLUL 5

Navele fără naționalitate

1. Partea care are motive rezonabile să presupună că o navă fără naționalitate sau asimilată unei nave fără naționalitate în virtutea dreptului internațional săvârșește sau este folosită pentru săvârșirea unei infracțiuni relevante va informa despre aceasta celelalte părți ce par a fi direct afectate și va putea cere asistență oricărei părți pentru a suprima folosirea navei pentru un astfel de scop. Partea astfel solicitată va acorda această asistență în limita mijloacelor de care dispune.

2. Atunci când, în baza paragrafului 1, o parte a primit informații și acționează, apreciază măsurile adecvate în acest scop și își exercită competența cu privire la orice infracțiune relevantă comisă eventual de orice persoană la bordul navei.

3. Orice parte care a luat măsuri în baza prezentului articol va comunica, cât mai curînd posibil, părții care i-a furnizat informațiile sau care a formulat o cerere de asistență rezultatele oricărei măsuri luate în legătură cu nava sau cu orice persoană de la bordul acesteia.

SECȚIUNEA a 2-a

Procedura de autorizare

ARTICOLUL 6

Norme fundamentale în materie de autorizare

Cînd statul intervenient are motive rezonabile să presupună că o navă sub pavilionul său, avînd înmatricularea unei alte părți sau orice alt indiciu al naționalității navei, săvîrșește sau este folosită pentru săvîrșirea unei infracțiuni relevante, statul intervenient va putea cere statului de pavilion autorizarea de a opri nava și de a urca la bordul acesteia, în afara mării teritoriale a oricărei părți, și de a lua toate sau unele dintre măsurile specificate în prezentul acord. Nici o astfel de măsură nu va putea fi luată în baza acestui acord fără autorizarea statului de pavilion.

ARTICOLUL 7

Decizia asupra cererii de autorizare

Statul de pavilion va confirma imediat primirea cererii de autorizare în baza art. 6 și va comunica decizia sa asupra cererii cît mai curînd posibil și, în măsura în care este posibil, în decurs de 4 ore de la primirea cererii.

ARTICOLUL 8

Condiții

1. Dacă statul de pavilion autorizează cererea, această autorizație poate fi supusă unor condiții sau restricții. Astfel de condiții sau restricții pot să prevadă ca statul de pavilion să își dea în mod expres autorizarea înainte ca statul intervenient să ia măsuri speciale.

2. Orice stat va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să declare că, atunci cînd va acționa în calitate de stat intervenient, va putea pune drept condiție pentru intervenția sa ca persoanele avînd cetățenia sa, care sunt predate statului de pavilion în temeiul art. 15 și condamnate pentru o infracțiune relevantă, să aibă posibilitatea de a fi transferate statului intervenient în vederea executării pedepsei aplicate.

SECȚIUNEA a 3-a

Reguli privind măsurile aplicabile

ARTICOLUL 9

Măsuri autorizate

restricțiilor formulate în temeiul art. 8 paragraful 1, statul intervenient va putea lua următoarele măsuri:

a 1. După ce a primit autorizarea statului de pavilion și sub rezerva, după caz, a condițiilor sau) să oprească nava și să urce la bordul acesteia;

- b) să preia controlul efectiv al navei și al oricărei persoane aflate la bordul acesteia;
- c) să ia orice măsură prevăzută la alin. (ii) al prezentului articol, considerată necesară pentru a stabili dacă o infracțiune relevantă a fost săvârșită, și să preleveze elementele de probă referitoare la aceasta;
- d) să impună navei sau oricărei persoane aflate la bordul acesteia să fie escortată pînă pe teritoriul statului intervenient și să rețină nava în scopul de a întreprinde cercetări mai detaliate;
- e) și, după luarea controlului efectiv al navei;
- f) să percheziționeze nava, precum și orice persoană sau obiect aflat la bordul acesteia, inclusiv încărcătura acesteia;
- g) să deschidă sau să ceară deschiderea oricărui container, să testeze ori să ia eșantioane din tot ce se află la bordul navei;
- h) să ceară oricărei persoane care se află la bordul navei să furnizeze informații în ceea ce o privește sau în legătură cu orice obiect ce se află la bordul navei;
- i) să ceară să i se prezinte documente, cărți sau registre referitoare la navă sau la orice persoană ori obiect care se găsește la bordul acesteia și să facă fotografii sau copii ale oricărui obiect a cărui prezentare poate fi cerută de autoritățile competente;
- j) să ridice, să sigileze și să conserve orice element de probă sau material descoperit la bordul navei.

2. Orice măsură luată în temeiul paragrafului 1 al acestui articol nu va prejudicia orice drept al suspectului, existent conform legii statului intervenient, de a nu furniza elemente pentru propria incriminare.

ARTICOLUL 10

Măsuri de executare

1. Dacă în urma măsurilor luate pentru aplicarea art. 9 statul intervenient deține probe că s-a săvârșit o infracțiune relevantă, probe care, în temeiul propriei legislații, ar justifica fie arestarea persoanelor implicate, fie reținerea navei sau ambele, va putea lua măsuri în acest sens.

2. Statul intervenient va notifica fără întârziere statului de pavilion măsurile luate în aplicarea paragrafului 1.

3. Perioada de reținere a navei nu poate să depășească durata strict necesară pentru finalizarea investigațiilor privind infracțiunile relevante. Atunci cînd există motive rezonabile pentru a presupune că proprietarii navei sunt direct implicați în una dintre infracțiunile susmenționate, nava și încărcătura sa pot fi reținute și după terminarea anchetei. Persoanele care nu sunt bănuite a fi comis o infracțiune relevantă vor fi eliberate, iar obiectele ce nu pot servi drept probă vor fi restituite.

4. Fără a se aduce atingere dispozițiilor paragrafului anterior, statul intervenient și statul de pavilion pot să convină cu un stat terț, parte la prezentul acord, ca nava să fie escortată pînă în teritoriul acestuia din urmă; statul terț este considerat în scopurile prezentului acord stat intervenient după ce nava a atins teritoriul său.

ARTICOLUL 11

Executarea măsurilor

1. Măsurile luate în temeiul art. 9 și 10 sunt guvernate de legile statului intervenient.

2. Măsurile luate în temeiul art. 9 paragraful 1 lit. a), b) și d) nu sunt executate decât de navele de război sau de aeronave militare ori de alte nave sau aeronave ce poartă în mod vizibil un semn exterior și identificabil ca fiind în serviciul statului și legal abilitate în acest scop.

3. a) Un agent al statului intervenient nu poate fi urmărit în teritoriul statului de pavilion pentru nici o faptă comisă în exercitarea funcțiilor sale. Într-un astfel de caz el va fi pasibil de urmărire în statul intervenient, ca și cum faptele ce constituie infracțiunea ar fi fost comise pe teritoriul aflat sub jurisdicția aceluși stat.

4. b) În orice procedură declanșată în statul de pavilion infracțiunile săvârșite împotriva unui agent al statului intervenient în legătură cu măsurile luate în temeiul art. 9 și 10 vor fi considerate ca fiind săvârșite împotriva unui agent al statului de pavilion.

5. Comandantul unei nave abordate în aplicarea prezentului acord are dreptul să comunice cu autoritățile statului de pavilion și cu proprietarii sau cu administratorii navei pentru a le notifica abordarea sa. Totuși autoritățile statului intervenient pot să împiedice sau să amâne orice comunicare cu proprietarii sau cu administratorii navei, dacă au motive întemeiate să presupună că această comunicare riscă să obstrucționeze ancheta privind o infracțiune relevantă.

ARTICOLUL 12

Precauții în aplicarea practică

1. În aplicarea prezentului acord părțile vor ține seama în mod corespunzător de necesitatea de a nu compromite siguranța pe mare a persoanelor, a navei și a încărcăturii și de a nu aduce atingere unor interese comerciale sau juridice. În mod deosebit vor ține seama de:

2. a) riscurile pe care le implică abordarea unei nave pe mare și posibilitatea de a executa această operațiune, în condițiile cele mai bune de siguranță, în următorul port de escală a navei;

3. necesitatea de a minimaliza orice atingere a activităților comerciale legitime ale unei nave;

4. necesitatea de a evita ca nava să fie reținută sau să fie întârziată în mod injust;

5. d) necesitatea de a limita la minimum folosirea forței pentru asigurarea respectării instrucțiunilor statului intervenient.

6. Folosirea armelor de foc pe navă sau împotriva acesteia va fi semnalată cât mai curând posibil statului de pavilion.

7. Decesul sau vătămarea unei persoane de la bordul navei va fi raportată cât mai curând posibil statului de pavilion. Autoritățile statului intervenient vor coopera deplin cu autoritățile statului de pavilion în orice anchetă pe care acesta din urmă ar putea să o declanșeze în legătură cu decesul sau rănirea respectivă.

SECȚIUNEA a 4-a
Dispoziții privitoare la exercitarea competenței

ARTICOLUL 13
Proba infracțiunilor

1. Pentru a permite statului de pavilion să decidă asupra exercitării sau neexercitării competenței sale preferențiale în conformitate cu dispozițiile art. 14 statul intervenient va transmite fără întârziere statului de pavilion un rezumat al probelor strânse cu privire la infracțiunile descoperite ca urmare a măsurilor luate în temeiul art. 9. Statul de pavilion va trebui să confirme neîntârziat primirea acestuia.

2. Dacă statul intervenient descoperă elemente care îl îndreptățesc să creadă că infracțiuni nerelevante în sensul prezentului acord au putut fi comise sau că persoane care nu sunt implicate în săvârșirea unor infracțiuni relevante se află la bordul navei, va informa despre aceasta statul de pavilion. Dacă va fi cazul, părțile în cauză se vor consulta.

3. Dispozițiile prezentului acord vor fi interpretate ca permițând statului intervenient să ia și alte măsuri decât cele vizând investigarea și urmărirea infracțiunilor relevante, inclusiv deținerea de persoane, numai atunci când:

4. a) statul de pavilion își dă în mod expres consimțământul; sau

5. b) măsurile respective privesc investigarea și urmărirea infracțiunilor săvârșite după ce persoana a fost condusă pe teritoriul statului intervenient.

ARTICOLUL 14
Exercitarea competenței preferențiale

1. Statul de pavilion care dorește să își exercite competența preferențială o va face conform dispozițiilor următoare ale prezentului articol.

2. El va înștiința despre aceasta statul intervenient cât mai curând posibil, dar nu mai târziu de 14 zile de la primirea rezumatului probelor menționat la art. 13. Dacă statul de pavilion omite să înștiințeze, se va presupune că a renunțat la dreptul său de a-și exercita competența preferențială.

3. Atunci când statul de pavilion a notificat statului intervenient că intenționează să își exercite competența preferențială, exercitarea competenței statului intervenient este suspendată, în afara cazurilor de predare a unor persoane, nave, încărcături și probe, conform prezentului acord.

4. Statul de pavilion va transmite imediat cazul autorităților sale competente în scopul urmăririi penale.

5. Măsurile luate de statul intervenient împotriva navelor și persoanelor de la bord pot fi considerate că au fost îndeplinite în cadrul procedurii statului de pavilion.

ARTICOLUL 15
Predarea navelor, încărcăturii, persoanelor și probelor

1. Atunci când statul de pavilion a notificat statului intervenient intenția sa de a-și exercita competența preferențială și dacă statul solicită acest lucru, persoanele ar-

estate, nava, încărcătura și probele reținute trebuie să fie predate aceluși stat, conform dispozițiilor prezentului acord.

2. Cererea de predare a persoanelor arestate va trebui să fie însoțită, pentru fiecare persoană, de originalul sau de copia certificată a mandatului de arestare ori a altei decizii având același efect, emisă de o autoritate judiciară conform procedurii prescrise de dreptul statului de pavilion.

3. Părțile se angajează să depună toate eforturile pentru ca predarea persoanelor, navelor, încărcăturilor și probelor să aibă loc cât mai urgent.

4. Nici o dispoziție a prezentului acord nu poate fi interpretată ca privind o persoană reținută de dreptul său, în virtutea legii statului intervenient, de a ataca detenția sa în fața unei instanțe a aceluși stat, potrivit procedurilor stabilite de dreptul său intern.

5. În loc de a cere predarea persoanelor arestate sau a navei, statul de pavilion poate cere eliberarea lor imediată. Când această cerere a fost formulată, statul intervenient trebuie să le elibereze de îndată.

ARTICOLUL 16

Pedeapsa capitală

Dacă infracțiunea pentru care statul de pavilion decide să își exercite competența preferențială conform art. 14 se pedepsește cu pedeapsa capitală conform legii acestui stat și dacă pentru aceeași infracțiune pedeapsa capitală nu este prevăzută de legislația statului intervenient sau aceasta nu este, în general, executată, predarea oricărei persoane poate să nu fie acordată decât cu condiția ca statul de pavilion să dea astfel de asigurări care să fie considerate de statul intervenient ca suficiente ca pedeapsa capitală nu va fi executată.

SECȚIUNEA a 5-a

Reguli de procedură și alte dispoziții generale

ARTICOLUL 17

Autorități competente

1. Fiecare parte va desemna o autoritate responsabilă cu transmiterea cererilor și a răspunsurilor la cererile formulate în temeiul art. 6 și 7. În măsura în care este posibil fiecare parte va lua măsuri pentru ca această autoritate să poată primi cererile și să răspundă la ele la orice oră din zi sau din noapte.

2. Totodată părțile vor desemna o autoritate centrală responsabilă cu notificarea exercitării competenței preferențiale în temeiul art. 14 și cu orice alte comunicări sau notificări în temeiul prezentului acord.

3. Fiecare parte, în momentul depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, va comunica secretarului general al Consiliului Europei denumirea și adresa autorităților desemnate în aplicarea prezentului articol, precum și orice altă informație de natură a facilita comunicarea conform prezentului acord. Orice modificare ulterioară a denumirii, a adresei sau a altei informații privind aceste autorități va fi comunicată, de asemenea, secretarului general.

ARTICOLUL 18

Comunicarea dintre autoritățile desemnate

1. Autoritățile desemnate în temeiul art. 17 vor comunica direct între ele.
2. Atunci când, indiferent de motiv, comunicarea directă nu se poate realiza, părțile pot conveni să folosească canalele de comunicație ale O.I.P.C. - INTERPOL sau ale Consiliului de Cooperare Vamală.

ARTICOLUL 19

Forma cererii și limbile folosite

1. Orice comunicare în temeiul art. 4-16 se face în scris. Pot fi folosite și mijloacele moderne de telecomunicații, precum faxul.
2. Sub rezerva dispozițiilor paragrafului 3 al prezentului articol, nu se cere traducerea cererilor și nici a altor documente sau piese justificative.
3. Orice parte, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, va putea, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să își rezerve dreptul de a solicita ca cererile, celelalte documente sau piesele justificative care i-au fost trimise să fie formulate ori însoțite de o traducere în propria limbă sau în una dintre limbile oficiale ale Consiliului Europei ori în orice altă limbă pe care o va indica. Orice parte va putea, cu această ocazie, să declare că este dispusă să accepte traduceri în orice altă limbă pe care o va indica. Celelalte părți vor putea aplica regula reciprocității.

ARTICOLUL 20

Autentificarea și legalizarea

Documentele transmise în aplicarea prezentului acord sunt scutite de orice formalități de autentificare și de legalizare.

ARTICOLUL 21

Conținutul cererii

Orice cerere prezentată în temeiul art. 6 trebuie să conțină:

- a) denumirea autorității care face solicitarea și a autorității abilitate să efectueze investigații sau acte de procedură;
- b) informații amănunțite despre nava respectivă, inclusiv, în măsura în care este posibil, numele, descrierea navei, înmatricularea și celelalte elemente ce indică naționalitatea sa, precum și locul unde se află, însoțite de o cerere de confirmare că nava are naționalitatea părții solicitate;
- c) informații amănunțite despre infracțiunile în cauză, precum și motivele pe care se bazează bănuielile;
- d) măsurile ce se propune a fi luate și asigurarea că vor fi luate dacă nava poartă pavilionul statului intervenient.

ARTICOLUL 22

Informații pentru proprietarii și comandanții navelor

Fiecare parte va lua măsurile necesare pentru a informa proprietarii și comandanții navelor ce poartă pavilionul său că statele părți la prezentul acord pot fi autorizate să urce la bordul navelor, în afara apelor teritoriale ale oricăreia dintre părți, pentru scopurile menționate în prezentul acord și pentru a-i informa în special asupra obligației lor de a se conforma instrucțiunilor date de serviciile de coastă ale statului intervenient, investite cu această competență.

ARTICOLUL 23

Restrângerea folosinței

Statul de pavilion va putea subordona autorizarea prevăzută la art. 6 condiției ca informațiile sau elementele de probă obținute să nu fie folosite sau transmise de autoritățile statului intervenient în legătură cu alte investigații sau proceduri decât cele referitoare la infracțiuni relevante, fără consimțământul său prealabil.

ARTICOLUL 24

Confidențialitatea

Părțile interesate trebuie, cu condiția ca aceasta să nu fie contrară principiilor fundamentale ale dreptului lor intern, să păstreze confidențialitatea tuturor mijloacelor de probă și a informațiilor comunicate de o altă parte în virtutea prezentului acord, cu excepția cazului în care divulgarea lor este necesară pentru aplicarea prezentului acord sau pentru orice anchete sau proceduri.

SECȚIUNEA a 6-a

Cheltuieli și daune-interese

ARTICOLUL 25

Cheltuieli

1. Dacă părțile interesate nu convin altfel, cheltuielile necesare pentru executarea măsurilor prevăzute de art. 9 și 10 sunt în sarcina statului intervenient și cheltuielile necesare pentru îndeplinirea oricărei măsuri în temeiul art. 4 și 5 sunt, în mod normal, în sarcina părții care acordă asistență.

2. În cazul în care statul de pavilion și-a exercitat competența preferențială conform art. 14, acesta va suporta cheltuielile returnării navei și cheltuielile pentru transportul persoanelor suspecte și al elementelor de probă.

ARTICOLUL 26

Daune-interese

1. Dacă în cursul acțiunilor angajate în aplicarea art. 9 și 10 o persoană fizică sau juridică suferă o pierdere, o daună ori un prejudiciu ca urmare a neglijenței sau a altor fapte imputabile statului intervenient, acesta din urmă este răspunzător pentru reparații.

2. Atunci cînd acțiunea este desfășurată într-o manieră care nu poate fi justificată de dispozițiile prezentului acord, statul intervenient este răspunzător să compenseze orice pierdere, daună sau prejudiciu rezultat din acțiunea respectivă. Statul intervenient este, de asemenea, răspunzător pentru compensarea unei astfel de pierderi, daună sau prejudiciu, dacă suspiciunile se dovedesc a fi neîntemeiate și cu condiția ca nava abordată, armatorul sau echipajul să nu fi comis nici un act care să îl facă suspect.

3. Responsabilitatea pentru orice daună produsă ulterior unei acțiuni angajate în temeiul art. 4 revine statului solicitant, care poate cere compensații statului solicitat în cazul în care daunele au fost rezultatul neglijenței sau al altor fapte imputabile statului solicitat.

CAPITOLUL III

Dispoziții finale

ARTICOLUL 27

Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezentul acord este deschis spre semnare pentru toate statele membre ale Consiliului Europei care au consimțit deja să fie legate prin Convenția de la Viena. Ele vor putea să își exprime în mod expres consimțământul de a fi legate prin prezentul acord:

a) fie prin semnarea fără rezerva ratificării, acceptării sau aprobării;

b) fie prin semnarea sub rezerva ratificării, acceptării sau aprobării, semnarea fiind urmată de ratificare, acceptare sau aprobare.

2. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse pe lângă secretarul general al Consiliului Europei.

3. Prezentul acord va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unui termen de 3 luni după data la care 3 state membre ale Consiliului Europei vor fi declarat consimțământul lor de a fi legate prin prezentul acord conform dispozițiilor paragrafului 1.

4. Pentru orice stat semnatar care își va exprima ulterior consimțământul de a fi legat prin prezentul acord acesta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni după data la care acesta își va fi exprimat consimțământul de a fi legat prin prezentul acord conform dispozițiilor paragrafului 1.

ARTICOLUL 28

Aderarea

1. După intrarea în vigoare a prezentului acord Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va putea, după consultarea statelor contractante la acord, să invite orice stat nemembru al Consiliului, dar care și-a exprimat consimțământul de a fi legat prin Convenția de la Viena să adere la prezentul acord, printr-o decizie luată cu majoritatea prevăzută la art. 20.d din Statutul Consiliului Europei și cu unanimitatea reprezentanților statelor contractante ce au dreptul de a desemna membri în Comitetul Miniștrilor.

2. Pentru orice stat care aderă prezentul acord va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea unei perioade de 3 luni de la data depunerii instrumentului de aderare pe lângă secretarul general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 29

Aplicarea teritorială

1. Orice stat va putea, în momentul semnării sau cu ocazia depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, să precizeze teritoriul sau teritoriile cărora li se aplică consimțământul său de a fi legat prin prezentul acord.

2. Orice stat va putea în orice alt moment ulterior, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să extindă consimțământul său de a fi legat prin prezentul acord asupra oricărui alt teritoriu menționat în declarație. Acordul va intra în vigoare, pentru un astfel de teritoriu, în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii declarației de către secretarul general.

3. Pentru orice teritoriu ce face obiectul unei declarații în temeiul paragrafelor 1 și 2 vor putea fi desemnate autorități prin aplicarea art. 17 paragrafele 1 și 2.

4. Orice declarație făcută în temeiul paragrafelor precedente va putea fi retrasă, în privința oricărui teritoriu menționat în această declarație, printr-o notificare adresată secretarului general. Retragerea va intra în vigoare din prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către secretarul general.

ARTICOLUL 30

Relația cu alte convenții și acorduri

1. Prezentul acord nu afectează drepturile și obligațiile decurgând din Convenția de la Viena sau din convenții internaționale multilaterale privind probleme speciale.

2. Părțile la acord vor putea încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale privitoare la problemele la care se referă prezentul acord, în scopul completării sau al consolidării dispozițiilor acestuia ori pentru a facilita aplicarea principiilor consacrate prin art. 17 din Convenția de la Viena sau prin prezentul acord.

3. Dacă două sau mai multe părți au încheiat deja un acord sau un tratat asupra unui subiect vizat de prezentul acord ori dacă au stabilit în alt mod relațiile lor în privința acestui subiect, ele vor putea aplica respectivul acord, tratat sau aranjament în locul prezentului acord, dacă astfel se facilitează cooperarea internațională.

ARTICOLUL 31

Rezerve

1. Orice stat va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, să declare că se va prevala de una sau mai multe rezerve prevăzute la art. 3 paragraful 6, la art. 19 paragraful 3 și la art. 34 paragraful 5. Nici o altă rezervă nu este admisă.

2. Orice stat care a formulat o rezervă în temeiul paragrafului precedent va pu-

tea să o retragă, integral sau parțial, printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei. Retragerea va avea efect la data primirii notificării de către secretarul general.

3. O parte care a formulat rezerve asupra unei dispoziții a prezentului acord nu poate pretinde aplicarea dispoziției respective de către o altă parte; ea va putea, dacă rezerva este parțială sau condiționată, să pretindă aplicarea dispoziției respective în măsura în care a acceptat-o.

ARTICOLUL 32

Comitetul de supraveghere

1. După intrarea în vigoare a prezentului acord Comitetul de supraveghere, compus din experți reprezentând părțile, va fi convocat, la cererea uneia dintre părțile la acord, de către secretarul general al Consiliului Europei.

2. Comitetul de supraveghere va examina modul de aplicare a prezentului acord și va propune măsurile adecvate în vederea asigurării eficacității funcționalității acestuia.

3. Comitetul de supraveghere va putea să hotărască propriile sale reguli de procedură.

4. Comitetul de supraveghere va putea decide să invite state care nu sunt părți la prezentul acord, precum și organizații sau organisme internaționale, după caz, să participe la reuniunile sale.

5. Fiecare parte va trimite secretarului general al Consiliului Europei, din 2 în 2 ani, un raport asupra aplicării prezentului acord, în forma și potrivit modalităților decise de Comitetul de supraveghere sau de către Comitetul European pentru Probleme Penale. Comitetul de supraveghere va putea decide ca informația furnizată sau raportul stabilit pe baza acestei informări să fie distribuit părților și organizațiilor ori instanțelor internaționale pe care le consideră interesate.

ARTICOLUL 33

Amendamente

1. Amendamente la prezentul acord pot fi propuse de fiecare parte și orice propunere va fi comunicată de către secretarul general al Consiliului Europei statelor membre ale Consiliului Europei și fiecărui stat nemembru care a aderat sau a fost invitat să adere la prezentul acord, conform dispozițiilor art. 28.

2. Orice amendament propus de o parte va fi comunicat Comitetului European pentru Probleme Penale, care va supune Comitetului Miniștrilor avizul său asupra amendamentului propus.

3. Comitetul Miniștrilor va examina amendamentul propus și avizul Comitetului European pentru Probleme Penale, după care va putea adopta amendamentul.

4. Textul oricărui amendament adoptat de Comitetul Miniștrilor conform paragrafului 3 al prezentului articol va fi transmis părților pentru acceptare.

5. Orice amendament adoptat conform paragrafului 3 al prezentului articol va intra în vigoare în a 30-a zi după ce toate părțile îl vor fi informat pe secretarul general că l-au acceptat.

ARTICOLUL 34

Reglementarea diferendelor

1. Comitetul European pentru Probleme Penale al Consiliului Europei va fi informat despre interpretarea și aplicarea prezentului acord.

2. În cazul unui diferend între ele asupra interpretării sau aplicării prezentului acord părțile se vor strădui să soluționeze diferendul prin negocieri sau prin alte mijloace pașnice alese de acestea, inclusiv supunerea diferendului Comitetului European pentru Probleme Penale, unui tribunal arbitral, care va lua decizii obligatorii pentru părțile la diferend, prin mediere sau conciliere ori prin altă procedură judiciară convenită între părțile interesate.

3. Orice stat poate, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare sau la o dată ulterioară, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să declare că pentru orice diferend asupra interpretării sau aplicării prezentului acord va recunoaște ca obligatorie, fără un acord prealabil și sub rezerva reciprocității, supunerea respectivului diferend arbitrajului, în conformitate cu procedura prevăzută în anexa la prezentul acord.

4. Orice diferend care nu a fost soluționat în temeiul paragrafelor 2 și 3 ale acestui articol va fi supus, la cererea oricăruia dintre statele părți la diferend, Curții Internaționale de Justiție, care va decide.

5. Orice stat va putea, în momentul semnării sau al depunerii instrumentului său de ratificare, de acceptare, de aprobare ori de aderare, printr-o declarație adresată secretarului general al Consiliului Europei, să declare că nu se consideră legat prin paragraful 4 al acestui articol.

1. Orice parte care a făcut o declarație în temeiul paragrafelor 3 și 5 ale acestui articol va putea în orice moment să retragă această declarație printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei.

ARTICOLUL 35

Denunțarea

1. Orice parte va putea în orice moment să denunțe prezentul acord printr-o notificare adresată secretarului general al Consiliului Europei.

2. Denunțarea va avea efect în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de 3 luni de la data primirii notificării de către secretarul general.

3. Totuși prezentul acord va rămîne în vigoare în privința oricărei acțiuni sau proceduri inițiate în urma unor cereri ori comunicări formulate în cursul perioadei sale de validitate față de partea care a denunțat prezentul acord.

ARTICOLUL 36

Notificări

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica tuturor statelor membre ale Consiliului Europei sau oricărui stat care a aderat la prezentul acord, precum și secretarului general al Națiunilor Unite:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricărui instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare;
- c) denumirea oricărei autorități și orice alte informații comunicate în temeiul art. 17;
- d) orice rezervă făcută în temeiul art. 31 paragraful 1;
- e) data intrării în vigoare a prezentului acord conform art. 27 și 28;
- f) orice cerere făcută în temeiul art. 32 paragraful 1, precum și data oricărei reuniuni organizate conform aceluși paragraf;
- g) orice declarație făcută în temeiul art. 3 paragrafele 5 și 6, art. 8 paragraful 2, art. 19 paragraful 3 și art. 34 paragrafele 3 și 5;
- h) h) orice alt act, notificare sau comunicare referitoare la prezentul acord.

Drept care subsemnații, legal împuterniciți în acest scop, au semnat prezentul acord.

Întocmit la Strasbourg la 31 ianuarie 1995, în limbile franceză și engleză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care va fi depus la arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va trimite copii certificate fiecărui stat membru al Consiliului Europei și oricărui stat invitat să adere la prezentul acord.

Anexă

1. Partea la diferend care solicită un arbitraj, în aplicarea art. 34 paragraful 3, va notifica în scris celeilalte părți această cerere, precum și considerentele care o motivează.

2. Părțile interesate vor stabili un tribunal arbitral.

3. Tribunalul arbitral este format din 3 membri. Fiecare parte numește un arbitru. Ambele părți, de comun acord, desemnează președintele completului arbitral.

4. Dacă o astfel de nominalizare sau desemnare nu intervine în intervalul de 4 luni ce urmează datei la care arbitrajul a fost solicitat, sarcina nominalizării sau desemnării necesare revine secretarului general al Tribunalului Permanent de Arbitraj.

5. Dacă părțile nu convin altfel, tribunalul își va desemna propria procedură.

6. Dacă părțile nu convin altfel, tribunalul hotărăște pe baza regulilor de drept internațional aplicabile și, în absența unor astfel de reguli, pe baza principiului *ex aequo et bono*.

7. Tribunalul va hotărî cu majoritate de voturi. Deciziile sale vor fi definitive și obligatorii.

ACORD DE COOPERARE PENTRU PREVENIREA ȘI COMBATEREA INFRAȚIONALITĂȚII TRANSFRONTALIERE*

Guvernele semnatare ale Acordului, denumite în continuare Părți**, în dorința de a lărgi și diversifica relațiile de cooperare în cadrul programului Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei;

luînd în considerare importanța legăturilor comerciale între Părți și a celor cu alte țări și dorind să contribuie la dezvoltarea armonioasă a acestor legături;

recunoscînd interesul lor reciproc în ceea ce privește combaterea infraționalității transfrontaliere și dezvoltarea unei mai strînse cooperări regionale în aplicarea legislației;

fiind convinse că infraționalitatea existentă la frontierele Părților reprezintă o amenințare serioasă pentru suveranitatea acestora și pentru comerțul legal, aceasta putînd fi combătută în mod eficient prin cooperarea între autoritățile cu atribuții legale specifice;

fiind de părere că, pentru a realiza acest obiectiv, ar trebui să existe un angajament de dezvoltare a cooperării în cel mai înalt grad între autoritățile cu atribuții legale specifice;

considerînd că infraționalitatea transfrontalieră prejudiciază interesele economice, fiscale și comerciale ale respectivelor țări;

avînd în vedere acordurile, înțelegerile sau tratatele existente privind asistența reciprocă, precum și alte acorduri internaționale cu privire la aplicarea legii, deja acceptate de Părți;

au convenit următoarele:

Articolul 1 Definiții

În sensul prezentului Acord:

a) autorități cu atribuții în aplicarea legii privind infraționalitatea transfrontalieră și vamală înseamnă autorități naționale competente desemnate de Părți; această desemnare va fi confirmată la Secretariatul SECI și va putea fi modificată printr-o notificare adresată Secretariatului;

b) infraționalitate transfrontalieră înseamnă toate încălcările sau tentativele de încălcare a legislației și reglementărilor naționale în scopul organizării, dirijării, sprijinirii sau facilitării infraționalității internaționale;

c) legi vamale înseamnă legile și reglementările aplicate de administrațiile vamale la importul, exportul și tranzitul sau circulația mărfurilor, în corelație cu drepturile, comisioanele și alte taxe vamale, sau cu măsurile prohibitive, restricțiile și alte controale similare referitoare la mișcarea bunurilor aflate sub control care traversează frontierele naționale;

* Adoptat la București, la 26 mai 1999.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 670-XIV din 11 noiembrie 1999.

- d) informații înseamnă date sub orice formă, documente, evidențe și rapoarte ori copii legalizate sau autentificate ale acestora;
- e) persoană înseamnă orice persoană fizică sau juridică;
- f) date personale înseamnă toate informațiile referitoare la o persoană fizică, identificată sau identificabilă;
- g) bunuri înseamnă bunurile de orice fel și documentele sau instrumentele juridice, care menționează dreptul la/sau interesul pentru aceste bunuri;
- h) măsuri provizorii înseamnă:
 - (i) interzicerea temporară a schimbării naturii bunurilor, a efectuării actelor de dispoziție asupra bunurilor, a deplasării sau transferului bunurilor, sau
 - (ii) preluarea temporară a custodiei sau a controlului asupra bunurilor pe baza unei dispoziții emise de un tribunal, o autoritate competentă sau prin alte mijloace juridice ori administrative;
- i) pierderea unui drept înseamnă privarea folosinței ori a posesiei de bunuri în baza unei dispoziții a unui tribunal sau a unei autorități competente, incluzând și confiscarea în cazurile în care se poate aplica;
- j) autoritatea solicitantă înseamnă autoritatea descrisă în articolul 1 a), care cere asistență în conformitate cu articolul 8 punctul 1);
- k) autoritatea solicitată înseamnă autoritatea descrisă în articolul 1 a), căreia i se cere asistență în conformitate cu articolul 8 punctul 1).

Articolul 2

Domeniul de aplicare a Acordului

- 1) Părțile, prin autoritățile desemnate, își vor acorda asistență reciprocă în conformitate cu prevederile prezentului Acord în ceea ce privește prevenirea, descoperirea, investigarea, aducerea în fața justiției și sancționarea infracționalității transfrontaliere.
- 2) Prezentul Acord nu va fi interpretat ca putând să prejudicieze sau să afecteze aplicarea Tratatului Uniunii Europene, a Acordului Schengen, din 14 iunie 1985 și a Convenției pentru aplicarea Acordului Schengen, din 19 iunie 1990, a acordurilor internaționale, acordurilor de asistență reciprocă și altor acorduri internaționale privind aplicarea legii, acceptate deja de Părți; sau a oricărei asistențe reciproce privind aplicarea unei legi, acord, înțelegeri, sau tratat în vigoare între oricare dintre Părțile acestui Acord, sau care ar putea fi încheiat ulterior de acestea.
- 3) Fiecare Parte va satisface cererile de asistență în sensul prezentului Acord în conformitate cu prevederile legale ale statului său.
- 4) În scopul eficientizării prevenirii, descoperirii, investigării și aducerii în fața justiției a infracțiunilor transfrontaliere, în calitate de membrii activi ai OIPC - Interpol în probleme specifice activității poliției și al Organizației Mondiale a Vămilelor în probleme vamale, țările participante la SECI vor face schimb de informații și analize în condiții de parteneriat cu autoritățile lor cu atribuții în aplicarea legii și cu Secretariatul General Interpol și Organizația Mondială a Vămilelor.

Articolul 3

Formele asistenței speciale

1) La cerere sau din proprie inițiativă, o Parte va furniza asistență unei alte Părți sub formă de informații cu privire la fenomenul de infracționalității transfrontaliere.

2) La cerere, o Parte va furniza asistență în formă de informații apte să asigure punerea în aplicare a legislației și a reglementărilor naționale de evaluare exactă a drepturilor vamale și a taxelor impuse de către Părți.

3) La cerere sau din proprie inițiativă, o Parte poate oferi asistență sub formă de informații, care includ, dar nu se limitează la:

- a) metode și tehnici de control ale pasagerilor și mărfurilor;
- b) aplicarea cu succes a mijloacelor și tehnicilor de contracareare fraudelor;
- c) acțiuni ce ar putea fi folositoare în lupta contra fraudelor;
- d) noi metode folosite în comiterea infracțiunilor.

4) Părțile vor coopera pentru:

- a) facilitarea unei coordonări eficiente;
- b) stabilirea și menținerea canalelor de comunicare pentru a facilita asigurarea și schimbul rapid de informații;

- c) asigurarea reciprocă, după caz, a oricărui alt tip de asistență tehnică, prin schimb de cunoștințe profesionale, științifice și tehnice;

- d) evaluarea și testarea noilor echipamente sau proceduri;

- e) orice alte probleme administrative generale, care pot necesita din când în când acțiuni comune.

- f) punerea în practică a metodelor de livrări controlate, în conformitate cu legislația națională a Părților interesate.

5) La cerere, Părțile se vor informa reciproc asupra efectuării legale a importului pe teritoriul uneia din Părți, a mărfurilor exportate din teritoriul celeilalte Părți. Dacă se solicită, informațiile vor conține procedura vamală aplicată pentru vămuirea bunurilor.

6) La cerere, Partea solicitată va acorda, în măsura în care este abilitată și în limita resurselor disponibile, și în conformitate cu legislația națională, informații referitoare la:

- a) persoane cunoscute sau suspectate de autoritatea solicitantă de a fi comis infracțiuni transfrontaliere, în special persoanele care intră pe și ies de pe teritoriul său;

- b) bunurile aflate în curs de transport saudepozitate, identificate de autoritatea solicitantă ca făcând obiectul unei activități de trafic clandestin cu destinația în teritoriul său; și

- c) mijloacele de transport suspectate de a fi fost folosite la comiterea unor fraude pe teritoriul Părții solicitante.

7) La cerere sau din proprie inițiativă, Părțile își vor furniza reciproc informații cu privire la activitățile ce pot duce la apariția infracționalității transfrontaliere. În cazuri care pot cauza daune substanțiale economiei, sănătății publice, securității publice sau a oricăror alte interese vitale ale celeilalte Părți, o Parte va putea furniza aceste informații în măsura posibilităților, fără cerere specială.

8) În conformitate cu legislația națională, Părțile își vor acorda asistență prin pu-

nerea în practică a măsurilor provizorii și a procedurilor legale referitoare la bunuri, venituri și/sau mijloace ale infracționalității transfrontaliere supuse acestor măsuri provizorii.

9) Părțile pot, cu condiția respectării legislației naționale:

a) să dispună de bunurile, veniturile și mijloacele confiscate ca urmare a activității de asistență oferite prin prezentul Acord, în ce privește controlul bunurilor, veniturilor și mijloacelor respective;

b) să transfere bunurile, veniturile sau mijloacele confiscate sau veniturile rezultate din vânzarea lor către cealaltă Parte, în condițiile stabilite de comun acord.

Articolul 4

Confidențialitatea informațiilor și protecția datelor personale

1) Informațiilor obținute potrivit prezentului Acord li se va asigura, de către autoritatea solicitantă, un grad de confidențialitate similar cu cel care este acordat de legea statului său aceluiași tip de informații la care acesta are acces.

2) Fără a aduce prejudicii prevederilor Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automatizată a datelor (Consiliul Europei, ETS 108, Strasbourg, 28 ianuarie 1981), datele personale primite ca urmare a aplicării acestui Acord vor fi protejate la un nivel care este cel puțin echivalent cu cel prevăzut de legea statului Părții furnizoare.

3) Informațiile obținute în conformitate cu prezentul Acord vor fi folosite numai în scopurile menționate în Acord. Atunci când autoritatea solicitantă cere folosirea unor astfel de informații pentru alte scopuri inclusiv difuzarea lor către un terț, va trebui să obțină consimțământul scris al autorității solicitate, care a furnizat informația. Folosirea informațiilor va fi realizată în condițiile stabilite de autoritatea solicitată.

4) În cazul în care Partea solicitată nu indică altfel, prevederea paragrafului 3) nu va împiedica folosirea informațiilor în procedurile judiciare sau administrative instituite ca urmare a comiterii unei infracțiuni transfrontaliere. Părțile pot folosi în evidențele lor, în rapoarte și mărturii, ca și în procedurile judiciare, drept probe, informațiile obținute și documentele consultate în conformitate cu prevederile prezentului Acord. Autoritatea competentă, care a furnizat informația, va fi notificată în scris, înaintea acestei folosiri.

Articolul 5

Răspunderea și protecția legală pentru prelucrarea neautorizată sau incorectă a datelor

1) Fiecare Parte va fi responsabilă, în conformitate cu legislația statului său, pentru daunele provocate unei persoane ca rezultat al unei erori legale sau de fapt în datele transmise la Centrul SECI.

2) Numai statul Părții pe teritoriul căruia a avut loc evenimentul care, a dat naștere la o daună, poate constitui subiectul unei acțiuni de compensare intentate de Partea lezată, care va solicita aceasta instanței în jurisdicția căreia se află, în conformitate cu legislația națională a statului SECI implicat.

3) O Parte nu poate invoca faptul că o altă Parte a transmis date inexacte în scopul de a evita răspunderea care îi revine în conformitate cu legislația sa națională cu privire la o Parte lezată. Dacă aceste erori legale sau de fapt au avut loc ca rezultat al transmiterii eronate a unor date sau ca urmare a nerespectării obligațiilor prevăzute în acest Acord din partea uneia sau a mai multor Părți sau ca rezultat al unei transmiteri neautorizate sau incorecte, cealaltă Parte implicată va trebui să plătească, la cerere, sumele plătite drept compensație, dacă datele nu au fost utilizate de Partea pe teritoriul statului căruia a fost provocată dauna ca urmare a încălcării acestui Acord.

Articolul 6

Dosare și documente

1) Autoritatea solicitată va furniza, la cerere, copii autentificate în mod corespunzător ale dosarelor, documentelor și altor materiale referitoare la infracțiunile transfrontaliere.

2) În cazul în care autoritatea solicitantă nu cere în mod expres originale sau copii autentificate, autoritatea solicitată poate transmite informații computerizate sub orice formă. Autoritatea solicitată va furniza, în același timp, toate informațiile relevante pentru interpretarea sau folosirea informațiilor computerizate.

3) Cu acordul autorității solicitate, persoane oficiale desemnate de autoritatea solicitantă pot examina, la sediul autorității solicitate, informațiile relevante într-un caz de infracțiune transfrontalieră și pot face copii ale acestora sau pot extrage informații din ele.

Articolul 7

Martori și experți

1) O persoană oficială reprezentând autoritatea solicitată poate fi autorizată să compară, în limitele autorizării acordate, ca martor sau expert în proceduri juridice sau administrative inițiate pe teritoriul statului Părții solicitante, în probleme referitoare la prezentul Acord și să prezinte dosare, documente sau alte materiale ori copii ale acestora. Solicitarea de a compărea trebuie să specifice în ce problemă și în virtutea cărui titlu sau calități să compară persoana oficială drept martor sau expert.

2) Partea solicitantă este datoare să ia toate măsurile necesare pentru asigurarea securității persoanelor oficiale pe durata șederii lor pe teritoriul statului său, conform paragrafului 1) al acestui articol. Cheltuielile zilnice și de transport ale persoanelor oficiale vor fi suportate de Partea solicitantă.

Articolul 8

Comunicarea cererilor

1) Cererile în conformitate cu prezentul Acord se întocmesc în scris, direct de către autoritățile desemnate în limba engleză sau în altă limbă acceptată de autoritățile Părții solicitate. Informațiile necesare pentru executarea cererilor se vor anexa la acestea. În situații urgente pot fi făcute și acceptate și cereri verbale, dar ele vor fi confirmate în scris, în maximum 48 de ore. Fiecare Parte va desemna un punct

național unic de contact inițial, care va transmite și va primi cererile și va difuza detaliile de contact prin Secretariatul Centrului SECI.

2) Cererile vor cuprinde următoarele informații:

- a) denumirea autorităților desemnate și a persoanelor, care fac cererea;
- b) natura problemei sau a procedurilor, inclusiv legile, reglementările și alte prevederi legale implicate;
- c) o descriere sumară a faptelor și a infracțiunilor transfrontaliere efectuate;
- d) tipul de asistență avută în vedere;
- e) motivul cererii și modul de utilizare a informației;
- f) numele și adresele persoanelor implicate, scrise în conformitate cu documentele lor de identitate națională sau internațională, dacă sunt cunoscute.

Articolul 9

Executarea cererilor

1) Autoritatea solicitată va lua toate măsurile posibile pentru a soluționa cererea și se va strădui să asigure orice măsură necesară în acest scop.

2) În cazul în care autoritatea solicitată nu are competență în rezolvarea cererii, ea va lua măsuri de a obține soluționarea sa ca și când ar acționa pe cont propriu și în conformitate cu legislația statului său și va aviza în acest sens autoritatea solicitantă.

3) Autoritatea solicitată va efectua sau, dacă este posibil și în conformitate cu legislația națională, va permite autorității solicitante să efectueze inspecții, verificări, audieri sau măsuri investigative, inclusiv audierea experților, martorilor și a persoanelor suspectate de a fi comis o infracțiune transfrontalieră, dacă acestea sunt necesare în vederea soluționării cererii.

4) Pentru a facilita acțiuni concertate și la cerere, autoritatea solicitantă va fi informată în prealabil despre data și locul oricărei acțiuni ce se va întreprinde pentru soluționarea unei cereri.

5) La cerere, autoritatea solicitată va autoriza, dacă este posibil și în conformitate cu legislația statului său, într-o măsură cât mai mare, ca persoanele oficiale ale Părții solicitante să fie prezente pe teritoriul statului Părții solicitate, pentru a asista la soluționarea unei cereri.

6) Autoritatea solicitată va respecta cererea de urmare a unei anumite proceduri cu condiția ca aceasta să nu fie interzisă de legislația statului Părții solicitate.

Articolul 10

Cazuri de excepție

1) În cazul în care autoritatea solicitată consideră că acordarea asistenței încalcă suveranitatea, securitatea, ordinea publică a statului său sau alt interes național important, sau dacă încalcă legislația și reglementările naționale, asistența poate fi refuzată sau retrasă sau poate fi acordată în anumite condiții.

2) Dacă autoritatea solicitantă nu va putea satisface o cerere similară înaintată de autoritatea solicitată, ea va atrage atenția asupra acestui fapt în cererea sa. Îndeplinirea cererii va fi lăsată la latitudinea autorității solicitate.

3) Autoritatea solicitată poate amâna acordarea de asistență în cazul în care acesta

se interferează cu o investigație, urmărire sau procedură în curs. În acest caz, autoritatea solicitată se va consulta cu autoritatea solicitantă pentru a stabili dacă asistența se poate acorda în termenele și condițiile impuse de autoritatea solicitată.

4) În cazul în care nu se poate de curs cererii, autoritatea solicitantă va fi anunțată imediat, precizându-se motivele care au stat la baza amînării sau refuzului cererii. Autorității solicitante îi vor fi furnizate datele despre împrejurările care ar putea fi relevante pentru urmărirea ulterioară a cazului.

Articolul 11

Cheltuieli

1) Părțile vor renunța, de regulă, la toate pretențiile de rambursare a cheltuielilor ocazionate de punerea în aplicare a prezentului Acord, exceptînd cheltuielile pentru martori și onorariile pentru experți, precum și cheltuielile pentru traducători și interpreți, dacă aceștia nu sunt salariați guvernamentali.

2) Dacă pentru soluționarea unei cereri apar cheltuieli substanțiale sau extraordinare, autoritățile se vor consulta pentru stabilirea termenilor și condițiilor, în care se va rezolva cererea de asistență, precum și modul în care vor fi suportate cheltuielile.

Articolul 12

Implementarea Acordului

1) Pentru aplicarea prezentului Acord se constituie un Comitet Comun de Cooperare avînd sediul la București, format din reprezentanți ai autorităților desemnate de către Părți, în comitet fiecare Parte avînd un singur vot. Un reprezentant al OIPC - Interpol și al Organizației Mondiale a Vămilor va servi drept consilier permanent pe lângă Comitetul Comun de Cooperare. Comitetul Comun de Cooperare se va întruni cel puțin o dată pe an într-un un loc și la o dată stabilite de comun acord.

2) Inter alia, Comitetul Comun de Cooperare va:

a) asigura corecta aplicare a prezentului Acord;

b) examina toate problemele ce decurg din aplicarea lui;

c) lua măsurile necesare în vederea cooperării în conformitate cu domeniul de aplicare a prezentului Acord;

d) schimba, puncte de vedere de interes comun privind cooperarea, inclusiv măsurile viitoare și resursele pentru acestea;

e) recomanda soluții pentru realizarea obiectivelor Acordului.

3) Comitetul Comun de Cooperare, care este organul instituțional suprem al Centrului SECI, va adopta prin consens propriul regulament interior.

4) Comitetul Comun de Cooperare se va consulta cu alte instituții internaționale, cum sunt Comisia Economică pentru Europa, Oficiul ONU pentru Controlul Stupefiantelor și Prevenirea Infraționalității, Organizația Mondială a Vămilor, Interpol și Europol în scopul funcționării eficiente a Acordului și a Centrului SECI.

Articolul 13
Centrul Regional al Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul
Europei - SECI pentru combaterea infracționalității
transfrontaliere (Centrul SECI)

- 1) Centrul SECI se va înființa și va avea sediul la București, România.
- 2) Centrul SECI va funcționa conform unei Carte de organizare și funcționare a Centrului SECI de combatere a infracționalității transfrontaliere, care urmează să fie adoptată de către Părți cât mai curînd posibil ca parte integrantă a prezentului Acord.
- 3) Activitatea Centrului SECI va fi coordonată de Comitetul Comun de Cooperare.

Articolul 14
Aplicarea

Prezentul Acord se va aplica pe teritoriul statului fiecărei Părți.

Articolul 15
Soluționarea disputelor

În cazul unei divergențe între două sau mai multe Părți sau între o Parte și Centru privind interpretarea sau aplicarea acestui Acord, Părțile interesate vor consulta și, dacă este necesar, vor înainta divergența spre soluționare Comitetului Comun de Cooperare.

Articolul 16
Intrarea în vigoare și denunțarea

- 1) Prezentul Acord va intra în vigoare în prima zi a lunii, care urmează datei la care trei Părți notifică depozitarului încheierea procedurilor naționale necesare pentru intrarea în vigoare a Acordului.
- 2) Pentru fiecare stat participant la SECI, care aderă la prezentul Acord după intrarea sa în vigoare, acest Acord va intra în vigoare în prima zi a lunii, care urmează datei la care acel stat notifică depozitarului instrumentul său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare.
Pentru orice stat, neparticipant la SECI, hotărîrea de a permite aderarea la acest Acord după intrarea lui în vigoare poate fi luată numai prin consensul statelor participante la SECI. Pentru acele state, acest Acord va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează datei, la care acel stat notifică depozitarului instrumentul său de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare.
- 3) Guvernul României va îndeplini calitatea de depozitar al acestui Acord. Depozitarul va informa Părțile cu privire la notificarea, despre care se face referire la paragrafele 1) și 2), precum și cu privire la data intrării în vigoare a Acordului.
- 4) O Parte se poate retrage din prezentul Acord, în orice moment, printr-o notificare scrisă transmisă depozitarului. Retragera va deveni efectivă la trei luni după data notificării. Procedurile în curs la data retragerii vor fi finalizate în conformitate cu prevederile prezentului Acord.

Articolul 17 **Amendamente**

1) Orice Parte poate propune amendamente la prezentul Acord. Orice amendament propus va fi remis depozitarului care îl va comunica Părților.

2) Părțile vor notifica depozitarul cât de curînd posibil despre acceptarea amendamentelor propuse la prezentul Acord.

3) Amendamentele adoptate conform paragrafului 2) prin consensus vor intra în vigoare în conformitate cu art.16.

4) Dacă este notificată vreo obiecție la amendamentul recomandat, amendamentul va fi considerat neacceptat și nu va avea efect.

Originalul prezentului Acord într-un singur exemplar în limba engleză va fi depozitat la Guvernul României, ca depozitar, care va remite copii certificate Părților.

Întru confirmare subsemnații, fiind autorizați de guvernele respective, am semnat prezentul Acord.

Încheiat la București, România, la 26 mai 1999.

Pentru Guvernul Republicii Albania

Ambasador Extraordinar și Pleni-

potențiar la București E.S.Dl.Marko BELLO

Pentru Guvernul Bosniei-Herzegovina

Adjunct al ministrului - Miniturul

pentru Probleme civile și comunicații Recica NUDZEIM

Pentru Guvernul Republicii Bulgaria Dl.Bojdihar Dimitrov

Secretar șef- Ministerul de Interne POPOV

Pentru Guvernul Republicii EleneDl.Georgios

Secretar general - Ministerul ANDREOPOULOS

Justiției

Pentru Guvernul Republicii Ungare

Secretar de stat adjunct -

Ministerul Afacerilor Externe Dl. Rudolf JOO

Pentru Guvernul Fostei Republici

Iugoslave a Macedoniei

Subsecretar - Ministerul de Interne Dl. Ulber LJUFI

Pentru Guvernul Republicii Moldova

Ministru-Ministerul de Interne E.S.Dl.Victor CATANĂ

Pentru Guvernul Republicii Turcia

Subsecretar-Subsecretariatul vamal Dl.Ramazan ULUDAG

Pentru Guvernul RomânieiE.S.Dl. Constantin

Ministerul de Interne Dudu IONESCU

**ACORD DE COOPERARE DINTRE GUVERNELE STATELOR
PARTICIPANTE LA COOPERAREA ECONOMICĂ A MĂRII NEGRE
PRIVIND COMBATerea CRIMINALITĂȚII, ÎN SPECIAL A FORMELOR
SALE ORGANIZATE***

Guvernele statelor participante la Cooperarea Economică a Mării** Negre (CEMN): Republica Albania, Republica Armenia, Republica Azerbaidjan, Republica Bulgaria, Georgia, Republica Elenă, Republica Moldova, România, Federația Rusă, Republica Turcia și Ucraina, denumite în continuare "Părți",

recunoscând faptul că, prin toate formele sale, criminalitatea națională și internațională reprezintă o amenințare serioasă la sănătatea, securitatea și bunăstarea ființelor umane și afectează în mod negativ bazele economice, culturale și politice ale societății, fiind profund îngrijorate de dimensiunea și de tendințele dezvoltării criminalității în general,

observând că există cazuri de creștere a legăturii dintre traficul ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, terorism și crimă organizată,

luând în considerare prevederile documentelor Națiunilor Unite în domeniul prevenirii și controlului criminalității, în special referitoare la crima organizată, la traficul ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, la arme și materiale radioactive, la toate actele de terorism, precum și la activitățile infracționale legate de migrație,

luând în considerare prevederile Declarației de la București a reuniunii la nivel înalt a statelor participante la CEMN, din 30 iunie 1995, recomandările Adunării Parlamentare a CEMN (APCEMN) 15/1996, din 12 iunie 1996, în domeniul cooperării în combaterea crimei organizate între statele membre APCEMN, ale Declarației comune a primei reuniuni a miniștrilor de interne din statele participante la CEMN, care a avut loc la Erevan, la 17 octombrie 1996, aprobată de șefii de state și de guvernele statelor participante la CEMN, la 25 octombrie 1996, la Moskova, și ale Declarației comune a celei de-a doua reuniuni a miniștrilor afacerilor interne, care a avut loc la Istanbul, la 22 octombrie 1997,

acordând o mare atenție cooperării internaționale în domeniul combaterii criminalității și dorind să asigure o cât mai lungă și eficientă asistență reciprocă, cu respectarea adecvată a drepturilor și libertăților omului, general recunoscute,

subliniind nevoia ca fiecare efort de combatere a crimei organizate să ia în considerare activitățile conexe, care se desfășoară la nivel global și regional,

acționând pe bazele principiilor egalității și avantajului reciproc,

respectând acordurile internaționale și legislațiile naționale existente în statele participante la CEMN și fără a prejudicial angajamentele lor anterioare bazate pe acorduri bilaterale și multilaterale cu state terțe,

au convenit următoarele:

* Adoptat la Kerkyra, la 2 octombrie 1998.

** Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 508-XIV din 14 iulie 1999. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, Vol.27, p. 104.

Articolul 1

Domenii de cooperare

1) Părțile vor coopera pentru prevenirea, combaterea, detectarea, descoperirea și investigarea infracțiunilor, în special a:

- actelor de terorism;
- crimei organizate;
- cultivării ilegale, producerii, fabricării și traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope;
- producerii ilegale, comerțului ilicit și utilizării de precursori și substanțe chimice esențiale pentru producerea ilegală de stupefiante și substanțe psihotrope;
- traficului ilegal de arme, inclusiv biologice, chimice și radiologice, de muniție, explozivi, materiale nucleare și radioactive, precum și de substanțe toxice;
- activităților economice internaționale ilegale și legalizării veniturilor obținute (spălarea banilor) în urma activităților ilicite, tranzacțiilor economice și bancare suspecte și abuzurilor în domeniul investițiilor;
- contrabandei;
- activităților ilicite legate de migrație, trecerea ilegală a granițelor și traficul ilegal cu ființe umane;
- exploatarea sexuală a femeilor și minorilor sau copiilor;
- contrafacerii și falsificării de bancnote, cărți de credit, documente, a hârtiilor de valoare, precum și a oricărui tip de documente de identitate;
- infracțiunilor cu violență îndreptate împotriva vieții umane și proprietății;
- traficului ilicit cu obiecte din patrimoniul istoric și cultural, cu pietre și metale prețioase, cu proprietăți intelectuale și cu alte obiecte de valoare;
- corupției;
- infracțiunilor în domeniul ecologic;
- infracțiunilor în domeniul tehnologiei de vîrf în domeniul calculatoarelor;
- răpirii și comerțului cu organe umane;
- infracțiunilor în domeniul maritim (frauda maritimă, pirateria etc.);
- furtului și traficului ilegal de vehicule.

2) Părțile vor coopera, de asemenea, în următoarele domenii:

- educație, instruire și perfecționare a pregătirii personalului;
- cultural, sportiv și social, prin schimburi de delegații;
- desfășurare cercetării științifice în scopul combaterii criminalității și al dezvoltării sistemelor de informații, a mijloacelor de comunicație și a echipamentului special;
- alte domenii de interes reciproc, în scopul controlului criminalității, în general, al prevenirii criminalității, ca, de exemplu, depistarea persoanelor sau a bunurilor furate ori pierdute și identificarea cadavrelor.

Articolul 2

Forme de cooperare

Cooperarea între Părți poate fi realizată mai ales prin:

- schimburi de informații și experiență în domeniile de interes comun;
- schimburi de informații privind prevenirea și combaterea oricărei forme de cri-

minalitate transnațională, în special a tuturor actelor de terorism, crimă organizată, a traficului ilegal de stupefiante și substanțe psihotrope, de arme și materiale radioactive, a infracțiunilor privind migrația, inclusiv schimburi de informații despre acele persoane și rețele ilegale care sunt implicate în infracțiunile transnaționale;

- planificarea și adoptarea de acțiuni coordonate împotriva rețelelor ilegale;
- identificarea persoanelor, care se sustrag de la urmărirea penală sau de la executarea pedepsei, precum și a celor declarate dispărute;

- schimburi de informații referitoare la noile tipuri de criminalitate, metode și forme ale prevenirii, combaterii, descoperirii și investigării acestora;

- sprijin în descoperirea tranzacțiilor economice și bancare suspecte, inclusiv a celor legate de legalizarea veniturilor obținute în urma activităților ilicite;

- schimburi de experiență privind folosirea metodelor și a mijloacelor științifice și tehnologice pentru cercetarea criminologică și criminalistică, în special în domeniile investigării, descoperirii și controlului stupefiantelor, substanțelor psihotrope și precursorilor, în concordanță cu legislația internațională;

- schimburi de informații referitoare la metodele utilizate pentru transportul, ascunderea și distribuirea stupefiantelor și substanțelor psihotrope;

- luarea măsurilor legale, administrative și de securitate la granițele lor, pentru a preveni în special contrabanda de stupefiante și substanțe psihotrope;

- schimburi de informații în legătură cu noile tipuri de stupefiante și substanțe psihotrope, care apar în traficul ilegal, cu tehnologia de producere și cu substanțele utilizate pentru producerea acestora, precum și cu noile metode de cercetare folosite la analiza și identificarea stupefiantelor și substanțelor psihotrope;

- schimburi de informații privind cazurile de legătură a traficului ilegal de stupefiante și substanțe psihotrope cu terorismul și crima organizată;

- schimburi de informații, cunoștințe și experiență în domeniul controlului de frontieră și al materialului și sprijinului tehnic al serviciilor competente de control, în scopul descoperirii documentelor de călătorie falsificate și pentru prevenirea intrării ilegale a persoanelor suspecte, implicate în acte ilicite și, în special, în acte teroriste, precum și în activitățile ilicite legate de migrație;

- schimburi de experiență de lucru, inclusiv absolvirea de cursuri de perfecționare, consultații, seminare și cursuri de pregătire;

- schimburi de date statistice, precum și de texte și prevederi ale legislației naționale, de broșuri, publicații și rezultate ale cercetării științifice în domeniile incluse în acest Acord;

- organizarea de întâlniri ale experților în domeniile lor de competență, ori de câte ori este necesar să se rezolve probleme urgente și speciale de interes comun;

- căutarea și înapoierea, în conformitate cu legislația națională, a obiectelor furate având numere sau semne specifice, inclusiv a celor de valoare culturală și istorică, a vehiculelor și armelor de foc, precum și a hîrțiilor de valoare cu elemente de siguranță și a pașapoartelor (documentelor de identitate);

- schimburi de informații în legătură cu cetățenii statelor celorlalte Părți, care au fost condamnați pentru infracțiuni comise pe teritoriile statelor lor, precum și în legătură cu persoanele aflate în curs de cercetare.

Articolul 3

Livrările, controlate

Părțile vor asigura, în concordanță cu legislația lor națională și cu obligațiile internaționale, condițiile necesare desfășurării livrărilor controlate de stupefiante și substanțe psihotrope, precum și de precursori folosiți pentru producerea acestora.

Părțile vor examina posibilitatea de aplicare a metodei livrării controlate și altor obiecte supuse traficului ilicit.

Părțile se vor strădui să își armonizeze legislația și practicile pentru a fi reciproc compatibile, în măsura necesară pentru a iniția și a desfășura eficient livrările controlate.

Articolul 4

Mijloace de cooperare

Părțile vor coopera în combaterea criminalității, prin autoritățile lor competente, în conformitate cu prevederile acestui Acord, cu legislația și cu obligațiile internaționale ale statelor lor.

Părțile vor desemna autoritățile lor competente și/sau punctele de contact, prin care se asigură comunicarea directă și, dacă este necesar, vor face schimb de ofițeri de legătură.

Fiecare Parte va trimite depozitarului o listă cuprinzând autoritățile competente și/sau punctele de contact, în termen de două luni de la data intrării în vigoare a acestui Acord. Părțile vor informa depozitarul în legătură cu orice schimbare în listele cuprinzând autoritățile competente și/sau punctele de contact.

Articolul 5

Solicitarea de cooperare

Cooperarea în cadrul acestui Acord va fi desfășurată pe baza cererilor de cooperare trimise de autoritățile competente ale Părților interesate.

Cererile de cooperare vor fi adresate în scris, în cazuri de urgență cererile pot fi adresate verbal, dar o confirmare în scris trebuie să fie trimisă în următoarele 3 zile, utilizându-se, printre altele, mijloace tehnice de comunicație.

Fiecare Parte poate să respingă, total sau parțial, o solicitare de cooperare, dacă satisfacerea acesteia pune în pericol suveranitatea, securitatea, ordinea publică sau alte interese importante ale statului ori este contrară legislației naționale sau obligațiilor internaționale ale statului. Respingerea unei cereri de cooperare se comunică în scris și fără întârziere Părții solicitante.

Autoritățile competente ale Părților vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura îndeplinirea imediată și întocmai a cererii de cooperare.

Articolul 6

Grupul de lucru

Părțile vor stabili un grup de lucru pentru a examina modalitățile de aplicare și de promovare a cooperării pe baza acestui Acord și, printre altele, pentru a face recomandări privind necesitatea încheierii de protocoale adiționale la acest Acord sau de noi acorduri internaționale, precum și necesitatea de a crea instituții comune de cooperare în domeniul combaterii criminalității.

Articolul 7

Limbile de lucru

Pentru a asigura materializarea cooperării în cadrul acestui Acord autoritățile competente ale Părților vor folosi limba engleză în timpul procedurii scrise și limbile engleză și rusă în cursul procedurii orale, cu excepția cazului în care Părțile au stabilit de comun acord altfel.

Articolul 8

Cheltuieli

Fiecare Parte va suporta în mod independent cheltuielile, care apar în cursul îndeplinirii Acordului, dacă nu este prevăzut altfel în fiecare caz particular.

Articolul 9

Aplicarea Acordului

Aplicarea prezentului Acord se va face în conformitate cu legislația statului fiecărei Părți.

Acordul nu va împiedica îndeplinirea altor obligații internaționale ale Părților.

Informațiile și documentele obținute în conformitate cu acest Acord vor fi confidențiale, dacă așa se cere, și vor fi utilizate în conformitate cu scopurile stabilite de Partea furnizoare. Documentele și informațiile obținute în cadrul acestui Acord nu vor fi transmise unei Părți terțe fără o aprobare prealabilă a Părții furnizoare.

Problemele litigioase, care pot apărea în legătură cu interpretarea sau cu aplicarea prevederilor Acordului, vor fi rezolvate prin consultări de către Părțile interesate, potrivit reglementărilor în materie ale dreptului internațional.

Articolul 10

Prevederi finale

1) Secretariatul Permanent Internațional (PERMIS) va fi depozitarul acestui Acord. Originalul acestui Acord, întocmit într-un singur exemplar, în limba engleză, va fi depus la PERMIS, care va trimite o copie certificată fiecărei Părți.

2) Acest Acord va intra în vigoare în cea de-a treizecea zi de la data, la care cel de al treilea instrument de ratificare sau de aprobare este depus la PERMIS.

3) Pentru fiecare Parte, care ratifică sau aprobă acest Acord, după depunerea celui de al treilea instrument de ratificare sau de aprobare, Acordul va intra în vigoare în cea de a treizecea zi după data depunerii documentului de ratificare sau de aprobare de către această Parte.

4) Orice Parte se poate retrage din prezentul Acord printr-o notificare oficială către PERMIS. Retragerea va produce efecte după 3 luni de la data primirii de către PERMIS a notificării de retragere.

5) Orice Parte poate propune un amendament la acest Acord. Un astfel de amendament va fi adoptat prin consens de toate Părțile și va intra în vigoare conform paragrafelor 2) și 3) ale prezentului articol.

Drept care, subsemnații, fiind deplin autorizați în acest sens, au semnat acest Acord.

Adoptat la Kerkyra, la 2 octombrie 1998

Semnat la Kerkyra, la 2 octombrie 1998.